

SUNUŞ

Hamd varlığın gerçek sahibi olan Allah'adır. Salat ve selam da O'nun habibi olan Hazreti Muhammed Mustafa Efendimize, ehli beytine, ashabına ve kıyamete kadar onun yolundan giden ümmetleri üzerine olsun.

Allahu Teala Kuran-ı Kerim'de Efendimiz için **وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ** “Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin” (Kalem/4) buyurmaktadır. Bunun tefsiri mealinde şöyle denmektedir: Habibim Ahmed Resulüm Ya Muhammed! Şüphesiz sen muhteşem ve mükemmel bir ahlak üzeresin. Yine Peygamber Efendimiz için Kuran-ı Kerim'de **وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ** “ve O, hevasından konuşmaz” **إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ** “O'nun size söyledikleri, kendisine vahyedilen vahiyden başkası değildir” (Necm/3-4). Bütün bunlardan anlıyoruz ki bize rahmet olarak gönderilen Habibi Ekrem Efendimizi çok iyi tanımalıyız. İşte bu Siyer-i Nebi bize bunu anlatır. Tercümesine yapmak şerefine erdiğimiz elimizdeki eserin ilk kitabı Ecmelü's-Siyer adlı eser Mustafa Hakkı Akseki tarafından peygamberimizin hayatı hakkında kaleme alınmış, kısa ve öz her Müslümanın bilmesi gereken sadelikte önemli bilgiler aktarmaktadır.

Bu kitaptaki ikinci eser ise; büyük alim Aksekili Mustafa Hakkı Hoca Efendi'nin en önemli eserlerinden biridir. Mustafa Hakkı Efendi bu eserin önemini şu ifadelerle anlatmaktadır: “Sünnet üzere yürümeniz için muteber kitaplardan seçtiğim ‘Müntahabât’ dediğim yedi yüz küsur hadis-i şerifi tercüme ettim. Hazreti Ali Kerremellahu veçhe'nin önemli vasiyetlerini özetleyip, tercüme ederek bağladım.” Müntehabat kitabında toplam yedi yüz otuz dört hadis bulunmaktadır. Kendisi mü-

derris olan bu zât hadis konusunda da uzman birisidir. Hakkı Efendi'nin uzmanlığını eserlerinde görmek mümkün. Her bir hadisin sonunda hadisin kaynaklarını verirken çoğunluğun da rumuz (kaynakça) kullanmış eser titizlikle okuyucuya ulaştırılmıştır. Ayrıca hadisleri Buhari'nin Sahihi ve Edebü'l-Müfredi, Müslim'in sahihi, Suyuti'nin hadis kitabından, Ali el-Muttaki'nin Kenzu'l-Ummal ve diğer muteber hadis kitaplarından almıştır.

Aksekili Mustafa Hakkı Efendi aynı zamanda tam bir Osmanlı aydını olma özelliğine de taşıyor. Bunu da kitabın girişindeki “Hikemiyatı Hakkı” yani Mustafa Hakkı'dan Hikmetli Sözler başlığından anlıyoruz. O bölüm okunduğunda denilmek istenen anlaşılacaktır inşallah.

Aksekili Mustafa Hakkı Efendi her hadise bir başlık koymuş ve eğer dikkat edilirse her bir başlık o hadisin özeti mahiyetindedir. Bu sebeple hadisin başlığını okuduğunuzda hadisi öğrenme isteğiniz artıyor. Yazarın kendi deyimiyle her biri hazine olan bu hadisleri iyi okumak gerekiyor. Hadislerin çoğunda Mustafa Hakkı Efendi'nin yorumu var. Örnek verirsek; yazarımız bir hadisin konusunu, hadisi yazmış ve tercümesini yapmış, sonunda da birçoğunda yorum yapmış hadis uzmanlarınca bunlara şerh deniyor. Eğer hadisin ezberlenmesi gerekiyorsa “Bunu da ezber hadisler arasına kaydedin.” veya bir öğüt veriliyorsa “Hemen uygulamaya başlayın.” diyor. Bunlar bizim eseri hazırlarken eserde dikkatimizi çeken hususlardan oldu. Okuyucuya Mustafa Hakkı Efendi'nin bu açıklamalarını bunları dikkate almaları tavsiye olunur.

Hadisler şerhsiz ve yorumsuz okunmaz, çünkü bir konuda birçok hadis olabilir ilk bakışta birbiri ile çelişir gibi hadisler bulunabilir. Doğru anlamanın yolu şerhidir. İşte bu eserde Mustafa Hakkı Efendi bu

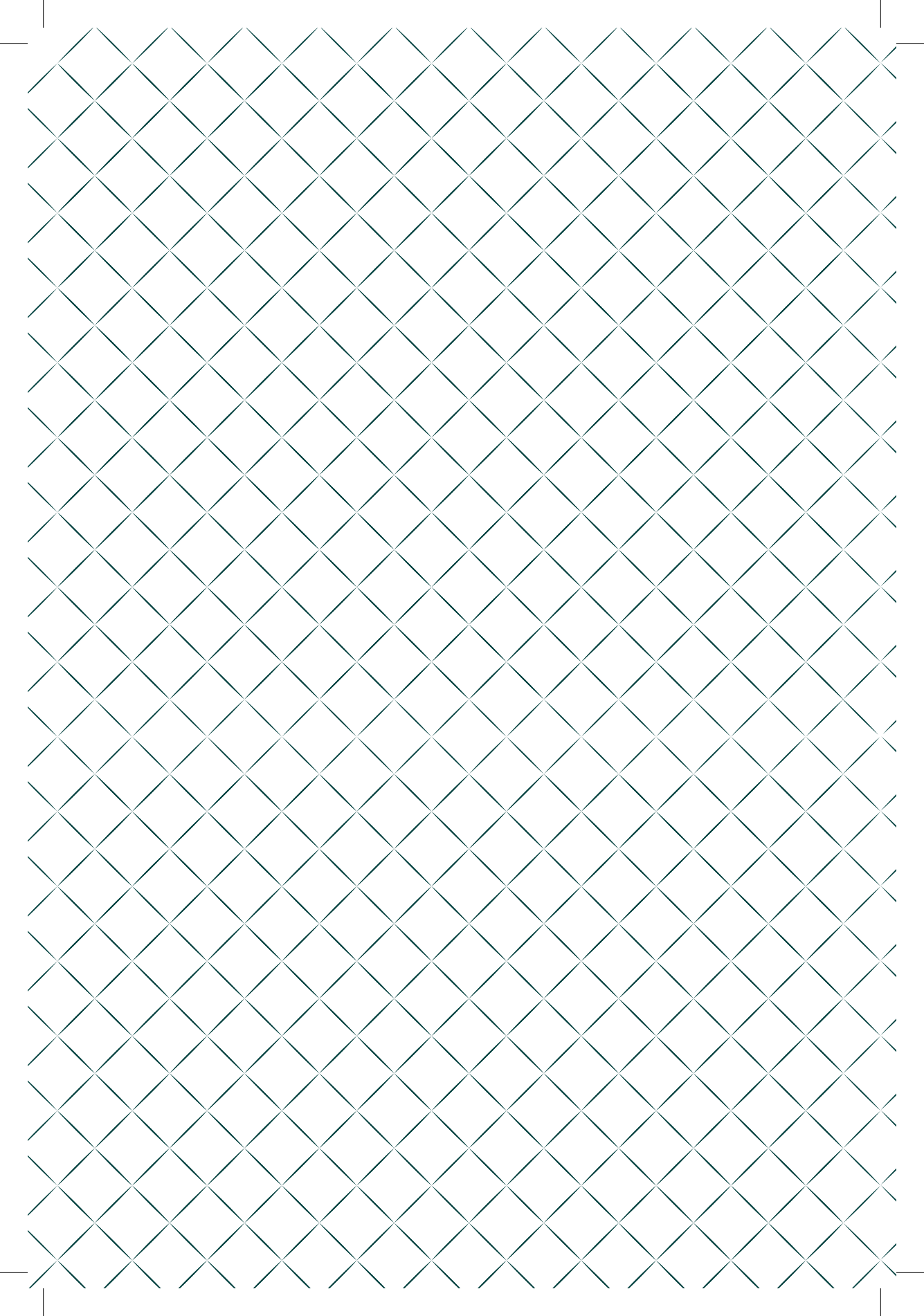
karışıklığın önüne geçmiş, okuyucuya sade, anlaşılır, dupduru bir hadis derlemesi sunmuştur.

Bu eserdeki başka bir kitap ise İmamı Birgivi tarafında kaleme alınmış “**Hadis Usulü**”dür. Bu eseri de onun maneviyatından izin alarak en sona koyduk. Bunun sebebi hadis usulü ilk başta olursa okuyucu sıkılır kitabı elinden bırakır diye düşündük ve üçüncü sıraya koyduk. Yoksa bu eserin seçme hadislerden önce okunması lazım ki hadislerde geçen ifadeler rahat anlaşılsın. İşte bu eserin sahibi olan İmamı Birgivi Osmanlı döneminin en önde gelen alimlerindendir. İslami ilimlerin hepsinde söz sahibidir. “Tarikatı Muhammediye” ve “Vasiyetnâme” bilinen en ünlü eserlerindendir. Biri tasavvuf diğeri fıkha dair eserdir ki Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde milletimizin evlerinde bulunan koltuk altı kitaplardır. İşte bu zatın yazdığı eserlerden biri olan hadis usulü de sizin istifadenize sunulmuştur. Bunlar birinci gibi değerli şeylerdendir çünkü yazarı olan İmamı Birgivi ehli sünnet ve'l-cemaat olmakla kendini ispat etmiş hayatını sünnete hasretmiş ve bidatlerle mücadele etmiştir. Onun için eseri de iyi okumalıyız.

Bu vesileyle başta böylesine kıymetli, nadide bir eserlerin gün yüzüne çıkmasına sebep olan yolumuzun ışığı Ali Adil Irmak Efendimize; bu çalışmada emeği geçen bütün arkadaş ve dostlarımıza teşekkürü bir borç biliyor; çevirilerin okuyucuların yaşamlarında kaynak teşkil etmesini Yüce Rabbimden niyaz ediyorum.

Mürşit AKGÜN

29/08/2021-21 Muharrem 1443

SİYER-İ NEBİ

Ecmelü's-Siyer

Li-Ekmeli'l-Beşer

SİYER-İ NEBİ

Ecmelü 's-Siyer
Li-Ekmeli'l-Beşer

Ödemiş Kazası Merkez Müderrisi

Aksekili Mustafa Hakkı Efendi

Yayına Hazırlayan ve Sadeleştiren

Mürşit AKGÜN – Nuri AKSOM – Asiye ATALAY

**İmam-ı Birgivî Kültür Sanat Eğitim
Okul ve Öğrencilere Yardım
Derneği**

Temin Adresi

Mimar Sinan Mahallesi
Manyası Caddesi Dış Kapı No: 4
İzmir-Ödemiş

Dernek Başkanı

Fahrettin KANAT
0535 328 39 02

Kapak Tasarımı

Hüseyin Salâhi ÇİLOĞLU

ISBN: 978-605-70618-2-9

Baskı ve Cilt

Seçil Ofset
100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No. 77 Bağcılar İstanbul
0212 629 06 15 www.secilofset.com

2022

Aksekili Mustafa Hakkı ibn-i Ahmed Rüşdü
1872-1935

Ödemiş Tombaklı Mezarlığı Mustafa Akseki Efendi 'nin Kabri

AKSEKİLİ MUSTAFA HAKKI EFENDİ

1872 yılında Antalya'nın Akseki ilçesine bağlı Emir Aşıklar köyünde dünyaya geldi. İlk eğitimini yine doğduğu bu köyde tamamladı. Daha küçük yaşta zekâsı ve terbiyesiyle hocalarının dikkatini çekti. Ardından tahsilini tamamlamak için Konya Medreselerine devam etti. Burada dönemin tanınmış âlimlerinden dersler aldı. Daha sonra Arapça öğrenmek ve diğer ilimlerdeki eksiklerini tamamlamak için Mısır'a gitti.

İlim tahsilini bitirdikten sonra köyüne dönen Mustafa Hakkı Efendi'yi babası hemen evlendirmek istedi. Fakat bu teklifi bir şartla kabul edebileceğini söyleyen Mustafa Hakkı Efendi, babasından kendisini hacca götürmesini istedi. O yıl babasıyla birlikte hac görevini yerine getirmek için Hicaz'a gitti. Hac vazifesini yerine getirirken babası Rüşdü Efendi, aniden geçirdiği rahatsızlık sonucu hayatını kaybetti. Cenazenin Hicaz'a defnedilmesinin ardından Mustafa Hakkı Efendi memleketi olan Akseki'ye döndü.

İlmi çalışmalarını kısa bir ara veren Mustafa Hakkı Efendi bu çalışmalarını tekrar devam ettirebilmek için İstanbul'a gitti. Burada zamanın büyük âlimlerinden tekrar dersler aldı. Ardından tedris ve irşad faaliyetleri için Anadolu'ya gitti.

Bu dönemde İzmir'in Ödemiş beldesine gelen Aksekili Mustafa Hakkı Efendi, Gürcüzade Camii'nde vermiş olduğu bir Cuma vaazı sırasında; hatipliği ve ilimdeki derinliği nedeniyle cemaatin büyük takdir ve beğenisini topladı. Eşi benzeri az bulunur böyle bir âlimi kaybetmek istemeyen Ödemişliler Mustafa Hakkı Efendi'yi burada tutmanın yollarını aradı. Ödemiş'in ileri gelen eşraflarından Hacı Abbasların Hamit

Efendi, kızı Mürüvvet Hanım'ı kendisiyle evlendirerek damat edindi. Bu evlilikten Fatma Ümriye, Resmiye ve Halim adlarında üç çocukları oldu.

Ödemiş'in düşman işgalinden kurtuluşunda önemli rol oynayan Mustafa Hakkı Efendi, İstiklâl Harbi'nde Kuvâ-yi Milliye saflarında gönüllü olarak yer aldı. Bu sırada Galip Hoca takma adıyla, zeybek ve köy hocası kılığında bölgeyi karış karış dolaşan ve işgale karşı propaganda yapan Celal Bayar, kendisini ziyaret etti. Memleketin kurtuluşu için Kuvâ-yi Milliye saflarına asker ve mühimmat toplaması hususunda kendisinden destek istedi. Ödemiş ve ahalsinin Kuvâ-yi Milliye listesini hazırlayan Mustafa Hakkı Efendi, bölgede Milli Mücadele ruhunu ateşleyen en önemli isimlerinden biri oldu. Yunan askerlerinin tüm baskılarına rağmen Anadolu'ya gönderilen silahları Kuvâ-yi Milliye birliklerine ulaştırarak bu görevini yerine getirdi. Ayrıca köy köy, kasaba kasaba dolaşarak "*Aman ha! Gün evde oturma günü değil son neferimize kadar ölme günüdür. Hadi İslâm için, vatan için, millet için ayağa!*" umdesiyle halkı örgütledi.

Cumhuriyet Dönemi'nde de vaaz ve irşad görevini devam ettiren Mustafa Hakkı Efendi bu dönemde *Çocuklara Baba Nasihati* ve *Ecme-lü's-siyer li-Ekmeli'l-beşer* isiminde iki değerli eseri kaleme aldı. Ancak kendisine teklif edilen İzmir Müftülüğü vazifesini, vebalini taşıyamama düşüncesiyle kabul etmedi. Bunun yerine daha mütevazı bir makam olan vaizlik görevine devam etti.

Cumhuriyet'in en önemli Diyanet İşleri Başkanlarından biri olan Aksekili Ahmet Hamdi Efendi, Mustafa Hakkı Efendi'nin talebesidir. Kendisi talebeliği döneminde Ödemiş'teki Karamanlı Süleyman Efendi Medresesinde öğrenim görmüş ve ayrıca Mustafa Hakkı Efendi'den Arapça, Farsça, akaid, fıkıh, tefsir ve hadis dersleri almıştır. 1934 yılında Soyadı Kanunu'nun çıkarılmasıyla hocası Mustafa Hakkı Efendi'yle birlikte “**Akseki**” soyadını alarak hocasına olan sevgisini göstermiştir.

Helal rızka önem veren ve bu konuda çok hassas olan Mustafa Hakkı Efendi, bir dönem ticaretle de uğraşmıştır. Bu dönemde “*Fıkıh ilmini bilmeyen ticaret ve sanatla uğraşmayın!*” vasiyetini sık sık dile getirmiştir. Ayrıca sıla-ı rahime çok önem veren Mustafa Hakkı Efendi, her sene zorlu hava şartlarına rağmen memleketi olan Emir Aşıklar köyüne giderek akrabalarını ziyaret etmiştir.

Ana-baba rızasını Allah ve Rasûlü'nün rızasından sonra en üstte tutan Mustafa Hakkı Efendi, yine talebesi olan Şevket Hafız'ın kendisini sürekli ilim için İstanbul'a göndermesini istedikçe “Önce anne-babanın rızasını almalısın.” demiş ve nihayet ana-babasının rızasını aldıktan sonra Şevket Hafız'a müsaade etmiştir. Ayrıca kendisine “Asla parayla dinini satma!” yani “Para karşılığı Kur'an okuma” diyerek nasihatte bulunmuştur.

Ödemiş Merkez Müderrisliği yapmış olan Aksekili Mustafa Hakkı Efendi'nin elinizde tutmuş olduğunuz bu kitabın dışında bilinen üç eseri daha vardır. Bunlar;

- ✓ *Hulâsatü'ş-şurûh*, Matbaa-i Amedî, 1332/1916, İstanbul.
- ✓ *Çocuklara Baba Nasihati*, Marifet Matbaası, 1338/1922, İzmir. (“Evlatlarıma Nasihatler” adıyla derneğimiz tarafından basılmıştır.)
- ✓ *Kızlarıma Vasiyetlerim*, (Derneğimiz tarafından 2018 yılında basılmıştır)
- ✓ *Mustafa Hakkı Efendi’den Nasihatlar* (Derneğimiz tarafından 2020 yılında basılmıştır)

Bu eserlerin dışında dönemin çeşitli mecmualarında yayınlanmış olan makaleleri de şunlardır:

- ✓ Beyânü'l-Hak, *Vâizîn-i Kirâm için Vezâif-i Mühimme*, 1325.
- ✓ Beyânü'l-Hak, *Ulemâ-yı İslamiye ile Hasbihal*, 1325.
- ✓ Beyânü'l-Hak, *Hak Ve Hakikat Şarlatanlıkla Setr Edilemez*, 1325.
- ✓ Sebilü'r-Reşat, *Ulemâ-yı İslamiye ile Hasbihal*, 1329.
- ✓ Sebilü'r-Reşat, *Medrese Aleminde İlk Başlayan Sınıf İmtihanları*, 1329.
- ✓ Sebilü'r-Reşat, *Müslüman Kardeş*, 1335.
- ✓ Mahfil, *Erkân-ı Harbiye Mir Alayı Abdurrahman Bey’e Açık Mektup*, 1343.

Ayrıca henüz yayınlanmamış ve bugün elimize ulaşmış olan eserleri de şunlardır:

- ✓ Mir'âtü'l-İslâm,
- ✓ İslâm Akideleri,
- ✓ Zübdetü'l-Kasas,
- ✓ Müntehabât.

Ömrü boyunca sürekli Cenab-ı Allah'tan 63 yaşında vefat edebilmeyi niyaz eden Mustafa Hakkı Efendi, nihayet 15 Kasım 1935 yılında, 63 yaşında evvela hanımı Mürüvvet Hanım'la ve ardından arkadaşları ile helalleşerek günün akşamında İzmir'de vefat etmiştir. Kabri bugün Ödemiş'in Tombaklı Mevkii mezarlığında bulunmaktadır.

ÖNSÖZ

“Çocuklara Baba Nasihati” ismiyle yayınladığım eserde gördüğün gibi (Darü’l-Mekarim) mektebinde kıraat derslerinde dedikodularla vakit geçirtmeyip okutulacak eserde hem çocukları okumaya alıştırmak ve hem de istikbalin adamları olacak çocukları dini, ahlaki, ticari, sanayi, tarihi bilgilerle süslemekle şimdiden hakiki bir Müslüman olma gayesi düşünülerek adı geçen kitabı ders programına katmakla birinci, ikinci sınıflar idare edilmişlerdi.

Üçüncü sınıfa devam eden öğrenciler içinde bütün Müslümanlara öğrenmesi vacip seviyesinde olan “Siyer-i Nebeviye, Ahlak-ı Nebeviye” okutulması ve öğretilmesi gerekli ve uygun görülmekle beraber “Evcezü’s-siyer, Akvamü’s-siyer, Hülasatü’s-siyer, Kitabü’l-vefa, Kitabü’ş-şaka’, el-Camiu’s-safiyye, Ramuzu’l-Ehadis, Şemail-i Tirmizi, Savabu’l-Kelam” gibi eserlerden özet ve alıntı yaparak Ecmelü’s-siyer li-Ekmeli’l-beşer isimli eseri yazdım ve hemen yayınlamak istedim, çünkü bir Müslümanın peygamberini, efendisini yakından tanınması, o şan sahibinin nerde ve ne zamanlarda doğup nasıl yaşadığını, ne gibi ahlak ve adeti bulunduğunu bilmemesi kadar gaflet ve kadirbilmezlik düşünülemez. Değil büyüklerimizin çocuklarımızın dağarcığını önce bu ilimlerle doldurmak mümkün iken bin defa üzüntüyle ki dünyamızda olduğu gibi dinimizde de ihmal vadisine (derin ihmallere) gidilmiş, okullarımızda bile gereken özen gösterilmemiş, ilmin bereketi azalmış, insanlar basiret gözünü karartarak nuru her tarafı aydınlatan İslam’ın ziyasını bile göremez hale gelmişler. Bu konuda zararlı eserlere karşı faydalı kitaplar kütüphane kitaplığından çıkarılıp hazırlanamamıştır.

Bu husus okullarda biraz düşünölmüş “Siyer ve Ahlak” dersleri konulmuş ise de eserlerin bir kısmı İslami ilimlerden habersiz, cahil kişiler tarafından kaleme alınmış, bazıları da Avrupa kitaplarından alıntı yapılarak taklit edilmiştir. Dersin öğretimi de ehil olmayan, bilgisiz kişilere verilmiş olmalı ki, ne ilimlere kıymet verilmiş ne de gerçek ahlak ve ciddi İslam temsilcileri yetiştirilmiştir.

İşte şu kapanan yolu açmak ve durgunluğa uğrayan siyeri yürütmek isteği ve arzusuyla bu eserciği yazdım. Eğer bu kısa örneğe gerekli değer verilir ve bundan yola çıkılarak okullarda umumi bir kabul ile itina gösterilir, ahlaka ve dine karşı olan kişilere üstün gelinir ise millet selamet sahiline çekilmiş, kurtuluş yoluna gidilmiş, bu acize de bu genel şeref ve saadetten bir hisse ayrılmış olur. Başarı ve ihsan, bütün istek ve dilekleri karşılıksız veren Cenabı Allah’tandır vesselam.

Ödemiş Cemiyeti Hayriyeyi İslâmiyesi
Kurucusu Ve Merkez Müderrisi
Aksekili Ahmet Rüştü Oğlu
Mustafa Hakkı
(Allah onları bağışlasın)

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
AKSEKİLİ MUSTAFA HAKKI EFENDİ.....	13
ÖNSÖZ	19
İÇİNDEKİLER	21
ECMELÜ'S-SİYER Lİ-EKMELİ'L-BEŞER.....	25
EFENDİMİZİN SOYU	25
EFENDİMİZİN DOĞUMU.....	26
ŞANI ULU VE KUTLU ANNE	26
EFENDİMİZİN SÜTANNELERİ.....	27
EFENDİMİZİN GÖĞSÜNÜN YARILMASI.....	27
HAZRETİ AMİNE'NİN VEFATI.....	27
ABDÜLMUTTALİP'İN VEFATI.....	29
EBU TALİP'İN KEFALETİ	29
TİCARETLE VAKİ OLAN SEFERLERİ	29
MELEKLERİN, BULUTLARI GÖLGELEMELERİ.....	30
HATİCE RADİYALLAHU ANHA İLE EVLİLİĞİ	30
EFENDİMİZİN GÜNAHSIZLIĞI	31
KOYUN ÇOBANLIĞI	31
FİCAR HARBİ	31
HILFU'L-FUDUL	32
KABE'NİN YENİLENMESİ	33

HACER-İ ESVEDİN ASLI.....	33
BEYTULLAH YANGINI.....	34
TAŞLARIN VE AĞAÇLARIN SELAMI.....	35
EFENDİMİZİN EŞLERİ.....	35
PEYGAMBERİMİZİN EVLATLARI.....	36
EFENDİMİZİN DAMATLARI.....	36
EFENDİMİZİN AMCALARI.....	36
EFENDİMİZİN HALALARI.....	36
DAYI VE TEYZELERİ.....	37
SÜTKARDEŞLERİ.....	37
AZAT EDİLMİŞ KÖLE VE CARIYELERİ.....	37
AHRARDAN (HÜRLERDEN) HİZMETÇİLERİ.....	37
PEYGAMBERLERİN HAKİMİ OLARAK GÖNDERİLMESİ.....	38
NUSAYBİN CİNLERİNİN MÜSLÜMAN OLMASI.....	38
EMRİ CELİLİ MİRAC.....	38
AKABE BİATLARI.....	40
HİCRET-İ NEBEVİYE.....	40
MEDİNE-İ MÜNEVVERE'YE ULAŞMASI.....	42
MUHACİR VE ENSAR ARASINDA KARDEŞLİK SÖZLEŞMESİ.....	42
İSLAM TARİHİNİN BAŞLANGICI.....	43
HİCRETEN SONRA VUKU BULAN GAZALAR.....	43
ÖZET BİLGİ.....	45
EFENDİMİZİN HAC VE UMRE SAYILARI.....	45

VAHİY KATIPLERİ	45
MÜEZZİNLERİ.....	45
EFENDİMİZİN MUHTEREM DAVA ARKADAŞLARI	46
MUHAFIZLARI BEKÇİLERİ	46
EFENDİMİZİN KILIÇLARI.....	48
ATLARI	48
MERKEP VE KATIRLARI	49
DEVE VE KOYUNLARI.....	49
EFENDİMİZİN SAVAŞ ALETLERİ.....	49
EFENDİMİZİN DİĞER HUSUSİ EŞYALARI.....	49
VEDA HACCI	50
VEFATI	51
EFENDİMİZİN GERİDE BIRAKTIKLARI.....	51
İNSANLAR VE CİNLERİN PEYGAMBERİ OLAN RESULÜLLAH EFENDİMİZİN ŞEKİL VE SURETLERİ.....	51
EFENDİMİZİN YÜRÜYÜŞÜ.....	53
MÜBAREK BEDENİNİN TEMİZLİĞİ VE KOKUSUNUN GÜZELLİĞİ	53
EFENDİMİZİN AKIL VE İDRAKİNİN CEVDETİ KUSURSUZLUĞU, GÖZ KULAK NİMETLERİNİN KUVVETİ.	54
ŞEFİUL ÜMEM EFENDİMİZİN GÜZEL HUYLARI, SEVİMLİ ADETLERİ.....	55
EFENDİMİZ İNSANLARLA HÜSNÜ MUAŞERETİ (HOŞ GEÇİMİ).....	56
GÜZEL GEÇİNMEYE VESİLE OLAN ŞEYLERLE ÜMMETİNE EMİRLERİ.....	58

ÜMMETİ ARALARINDA AÇIKLIĞA SEBEP OLACAK ŞEYLERDEN NEHİYLERİ.....	58
ŞEREFLİ RASUL'ÜN ZÜHT VE KANAATİ.....	58
EFENDİMİZİN HILM VE ŞECATİ, KEREM VE SEHAVETİ	59
FAHRİ ALEM EFENDİMİZİN AF VE TEVAZULARI	61
SAADET MECLİSİNİN DOSTLARI.....	62
EFENDİMİZİN YEME İÇME ADABI	63
EFENDİMİZİ UYUMALARI	64
EFENDİMİZİN GÜLME AĞLAMA VE SÖYLEMELERİ	65
EFENDİMİZİN HOŞUNA GİDEN GİYİM ŞEKİLLERİ.....	66
EFENDİMİZİN AKSIRMASI VE KERİH GÖRDÜKLERİ ŞEYLER	67
HASTALIĞI ZAMANINDAKİ TEDBİRLERİ	68
PEYGAMBERİMİZİN EDEBİ DİNİYESİ.....	68
FAHRİ ALEM EFENDİMİZİN ADABI MEDENİYESİ.....	71
EFENDİMİZİN GAZAPLI ZAMANLARINDA HAL VE TAVRI	72
EFENDİMİZİN HAYASI VE İNSANLARIN AYIPLARINDAN GEÇMESİ.....	72
EFENDİMİZİN SIDK VE EMANETİ, İFFET VE ADALETİ	73
CENAB-I HAKK'TAN HAVF VE HAŞYETİ, İBADET VE İTAATİ.....	74
MEFHARİ MEVCUDAT EFENDİMİZDEN MEYDANA GELEN MÜCİZELERİN EN BÜYÜĞÜ	75

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ECMELÜ'S-SİYER Lİ-EKMELİ'L-BEŞER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Bütün hamd-ü sena her an ve zamanda bizi efdali beşer (insanlığın en üstünü) için ümmet kılan Mevla'yı müteal hazretlerine (Yüce Yaraticı'ya), salat ve selam da ekmeli siyerle muttasıf olan (Nebilerin en mükemmeli olmakla vasıflandırılan) Peygamberimize dahi ali ve ashab-ı kiramına olsun.

EFENDİMİZİN SOYU

Nesep alimleri (soy bilginleri) Efendimizin dedelerini (Adem Aleyhisselam'a) kadar sayıyorlarsa da Efendimizden bizzat işitilen ve bilinen alimlerimizin ittifakları ile yirminci dedesi Adnan'a kadardır.

Hadis alimlerinden İmamı Beyhaki'nin Hazreti Enes radiyallahu anh'den rivayet eylediği bir Hadis-i Şerifte Efendimizin sülalesi şu surette beyan buyuruluyor. **“Ben Abdullah oğlu Muhammed'im O da Abdülmuttalip, O da Haşim, O da Abdümenaf, O da Kusay, O da Hakim, O da Mürre, O da Ka'b, O da Lüey, O da Galip, O da Fihri, O da Nadr, O da Kinane, O da Huzeyme, O da Müdrike, O da İlyas, O da Mudar, O da Nizar, O da Ma'ad, O da Adnan oğludur. Allah Teala beni insanların fırkalarının hayırlısından kıldı. Ben anam ile babamdan meydana geldim, Cahiliye Asrı'nın zina ve fücüründen (ahlaksızlığından) bana bir şey bulaşmadı. Adem'den beri zinadan değil nikahattan zuhur ettim. Ta ki babam ile anamda nihayet buldum. Ben nesep(soy) yönünden de baba cihetinden de hayırlıyım.”** İşte bu sahih hadisle Peygamber sülalesinin zina ayıbından beri olduğu sabit oluyor. Bu sülalede dolaştığı tevatür derecesine varan Nübüvvet nuru, şahıs ve şekil

manasına olmayıp kitapların beyanları veçhile ta Adem Aleyhisselam‘dan Peygamberimize kadar sülalenin yüzlerinde zaman zaman görülen bir latif cevher olduğu muhakkaktır. Şu kadar var ki zuhur eylediği kimselerde da-ima görülmezdi; en çok Abdülmuttalip hazretleriyle Efendimizin peder-i mükerremlerinde (muhterem babalarında) parlamıştır.

EFENDİMİZİN DOĞUMU

İki cihan süruru (sevinci) Peygamberimiz (fil senesi) namını alan meşhur senenin Rabiü'l-evvel ayının sekizinci Pazartesi günü, Nisan ayında Mekke‘de doğdu. İsa Aleyhisselam‘ın doğduğu günden itibaren beş yüz yetmiş bir yıl geçmiş bulunuyor ve Nüşirevan Adil‘in cülusunun (tahta çıkışının) kırk ikinci senesine tesadüf ediyordu. Peygamber Efendimiz (s.a.v) İsa Peygamber‘in (a.s.m) doğumundan 571 sene sonra Mekke‘de doğdu. Babası Kureyş kabilesi eşrafından Abdulmuttalip oğlu Abdullah‘tır. Annesi Medineli Vehb kızı Âmine‘dir. Efendimiz (s.a.v) ana rahmindeyken babası Medine‘de vefat etti. Altı yaşına erdiğinde validesi, sekiz yaşına girdiğinde de dedesi dünyadan göçtüler.

ŞANI ULU VE KUTLU ANNE

Efendimizin validesi Medine eşrafından Abdümenaf oğlu (vehb) hazretlerinin Kerime-i Tahire‘si (temiz kızı) Amine‘dir ki sülaleleri beşinci batında birleşmekle; Hakim hazretleri her ikisinin de dedesi oluyor.

Efendimiz meşhur söze göre ana rahminde dokuz ay kalmıştır, ana rahminde altı aylık iken pederi Abdullah hazretleri on sekiz yaşlarında olduğu halde Medine‘de vefat eylemiştir. Doğumunun yedinci günü Abdülmuttalip hazretleri bir koç kesip Mekke ulularını davet ederek Muhammed diye isim koymuş, davetlilere keyfiyetini (bunun nedeni ve hikmetini) anlatmıştır.

EFENDİMİZİN SÜTANNELERİ

Birçok rivayete göre Efendimizin on adet kadından emdiği söyleniyorsa da devamlı olarak sütannesi **Hevazin** kabilesinden Halime-i Sa'diye'dir ki künyesi Ümmü Kebşe, kocası Haris adlı bir kimsedir. Efendimiz dört veya altı sene kadar bu ailede kalmış, Efendimizin hürmetine yalnız bulunduğu evde değil bütün kabileden nice bolluklar, iyilikler görülmüş.

EFENDİMİZİN GÖĞSÜNÜN YARILMASI

Efendimiz sütannesi Halime'nin beraberinde, dört yaşlarında iken mahallenin çocuklarıyla oynamakta olduğu bir zamanda, insan suretinde iki melek gelip hemen Cenabı Ahmed'i alıp yakında bulunan bir tepecik üzerine çıkardılar. Orada mübarek göğsünü yarıp yüreğinden uyuşmuş kanları çıkarıp ilim ve imanla doldurdular. Yerine koyup göğsünü diktiler.

Bu ameliyat ikinci defa on yaşlarına varınca, üçüncü kere Miraç gecesi zemzem başında vaki oldu. Yirmi yaşına girdiğinde kırka erdiğinde ayrı ayrı ameliyat vaki olduğu rivayet olunmaktadır. Bu hesapla Şakk-ı sadr ameliyatı beş kere olmuş oluyor. **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ تَابِعِيهِ** (Allahümme salli ve sellim aleyhi ve ala tebi'ihî) Allah'ım Efendimize ve ona tabi olanlara salat ve selam eyle.

HAZRETİ AMİNE'NİN VEFATI

Hazreti Amine, Ümmü Eymen Habeşiyeli adlı cariyeyi yanına alıp altı yaşlarında bulunan oğlu Cenab-ı Ahmed ile Medine'ye gelmişti. Abdülmuttalip hazretlerinin dayılarının bulunduğu **Daru'n-nabiğa**

(Nabiğa'nın evi)¹ nam mahalde bir ay kaldılar. Hayru'l-enam (yaratılmışların en hayırlısı) Efendimiz Nabiğa gölünde yüzerken Yahudilerden biri görüp "Bu ümmetin Nebisi bu çocuktur" dediği şeyu bulunca (yayılınca) valide Amine hemen korkup Mekke'ye gelmekteyken Ebva denilen mahalde vefat ve orada defin edilmiştir. Sonraları Mekke'de **Hacun Kabristanı**'na nakledildiği de söylenmektedir. **Meşhur Nuşirevan-ı Âdil**² ile maruf **Hâtim Tai**'nin³ vefatları bu sene içinde vuku bulmuştur.

Valide Amine hazretlerinin vefatında sonra sevgili Peygamberimize cariyeye Ümmü Eymen⁴ baktığından bu hanıma hitaben Efendimiz **أَنْتَ أُمِّي بَعْدَ أُمِّي** yani: "Annemden sonra annem sensin" buyururlardı. Raddıyallahu teala anha

- 1 İsminin Abdullah, Hibbân veya Hassân olduğuna dair rivayetler de vardır. Necid'in güneyindeki Felec'de doğdu ve ömrünün önemli bir kısmını İslâm'dan önce yaşadı. Uzunca bir süre ara verdikten sonra İslâm döneminde yeniden şiiire başlamasıyla dikkat çektiğinden kendisine "Nâbiga" (birden parlayan) lakabı verildi. Nâbiga, 9 (630) yılında kabilesinden bir heyetin başkanı olarak Hz. Peygamber'in yanına gelip müslüman oldu ve onun huzurunda bir methiyesini (Râiyye) okudu. Methiyesinde, "Şeref ve asaletimiz bizi göklere yükseltti, ancak biz bunun da üstünde bir makam arzuluyoruz" dediğinde Resûlullah o makamın nerede olduğunu sordu, "cennette" cevabını alınca "inşallah" demesini istedikten sonra, "Çok güzel söyledin" diye takdirlerini ifade etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Nâbiga el-Ca'dî maddesi)
- 2 Nuşirevan 49 sene Sasani Devletinin başında bulunmuş, hükümdarlığında hiç kimsenin zulmen ve cebren bir şeyini almamıştır. Adaletiyle ve doğruluğuyla meşhur olmuştur. Nuşirevan Müslüman değildi. Peygamber Efendimizin, Müslüman olmadan ölmesine üzüldüğü bir kimseydi. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi *Nuşirevan* maddesi)
- 3 Hâtim et-Tâî: Tay kabilesi, Yemen taraflarında bulunan büyük bir Arap kabilesi idi. Peygamberimize peygamberlik geldiği yıllarda, bu kabilenin meliki, diğer bir ifade ile kralı, Hatem (Hatem-i Tai) adında biriydi. Hatem, tüm Arabistan'da cömertliğiyle meşhur idi. Onun cömertliğiyle ilgili öyküler, dilden dile anlatılırdı. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Adî B. Hâtim Et-Tâî maddesi)
- 4 Ümmü Eymen: Habeş asıllı olup Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in kölesi iken miras yoluyla babası Abdullah'a veya annesi Âmine'ye, onlardan da kendisine intikal etti. Onun Hz. Hatice'nin kız kardeşi tarafından Resûl-i Ekrem'e hibe edildiği de rivayet edilmektedir. Ümmü Eymen'in doğumundan itibaren Hz. Muhammed'in dadılığını yaptığı, onu emzirdiği, annesiyle birlikte Medine'ye dayılarını ziyarete gidip dönerken Ebvâ'da Âmine vefat ettiğinde onun yanında bulunduğu, kendisini Mekke'ye getirdiği ve büyüyünceye kadar dadılığına devam ettiği bilinmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Ümmü Eymen maddesi)

ABDÜLMUTTALİP'İN VEFATI

Efendimizin dedesi Abdülmuttalip hazretleri Peygamberimizin doğumundan sekiz sene, iki ay, on gün geçtikten sonra yüz on yaşlarında olduğu halde Mekke'de vefat edip Hacun Kabristanı'na defnedilmiştir. Abdülmuttalip hazretleri şarap içmeyi, zina etmeği nefesine yasak etmişti, hilmde (yumuşak huyluluk ve ahlak güzelliğinde) benzeri yoktu, sözünü yerine getirir, zulümden çekinir, hırsızın elini kestirirdi. Çocukları diri olarak yere gömmek, mahremlerini nikahla almak gibi kötü adetlerden kavmini men ederdi. Allah yanında duası makbul, vakar sahibi bir hakim olup Kabe'yi çıplak tavaf etmenin de aleyhinde idi. Radyallahu teala anh.

EBU TALİP'İN KEFALETİ

Dedesi Abdülmuttalip ölüm döşeginde iken evlatlarını toplayıp Efendimizin himayesine dair hepsinden ayrı ayrı söz almış ise de bir sebeple cümlesini reddedip yalnız öz amcası Ebu Talip hazretlerinin kefaletini kabul etmiş, bir rivayette diğer amcası Zübeyir'i de ona ortak eylemiştir.

TİCARETLE VAKİ OLAN SEFERLERİ

Efendimiz on yaşında iken amcası Zübeyir ile Yemen tarafına gitmiştir. On üç yaşına girdiğinde Ebu Talip ile Şam tarafında Teyma isimindeki yerde kaldı. Orada Ebu Talip meşhur rahip Bahira ile görüşüp Efendimizin şahsı hakkında müzakereden sonra Yahudilerin kötülük yapmasından korkup hemen Mekke'ye döndüler. Daha burada Cenabı Ahmed'in Peygamber olması hakkında diğer rahipler ile de görüşmeleri olmuştur.

Efendimiz Hazreti Hatice validemizi almazdan evvel onunla dört defa şirket ortaklığı yapmıştır. Seferin ikisi yemen tarafına (Çeraş, Habşe) panayırlarına olup, üçüncü ve dördüncü seferi Şam tarafına olmuştur.

Bu sefere kadar Bahira vefat ettiğinden Efendimiz onun halefi Nastura ile görüştü. Nastura peygamberlik nişanelerini müşahede eylediğinde risalet mührünü öpüp Şam'a girmemesi için Efendimizi uyurup Mekke'ye dönmesini tavsiye eyledi. Efendimiz de getirmiş olduğu ticaret mallarını Busra'da satıp Hatice validemizin kölesi Meysere ile birlikte Mekke'ye döndüler.

MELEKLERİN, BULUTLARI GÖLGELEMELERİ

Fahr-i alem hazretlerini güneşin hararetinden korumak için bir bölük bulut Efendimizin cismi üzerinde gölge yapmakta olduğu Şam seferinin ikisinde de görülmüş, meleklerin gölge etmeleri yalnız ikinci seferden dönüş esnasında müşahede olunmuştur.

HATİCE RADIYALLAHU ANHA İLE EVLİLİĞİ

İkinci Şam seferinden iki buçuk ay sonra Efendimiz yirmi beş yaşlarında olduğu halde kırk beşinde bulunan Hatice validemizi dul olarak nikahladılar. Hazreti Hatice Peygamberimizin yakın akrabalarından, Kureyş kadınlarının gayet şerefli ve çok zenginlerinden idi. Bütün servetini Efendimize bağışlamış, o da fakirlere dağıtmıştır اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَزْوَاجِهِ Allahümme sallı ve sellim aleyhi ve ala elihi ve ezvecihi.) Allah'ım Efendimize, aline Mübarek zevcelerine salat ve selam eyle.

EFENDİMİZİN GÜNAHSIZLIĞI

Efendimizin bütün fiilleri, davranışları, halleri hiçbir zaman lekelenmemiştir. Çocukluğunda bile kavim ve kabilesinin adet saydıkları putlara saygı ve onlara meshetme, mübah gördükleri şarap ve fal çekme gibi cahiliye hareketlerinden korunmuş, bütün hayatında gizli açık fenalıkların hepsinden uzak durmuştur.

Muhammed Mustafa ni'mel-meabi (ne güzel sığınaktır).

Yok, asla bir günahı, irtikabı (günahı ve kötü bir işi yok)

KOYUN ÇOBANLIĞI

Ebu Hureyre hazretlerinden rivayet olunan hadis-i şerifle bütün peygamberler gibi Efendimizin de koyun göttükleri muhakkak ise de kaç tarihinde ve kaç yaşında olduğu malum değildir.

Cenabı Hakimi Mutlak hazretleri insanları yönetmek için göndereceği Enbiya-i İzam hazretlerine önce koyun göttürüyor ki huylarının değişmesine, tavır ve hareketlerinin güzelleşmesine vesile olsun. Bununla beraber koyun çobanlığı ve ümmilik bütün enbiya hakkında kemal sıfatı iken herhangi bir kimsenin bu sıfatlarla Peygamberimizin ümmiliğini, çobanlığını ileri sürerek ayıplaması edep ve hayaya aykırıdır.

FİCAR HARBİ

Ficar muharebeleri⁵ Arapların meşhur günlerindedir. Yukarıda ismi geçen harp dört defa meydana gelmiştir. Efendimizi de (Ficaru'l-biraz فجار البراض) denilen dördüncü harpte on dört veya yirmi yaşlarında iken amcalarıyla birlikte bulunmuş ve lazım gelen yardımı yapmışlardır.

5 İslâm'dan önce bazı Arap kabileleri arasında haram aylarda cereyan eden savaşlar. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Ficâr maddesi)

HILFU'L-FUDUL

Bu yemin Hicaz'da insanlığa hizmet fikri ile yapılmış gayet güzel bir muahede (anlaşma), kıymetli bir ekonomik birlik idi. Bunun sebebi Zebidli bir tacirden Mekkeli As bin Vail bazı mallarını alıp bedelini vermemiş, yukarıda adı geçen tacir, Mekke'deki yetkililere durumunu anlatmış ise de o günkü Mekke idarecileri As bin Vail'in nüfuzundan çekinmişler, yardımda bulunamamışlar. Bunun üzerine tacir bir sabah vakti Ebu Kubeys dağı üzerinden yüksek sesle يَا آل قَهْر “Ey kahır ehli” diye Kureyş'in büyüklerine nida ile Mekke gibi medeni bir memleket-te, haremi şerif içinde kendisine yapılan zulmü izah edip (açıklayıp) hepsinin vicdanına müracaat edince, feryadına kulak verenlerin başında Nebi'nin amcası Hazreti Zübeyir⁶ olduğu halde Mekke ileri gelenlerinden Abdullah bin Cüd'a'nın hanesinde toplandılar, konuyu müzakere ederek zorbalıkla alınan hakların zalimden alınıp mazlum olana verilmesine kadar zalimin karşısında bir vücut gibi müttefik bulunacaklarına söz verdiler. Bundan sonra tacirin malını adı geçen As bin Vail'den alıp sahibine teslim ettiler.

Efendimiz on beş yaşında iken adı geçen anlaşmada hazır bulunduğunu ve bu akdin bir adı حِلْفُ الْمُطَيَّبِينَ “İyilerin antlaşması” olduğunu, kendisine bütün dünya verilse bu ahdi bozmaya razı olmayacağını bir hadis-i şerif de beyan eylemiş “böyle bir ahit ve misaka İslam'da da çağırılıydım muhakkak icabet ederdim” buyurmuştur. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ Sallallahu teala aleyhi ve ala elihî ve sellim. Allah'ım O'na ve aline salat selam eyle.

6 Zübeyir Abdülmuttalib'in Zemzem Kuyusu'nu yeniden ortaya çıkarmasından sonra dünyaya gelen ilk çocuğu olup Resûl-i Ekrem'in babası Abdullah ile amcası Ebû Tâlib'in öz kardeşidir. Hz. Muhammed'i küçükken güzel sözler söyleyerek salladığı nakledilen Zübeyir, Ebû Tâlib'den sonra onun çocukluk ve gençlik yıllarında önemli rol oynayan amcasıdır. Abdülmuttalib'in ölümünden önce sekiz yaşında olan Hz. Muhammed'in bakımı ve himayesinin kendisine bırakılmasını çok istemiş, ancak Abdülmuttalib bu görevi Ebû Tâlib'e vermiştir. Bu konuda Zübeyir ile Ebû Tâlib arasında çekilen kura sonucunda Ebû Tâlib'in bu görevi aldığı da kaydedilir. Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr ise ölüncüye kadar Hz. Muhammed'in bakımını Ebû Tâlib ile birlikte üstlendiğini nakleder. (Ayrıntılı bilgi için bknz: İslam Ansiklopesi Zübeyir maddesi)

KABE’NİN YENİLENMESİ

Kabe’yi ilk yapan büyük babamız Hazreti Adem Aleyhisselam olup Şit aleyhis selamın az bir tamiri ile Nuh tufanına kadar kalmıştır. Tufandan sonra kazılmış tepe halinde İbrahim Halilü’r-rahman devrine kadar kalıp Hüda’nın emri ile Hazreti İbrahim Kabe’yi dokuz arşın boyunda asıl temelleri üzerine damsız olarak yapmıştır. Efendimiz otuz beş yaşlarında iken Mekkeliler para azlığına binaen bir miktar küçültüp onu dokuz arşın yüksekliğinde yeniden yaptılar. Peygamberimiz de onlarla birlikte taş taşıyordu.

Hacerü’l-Esved’in yerine konmasında konusunda Kureyş ihtilaf edip büyük bir kavga meydana gelecek iken herkesin güvenilirliğine itimat eylediği Sevgili Peygamberimiz hakem tayin olunup mübarek ridası üzerini Hacer mübareği koydu, dört ucunu her bir taraftan bir reise verip yerine kaldırdılar. Kendi eli ile Haceri mübareği yerine yerleştirip kavganın ortaya çıkmasına meydan vermediler. **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ** وَتَابِعِيهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ila yevmi’-d-din. Allah’ım Efendimize, aline ve kıyamete kadar O’na tabi olanlara salat ve selam eyle.

HACER-İ ESVEDİN ASLI

Hacer-i Esved; Beyt-i Şerifin yemen tarafına gelip de Ruknü Yemeni diye isim verilen köşesinin insan boyu yükseklikte konulup gümüş kaplama arasında yumurta gibi iki parça görülen siyah bir taştır. Hazreti Adem Aleyhisselam’a yakınlık ve ülfet için başlangıçta cennetten çıkarılan şeylerden biridir. “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” hitabında “evet ” itirafı onun içine emanet konularak hacılar tavaf ederlerken ilk olarak bu mübarek taşı selamlarlar. Başlarken bu taşı öperler. İslam’ın kutsal saydığı değerlerden biri de bu taştır.

Aslında gün gibi parlayıcı bir nur, bir cevherdi müşriklerin sür-tünmeleriyle bulunduğu renge girmişti. Üç yüz on yedi tarihinde Mek-ke şehrini basan Karâmita (Karmatiler)⁷ taifesinde bulunan Hasen oğlu Süleyman Kabe'nin kapısını söktü, ortasını soydu, hacıları öldürdü, Hacer-i esvedî yerinden çıkarıp yetmiş deve telef ederek bin zahmetle memleketi olan Hicir'e götürdü. Seksen üç sene hükümetleri devam edip bu mübarek taş yirmi iki sene ellerinde kaldı. İslam emirleri birçok mal para verip kurtarmaya çalıştılsa da muvaffak olamadılar. En sonunda aralarında ortaya çıkan gelişip büyümemeye, çeşitli bela ve veba sebebiyle vermeye mecbur oldular. Hikmeti Hüda, yetmiş deve telef et-mekle götürülen mübarek taşı dönüşte yalnız zayıf bir devenin getirdi-ği söylenmektedir. فَسُبْحَانَ الْقَادِرِ Kadir olan Mevla'yı tesbih eder, eksiklikten tenzih ederim.

BEYTULLAH YANGINI

Abdullah bin Zübeyir radiyallahu teala anh hazretlerinin hilafeti zamanında Şam'da sultan olan yezidin kumandanı Müslim oğlu Kutey-be'nin dağdan attırdığı taş ve yağlı paçavralarla Kabe'nin damı ve ağaç kısmı yanmıştı, bu arada büyük bir sel gelip haylice Beyt-i şerif bozu-lunca Halife İbni Zübeyir eski yeri üzere on bir arşın uzunluğunda, yirmi yedi arşın irtifağında (yükseklikte) yeniden yaptı. İpekten mamul (yapılmış) güzel kumaş giydirdi. Yetmiş dört tarihinde Abdülmelik bin Mervan'ın emri ile Haccac'ı zalim Kabe'yi yıktırıp Halife İbni Zübeyir hazretlerine rağmen karışık binalar şeklinde inşa eyledi. Haccac'dan sonra bu gibi yolsuzluklara bir daha cüret eden olmadı.

7 Aşırı Şîî İsmâiliyye mezhebine mensup bir zümre. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Karmatiler maddesi)

TAŞLARIN VE AĞAÇLARIN SELAMI

Fahr-i alem Efendimiz kırk yaşına vardığında taşların ağaçların kelamını anlamak hali zuhur edip vahyi ilahinin geleceği günlere yakın Mekke civarlarında uğradığı taşlar ağaçlar “essalatu vesselemu aleyke Ya Resulallah” “Salat ve selam senin üzerine olsun Ey Allah’ın Resulü” derlerdi. Peygamberlik gelmezden önce Efendimiz ibadet ederdi lakin bir kitap ile bağlı değildi çokça yaratılışı düşünmeyi tercih eder, halce de en fazla İbrahim Aleyhisselam’ın dinine yakın düşerdi. صَلَاوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى وَسَلَامٌ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ Salavatullahi teala ve selam ala nebiyyine ve aleyhi. Allah’ın salat ve selamı Efendimize ve İbrahim Aleyhisselam’a olsun

EFENDİMİZİN EŞLERİ

Peygamberimizin Zevce-i Tahireleri; Hatice, Sevede, Aişe, Hafsa, Huzeyme kızı Zeynep, Ümmü Seleme, Cahşın kızı Zeynep, Ümmü Habibe, Cüveyriye, Safiye, Meymune validelerimizdir. Efendimiz Hatice validemizin sağlığında başkalarını almadı, Aişe validemizden başkası duldular. Hatice ve Huzeyme kızı Zeynep analarımız Efendimizin hayatında vefat edip diğerleri arkaya kalmışlardır. Beni Kılaptan Zeyd kızı Amra’yı nikahlandılarsa da zifaktan evvel boşandılar. Gıfar ve Temim kabilelerinden iki kadın daha tezvic eyledilerse (evlendilerse) de zifaktan (düğün gecesinden) sonra birer sebeple mülakat vuku bulmadan (buluşma gerçekleşmeden) geri döndürüldüler. Esmâ kızı Sena hatunda Ezvac-ı tahirat adedine girmiş ise de duhulden (ilişkiden) önce vefat ettiği Kamus’da yazılıyor. Peygamberimize nefisini bağışlayan da Ümmü Şerik idi. رَضَوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِنَّ Allah onlardan razı olsun.

PEYGAMBERİMİZİN EVLATLARI

En meşhur kavil üzere Efendimizin üç oğlan, dördü kız olmak üzere yedi evladı vardır. Kasım, Rukiye Ümmü Gülsüm, Zeynep, Fatıma vahiy olunmadan; Abdullah, İbrahim peygamber olduktan sonra doğdular. Bunlardan yalnız İbrahim Maria annemizden diğerleri Hatice validemizden oldular. Oğlanları emerken kerimeler gelin olduktan sonra vefat ettiler. Yalnız Fatıma radiyallahu teala anha pederlerinden altı ay sonra vefat etmiştir. رَضْوَانُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Allah hepsinden razı olsun.

EFENDİMİZİN DAMATLARI

Hazreti Ali Fatıma'yı, Ebu'l-As Zeyneb'i, Hazreti Osman önce Ümmü Gülsüm'ü sonra da Rukiye'yi nikahlayıp damat olma şerefine nail oldular. Efendimizin iki kerimesini (kızını) almak şerefine mazhar olan Hazreti Osman'a da Zinnureyn (iki nur sahibi) lakabı verildi. رَضْوَانُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Allah hepsinden razı olsun.

EFENDİMİZİN AMCALARI

Haris, Zübeyir, Cemel, Dırar, Mukavvim, Ebu Leheb, Abbas, Hamza, Ebu Talip'tirler. Sırasıyla sonra bulunan dört nefer peygamberlik zamanına ulaşırlarsa da yalnız Abbas ile Hamza'ya iman nasip olmuştur. عَنْهُمَا رَضْوَانُ اللهُ تَعَالَى Allah o ikisinden razı olsun.

EFENDİMİZİN HALALARI

Aşere-i mübeşreden Zübeyir bin Avvam'ın validesi, Safiye Atike, Erva, Ümeyme, Berre ve Ümmü Hakim'dirler.

DAYI VE TEYZELERİ

Efendimizin Yeğus, Esvet ve Umeyr namlarında üç dayısı olup Umeyr ile Esvet iman edip sohbet şerefine nail oldular. Efendimizin Karisa ve Fasita namlarında iki teyzesi vardı, bunlar nübüvvet zamanına ulaşmadan vefat eylemişlerdir.

SÜTKARDEŞLERİ

Hatemü'l-Enbiya Efendimizin nesep yoluyla kardeşleri olmadığından dürre-i yetime-i feridedir (eşsiz inci tanesi bir yetimdir.) Lakin sütannesi Süveybe'den üç kardeşi vardı, biri Süveybe'nin oğlu Mesruh diğeri halazadesi Ebu Seleme el-Mahzumi ile amcası Hazreti Hamza'dırlar.

Halime'den de üç kardeşi vardır. Biri Osman bin Maz'un, diğeri Halime'nin öz oğlu Abdullah ve kızı Şeyma'dırlar.

AZAT EDİLMİŞ KÖLE VE CARİYELERİ

Efendimizin azatlı köleleri; Zeyd, Berke, Eslem, Ebu Kebşe, Ene-seh , Sevban, Şakran, Yesar, Fedale, Ebu Muveyhebe, Rafi, Sefine namlarında on iki erlerdir.

Kadınlardan azadeleri de Ümmü Eymen, Razva, Maria, Rukane hazretleridir. رَضَوَانُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Allah hepsinden razı olsun.

AHRARDAN (HÜRLERDEN) HİZMETÇİLERİ

Peygamberimizin hür olan hizmetçileri; Enes, Haris oğlu Hind, Esmâ, Rabia, Mesut, Ukbe hazretleridir. Allah onlardan razı olsun.

PEYGAMBERLERİN HAKİMİ OLARAK GÖNDERİLMESİ

İki cihan serveri Efendimiz kırk yaşına vardığında Peygamberlik geldi, bütün insanlara, cinlere ilahi ahkamı tebliğ memur oldu. Ömer el-Faruk hazretlerinin imanına kadar Müslümanlığı gizlice öğrettirdi, Ömer kendisiyle sayıları kırka ulaşan Müslümanların gizlenmesine razı olmadığından “Ya Resulallah! Biz Hak dinde olalım, niçin saklanalım?” demesi üzerine hemen cümlesi tekbir alarak Harem-i Şerif’e geldiler. Açıktan açığa İslam dinini telkin ederek hükümlerini yerine getirmeye başladılar. Mekke’nin ileri gelenleri çekemediler, düşman oldular. Zebun (zayıf) olanlara azap ve ezaya koyuldular. Efendimize bile kötülük yapmaya cesaret ettiler. Amcası Ebu talip son derecede himaye ettiğinden Peygamberliğin dokuzuncu yılında bütün cemaatleriyle birlik evlerinde mahsur kaldılar.

Müslümanlara zülüm ve işkencenin her çeşidini yaptılar. İşte bu elemli sene içinde Ebu Talip vefat etti. Üç gün sonra da Hatice validemiz dünyadan göçtü. Efendimiz pek çok üzüldüğünden bu seneye (hüzün senesi عَامُ الْحُزْنِ) ismi verildi.

NUSAYBİN CİNLERİNİN MÜSLÜMAN OLMASI

Efendimizin peygamber olduğu tarihten on sene üç ay geçtiğinde, Bilabiga’nın payitahtı bulunan “Nusaybin” ismiyle bilinen beldenin cinleri gelip İslam dinini kabul eylediler. Allah onların cümlesinde razı olsun.

EMRİ CELİLİ MİRAC

Nice hikmetlere binaen Cenabı kadiri Mutlak hazretleri peygamberlikle görevlendirildikten on sene dokuz ay geçtikten sonra Cebrail,

Mikail, İsrail hazretlerini gönderdi. Bunlar beytullah kenarında amcası Hamza ile diğer amcası oğlu Cafer aralarında dinlenmekte olan Resulü Ekrem Efendimizi kemali hürmetle alıp zemzem kuyusunun başına getirdiler. Yukarıda bildiğimiz veçhile memur oldukları kalp ameliyatını yaptıktan sonra cennetten getirdikleri Burak'a bindirdiler, gemini Cebrail, üzenğini Mikail tutarak Kudüs'te mescidi aksa'ya ulaştırdılar. Yolda birçok vakalar oldu. Garip haller görüldü. Mescidi Aksa'nın doğu tarafından girip iki rekat tahiyeye-i mescit kıldılar o sırada bütün Enbiya'nın ruhu (Allah onlardan razı olsun) hazır oldular. Efendimiz Cebrail Aleyhisselam'ın delaleti ile meleklerle ve peygamberlere imam olup cemaatle iki rekat namaz kıldırdılar. Sonra su, süt, şarap dolu olarak üç kase geldi, Efendimiz sütü içti, Cebrail bu tercihi beğendi, "Fitratı tercih ettiniz" buyurdu.

Bundan sonra Allah'ın kayası üzerine on basamaklı kurulan merdiven üzerinden Cibril-i Emin ile birlikte göklere çıktılar. İlahi kudreti seyreylediler. Hayret verici olaylar gördüler, cennetleri gezdiler, cehennemleri temaşa eylediler. Efendimiz Arşı azamı, Kürsi Ekber'i seyreyledi, yalnız olarak daha ileriler gitti, bu alemlerden çıktı, andan, zamanından geçti, Cenabı Hakkın bizzat kelamını işitti, Cemali Pakini müşahede etti. Neler gördü, ne büyük lütuf ve ihsanlara mazhar oldu. Yine bu gece içinde Hane-i Saadetine geldi. işte beş vakit namaz bu gecede farz oldu, ertesi gün miraç yolculuğunda gördüklerini ümmete haber verdi. Başta Ebu Bekir Sıddık sonra diğer ashabı kiram tasdik edip miracını kutladılar, müşrikler inkar eylediler. Mescidi Aksa'nın alametlerini hep sordular, Efendimiz de Mevla'nın yardımı ile birer birer haber verdi, kanaat getirecek daha nice güçlü delilleri ortaya koydu, yine inkar ve inat eylediler.

O miraç mucizesinin, mescidi aksaya kadar olan bölümü Kur'an ile sabit olduğundan inkar eden kafir olur. Kudüs'ten göklere kadar yol-

culuğu ise meşhur hadisi şeriflerle sabit bulunduğunda bu bölümü inkar edenler fasık ve asi olurlar. صَلَّى وَسَلَّمَ عَلَيَّ صَاحِبِ الْمِعْرَاجِ وَآلِهِ Allahümme salli ve sellim ala sahibi'l-Miraç ve Elihi. “Allah’ım miraç sahibi Efendimize ve aline salat ve selam eyle”

AKABE BİATLARI

Resulü Zişan Efendimiz Mekke ulularının İslam’ı kabul etmediklerini, eza ve düşmanlıkta ileri gittiklerini görünce Hac mevsimlerinde panayırlarda Arap kabilelerine kendini tanıtır, onları hak dine davet ederdi. Bazıları ret eder, uzaklaşır bazıları da davete icabet edip kabul ederlerdi. Bu sırada Medine’nin ileri gelenlerinden bir cemaat İslam’ı kabul edip canlarıyla ve mallarıyla İslam dinine ve peygamberimize yardım edeceklerine söz vererek Mina’da ki Akabe mevkiinde biat eylediler. Yani ellerini Efendimizin eline verip can bedende oldukça mallarıyla bütün kuvvetleriyle İslam’a destek Efendimize yardım edeceklerine dair söz vererek yemin eylediler. Kati surette söz verdiler. Bu biatın adına “Birinci Akabe Biati” deniyor. Efendimiz Musap bin Umeyr hazretlerini din ve Kur’an öğretmek üzere Medine’ye gönderdiler. Az bir zaman içinde Müslümanlık Medine’de yayıldı. İkinci sene hac mevsiminde Medine’den bir cemaat Efendimizle görüşüp adı geçen akabe yanında sıdk ve ihlasla İslam dini ve Resulü Rabbü'l-E-nam uğrunda mal ve canlarını feda etmek üzere söz vererek yeniden biat eylediler buna da “İkinci Akabe Biati” ismi verildi.

HİCRET-İ NEBEVİYE

Mekke müşrikleri Medinelilerin imana geldiklerini, ashabı kiramin da birçoğunun Medine’ye gittiklerini öğrenince telaşa düşmüşler. Resulü Ekrem Efendimiz de gidecek olursa Medine’de bir büyük İslam

kuvveti meydana geleceğini anladılar. Şam seferlerinin bundan sonra sıkıntıya düşmesinden korktular. Hemen (Daru'n-Nedve) de toplanıp birçok müzakereden sonra öldürecek katil belli olmaksızın bir cemaat tarafından ansızın Efendimizin öldürülmesine karar verdiler. Bir gece hane-i saadeti çevirdiler, Cebrail Efendimize durumu haber verdi, Medine'ye hicret emrini bildirdi. Hemen Efendimiz Ali'yi kendi döşeğine yatırıp Yasin şerifin ilk sahifesini bir avuç toprağa okuyup düşmanların başına saçarak aralarından çıkıp gitti, göremediler. Ertesi gün öğle vaktinde Ebu Bekir Sıddık hazretlerinin hanesine vardı, hicrete memur olduğunu söyledi, Ebu Bekir Efendimiz, Peygamberimizle hicret edeceğini öğrenince çok sevindi.

Geceleyin birlikte çıktılar Sevr Dağı'nda ıssız bir mağaraya girdiler. Hemen emr-i Hüda ile örümcek mağaranın ağzını ördü, yaban güvercinler yumurtladı, üç gece bu mağarada kaldılar. Mekkeliler o bölgelerde aramadıkları yer bırakmadılar, mağaraya geldiler, örümcek ağlarını, güvercinleri görünce döndüler. Cenabı Hak onu korudu onlar da göremediler.

Bi'setin on üçüncü yılı Rabiü'l-Evvel ayının Pazartesi günü, o bölgeyi iyi bilen Abdullah bin Uraykıt⁸ isimli kılavuz olarak Ebu Bekir ve azatlı kölesi Amr bin Fuheyra⁹ ile birlikte Medine yolunu tuttular. Yolda birçok olay ve mucizelerin görülmesinden sonra Medine şehrine yaklaştılar.

8 Abdullah bin Uraykıt: Hicret esnasında Peygamberimiz Hz. Muhammed'e ve Hz. Ebu Bekir'e yol rehberliği yapan müşriktir. Müşrik olmakla beraber güvenilir, mert bir kişiydi.

9 Hz. Peygamber henüz Dârü'l-erkam'a çekilmeden önce Müslüman olan kölelerdendir. Bu sebeple büyük işkencelere mâruz kaldı. Daha sonra Hz. Ebû Bekir tarafından satın alınıp âzat edildi ve onun koyunlarının çobanlığını yaparak geçimini sağladı. Hz. Peygamber hicret sırasında Ebû Bekir'le birlikte Sevr mağarasında saklanınca Âmir sürüsünü bu mağaraya doğru sürerek onlara süt ve yiyecek götürdü. Sonra da onlarla birlikte Medine'ye gitti. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Âmir b. Führeyre maddesi)

MEDİNE-İ MÜNEVVERE'YE ULAŞMASI

Efendimiz ve hicret arkadaşları altı günde Medine'ye yaklaştılar, şehir halkı güzel elbiseler giyip, silahlarını takınıp kemali aşk ve sevinç ile Efendimizi karşıladılar, tekbir ve tehlil sedalarıyla gökleri titretiyorlardı. Cihanın Nuru olan Efendimiz Medine'ye bir saat mesafede bulunan (Kuba) karyesinde (köyünde) Amr bin Avf evladına misafir oldu. Kur'an-ı Kerim'de medih olunan Mescid-i Kuba'yı inşa etti. Birkaç gün sonra Medine ahaliyle birlikte şehre teşrif eylediler. Halkın o günkü sevindikleri gibi hiçbir zaman sevindikleri görülmemiştir. Hatta Medine'nin yerlileri olan Ensar kızları bile Efendimizi karşılarken; Talaal bedru aleyne min seniyyeti'l-veda vecebe'ş-şükürü Aleyna... "Sena tepelerinden üzerimize ay doğdu. Allah'a şükretmek bize vacip oldu" tarzında şiirler kasideler okudular. Medine'nin ileri gelenlerinden her birisi Efendimizin kendi evinde misafir olmasını istedi, devenin yularına sarılırdı. Efendimiz de "deveyi kendi haline bırakınız emir olduğu yere kadar gidecektir" buyurdu. Nihayet Ebu Eyüp Ensari hazretlerinin kapısında çöktü.

Kemali tevazuuna binaen Resulüllah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimizi misafir etmek şerefi Ebu Eyüp Ensari hazretlerine nasip oldu. Medine halkı Resulü Ekrem ve muhacir kardeşlerine ikramda bulunmak ve yardım etmek için adeta birbirleriyle yarıştılar. Bu konuda ellerinden gelen gayreti gösterdiler ve bu sebeple "Ensar" yardımcıları ismini aldılar. رَضُوا أَنْ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Allah hepsinden razı olsun.

MUHACİR VE ENSAR ARASINDA KARDEŞLİK SÖZLEŞMESİ

Resulü Zışan Efendimiz Medine'de karar kılıp, Mescid-i Haram ve hücreyi-i saadetlerini bina eylediğinde, kuvvet ve şevket (büyüklük) vesilesi olan kalplerin ısınması ve toplumsal kaynaşmayı kolaylıkla vü-

cuda getirmek için umumi kardeşlikle kalmayıp muhacir ve ensar aralarında ikişer ikişer kardeşlik antlaşmasıyla toplumsal bağı bir kat daha tekit eyledi (sağlamlaştırdı). Ensar'dan her biri muhacir kardeşini nefsi üzerine dünya işlerinde tercih eder hatta birden fazla olan eşinin rızası ile birini boşayarak muhacir kardeşiyle evlendirirdi.

Her noksanını tamamlamaya çalışır, mümkün olan fedakarlığı yapardı. İşte bu sayede İslam kuvvet buldu, uzaktaki ve yakındaki düşmanları korkar oldu. Muhacirlerde rahat buluyor, Efendimizin duası bereketiyle Medine'yi vatanlarından daha fazla seviyorlardı. صَلَاةُ اللَّهِ تَعَالَى وَسَلَامُهُ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Salavatullahi teala ve selemühü ala nebiyyine ve aleyhim ecmain. Allah'ın salatu ve selamı Peygamberimize onların (izinden giden sahabesinin) üzerine olsun.

İSLAM TARİHİNİN BAŞLANGICI

Peygamberimizin vatan ve akrabalarını terk ederek Medine'ye hicreti büyük bir emir olmakla beraber insanların çoğu tarafında bilinmeyen İslam dini, Resulüllah'ın hicreti ile güneş gibi ortalığa çıkınca Ömer el-Faruk hazretleri kendi halifeliği zamanında hicret senesinin İslam tarihinin başlangıcı olmasını karar verdi. Allah ondan razı olsun.

HİCRETEN SONRA VUKU BULAN GAZALAR

Hakimü'l-Enbiya Efendimiz Peygamber olduktan sonra on üç sene Mekke'de kaldı. Müşriklerin ezalarına (sıkıntılılarına) sabrederek yumuşaklık ve olgunlukla onları İslam'a davet eder, müjdeler ve uyarırdı. Ne zaman ki Kureyş azdılar, Efendimizi öldürmeye kadar cesaret ettiler “nasihatle uslanmayanın hali kötüdür” fehvasınca Cenabı Hak evvela hicreti sonra savaşmayı emreyledi. Peygamber Alishan'ın maksadı mülk ve reislik, mal ve velayet olmayıp ancak İslam dinini aziz kılıp

insanları doğru yola sevk etmekte. Allah yolunda gaza ve cihada kıyam edip yirmi veya yirmi yedi kere bizzat gazaya çıktılar. Bununla beraber savaş meydanlarında bile evvela dine davet sonra savaşa başladılar.

Hicreti ikinci senesinde “Veddan¹⁰ ve Bedir” gazaları meydana geldi. Ümeyye bin Halef’in¹¹ bulunduğu kabile harp eyledi, aynı sene ramazan orucu farz kılındı, kible Kudüs iken Kabe’ye çevrildi, Hazreti Fatıma İmamı Aliye nikahlandı, Fatıma radiyallahu anha on beş, Ali Kerremellahu veçhe yirmi bir yaşlarında idi.

Hicretin üçüncü yılında Beni Kaynuka, Beni Sevik, Beni Süleym, Gatafan, Uhut, Beni Nadir gazaları meydana geldi.

Dördüncü sene de Salatü'l-Havf’ın¹² müsaade edilmesine sebep olan Zatü'r-Rika’ gazası, Dümetü'l-Cendel, Huzaa, Beni Mustalik muharebeleri meydana gelmiştir.

Beşinci senesinde Hendek diğer adı Ahzap gazvesi, Beni Kureyza, Beni Lihyan gazaları oldu. Altıncı yılında el-Gabe gazasıyla Hudeybiye anlaşması, yedinci yılın başında Hayber gazası, hicretin altıncı yılında niyetlenilip müşriklerin engellemesi sebebiyle yapılamayan umre ibadeti yedinci yılı zül kade ayında kaza umresi olarak yerine getirildi.

Sekizinci senesinde Mute muharebesi, Mekke’nin fethi, Huneyn gazası, Taif muharebesi meydana geldi.

10 Veddan: Hz. Peygamber’in Kureyşli müşriklere karşı düzenlediği ilk gazve, hicretin 2. yılı Safer ayında (Ağustos 623) gerçekleştirilen ve yörede bulunan Veddan köyünde gerçekleştiği için Veddan Gazvesi diye de anılan Ebvâ Gazvesi’dir. Muhacirlerden oluşan yetmiş kişilik bir grupla Medine’den Ebvâ’ya kadar gelen Hz. Peygamber Kureyşlilerle karşılaşmadığından herhangi bir savaş olmamıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkznz: İslam Ansiklopedisi *Ebvâ* maddesi)

11 Ümeyye bin Halef: Hz. Peygamber’in azılı düşmanlarından biri. Ümeyye b. Halef, kölesi Bilâl-i Habeşî’yi İslâm’ı kabul ettiği için kızgın güneş altında yatırır, büyük bir kaya parçasını göğsünün üzerine koydurur, İslâmiyet’ten vazgeçerek Lât ve Uzzâ’ya tapmaya zorlardı. İşkence gören Müslümanların simgesi haline gelen Bilâl acılar içinde kıvrılırken, “Allah birdir, Allah birdir” demekten geri durmamıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkznz: İslam Ansiklopedisi Ümeyye bin Halef maddesi)

12 Salatü'l-Havf: Korku ve tehlike hallerinde farz namazların tek imama uyarak nöbetleşe kılınması anlamında fıkıh terimi. (Ayrıntılı bilgi için bkznz: İslam Ansiklopedisi *Salâtü'l-Havf* maddesi)

Dokuzuncuda Tebük gazası olup hac mevsiminde Sıddık-ı Azam hazretleri hac emiri tayin olundu. Hazreti Ali Efendimiz de Berae (tevbe) suresinin okunmasına memur kılındı.

ÖZET BİLGİ

Efendimizin hayatında vaki olan askeri sevkیات altmış defaya yakın olup peygamberimiz yirmi veya yirmi yedisinde hazır bulundular. Harp ve savaş vaki olanları: Bedir, Uhut, Beni Mustalik, Beni Kureyza, Hendek, Hayber, Mute, Mekke'nin fethi, Huneyn ve Taif gazalarıdır.

EFENDİMİZİN HAC VE UMRE SAYILARI

Efendimiz hayatında iki defa umre ve dört defa hac etmiştir. Bunlardan üçü hicretten önce biri sonra meydana gelip buna "Veda Hacı" ismi verilmiştir.

VAHİY KATIPLERİ

Efendimizin vahiy katipleri yirmi yedi kişiden oluşan sahabe-i kiram idiler, içlerinde Ciharyari Güzin¹³ ve Muaviye hazretleri de vardı. رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ وَعَنْ مُجِبِّهِمْ Allah onlardan ve onları sevenlerden razı olsun.

MÜEZZİNLERİ

Bilal Habeşi, Abdullah bin Ümmü Mektum, Sa'du'l -Karaz, Ebu Mahzure isimlerinde dört zatı şerif olup Efendimize müezzinlik etmek nimetine mazhar olmuşlardır. Mevla'yı müteal hazretleri bunlardan razı olsun.

---

¹³ Hazret-i Ebu Bekir, Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman ve Hazret-i Ali.

EFENDİMİZİN MUHTEREM DAVA ARKADAŞLARI

Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali, Hasan, Hüseyin, Hamza, Cafer, Ebuzer, Mikdat, Selman, Huzeyfe, Ammar, Bilal hazretleridir. رَضَوَانُ اللّٰهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Allah hepsinden razı olsun.

MUHAFIZLARI BEKÇİLERİ

Efendimizi bedir gazasında Sa'd bin Muaz, Zekvan bin Abdullah, Uhut gazasında Muhammed bin Seleme, Hendek gazasında Zübeyir bin Avvam, Iyad bin Beşir, Hayber de Ebu Eyüp el-Ensari, Vadi'l-Kurra da Bilal hazretleri beklediler. Defalarca Sa'd bin Vakkas muhafaza görevini ifa eylemiştir. وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ “Allah seni insanlardan korur¹⁴” ayeti inince bu vazifelere son verilmiştir.

---

14 Maide suresi 67

Efendimizin Kılıcı (Topkapı Sarayı Kutsal Emanetler Sergisi)

EFENDİMİZİN KILIÇLARI

Me'sur¹⁵ , Zülfikar¹⁶ , Adb¹⁷ , Kal'ab¹⁸ , Bettar¹⁹ , Lahif²⁰ , Rasub ve Mihdem²¹ , isimleriyle yad olunur sekiz adet idiler.

ATLARI

Peygamberimizi binmiş olduğu atlar: Sekeb²² , Verd²³ , Zarip²⁴ , Mürtecir²⁵ , Tahkik, Sebha²⁶ Razez isimleriyle anılıp yedi tane idi.

- 15 MESÜR isimli kılıç: Namlusundaki nakışlar ve parlaklığı sebebi ile bu ismi almıştır. Peygamber Efendimize Muhterem babasından miras olarak kalan İlk kılıcı idi. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 16 ZÜLFİKÂR isimli kılıç: zülfekar, İki tarafı keskin, ortası yivli kılıcın adıdır. Kelime Türkçe'ye zülfikar şeklinde geçmiştir. Peygamber Efendimiz Bedir Gazvesi'nde ele geçirilen ganimetleri savaşa katılanlar arasında taksim eder iken uzunluğu yedi karış, eni bir karış olduğu bildirilen boğumlu bir kılıcı kendi hissesine ayırmış idi. Kabzasının ucu gümüşten, bağında bir halkası, ortasında da gümüşten bir süs topuzcuğu bulunur. Resûlullah Hazreti Ali'ye verinceye kadar Zülfikar'ı kendisi kullanmıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 17 ADB isimli kılıç: Peygamber Efendimiz Bedir savaşına giderken Sad ibni Ubâde tarafından Rasûlullah Efendimize hediye edilmiştir. Hazreti Peygamber onu, bu savaşa hazırlanır iken kuşanmışlardır. Uhud muharebesine iştirak ettiklerinde de yanında bu kılıç bulunmakta idi. Savaş başlamadan önce sahabelerine yönelen Peygamber Efendimiz; "Bunun hakkını kim vermek ister" diye sordu. Bu nidayı duyan bütün sahabeler kılıca talip oldular. Hazreti Ali ve Zübeyr ibni Avvâm gibi yiğitler de talip olmasına rağmen, Peygamber Efendimiz onu Ebû Dücâne'ye verdiler. Kılıcın yeni sahibi olan sahabe efendimiz, kahramanca savaşarak hakkını vermişlerdir. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 18 Kaynuka kuşatması sırasında Yahudilerden ganimet olarak elde edilmiş kılıçlardandır. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 19 Kaynuka kuşatması sırasında Yahudilerden ganimet olarak elde edilmiş kılıçlardandır. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 20 Kaynuka kuşatması sırasında Yahudilerden ganimet olarak elde edilmiş kılıçlardandır. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 21 RASÜB VE MİHDEM isimli kılıçlar: Bu kılıçların ikisi de Tay kabilesinden ganimet olarak alınmıştır. Peygamber Efendimiz'in kabilenin putu Fülüs'ü yıkmak için görevlendirildiği Hazreti Ali tarafından ganimet olarak elde edilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz: İslam Ansiklopesi Kılıç maddesi)
- 22 Sekeb: Mânası su gibi akıp giden demektir. Peygamber Efendimizin ilk sahip olduğu at budur. Rengi yağızdı (koyu buğday rengi). Bazıları siyah idi demişlerdir. Alnında aklık bulunur ve ayakları sekili idi (beyazlık bulunurdu. Sağ ayağı sekili değildi. Peygamber Efendimiz Uhud Savaşı'nda bu ata binmiştir.
- 23 Verd: Mânası gül demektir. Al bir at idi.
- 24 Zarib: Bu at'ı Peygamber efendimize Fervatü'l Cüzami hediye etmiştir.
- 25 Mürtecir: Kişnediği zaman sesi gayet güzeldi. Onun için mürtecir (güzel sesli at) demişlerdir. Rengi beyazdı.
- 26 Sebha: Koştuğu zaman ön ayaklarını güzel attığı için yüzgece benzetip bu isim verilmiştir. Aslında sâbih yüzgeç demektir. Sonradan bu türlü atlara bu isim verilmiştir. Peygamber Efendimiz bu atla yarışma müsabakalarına girer, bu at kazanınca da peygamberimiz, mutlu olurlardı.

MERKEP VE KATIRLARI

Efendimizin hizmetini gören merkep ve katırlar; Şam yolunda bulunan “Dumetü’l-Cendel” isimli kale sahibinin hediye eylediği bir katırla, (Düldül²⁷, Beyza, Rafda,) namlarında diğer üç katırla “Ya’fur” isminde bir merkepten ibarettir.

DEVE VE KOYUNLARI

Efendimizin Adva, Kasva, Merve, bi-umum isimlerinde develerinden başka yedi adet daha sağılan deve ve yüzden fazla koyun bulunduğ u vaki olmuştur.

EFENDİMİZİN SAVAŞ ALETLERİ

Efendimizin savaş aletleri; dört mızrak, birde mızraktan küçük “anze” denilen ucu demirli bir ağaç, (muhassara) adlı bir asa (mehcen) deniyor. Ucu eğri bir çomak, “memşuk” namında bir kamçı , Adale, Sa’diye, Zetü’l-fudul isimlerinde üç reze (miğfer); (ruha, beyza, safra, ketum) namlarında dört yay. “kafur” adlı içine ok yay konulabilen bir “ca’be” yani yelek, hediye verilmiş bir “kalkan”, içi dışı sahtiyanlı (cılalı deriden) üç gümüş halkalı bir kuşak, Sübuğ denilen ve başa giyilen bir reze ki “miğfer” deniyor, biri beyaz diğeri siyah iki adet “sancak”(bayrak) idiler.

EFENDİMİZİN DİĞER HUSUSİ EŞYALARI

Peygamberimizin eşyası; bir serir (yatak), bir kadife döşeme, küçük bir sandık içinde muhafaza edilen fil kemiğinden bir tarak, bir sürmedanlık, bir misvak, bir makas, bir ayna ve üç yerinden gümüş tel ile mihlanmış (çivilenmiş) bir kase “mahsap” deniyor. Bir taş ibrik, bir bakır leğen, bir bakır tas, sırçadan bir kadeh, dört adam ancak kaldıra-

²⁷ Düldül, Mukavkıs’ın Peygamber Efendimize hediye ettiği ve Müslümanların bindiği ilk katır idi.

bilir (ğarra'²⁸) adlı bir çanak, Muhammedün Resulüllah nakışlı gümüş kaplama bir hatem (yüzük) idi.

VEDA HACCI

Efendimizin şu nam ile zikir olunan son haccı şerifi hicretten dokuz sene on bir ay on gün geçince olmuştur. Bu hacda yüz binden fazla Müslüman hazır oldular, Efendimiz gayet tesirli hutbeler okudu, vaaz ve nasihatler eyledi. Cahiliye zamanında kalma kan davalarını yasakladı. Her türlü faizden kaynaklanan anlaşmazlıkları kaldırdı. Karı koca hukukuna riayet olunmasını emreyledi. Müminler hep kardeştir lakin hüsnü rızasıyla vermedikçe birinin malı diğerine helal olmaz, buyurdu. Kul hakkına karşı ümmetlerini uyardı. Allah'tan korkunuz, dedi. "Size lazım olan dini hükümleri tebliğ ettim ve size de; biri Allah'ın kitabı diğeri de benim sünnetim olmak üzere iki şey bırakıyorum, bunlara sarıldığınız müddetçe şaşırırmazsınız, zelil ve hakir olmazsınız" buyurdu. Sonra size tebliğ ettim mi, diye sordu. Ashabı kiram "evet" dediler, Resulullah Efendimiz de üç kere (şahit ol Ya Rab!) buyurdu. Kalabalık çok fazla olduğu için ashaptan Rebia bin Ümeyye bin Halef hazretleri işitemeyenlere tebliğ ederdi. O gün akşam olmadan "Bugün sizin dininizi ikmal ettim ve sizin üzerinize nimetimi itmam eyledim ve sizin için din olmak üzere İslam'ı beğendim" manasında olan (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ) ayeti celilesi nazil oldu, Efendimizin de bu fani alemde vazifesinin tamamlandığına işaret buyruluyordu. Başta bu işareti Ebu Bekir radiyallahu anh anladı, ayrılacağını hatırlayıp ağladı. Arafat'tan Müzdelife'ye dönüldü, Mina'ya teşriflerinde yine Müslümanlara hutbe okudu, tesirli sözler söyledi, ümmetleriyle veda eyledi. Mekte'ye geldi veda tavafını yaptı. Veda haccı tamam oldu, hacılar dağıldı, Efendimiz de Medine'ye ulaştı.

28 Ğarrâ' adında büyük metal bir leğen (dört tarafında dört halkası bulunan Ğarrâ, araya almak suretiyle dört kişi tarafından taşınırdı.

VEFATI

Hicreti seniyyeden on sene iki ay geçince Fahri alem Efendimiz irtihali ebedi aleme göçtüler, yaşı altmış üç olmuştu. Gariptir ki veladet (doğumu), risalet (peygamberlikle görevlendirilmesi), Hicreti, Medine'ye ulaşması ve vefatı (Pazartesi gününe) tesadüf eylemiştir.

Efendimiz Aişe-i Sıddıka validemizin hücre-i saadetinde vefat etmiş ve orada defin olunmuştur. Salat ve selam O'nun, ehlinin ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara olsun.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَتَابِعِيهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

EFENDİMİZİN GERİDE BIRAKTIKLARI

Efendimiz vefat ettiğinde geride bıraktığı eşyası iki yeni kaftan bir Umman mamulâtı izar (Umman işi peştamal), iki sahari (çöle uygun) kaftan ve bir sahari (çöle uygun) gömlek ve diğer bir gömlek , Yemen'de yapılmış bir cebeh (zırh) “hamisa” (çizgili aba) denir. İki tarafı almalı siyah bir don bir de beyaz don, dört adet kırmızı arakiye, (take) beş karış uzunluğunda yemen izarı (peştamalı) dokuması bir çarşaf, Melik Necaşi'nin hediye eylediği iki siyah mestten ibaret idi. Allah'ım bizi yoluna tabi olanlardan sünnetlerine sarılanlardan eyle. Amin.

İNSANLAR VE CİNLERİN PEYGAMBERİ OLAN RESULÜLLAH EFENDİMİZİN ŞEKİL VE SURETLERİ

Ashabı kiramdan yüzlerce emin ve sadıkların nakil ve rivayetleri üzere Nuru'l-Hüda Efendimizin rengi nurlu beyazı kırmızılıkla bir miktar karışmış safi ve gayet sevimli idi. Aişe validemiz “Geceleri mübarek yüzünün nurundan iğneyi iplikten geçirirdim” buyururdu. Mübarek gözlerinin siyahı gayetle kara, beyazı biraz kırmızıya meyilli olmakla

beraber gayet ak, açılışı genişçe kirpikleri gür ve uzun idi. Efendimiz açık yüzlü, geniş alınlı, geniş ağızlı, düzce yanaklı, yüzleri biraz yuvarlak, değirmi, gayet beyaz dişli, önleri aralıklı, gür sık sakallı, ince kaşlı, tüyleri bol, hilal gibi latif ve kamil, araları açık ve bu aralıkta ince bir damar vardı, gazaplı zamanında görülür, kanı çoğalırdı. Mübarek burnu gayet güzel ve nurlu olmakla dikkatli bakmayan burnu ortasında bir yükseklik var zannederdi.

Sevgili Peygamberimiz geniş göğüslü, büyük omuzlu, kalın kemikli, dolgun pazılı, kavi ve uzun kollu, el ayakları geniş, avuçları ayakları biraz kalınca ve tıknazca, elleri ayakları tam, uylukları, incikleri gayet sağlam, parmakları uzun ve düzgün, bedeni gayet yumuşak ve nurlu, göğsü ile mübarek karnı beraber idi.

Mübarek göğsünde kılları olmayıp yalnız boğaz çukurundan göbeğine kadar uzanmış ip şeklinde ince kıl sırası vardı. Göğsünün yukarılarında, omuzlarında, kollarında kıllar bolca idi. Mübarek ayakları uzun ve düzgün, düztaban değildi. Mübarek boyu düzgün ve orta ne tatsız uzun nede çirkin kısa bununla beraber en uzun bir adamla yürüdüğünde Efendimiz ondan yüce görünürdü. Mübarek saçları sevimli ne zenci saç gibi kıvrırcık ne de düz yayvan idi. Güldükçe mübarek dişleri inci gibi parıldar şevk verirdi, konuştuğunda nur gibi bir şey ön dişlerinden çıkardı.

Mübarek boynu gayet güzel bedeni son derece mutedil eti hafif ve latif ne kuru ve ne de şişman idi. Uzaktan insanların en güzeli, yakından da en tatlı ve güzeli oluyordu. Ansızın görenler korkar, azamet ve korkusu onları kaplardı. Sohbet edenlerde kemali aşkla onu sever meclislerinden ayrılmak istemezdi. Efendimizin tarif edenler; ne önce ne de sonra mislini (benzerini) görmedik derlerdi. Salat ve selam O'nun ve ehlinin üzerine olsun. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ

EFENDİMİZİN YÜRÜYÜŞÜ

Sevgili Peygamberimiz yürürken sanki bir yüksek yerden inmiş gibi kuvvetle basar, neşeli yürür, sağa sola bakmazdı. Şayet bir tarafa dönmek icap ederse yalnız başını çevirmeyip bütün gövdesiyle tevecüh eyledi. Yürümelerinde ne çok hızlı ne çok yavaş idi. kibirlilik hali de yok idi. Allahümme salli ve sellim aleyhi ve elihi.

MÜBAREK BEDENİNİN TEMİZLİĞİ VE KOKUSUNUN GÜZELLİĞİ

Sevgili Peygamberimizin mübarek vücutları son derece temiz ve latif, insandan meydana gelen ayıplardan noksanlardan uzak idi. Mübarek elini tutanlar o nezaket ve yumuşaklığı ipek ve benzeri şeylerde görmediklerini söylerlerdi.

Siyer alimleri, Cenabı hakkın başkalarına vermediği özellikleri Efendimize lütfettiği ve en güzel hasletlerle onu yarattığı konusunda ittifak ederlerdi. Doğduğu zaman diğer çocuklar gibi olmayıp pak, temiz, göbeği kesilmiş, sünnetli olduğu önceden Amine validemizden rivayet bulunduğu gibi Enes radiyallahu anh'den sahih olarak rivayet olunan hadis-i şerifte de beyan olunmuştur.

Hazreti Enes Resulü Ekrem'in kokusundan daha güzel ne misk ne amber nede başkası hiçbir şeyi koklamadım buyurdu. Efendimiz mübarek eliyle bir çocuğun başını sığamış (okşamış) olsa o çocuk güzel kokusuyla diğerlerinden seçilirdi.

Efendimizin mübarek terleri kokuların en güzeli olmakla fırsat bulanlar şişelere dizmeyi ganimet bilirlerdi. Mübarek kokuları hiçbir kokuya uymadığından geçtiği yollarda oradan geçtiği anlaşılırdı.

Teberrük kastıyla Efendimizin hacamat kanını içen Abdullah bin Zübeyir hazretlerine sorulduğunda tadı bal kokusu miski ez-

fer (güzel kokulu misk) gibi olduğunu ifade eylediler. Salat ve selam O'nun, ehlinin ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara olsun.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَتَابِعِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

EFENDİMİZİN AKIL VE İDRAKİNİN CEVDETİ KUSURSUZLUĞU, GÖZ KULAK NİMETLERİNİN KUVVETİ

Peygamberi Alişan Efendimizin cahil bir kavim içinde doğup da nasıl bir yol açtığını, okuyup yazmadan ne sağlam bir şeriat yaptığını, hükümeti İslamiyesini; güzel tedbirli dini ve dünyevi siyasetini göz önüne getiren bir insan, O'nun aklının mükemmelliğinde, anlayış ve kavrayışının süratinde asla şüphe edemez

Efendimiz insanların en akıllısı, görüş ve tedbirde en kamili olduğuna nazil olan kitapların hepsi şehadet etmektedir. Tabiin hazeratının büyüklerinden Vehb bin Münebbih hazretleri “Allah’ın kitaplarından yetmiş bir kitap okudum hepsinde buldum ki dünyanın başlangıcından sonuna kadar bütün insanlara Cenabı Hakk’ın vermiş olduğu akıl ve anlayış, ahir zamana peygamberine verdiği akıl yanında bütün dünyanın kumlarından bir kum tanesi gibidir” buyurmuştur.

Cenabı Resul önde olanları gördüğü gibi arkada bulunanları da gördüğü hatta cemaate hitaben “Saflarınızı sık tutunuz hicaz koyunları gibi, aralarınızda şeytanın dolaştığını görüyorum” buyururdu. Aydınlıkta gördüğü gibi karanlıkta da gördüğünü Aişe validemiz söylerdi. Ülker yıldızlarını on bire kadar saydığı rivayet olunmakta, melaike ve şeytanları gördüğüne dair haberler muteber kitaplarda yazılmaktadır. Salat ve selam O'nun ve ehlinin üzerine olsun. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ.

ŞEFİUL ÜMEM EFENDİMİZİN GÜZEL HUYLARI, SEVİMLİ ADETLERİ

Fahri alem efendimiz daima Cenabı Hakk'tan güzel huylar ister, aynaya baktıkça **كَمَا خَلَقَ اللَّهُمَّ حَسِّنْ خُلُقِي** diye dua buyururdu. Yani “Allah’ım yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlakımı da güzelleştir”²⁹ diye dua buyururdu. Efendimiz çok vakit güzel ahlaka teşvik eder “Ben güzel huyları tamamlamak için gönderildim, hayırlınız ahlakı güzel olanınızdır” buyururdu. Kendisinin de en güzel huylara sahip olduğuna Kur’an-ı Kerim şهادet etmekte, Mevla’nın methetmiş oldukları hakkında hariçten delil aramak apaçık abes ve hamakatlıktır.

Sevgili Peygamberimizin doğduğu çevre ilim ve iman mahrumdu, zulüm ve azgınlık çoktu bir, mektep medrese görmedi. Anasız babasız büyüyüp çocukluğu koyun gütmekle, ticaretle geçti ise de ihsanı bol Rabbimiz din ve dünya ilimlerini O’na öğretti, güzel huylarla donatıp alemlere rahmet olarak gönderdi. Dünya halkını zulümden, cehaletten kurtardı. Kendisine tabi olmayanlar bile dünya azabından selamet buldular. Bu hikmete binaen vücudu şerifleri göklere kaldırılmadı. O mübarek ceset yerlerin karnında yattığı müddetçe dünya halkına toptan azap olmayacak, kaht-ı umumi (genel kıtlık) gibi belalar görülmeyecektir.

Allah’ım bizi yaratılmışların en mükemmeli olan Efendimize ümmet kıldığına her an şükür ederiz. Bütün tüylerimiz delil olsa dünya ve ahiret ömrünce uğraşmış olsak bile yine hakkını ödeyemeyiz. Aciz olduğumuzu söylemekten başka şey bize yakışmaz vesselam.

29 Okunuşu: Allahümme hassin huluki kema hassente halkı

EFENDİMİZ İNSANLARLA HÜSNÜ MUAŞERETİ (HOŞ GEÇİMİ)

Güzel huylu Resulümüz herkesle hoş görüşür, yumuşak davranır, herkese iyilik eder, fakirlere miskinlere yemek yedirirdi. Rasgeldiği Müslümanlara selam verir hatta çocuklardan, ihtiyarlamış kadınlardan bile selamını esirgemezdi. Salih, fasık olsun hastaları ziyaret eder, hal ve hatırlarını sorar, afiyetleri için dua ederdi. Komşu haklarını son derece gözetir, küçüklere merhamet ve şefkat, büyüklere saygı ve hürmet gösterirdi. Bu konuda hata yapanları uyarmak için “Büyüklerimize hürmet etmeyen, gençlerimize merhamet etmeyen, alimlerimize saygı göstermeyen bizden değildir” buyururdu. Müslümanların davetlerine gider, yemekten sonra dua eder, insanlarda kusur aramazdı. Haksız muamele edenlerden yüz çevirir, küsleri barıştırmaya son derece gayret ederdi. Özür dileyenlerin sözlerini dinler, suçlarını affeder, kimseye eziyet etmezdi. Bir yudum su gibi az, bir tavşanın budu gibi kıymetsiz olsa da hediye kabul eder, hemen karşılığında hediye vermeye çalışırdı. **“Hediye ret olunmaz, birbirinize hediye veriniz ki birbirinize muhabbetiniz artsın”** buyururdu. Efendimiz ömründe kimseye sövmedi, hiçbir Müslüman’a lanet etmedi, aleyhinde beddua etmedi. Hiçbir kimseyi dövmedi, kendi şahsı için kimseden intikam almadı. Hiçbir Müslümanı kınamadı ve gıybetini yaymadı. Hizmetinde bulunanlara bile niçin şunu böyle yapmadınız, demedi. Ehlibeyt veya ashabından biri kendisini çağırdığı zaman kemal edebinden buyurun diye karşılardı. Ehli iyali ile pekiyi geçinir, onların canlarını sıkacak bir davranışta bulunmazdı. Aralarında adalete son derece riayet eder, her yönüyle eşitliği gözetirdi. Her gün ikindiden sonra hepsinin odalarına gider, hallerini sorar, ihtiyaçlarını anlardı. Ashabına karşıda **“Sizin hayırlınız ehli ve iyaline karşı hoş bulunanınızdır, ben bu hususta sizin en hayırlınızım”** buyururdu. Herkesi mertebesine

göre davranır, akıl ve ilmine göre muamele eder **أُنزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ** insanlara seviyelerine göre konuşun buyururdu.

Meclisi şerifine gelenleri güler yüzle karşılar, kendiliklerinden gidinceye kadar sabır gösterir asla sıkılmaz, kimsenin sözünü kesmez, sonuna kadar dinlerdi. Feyiz ve cömertliğinden kimseyi mahrum bırakmaz, kendisine yapılan kötülüğe iyilikle karşılık verirdi. Katı sözlü, sert yürekli değildi.

Ehlibeyt ve ashabına latifelerde bulunur, çocuklarla şakalaşır, oynar, kucağına oturtur, en sevimli isimleriyle çağırırdı. Köle, cariyeye, zengin, fakir demeyip davetlerine giderdi. Ashabı aralarında mübarek ayaklarını veya birini uzattığı asla görülmezdi. Namazda iken gelen olursa namazını kısaltır, hemen hacetinden sorar, O'nun işini görünce yine namazına başlardı. Her kim olursa olsun ihtiyaçlarını giderir. **“Bir Müslüman”**ın ihtiyacını gidermek için koşmak benim şu mescidimde iki ay itikaftan hayırlıdır” buyururdu.

Mübarek elini bir kimse tutsa idi o zat kendi arzusu ile mübarek elini bırakmadıkça Efendimiz onun elini salmazdı. İmamı Ali kerremellahu veçhe Efendimizi anlatırken “İnsanların kalbi en merhametli olanı, sözü en doğru olanı, en yumuşak huylusu, sohbeti en tatlı olanı idi” buyurmuştur.

Sevgili Peygamberimiz daima hüzünlü bulunduğu halde bütün insanlara karşı güler yüzlü, tatlı sözlü, geniş kalpli bulunurdu. Yalnız vaaz hutbelerinde bazen celal sıfatı galebe ederek sert sözlü, gazaplı olduğu görüldü. **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ تَابِعِيهِ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ** Salat ve selam O'nun, ehlinin ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara olsun.

GÜZEL GEÇİNMEYE VESİLE OLAN ŞEYLERLE ÜMMETİNE EMİRLERİ

Her yerde ve her zaman Allah'tan korkmak, doğru söylemek, sözünde durmak, emaneti sahibine vermek, hıyaneti terk etmek, komşu haklarını gözetmek, fakirlere acımak, dulları himaye etmek, öksüzleri esirgemek, yumuşak söz, selamı yaymak, güzel amel, kısa amel, imanda sebat, belaya sabır, kaza ve kadere rıza, Kur'an'ı bilip anlamak, ahireti sevmek, hesaptan korkmak gibi güzel sıfatlar iyi ameller idi.

ÜMMETİ ARALARINDA AÇIKLIĞA SEBEP OLACAK ŞEYLERDEN NEHİYLERİ

Kin, düşmanlık, yalan, gıybet, kavga, iftira, hırçınlık, hilekârlık, iki yüzlülük, kötü söz, çirkin söz, kat'ı erham (akrabalık bağlarını kesmek), zulmü enam (mahlukata zulüm), yalancıyı tasdik, doğru olanı yalanlama, adaletli yöneticiye isyan, yeryüzünde bozgunculuk çıkarma, günah olan işlerde mahluka itaat gibi kötü huylar, çirkin işler, fena sözlerdir. Bunların her birisinden sakındırır, men ederdi. Efendimiz bütün oyunlardan, oyun aleti yapmaktan veya satmaktan, kullanmaktan da ümmetlerini men eylemiştir. Yalnız zevce ile oynamak, atla, silahla oynamak gibi meşru bulunan oyunlara müsaade edilmiştir. Allah'ım Resulü Ekrem Efendimizin yüce hatırı için bizi emirlerini tutup yasaklarından çekinenlerden eyle. Amin.

ŞEREFLİ RASUL'ÜN ZÜHT VE KANAATİ

Yaratılmışların en mükemmeli olan Efendimize bütün dünya arz olduğu halde meyil ve iltifat buyurmadıkları gibi milyonlarca ganimetleri fukaraya dağıtıp günlük geçimi için gerekli olan şeyler-

le kanaat buyururlardı. Ahirete göçtükleri zaman ailesinin nafakası sebebiyle zırrı bir Yahudi'de rehin bulunurdu. **“Ya Rab! Muhammed Aleyhisselam'ın yakınlarının rızkını zaruretlerini def edecek miktarda kıl”** diye dua eylerdi.

Efendimizin züht-ü kanaatini açıklarken Aişe validemiz Resullullah altın, gümüş, deve, koyun bırakmadı, vefat ettiği günü evimde bir buçuk okka kadar arpa bulunurdu. Beni teselli kastıyla **“Mekke vadileri benim için altın olunmaları arz olduğunda Ya Rab! İstemem bir gün aç kalayım sabır sevabı alayım, bir gün tok kalayım şükür sevabı bulayım dedim”** buyurduğunu söylerdi.

Abdurrahman bin Avf hazretleri Resulü Ekrem dünyadan göçtü gitti arpa ekmeğinden bile ne kendi ne de ehlibeyti doya doya yemediler derdi. Abdullah bin Abbas hazretleri de zaman olurdu ki birbiri ardınca geceler geçerdi ki ehlibeyti Resul akşam yemeği yemeden sabahlardı buyurdu. Halbuki dilese idi yerlerin hazineleri kendine verilir, nimetleri zahmetsizce ihsan olunurdu. Makamına ve mertebesine bir zarar gelmezdi. Lakin ümmetlerinin fukarasına merhameti sebebiyle, züht ve kanaati tercih, bütün mevcudatıyla Cenabı Hakka teveccüh ve ikbal eyledi (yöneldi).

EFENDİMİZİN HILM VE ŞECATİ, KEREM VE SEHAVETİ

Peygamberimiz insanların en fazla yumuşak huylusu idi. Nice hilim sahipleri vardır ki hataları olmuş, ayıbı görülmüştür. Yaratılmışların en yumuşak huylusu Efendimiz ise insanların zulmü ve ezaları çoğaldıkça sabrı artar, haddi aşma ve kusurları fazlaştıkça hilm (yumuşaklık) ve keremi (cömertliği) fazlaşırdı. Hilmde benzeri olmadığına kendisine çok sert davranan bir bedeviye karşı nasıl muamelede bulunduğu kıssasını dinlememiz kafidir.

Efendimize hizmet eden Hazreti Enes buyurdular ki; bir gün Resulü Ekrem ile beraberdim. Üzerlerinde kenarları kalın siyah bir aba (cübbe) vardı. Arap aşiretlerinden bir bedevi cübbesinden şiddetle çekerek mübarek omuzundan arkaya doğru itti, bazı cahil Arapların adetleri olduğu gibi o bedevi “Ya Muhammed! İdarende bulunan mal Allah’ın, o mallardan şu iki devemi yükle, kendi malından veya babanın malından verecek değilsin ya” dedi.

Efendimiz hilm ve keremine binaen biraz sükuttan sonra “**Ya Arabi! Mal Allah’ındır ben de O’nun kuluyum bana yaptığın-dan dolayı sana kısas olunur**” buyurdu zaman, bedevi kısas olunmaz dedi. Efendimiz niçin dediği zaman, bedevi çünkü sen kötülüğe kötülükle karşılık vermezsin dedi. Efendimiz tebessüm etti, bedevinin devesinin birine arpa, diğerine hurma yükletilmesini emir etti. Onun içindir ki zulmedenin affetmek hilm ve şecaatin zirvesi, kötülüğe iyilikle muamelesi de insanlığın gayesi sayılmıştır.

Mükemmel cesaretine gelince: Huneyn gazasında İslam ordusu sayı olarak düşman ordusunda fazla olmasına rağmen bir iptilayı Rabbani olarak düşman karşısında asker bozulup savaş meydanını terk ettikleri zaman birkaç sahabe ile kalan Efendimiz askerini? İleri sürerek **أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ أَنَا** İBْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ yani “**Ben peygamberim bunda yalan yok, ben Abdülmuttalib’in oğluyum**” diye düşmana hücum eder, korkusuzca harp ederdi. Abdullah bin Ömer radiyallahu teala anh hazretleri: Resulullah’dan daha cesur, savaşta daha güçlü, daha cömert, aza kanaat eden hiçbir kimse görmedim buyurdu.

Kerem (iyilik) ve sehavetine (cömertliğine) gelince: Efendimizin kerem ve ihsanının sonu bulunmadığından asla yanında para, pul, altın, gümüş bir gece beklemezdi. Yüzlerce koyun ve develeri, binlerce kuruşu bir fakire verir zengin ederdi. Kendisinden bir miktar ihsan isteyen Safvan bin Ümeyye’ye (radiyallahu anh) bir koyun

sürüsü ile üç yüz deve verdiği Hazreti Enes'ten rivayet olunmaktadır. Buna benzer nice iyilikleri vardır ki bu küçük kitaba sığmaz. Hele istenileni mutlaka vermiş, isteyeniyi asla geri çevirmemiştir. Salla teala aleyhi ve sellem. (Allah Teala O'nun şanını yüce kılsın)

FAHRİ ALEM EFENDİMİZİN AF VE TEVAZULARI

Sevgili Peygamberimiz gibi insanların kusurlarını affeden, kendisine yapılan haksızlıkları af eden ve iyilikle muamele eden bir kimse gelmemiş ve gelmeyecektir. Gazalarda yüzleri yarılıp mübarek dişleri kırıldığı zaman ya Resulallah bu azgınlara bir beddua et, diyenlere karşı **“Ben lanetçi olarak değil alemlere rahmet olarak gönderildim”** buyurduktan sonra **“Allah'ım kavmimi doğru yola ilet çünkü bilmiyorlar”** diye dua eder haklarında şefkat ve merhamette gösterirdi. Zatü'r-Rika muharebesinde ashabın kuşluk uykusuna vardıkları bir zamanda Efendimiz de yalnız olarak bir ağaç gölgesinde istirahat ediyordu. Düşmanlarından Haris oğlu Gavres yalın kılıç başı ucunda durup **“Seni benden kim kurtaracak”?** deyince Efendimiz **“Allah”** dedi ve hemen elinden kılıç yere düştü. Peygamberimiz yerden kılıcı alıp **“Ya seni benden kim kurtaracak? buyurduğunda Gavres “Af ve kereminiz” diye cevap verdi. Efendimiz hemen onu bağışladı, selametle gitmesine müsaade eyledi, bu vaka hem Gavres'in Müslüman olmasına sebep oldu. Kavmine geldiği zaman da insanların en hayırlısının yanından geldiğini beyan eyledi. Siyer kitaplarında daha buna benze af ve iyilikleri anlatılmaktadır. Fahri alem Efendimiz yalnız adem oğlunun değil bütün mahlukatın büyüğü ve ulusu olduğu halde son derecede mütevazi idiler. Cenabı Hak hem sultan hem de peygamber olmayı teklif buyurduğunda Efendimiz, Cenabı Hakk'ın Abdi (kulu) ve Resülü olmayı tercih eyledi.**

Cibril-i Emin “İşte bu tevazuunuz sebebiyle kıyamet gününde bütün âdemoğullarının seyyidi ve ulusu olacaksınız” buyurdular. Cenabı Peygamber kemali tevazularından dolayı elbisesini yamar, pabucunu tamir eder, koyunlarını sağlar, develerini bağlar, yemlerini verirdi. Ev işlerinde ehline yardım eder, lazım olanı kendisi getirir, hizmetçileri ile beraber yemek yer; ağa, köle, uzak, yakın demez herkesin davetine gider. Eski, yeni her ne bulursa giyer, at, eşek, eyerli, çıplak ne bulunursa biner, yayan gidenleri arkasına alır, bazen yayan, bazı kere de pabuçsuz yürüdüğü olurdu. Fakirleri sever, onlarla oturur, yer, içer; fazilet ehline ikram, şeref ehline de ihsan ederlerdi. Salat ve selam O’nun ve ehlinin üzerine olsun. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ

SAADET MECLİSİNİN DOSTLARI

Edep ve hayâyı öğreten Efendimiz hazretleri yüce meclislerinde gayet edepli otururdu. Öyle tükürmek, sümürmek, parmakların çıtlatmak, ya da birbirine geçirmek gibi haller asla görülmezdi.

Çokça dizlerini diker, bazen namazda oturulduğu gibi oturur, nadiren bağdaş kurduğu olurdu. Meclisleri hikmetli ve hayaâlî, bulunduğu yer hayırlı ve güvenilir idi. Huzurunda ashabı kiram tam bir edep ile otururlar, asla kahkaha ile gülmezlerdi. Meclisi şerifinde sesler yükselmez, çirkin laflar söylenmezdi. Ziyaretine gelen misafirine altındaki minderi verir, eğer gelen misafir çekilirse kabul etmesini ısrar ederdi. Bir meclise gelse asla yer gözetmez, nerde açık bulsa hemen oraya otururdu. Mümkün olduğu miktarda kibleye karşı oturmak isterdi. Meclisten kalkınca (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا) (Allah’ım hamd ile seni tesbih ederim, senden başka ilah yok sana tevbe eder beni bağışlamamı dilerim) buyurur,

bunu bana Cebrail öğretti derdi. Salat ve selam O'nun, ehlinin ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara olsun. **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَتَابِعِيهِ**.
إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

EFENDİMİZİN YEME İÇME ADABI

Sevgili Peygamberimiz yemek zamanında çeşitli yiyeceklerden oluşan sofraya kurmaz, mendil tutmaz, bağdaş kurmaz, ağzına lokma varken konuşmaz. Fevkalade edebe riayet eyler, lokmalarını küçük alır, azda olsa nimete saygı gösterir, yemeği ayıplamaz, hoşuna gitmeyeni yemezdi. Yemeğin yanında bir katıkla kanaat eder, o da genellikle, tuz, sirke, hurma, zeytin yağı gibi hafif şeyler olurdu. Daha yemek arzusu var iken sofradan kalkar, mübarek parmaklarını üç defa yalar, iki gün birbiri üstüne arpa ekmeğinden bile doyasıya karnını doyurmazdı. Çoğu zaman hurmayı suyu kafi görüp; et, ekmek aramazdı.

Aişe validemizin “Biz Muhammed ailesinin evlerinde bir ay ateş yanmadığı zamanlar olurdu; (yemek pişmezdi) bu bir ayı; su, hurma ile geçirirdik” buyurmaları hakikati izah etmeye kafidir. Efendimiz tatlıyı, balı, kabak yemeklerini sever, paçadan hoşlanırdı. Çok sıcak yemek yemez, üfleyerek yemek yemeği kerih görürdü. Yemeği o günden yer; elma, üzüm gibi fakihe (meyve)den dilediğini alır, meyvelerde herkes arzu ettiğini almak caiz olduğuna işaret ederdi.

Yaş üzümü, karpuzu sever, yaş hurma ile karpuzu birlikte yediği olurdu. Kuru hurma ile acuru birlikte yer bunlara “etyabeyn” derdi. Eti çok sever, dünya ve ahiret taamlarının ulusu olduğunu söylerdi. Eti yerken parmakla koparıp yemeği değil, kemiği ağza yaklaştırıp dişle almayı tavsiye eder, en güzel et, ön kol ve omuzlardadır buyururdu.

Böbrekleri kerih görür, yürek ve dalakları yemek istemezdi. Sarımsak, soğan, pırasa gibi fena kokulu şeyleri yemediği gibi yiyen olursa kokuyu gidermeksizin camilere girmelerine müsaade etmezdi. Yeni bir beldeye gidildiği zaman oranın havasına suyuna alışınca kadar soğan yenilmesini tavsiye ederdi.

Efendimiz yemekten sonra mübarek parmağı ile yemek kabını yalar, “Yemeğin sonu bereket yönünden daha fazladır” buyurur, sonra ellerini yıkar, suyun fazlasıyla mübarek yüzünü mesh ederdi. Zaruret olmadıkça suyu ayakta içmez, birden bire suyu bitirmez, yavaş yavaş çekerek üç defada içer, her defasında besmele çeker, sonunda Mevlasına hamdü sena eder, nefes aldığı zaman ağzını bardaktan uzaklaştır, yediği yemekten kalan olursa, solunda bulunanlar en büyük adamlarda olsa sağ tarafta bulunana verir, her işinde sağdan başlamaya riayet eylerdi. Hatta bir sahih hadiste sol ile yiyip içmekten veya sol elle alıp vermektan ümmetlerini men eylemiş; “Sol ile işlemek şeytan işidir” buyurmuştur. Yalnız tuvalete girerken sol ayakla girilmesini, ayakkabıyı çıkarırken solun evvel çıkarılmasını emir eylemiştir. Allah’ım bizi yoluna uyanlardan, sünnetleriyle amel edenlerden eyle Amin bi-cahı nebiyyike’l-emin.

EFENDİMİZİ UYUMALARI

Peygamberimiz yatacağı zaman abdest alır, misvak kullanır, uyduğu zaman misvak baş ucunda bulunur. Uyandıkça misvak kullanır, abdestli yatanların sabaha kadar ibadet sevabı alacaklarını söylerdi. Mübarek yatağı içinde oturup İhlası şerif, Felak, Nas, Fatiha’yı şerif Ayete’l-kürsileri okur, üfürüp gövdesine ulaşılan yerlerini elleriyle sığar, sağ elini sağ yanağının altına koyup, göğsünü kibleye çevirip (Rabbi kını azabeke yevme tüb’asü ibadek ³⁰) رَبِّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ

30 Ya rabbi kullarını dirilttiğin gün beni azabından koru

كُلِّفَتْ عِبَادَكَ kalktığıında (el-Hamdülillah ellezi ehyani ba'de emeteni ve ileyhi'n-nüşür³¹) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَحْيَانِيْ بَعْدَ مَا اَمَاتَنِيْ وَاِلَيْهِ النُّشُوْرُ buyururdu. Uymazdan evvel (esmed) denilen sürme ile üç defa sürmelenir. Vakit vakit saçlarını yağladığı da olurdu. Bu sürme İsfahan'dan çıkar, kırmızıya meyil bir kara taştan yapılır, gözlere kuvvet verir, kirpikleri güzelleştirir (aleyküm bi'l-esmedi). "Esmed ile sürmelenin" hadisi şerifinde kullanmakla emir olduğumuz "esmed" isimli sürme bu faydaları açıklamaktadır. Efendimizin mübarek döşekleri bir buçuk arşın miktarı genişliğinde, iki arşın kadar uzunluğunda, yüzü sahtiyân (tabaklamış deri) içi hurma lifi idi. Yastıkları da bu benzer bir şey olur, bazı zamanda hasır döşenirdi. Mübarek vücutlarında hasır iplerin izi görüldükçe kısra ve kayserlerin saltanat ve ihtişamlarına karşı bu halden etkilenip ağlayanlara "Onların iyilikleri dünyada verilmiş, bizim de saadetimiz dar-ı bekaya bırakılmış" diyerek teselli de buyururdu.

Bütün arşın hazineleri kendine ihsan olunmuş iken yine peygamberimiz Mevla'sına tevazu ederek bu hali tercih edip ben kulum, kul gibi yer, kul gibi giyer, kul gibi yatar, kul yaşarım derdi. Salat ve selam O'nun, ehlinin ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara olsun.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيِّهِ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَتَابِعِيْهِ اِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

EFENDİMİZİN GÜLME AĞLAMA VE SÖYLEMELERİ

Tatlı sözlü peygamberimiz konuşma yönünden insanların en güzel konuşanı idi, konuştuğu zaman kemali vakar ile yavaş yavaş konuşur, tek tek söylerdi. dinleyenler sözlerini kolayca anlar ve ezberlerdi. Mübarek kelamı az sözle çok mana ifade eder, gayet faydalı olmakla beraber sözlerinde eksiklik noksanlık bulunmazdı.

31 Öldükten sonra beni yeniden diriltten Allaha hamd olsun dönüş onadır.

Gerektiği zaman kelimasını üçe kadar tekrar edip sözüne besmele ile başlar, hamd ile bitirirdi. Efendimizin güzel huylu, yumuşak tabiatlı olmakla sözlerinden kimse incinmez, kimse gücenmezdi. Lüzumsuz söz söylemez, çokça sükut ederdi. “Aklın nazarı ibret, kelamı hikmet, sükutu fikir (düşünme) olmalı” buyururdu.

Efendimizin gülmeleri tebessümlü, kakhaha ile güldüğü asla vaki olmamıştır.

Peygamberimizin ağlamaları da gülmeleri gibi mutedil idi. Yüksek sesle ağlamazdı yalnız mübarek gözlerinden yaşlar dökülürdü.

Dünya için ağlamadı, ya Allah’ın sevgisi ve muhabbeti için veya ümmeti için veyahut Allah kokusunun galebe etmesiyle ağlardı. Kur’an-ı Kerim dinlerken, gece teheccüt namazı kılarken ağladığı olurdu. Bazı kere vakit namazlarında ağladıkları işitilmiştir.

Yaratılmışların en latifi olan Efendimizin; ashabı kirama, çocuklara, yaşlı kadınlara latifeleri, şakaları eksik olmaz, Hakk’tan da ayrılmaz, latife ve şakalarını heybet ve şerefini giderecek bir raddeye vardırılmazdı. Salat ve selam O’nun ve ehlinin üzerine olsun.

صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ

EFENDİMİZİN HOŞUNA GİDEN GİYİM ŞEKİLLERİ

Peygamberimiz Cuma günleri kırmızı renkte ihram giyer, çoğunlukla beyaz giymeyi sever, ümmetlerini beyaz giymeyi tavsiye ederdi. Yeni elbise giyeceğinde ilk cuma günü giyer, eskisini fakirlere verir ve şu duayı okurdu. اللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ، وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ Allah’ım sana hamd olsun o elbiseyi giymeyi bana sen nasip ettin. Senden onu hayrını diliyorum. Onu şerrinden sana sığınıyorum.

Efendimiz güzel kokuyu reddeylemez “Güzel dostun kokusu geri çevrilmez” buyururdu. Ağaç kavuğuna, kırmızı elmaya, yeşilliklere, akar sulara bakmayı sever; boyalardan yeşil ve sarı renkler hoşuna giderdi. Amellerinde devamlı olanını sever “Allah katında amellerin sevimlisi az olsa da devamlı olanıdır” buyururdu. Salat ve selam O’nun, ehlinin ve kıyamete kadar O’na tabi olanlara olsun.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَتَابِعِيْهِ اِلَىٰ يَوْمِ الدِّيْنِ

EFENDİMİZİN AKSIRMASI VE KERİH GÖRDÜKLERİ ŞEYLER

Yalnız Peygamberimiz değil bütün Enbiya-ı İzam efendilerimiz de esnemekten uzak idiller. Yaratılmışların en kamili olan Efendimiz esneyen bir kimseyi gördüğünde, ağzını yummak, sesini kısmakla emrederdi. Mümkün olmadığı surette namazın kıyamında ise sağ elinin arkasıyla, diğer zamanlarda sol elinin üst tarafıyla kapamasını tarif buyururdu. Kendisine aksırmak lüzum ettiğinde ağzını kapar sesini kısar “El-Hamdülillah Rabbi’l alemin” derdi. “Yerhamukellah” denilince “Yehdikümüllah ve yuslihu beleküm” diye karşılırdı.

Namazda esnemeyi, camilerde şiddetle aksırmayı, beraber gidenlerin arkadan yürümelerini; sıcak yemekten, yüksek sesle konuşmaktan hoşlanmazdı. Huylar içinde en fazla sevmediği yalan (söylemek) idi. اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَتَابِعِيْهِ اِلَىٰ يَوْمِ النُّشُوْرِ Salat ve selam O’nun, ehlinin ve tekrar dirilinceye kadar O’na tabi olanlara olsun.

HASTALIĞI ZAMANINDAKİ TEDBİRLERİ

Efendimiz mübarek vücudunda hastalık duyduğu zaman hemen Kur'an-ı Kerim ile bereketlenmek için, şifa niyetiyle Felak-Nas surelerini okur, bedenine üfürür, mübarek elleriyle de sığardı. Kur'an-ı Azim'in her ayetinde nice dertlere deva, bunca hastalıklar şifa varsa da Fatıha-ı Şerife'nin her derde deva olduğu, nazil olurken yetmiş bin melek getirilen Ayet el-Kürsi'nin kıymeti bitmez nefis bir değeri bulunduğu; Kur'an-ı kerimin özü ve kalbi olan Yasin'i Şerif'in nice dertlere deva olduktan başka on dokuz türlü bereketi olduğu hadis-i şeriflerde zikir ve beyan olunmuştur. Bütün bununla birlikte Peygamberimizin: “Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz” diye hadisi şerifler de vardır. Dolayısı ile doktora gidip tedavi olmayı da tavsiye etmiştir.³²

PEYGAMBERİMİZİN EDEBİ DİNİYESİ

Peygamberimiz tuvalete gireceği zaman yüzüğün çıkarır بِسْمِ اللّٰهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُبِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ “Allahümme innî eüzü bike mine'l-hubsi ve'l-habâis” (Allah'ım! Her türlü pislikten ve necasetten sana sığınırım.) duasını okuyup sol ayakla girer, çıktığında sağ ayakla çıkıp اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَذْهَبَ عَنِّىْ الْاَذَى وَعَافَانِىْ “Elhamdülillahi'lezi ezhebe anni'l-ezâ ve âfânî” (Üzerimden sıkıntıyı kaldıran ve bana afiyet veren Allah'a hamdolsun.) buyururdu. Camiyi şerife gireceği zaman sağ ayağı ile girip بِسْمِ اللّٰهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِّىْ (دُنُوْبِىْ وَاَفْتَحْ لِّىْ اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) derdi. (Allah'ım senin ismini zikrederek girerim, Allah'ın salat ve selamı Allah'ın Resulüne olsun, Allah'ım mağfiret et ve bana rahmet kapılarını aç) Çıkınca sol ayakla çıkıp (بِسْمِ اللّٰهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِّىْ دُنُوْبِىْ وَاَفْتَحْ لِّىْ اَبْوَابَ فَضْلِكَ) (Allah'ım senin ismini zikrederek çıkarım, Allah'ın salat ve selamı

32 Çeviren notu

Allah'ın Resulüne olsun, Allah'ım mağfiret et, bana lütuf ve fazilet kapılarını aç) buyururdu.

Recep ayı girdiğinde (اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ) (Allah'ım bize recep ve şabanı mübarek kıl, bizi Ramazan ayına ulaştır) diye dua ederdi. Ramazan geldiğinde esirleri bırakır, ihsanını çoğaltır, ibadetini artırır. Ramazan çıkıncaya kadar yatağına girmez; rengi başkalaşır, aşri ahirde (son on gününde) itikafa girip geceleri kamilen (tam) uyanık bulunur, ehli beytini de uyandırır.

Ay başlarında hilali görünce: اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ أَوْ بِالْإِيْمَانِ وَالسَّلَامِ Ey Rabbim! Bize bunu bereket ve iman selâmet ve İslam hilâli eyle! Ey Hilâl! Benim de senin de Rabbimiz Allah'tır, diye buyururdu. Başka dualar da okuduğu olurdu.

Ezanı işitince sözünü keser, hemen müezzine icabet eder, onun dediği gibi söyler yalnız (Hayya ala's-salah) da (la havle ve la kuvvete illa billahi'l-aliyyi'l-azim) (Hayya ala'l-felah) da (Maşaallahu kane ve ma lem yeşe' lem yekûn) (As-salatü hayrun mine'n-nevm) de (Sadakte ve berirte ve bi'l-hakkı natakte) buyurur. Ezandan sonra vesile cenneti benim için isteyenlere şefaetim (vacip) lazım olur derdi.

Fahri Alem Efendimiz gök gürültüsü, yıldırım sesi işitince اللَّهُمَّ لَا تَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَلَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِكَ وَعَافِنَا قَبْلَ ذَلِكَ Allah'ım bizi gazabınla öldürme. Azabınla helak etme, bütün bunlardan önce bize afiyet ver, diye duada bulunurdu. Defni mevtadan sonra cemaate hitaben **“Kardeşiniz için istiğfar ediniz, sebatını isteyiniz zira sual zamandır”** buyurur. Kabristana uğradıkça السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالصَّالِحِينَ وَالصَّالِحَاتِ وَإِنَّا إِنشَاءَ اللَّهِ بِكُمْ لَاحِقُونَ **“Ey Müminler diyarımın sakinleri! Allah'ın selamı üzerinize olsun. İnşallah bizde size kavuşacağız”** derdi.

Kabe'ye nazar ettiğinde **اللَّهُمَّ زِدْ بَيْتَكَ هَذَا تَشْرِيفًا وَتَعْظِيمًا وَتَكْرِيمًا وَبِرًّا** Allah'ım şu beyti şerifin, şerefini, saygınlığını, iyiliğini ve heybetini arttır buyurur. Çoğunlukla duası “Ya Mukallibe'l-kulup sebbit kalbi ala dinik” “Ey Kalpleri çeviren Allah'ım kalbimi dinin üzere sabit kıl” “Rabbena Atina fi'd-dünya haseneten ve fi'l-Ahireti haseneten ve kına azabe'n-nar” duaları olur. Duaya da “Sübhane Rabbiye'l-aliyyi'l-a'lel vehhab” diye başlardı.

Efendimiz pazartesi ve perşembe günlerinde oruç tutardı, sebebi sorulunca “Bugünler diğer günlerden farklı olarak her Müslümanın amellerinin Mevla'ya arz günleridir. Bu günlerde Müslüman mağfiret olunur. Ben oruçlu iken amellerimin arz edilmesini severim” buyururdu.

Zi'l-Hicce ayının ilk dokuzu, Muharrem'in ilk onunu, her ayın başından üç gününü tutar, yolculuk ve mukim iken hicri ayların eyyamı bıyz denilen ayların on üçüncü on dört ve on beşinci günleri saim (oruçlu) olur. Sabah namazının sünnetini ve teheccüt namazını asla terk etmez, beraberinde ayna, sürmedanlık, misvak, tarak, karışmış saçları açıp ayırmak için tarak nev'inden bir alet mutlaka bulunurdu. Kendisine bir sıkıntı veya gam isabet ederse Mevla'sına yalvarır “Ya Hayyü Ya Kayyum rahmetinle senden yardım istiyorum” diye niyazda bulunur, her tülü beladan, günah işlemekten, kötü yazgıdan, düşmanların sevinmesinden, kötü ömürden, fitne çıkmasında, kabir azabından, isabeti ayndan(göz değmesi), cinlerin şerrinden, acizlik ve keselden (tembellik), cebanet (korkaklık) ve buhulden (cimrilik), ansızın ölümden, fakirlik ve küfürden, nifak ve riyadan, vücut azası noksanlığından, insanların nefret edeceği hastalıklardan, kötü kullardan, fena komşulardan, azgınlardan şerrinden, tehlikeli arkadaşlardan, hark(yanmak) ve garktan(suda boğulmak), kalbin gaflete düşmesinden, zulüm ve hıyanetten Cenabı Hakka sığınmırdı. Müba-

rek vücudunda giderilmesi gereken kılları ayda bir defa giderirdi. Haftada bazı vakitte on beş günde tırnaklarını (keser), bayramlarda, cuma günleri gusleder, “Sakal bırakmak, bıyık kısaltmak, tırnakları kesmek, kirli olan yerleri temizlemek, istinca etmek, ağza ve buruna su vermek, etek tıraşı, koltuk altı tıraşı olmak, misvak kullanmak, sünnet olmak İslam’ın nişanelerindendir. Haftada bir kere yıkanmak hukuku ilahidendir” buyururdu. Allah’ım tüm salat, selam ve bereket, O’nun, ehlinin ve kıyamete kadar O’na tabi olanlara olsun.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَتَابِعِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

FAHRİ ALEM EFENDİMİZİN ADABI MEDENİYESİ

Peygamberimiz maslahat icabı bir kapıya varsa idi yüz yüze durmayıp ya sağa veya sol tarafa çekilip es-selamü aleyküm, es-selamü aleyküm diye seslenir, izin verilmedikçe girmezdi.

Hane-i saadetine girdiği zaman ehli beytine selam verir; kimse-siz bir eve girildiğinde “es-selamü Aleyna ve ala ibadi’llahi’s-salihin es-selamü ala’n-nebiyyi ve rahmetüllahi ve beraketüh, es-selamü ala ehli’l-beyt” demeyi tavsiye buyururdu. Huzuruna gelen bir Müslümanı güleç yüzlü gördüğünde elini tutar, ona iltifat eder hoş karşılar, şayet sevimsiz bir adı varsa münasip bir isme çevirirdi. Hoşuna gelen bir şeye rast gelince *el-Hamdülillah el-lezi bi-nimeti tetimmme’s-salihahat* (el-Hamdülillah el-lezi bi-nimeti tetimmme’s-salihahat) “Nimetiyle salih ameller yapmayı nasip eden Allah’a hamdolsun” buyurur. Sevmediği bir şeye uğrarsa *el-Hamdülillah ala külli hal* (el-Hamdülillah ala külli hal) Her hâlükârda Allah’a hamdolsun derdi.

Serveri Alem Efendimiz; geçimini sağlamak için sağmal deve, koyun bulundurur, hizmetleri içinde köle ve cariyeler vardı. Son derece edepli ve tevazulu olduğu için yediğinden onlara yedirir ken-

dine aldığı elbiseden onlara da alırdı. Ashabından birini üç gün görmese derhal sorar, eğer gaip (yok) ise selametine dua eder, hazır ise ziyaret, hasta ise (hasta ziyareti) bulunurdu. İlk çıkan bir meyve verildiğinde evvelce gözlerine sürer, mübarek dudaklarına koyup **اللَّهُمَّ** “Allah’ım bize bunun başlangıcını gösterdiğin gibi sonunu da göster” diye dua ettikten sonra huzurunda bulunan çocuklara verirdi. Salat ve selam O’nun ve ehlinin üzerine olsun. **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَسَلَّمَ**

EFENDİMİZİN GAZAPLI ZAMANLARINDA HAL VE TAVRI

İnsanların enhalimi (enyumuşak huylusu) olan Peygamberimize öfkeli olduğunda mübarek yanakları kızarırdı, şayet ayakta ise hemen oturur, oturduğu zaman ise bir tarafına yaslanır, gazapları da sakin olurdu.

Efendimizin öfkesi şahsı için değil ancak Mevla’sı için olur, kendine zararı olsa bile hakkı yapmaktan, hakkı söylemekten çekinmezdi. Sevgili Peygamberimizi ne dünya ne de dünya için olan bir şey öfkeli dirememiştir. Şayet dünyadan bir şeye sevinecek olsa o şeye göz yumar, tamah ve hırsla o şeye iltifat etmezdi. **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ** Ey alemlerin Rabbi olan Allah’ım salat ve selam O’na ve sünnetine tabi olanların üzerine olsun.

EFENDİMİZİN HAYASI VE İNSANLARIN AYIPLARINDAN GEÇMESİ

Efendimiz utanmak babında bütün insanların gözdesi idi. Mübarek gözlerini dikip de bir kimsenin yüzüne bakmamıştır. Hayâsının

derecesi Kur'an-ı Kerim'de beyan buyrulmuştur. Hane-i saadetine davetli olanlar yemekten sonra söze dalmayıp hemen dağılmalarıyla emir olunmuşlar. Oradan ayrılmayıp uzun süre kalmak isteyenler de bu ayette uyarılmışlardır.

Ashaptan Ebu Said Hudri hazretleri Efendimizin hayâsını anlatırken “O, kimseyi görmemiş, evinden dışarı çıkmamış bir kızın hayâsından daha fazla hayâlî idi” buyurmuştur.

Efendimiz bir şeyi sevmediği zaman yüzünün renginden bilirdi. Hoş görülmeyen bir şeyi açıktan söylemez işaretle anlatırdı. Uyarılarını genel olarak yapar, falana ne oluyor da böyle yapıyor demez, insanlara ne oluyor ki böyle söylüyor veya şöyle yapıyorlar gibi tabirlerde bulunurdu, söylenmesi güzel olmayan şeyleri kinaye veya işaret suretiyle anlatırdı.

Aişe validemiz Resulü Ekrem Efendimizin kemali hayasını beyan sırasında “zevç-zevce olduğumuz halde ne ben O'nun edep yerini gördüm ne de o benimkini gördü” buyurmuştur. Sallallahu Teala ala eşe'd-di'n-nasi hayaen ve ala tebi'hi ila ahiri zaman. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى أَشَدِّ النَّاسِ حَيَاءً وَعَلَى تَابِعِيهِ إِلَى آخِرِ الزَّمَانِ Allah'ım tüm salat, selam ve bereketi insanların en hayâlîsı (olan Efendimize) ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara olsun.

EFENDİMİZİN SİDK VE EMANETİ, İFFET VE ADALETİ

Efendimizin insanların en doğru ve emini, iffetlisi ve adili olduğunu göğüs göğse harp eden düşmanları bile tasdik ve kabul etmişlerdir. Kendisine risalet gelmezden önce insanlar aralarında Muhammedü'l-emin diye yad edilirdi. İnsanlar verdiği hükme razı olurdu.

Ebu Cehil gibi azılı düşmanı bile “biz sana hiçbir vakit yalancı diyemeyiz lakin Kur’an ve iman namına getirdiklerini inkâr ederiz” demişti. Bedir muharebesinde müşriklerden Ahnes isimli birisi Ebe Cehil melununa hitaben “Burada seninle benden başka kimse yoktur, Muhammed’den bana haber ver sadık mı yoksa kazip midir?” dediğinde Ebu Cehil; وَاللَّهِ أَنِّي مُحَمَّدًا لَصَادِقٌ وَمَا كَذَبْتُ مُحَمَّدًا قَطُّ “Cenabı Hakka yemin ederim ki Muhammed’in sadık olduğunda asla şüphe yoktur. Ömründe Muhammed yalan söylememiştir” cevabında bulunmuştur.

Efendimizin mübarek elleri yabancı bir kadına hiç dokunmamıştır. İnsanların en adili Efendimiz günlerini üçe bölüp bir kısmını ibadete, diğerini ehli ve iyaline, öbür kısmını nefesine (kendine) ayırdığı halde kendi için ayrılan zamanını bile Müslümanların işlerine sarf eder, onların menfaatlerine tahsis eylerdi. Salat ve selam O’nun ve ehlinin üzerine olsun. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ

CENAB-I HAKK’TAN HAVF VE HAŞYETİ, İBADET VE İTAATI

Yaratılmışların üstünü Efendimiz hazretlerinin Mevla’yı müteal hazretlerinden korkusu, kulluğu, Cenabı Hakk’ı, azametini ve kudreti kamilesini bilmesi miktarıcadır. Onun için “**Eğer benim bildiklerimi sizde bilseydiniz az güler çok ağlardınız, yataklarda eşerinizle beraber olamazdınız, dağlara çıkıp ağlaya sızlaya Mevla’ya yalvarırdınız**” buyururdu. Bu hadisi işiten Ebuzer radiyallahu anh hazretleri bu hadisten çok etkilendi “**N’olaydı kesilir bir ağaç olaydım**” diye teessürünü beyan etti.

Fahri alem Efendimiz namaz kılarken haşyetinden dolayı içerisinde kaynar kazan uğultusu gibi bir ses duyulduğu sahih olarak rivayet olunmuştur.

İbni Ebi hale hazretleri “Rasûlullah Efendimiz sürekli olarak havf ve reca üzere yaşadığından hiç rahat görmezdi” buyurmuştur.

(لَا رَاحَةَ فِي الدُّنْيَا) “Dünyada rahat yoktur” hadisi şerifinin söylemesi de bu açıklamayı teyit eylemektedir. Cenabı Peygamber geceleri ibadetle, çok vakit gündüzleri oruçla geçirirdi. Hatta namazda kıyamda uzunkalmakla mübarek ayakları şişer, yağmur gibi gözyaşları döker. Halini bilenler acıyıp Ya Rasûlullah günahınız yok, olsa bile Mevla’nız geçmiş ve geleceği af eylemiştir dediklerinde “**Ben rabbime şükreden bir kul olmayayım mı?**” buyururlardı. Nebi’nin damadı İmam-ı Ali Kerremellahu veçhe Ya Rasûlullah sünnet ve yolunuz nelerdir? Diye sorduğunda Ruhu’l-vücut Efendimiz “**Rabbimin bana verdiği merhamet sermayem, dinimin dayanağı akıl, kalbimin esası Mevla’ya olan muhabbetim, bineğim şevki Hüda, zikrullah yoldaşım, Allah’ın keremine itimat etmek tükenmez hazinem, hüzn yoldaşım, ilim silahım, züht ve takva sanatım, iman kalbimin kuvveti, sıdk, doğruluk şefaatçim, itaat görevim, cihat ibadetim, beni sevindiren namazdır, gam, keder ve üzüntüm ümmetimin içindir**” buyurdular. صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى تَابِعِيهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ Allah’ın selamı O’nun üzerine ve kıyamete kadar tabi olanların üzerine olsun.

MEFHARİ MEVCUDAT EFENDİMİZDEN MEYDANA GELEN MÜCİZELERİN EN BÜYÜĞÜ

Muhterem Okuyucu!

Buraya gelinceye kadar İnsanların en mükemmeli Efendimizin hayatını anlatan “Ecmel-i Siyer” isimli eserini kısa, öz ve çok faydalı olarak okuduk. Doğumundan ölümüne kadar hallerini ve tavırlarını, şekil ve özelliklerini, ahlak ve âdetini, ibadet ve itaatini, züht ve ka-

naatini, ilim ve cesaretini, adil ve hakkaniyetini haylice öğrendik. Kitabımızın son bölümünde de onu mübarek mucizelerinden en büyük mucizesi olan Kur'an'ımızın hüküm ve faydalarından biraz bahsedelim ki (hitamuhu misk) "sonu misk" olsun.

Sevgili Oğul!

Normal olarak insanların yapmasına kadir olamayacakları işlere şeriat dilinde "olağan üstü haller" veya "harikulade haller" deniyor. Bunlar (İstidracat, ihanat, ianet, keramat, irhasat, mucizat) isimleriyle altı kısma ayrılıyor. Firavun ve deccal gibi azgınların davalarına uygun olarak meydana gelen hallere (istidrac), Müseylemetü'l-kezzap gibi yalancı peygamberlerden davalarına muhalif olarak meydana gelen fillere başka bir ifadeyle kâfirin elinde iddiasının aksini kanıtlayan harikula-delerin vuku bulmasına (ihanat), Müseylimetü'l-kezzâb'ın tek gözü kör olan birini iyileştirmek isterken diğer gözünü de kör etmesi, az olan kuyu suyunu çoğaltmak isterken suyun tamamen çekilmesine sebep olması gibi olaylar ihanete örnek olarak zikredilir. Velilik derecesine varmamış, salih Müslümanlardan gelenlere (ianat), veya (maunet), evliya-ı kiramdan meydana gelen hallere (keramat), peygamberlik görevi verilmeden önce ge Enbiya-i izamdan görülen hallere (irhasat), vahiy geldikten sonra davalarını ispat için peygamberlerin gösterdikleri olağan üstü işlere (mücizat) deniyor ki diğer insanların benzerlerini yapmaktan aciz oldukları cihetle bu isim verilmiştir.

Hangi çeşidi olursa olsun bütün olağan üstü durumların yaratan ve yapanı Cenabı kadiri Mutlak hazretleridir. Nice hikmetlere binaen her birini bir kulunun elinde meydana getirerek kimini şaşkın bir halde bırakmış, kimini zelil etmiş, bazılarını da ikram ederek ve aziz eylemiştir. Bunlar içinde asıl istenen mucizelere gelince Cenabı Hâkimi La Yezal hazretleri yollarının şaşırان ümmetleri hak yoluna davet için gönderdiği Peygamberleri tasdik ve teyit hikmetine binaen o peygamber-

lerine nice mucizeler vermiş, bazılarını Kur'an-ı Kerim'de anlatmıştır. Bu mucizeler aklen caiz olmakla beraber Allah'ın sonsuz kudretine nispetle daha büyük mucizelerin meydana gelmesinde asla şüphe yoktur.

Bu mucizelerin pek çoğu peygamberlerin sonuncusu ve efdali olan bizim Resulümüz Hazreti Muhammed Mustafa aleyhissalatü ves-selamda zuhur eylemiştir. Gökte ayın iki parça olması, ağaçların, taşların selam vermesi, istediği ağaçların huzuruna gelmesi, dediği saate meyve vermesi, mübarek parmaklarından akan sulardan yüzlerce asker, hayvan içtikten sonra kaplarının doldurulması, az bir taamla (yiyecek-le) binlerce insanın doyması, ölünün dirilip konuşması, gözsüzlerin, kötürümlerin şifa bulması gibi kendi zamanında meydana gelmiş üç binden fazla mucizeleri nakil ve rivayet olunmuştur. Bunlardan en büyüğü, zamanımıza kadar olanı ta kıyamete kadar değil ebediyete kadar mucize olarak kalanı "Kur'an-ı Bahiru'l-Beyan"dır. Kur'an-ı Kerim ise Cenabı Peygamberin hak ve sadık olduğuna toptan bir mucize değil, her ayeti ayrı ayrı bir mucizedir.

Nasıl ki onun bir benzerini değil en kısa bir suresini yazmaktan ve yapmaktan Kur'an'dan indiği zamandan beri bu ana kadar gelip geçen edebiyatçılar, belagatçılar, Arapçayı çok iyi bilip çok güzel konuşan bilim adamları aciz kalmışlardır. Bundan sonra da kıyamete kadar gelecek insanlar ve cinler de aciz kalacaktır. Çünkü Kur'an-ı kerim yalnız şeri hükümleri vesaireyi beyan için değil aynı zamanda Efendimizin hak peygamber olduğunu tasdik için verilmiş büyük bir mucizedir. Enbiya-i İzam hazretlerine verilen mucizeler kavimlerinde meşhur olan ve çok iyi bilinen fen ve sanatlara benzemesi ve onlardan çok daha mükemmel olması ve olağan üstü olması hikmetin gereğidir. Böyle olmasaydı itirazlar kesilmez ve onlara bağlılık meydana gelmezdi.

Mesela Musa Aleyhisselam'ın zamanında Mısır'da fenni sihir (sihir sanatı) ilerlemişti. Bunları susturmak için Cenabı Hak Hazreti Mu-

sa'ya sihre benzeyen ve onun çok üstünde mucizeler verdi. Özet olarak asanın bir büyük yılan olup binlerce sihirbazın sihirlerini iptal ve dağlar gibi alet ve edevatlarını yutması sihirbazları o anda secdeyi rahmana kapandırıp “Biz, alemlerin rabbi ve malikine, Musa ve Harun’un rabbi ve mabuduna inandık” demelerine mecbur eyledi. Çünkü sihir ilmini bildikleri için kendilerine gösterilen bu mucizenin sihir olmadığını, Musa ve Harun Aleyhisselam’ın peygamberlik davalarında sadık olduklarını ispat için Alemlerin Rabbi tarafından gösterilmiş bir alamet bir delil bir mucize olmasında asla tereddüt etmediler. Sihir ilmini bilmeyenlerde sihirbazların hallerini düşünüp dinlerini himaye uğrunda çalışan firavundan makam, mevki, mükafat almaya koşan binlerce sihirbazın o anda dünya sefasından vazgeçip, firavunun azap ve işkencelerini hiçe sayıp Musa Aleyhisselam’ın dinini hemen kabul ve tasdiklerinden ibret alarak Hazreti Musa’ya tabi olmaları lazım idi. Tevfiki Hüda’dan uzak olanlar bu mucizeden ibret almayıp akli selimleriyle düşünemedikleri için iman şerefinden ve ebedi kurtuluştan mahrum kaldılar.

Hazreti İsa Aleyhisselam zamanında tıp ilmi beni İsrail arasında revaç bulmuş her ilimden daha fazla ilerlemişti. Buna binaen Hazreti İsa’ya verilen mucizelerin çoğu tıp ilmiyle ilgili ve onun çok üstünde olan bir harika olmakla hekimlerin kudreti onu yapmaya yetmezdi. Hazreti İsa, anadan doğma körleri, ebrası (sedef hastalarını) kötürümleri, hekimlerin aciz kaldığı hastaları iyi eder, gösterdikleri ölüyü diriltirdi. Tıp ilminde mahir olanlar böyle şeyleri yapamazdı. İsa Aleyhisselam’ın peygamberliğini tasdik ve teyit için Cenabı Hakkın halk eylediği birer mucize ve alamet olmalarından asla şüphe etmezlerdi. Bu kabilden olarak Fahri alem Efendimizin zamanlarında da belagat ve fesahat ilimleri son derece ilerlemişti. Arapların toplantıları, panayır-ları; hatiplerin, şairlerin yarışlarıyla başlar, söz güreşlerine devam olunur, galip gelenler şairleriyle iftihar eder, kemali hürmetle o kasideleri Kabe’nin duvarlarına asarlardı. Asrı saadete kadar Kabe’nin duvarına

yedi kaside asıldığı, bunun içinde birinciliği kazanan (İmrü'l Kays'ın) şiiirleri olduğu muhakkaktır. İşte bunlara karşı Peygamberimiz Kur'an-ı Celil'ül-beyanı okur en kısa bir suresine denk olacak söz bulamayacaklarını kemali emin ve itimatla söyler onları sukuta mecbur eylerdi.

Hatta peygamberliğin en azgın düşmanlarından olan “Velid bin Mugire **إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ**” ayetini³³ dinleyince “Vallahi bunda büyük bir zevk ve lezzet, üstün bir güzellik ve uyum var, kelimeleri az, manaları çok, faydalarında benzeri yok, benzerini mahluk söyleyemez” dediği halde yine iman etmemiştir.

Belagat alimlerinde (İbnü'l-Mukaffa) isminde bir kişi Kur'an'a benzer yapmaya cüret eylediği zamanda **“عَيْ يَرْيُزُ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكَ”** “Ey yeryüzü suyunu yut, ey gök suyunu tut”³⁴ ayeti kerimesini bir çocuktan dinlediğinde hemen kendi yazdıklarını yırtıp, buna karşı gelme, bir benzerini yapma ihtimali yoktur. Ben şahadet ederim ki bu beşer sözü değildir diye iddiasına nihayet vermiş aciz olduğunu itiraf eylemiştir.

Bir bedevi **(فَاعْصِدْ بِمَا تُؤْمَرُ)** (emrolunduğun şeyi haykır³⁵) hitabını işitince secdeye kapanıp, “Bu nazmın fesahati için secde ettim” dediğini Kadı Iyaz Şifa isimli eserinde yazmış, daha nice ayeti celilenin belagatini beyan eylemiştir. Kur'an'ın mükemmel nazmı, belagati, üslubu yalnız Arapları değil Arapça bilmeyenleri bile etkilemekte ve kalplerine tesir etmektedir. Görülmez mi? Kuranın manasını bilmeyenler bile Kuran tecvidine riayet ederek ağzı düzgün, kıraati düzgün yapan bir hafızı dinlemekten nasıl bir zevk alırlar. Bakarsın orada bulunan binlerce cemaat yokmuş gibi bir tam sükunetle dinler, hükmüne boyun eğerler. Bir kısmı gayri ihtiyari ağlamaya başlar, ne kadar çekici olursa olsun başka

33 Nahl suresi 90 “Muhakkak ki Allah adaleti, ihsanı, akrabaya karşı cömert olmayı emreder; hayasızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza almanız diye size böyle öğüt veriyor”

34 Hud suresi 44 “Ey toprak suyunu yut! Ey gök sen de tut!” denildi. Su çekildi; hüküm yerini buldu; gemi Cudi'nin üzerine oturdu; “Zalimlerin topunun canı cehenneme!” denildi.

35 Hicr suresi 94

kelamlarda bu haleti ruhaniye görülmez, bu zevk ve sükunet bulunmaz, başka kelimelerin tekrarıyla nefret hasıl olur, insanlardaki dinleme arzusu kalmaz. Kur'an'ı Kerim'de bunun aksinedir, tekrarından isteksizlik hali olmaz, her okunuşunda okuyarlarda dinleyenlerde zevk alır. Hele manasını bilenler için şu hal tamamıyla tahakkuk eder. Esrarına vakıflar içinde nice nurlar ve manalar müşahede olunur. Çünkü Kur'an ne şairin şiirine ne de kahinin kapalı kafiyeli sözlerine benzer. Dünya kurulduğundan beri söylenmiş ve söylenecek kelimelerin içinde misli(benzeri) görülmeven örneksiz bir cevher, bir abı latifi zülal, ezeli ve ebedi olan Rabbimizin kelimidir.

Geçmiş gelecek, olmuş olacak, açık olarak ve işareten hepsi yazılmış, geçmişte olduğu haber verilenler kuranın ifadesi veçhile zuhur etmiş, gelecekte olacağı haber verilenler Kur'an'ın ifadesi veçhile zuhur edecektir.

Sapkınlar tarafından bin üç yüz seneden beri değiştirilmesine ve eksiltilmesine, imha edilmesine ve yok edilmesine uğraşıldığı halde bir kelimesi, hatta bir harfi değil bir noktası bile değiştirilemediği gibi hiçbir Müslüman'ın kalbine bu hususta en ufak şüphe bile düşürülememiştir. Vehhab olan, karşılıksız veren, lütfu sonsuz olan Rabbimizin biz ümmeti merhumeye has kıldığı bu büyük nimetine binlerce hamdü senalar eyler, bütün tüylerimiz lisan olsa yine şükründen aciz kalacağımızı itiraf eyleriz.

A benim genç okuyucum;

Kur'an'ı azimü'ş-şanın fazileti ve icazı hakkında ciltler dolusu yazılsa yine yetmez, sonuna erilmez. Kalplerin canlanması, günahların affedilmesi, ihlasın artması için biraz daha oku. hem de ceride (gazete) okur gibi değil kemali ciddiyetle ve özenle oku

Evet, bu kitabı azizin, münafıkların ve Yahudi'nin sırlarını meydana çıkarması, yalanlarını izah ederek ile onları rezili rüsvay etmesi, geçmiş ümmetlerin hallerini ve yaşadıkları olayları özetle mükemmel bir şekilde haber vermesi, ümmetlerin hallerini, vaaz ve hikmetleri , dünya ve ahiret haberlerini, güzel ahlakı ve edebi, ihata etmesi, bütün ilim ve bilgilerin başlangıcını ve sonunu toplaması, hem işareti, hem de işaret edileni zikir ettiği halde yine manzumdan munis(şiir şeklinde olmaktan dolayı sevimli) mensurdan daha müfit (düz bir metin olmaktan daha faydalı) bulunması, bir sözün (bir ayetin) emir, nehiy, itaat edenlere mükafat, isyan edenlere azap, tevhidi anlatması ve tefrit (geri kalmaktan sakındırması), tergîp (iyiliğe teşvik) ve terhip (azapla korkutması) gibi faydalara ve menfatlara noksansız ayrılması, dinleyenlerin kalbine korku vermesi, heybet meydana getirmesi, derilerin yumuşayıp kalplerin hakkın mağfiret edeceğine mutmain olması, asırlar geçmesine rağmen eskimeyip ayetlerin yeni nazil oluyor gibi insanları etkilemesi, hikmet ve şöhreti fazlalaşması, mahvına uğraşıldıkça ziyası fazlalaşması, okuyanlara usanç, dinleyenlere isteksizlik gelmemesi, okudukça tadı, tekrar ettikçe muhabbeti ziyadeleşmesi, taraveti (tazeliği)zail olmaması gibi sonu bulunmayan mükemmel özellikleri Kur'an'ın apaçık mucizelerinden, kendine has güzelliklerindedir.

Tirmizi hazretlerinin Hazreti Ali Kerremellahu veçhe hazretlerinden rivayet buyurdıkları bir hadis şerifte fahri alem Efendimiz bizlere aklımızın ereceği nispette Kur'an'ı şu surette tanıtıyor “Cenabı Hak Kur'an'ı her iyilikle emredici, bütün fenalıklardan sakındırıcı, gidilmesi lazım bir yol, lisanlardan beyan olunan bir örnek olarak inzal eyledi. Sizinle ilgili hükümler, evvel geçenlerin, sonra geleceklerin haberleri bundadır. Bu kitabı mübin leh ve aleyhinize olan işlerinizde muhtaç olduğunuz bir hükümdür. Uzun zamanla çokça tekrar etmekle ve durmakla eskimez, hikmetleri sonsuzdur, adaletle hüküm eder, ciddiyetle ayırır. Kur'an'la söyleyen sadık, bol mükafata nail olur. Kur'an'dan

başkasından hidayet arayanları Mevla şaşırır, başkasıyla hüküm edenleri helak eder. Kur'an zikri hakim, nuru mübin, sıratı müstakim, sapa sağlam, kopmayan bir iptir. Dertler deva, belalara şifadır. Kendine sarılanı korur, tabi olanı kurtarır, eğri değil ki bu fikir doğrulanmaya muhtaç ola, ona tabi olan Hakk yolundan sapmaz ki zelil ve alçak demeğe lüzum görüle, acayibi tükenmez çok tekrar ile eskimez tazeliği gitmez" buyurdu. O'nun, ehlinin ve kıyamete kadar O'na tabi olanlara salat ve selam olsun. **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَتَابِعِيهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ**

Muhterem Okuyucu!

Burada denile bilir ki Kur'an-ı Hakim'in mucize olarak kalması belagatini bilenlercedir. Bilmeyenlere özellikle Arap'tan başka milletlere göre Kur'an ne suretle mucize ve Hazreti Muhammed Aleyhis'salatü vesselam Efendimizin peygamberliğine ne yönüyle delil ve alamet sayılabilir, cevaben deriz ki:

Evet, Kur'an-ı Mübin'in belagatini bilmeyenler, manasına vakıf olmayanlar da birçok vecihlerle Kur'an'ın büyük bir mucize, Resul'ün peygamberliğini tasdik eden açık ve büyük bir delil olduğunu bilir ve tasdik ederler. Özetle şöyle derler ki: Hazreti Muhammed aleyhis'salatü vesselam yetim kaldı, dedesinin, amcalarının himayesinde büyüdü. Mektep medrese görmedi, malları ve mülkleri yoktu. Yardımcısı yalnız Mevla'sı olarak bütün alemlerin adetlerine, dinlerine muhalif bir din tebliğ etti. Peygamberim dedi. Yalnız başına milyonlarca halkın İlahlarına, mabutlarına müdahale etti. Adetlerinin ibadetlerinin batıl olduğunu söyledi. Hak peygamber olduğunu ispat için birçok mucize gösterdi. Belagat meydanında pehlivanız, diyenlere karşı da Kur'an-ı Hakim'i okudu. Kısa bir suresine denk olacak söz bulmaya onları davet etti. Bunlar çok uğraştılar, nihayet aciz kaldılar. Kur'an'ın belagatini insanların değil bütün mahlukatın güçlerinin yetmeyeceğini, Hazreti Muhammed Efendimizin peygamberliğini teyit için kadiri mutlak ta-

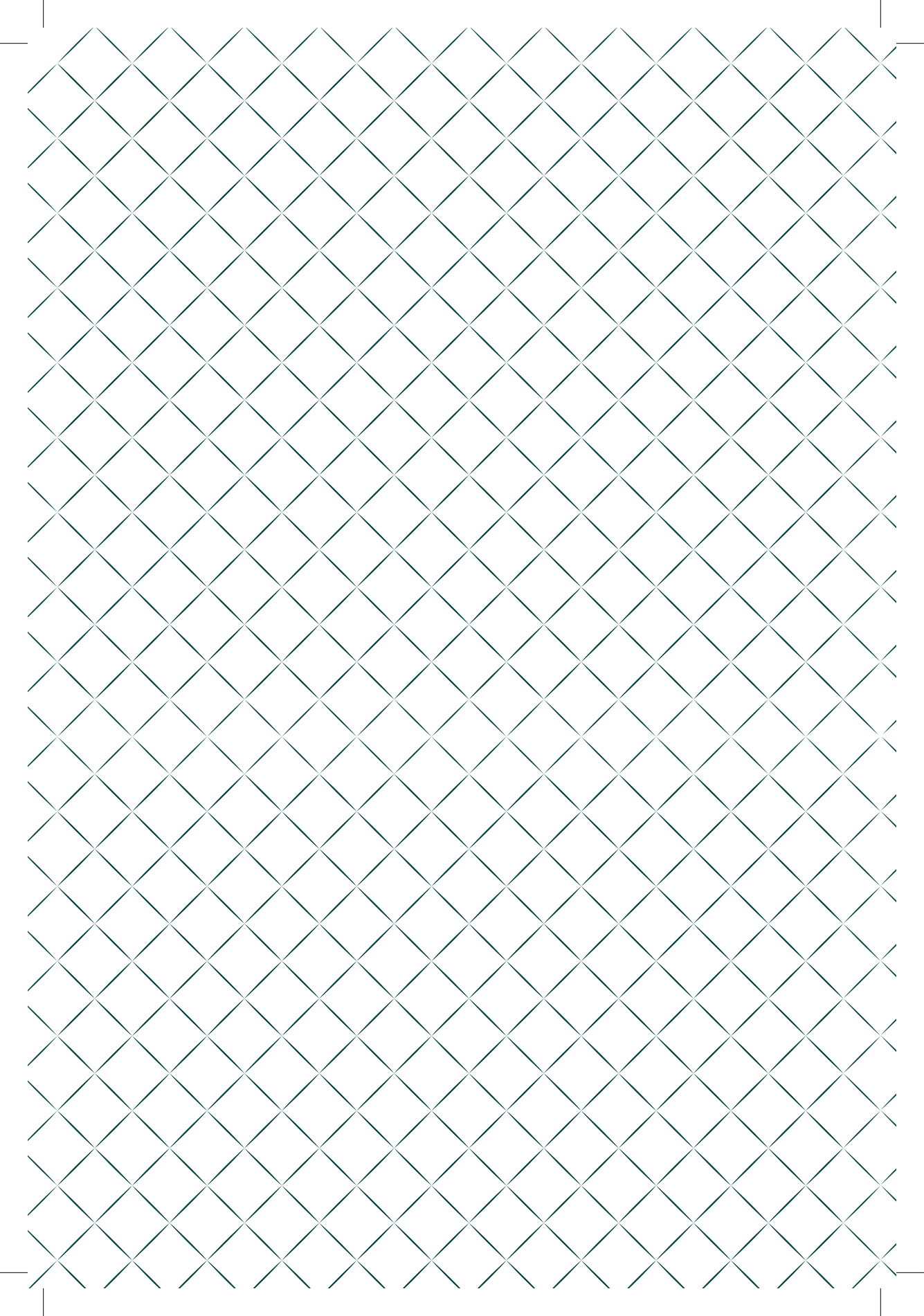
rafından gönderilen bir açık bir mucize bulunduğunu tasdik eylediler. Kolay kolay vazgeçilemeyen eski adetlerini, kadim dinlerini terk ettiler. Cenabı Hakkın bu güzel dinini kabul etmeyenlerde inatla kibirlerinde ısrarcı oldular. İnananların tasdik ve kabulleri de mutlaka kalplerinde hasıl olan kanaat eseridir.

Dünya ve ahiret saadetinin yeni dinde olduğunu ilmel yakın bilmelerinden ileri gelmiştir. Çünkü Peygamberi Alişan'da o sıra ne onları korkutacak bir kuvvet var, ne de meyil ve rağbetlerini arttıracak emlak ve servet mevcut idi. İşte binlerce akıl sahibi yetişmiş insanların bunca mücahede ve muhakemelerinden sonra rıza ve tercihleriyle Kur'an-ı Kerim'e iman ve Muhammed Aleyhisselam'ın peygamberliğini tasdik etmeleri ve bütün canlarını mallarını yolunda fedadan çekinmemeleri yüzlerle binlerle diğer insanlara da kanaat verdi ki Kur'an-ı Mübin en büyük mucizedir.

Bu haberlerin doğruluğu ve meydana gelmesinde bildik ki, Kur'an mucize ve alamettir. Bütün hükümlerine, haberlerine inandık, Resulü Ekrem Efendimizi de tasdik eyledik. Yukarıda zikir olunan Kur'an'ın vasıflarının her biri ise ayrı ayrı birer delil olacakları açık bulunduğundan fazlaca araştırma ve beyana lüzum görülmemekle konuya son verir, kusurlarımızın hüsnü niyet ve ihlasıma bağışlanmasını fazilet ve kerem erbabından rica ederim. Ecmel-i siyer'i yazıp ve okuyanlar için Ekmel-i Beşer Efendimizin şefaatinin diler Cenabı Vahibu'l-Amal Hazretlerinden de kabul ve yaymasını niyaz ile sözlerimi bağlarım ves-selam.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Mutlak izzet sahibi olan rabbin, onların yakıştırdığı nitelemelerden münezzehtir. Bütün peygamberlere selâm olsun! Ve âlemlerin rabbi olan Allah'a hamdolsun.

SEÇME HADİSLER
MÜNTEHABAT

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مُنْتَخَبَات

SEÇME HADİSLER

MÜNTEHABAT

Ödemiş Kazası Merkez Müderrisi

Aksekili Mustafa Hakkı Efendi

Yayına Hazırlayan ve Sadeleştiren

Mürşit AKGÜN – Asiye ATALAY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	89
ÇEVİREN ÖN SÖZÜ	125
YAZARIN ÖN SÖZÜ	128
HAKKI EFENDİDEN HİKMETLİ SÖZLER.....	131
SEÇME HADİS-İ ŞERİFLER.....	135
1-NEZÂFET (TEMİZLİK, PAKLIK).....	135
2-KANAAT	135
3-DEVAM VE SEBAT.....	136
4-NEZÂFET (TEMİZLİK, PAKLIK).....	136
5-CENÂBİ HAKK'IN VE HALKIN SEVGİSİNE MAZHAR OLMA.....	136
6-TADİLİ ERKAN	137
7-İLİM VE AMELİ TERK	137
8-BEŞ ŞEYİ GANİMET BİLMEK	138
9-HÜRRİYET	138
10-KANAAT	138
11-YER EHLİNDEN AZABIN KALDIRILMASI	139
12-LANET OKUMANIN ZARARI	139
13-SURET YAPMANIN CEZASI.....	140
14-KADINLARI İDARE ETME.....	140
15-MÜMİN HAVF VE RECÂ'SINI MEVLA'SINA HASRETMELİDİR	141

16-AĞAÇ DİKMEK.....	141
17-TEVEKKÜLÜN FAZİLETLERİ	142
18-NEBEVİ VASİYETLER	143
19-NEZÂFET (TEMİZLİK, PAKLIK).....	145
20-KABUL EDİLEN DUALAR	145
21-KANAAT	146
22-İLMİN ÜSTÜNLÜĞÜ	146
23-ŞEFAAT	147
24-HASET, BUĞZ, SELAM	147
25-ZÜHT VE ZİDDİ	148
26-ARŞIN GÖLGESİNDE OLACAKLAR	149
27-KÜFÜRDEN KORUNMA DUASI.....	150
28-SILA-İ RAHİM (AKRABAYI ZİYARET)	150
29-LUT KAVMİNİN HELAKINA SEBEP OLAN GÜNAHLAR....	151
30-İLMİN FAZİLETİ	151
31-İSLAM'IN FITRATINDAN OLANLAR.....	152
32-KURU ÜZÜMÜN FAYDALARI.....	152
33-BAL VE KUR'AN'IN ŞİFALARI	153
34-KARA HALİLENİN ŞİFASI.....	153
35-İLİM VE İLİM SAHİBİ	154
36-İLİM VE CEHALET	154
37-İNSAN ÜÇ YÜZ ALTMİŞ PAÇA OLMASI.....	155
38-MİSVAK KULLANMANIN FAZİLETLERİ	155

39-HER DUYDUĞUNU SÖYLEME	156
40-GÜNAHLARI GİZLEMİYEN AFFA MAZHAR OLAMAZ. ...	156
41-KİYAMETTE AĞLAMAYAN GÖZLER	157
42-TAKLİTÇİLİĞİMİZ.....	157
43-İYİLER SEÇİLİR.....	158
44-HIRS VE EMEL	158
45-KOCA HAKKININ BÜYÜKLÜĞÜ.....	159
46-MİSVAK.....	159
47-KİYAMETİN KÜÇÜK ALAMETLERİ	160
48-İNSANIN ASIL DÜŞMANLARI KİMLERDİR?.....	160
49-SALİHA ZEVCE.....	161
50-SADAKAT ÇEŞİTLERİ.....	162
51-ÖVÜLEN AHLAK.....	162
52-SADAKANIN FAYDALARI.....	164
53-İSTİŞARE, İSTİHARE	164
54-CİBRİL'İN VASİYETİ.....	165
55-NİMETE ŐÜKRETMİYİP, NANKÖRLÜK YAPMAK	165
56-PİNTİLİK, CİMRİLİK.....	166
57-SADAKA.....	166
58-ZİRAAT VE EKİP-DİKME	166
59-KANAAT.....	167
60-İLMİ SAKLAYIP GİZLEMEK.....	167
61-İSLAMİ VAZİFELER	168

62-SADAKA.....	168
63-SA'Y-İ AMELİN FAZİLETLERİ.....	169
64-SA'Y-İ AMELİN FAZİLETLERİ.....	169
65-KIZLARI TERBİYENİN ŞEREFİ.....	170
66-HADİS EZBERLEMENİN MÜKAFATI.....	170
67-YETİMLERİ HİMAYE ETMEK.....	171
68-ZÜHT VE YAKİN.....	171
69 -MÜSLÜMAN VE MÜMİN KİMLERDİR.....	172
70-EMANET VE SÖZÜNDE DURMAK.....	172
71-İSLAMİ VAZİFELER.....	173
72-YETİMLERE MERHAMET VE YAKINLIK.....	173
73-ŞİRK VE GİZLİ ŞEHVET.....	174
74-PİNTİLİK, HEVA VE KENDİNİ BÜYÜK GÖRME.....	174
75-ALİMLERE BUĞZ ETMEK.....	175
76-ALİM İLE ABİDİN DERECELERİ.....	176
77-SELAM VE MUSAFAHA.....	176
78-FİTNE DEVRİNDE VAZİFEMİZ.....	177
79-UMUM İÇİN DUA VE KABUL OLUNMAMASI.....	177
80-ZULME SUSMANIN ZARARI.....	178
81-KADINLARA MÜJDE.....	178
82-GÜNAHLARIN AÇIKÇA İŞLENMESİ UMUMU HELAK EDER.....	179
83-YEMEK ARDINCA UYKU ZARARLIDIR.....	179
84-DOĞRULUK, EMANET.....	180

85-ALLAH'IN YARDIMI KENDİLERİNE VÂCİP GİBİ OLANLAR KİMLERDİR?	180
86-MUTLULUK SEBEPLERİ.....	181
87-HASTALARA MÜJDE	181
88-KALBE CİLA VERENLER.....	182
89-KORKULU HALLERİN DEFİ ÇARESİ.....	182
90-MÜHİM HACETLER İÇİN DUA	183
91-MÜSLÜMANIN KARŞILAŞTIĞI BEŞ BELA VE ŞİDDET	184
92-CENNET YOLUNDAKİ YOKUŞLAR.....	184
93-İMANIN VE KÜFRÜN ALAMETLERİ	185
94-CEZALARI ACELE VERİLEN BEŞ GÜNAH.....	185
95-SA'Y VE AMEL	186
96-HAZRETİ MUSA'NIN MÜNACATI VE MEVLA'YA OLAN YAKINLIĞI.....	186
97-ŞEYTANIN ZENGİNLERE ÜÇ YOLDAN HİLESİ.....	187
98-SARIMSAĞIN FAYDALARI.....	188
99-SEFERDE KORUNMANIN YOLU	188
100-İSLAMİ VAZİFELER	189
101-KİŞİ SEVDİĞİ İLE HAŞROLUNUR.....	189
102-SILAYI RAHİM (AKRABAYI ZİYARET).....	190
103-HADİS ÖĞRENMENİN ŞEREFİ.....	190
104-İLMİN FAZİLETİ	191
105-İLMİN FAZİLETİ	191
106-KABİRLERİ ZİYARET	192

107-SABAH NAMAZINDAN İŞRAKA KADAR ZİKİR.....	192
108-HAŞR SURESİNİN SONUNU OKUMANIN FAYDALARI	193
109-MÜSLÜMANIN İŞİNİ GÖRMENİN FAYDALARI.....	194
110-İSTİĞFARIN FAYDALARI.....	194
111-NİMETE NANKÖRLÜK	195
112-KIYAMET ALAMETLERİ	195
113-İSLAMİ VAZİFELER	196
114-TEVHİDİN FAZİLETİ.....	196
115-TEVHİDİN FAZİLETİ.....	197
116-HANGİ ALİMLE OTURMALI	197
117-KIYAMETTE DÖRT ŞEYDEN SUAL.....	198
118-NAMAZ ARDINDAN DUA.....	198
119-YİRMİ BİNLERE YOL OLAN TEVHİT	199
120-KIYAMETİN ALAMETLERİ.....	200
121-ALİMLERİN KATLİ.....	201
122-EVLATLARIMIZIN ÜZERİNDE ŞEYTANLARIN ORTAK OLMASI VE ALAMETLERİ	201
123-GEÇİNMEK GÜNAHLA OLAN ZAMANLARDA ÇARE...202	
124-MAHLUKATIN ŞERLİSİ OLAN İNSANLAR.....	202
125-İSLAM'DA AĞARAN SAÇIN ŞEREFİ.....	203
126-İSLAMİ VAZİFELER VE İLİM MECLİSİNİN ŞEREFİ.....	203
127-HADİS EZBERLEMENİN ŞEREFİ	204
128-KIYAMET NİŞANLARI.....	205

129-CAMIYE GELİP DE ÜZÜLENLERİN SEVABININ BÜYÜKLÜĞÜ	205
130-UYKUDAN KALKINCA ŞEYTAN BAĞLARI NE SURETLE ÇÖZÜLÜR?	206
131-DUHA(KUŞLUK) NAMAZININ ŞEREFİ	207
132-HASTA BAŞINDA YEDİ KERE OKUNACAK DUA.....	207
133-MÜSLÜMANIN İMTİHAN EDİLMESİNDEKİ HİKMETLER	208
134-SEVDİĞİNİ YİTİRENİN MÜKAFATI.....	208
135-BELANIN İLK ANINDA SABRIN SEVABI	209
136-EFENDİMİZİN YATARKEN OKUDUKLARI	209
137-YASİN SURESİNİN FAZİLETİ	210
138-DUA EDENE ÜÇTEN BİRİ VERİLECEKTİR.....	210
139-TEVHİT'İN YANI "LA İLAHE İLLALLAH" DEMENİN FAZİLETİ.....	211
140-İLAHİ RAHMETİN GENİŞLİĞİ	212
141-GAM VE KEDERLERİ KALDIRAN TEVHİT	213
142-UYKUSUNDA KORKAN İÇİN ÇARE	213
143-BORCUNDAN KURTULMA YOLU.....	214
144-SIKINTILARI FERAH VE SEVİNCE ÇEVİREN DUA	215
145-MUSİBET VUKUUNDA OKUNACAK DUA.....	216
146-KADIN ZİYNETİNİ KAÇ GÜN TERK EDER?.....	216
147-EBU ZER'E BEŞ ŞEYLE NASİHAT	217
148-AĞLAMANIN ŞEREFİ	217
149-ŞEHİDE ALTI GÜZELLİK VERİLİR.....	218

150-ÇANAKTAKİ YEMEĞİ SÜNNETLEMENİN FAZİLETİ	218
151-TOPLU YEMENİN BEREKETİ.....	219
152-İHTİYARLARA İKRAMIN MÜKAFATI.....	219
153-YETİMLERE İKRAM	220
154-AHİRETTE İFLAS EDEN, KUL HAKKI.....	220
155-KANAAT DERSİ	221
156-EBU HUREYRE'YE VERİLEN BEŞ DEFİNE	221
157-HIRSIN ZARARI.....	222
158-ALLAH İÇİN BUĞZ ETMENİN VACİPLİĞİ	222
159-ZÜHD VE KANAAT	223
160-DOĞRU SÖZ, EMANETİ YERİNE GETİRMEK	223
161-MİSKİNLERE MUHABBET.....	224
162-KAZA VE KADER	225
163-KANAAT VE HIRS	226
164-DOKUZ FAZİLETLE ALLAH'IN EMRİ.....	226
165-DÜNYAYI SEVMENİN ZARARI.....	227
166-KÂĞITÇIK HADİSİ, TEVHİDİN ŞEREFİ.....	228
167-İMAN ŞUBELERİNİN EN YÜKSEĞİ.....	229
168-TEVHİDİN FAZİLETLERİ	229
169-TEVHİDİN MEZİYETİ	230
170-MÜMİNİN AHLAKI.....	230
171-TEVAZU SAHİPLERİNİN ALAMETLERİ.....	231
172-MÜSLÜMANIN KÂBE'YE ÜSTÜNLÜĞÜ.....	231

173-ŞEYTANIN BİRİNCİ EMELİ ŞİRKİTİR.....	232
174-GİZLİ NAFİLE NAMAZIN YİRMİ BEŞ DERECE ÜSTÜNLÜĞÜ.....	233
175-KAZANCINI DAHA İYİ HALE GETİRMEK, DÜNYA SEVGİSİNDEN DEĞİLDİR	233
176-ALLAH İÇİN BUĞZUN ŞEREFİ	234
177-DEĞİŞTİRMEYE GÜCÜN YETMEDİĞİN MÜNKERİ SIR ETMEK.....	234
178-EMİR VE NEHİY YAPAN ALLAH'IN HALİFESİDİR	235
179- İKİYÜZLÜLÜK VE ZARARI.....	235
180-MERHAMET	236
181-ÇOCUKLARI SEVİNDİRENE FERAH EVİ VERİLİR.....	236
182-MERHAMET	237
183-DUALAR.....	237
184-AHİR ZAMANDA.....	238
185-AHİR ZAMANDA.....	238
186-NİMETLER İÇİN HAMDETMEİNİN FAZİLETİ	239
187-SABRIN ŞEREFİ	239
188-ÇOCUKLARINI KAYBEDENLERİN MÜKAFATI CENNETTİR	240
189-SABRETMİYENE DE CENNET VARDIR	240
190-SABREDEN HASTANIN MÜKAFATI.....	241
191-SABREDEN HASTANIN MÜKAFATI.....	241
192-ALLAH'TAN DAHA SABIRLI KİMSE VAR MIDIR?.....	242
193-İNSANIN İYİ VEYA KÖTÜ OLDUĞUNUN ALAMETİ	242

194-HAC VE GAZA SEVABI ALANLAR.....	243
195-KANAAT.....	243
196-MAZLUMA YARDIMIN MÜKAFATI.....	244
197-İSTİŞARE EDİLMİYENLER.....	244
198-YÜZÜNÜ EKŞİTENİ ALLAH SEVMEZ.....	245
199-DARGIN KALMANIN ZARARI NEDİR?.....	245
200-GIYBET ZİNADAN DAHA ŞİDDETLİDİR.....	246
201-GIYBETİN ZARARI.....	246
202-SABAH VE İKİNDİ ZİKİRLERİ.....	247
203-ZİKRİN ŞEREFİ.....	247
204-ALLAH'IN KULUNU SEVDİĞİNİ VEYA SEVMEDİĞİNİ GÖSTEREN ALAMETLER NELERDİR?.....	248
205-YA HANNAN YA MENNAN DEMEKLE KURTULAN.....	248
206-“LA HAVLE VE LA KUVVETE İLLA BİLLAH” ZİKRİNE DAİR BİR FASIL.....	249
207-BAKİYATÜ’S-SALİHAT: “BAKİ KALIP DEVAM EDECEK OLAN SALİH AMELLER” İN FAZİLETİ.....	249
208-İSTİĞFARIN FAZİLETİ.....	250
209-İSTİĞFAR.....	251
210-KUR’AN’IN FAZİLETLERİ.....	251
211-KUR’AN’IN ŞEREFİ.....	252
212-KUR’AN’IN ŞEREFİ.....	252
213-KUR’AN’IN FAZİLETİ.....	253
214-FATİHA SURESİNİN FAZİLETİ.....	253

215-BAKARA SURESİNİN SONUNUN FAZİLETİ.....	254
216-BAKARA SURESİNİN SONUNUN FAZİLETİ.....	254
217-KEHF SURESİ SONU FAZİLETİ.....	255
218-YASİN SURESİNİN FAZİLETİ	255
219-TEKASÜR SURESİNİN FAZİLETİ.....	256
220-ZİLZAL SURESİNİN FAZİLETİ	256
221-İHLAS	257
222-İHLAS	257
223-DUANIN REDDOLUNMADIĞI GECELER.....	258
224-YATSI NAMAZININ ŞEREFİ.....	258
225-“LA HAVLE VE LA KUVVETE İLLA BİLLAH” ZİKRİNİN FAZİLETİ.....	259
226-EFENDİMİZİN ŞİFA DUASI.....	259
227-EFENDİMİZİN HAZRETİ ALİ’YE ÖĞRETTİĞİ DUA	260
228-MELEKLERİN TESBİHİ	261
229-DUALAR.....	262
230-İHTİYAÇ VE ZULÜMDEN SELAMET VE KORUNMA DUASI.....	263
231-DUALAR.....	264
232-ESMAYİ HÜSNALİ TEVHİDİN ÖZELLİĞİ	264
233-ÇARŞIDA TESBİHİN DERESESİ.....	265
234-ÇARŞIDA İSTİĞFARIN FAZİLETİ.....	265
235-BEREKET BULUNAN ÜÇ MUAMELE.....	266
236-GÜNAHKAR CENNETE, DİNDAR CEHENNEME	266

237-ALLAH'IN KULUNA İYİLİK CEZASI VEYA AFFI	267
238-ALLAH'IN DÖRT ŞEYLE KULLARINA İKRAMI	268
239-ÂDEM ALEYHİSSELAM'IN KABUL OLAN DUASI	269
240-ZİLHİCCENİN İLK 10 GÜNÜNÜN FAZİLETİ.....	270
241-AREFE GÜNÜ (KURBAN BAYRAMI AREFESİ).....	270
242-BORÇ VERMENİN SADAKADAN ÜSTÜN OLDUĞU.....	271
243-BORÇTAN KURTULMA DUASI.....	271
244-BORCUN DÜNYADA, AHİRETTE FENALİĞİ.....	272
245-BORÇ ÖDEMEK İÇİN DUA.....	272
246-MUAZ BİN CEBEL'E TALİM OLUNAN DUA.....	273
247-SADAKANIN FAZİLETİ	274
248-SADAKA BEREKETİYLE KURDUN AĞZINDAN ALINAN ÇOCUK	274
249-SADAKA.....	275
250-SADAKA.....	275
251-SADAKA.....	276
252-SADAKA.....	276
253-SADAKA.....	276
254-ANNE BABA ADINA SADAKANIN ŞEREFİ.....	277
255-DİLENCİ ASLA ELİ BOŞ ÇEVRİLMEZ	277
256-KERİM İLE KÖTÜ AHLAKLI, CİMRİ NASIL FARK EDİLİR?.....	278
257-MÜMİNİN İHTİYACIN GİDERMENİN MÜKAFATI.....	278
258-SU HAYRININ ŞEREFİ	279

259-YOLDAN HALKA EZA VERENLERİ ATMAKTA CENNET VARDIR	279
260-İYİLİĞİN ÇEŞİTLERİ.....	280
261-HELAL KAZANMAKTA ÇEKİLEN KEDERLERİN DERECESİ	280
262-NEZAFET (TEMİZLİK,PAKLIK).....	281
263-SEFER ZAMANINDA VEDA VE ŞEREFİ	281
264-SEFERDEN BİR HEDİYE İLE DÖNMELİDİR.....	282
265-KONAKLAMA YERİNDEN NAMAZLA AYRILMAK SÜNNETTİR.....	282
266-ZEHİRLİLERDEN KORUNMA DUASI	283
267-EVDEN ÇIKARKEN OKUNACAK DUA.....	283
268-EVDEN ÇIKARKEN OKUNACAK DUA.....	284
269-ÇARŞIDA OKUNACAK DUA.....	284
270-AKSIRMAKTA VAZİFELER NELERDİR?	285
271-NAMAZ ARDINDAN DUALAR.....	285
272-BAŞLAMA TEKBİRİNİN FAZİLETİ.....	286
273-NAMAZDA ORAYA BURAYA BAKMANIN ZARARI VAR MIDIR?	286
274-NAMAZ SECDE YERİNİ SİLMENİN ZARARI VAR MIDIR?	287
275-KIRK GÜN CEMAATLE NAMAZ KILANIN BERATI	287
276-İMAMETİN MESULİYETİ.....	288
277-MESCİT HİZMETÇİSİ ALLAH'IN SEVDİĞİDİR	288
278-SEMA EHLİ YALNIZ EZANI DUYARLAR	288

279-SABAH VE AKŞAM EZANLARI GÜVENCEDİR	289
280-EZAN VAKTİNDE DUA.....	289
281-FAHRİ MÜEZZİNLİĞİN FAZİLETİ	290
282-EZANI DUYUP DA GELMEYENİN ZİYANI	290
283-CUMA GÜNÜNÜN ŞEREFİ.....	291
284-CUMA GÜNÜ GUSÜL.....	291
285-GİZLİ NAMAZIN ŞEREFİ.....	292
286-KALKMAK AZMİNDE OLAN UYANMAZSA YİNE ECRE NAİL OLUR MU?	292
287-GECEDE İCABET SAATİ NEDİR?.....	293
288-UYKUDAN KALKINCA NE OKUNUR?	293
289-HACET NAMAZI DUASI.....	294
290-KITLIK SENESİNİN ALAMETİ	295
291-ORUCUN FAZİLETLERİ.....	295
292-ORUCUN FAZİLETLERİ.....	296
293-ORUCUN FAZİLETLERİ.....	296
294-BİR SALİH SAYESİNDE BELA DEFEDİLİR	296
295-ON GÜNÜN FAZİLETLERİ	297
296-KARDEŞLERİ ZİYARETİN ŞEREFİ.....	297
297-KARDEŞLERİ ZİYARETİN ŞEREFİ.....	298
298-ADABI ZİYARET	298
299-MÜSLÜMANLARA NEBEVİ VASİYETLER	299
300-KİMLERLE OTURMALI?	299
301-HASTAYA VARINCA OKUNACAK DUA.....	300

302-SELAMLA GELİP, SELAMLA GİTMEK	300
303-SELAMLAŞMA SEKLİ.....	301
304-KABE'YE DOĞRU HÜRMETEN ABDEST BOZMAMANIN MÜKAFATI	301
305-KABİR ÜZERİNE ABDEST BOZMANIN ZARARI	301
306-HASTAYA İSTEDİĞİNİ VERMEK.....	302
307-HASTAYI YEMEKTE ZORLAMAMALI	302
308-LOHUSAYA HURMA YEDİRMELİ.....	303
309-LOHUSAYA HURMA YEDİRMELİ.....	303
310-İNCİRİN FAYDASI	304
311-ÇÖREK OTU.....	304
312-HACAMAT VE YEDİ DERDE ŞİFASI NEDİR?.....	305
313-HASTA İÇİN TEDAVİNİN EN ÜSTÜNÜ SADAKADIR.....	305
314-DOĞUMDA GÜÇLÜK GÖRÜLDÜĞÜNDE YAZILIR.....	306
315-PİRELERİ DEFETME YOLU	306
316-GÖZ DEĞMESİ, NAZAR DUASI	307
317-İLİM VE ŞEREFİ.....	308
318-İNSANLAR KIYAMETTE VALİDELERİ ADIYLA ÇAĞRILMASI.....	308
319-ŞEFAAT	309
320-BU ÜMMETİN KIRKTAN SEKSEN VE DOKSANA KADAR DERECELERİ.....	309
321-ATEŞİN ŞİDDETİ, CENNETİN LEZZETİ.....	310
322-FİRDEVS CENNETİNİ İSTEMEKLE EMROLUNDUK.....	310

323-CENNETE GİRİNCE TERFİ DERECESİ İÇİN ŞEFAAT	311
324-YEMEKTEN ÖNCE VE SONRA EL YIKAMAK.....	311
325-ŞÜKRÜN FAZİLETİ.....	312
326-YEMEKTEN SONRA UYUMANIN ZARARI.....	312
327-GÜNDÜZÜN AYDINLIĞINDA İKİ YEMEK	313
328-SARIKLA NAMAZIN ŞEREFİ.....	313
329-SARIKLA NAMAZIN ŞEREFİ.....	314
330-YATARKEN FATİHA VE İHLAS.....	314
331-ABDESTLİ ZİKİR ÜZERE UYUMANIN ŞEREFİ.....	315
332-İKİNDİDEN SONRA UYUMANIN ZARARI.....	315
333-SABAH VAKTİNDE UYKUNUN ZARARI	316
334-KULAK ÇINLADIĞI NE YAPMALI?.....	316
335-GECELEYİN MERKEP VE KÖPEK SESİ DUYUNCA NE YAPMALI?	317
336-HUYU FENA OLANLARIN KULAKLARINA EZAN OKUNMAK	317
337-ÖLÜDE RAHMET VE AZAP ALAMETİ.....	318
338-ÖLÜ KİMLERİ BİLİR?.....	318
339-ÖLÜYE İLK İKRAM NEDİR ?.....	319
340-CENNETLİK OLANI TAŞIYANA YANİ NAMAZINI KILANA AZAP YOKTUR.....	319
341-EVİNDEN ÇIKARILAN ÖLÜNÜN SÖZLERİ	320
342-İBADETTE UZUN ÖMÜR SAADETTİR	320
343-İNSANIN EHLİ, MALİ, AMELİ NELERE BENZERLER	321

344-İNSANI HELAK EDENLER, KURTARANLAR, KEFARETLER, DERECELER	323
345-AZARLAMA, İLAHİ İMTİHAN VE NUTKU İLAHİ	324
346-HIZIR'IN MUSA'YA VASİYETLERİ	325
347-HİKMETLERİ İÇEREN YİRMİ ÜÇ SUAL	328
348-HER SABAH BİR MELEĞİN NİDASI	330
349-GENÇLİKTE İBADETİN ŞEREFİ.....	331
350-ÜÇ ŞEYİ KORUYAN HAKİKİ VELİDİR	331
351-EFENDİMİZİN ÜÇ ŞEY ÜZRE YEMİNİ.....	332
352-AMELLERİN EN ÜSTÜNÜ NELERDİR?.....	332
353-DÜNYA VE AHİRET FİTNELERİNDEN EMİN OLANLAR	333
354-HAMD, İSTİĞFAR VE LA HAVLE'NİN HUSUSİYETLERİ	333
355-HESAPSIZ CENNETE GİRECEK OLANLAR.....	334
356-DÖRT ŞEYLE EBU HUREYRE'YE VASİYET	335
357-CENNET ATLARINA KİMLER BİNECEKLER.....	336
358-İSLAMİ VAZİFELER	337
359-MAZLUMA YARDIM ETMEMENİN, ABDESTİ GÜZEL YAPMAMANIN ZARARLARI NELERDİR?.....	338
360-HANGİ ÜÇ ŞEYDE İNSANLARDAN HİÇ KİMSEYE RUHSAT YOKTUR?.....	338
361-AZARLAMA VE İLAHİ İMTİHAN	339
362-ÇOK GÜLMENİN VE SÖYLEMENİN, ÇOK ŞAKANIN ZARARLARI.....	340

363-HESAPSIZ CEHENNEME GİRECEKLER.....	340
364-KADINLARA MÜJDE	341
365-KADINLARA MÜJDE	341
366-MUHAMMED ADI VERMENİN MÜKAFATI	342
367-EVLAT ARASINDA ADALETLİ DAVRANMAK.....	342
368-TEVHİD OKUYANA KADAR BİR ÇOCUĞU TERBİYE EDEN HESAP GÖRMEZ.....	343
369-SAĞ KULAĞA EZAN, SOL KULAĞA KAMET OKUMANIN FAYDALARI.....	343
370-ÖKSÜZLER BAŞINDA DURAN BİR KADININ MÜKAFATI.....	344
371-ANNE VE BABA KABRİNİ ZİYARET.....	344
372-AMELLERİN ARZI KONUSU	345
373-ANA VE BABA EVLADIN MALINDAN YERLER, EVLAT İZİN İLE YER	345
374-VASİYET ETMEMENİN ZARARI.....	346
375-AKŞAM, SABAH VE YATAKTA OKUNACAK DUALAR....	346
376-GÜNDE BİN SEVAP NASIL KAZANILIR?	347
377-MÜMİN HER İŞİNDE ECRE NAİL OLUR MU?	347
378-İNSAN DOYDUĞU YERDE DURMALIDIR.....	348
379-EFENDİMİZİN İSTEDİĞİ ÜÇ ŞEY.....	348
380-MUSİBETİ HATIRLADIKÇA “İNNA LİLLAH VE İNNA İLEYHİ RACİUN” DEMEK.....	349
381-OĞLANI KIZA TERCİH ETMEMEK	349
382-PEYGAMBERİMİZİN HASAN VE HÜSEYİN’E OKUDUĞU DUA.....	350

383-AYAKKABI GİYME VE ÇIKARMA ADABI	350
384-AZARLAMA VE ALLAH'A GÜVENME	351
385-KIYAMET ALAMETİ.....	351
386-KİŞİNİN SEVDİĞİ İLE OLACAĞI	352
387-ZİKİR MECLİSİNİN FAZİLETİ	352
388-ZİKİR VE ZAKİRİN MEVKİLERİ.....	353
389-KEHF SURESİNİN FAZİLETİ.....	353
390-AYIBI SAKLAMANNIN FAYDASI.....	354
391-SABAH VE İKİNDİ NAMAZLARINDAKİ FAZİLETLER	354
392-AKŞAM, SABAH: "RADIYTÜ BİLLAHİ RABBEN, VE Bİ'L-İSLAMİ DİNEN VE Bİ MUHAMMEDİN NEBİYYEN" DEMEDEKİ FAZİLETLER	355
393-EBU ZER'E YEDİ EMİR	355
394-SEYYİDÜ'L İSTİĞFAR DUASI.....	356
395-AKŞAM NAMAZINI GECİKTİRMENİN ZARARI.....	357
396-SÜNNETE SARILANA YÜZ ŞEHİT SEVABI.....	357
397-İSTİĞFARIN FAZİLETLERİ, HEVANIN ZARARI.....	357
398-HAYIRLI SOHBET ARKADAŞI KİMDİR?.....	358
399-NAMAZIN FAZİLETLERİ.....	358
400-YATSI VE SABAH CEMAATLERİNİN ŞEREFİ.....	359
401-MÜNAFIKLARIN ÜZERİNE AĞIR GELEN NAMAZ, CEMAATİN LÜZUMU	359
402-CEMAATİN VACİPLİĞİ VE FAZİLETLERİ	360
403-SABAH VE AKŞAM NAMAZ ARDINDAN SÖYLE	360

404-KÖRLÜK, CÜZZAM, FELCİN MANEN DEF EDİLMESİ	361
405-TEKBİR VE TESBİH ŞEREFİ	361
406-RÜKÛ ARDINDAN HAMDİN FAZİLETLERİ.....	362
407-KALP HUZURUNUN VÜCUBU.....	362
408-MUAZ BİN CEBEL'E ON ŞEY İLE NEBEVİ VASİYET	363
409-DUHA VE VİTİR NAMAZLARIYLA HER AYDAN ÜÇ GÜN ORUÇ İÇİN ŞEHİT SEVABI OLACAĞI.....	364
410-GECE NAMAZININ FAYDALARI	364
411-HAREMEYN VE SINIR BOYLARINDA, NÖBET YERLERİNDE NAMAZLAR VE GECE NAMAZI	365
412-SEĞİRMELERDEN SAKLAYAN DUA	365
413-BELA DERSİNE KAFİ OLAN TESBİH	366
414-DUHA NAMAZININ FAZİLETİ.....	367
415-İNSANIN KENDİ MALINDAN ÇOK VARİSİN MALINI SEVMESİ	367
416-SADAKANIN FAZİLETİ	368
417-AKRABA MUHTAÇ İKEN BAŞKASINA SADAKA VERMEK	368
418-AKRABAYA SADAKA	369
419-BORÇ ALTINDA EZİLMİŞ KİŞİYE MÜHLETİN FAZİLETİ	369
420-ORUCUN FAZİLETİ.....	370
421-DUALARI KABUL OLANLAR	370
422-KULLARIN AMELLERİNİN YEDİ TÜRLÜSÜ.....	371

423-RAMAZAN'IN FAZİLETLERİ HAKKINDA HUTBE-İ NEBEVİ.....	372
424-TERAVİHİN FAZİLETLERİ	373
425-İSLAM'IN ŞARTLARININ FAZİLETLERİ.....	374
426-MUHARREM ORUCUNUN VE GECE NAMAZININ FAZİLETLERİ.....	374
427-MUHARREM ORUCU.....	375
428-ŞABAN ORUCU.....	375
429-ŞABAN AYIN ORTASININ FAZİLETİ.....	376
430-RAMAZANDA İTİKAFIN FAZİLETİ.....	376
431-İŞ GÖRMENİN FAZİLETİ.....	377
432-KURBANIN SEVABI	378
433-KURBANIN FAZİLETİ.....	378
434-HAC VE CİHAT YOLUNDA ÖLENİN SEVAPLARI	379
435-ZİLHİCCE AYININ 10 GÜNÜNÜN FAZİLETLERİ	379
436-HACILARIN KUL HAKLARI DA AF OLUNUR MU?.....	380
437-KADİR GECESİNDEN DAHA ÜSTÜN OLAN GECE NEDİR?	381
438-NÖBET BEKLEMENİN ŞEREFİ.....	381
439-ŞEHİTLERİN ÇEŞİTLERİ	381
440-ŞEHİTLERİN ÇEŞİTLERİ	382
441-EVLADINA KUR'AN ÖĞRETENLERE İKRAMI İLAHİ ...	382
442-YASİN SURESİNİN FAZİLETLERİ.....	383
443-MÜLK SURESİNİ FAZİLETLERİ.....	383

445-ZAKİRLERİN VE CEMAATE DEVAM EDENLERİN FAZİLETLERİ	384
446-ZİKİRİ ÇOĞALTMAK VEYA ÇOK ZİKRETMEK	384
447-ZİKİRİ ÇOĞALTMAK VEYA ÇOK ZİKRETMEK	385
448-GAFİL KALP, İBLİSİN LOKMASIDIR	385
449-ZİKRİN FAZİLETLERİ.....	385
450-ÇOK ZİKRİN FAZİLETİ, EN ÜSTÜN CİHAT VE HİCRET	386
451-ALLAH'A EN SEVİMLİ SÖZ.....	386
452-BAKIYATU'S-SALİHAT DİKİLENLERİN EN HAYIRLISIDIR.....	387
453-HAMDİN FAZİLETLERİ	387
454-CÜVEYRİYE ANNEMİZE ÖĞRETİLEN TESBİH	388
455-NAMAZDA EN İYİ DUA.....	389
456-“LA HAVLE VE LA KUVVETE İLLA BİLLAH” DEMENİN FAZİLETİ.....	389
457-ÇİRKİN RÜYA.....	390
458-EVDEN ÇIKARKEN OKUNACAK DUA.....	390
459-SELAMLA GİRMENİN BEREKET OLDUĞU.....	391
460-ŞEYTANA EVDE YARA VERMENİN ÇARESİ.....	391
461-İSTİĞFARIN FAZİLETLERİ	391
462-İSTİĞFARIN FAZİLETLERİ	392
463-GÜNAHLARIN DEVASI	392
464-DUALARIN FAZİLETLERİ.....	393
465-DUALARIN FAZİLETLERİ.....	394

466-SECDEDE DUAYI ÇOK YAPMAKLA İLGİLİ PEYGAMBER EMRİ.....	394
467-ŞÜKÜR SECDESİNİN SÜNNET OLDUĞU.....	395
468-İKİ DİN KARDEŞİ SALAT VE SELAM İLE BULUŞUNCA GÜNAHLAR PAKLANIR.....	396
469-İNSANLARIN EN PİNTİ (CİMRİ) OLANI KİMDİR?	396
470-HIRS VE EMEL VEYA UĞURSUZLUK NİŞANELERİ	397
471-KOCAMIŞ KİŞİNİN İKİ ŞEYDE KALBİ GENÇTİR.....	397
472-HİLEKAR BİZDEN DEĞİLDİR.....	397
473-GÜVENİLİR TÜCCARIN MAKAMI NEDİR?	398
474-TİCARETTE GÜZEL SIFATLAR.....	398
475-ALLAH’IN SEVMEDİĞİ İNSANLAR KİMLERDİR?	398
476-KOLAY ÖLMEK, HÜR YAŞAMAK	399
477-KUL HAKKININ GÜÇLÜĞÜ.....	399
478-BORÇTAN KURTULMANIN YOLU	400
479-“LA HAVLE VE LA KUVVETE İLLA BİLLAHİ’L ALİYYİ’L AZİM” DEMENİN FAZİLETİ.....	401
480-KOCA HAKKININ BÜYÜKLÜĞÜ.....	401
481-KOCA HAKKININ BÜYÜKLÜĞÜ.....	402
482-EŞ VE ÇOCUKLARA İNFAKIN FAZİLETİ	402
483-EŞ VE ÇOCUKLARA İNFAKIN FAZİLETİ	403
484-KARI-KOCA SIRLARINI SAKLAMALARI VACİPTİR	403
485-ALTIN YÜZÜĞÜN ATEŞ PARÇASI OLDUĞU	404
486-FAKİRE YEDİRİP GIYDİRMENİN SEVABI.....	404
487-FAKİRE YEDİRİP GIYDİRMENİN SEVABI.....	405

488-TOPLU YEMEK YEMENİN ŞEREFİ.....	405
489-BU ÜMMETTE İLK BİDAT TOKLUKTUR	406
490-GÜNDÜZÜN AYDINLIĞINDA İKİ YEMEK İSRAFTIR	406
491-ADALET VE ZULÜM ÖLÇÜLERİ.....	407
492-TEVHİDİN FAZİLETİ.....	407
493-BELALARI ÇEKEN BEŞ GÜNAH	408
494-ZULÜMDEN KURTULMA DUASI	409
495-DOĞRULARLA EĞRİLERİN ÖRNEKLİĞİ VE DELİL OLMASI.....	409
496-ÜMMETİ MUSİBETLERE SÜRÜKLEYEN ON BEŞ GÜNAH.....	410
497-KİYAMETTE ALLAH'IN KARDEŞLERİN ARASINI BULACAĞI HAKKINDA.....	411
498-ANNE BABAYA İYİLİK.....	412
499-ÖKSÜZLERE İHSAN.....	412
500-DUL VE MİSKİNLERE İHSAN	412
501-SALİH BİR MÜSLÜMAN HÜRMETİNE YÜZ KOMŞUDAN BELANIN KALDIRILMASI.....	413
502-ZİYARETLERİN FAZİLETLERİ	413
503-ZİRAAT VE AĞAÇ DİKİMİ	414
504-ÖLDÜKTEN SONRA DEFTERLERİ KAPANMAYANLAR.....	414
505-CİMRİLİĞİN FENALİĞİ	415
506-CİMRİLİĞİN FENALİĞİ	415
507-GÜZEL HUY.....	415

508-MÜSLÜMANIN KALBİNE SEVİNÇ VERMENİN ŞEREFİ	416
509-MÜSLÜMANIN KALBİNE SEVİNÇ VERMENİN ŞEREFİ	416
510-MÜSLÜMANIN KALBİNE SEVİNÇ VERMENİN ŞEREFİ	416
511-ZULME SABRIN, KÖTÜLÜĞE KATLANMANIN MÜKAFATI.....	417
512-MUSAFAHANIN FAZİLETLERİ	418
513-CENNETE ULAŞACAK OLANLAR.....	418
514-DÜNYA DARGINLIĞININ ZARARLARI.....	419
515-MÜSLÜMANI KORKUTMANIN ZARARI	419
516-İNSANLARIN ŞERLİLERİ KİMLERDİR.....	420
517-GÜZEL AHLAK VE UZUN SÜKUTUN FAZİLETİ.....	421
518-DÜŞÜNMEDEN SÖYLEMENİN BÜYÜK ZARARI	421
519-İSLAMİ VAZİFELER NELERDİR?.....	422
520-YALANIN FENALİĞİ.....	423
521-YALANDAN SÖZ VERMENİN ÇOCUKLARA BİLE YAPILMAYACAĞI	424
522-MUAZ BİN CEBEL'E OLAN MÜHİM VASIYETLER	424
523-CİDDİ TÖVBE, GÜNAHI TEMİZLEDİĞİ GİBİ KÖTÜLÜKLERİ İYİLİKLERE DÖNDÜRECEĞİ	425
524-KANAAT VE MEVLA'YA BAĞLANMAK	426
525-GÖZ YAŞININ ŞEREFİ.....	427
526-ALLAH YOLUNDA DAMLALAR VE ESERLERİN FAZİLETLERİ	427

527-SELAMETİN YOLU.....	428
528-HÜSNÜ ZANNIN FAYDASI	428
529-DÜNYA VE AHİRETİ İÇİNE ALAN DUA	429
530-EHLİ BELAYI (BELA SAHİBİNİ) GÖRDÜĞÜNDE NE DEMELİ?	429
531-MUSİBET DERECE YÜKSELTİR	430
532-BELALAR HATALARIN KEFARETİDİR	430
533-HASTALIK MÜSLÜMANI TEMİZLER	431
534-GÖZLERİ GÖRMEYENİN MÜKAFATI CENNETTİR	431
535-HASTADAN DUA İSTEMELİDİR.....	432
536-HASTADAN DUA İSTEMELİDİR.....	432
537-SAĞLIKLI VAKİTTEKİ SADAKA EFDAL OLMASI	432
538-GEÇMİŞ MUSİBETLERE İSTİRCANIN FAZİLETİ.....	433
539-CENAZEYİ GUSÛL VE DEFİNİN FAZİLETLERİ	433
540-CENAZE HAKKINDA HÜSNÜ ŞHADETİN AFFOLUNMASINA SEBEP OLACAĞI.....	434
541-CENAZEDE ESKİ FENA ADETLERİN MEN EDİLDİĞİ ...	434
542-ÖLÜNÜN KEMİĞİNİ KIRMAK HARAMDIR.....	435
543-KABRE BASMAK YASAKTIR.....	435
544-ALLAH'IN RAHMET VE KEREMİNİN BOLLUĞU	435
545-ŞEFAAT, ALLAH'IN ÜMMETİ HAKKINDA EFENDİMİZİ RAZI KILMASI.....	436
546-CENNETTE SURET ÇARŞILARI OLDUĞU	436
547-CENNET EHLİ KADINLARIN NUR VE ZİYALARI	437

548-İNSANA ÖNCE NAMAZDAN SORULACAKTIR	437
549-GECE NAMAZI KILAMAYAN GÜNDÜZ KILABİLİR Mİ?	437
550-ÖĞLE NAMAZINDA SON SÜNNETİN DÖRT KILINMASI.....	438
551-ORUÇ KUL HAKLARINA VERİLMEMEYECETİR	438
552-EFENDİMİZİN ŞABAN AYINI ORUÇLU GEÇİRMESİ VE SEBEBİ.....	439
553-İLAHİ YARDIMIN ZAYIFLARLA OLACAĞI.....	439
554-ALTIN YÜZÜK.....	440
555-ERKEK EVLADI OLMAYAN ÇOK SADAKA VERİP ÇOK İSTİĞFAR EDECEKTİR	440
556-AHİR ZAMANDA FİTNE VE BELALARIN ÇOKLUĞUNDAN ÖLÜM İSTENECEĞİ.....	441
557-GENÇLERİN BAŞKAN VE ÖNDER OLMALARINDAN ALLAH'A SİĞİNMAK	441
558-EFENDİMİZİN ÇOK YAPTIĞI DUASI	442
559-KUŞLUK NAMAZINDAN SONRA YAPILMASI SÜNNET OLAN DUA	442
560-AİŞE VALİDEMİZE ÖĞRETİLEN TOPLU VE KISA DUALAR	443
561-İSLAMİ VAZİFELER	444
562-İSLAMİ VAZİFELER	444
563-İSLAMİ VAZİFELER	445
564-İSLAMİ VAZİFELER	445
565-BİR KÖPEĞE MERHAMETLE BİR FAHİŞENİN BAĞIŞLANMASI	446

566-MÜSLÜMANLAR EFENDİMİZİ NEFİSLERİNDEN ZİYADE SEVECEKLER.....	446
567-SEYYİDÜ'L-İSTİĞFAR.....	447
568-DÜNYADA İNSAN, BİR GARİP VEYA GECELEYEN YOLCU GİBİ OLMALIDIR.....	447
569-KULUN ZANNININ FİİLLER ÜZERİNDE TESİRİ, ALLAH'IN KULUNDAN İSTEĞİ VE ONA İMDADI.....	448
570-İSLAMDA NESEBE DEĞİL AMELE KIYMET VERİLİR...	449
571-MÜNKERE KARŞI VAZİFEMİZ	449
572-NAMAZ ARDINDAN KİŞİNİN TESBİH VE TAHMİDİN (HAMDETMESİNİN) FAZİLETLERİ	450
573-SALAVAT-I ŞERİFENİN FAZİLETİ	450
574-ZALİMİN AKİBETİ.....	451
575-ADAĞIN YASAK OLDUĞU	451
576-İSLAMİ VAZİFELER	452
577-GİYMEK SAĞLA, ÇIKARMAK SOL İLEDİR.....	452
578-ÇİRKİN RÜYA.....	452
579-KADINLAR BÜYÜK FİTNEDİR.....	453
580-İNSANLARDA KAMİL OLANI BULMAK ZORDUR	453
581-İKİ MÜSLÜMANIN HAYIR İLE SENA ETTİKLERİ CENNETE GİRER	453
582-RAHMETİ İLAHİYENİN BOLLUĞU.....	454
583-KAFİRE NE DENİLECEKTİR?.....	454
584-YER VE YERDE BULUNANLARIN NE ŞEKİLDE YARATILDIĞI.....	455

585-MUSKALARDA ZARAR OLMADIĞI	455
586-GÜNDE YÜZ KERE TÖVBENİN SÜNNET OLDUĞU.....	456
587-ACINILACAK ÜÇ KİMSE	456
588-KÂFURUN VE İHLAS SURELERİNİN FAZİLETLERİ.....	456
589-İBRAHİM ALEYHİSSELAM'IN BİLE RASULÜN ŞEFAATİNE RAĞBET EDECEĞİ.....	457
590-HASTA ZİYARETİNDE BİR ŞEY YEMEMELİDİR	457
591-ÜMMETİ ÜZERE EFENDİMİZİN ÇOK KORKTUĞU BELALAR.....	458
592-EVLADIMIZI ÜÇ ŞEYLE TERBİYE VAZİFEMİZDİR	458
593-İHLASIN ŞEREFİ.....	459
594-İSLAMİ VAZİFELER	459
595-SEFERDE VAZİFE	459
596-HATİMDE YETMİŞ BİN MELEĞİN İSTİĞFAR EDECEKLERİ.....	460
597-HASTA OLMADAN YÜZDEKİ SARILIK FENADIR	460
598-SEFERDEN HEDİYE İLE DÖNMEK	460
599-SADAKA, RAHMETİ İLAHİYENİN DİLENCİ İLE BERABER GEZDİĞİ.....	461
600-SADAKA.....	461
601-KUR'AN KIRAATININ FAZİLETLERİ.....	461
602-GECE UYUMADAN MÜLK SURESİ İLE SECDE SURESİ OKUMAK SÜNNETTİR.....	462
603-AHİR ZAMANDA MEMUR OLDUĞUNUN ONDA BİRİNİ YAPAN KURTULMUŞTUR.....	462

604-EMEL RAHMETTİR	463
605-ALİMDEN EN ÇOK YÜZ ÇEVİREN.....	463
606-SARIK ALAMETİ FARİKA VE HER DOLAMINA NUR OLACAĞI.....	463
607-KUR’AN OKUMAKTA VAZİFEMİZ.....	464
608-İNSAN KENDİ DUASINI “AMİN” İLE BAĞLASIN	464
609-MEKTUBA CEVAP SELAMA KARŞILIK VERMEK GİBİ BORÇTUR.....	464
610-İLMİN FAZİLETLERİ, BEŞİNCİ OLAN HELAK OLACAKTIR.....	465
611-ELBİSEYİ DÜRMEKLE EMROLUNDUK.....	465
612-ÇOCUĞUN AVRETİ YERİNİ ÖRTMEK ANNE-BABAYA VACİPTİR	466
613-MELEKLER BEDİR’DE SİYAH, UHUD’DA KIRMIZI SARIKLI İDİLER	466
614-SALAVATI ŞERİFENİN KABUL OLMAYANI YOKTUR ...	467
615-MÜSLÜMANLARIN İYİ GÖRDÜKLERİ ALLAH’IN KATINDA DA İYİDİR.....	467
616-FİTNE AHİR ZAMANDA MÜNAFIKLARI HELAK EDER.....	468
617-ALLAH KALPLERE BAKAR	468
618-AMEL ETMEYEN ALİM.....	468
619-PEYGAMBERLERİN SÜNNETLERİ	469
620-DUANIN REDDOLUNMADIĞI İKİ VAKİT	469
621-İSLAM’IN ŞARTLARINDA NOKSANI OLANLAR FELAH BULAMAZLAR.....	469

622-ASIL ZENGİNLİK VE FAKİRLİK NELERDİR?.....	470
623-ACİZ BORÇLUYA MÜHLET VEREN VEYA BAĞIŞLAYAN KİMSENİN MÜKAFATI	470
624-AKRABAYA SADAKA.....	471
625-CUMARTESİ VE PAZAR GÜNLERİ ORUÇ TUTMAK SÜNNETTİR	471
626-HURMA VEYA SUYLA İFTAR EDİLMELİ.....	472
627-KIRK GÜN NAMAZI ARALIKSIZ MESCİD-İ NEBİ'DE KILANA NE MUTLU.....	472
628-CİHADIN ŞEREFİ.....	473
629-TEVHİDİN ŞEREFİ.....	473
630-NAMAZ ARKASINDAN “SÜBHANE RABBİKE RABBİL İZZETİ AMME YASIFUN...” DEMENİN SEVABI.....	474
631-SUBHANALLAHİ VE Bİ-HAMDİHİ.....	474
632-DUA.....	475
633-SALAVAT-I ŞERİFE	475
634-ORTAKLIKTA SADAKAT	475
635-BORÇ, ZİLLETE ZORLAR	476
636-AHİR ZAMANDA FAİZİN YAYGINLAŞMASI.....	476
637-GÜZEL EDEP EVLADA EN GÜZEL HEDİYEDİR	476
638-ŞARAP İÇMEK VE ALTIN KULLANMAK	477
639-EBU ZER'E ÖZEL VASİYET	477
640-HUYLARIN EN GÜZELİ.....	478
641-DİN KARDEŞİNİ ZİYARET.....	478
642-HUYLARIN EN KÖTÜSÜ.....	479

643-KULLAR HAKKINDA İRADE OLUNAN HAYIR VE ŞERRİN ALAMETİ.....	479
644-NİMET BÜYÜDÜKÇE HALKIN YÜKÜ VE MEŞAKKATİ ARTAR.....	480
645-EFENDİMİZİN NEZAKET VE ŞEFKATLERİNDEN BİR NUMUNE	480
646-HİLMİN ŞEREFİ	481
647-GÜLER YÜZLÜ SELAM SADAKADIR	481
648-İYİ SÖZ, YEMEK YEDİRMEK VE GECE NAMAZININ MÜKAFATI.....	482
649-MÜSLÜMANI KORKUTMAK BÜYÜK ZULÜMDÜR.....	482
650-İKİ KİŞİNİN ARASINI BULUP DÜZELTMENİN FAZİLETLERİ.....	483
651-ŞAM'IN FAZİLETLERİ	483
652-ŞAM'IN FAZİLETİ.....	484
653-ŞAM'IN FAZİLETİ.....	484
654-ADEMOĞLUNUN SEVMEDİKLERİ	485
655-BU ÜMMETİN FİTNESİ.....	485
656-SITMANIN MÜKAFATI	485
657-DEFİNE KADAR CENAZEYE İŞTİRAK ETMENİN MÜKAFATI	486
658-TAZİYENİN SEVABI	486
659-CENAZE İLE SÜRATİN LÜZUMU	487
660-ÖLÜNÜN FENALIĞINI SÖYLEMEMEK.....	487
661-BOYNUZLUDAN KISAS OLUNUR	488

662-MİKÂİL'İN GÜLMEMESİ.....	488
663-CEHENNEM EHLİNİN AZABINI BEYAN	488
664-CENNETİN KOKUSUNU DUYMAYACAKLAR	489
665-CENNET EHLİNİN KILIKLARI	489
666-CENNETİN AĞAÇLARI.....	489
667-CENNETİN AĞAÇLARI.....	490
668-EN AŞAĞI CENNET EHLİNE VERİLECEK YERLER	490
669-CENNETTE BİR KAMÇI YERİ	490
670-CENNETTE OLANLAR YALNIZ İSİMDE BERABERDİRLER.....	491
671-DİN ALİMLERİNİN MÜKAFATI.....	491
672-GÖK GÜRLEDİĞİNDE NE OKUMALI?.....	492
673-HAZRETİ OSMAN'IN DERECESİ, HAKARET EDENLERİN LANET OLUNDUĞU	492
674-AKSİRİP DA HAMD ETMEYEN DUAYA MÜSTAHAK OLMAZ	493
675-SELAMIN FAZİLETLERİ.....	493
676-İLK PEYGAMBERLİK SÖZLERİNDEN İNSANLARA ULAŞAN	494
677-KİYAMET ALAMETLERİ	494
678-ASHABIN DERECESİ	494
679-İNSANLARIN ALDANDIĞI NİMETLER	495
680-HAYRA SEBEP OLAN.....	495
681-ASHABA HAKARET EDİP, KÖTÜ SÖZ SÖYLEMENİN CEZASI.....	496

682-EVDE KUR'AN OKUMANIN ŞEREFİ	496
683-ÖNEMLİ DUA.....	497
684-KULLARINI İDAREDE ALLAH'IN SANATI.....	497
685-GENÇLİĞİN HAYIRLISI.....	498
686-FİTNE DEVRİNDE SELAMET	498
687-ŞÖHRET AFETTİR	498
688-TAVLANIN FENALİĞİ.....	499
689-KAN ALDIRMA GÜNLERİ.....	499
690-HEVA VE TÛL-İ EMEL (SONU GELMEZ İSTEK)	500
691-TEVEKKÛL.....	500
692-ARAP IRKINA MUHABBET.....	501
693-GÜZEL HUYUN MÜKAFATI	501
694-YUMUŞAK HUYLU OLUP NAZİK DAVRANMAK	502
695-MÜTEFEKKİRLERE DAİMA HÜZÜNLÜ OLMAK YARAŞIR	502
696-BOLLUK VE GÜZEL HAL KİMLERE GÖNDERİLİRLER	503
697-ŞEHİT VE CÖMERT HESABA ÇEKİLİRLER, EHLİ BELA DOĞRU GEÇER.....	504
698-KAVMİYETÇİLİK DAVASI.....	504
699-HURAFE KİMDİR?.....	505
700-BAKIYATU SALİHAT (ALLAH'IN KATINDA DEĞERLİ OLAN SALİH AMELLER).....	505
701-CUMA GÜNÜ VE GECESİ SALAVATI ŞERİFE'NİN MÜKAFATI	506
702-YUNUS DUASI	507

703-DUALAR.....	507
704-ALLAH VE PEYGAMBERİN SÖZLERİNDE LANETLİ ALTI KİMSE.....	508
705-İLMİN KEYFİYETİ VE KALDIRILMASI.....	509
706-EN CÖMERT KİMDİR?	509
707-HER GECEDE BİR İCABET OLDUĞU.....	510
708-PARA İÇİN KUR’AN OKUYANDA CEZA.....	510
709-EVDE YILAN GÖRÜNCE NE DEMELİ?.....	511
710-İNSANLAR ÜÇ SINIF ÜZERE DİRİLİRLER	511
711-CEBRAİL İLE ALLAH ARASINDA YETMİŞ HİCAP OLDUĞU.....	512
712-MELEKLERİN; DÜNYAYI İNSANLARA, AHİRETİ BİZE VER DEMELERİNE CEVAP NE OLMUŞTUR?.....	513
713-KUR’AN’IN KALDIRILMASI HADİSESİ.....	514
714-İSLAM’IN GARİBE GERİ DÖNMESİ VE GARİPLER KİMLERDİR?.....	515
715-HATALARI PAKLAYAN AMELLER.....	515
716-KISKANÇLARIN ŞEREFİ.....	516
717-HÜSNÜ NİYETLE OLAN SAY-I AMEL VE FAZİLETLERİ.....	516
718-ZALİM, MAZLUMA YARDIM ETMEĞE MEMURDUR.....	517
719-HEDİYE VE MUSAFAHA.....	517
720-TİCARETTE VAZİFE.....	518
721-HAKKINI ALMAKTA USUL.....	518

722-MEKANLARIN HAYIR VEYA ŞERLİSİ.....	518
723-EVLİLİK VE BEKARLIK FARKLARI	519
724-KAFİRLERİN ÇOCUKLARININ, CENNET EHLİNİN HADEMESİ OLACAKLARI.....	519
725-SEFERDE SIHHAT VARDIR.....	519
726-HAYIRDA ÖNDE OLAN, ORTA DURUMDA OLAN VE KENDİNE ZULMEDEN NE MUAMELE GÖRÜR.....	520
727-SABAHLEYİN UYUMAK RIZKA MANİ OLUR.....	520
728-SADAKA.....	521
729-AKSIRMAK, ESNEMEK.....	521
730-MİSVAKIN FAZİLETLERİ.....	521
731-KİŞİNİN KEREMİ, MÜRÜVVETİ, HASEBİ NELERDİR?...	522
732-MÜSLÜMANIN ALLAH YANINDA ŞEREFİ	522
733-MÜSLÜMANIN ALLAH YANINDA ŞEREFİ	523
734-MEKTUBUN ŞEREFİ İMZASIYLA DIR	523

ÇEVİREN ÖN SÖZÜ

Hamd olsun varlığın gerçek sahibi Allah'a. Salat olsun O'nun "Yaratmasaydım kainatı yaratmayacaktım" dediği, Habîbullah olan Muhammed Mustafa'ya. Selam olsun onun ehlibeytine, sahabe ve O'nun yolundan gelenlere. Ne mutlu onları takip eden seçkin kullara ve ümmetine.

Elimizdeki bu eser büyük alim Aksekili Mustafa Hakkı Hoca Efendi'nin en önemli eserlerinden biridir. Mustafa Hakkı Efendi bu eserinin önemini şu ifadelerle anlatmaktadır: "Sünnet üzere yürümeniz için muteber kitaplardan seçtiğim 'Müntahabât' dediğim yedi yüz küsur hadis-i şerifi tercüme ettim. Hazreti Ali Kerremellahu veçhe'nin önemli vasiyetlerini özetleyip, tercüme ederek bağladım." Müntehabat kitabında toplam yedi yüz otuz dört hadis bulunmaktadır. Kendisi müderris olan bu zât hadis konusunda da uzman birisidir. Hakkı Efendi'nin uzmanlığını eserlerinde görmek mümkün. Her bir hadisin sonunda hadisin kaynaklarını verirken çoğunluğun da rumuz (kaynakça) kullanmış eser titizlikle okuyucuya ulaştırılmıştır. Örnek verirsek Hakkı Efendi bir hadis yazmış hadisin sonuna da Arapça olarak م خ işareti koymuştur. Burada mim= Müslim yani Sahih Müslim adlı hadis kitabının rumuzu olduğunu, خ nın da Buhârî yani Sahih-i Buhârî adlı hadis kitabının rumuzunun kısaltmasıdır. Müntehabat kitabında hadisler Arapça, şerh ve dipnotlar Osmanlıca yazılmıştır. Kitaptaki yedi yüz otuz dört hadisi günümüz Türkçesinin en sade şekliyle okuyucuya sunma gayretinde olduk. Ayrıca bu eserde bir özellik daha bulunmaktadır. Yedi yüz otuz dört hadisin tümü tek kitaptan alınmamıştır. Örnek verirsek 125 tane hadis Mişkâtü'l Mesâbîh adlı hadis kitabından alınmış, 126. hadisten 166'ya kadar Kenzü'l Ummâl diye meşhur hadis kitabında alınmış, 167'den 395'ci hadise kadar Tergîp ve Terhîb adlı ile meşhur hadis kitabında alınmıştır. 396'dan 547'ci hadise kadar Nesâî'nin Sünen adlı ha-

dis kitabından ve diğer kitaplarında alınmıştır. 548'den 556'ya kadar da Buhârî'nin Edebü'l Müfred adlı eserinden, 557'den 562'ye kadar Tecrid-i Sarih diye anılan Buhârî'nin seçme hadislerinden alınmıştır. Bu husus kitabın sonuna kadar böyle devam etmektedir. Meşarikü'l-Envar denen hadis kitabından alınan hadisler, Dârekutnî'ye ait Garaip denen eserinden alınan hadisler diye sonuna kadar devam etmektedir.

Müntehabat kitabındaki hadislerin her biri Müslüman kardeşlerimize deva hükmünde birbirinden kıymetli ve özenle seçilmiş hadislerdir. Mustafa Hakkı Efendi'nin bu özenli kitabından iki hadisi okuyucunun dikkatine sunmak isteriz. Bu hadislerden birisi Muâz bin Cebel'e söylenmiş, diğeri de Cüveyriye Validemiz'e söylenmiştir. Hadislerin ravileri birinde Muâz bin Cebel, diğeri Cüveyriye Annemizdir. Muâz bin Cebel'in rivayeti şöyle: “Ey Muâz günde ne kadar zikreder sin? On bin kere zikreder misin? Sana birkaç kelime öğreteyim mi? Onlar sana kolay, on bin zikrinden ve on binden daha büyüktür. Sen müsait zamanda: **'La ilahe illallah adede kelimetih, La ilahe illallah adede halkih, La ilahe illallah zinete arşih, La ilahe illallah mil'e semavatih' demelisin.**”

Cüveyriye annemize söylenen hadiste de aynı şeyler **'Sübhanelah adede halkih, Sübhanallah rıza nefsih, Sübhanallah zinete arşih, Sübhanallah midede kelimetih'** şeklindedir. Şöyle ki, Rasulü Allah Efendimiz sabah vakti evde zikir yaparken bıraktığı validemizi, işrak vakti eve geldiğinde hala devam ettiğini görünce, ne çektiğini soruyor ve şöyle diyor: Bunlar senin zikrinden kısa ama Allah yanında daha değerli. İşte burada Mustafa Hakkı Hoca'nın yorumu çok güzel, diyor ki: Ben bu zikirleri hayatım boyunca her namazın sonunda üçer kere yaptım, size de tavsiye ediyorum.

Aksekili Mustafa Hakkı Efendi aynı zamanda tam bir Osmanlı aydını olma özelliğine de taşıyor. Bunu da kitabın girişindeki “Hikemiyatı Hakkı” yani Mustafa Hakkı’dan Hikmetli Sözler başlığından anlıyoruz. O bölüm okunduğunda denilmek istenen anlaşılacaktır inşallah.

Aksekili Mustafa Hakkı Efendi her hadise bir başlık koymuş ve eğer dikkat edilirse her bir başlık o hadisin özeti mahiyetindedir. Bu sebeple hadisin başlığını okuduğunuzda hadisi öğrenme isteğiniz artıyor. Yazarın kendi deyimiyle her biri hazine olan bu hadisleri iyi okumak gerekiyor. Hadislerin çoğunda Mustafa Hakkı Efendi’nin yorumu var. Örnek verirsek; yazarımız bir hadisin konusunu, hadisi yazmış ve tercümesini yapmış, sonunda da birçoğunda yorum yapmış hadis uzmanlarınca bunlara şerh deniyor. Eğer hadisin ezberlenmesi gerekiyorsa “Bunu da ezber hadisler arasına kaydedin” veya bir öğüt veriliyorsa “Hemen uygulamaya başlayın” diyor. Bunlar bizim eseri hazırlarken eserde dikkatimizi çeken hususlardan oldu. Okuyucuya Mustafa Hakkı Efendi’nin bu açıklamalarını bunları dikkate almaları tavsiye olunur.

Hadisler şerhsiz ve yorumsuz okunmaz, çünkü bir konuda birçok hadis olabilir ilk bakışta birbiri ile çelişir gibi hadisler bulunabilir. Doğru anlamının yolu şerhidir. İşte bu eserde Mustafa Hakkı Efendi’nin bu karışıklığın önüne geçmiş, okuyucuya sade, anlaşılır, dupduru bir hadis derlemesi sunmuştur.

Bu vesileyle başta böylesine kıymetli, nadide bir eserin gün yüzüne çıkmasına sebep olan yolumuzun ışığı Ali Adil Irmak Efendimize; bu çalışmada emeği geçen bütün arkadaş ve dostlarımıza teşekkürü bir borç biliyor; çevirinin okuyucuların yaşamlarında kaynak teşkil etmesini Yüce Rabbimden niyaz ediyorum.

14 Rebiülahir 1443/ 19 Kasım 2021

Mürşit AKGÜN

YAZARIN ÖN SÖZÜ

Oğulcuğum Nazif!

Eserlerimde umumun faydası amaçlansa da evvela sizleri düşündüm çünkü terbiyeniz vacip, ıslahınız vazgeçilmezdir. Bu nimetin kadri biliniz. Okuyup amel ediniz. Evlat ve torunlarınıza da ulaştırınız. Bunlar seçilmiş meyveler, hazır edilmiş lokmalardır. Saatlerce mesainin mahsulüdür. Sözlerimi dikkatle dinleyip, benim düştüğüm hataya siz düşmeyiniz. Çünkü tül-i emel beni avlamış, basiretimi gaflet bağlamış da hep geleceğe atmışım, bildiğimi tatbik etmemişim. Bu hatamı altmıştan sonra anladım. Kaybettiğimi hatırladım (İlmi; söylemek için değil amel etmek için talep et) tavsiyesini gençlikte okuduğum halde gafletten ayılamayıp seneler kaybetmişim. Bu hatamı hatırlatan ancak ihtiyarlık oldu. Siz şimdiden uyanınız. Geleceğe salmayıp bildiklerinizi vazifeler sırasına koyunuz.

Oğulcuğum!

İnsan doğru itikat, güzel huy, düzgün amel ile mükelleftir. Amel ve ahlakta hatalar belki affolunur lakin itikatta hata asla affolunmaz. Onun için size (İslam Akideleri, Mir'ât-ı İslam) kitaplarını yazdım ki ehli sünnet mezhebi üzere bağlanıp, azaptan kurtulasınız. Buna çok ehemmiyet veriniz, kalp ortasında saklayınız. Canımızdan ziyade seveceğimiz Efendimizi, ahlak ve adetini biraz tanımanız için (**Ecmelü's Siyer**) kitabını, adabı muaşerete biraz vakıf olmanız için (**Baba Nasihatı**) risalesini, ahlakın fenasından korunmak, iyileri ile gönlü süslemek için (**Kızlarıma Vasiyetlerim**) kitabını, sünnet üzere yürümeniz için de muteber kitaplardan seçtiğim (**Müntahabât**) dediğim yedi yüz küsur hadisi şerifleri tercüme ettim. Hazreti Ali Kerremellahu Veçhenin önemli vasiyetlerini özetleyip, tercüme ederek bağladım. Bunlar bitmez

tükenmez hazinelerdir. Kitap ve sünnetten süzölmüş öz ve hulasalardır. Kadir kıymetlerini takdir ile amel edip, bunlara sarıldığınız müddetçe hidayet yolundan şaşmazsınız. Saadet güneşi başınızda döner, hem dünyada hem de ahirette mesut olursunuz. Bunlar sizi kurtarmaya kafidir. İlmen, fikren yükseldikçe bilgilerinizi ilerletmek için ilmin ayrıntısı ile meşgul olursunuz. **Akideler ve Mir'ât'ı** iyi anlamanız için tercüme edilen altı yüz lügati (kelimeyi) ihmal etmeyiniz çünkü kitabın anlaşıl-maması ya lügatten(kelime bilgisinin yetersizliğinden) ya galattandır(-hata okuyuştur) denildi.

İslâm dininin temel kaideleri (kuralları), inanılması zaruri (gerekli, şart) hükümlerde mahir olanlara gizli ilimlerin zahir(açık) olacağı şüphesizdir. Değil bu küçük lügat Subha¹, Nuhbe², Şahidi³ gibi manzum lügatler bile mutlaka ezber edilmelidir. İlim ve fazilet meydanında at oynatanlar ancak lügatte tam malumata sahip olanlardır. Göreyim sizi. Ömrünüzü yele vermeyiniz, hevaya(heveslere) mağlup olmayınız, ibnü'l vakt⁴ olunuz. Vakitler nakitlerle alınamaz, milyonlar sarf edilse geçen günlerin dakikası çevrilemez. Kâinata ibret gözüyle

-
- 1 Sühba-i Sıbyan: Sıbyan mekteplerinde (5,6 yaşındaki kız ve erkek çocuklara sabî bunları okutmak için açılmış okullara da sıbyan mektebi denilmektedir) okutulan Türkçe-Arapça manzum sözlüktür. Eserin yazıldığı tarih ve yazarıyla ilgili kesin bilgi bulunmamaktadır. 460 beyit civarında olup ezberlemesi kolay olsun diye manzum (şiiir gibi) yazılmıştır.
  - 2 Nuhbe-i Vehbî: Sünbülzade Vehbi tarafından 1799 yılında kaleme alınmış, Arapça-Türkçe manzum sözlüktür. Eser, kendinden önceki Farsça-Türkçe sözlüklerde bulunmayan Farsça kelime ve ifadelere yer vermesi dolayısıyla çok tutulmuş, medreselerde ve rüşdiyelerde (üç kademeli eğitim sisteminde ortaokula karşılık gelmektedir) ders kitabı olarak okutulmuştur.
  - 3 Tuhfe-i Şahidi: Yazarı Mevlevî şeyhlerinden, Mesnevi şarihi (açıklayanı) olarak da bilinen Muğlalı Şahidi İbrahim Dede'dir. Mevlana'nın Mesnevi eserinin anlaşılması için hazırlanmış manzum bir sözlüktür.
  - 4 Geçmiş ve gelecek kaygısından kurtulup kendisi için sadece içinde bulunduğu zamanda var olan ve o zamanın gereklerini yerine getiren, böylece Allah'ın o andaki tecellisine uyan kişi.

bakınız. Her gördüğünüzden ibret alınız. Akıllı kişinin kelamı hikmet⁵, nazarı ibret (kendi payına bir ders çıkarmak), sükutu fikret (düşünme) olmalıdır, buyruldu. Arif olana işaret kafidir vesselam.

Ödemiş Merkez Vaizi Aksekili

Mustafa Hakkı bin Ahmed Rüştü Hicri: 1354 Miladi: 1935

---

5 Allah'ın kulun kalbine eşyanın hakikati hakkında koyduğu, akılla elde edilemeyen kalbî ilim, eşyanın hakikatini olduğu gibi bilme; Allah ile kâinat, insanla âlem arasındaki bağları, âlemle ilgili gerçekleri kavrama ilmi, ledün ilmi.

HAKKI EFENDİDEN HİKMETLİ SÖZLER

Dindar; İbadetinde riya(gösteriş), muamelesinde(davranışlarında) hile ve yalan olmayandır.

Din, millet, namus, vatan, devlet çiğnenmez; çiğnetilmez. Hayat bunlar için feda edilir.

İyi komşu aileden; kötü komşu gaileden(imtihandan, sıkıntıdan) sayılmıştır.

Milletin fertleri; birbirlerini bir aile tanımadıkça, hayata intizam(-düzen) veremezler.

Her vade(söze) aldanma, her yol gösterene inanma, vadedip(söz verip) de yapmadı deme, vadedip de yapamadığını düşün.

Her şey hayat için, hayat da namus için feda edilir. Hayat için namussuzluğa katlanan alçaktır.

Şöhret salmakla meşhur olmak isteyenler pek fena şöhret kazanırlar.

Mazinin hatalarını af, şerefleriyle ganimetlenmek, millete hakiki varlık verir.

İnsan fena(yokluk) bulacak ceset değil, ebedi kalacak ruhtur. Ulviyet(yücelik), faziletlerle celbolunmuştur(çağırılmıştır).

İnsanların en mesudu, vazifeyi takdir ve ifa edendir.

İnsan faydalı ilimlerle insan olur. Ruhunu Allah'ını onunla bilir ve ulaşır.

Hakiki insanlar, hayvanla müşterek (ortak) zorunlu hareketleri sevmeyerek yapar ve pişmanlık duyar.

Aile, insanın ilk mektebi, ilerleme veya gerilemenin ilk ocağıdır. İyi olmasına itina edilmelidir.

Kâinata sadece gözle bakanlar onu tam göremezler, basiretle(kalp gözüyle) bakmalıdırlar.

Evlenmek zevk için değil aile teşkili içindir, şahsa ait bir keyif değil, millete ait mühim bir keyfiyettir. Bugünkü hali ise milletin geleceğini tehdit etmektedir.

İnsanda şeref hissi; din, vatan, millet, namus duygularıdır. Çocukları çocuklara mürebbi(eğitici) yapmak buğdaya bit üşürmektir.

Bir milletin ıslahına(düzelmesine) fenalarını(kötülerini) imha(yok etme) ile değil, çocuklarını güzel terbiye ile muvaffak olunur. Çocukları roman ve masallarla değil, fikirlerine, ruhlarına, azimlerine kuvvet verecek eserlerle meşgul etmelidir.

Terbiye başlı başına bir güzelliştir, onun içindir ki terbiyeli çocuk, güzel çocuktan efdaldır(daha güzeldir).

Millete, terbiye-i içtimaiye (toplumsal terbiye) verilse kendi melek; vatani, evi cennet olur.

Asıl mesele fikir ile hissin terbiyesidir, terbiyesiz alim kaba bir kitap dolabıdır.

Her millet geçmiş şahsiyetleri anmakla iftihar eder(gururlanır), günün adamı değil hakikatin adamı ol.

İlerleyememekten şikâyet edenlerin yüzde doksanı ilerlemeye bizzat mani(engel) olanlardır, lakin bilmezler.

Toplumun bozulup edepsizleşmesi, ruhları birbirinden soğutur, toplumsal bağların vücuda gelmesine mani olur.

İlerlemiş ve terakki etmiş(gelişmiş) milletlerin memleketleri cennet, mezarları bahçe, ibadet yerleri süslü saray bahçesidir.

Terakkiden(ilerlemeden) mahrumlarınkı de diyarları harap, kabirleri mezbele(çöplük) ibadetgahları sönüktür.

Cumhuriyet İslam'da şurayı ümmet (ümmetin şurası) demektir. Peygamber ve ashabı kendilerine melik ve sultan dedirmediler.

Ruhu Cumhuriyetten iki şey iste; hürriyet ve adalet.

Başka milletlerin kültürünü, medeniyetini taşıyan millet, dallarına yabancı meyveler asılmış bir ağaç kadar gülünçtür.

İnsanın hürriyeti din ve ahlakın elmas zincirleriyle bağlanmıştır.

Sınırsız hürriyet; dinsiz, ahaksız bir hürriyettir, her milletin nefretini uyandırır.

Ölmek, mukaddes(kutsal) değerleri hakarete uğramış görmekten iyidir.

Ruh ebedidir, ölmez, öldürülmez. Ruh başka; hayat konusu başkadır. Ruh, melekût (uçsuz bucaksız melekler alemi) ile ilgili bir hayata sahiptir. Ruh ebedi olmayaydı insan şanla(şöhretle) evhamdan(vesveseden) ibaret olurdu.

İnsan ruhsuz yaşar, hayatsız yaşayamaz. Hayat azizdir(değerlidir). Gıdalardan kan, kandan da hayat denilen hararet(vücut ısısı) meydana gelir. Bu insan ile hayvanda müşterektir(ortaktır).

İrfansız(anlayışsız) memur, şark(doğu) hükümetine gasp(el koyma) ile müstebit(başına buyruk) bir padişah kesilir. Halkı hükümetten soğutan böyle cahillerdir.

Kültür ve bir kavme mahsus(ait) prensipler, medeniyetin başlangıcı yahut kavmin iyilik duygularından doğmuş şeylerdir. Bunlar lisan(-dil), teganni(zenginleşme), tezeyyün(süslenme), terbiye, adat(âdetler), zayi'(kayıp) prensipleri gibi. Kültürün güzel büyümesi din, ahlak, ulum (ilimler) ile; fenalaşması da dinsizlik, huysuzluk ve cehil(cahillik) ile- dir. Kültürü kaybolmuş bir millet meyvesiz ağaçtır, kesilir odun yapılır. Kültürü insani usulle (yöntemle) yükseltmelidir.

Devlet dostluğu, dostunun postunu yüzmek. Düşeceği çukuru onun enkazı ile doldurmak esasları üzere kurulur.

Siyaset adamlarının en çok düşüneceği şey, dost ve müttefiklerin (aynı fikirde olanların) gizli siyasetleridir.

Kuvvet bulmak için barışmak ne kadar faydalı ise din ve ahlakta ayrılık da o kadar zararlıdır.

Gençlere yaptırmalı, ihtiyarlara da sorulmalıdır. Avrupa'nın büyük amirleri ak saçlıdır.

İrk birliği dinsiz olunca, karşısına çıkan din birliğine dayanmaz, ezilir mahvolur.

Milleti yükseltmek gençleri tenvir(bilgilendirme), sanatı ihya(-canlandırma), ticareti himaye(koruma) ile olur.

Sanat ilerlemenin ruhu, hayatın intizamıdır(düzenidir). Fikri maddeye, hayali cisme döndürür. İnsanı denizlerin üstünde, altında; gökyüzünde dolaştırır, beşerin kudretini gösterir. Beşerin(insanoğlunun) ilerlemesi sanata bağlı, sanata borçludur. Demiri altından faydalı eden sanattır.

Tabiat; maddi zerrelere gömülü, meydana getirici kuvvettir. Madde gibi hissiz, izansız(anlayışsız), iradesizdir. Onu eşyanın halikı zanneden kâinata cehaletini ilan eder.

Felsefe hikmet (bilgelik), filozof hikmeti seven ve hâkim demektir. Gayesi ruhu sonra Allah'ı bilmektir.

Kâinatın intizamını(düzenini) ibretle seyredenler, bir Sani-i hâkimin varlığına, birliğine şهادet ettiğın görürler. Eşya ve hadisata bakıp da Sani-i hakikiyi(gerçek yaratıcıyı) göremeyenler hakiki körlerdir. Yarasanın ziyayı(ışığı) istemediğı gibi dinsizler dini, cahiller ilmi, namussuzlar namusu istemezler.

Bir şeyi yapmaya değil, daha önce öğrenmeye çalış. Toplanıp da yapamamak o şeyi bilmemenin delilidir. Renk değişir cevher değişmez, nam değişir zat(insan) değişmez.

SEÇME HADİS-İ ŞERİFLER

1-Nezâfet (Temizlik, Paklık)

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنُّوَا مَسَاجِدَكُم جَمًّا وَإِنُّوَا مَدَائِنَكُم مُّشْرِقَةً

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Namazgah-larınızı (Namaz kılınan yerleri) sade mütevazi yapınız, şehirlerinizi de şerefli ziynetli (süslü) bina ediniz.⁶

2-Kanaat

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِبْنُ آدَمَ عِنْدَكَ مَا يَكْفِيكَ وَأَنْتَ تَطْلُبُ مَا يُطْغِيكَ لَا بِقَلِيلٍ تَقْنَعُ وَلَا بِكَثِيرٍ تَشْبَعُ إِبْنُ آدَمَ إِذَا أَصْبَحَتْ مُعَاكِي فِي جَسَدِكَ أَمِنَّا فِي سِرْبِكَ عِنْدَكَ قُوْتُ يَوْمِكَ فَعَلَى الدُّنْيَا الْعَقَاءُ

İbni Ömer (radiyallahu anhüma) rivayet etmişlerdir: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Âdemoğlu! Sana yetecek kadar şey elinizde var iken seni azdıracacağı istemeyesin. Âdemoğlu! Az ile kanaat etmez, çokla da doymazsın. Âdemoğlu! Vücudun afiyette, meskenin emanette, günlük yiyeceğin de beraberinde olduktan sonra seni Mevla'ndan alıkoyan dünyanın başına kıyamet kopsun.⁷ Hırslı ve tamahkârlara (aç gözlüle-re) bir ibret dersidir.

6 Hadis şerif İbni Adiy el kâmil adlı eserinde, Beyhaki'nin Şuabu'l iman adlı eserinde geçmektedir.

7 Beyhaki ve İbni Adiy, Suyuti'nin Cami

3-Devam ve sebat

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ

Aişe (radiyallahu anha) rivayet etti; Efendimiz buyurdu ki; Amellerin Allah Teâlâ ya en sevimsisi devamlı olanıdır; az olsa da.⁸

4-Nezâfet (Temizlik, Paklık)

عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَحْسِنُوا لِبَاسِكُمْ وَأَصْلِحُوا رِحَالَكُمْ حَتَّى تَكُونُوا كَأَنَّكُمْ شَامَةٌ فِي النَّاسِ

Sehl radiyallahu anh rivayet etti; Efendimiz buyurdu ki; Giyeceklerini güzel ve temiz tutup önem veriniz, bineklerinizin bakımını yapınız, insanlar içinde (insanın yüzündeki güzellik timsali) ben gibi olunuz.⁹

5-Cenâbı Hakk'ın ve halkın sevgisine mazhar olma

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ

Sehl bin Sa'd rivayet etti: Resülü Ekrem efendimiz buyurdu ki; Dünyaya gönül verme ki seni Allah sevsin, insanların elindekine göz dikme ki seni insanlar sevsin.¹⁰

8 İbni Mace'nin Sünen

9 Hakim'in Müstedrek adlı kitabında geçmektedir. Aynı hadis ilavelerle Riyazüs-salihin adlı eserde şöyle geçmektedir: "Sizler kardeşlerinizin yanına varacaksınız; binek hayvanlarınızı düzene koyun, elbiselerinize çeki düzen veriniz ki, insanlar arasında yüzdeki güzellik timsali ben gibi olunuz. Çünkü Allah çirkin görüntüsü ve kötü sözü sevmez. (Ebu Davut, Libas 25 Ahmet İbni Hanbel Müsnet 4. Cilt 179-180)

10 İbni Mace Sünen adlı eserinde, Taberi Kebir adlı eserinde, Beyhaki Şuabu'l-İman adlı eserinde, Hakim Müstedrek adlı eserinde bu Hadisi Şerifi rivayet etmişlerdir.

6-Tadili erkan

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَسْوَأُ النَّاسِ سِرْقَةً الَّذِي يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ لَا يَتِمُّ رُكُوعَهَا وَلَا سُجُودَهَا وَلَا حُشُوعَهَا

İbni Katade radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Hırsızlık yönünden insanların en fenası namazından çalandır. Rükûsunu, secdesini, huşu ve huzurunu tam etmez (yani tâdil-i erkân ve kalp huzuru bulunmaz.)¹¹

7-İlim ve ameli terk

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَشَدَّ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَمَكَّنَهُ طَلْبُ الْعِلْمِ فِي الدُّنْيَا فَلَمْ يَطْلُبْهُ وَرَجُلٌ عَلِمَ عِلْمًا فَاَنْتَفَعَ بِهِ مَنْ سَمِعَهُ مِنْهُ دُونَهُ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet günü insanların en ziyanda (kayıpta) olanı; bir kişi ki, kendisine ilim tahsil mümkün iken ilim tahsilini yapmayan ve diğer bir kimse ki ilmi öğrenip de o ilimden kendi değil, duyanların faydalandığıdır.¹²

11 Ahmet bin Hanbel Müsnet 3. Cilt 56'da; Malik bin Enes, Muvatta, "Kasrû's-salât", 72 de benzer ifadelerle geçmektedir. Hâkim Müstedrek adlı eserinde bu hadisi zikretmiştir.

12 Hadisi İbni Asakir kitabında zikretmiştir.

8-Beş şeyi ganimet bilmek

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اغْتَنِمِ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ حَيَاتِكَ قَبْلَ مَوْتِكَ وَصِحَّتِكَ قَبْلَ سَقَمِكَ وَقِرَاعَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ وَشَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَعِغْنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ

Abdullah İbni Abbas rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Beş şeyden önce beş şeyi ganimet bil. Ölmezden evvel hayatını, hasta olmazdan önce sağlığı, meşguliyetten önce boşluğu, kocamazdan önce gençliği, fakirlik gelmeden zenginliği.¹³

9-Hürriyet

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَقِلَّ مِنَ الذُّنُوبِ يَهْنُ عَلَيْكَ الْمَوْتُ وَأَقِلَّ مِنَ الدَّيْنِ تَعِشْ حُرًّا

Abdullah İbni Ömer rivayet etti: Resulü Ekrem efendimiz buyurdu ki; Günah az işle ki kolay ölesin, borcu azalt ki hür yaşayasın.¹⁴

10-Kanaat

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَا ابْنَ آدَمَ تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي أَمْلاً صَدْرَكَ غِنَى وَأَسَدَّ فَقْرَكَ وَإِلَّا تَفَعَّلْ مَلَأْتُ يَدَيْكَ شُغْلًا وَلَمْ أَسُدَّ فَقْرَكَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teala buyurur Ey Âdemoğlu bana kulluğa vakit ayır ki gönlünü zengin edeyim, fakirliğini kapatayım. Eğer böyle yapmazsan bütün zamanın dünya ile meşgul eder gönlünde açılan fakirlik kapısını da kapatmam. Yani kalp zenginliğinden mahrum yaşarsın.¹⁵

13 Hadisi Beyhaki, Şuabu'l-iman adlı kitabında, İbni Ebi'd-dünya, kasru'l-amel adlı eserinde, Münziri, Tergip ve Terhip adlı eserinde 4/203 de zikretmiştir. Ayrıca Hakim (7846) da bu hadis kayıtlıdır.

14 Beyhaki, Şuabu'l-iman

15 Tirmizi, Sünen (2466), İbni Mace, sünen (4107), Ahmet İbni Hanbel, Müsnet (8681), Hakim, Müstedrek (3657)

11-Yer ehlinde azabın kaldırılması

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ إِنِّي لَأَهْمُ بِأَهْلِ الْأَرْضِ عَذَابًا فَإِذَا نَظَرْتُ إِلَى بُيُوتِي وَالْمُتَحَابِّينَ فِيَّ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ صَرَفْتُ عَذَابِي عَنْهُمْ

Enes bin Malik rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teala buyurur ehli arda (yer ehline) şüphesiz(hak eden) azap etmek isterim. Ne zamanki evlerimi ibadetle imar edenleri (güzelleştirenleri), benim yolumda birbirlerine muhabbet edenleri, seher vakitlerinde istiğfar edenleri görünce azabımı asilerden menederim.¹⁶

12-Lanet okumanın zararı

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعِنَ شَيْئًا صَعِدَتِ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ دُونَهَا ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُهَا دُونَهَا ثُمَّ تَأْخُذُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاعًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لَعِنَ، فَإِنْ كَانَ لِذَلِكَ أَهْلًا وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلَى قَائِلِهَا

Ebu'd-Derda radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz kul bir şeye lanet ettiği zaman lanet semaya akar, gök kapıları ona kapanır. Sonra yere iner yer kapıları da kapanır. Sonra sağa sola gider, geçit bulamadığı zaman ehil ise lanet olunana döner. Ehil değilse söyleyene rücu' eder (geri döner).¹⁷

16 Hadisi Beyhaki, Şuabu'l-iman.

17 Ebu Davut; Sünen, sahife veya rakam 4905

13-Suret yapmanın cezası

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الَّذِينَ يَصْنَعُونَ هَذِهِ الصُّورَ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ

Abdullah İbni Ömer rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz şu suretleri yapanlar kıyamet gününde azaba dâçar (uğramış) olurlar, “şimdi onlara, yarattıklarınıza can veriniz” denir.¹⁸ İyazen bil-lah = Allah'a sığınırız

14-Kadınları idare etme

عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلْعٍ، وَإِنَّكَ إِنْ تُرِدَ إِقَامَةَ الضِّلْعِ تَكْسِرُهَا، فَدَارَهَا تَعِشْ بِهَا

Semure radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz kadın ademin sol eğesinden yaratıldı. Eğer sen o eğriyi tamamıyla doğrultmak istersen kırarsın. Onu idare et ki beraber yaşayasın.¹⁹

18 İbni Mace'nin Sünen, Nesai'nin Sünen. Ayrıca buna benzer bir hadis de Sahih-i Buhari de Hazreti Aişe'den rivayetle 2105 nolu hadis de geçmektedir.

19 Ahmet bin Hanbel Müsnet, İbni Hıbban Sünen, Hâkim Müstedrek.

15-Mümin havf ve recâ'sını Mevla'sına hasretmelidir

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا يُسَلِّطُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى ابْنِ آدَمَ مَنْ خَافَهُ ابْنُ آدَمَ وَلَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ لَمْ يَخَفْ غَيْرَ اللَّهِ لَمْ يُسَلِّطِ اللَّهُ عَلَيْهِ أَحَدًا وَإِنَّمَا وَكَّلَ ابْنَ آدَمَ لِمَنْ رَجَا ابْنَ آدَمَ وَلَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ لَمْ يَرْجُ إِلَّا اللَّهَ لَمْ يَكِلْهُ اللَّهُ إِلَى غَيْرِهِ

Abdullah İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allahu Teala Ademoğluna ancak korktuğunu musallat kılar, havale eder. Eğer âdemoğlu Allahtan başkasından korkmasaydı Allah onu üzerine bir kimseyi havale etmezdi. Âdemoğlu fayda ve zararı umduğuna terk edilip bırakıldı. Eğer âdemoğlu Allahtan başkasından ümidi kesmiş olsaydı Allah onu başkasına bırakmazdı. Yani ona tamamıyla bel bağlasaydı Allah ona kâfi olurdu.²⁰ (İlahlık davası güden firavun ile kırk sene Musa Aleyhisselam'ın uğraşması örnek olarak kafidir vesselam.)

16-Ağaç dikmek

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنْ قَامَتِ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِ أَحَدِكُمْ فَسِيلَةٌ فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَقُومَ حَتَّى يَغْرِسَهَا، فَلْيَغْرِسَهَا

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopuyor olsa bile derhâl onu diksin!²¹ Çünkü kendi faydalanmazsa gelecekler intifa eder (faydalanır) yalnız nefsini değil gelecek nesli düşünmelidir. Melik Kisra, ağaç diken ihtiyara:

- Ne uğraşırısın? Bu otuz sene sonra meyve verir, deyince İhtiyar:

20 Hakim eserinde zikretti.

21 Ahmet İbni Hanbel, Müsnet adlı eserinde ve Buhari'nin Edebul-müfret adlı eserinde geçmektedir.

- Ben gelecekler için hazırlıyorum, cevabında bulunur. Melik, İhtiyara bin dirhem verilmesini emreder. Bunun üzerine ihtiyar:
- Ey Melik! Siz otuz sene demiştiniz halbuki ben dikmeden meyvesine nail oldum, bu cevap da Melik'in hoşuna gider ve bin dirhem daha verilmesini emreder. Dirhemi alan İhtiyar:
- Ey Melik! Ağaçlar senede bir mahsul verirken benim ağacım iki mahsul verir.
- Melik, İhtiyara bin dirhem daha verilmesini emredip hemen atını ileri sürer ve der ki:
- Eğer öyle yapmasam bütün mülkümü alacaktı. Çünkü cevabına kadir olamıyorum güzel ifade ve anlayışına hayran oldum; deyip yoluna revan olmuştur (yoluna gitmiştir).

17-Tevekkülün faziletleri

عَنْ قَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيَّ دَاوُدَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَعْتَصِمُ بِي دُونَ خَلْقِي أَعْرَفَ ذَلِكَ مِنْ نِيَّتِهِ فَتَكِيدُهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضُ بِمَنْ فِيهَا إِلَّا جَعَلْتُ لَهُ مِنْ بَيْنِ ذَلِكَ مَخْرَجًا وَمَا مِنْ عَبْدٍ يَعْتَصِمُ بِمَخْلُوقٍ دُونِي أَعْرَفَ ذَلِكَ مِنْ نِيَّتِهِ إِلَّا قَطَعْتُ أَسْبَابَ السَّمَاءِ بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَرْسَخْتُ الْهُوْيَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ وَمَا مِنْ عَبْدٍ يُطِيعُنِي إِلَّا وَأَنَا مُعْطِيهِ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِي وَغَافِرٌ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَسْتَغْفِرَنِي

Ka'b bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah Teâlâ Davut'a ilham buyurdu: hangi bir kul halkı bırakıp bana sığınır, tamamıyla bağlanır ben ona ve kalbinde olanı bilirim. Şimdi gökler ve yer ehli ona mekr (tuzak) ve hile etseler yine ben onu halas eder (korur), selamete çıkarırım. Hangi bir kul ki beni bırakıp da mahluklara sığınırsa kastını bilirim, o matlûbuna (isteğine) ulaşamaz,

yolları kapatırım. Onu düşmekte sabit kılarım, esbâb-ı rahmetten (rahmet sebeplerinden) uzaklaşır, hangi bir kul ki bana itâat ederse arzularını istemeden veririm. Küçük günahlarını da istiğfar etmeden bağışlarım.²² Nimete tevekkülün büyüklüğüne bu hadis apaçık bir burhandır (delildir) vesselam.

18-Nebevi vasiyetler

عَنْ أَبِي ذَرِّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ تَعَالَى فَإِنَّهُ رَأْسُ الْأَمْرِ كُلِّهِ وَعَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى، فَإِنَّهُ ذِكْرُكَ لَكَ فِي السَّمَاءِ، وَتُورُكَ لَكَ فِي الْأَرْضِ وَعَلَيْكَ بِطَوْلِ الصَّمْتِ إِلَّا فِي خَيْرٍ فَإِنَّهُ مَطْرَدَةٌ لِلشَّيْطَانِ عَنْكَ، وَعَوْنُكَ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ إِنَّاكَ كَثْرَةَ الضَّحِكِ فَإِنَّهُ يَمِيتُ الْقَلْبَ، وَيَذْهَبُ بِنُورِ الْوَجْهِ، عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةٌ أُمَّتِي، أَحَبُّ الْمَسَاكِينِ وَجَالِسُهُمْ أَنْظَرُ إِلَى مَنْ تَحْتَكَ وَلَا يَنْظُرُ إِلَى مَنْ فَوْقَكَ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرِيَ نِعْمَةَ اللَّهِ عِنْدَكَ صَلِّ قَرَابَتَكَ وَإِنْ قَطَعُوكَ قُلَّ الْحَقُّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا، لَا تَخَفْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لِأَنْتُمْ لِيُخْرِجَكَ عَنِ النَّاسِ مَا تَعْلَمُ مِنْ نَفْسِكَ، وَلَا تَجِدْ عَلَيْهِمْ فِيمَا تَأْتِي، وَكَفَى بِالْمَرْءِ عَيْبًا أَنْ يَكُونَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: أَنْ يَعْرِفَ مِنَ النَّاسِ مَا يَجْهَلُ مِنْ نَفْسِهِ، وَيَسْتَحْيِي لَهُمْ مِمَّا هُوَ فِيهِ، وَيُؤْذِي جَلِيسَهُ. يَا أَبَا ذَرٍّ لَا عَقْلَ كَالْتَّذْيِيرِ وَلَا وَرَعَ كَالْكَفِّ، وَلَا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ

Ebu zer El-Gıfari radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki;

1-Ey Ebuzer! Sana haramdan korunmayı vasiyet ederim. Şüphesiz takvâ her emrin başıdır.

2-Kur'an ve zikrullahı devam et, şüphesiz o devamın senin için gökte zikir, yerde nur ve şereftir.

3-Uzunca susmakta devamlı ol, yalnız bu hayırda olmasın. (Yani hayır olana sükût etme.) Şüphesiz bu durum şeytanı kovar, din işlerinde yardımcı olur.

22 Hadis İbni Asakir'in kitabında mevcuttur.

4-Zinhar (kesinlikle) çok gülme; şüphesiz o kalbe zulmet verir,(öldürür) yüzün nur ve behâsını (zarafetini) giderir, sükût ve vakarı ihlal eder.

5-Düşmalarınla cihada devam et, şüphesiz o ümmetimin ruhbanlığıdır. Yani Hristiyanların mağaralarda inziva (insanlardan uzaklaşmak) ve ibadetlerinden şerefliidir.

6-Miskinleri sev ve onlarla otur, konuş.

7-Dünya işlerinde senden geride olanlara bak, senden yüksek olanları görme ki Allah'ın senin üzerinde olan nimetlerini küçük görmeyesin.

8-Akrabalarını ziyaret et, her ne kadar onlar seni terk ederlerse de.

9-Hakkı söyle, her ne kadar acı gelse de.

10-Allah yolunda, din uğrunda kınayıcının kınamasından korkma.

11-Nefsin de, bildiğin insanların ayıplarını söylemekten seni menetmesin. Kendi yaptığını insanlarda görünce onlara kızma. Kişi ayıp cihetinden kendinde üç haslet bulunması kafidir; 1-Kendi ayıbını bilmeyip de halkın ayıbına vakıf olması. 2-İnsanlardan utanıp da Hak'tan utanmaması. 3-Mecliste sohbet ettiği dostlarını incitmesi.

Ya Ebu zer! İşin sonunu düşünmek gibi akıl yoktur. Kalbin kabul etmediğini terk gibi vera ve takva olamaz. Güzel huy gibi iftihar olunacak bir şey daha bulunamaz.²³

Ey Kari'! (Okuyucu) işte faydalı ve muhtasar vasiyetler, amel edenlerini kurtarmaya kâfidirler, vasiyeti kaçıрма, hemen nefsinde tatbik ede gör vesselam.

---

23 Suyuti, Camiu's-Sağır cilt 1, sayfa 428, 2793 numaralı hadis; Münziri, Tergip ve Terhip 4/23; Taberani, Kebir. Ayrıca Beyhaki edep kitabı, Ebu Ya'la Müsnet de geçmektedir.

19-Nezâfet (Temizlik, Paklık)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَقُّ اللَّهِ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Her yedi günde bir gün başı, bedeni yıkamak her müslüman üzerinde Allah Teala'nın hakkıdır.²⁴ Gerçi bu hadiste kapalılık var ise de diğer hadisin delaletiyle bu temizlik her Cuma yapılacaktır. Cuma guslü, bizim mezhebimizde sünneti müekkettir. İmamı Ahmet, bu guslün vacipliğini kabul etmiş مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ “Kim cumaya gelirse gusletsin” hadisinden dolayı vacipliği ileri sürmüştür.

20-Kabul edilen dualar

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَمْسُ دَعَوَاتٍ يُسْتَجَابُ لِهِنَّ، دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ حَتَّى يَنْتَصِرَ، وَدَعْوَةُ الْحَاجِّ حَتَّى يَصْدُرَ، وَدَعْوَةُ الْغَازِي حَتَّى يَقْفَلَ، وَدَعْوَةُ الْمَرِيضِ حَتَّى يَبْرَأَ، وَدَعْوَةُ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، وَأَسْرَعُ هَذِهِ الدَّعَوَاتِ إِجَابَةُ دَعْوَةِ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ

Abdullah İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Beş dua vardır ki onlar için cevap verilir, yani kabul edilir. 1-Mazlumun duası kendisine yardım olununcaya kadar. 2-Hacının duası dönünceye kadar. 3-Gazinin duası gelinceye kadar. 4-Hastanın duası iyileşinceye kadar. 5-Din kardeşin, din kardeşi için duası ki, arkadan arkaya bu duaların süratli tesir edeni, Müslümanın Müslümana yüz yüze olmayan, gizli duasıdır.²⁵

24 Hadisi, Buhari ve Müslim sahih olduğunda ittifak etmişlerdir. İbni Mace sünen de zikretmiştir.

25 Beyhaki'nin Şuabu'l-İman. Hakim Tarih.

21-Kanaat

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ، وَلَا دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ، وَلَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Hayırlınız dünyası için ahiretini, ahireti için dünyasını terk etmeyip, insanlar üzerine yük olmayandır.²⁶Çünkü insanın hayatını devam ettirmek için kazanmaya, ruhunu tasfiye için de ilim, amel, ahlak tahsiline ihtiyacı olduğu açıktır. Bunun için din ve dünya işlerinden birini ihmali caiz olamaz. İnsanın kemali, ikisini beraber yürütmekle hasıl olacağı yönüyle, insanların hayırlısı iki cihan saadeti elde edenler olacaktır şüphesizdir vesselam.

22-İlmin üstünlüğü

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : خَيْرَ سُلَيْمَانَ بَيْنَ الْمَالِ وَالْمُلْكِ وَالْعِلْمِ، فَأَخْتَارَ الْعِلْمَ، فَأُعْطِيَ الْمُلْكَ وَالْمَالَ، لِإِخْتِيَارِهِ الْعِلْمَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Süleyman; mal, mülk, ilim seçmede serbest bırakıldı da, ilmi seçti. Onun için mülk ve malda verildi.²⁷ Efendimiz diğer bir hadis-i şerifte; “Dünyayı isteyen ilme sarılsın, ahirete talip olan yine ilme devam etsin; hem dünyayı hem de ahireti elde etmek isteyen yine ilme çalışsın” demiştir.

26 Hatip, tarihinde bu hadisi zikretmiştir.

27 Deylemi, Müsnedü'l Firdevs.

23-Şefaât

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَيْرُ ثَبَاتٍ بَيْنَ الشَّفَاعَةِ وَبَيْنَ أَنْ يَدْخُلَ شَطْرُ أُمَّتِي الْجَنَّةَ، فَاخْتَرْتُ الشَّفَاعَةَ لِأَنَّهَا أَعَمُّ وَأَكْفَى أَتَرَوْنَهَا لِلْمُؤْمِنِينَ الْمُتَّقِينَ لَا، وَلَكِنَّهَا لِلْمُذْنِبِينَ الْخَطَّائِينَ الْمُتَلَوِّثِينَ عَنْ أَنَسٍ: شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ben şefaatile ümmetimin yarısı ile cennete katılmak arasında muhayyer kıldım da(istediğimi seçmede serbest bırakıldım da), şefaati seçtim. Çünkü o umumi (genel) ve daha yeterlidir. Siz zannedersiniz ki o şefaât muttaki, müminlere... değil bilakis çok hata yapan, lekelenen günahkarlardır.²⁸ Enes'den Efendimiz buyurdu ki: Benim şefaatim ümmetimin günah-ı kebar (büyük günah) işleyen kısmındadır.²⁹

24-Haset, Buğz, Selam

عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَّمِ قَبْلُكُمْ: الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ، هِيَ الْحَالِقَةُ، لَا أَقُولُ حَالِقَةُ لَشَعْرٍ، وَلَكِنْ حَالِقَةُ الدِّينِ، وَالَّذِي تَفْسِدُ مُحَمَّدٌ بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَفَلَا أَنْبَيْتُكُمْ إِذَا فَعَلْتُمْ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

Zübeyir bin Avam rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Geçmiş toplumların hastalığı size de bulaştı haset ve kin beslemek işte bu kökten yok etmedir. Saçı tıraş eder demiyorum fakat dini kökünden kazıyıp yok eder. Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki iman etmeden Cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmeden de mü'min olamazsınız. Aranızda birbirinizi sevmeyi gerçekleştirecek olan şeyi size

28 İbni Mace, Sünen Sayfa 1441, Cilt:2, 45 numaralı hadis; Ahmet İbni Hanbel, Müsnet 5581; Suyuti, Camiu's-Sağır; İbni Ebi Asım, Süne

29 Tirmizi, Sünen Cilt4, sayfa 45; Ahmet bin Hanbel, Müsnet cilt 3, Sayfa 213

haber vereyim mi? Selamı aranızda yayın.³⁰ Görülüyor ki selamlaşmamız Müslümanlar arasında muhabbet ve rabıtayı (bağlantıyı) kuvvetlendiren şeylerin en mükemmelidir. Bin teessüfle ki (Üzüntüyle ki) biz bu saadeti kaybetmekteyiz. Birbirine rast gelen Müslümanlar bildikleri olursa iltifat ederler, onu da İslam'ın kabul ettiği selamın dışında bir selam ile iktifa ederler (yetinirler). Halbuki bildiğine selam verip tanımadığından selamı sakınmak selamın afetlerinden sayılmıştır. Selam lafzını muhatabına duyurmak şarttır. Selam vermek sünnet, almak vaciptir. Terkide, geciktirilmesi de günahdır. Küçük büyüğe, binen yürüyene, az çoğa selam verecektir. Fıkıh kitaplarında daha tafsilatlı bahisler vardır.

25-Züht ve zıddı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الزُّهُدُ فِي الدُّنْيَا يُرِيحُ الْقَلْبَ وَالْبَدْنَ، الرَّغْبَةُ فِي الدُّنْيَا تُكْثِرُ الْهَمَّ وَالْحَزْنَ وَالْبَطَالََةَ تُقْسِي الْقَلْبَ

Abdullah İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Allah'ın Resülü buyurdu ki; İdaresine yettikten sonra dünyayı terk etmek kalbe de bedene de rahat verir. Lüzumunda fazla dünyaya rağbet de düşüncüyü, üzüntü ve tasayı çoğaltır. Tembellikte kalbi karartır.³¹ Bu hadis-i şerifte iktisatla tavsiye; hırs, tamah ve tembelliğin de kötülüğüne işaret vardır. Mucibi ile (gerektiği gibi) amel dünya ve ahirete kefildir (garantidir).

30 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1/165; Tirmizi, Sünen, kıyametin özellikleri bölümü, 2699 nolu hadis.

31 Suyuti, Camiu's-Sağır 4596 numaralı hadis, Hasen demiştir ve İmam Kuzai, Müsnet 278

26-Arşın gölgesinde olacaklar

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ، وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا ففَاضَتْ عَيْنَاهُ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالَ فَقَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا، حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهَا مَا تُنْفِقُ يَمِينُهَا،

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Allah'ın Resülü buyurdu ki; Allah Teâlâ yedi kimseyi kendi gölgesinden başka gölgenin olmadığı günde, kendi gölgesinde gölgelendirir: 1-Adaletli yönetici, 2-Allah'a kulluk üzere büyüyen genç, 3-Gönlü camide bağlı olan kimse ki; mes-citten çıktığı zaman tekrar gelinceye kadar orayı arzular, 4-İki kimse ki Allah yolunda birbirlerini severler, bunu üzerine bir araya gelirler; yine bunun üzerine ayrılırlar, 5-Bir kimse ki تنها yerlerde Allah'ı hatırla-yınca gözleri yaşla dolan kimse, 6-Bir kişi ki; şeref, cemal (güzellik) sahibi bir kadın çağırdığı zaman “Ben alemlerin sahibi olan Allah'tan şüphesiz korkarım” der, 7-Bir kimse ki sadakasını gizli verdi, o derece ki sağının verdiğini solu bilmedi. Çünkü gizli vermek riyadan salim, ihlusa fazla uygun olur lakin farzları aşikare (açık) yapmak efdaldır ki halk sûi-zandan (kötü zandan) selamette kalsın vessalam.³²

32 Müslim 1031, Buhari 1423, Ebu Davut ve Tirmizi hadisi rivayet etmiş ve Muttefakun aleyh demişlerdir.

27-Küfürden korunma duası

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الشِّرْكُ فِيكُمْ أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ التَّمَلِّ، وَسَادُّكَ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتَهُ أَذْهَبَ عَنْكَ صِغَارُ الشِّرْكِ وَكِبَارُهُ، تَقُولُ : اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَاَنَا اَعْلَمُ، وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا اَعْلَمُ

Ebu Bekir radiyallahu anı rivayet etti: Allah'ın Resulü buyurdu ki; Şirk ve küfür sizde karıncanın yavaşça yürümesinden daha gizlidir. Ey Müslüman sana bir şeye delalet edeyim (haber vereyim) ki onu işlediğin zaman senden şirkin büyüğü, küçüğü giderilir. Şu duayı günde üç defa oku. Diğer hadiste sabah ve akşam namazları ardınca üç defa okumakla tavsiye buyurulmuştur.³³ Biz böyle amele Allahu Teâlâ'nın yardımı ile devam etmekteyiz. Kuluna yardım eden Allah'a hamdolsun. O duanın Türkçe okunuşu şöyledir “Allahümme inni euzü bike en üşrike bike şey'en ve ene a'lemü ve estağfiruke lime la a'lem.”

28-Sıla-i rahim (Akrabayı ziyaret)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَعَنْ أَبِيهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : صَلِّةُ الرَّحْمِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَحُسْنُ الْجَوَارِ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَيَزِيدَانِ فِي الْأَعْمَارِ

Hazreti Aişe radiyallahu anha rivayet etti, Allah onun anne babasından da razı olsun; Allah'ın Resulü buyurdu ki; Akrabaya sila (ziyaret), güzel huy, güzel komşuluk memleketleri mamur ederler (güzelleştirirler), ömürleri de arttırırlar.³⁴ Bunların faziletlerini beyan sırasında daha birçok hadis varit olmuştur (rivayet edilmiştir).

33 Ebu Ya'la 60; İbni Hıbban 3/130; İbni's -Seniy 286; Hakim

34 Ahmet bin Hanbel; Müsnet, Beyhaki; Şuabu'l-ıman

29-Lut kavminin helakına sebep olan günahlar

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : عَشْرُ خِصَالٍ عَمِلَهَا قَوْمُ لُوطٍ بِهَا أَهْلَكُوا وَتَزِيدُهَا أُمَّتِي بِخَلَّةٍ إِثْيَانُ الرِّجَالِ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَرَمْيُهُمْ بِالْجَلَاهِقِ، وَالْخَذْفِ وَلَعِبُهُمْ بِالْحَمَامِ وَضَرْبُ الدُّفُوفِ، وَشُرْبُ الخُمُورِ، وَقَصُّ اللِّحْيَةِ، وَطُولُ الشَّارِبِ، وَالصَّفِيرِ وَالتَّصْفِيقِ، وَلِبَاسُ الْحَرِيرِ، وَتَزِيدُهَا أُمَّتِي بِخَلَّةٍ إِثْيَانُ التِّسَاءِ بَعْضُهُنَّ بَعْضًا

Hasan el-Basri'den: Allah'ın Resülü buyurdu ki; On haslet Lut kavminin işlediği kötülenmiş şeylerdendir, onun sebebiyle helak oldular. Ümmetim bir haslet daha ziyade eder. 1-Erkeklerin birbirleri ile livata yapması. 2-Yuvarlak şeylerle bilardo, kurşun gibi oyun oynamak, sapan taşı atmak. 3-Güvercin ile oynamak. 4-İslam'ın cevaz vermediği çalgıları, defleri çalmak. 5-İçkiler kullanmak. 6-Sakalı kazıtmak veya dibinden kırmak. 7-Bıyıkları uzatmak. 8-Dudakla ıslık çalmak. 9-Alay veya alkış tazında el çırpma. 10-Erkeklerin ipek giymesi. Ümmetim bir daha ziyade eder ki kadınların birbirleri ile zina etmesi. Yani ferçelerini sürtmek sureti ile şehvetlerini gidermek.³⁵

30-İlmin fazileti

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ، فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ، وَالْحِلْمَ وَزِيرُهُ، وَالْعَقْلَ دَلِيلُهُ، وَالْعَمَلَ قِيمُهُ، وَالرِّفْقَ أَبُوهُ، وَاللِّينَ أَخُوهُ، وَالصَّبْرَ أَمِيرُ جُنُودِهِ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Allah'ın Resülü buyurdu ki; Ey akıl,(ey akıllı kişi) ilimden ayrılma, ilme devam et, Şüphesiz **ilim**; müminin aziz dostu, **hilm (serin kanlı olmak)**; vezir ve danışmanı, **akıl**; hayırlara delili, **amel**; koruyucu ve yardımcı, **rıfk (mülayimlik)**; zararlardan saklamakta babası, **yumuşaklık** da himayede kardeşi, belalara **sabır** da askeri birliği korumada komutanıdır. Bunda tefekkür edenlere ibret vardır.³⁶

35 İbni Asakir, Hasan-ı Basri'den Mürsel olarak rivayet etti. Münavi, Feyzu'l-Kadir cilt3, sayfa 418, 5433 numaralı Hadis; Suyuti, Sahihu'l-Cami

36 Hakim; Aynısı Abdullah bin Abbas dan rivayetle Suyuti Camiu's-Sağır 5473 numaralı Hadis.

31-İslam'ın fitratından olanlar

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ : قَصُّ الشَّارِبِ ،
وَإِعْقَاءُ اللَّحْيَةِ ، وَالسَّوَاكُ ، وَاسْتِنْشَاقُ الْمَاءِ ، وَقَصُّ الْأَظْفَارِ ، وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ ، وَكَتْفُ
الْإِبْطِ ، وَحَلْقُ الْعَانَةِ ، وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ

Hazreti Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; On haslet kendilerine uymakla memur olduğumuz Peygamberlerin sünnetlerindedir veya dindendir. 1-Bıyıkları kısaltmak, 2-Sakalı bırakmak, 3-Misvak kullanmak, 4-Gusül ve abdestte buruna su çekmek, 5-Tırnakları kesmek, 6-Parmak boğumlarını yıkamak, 7-Koltuk altını tıraşlamak, 8-Etek tıraşı olmak, 9-Tuvalette su ile temizlenmek ki istibranın yapılmasına sebeptir. Hadis ravisi onuncuyu bırakmış ise de hadis ehli onuncuyu “hitan” yani sünnet olmak diye beyan eylemişlerdir. Zafer ve kurtuluş amel edenleredir vessalam.³⁷

32-Kuru üzümün faydaları

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : عَلَيْكُمْ بِالرَّيْبِ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ الْمِرَّةَ ،
وَيُذْهِبُ بِالْبَلْغَمِ ، وَيَشُدُّ الْعَصَبَ ، وَيُذْهِبُ بِالْإِعْيَاءِ ، وَيُحْسِنُ الْخُلُقَ ، وَيَطِيبُ النَّفْسَ ،
وَيُذْهِبُ بِالْهَمِّ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kuru üzüm yemeğe devam ediniz. Şüphesiz ona devam safrayı açar, balgamı giderir, sınırları kuvvetlendirir, yorgunluğu giderir, huyu güzelleştirir, nefesi iyileştirir, yürek sıkıntılarını giderir.³⁸

37 Müslim, Sahihi-Müslim Tercümesi Cilt 2, Sayfa 362; Ahmet bin Hanbel Müsnet, dört meşhur sünende geçmektedir. Onuncuya Müslim’de mazmaza yani ağza su vermek deniyor.

38 Ebu Nuaym el-isfahani kitabında zikretti. Ziya Mukaddesi eseri Muhtara da zikretti. Tıbbi nebevi hadislerindedir. Müellif hadis için zayıf demiştir

33-Bal ve Kur'an'ın şifaları

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : عَلَيْكُمْ بِالشِّقَائِينِ الْحَسَلِ وَالْقُرْآنِ

İbni Mesud rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: İki şifaya devam ediniz; biri bal diğeri Kur'andır.³⁹Kur'an-ı Kerim, insanlara ve Müslümanlara bunlarda şifa olduğunu beyan eylemiştir. Azizi şerhinde balın yirmiden fazla faydalarından kaydetmiş, Efendimizin de aç karnına bir bardak bal şerbeti içtiğini söylemiştir.

34-Kara halilenin şifası

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : عَلَيْكُمْ بِالْهَلِيلِجِ الْأَسْوَدِ
فَأَشْرَبُوهُ، فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرِ الْجَنَّةِ، طَعْمُهُ مُرٌّ وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Hindistan eriği denilen kara halile'ye devam ediniz, onu içiniz. Şüphesiz o cennet ağacındandır. Tadı acı halbuki her derde şifadır.⁴⁰ Şerh de (açıklamada) safrayı söktürdüğü, yürek çarpmasına, miskinlik illetine, dalağa fayda verdiği; hıfza, akla yardım ettiği, sevda ve balgamı kolaylaştırdığı, mideye kuvvet verdiği, basura fayda ettiği, levni (rengi) güzelleştirdiği kaydedilmiştir. Allah en iyisini bilir.

39 İbni Mace, Sünen 31/3578 ve Hakim'in Müstedrek de geçmektedir. Zehebi, Hakimi onaylamaktadır. Beyhaki, Şuabu'l-İman ve Darekutni el-İlel adlı eserinde bu hadis mevcuttur. Ayrıca müellif hadis için sahih demektir.

40 Hakim, Müstedrek, Tıp kitabı, 3405 numaralı bap (Hindistan eriği her derde devadır babı) 8280 numaralı Hadis. Ayrıca müellif hadis için Hasen demektir.

35-İlim ve ilim sahibi

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَلْعَالِمُ إِذَا أَرَادَ بِعِلْمِهِ وَجْهَ اللَّهِ هَابَهُ كُلَّ شَيْءٍ، وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يُكْثِرَ بِهِ الْكُتُورَ هَابَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

Enes radiyallahu anh'den Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Alim ilmi ile Allah'ın rızasını kastettiği zaman her şey ondan sakınır korkar, dünya ve ahiret ehlinin nazarında (yeri) yüksek olur. Lakin ilmiyle dünyayı elde etmek dilerse, o her şeyden korkma mertebesine düşer. Dünya ve ahiret ehlinin nazarında hor ve hakir olur.⁴¹

36-İlim ve cehalet

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَلْعِلْمُ وَالْمَالُ يَسْتُرَانِ كُلَّ عَيْبٍ، وَالْفَقْرُ وَالْجَهْلُ يَكْشِفَانِ كُلَّ عَيْبٍ

İbni Abbas radiyallahu anh'den Peygamber Efendimiz buyurdu ki: İlim ile mal her noksanı örterler. Cehalet ile fakirlik her ayıbı açarlar.⁴²

41 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs 4201

42 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs 3/71/4600; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal cilt 1, sayfa 134, 28669 numaralı Hadis

37-İnsan üç yüz altmış paça olması

عَنْ أَبِي بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : فِي الْإِنْسَانِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ مَفْصَلًا، فَعَلَيْهِ أَنْ يَتَصَدَّقَ عَنْ كُلِّ مَفْصَلٍ مِنْهَا صَدَقَةً تُخَاعَهُ فِي الْمَسْجِدِ تَدْفِنُهَا وَالشَّيْءُ تُنَحِّيَهُ عَنِ الطَّرِيقِ، فَإِنْ لَمْ تَجِدْ : فَرَكَعَتَا الصُّحَى تَجْزِي عَنْكَ

Ebu Büreyde radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: İnsanda üç yüz altmış parça vardır, her parçadan bir sadaka vermek gerekir. Mescitte tükürüğü örtmek, yolda zarar verenleri atmak gibi ameller sadaka olurlar. Eğer bunlara kadir olamazsan iki rekât kuşluk namazı yeter. Yani bu ikisi ile üç yüz altmış sadakadan kurtulmuş olursun vesselam.⁴³

38-Misvak kullanmanın faziletleri

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : فِي السَّوَاكِ عَشْرُ خِصَالٍ : يَطْيِبُ الْقَمَّ، وَيَشُدُّ اللَّكَّةَ، وَيَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُذْهِبُ الْبَلْعَمَ وَيُذْهِبُ الْحَقَرَ، وَيُؤَافِقُ السَّنَّةَ، وَيُفَرِّحُ الْمَلَائِكَةَ، وَيَرْضَى الرَّبَّ، وَيَزِيدُ فِي الْحَسَنَاتِ، وَيُصَحِّحُ الْمَعْدَةَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Misvak kullanmakta on fayda vardır: 1-Ağzı paklar (temizler), 2-Diş etlerini bağlar, 3-Göze cila verir, 4-Balgamı giderir, 5-Ağız kokusunu giderir, 6-Sünnete uygun olur, 7-Meleklere sevindirir, 8-Rabbi hoşnut eder, 9-Sevapları çoğaltır, 10-Mideyi sağlıklı kılar.⁴⁴ Fıkıh kitaplarında elliye kadar faydalar kaydedilmiştir. Misvakla kılınan namaz, misvak-sız kılınan namazdan yetmiş kat faziletli olduğunu Efendimiz diğer bir hadis de beyan eylemiştir. Hele dişlerin sağlıklı kalmasına yardımcı denmiştir vesselam.

43 Ahmet bin Hanbel, Müsnet23037/ 22998; Ebu Davut, Sünen 5242; Suyuti, Camiu's-Sağır 5892. Ayrıca müellif hadis için sahih demektedir.

44 Ebu's-seyh sevap bölümü; Ebu Nuaym misvak bölümü.

39-Her duyduğunu söyleme

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Kişiyi her duyduğunu söylemek; günah olarak yeter.⁴⁵ (Sükut eden, susan kurtulur buyruldu.)

40-Günahları gizlemeyen affa mazhar olamaz.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كُلُّ أُمَّتِي مُعَافَى إِلَّا الْمَجَاهِرُونَ، وَإِنَّ مِنَ الْجَهَارِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا ثُمَّ يُصْبِحُ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى فَيَقُولُ: عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti, Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Her ümmetim affı ilahiye uğrar, yalnız günahlarını açıklatanlara af olmaz. Şüphesiz açıklamakta nedir? Kişi geceleyin bir günah işler sonra sabahlar, Allah Teala saklamışken o hikâye tarzında dün gece şöyle şöyle yaptım der. Rabbi günahını örtmüşken o sabahleyin Allah Teâlâ'nın sakladığı günahını açar.⁴⁶ Şu hâlde Allah'ın bildiğini kuldane saklayayım diyerek günahını halka söyleyenler çok aldanmıştır. Cenabı Hak onu rezil etmemişken o kendi kendini rezil rüsva eylemiştir. Hem de affı lütfundan mahrum, cezaya mahkûm olmuştur.

45 Ebu Davut, Sünen; Hâkim el-Nisaburi, Müstedrek. Müellif ayrıca sahih demiştir.

46 Buhari (6069), Müslim (2990) numaralı hadisler. Muttefakun aleyh, Beyhaki, Sünen

41-Kiyamette ağlamayan gözler

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : كُلُّ عَيْنٍ بَاكِئَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَّا عَيْنًا عُصَّتْ مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ تَعَالَى، وَعَيْنًا سَهَرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى، وَعَيْنًا خَرَجَ مِنْهَا مِثْلُ رَأْسِ الدُّبَابِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Herkes kıyamet gününde ağlayacaktır. Ancak haramdan yumulan gözle, Allah yolunda uyanık olan göz ve Allah Teâlâ'nın korkusuyla sinnek başı gibi yaş çıkaran göz müstesnadırlar.⁴⁷ Bunlar o günü korkusundan emanda olup (güvende olup) halka seyirci olurlar. Ey Allah'ım bizi bunlardan kıl. بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ Emin Peygamberin yüce hatırı için, Amin.

42-Taklitçiliğimiz

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَتَرْكَبَنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ سَبْرًا بِشَبْرٍ، وَدِرَاعًا بِدِرَاعٍ، حَتَّىٰ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ دَخَلُوا جُحْرَ صَبٍّ لَدَخَلْتُمْ وَحَتَّىٰ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ جَامَعَ امْرَأَتَهُ بِالطَّرِيقِ لَفَعَلْتُمُوهُ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Elbette ve elbette siz evvel geçenlerin adetlerine karış karış, arşın arşın uyarsınız hatta onlardan biri bir keler (kertenkele) deliğine girse siz de girersiniz ve bunlardan biri yol üzere ehli ile cima etseydi siz de işlersiniz.⁴⁸ Bu hadisin manası zamanımızda tamamıyla tecelli etmiştir. Taklitçiliğimize diyecek yoktur. Hatta Avrupalının bağırsaklarındaki pislikleri bile kabule tenezzül eden rezilleri bile yetiştirmişiz. Gazete sütunlarında geçen bu rezalet yüzlerimizi kızartmadı mı? La havle ve la kuvvete illa billah, gemisini kurtaran kaptandır vesselam.

47 Ebu Nuaym, Hilye 3/163; Bezzar 8570; İbni Ebi Asım, Cihat 148; Suyuti, Camiu's-Sağır 6316 Hasen demiştir.

48 Buhari, Sahih-i Buhari cilt8, Sayfa 151 (3456); Hâkim, Müstedrek cilt 4, sayfa 455, Heysemi, Mecma'uz-Zevaid; Bezzar

43-İyiler seçilir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَتَنْقُونَ كَمَا يُنْتَقَى التَّمْرُ مِنَ الْحُقَالَةِ فَلْيَذْهَبَنَّ خِيَارُكُمْ وَلْيَبْقَيْنَنَّ شَرَارُكُمْ فَمُوتُوا إِنْ اسْتَطَعْتُمْ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Cenâbı Hakk'a yemin ederim ki elbette ve elbette seçilirsiniz. Hurmanın iyisi, adisinden ayrıldığı gibi şimdi elbette ve elbette iyileriniz ölür gider, fenalarınız kalır. Ölmek elinizde ise ölünüz.⁴⁹ Yani şerliler arasında yaşamaktan ölmeniz hayırlıdır demek. Zamanımızda bu hakikat tecelliye başlamış, seneden seneye ulema ve zahitler gidiyor. İnsanların şerlileri yüz buluyor. Bu şerlere katılmayıp ta kendini ve ehlini kurtarana ne mutlu! Bunların sevapları sahâbe-i kirâm'ın sevaplarından yüksek olacağı işaret buyrulmuştur.

44-Hırs ve emel

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادٍ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى إِلَيْهِ ثَانِيًا، لَوْ كَانَ لَهُ وَادِيَانِ لَابْتَغَى ثَالِثًا، وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Âdemoğlunun bir dere dolusu malı olsa ona ikinciyi isterdi. Eğer iki dere olsa üçüncüye talip olurdu. Âdemoğlunun içini ancak toprak doldurur. Allah hırs ve tamahına nihayet (son) verenlerin tövbesini kabul eder.⁵⁰ Bu hadis hırslı olanların iç yüzünü beyan sadedinde söylenmiştir. Mal kazanıp da gönül vermeyen iyilik sahipleri bu durumdan müstesnadır. Allah'ım bizi onlardan kıl.

49 İbni Mace 4038;Buhari, Tarihu'l-Kebir 9/25; Hâkim 4/480,481 Müstedrek; Taberani, Evsat 4676. Ayrıca müellif hadis için sahih demiştir.

50 Suyuti, Camiu's-Sağır 7458; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Beyhaki Sünen, Tirmizi, Sünen; İbni Hibban 3236 Ayrıca müellif hadis için sahih demiştir. Bu Hadise çok yakın bir hadis de Buhari ve Müslim'de geçmektedir. Muttefakun aleyhtir.

45-Koca hakkının büyüklüğü

عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ كُنْتُ أَمْرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ النِّسَاءَ أَنْ يَسْجُدْنَ لِأَزْوَاجِهِنَّ لَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَهُمْ عَلَيْهِنَّ مِنَ الْحَقِّ

Kays bin Sad rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir insana diğerine secde etmesini emreyledim, kadınların kocalarına secde yapmalarını emreyledim; çünkü kadınlar üzerinde erkekler için Allah hakkı kalmıştır.⁵¹ Hadis ravisi Ya Rasulallah ben Küfe civarında Hire beldesine vardım, halk baş kumandanlarına secde ediyorlar, layık olan biz de sana secde etmeliyiz dediğimde, bu hadisi buyurdular. Çünkü kadın kıyamette evvela kocasının hakkından sorulacaktır. Çünkü hakları büyüktür, erkekler olmasa kadınlar zayı olurlardı. Bu hadis de kadının asla ehlinin izninden çıkmamaya, itaatinden ayrılmamaya arzu ettirme ve tembih vardır.

46-Misvak

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرَتِهِمْ بِالسُّوَاكِ وَالطَّيِّبِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ

Mekhul b. Ebu Müslim rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Eğer ümmetime meşakkat verir olmayaydım her namaz vaktinde misvaklanmak ve koku sürünmekle emreyledim.⁵² Çünkü bunlarda birçok fayda olmakla beraber namaza iştirak eden Müslüman ve meleklerin fena kokularla incitilmemesine tembih ve işaret vardır.

51 Ebu Davut, Sünen, Nikah 2140; Tirmizi, Rıda; İbni Mace, Nikah; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 4/381, 5/228, 6/76; Darimi, Salat 109

52 Said bin Mansur, sünen; bu hadis Mürsel olarak alınmış. Yani sahabe atlanarak tabiundan aktarılmıştır. Misvak ile ilgili Buhari ve Müslim’de birçok sahih hadis vardır; Bunlar şöyledir; Misvak kullanmanın müstahap olduğu vakitler: Namazda, Abdestte, Kuran okumadan öce, uykudan uyandığında, ağız tadı bozulduğunda, yenilen yemeğin kokusu çirkin geldiğinde.

47-Kıyametin küçük alametleri

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُكَذَّبُ فِيهِ الصَّادِقُ، وَيُصَدَّقُ فِيهِ الْكَاذِبُ، وَيُخَوَّنُ فِيهِ الْأَمِينُ، وَيُؤْتَمَنُ الْخَوْنُ، وَيَشْهَدُ الْمَرْءُ وَلَمْ يُسْتَشْهَدْ، وَيَخْلِفُ وَإِنْ لَمْ يُسْتَخْلَفْ، وَيَكُونُ أَسْعَدَ النَّاسِ بِالْذُّنْيَا لِكُعِّ ابْنُ لُكْعٍ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

Ümmü Seleme annemiz rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Elbette ve elbette insanlar üzerine bir zaman gelir ki o zamanda doğru olan yalanlanır, yalancılar da tasdik edilir. O zamanda emin, hain; hain de emin sayılır. Kişi şahit ol demeden şahadet eder. Yemin et demeden yemin eder. İnsanların dünya ile en mesudu Allah ve Rasulüne inanmayan alçak oğlu alçak kötü huylular olur.⁵³ Çünkü kıyametin küçük alametlerinden birisi, mal ve servetin çokça ahlakı düşük, adi kimselere intikal etmesidir denildi.

48-İnsanın asıl düşmanları kimlerdir?

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَيْسَ عَدُوَّكَ الَّذِي إِنْ قَتَلْتَهُ كَانَ لَكَ نُورًا، وَإِنْ قَتَلْتَكَ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ، وَلَكِنَّ أَعْدَى عَدُوَّكَ وَلِذَلِكَ الَّذِي خَرَجَ مِنْ صُلْبِكَ، ثُمَّ أَعْدَى عَدُوَّكَ مَالُكَ الَّذِي مَلَكَتْ يَمِينُكَ

Ebu Malik el-Eş'ari rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey akıllı kişi, düşmanın değildir senin şu kimse ki onu öldürürsün senin için sevabı nur olur. O seni öldürürse, cennete dahil olup mertebeyi şahadeti bulursun. Lakin en şiddetli düşmanın belinizden çıkan çocukla daha sonra malik olduğun sevgili malındır.⁵⁴ Kur'an da; malınız, ev-

53 Buhari, Tarihu'l-Kebir 8/279; Taberani, 23/314 (711); Tehavi, Şerhi Maeni'l-Asar 6123; Müellif hadis için Hasen demiştir.

54 Taberani, Kebir 3/294 (3445); Haraiti, İ'tilali'l-kulup 32; Deylemi, Firdevs 5428; Müellif

ladınız başınıza imtihandır. Eşler ve evladınızdan size düşman olanlar vardır, diye ihtarlar vardır. Şu hâlde insan bunları hüsnü terbiye ve idarede kusur edince bu hakikatler tecelli eder. Dünyada ve ahirette şüphesiz zararları görülür. Lakin şer'i şerifin tavsiyesi üzere bunları güzelce terbiye ve idare edenler dünya ve ahirette mesut olurlar. Fitnelerden salim kalırlar. Bu bapta çok dikkat ve ihtimamla günlerini kurtaranlar, salim akıl sahipleri olmakla övülen bahtiyarlardandır. Ne mutlu onlara ki Hakkı'nda halkında haklarını edaya muvaffak olmuşlardır. (Allahüm mec'alna minhum) . Allah'ım bizi onlardan olmaya muvaffak kıl.

49-Saliha zevce

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ : مَا اسْتَفَادَ الْمُؤْمِنُ بَعْدَ تَقْوَى اللَّهِ خَيْرًا لَهُ مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ ، إِنْ أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ ، وَإِنْ نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّتَهُ ، وَإِنْ أَقْسَمَ عَلَيْهَا أَبْرَتْهُ ، وَإِنْ غَابَ عَنْهَا نَصَحَتْهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ

Ebu Umame El-Bahili radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Müslüman, Allah Teâlâ'nın emir ve nehiyelerinden sonra kendisi için Salih zevceden daha iyisini elde edemez. O Saliha ki (kocasına) emrederse itaat eder, yüzüne bakarsa sevindirir, onun üzerine yemin etse yapılan yemini muhafaza eder, zevci (kocasısı) kayboldu malını ve nefsini hıfzeder, harama bakmaz.⁵⁵

hadis için Hasen demiştir.

55 Süneni İbni Mace; nikâh kitabı, kadınların en faziletlieleri babı, hadis rakam: 1857; Taberani 7802; İbni Asakir, Tarihi Dımişk 43/279

50-Sadakat çeşitleri

عَنِ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرَبٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا أَطْعَمْتَ زَوْجَتَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَمَا أَطْعَمْتَ وَلَدَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَمَا أَطْعَمْتَ خَادِمَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَمَا أَطْعَمْتَ نَفْسَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ

El-Mikdam bin Ma'diy Kerb radiyallahu anh rivayet etti; Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Ey Müslüman! Karına, çocuğuna, hizmetçine, hatta kendi nefesine yedirdiğin sadakadır.⁵⁶ Fakat sadaka ve sevap kasıtlı (niyetiyle) sarf etmek (harcamak) şarttır. Mümin israf olmayan sarfiyatın hepsinde sadakaya niyet etmeli, sevabını Cenabı Haktan ummalıdır. Zaten dünya işlerinden olan amellerimizi ahiret amellerine katan, ibadet sırasına koyan güzel niyetlerimizdir. Akıllı olan, her sarfında bu ciheti hatırlamalı, bu fazileti kaçırmamalıdır vesselam.

51-Övülen ahlak

عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ مِنْ أَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِ قُوَّةً فِي دِينٍ وَحَزْمًا فِي لَيْلٍ وَإِيمَانًا فِي يَقِينٍ وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَشَفَقَةً فِي مِقَّةٍ وَحِلْمًا فِي عِلْمٍ وَقَصْدًا فِي غَنَى وَتَجَمُّلاً فِي فَاقَةٍ وَتَخَرُّجًا عَنْ طَمَعٍ وَكَسْبًا فِي حَلَالٍ وَبِرًّا فِي اسْتِقَامَةٍ وَنَشَاطًا فِي هُدًى وَنَهْيًا عَنْ شَهْوَةٍ وَرَحْمَةً لِلْمَجْهُودِ وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ لَا يَحِيفُ عَلَى مَنْ يُبَغِضُ، وَلَا يَأْكُمُ فِيمَنْ يُحِبُّ، وَلَا يُضِيعُ مَا اسْتُوْدِعَ، وَلَا يَحْسُدُ وَلَا يَطْعُنُ وَلَا يَلْعَنُ، وَيَعْتَرِفُ بِالْحَقِّ، وَإِنْ لَمْ يُشْهَدْ عَلَيْهِ وَلَا يَتَنَابَزُ بِالْأَلْقَابِ، فِي الصَّلَاةِ مُتَخَشِّعًا، إِلَى الرِّزْقَةِ مُسْرِعًا، فِي الزَّلَازِلِ وَقُورًا، فِي الرَّخَاءِ شَكُورًا قَانِعًا بِالَّذِي لَهُ لَا يَدَّعِي مَا لَيْسَ لَهُ، وَلَا يَجْمَعُ فِي الْغَيْظِ وَلَا يَغْلِبُهُ الشُّحُّ عَنْ مَعْرُوفٍ يُرِيدُهُ، يُخَالِطُ النَّاسَ كَنِي يَعْلَمُ، وَيُنَاطِقُ النَّاسَ كَنِي يَفْهَمُ، وَإِنْ ظَلِمَ وَبُغِيَ عَلَيْهِ صَبَرَ حَتَّى يَكُونَ الرَّحْمَنُ هُوَ الَّذِي يَنْتَصِرُ لَهُ.

Cündep bin Abdullah radiyallahu anh rivayet etti; Peygamber Efendi-

56 Nesai, Süneni Kübra; hadis rakam: 9185, Taberani, kebir, hadis rakam: 1124, Ahmet bin Hanbel, Müsnet 17179

miz buyurdu ki: Şüphesiz müminin huylarındandır ki dinde kuvvetli, hakkı yerine getirmede metin olur. Her işte ihtiyatlı davranır, imanında yakîn bulur, ilme hırslı olur, Allah'a ibadette ecir, her şeyde iktisat ve itidali gözetir. Hilm (yumuşaklık) ve rıfk (mülayimlik) ile muamele eder, fakirliğinde yine ali cenap ve nazîf olur. Başkasının elindekine göz dikmez, helalden kazanır, işlerinde müstakim (dosdoğru) olur. Hayır ve itaatte direnç gösterir, şehvetine yol vermez, nefesine hâkim olur. Felaketedelere acır. Şüphesiz Mümin Allah'a sığınır, (Allah) Müslümanları kötülükten korur, sevmediğine zulmetmez, sevdiğinin hatırı için günah yapmaz, emaneti zayi etmez, kimseye haset etmez, birini kötüleyip sataşmaz, lanet okumaz, aleyhine de olsa hakkı ikrar eder (söyler). Çirkin lakapları kimseye ad takmaz. Mevla'sını görür gibi namaz kılar. Süratle zekâtını verir. Musibetlerde feryat etmez, vakarını muhafaza eder. Bollukta şükreder, elinde olana kanaat eder. Kendinin olmayana talip olmaz. Öfkeli zamanında muamele yapmaz. Yapacağı bir iyiliği derhal yapar, cimrilik ona üstün gelemez. Bilmediğini öğrenmek için halka karışır, hakkı ve doğruyu anlamak için konuşup sohbet eder. Zulüm görür, hakkına tecavüz edilir ise sabreder, intikamını Mevla'sına terk eder.⁵⁷ Hakikaten bu huyları kendine mal eden bir Müslüman saadeti din ve dünyayı elde etmiş, matlubuna (isteğine) suhuletle (kolaylıkla) kavuşmuştur. Allah'ım bizi bu güzel huy sahiplerinden, dünya ve ahiret saadetine nail olanlardan eyle Âmin.

---

57 Hâkim, Müstedrek

52-Sadakanın faydaları

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا تَلَفَ مَالٌ فِي بَرٍّ وَبَحْرٍ إِلَّا يَمْنَعُ الزَّكَاةَ ، فَحَرَزُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ ، وَدَاوُوا مَرَضَاتِكُمْ بِالصَّدَقَةِ ، وَادْفَعُوا طَوَارِقَ الْبَلَاءِ بِالِدُّعَاءِ

Hazreti Ömer bin Hattap radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Denizde ve karada mal telef olmadı ancak zekâtı hapis sebebiyle oldu. Şimdi malınızı zekatla hıfzediniz (koruyunuz), hastanızı da sadaka ile deva yapınız (tedavi ediniz), bela tufanlarını da dua ile defediniz.⁵⁸

53-İstişare, istihare

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا خَابَ مَنِ اسْتَشَارَ وَلَا تَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ وَلَا عَالَ مَنِ اقْتَصَدَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İstişare eden aldanmaz, istişare eden pişman olmaz, sarfiyatta (harcamada) orta hali seçen fakir olmaz.⁵⁹ İnsan dünyanın en akıllısı olsa yine bu faziletleri terk etmemelidir. Resulü Zişan Efendimiz müşavere (danışmak) ile memur olunca (görevlendirilince) geride kim kalır. Hakikaten bu hadis Cevâmiu'l-Kelim'dendir. Lafzı şerifi az, manası ise bir kitap olacak kadar geniş ve şümüllüdür. Arife işaret kafidir vesselam.

58 Taberani, Dua 2/801, 34; Ebu Nuaym el-Askeri; Kuzai; Kaynak: Acluni

59 Taberani, Evsat 6627; Kuzai, Müsnet-i Şihab 774; Deylemi, Firdevs 6230; Müellif hadis için Hasen demiştir.

54-Cibril'in vasiyeti

عَنْ حَنْظَلَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا جَاءَنِي جِبْرِيْلُ إِلَّا أَمَرَنِي بِهَاتَيْنِ الدَّعْوَتَيْنِ: اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِي طَيِّبًا، وَاسْتَعْمِلْنِي صَالِحًا

Hanzala radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Cebrail her geldikçe şu iki (cümle) duayı okumamı emrederdi.⁶⁰ **Alla-hümme'r-zuknii tayyiben, vesta'milnii salihan.** Hemen ezbere alıp devam etmelidir.

55-Nimete şükretmeyip, nankörlük yapmak

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا عَظَّمْتُ نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيَّ عَبْدٍ إِلَّا اشْتَدَّتْ عَلَيْهِ مَوْتُهُ النَّاسِ: فَمَنْ لَمْ يَحْتَمِلْ تِلْكَ الْمَوْتَةَ لِلنَّاسِ فَقَدْ عَرَضَ تِلْكَ النِّعْمَةَ لِلزَّوَالِ

Muaz bin Cebel radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah'ın nimeti, kul üzerine büyük oldukça halkın müracaat yükü ve meşakkati şiddetli olur. Kim ki insanların meşakkatine katlanamazsa muhakkak nimetin son bulmasını arzetmiş (istemiş) olur.⁶¹ Nimet erbabı, halkın hacetlerini (ihtiyaçlarını) görmekten çekinmesinler. Zahmetlerine katlanmaktan çekinmesinler vesselam.

60 Hâkim, Suyuti, Camiu's-Sağır sahife ya da hadis rakamı: 7863; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal cilt;3, Sayfa; 7; Hadis: 9211

61 Beyhaki, Şuabu'l-İman; İbni Ebi'd-dünya, ihtiyaçların kazası bölümünde Hz. Aişe'den rivayetle; Ziyaeddin Mukaddesi, el Muhtar. Münavi, Feyzu'l-Kadir şerhi Camiu's-Sağır, Cilt; 5, Sayfa; 582; Hadis 7942

56-Pintilik, Cimrilik

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مَحَقَّ الْإِسْلَامُ مَحَقَّ الشُّحِّ شَيْئًا

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Cimrilik gibi İslam'ın şerefini gideren bir bela daha yoktur.⁶²

57-Sadaka

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ صَدَقَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ قَوْلِ الْحَقِّ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah Teâlâ'ya doğruyu söylemekten daha sevgili bir sadaka olmadı.⁶³

58-Ziraat ve ekip-dikme

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ عَرْسًا
أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَيْهَمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Müslümanın ektiği ekin, diktiği ağaçtan meydana gelen mahsülden komşuların, insanların, hayvanların yedikleri sadakadır. Diğer bir hadis-i şerifte diktiği tohum sayısınca defterine sevap yazılacağı da beyan buyrulmuştur.⁶⁴ لُطْفُهُ لُتْفُهُ

62 Ebi Ya'la, sünen. Müellif hadis için Hasen demiştir.

63 Beyhaki, Şuabu'l-İman. Müellif hadis için Hasen demiştir.

64 Buhari, Sahih-i Buhari 1/226, 2320; Müslim, Sahih-i Müslim 3/1188, 1552; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 12495; Tirmizi, Sünen; İbni Mace, Sünen; Nesai, Sünen; Suyuti, Camiu's-Sağır 8016, burada ravi; Ebu Eyüp el-Ensari

59-Kanaat

عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا مَلَأَ أَدَمِي
وَعَاءَ شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتُ يُقْمَنَ صَلْبُهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَءَ، فَتُلْكُ
لِطَعَامِهِ، وَتُلْكُ لِشَرَابِهِ، وَتُلْكُ لِنَفْسِهِ

El-Mikdam bin Ma'diy Kerb radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İnsan karnından daha şerli bir kap doldurmamıştır. İnsanoğluna belini doğrultacak kadar birkaç lokma kafidir. Eğer illa yemek zorunda kalırsa, Hiç olmazsa bir bölümüne yemek, diğerine su, öbürünü de nefes için ayırsın.⁶⁵ Az yemek isteği var iken çekilmek, bir katıkla geçinmek ne güzeldir.

60-İlmi saklayıp gizlemek

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَثَلُ الَّذِي يَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ ثُمَّ لَا
يُحَدِّثُ بِهِ كَمَثَلِ الَّذِي يَكْنِزُ الْكَنْزَ ثُمَّ لَا يُنْفِقُ مِنْهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; ilmi öğrenip de başkasına aktarmayan, altın toplayıp da sarf etmeyen gibidir.⁶⁶

65 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 17186; Tirmizi, Sünen 2380; İbni Mace 3349; Nesai, Sünen-i Kübra, Kitabu'l velime 6738; Hakim, Müstedrek. Müellif hadis için Hasen demiştir.

66 Taberani, Evsat 1/394, 693; Münziri, et-Tergip ve't-terhib 1/52, 118; Heysemi, Mecma-u'z-Zevaid 1/164 Müellif hadis için Hasen demiştir.

61-İslami vazifeler

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَصْبَحَ وَهَمُّهُ عَيْرُ اللَّهِ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ وَمَنْ أَصْبَحَ لَا يَهْتَمُّ بِالْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir insan ki düşüncesi Mevla'sından başkası olarak sabahlarsa; şimdi onun Allah'a yakınlık, muhabbet ve rızasından nasibi yoktur. Bir kimse ki Müslümanların halleriyle gamlanmaz, dertlerine ortak olmazsa onlardan değildir yani kâmil bir Müslüman sayılamaz.⁶⁷

62-Sadaka

عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحَصِيبِ الْأَسْلَمِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلُهُ صَدَقَةٌ قَبْلَ أَنْ يَحِلَّ الدَّيْنُ فَإِذَا حَلَّ الدَّيْنُ فَأَنْظَرَهُ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلَهُ صَدَقَةٌ

Büreyde bin el-Hasip el-Eslemi radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman kudreti olmayan bir kimseye bir müddetle mal verse, müddeti gelinceye kadar her gün bir misli sevaba nail olur. Müddet bitiminden sonra süreyi yenilese her gün iki misli ecir verilir.⁶⁸

67 Hâkim, Müstedrek 7902; Ebu Nuaym, Hilye 3/48; Beyhaki Şuabu'l-İman 10586, Müellif hadis için Sahih demiştir.

68 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 23046; İbni Mace 2418; Suyuti Camiu's-Sağır 8520; Hâkim, Müstedrek,

63-Sa'y-i amelin faziletleri

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ بَاتَ كَالًّا مِنْ طَلَبِ الْحَلَالِ بَاتَ مَغْفُورًا لَهُ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Eş ve çoluk, çocuğunun nafakalarını helalinden ararken yorğun düşenler, günahları bağışlanmış olarak gecelemiş olurlar.⁶⁹ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِحْسَانِهِ İhsanı için Allah'a hamdedirim.

64-Sa'y-i amelin faziletleri

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

Ebu Said El-Hudri radiyallahu anh Peygamberimizden rivayet etti: "İçinizden biri bir kötülük görürse onu eliyle, buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin; buna da gücü yetmezse kalbiyle (ona karşı kin ve nefret beslesin). Bu ise imanın asgarî gereğidir (yani en zayıfıdır)." ⁷⁰ Yarabbi! bizi üçüncüden etme.

69 İbni Asakir; Suyuti, Camiu's-Sağır 2/320; Müellif Sahih demiştir.

70 Bu hadis, Müslim, sahih; dört meşhur sünende de mevcuttur, Ahmet bin Hanbel, Müsnet.

65-Kızları terbiyenin şerefi

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى يُدْرِكََا دَخْلَكَ
أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةُ، كَهَاتَيْنِ

Enes Radıyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: İki kızcağızı yetişinceye kadar din ve dünyasını ıslah ederek bakan müslüman, benimle cennete girecektir.⁷¹ İnşallah ben, o Müslümanlardan biri olurum.

66-Hadis ezberlemenin mükafatı

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ حَفِظَ عَلَيَّ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ
حَدِيثًا مِنْ سُنَّتِي أَدْخَلْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي شَفَاعَتِي

Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh rivayet etti; Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Benim sünnetimden kırk hadisi ümmetim üzere hıfzedeni, (ezberleyip nakledeni) kıyamet gününde hususi şefaate edeceğim zümresine sokarım.⁷² Bu hıfz, yazmak ve nakletmekle de hasıldır.

71 Müslim, Sahih 2631; Tirmizi, Sünen 1914; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 12498, Müellif sahih demiştir.

72 İbni Asakir, Mucem-i Şuyuh 1/581; Suyuti, Camiu'l-Ehadis, İbni Neccar; Feyzu'l kadir, İbni Neccar'dan sahih demiştir.

67-Yetimleri himaye etmek

عَنْ عَدِيِّ بْنِ خَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ ضَمَّ يَتِيمًا لَهُ أَوْ لغيرِهِ حَتَّى يُغْنِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

Adiy bin Hatim radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu ki: Bir Müslüman akrabasından veya yabancılardan bir öksüzü, yetişinceye kadar himaye eder, beslerse; onu için cennet vacip olur.⁷³ Yani sabikun (İslam'a ilk girenler) ile cennete girer.

68-Züht ve yakin

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : نَجَاةُ أَوَّلِ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِالْيَقِينِ وَالرُّهْدِ، وَيُهْلِكُ آخِرَهَا بِالْبُخْلِ وَالْأَمَلِ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Bu ümmetin ilk olarak kurtuluşu; kuvvetli iman ve dünyadan yüz çevirme ile oldu. Sonu ve helakı da pintilik (cimrilik) ve tulu emel tûl-i emel (sonu gelmez arzu) ile olacaktır.⁷⁴ Ya Rabbi! Kalplerimizi züht ve yakin ile beze, cimrilik ve tûl-i emelden sakla (بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ) Emin Peygamberin yüce hatırı için, Amin.

73 Taberani, Evsat 5/290; Münavi, Feyzu'l-kadir, cilt6, sayfa 174, 8831 numaralı Hadis

74 Ahmet bin Hanbel, Müsnet züht bölümü sayfa 10; Taberani, Evsat 8/316/7646; İbni Adiy, Kamil, 6/127;İbni Ebi'd-dünya rivayet etti.

69 -Müslüman ve Mümin kimlerdir.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Kamil Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden selâmette olduğu (zarar görmediği) kimsedir. Kamil Mümin de halkın canları ve malları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir.⁷⁵
اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنَ الْكَامِلِينَ Allah'ım bizi kamillerden kıl.

70-Emanet ve sözünde durmak

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Emin olmayanın imanı, sözünde durmayanın da dini yoktur.⁷⁶

75 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 8918, Tirmizi, Sünen, İman 12; Nesai, Sünen, İman 8; Ebu Davut, Sünen; Hakim, Müstedrek

76 Münziri, Tergip ve Terhip 4/177; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/134; Bezzar 7196; Ebu Ya'la 2863; İbni Hibban,

71-İslami vazifeler

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَسْرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنْفِرُوا

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Halka kolaylık gösteriniz, güçlük vermeyiniz. Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz.⁷⁷ Aşırını korkutmayınız, İslam dini kolaylık üzeredir.

72-Yetimlere merhamet ve yakınlık

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَتُحِبُّ أَنْ يَلِينَ قَلْبُكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ إِرْحَمَ الْيَتِيمَ وَأَمْسَحَ رَأْسَهُ وَأَطْعَمَهُ مِنْ طَعَامِكَ يَلِينُ قَلْبُكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ

Ebu'd-Derda radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Ey akıllı kişi; gölünün yumuşamasını, işin (ihtiyacın) bitmesini ister misin? Öksüze acı, başını okşa, yiyeceğinden yedir; Kalbin yumuşar, ihtiyacına da ulaşırsın.⁷⁸ Ne güzel iki taraflı kar var. Ne mutlu yapanlara

77 Buhari, ilim 11, Edep 80; Müslim, Cihat 1732; Buhari ve Müslim in sahihliğinde ittifak ettiği hadistir. Ahmet bin Hanbel, Müsnet; İbni Mace, Nesai, Sünen.

78 Taberani, Tergip ve Terhip'ten tahric etmiştir 3/237;

73-Şirk ve gizli şehvet

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَتَخَوَّفُ عَلَى أُمَّتِي مِنَ الشِّرْكِ وَالشَّهْوَةِ الْخَفِيَّةِ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُشْرِكُ أُمَّتُكَ مِنْ بَعْدِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، أَمَا إِنَّهُمْ لَا يَعْْبُدُونَ شَمْسًا، وَلَا قَمَرًا، وَلَا حَجْرًا، وَلَا وَكْنًا، وَلَكِنْ يُرَاوُونَ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ، وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ أَنْ يُصْبِحَ أَحَدُهُمْ صَائِمًا، فَتَعْرُضُ لَهُ شَهْوَةٌ مِنْ شَهَوَاتِهِ فَيَتْرُكُ صَوْمَهُ

Şeddat bin Evs radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Ümmetim üzere şirk ile gizli şehvetten çok korkarım. Ey Allah'ın elçisi denildi, senden sonra ümmetin şirk koşar mı? Dedi: Evet, uyanık olun ki şüphesiz onlar güneşe, aya, taş'a, puta ibadet etmezler fakat halka amelleriyle gösteriş yaparlar. Diğeri ise gizli şehvet dediğim, onlardan biri oruçlu olarak sabahlar, arzuladığı bir şehvet kendine arz olunca orucunu terk eder.⁷⁹Ya rabbi evvelce uğradığım bu iki belayı, bir daha semtime uğratma! Amin

74-Pintilik, heva ve kendini büyük görme

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي شُحُّ مَطَاعٍ وَهَوَى مُتَّبَعٌ وَاعْتِجَابُ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Ümmetim üzere korktuğum şeylerin en korkulusu; kendisine itaat olunan bir pintilik (cimrilik), tabi olunan heva ve heves, bir de her görüş sahibinin kendi fikrini beğenmesi, ucup hastalığına tutulmasıdır.⁸⁰

79 Ahmet b. Hanbel, Müsnet, Hadis No: 16498; Taberani, Kebir; Hâkim, Müstedrek; Beyhaki, Şuabu'l-ıman; Ebu Nuaym, Hilye.

80 Ebu Nuaym, Hilye 2/160; Ali El-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, cilt 16, Sayfa 45, 43863; İmamı Bezzaz, Taberani, Ebu Nasır. Hadis Hasendir.

75-Alimlere buğz etmek

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا أَبْغَضَ الْمُسْلِمُونَ عُلَمَاءَهُمْ أَظْهَرُوا عِمَارَةَ أَسْوَاقِهِمْ وَتَنَاقَحُوا عَلَى جَمْعِ الدَّرَاهِمِ رَمَاهُمْ اللَّهُ بِأَرْبَعِ خِصَالٍ : بِالْقَحْطِ مِنَ الزَّمَانِ، وَالْجَوْرِ مِنَ السُّلْطَانِ، وَالْخِيَانَةِ مِنْ وُلَاةِ الْحُكَّامِ، وَالصَّوْلَةِ مِنَ الْعَدُوِّ

Hazreti Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Müslümanlar din alimlerine buğz ettiklerinde ve çarşılarının ziynetini açıklattıklarında (yani çarşıların mimarisini ön plana aldıklarında), kadınları malından için nikahladıklarında veyahut (başka bir hadis) rivayetine göre para toplamaya koyulduklarında, Allah onları dört bela ile müptela kılar; zamanından kıtlık, sultan ve yardımcılarında zulüm, hakimlerden hıyanetle, düşmandan hücum ve istila ile terbiye olunurlar.⁸¹ Çünkü ilmiyle amel eden alime buğz, kıyametin en kötü nişanelelerinden ve kişiyi küfre götürür. Çarşıların imarına ve para biriktirmeye koyulmada hırs ve tamah rezillikleri, haddi aşarak ahireti unutmak, dinden uzaklaşmak vardır. Çok sakınarak ve üzüterek ifade etmeliyim ki; bu hallerin şahidi bulunmaktayız. Allah bize yeter, O ne güzel vekildir; Biz Allah'tan geldik, Allah'a döneceğiz.

81 Hâkim, Müstedrek, Rikak kitabı, 5. Cilt, sayfa 464, 7993; Deylemi.

76-Alim ile abidin dereceleri

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا اجْتَمَعَ الْعَالِمُ وَالْعَابِدُ عَلَى الصِّرَاطِ، قِيلَ لِلْعَابِدِ: أَدْخُلِ الْجَنَّةَ وَتَنَعَّمْ بِعِبَادَتِكَ، وَقِيلَ لِلْعَالِمِ: قِفْ هُنَا، فَاشْفَعْ لِمَنْ أَحْبَبْتَ، فَإِنَّكَ لَا تَشْفَعُ لِأَحَدٍ إِلَّا شَفَعْتَ، فَقَامَ مَقَامَ الْأَنْبِيَاءِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Alim ile abid sırat üzerinde bir araya gelince, abide cennete gir, ibadetinle zevk et denir. Din alimine de burada dur! Sevdiğine şefaata et, şüphesiz sen bir kimse için şefaata ettiğinde, derhal şefaatin kabul olunur denilir de alim enbiya makamına geçer.⁸²Emin Nebinin yüce hatırı için bizi onlardan eyle Ya Rabbi! اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْهُمْ أَمِينَ بِجَاهِ الْأَمِينِ!

77-Selam ve musafaha

عَنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا التَقَى الْمُسْلِمَانِ فَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ كَانَ أَحَبُّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَحْسَنُهُمَا بَشَرًا بِصَاحِبِهِ، فَإِذَا تَصَافَحَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا مِائَةَ رَحْمَةٍ، لِلْبَادِي تَسْعُونَ وَلِلْمُصَافِحِ عَشْرَةٌ

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: İki Müslüman birbirine kavuşup da biri diğerine selam verdiğinde bunların Allah'a en sevgilisi, sahibine en ziyade güleç ve güler yüzlü olandır. Şimdi bunlar musafaha ettikleri zaman Allah üzerlerine yüz rahmet indirir, Selama ilk başlayan doksan diğeri için de on hisse vardır.⁸³ Çünkü bu faziletle müslümanlar arasında rabıta ve muhabbeti takviye ettiler. Ondandır ecirleri de o nispette ihsan buyrulmuştur. Ne güzel zahmetsiz kardır. Allah'ım! Bize bunu kolaylaştır. اللَّهُمَّ يَسِّرْ لَنَا

82 Suyuti, Camiu's-Sağır 351; Ebu şeyh, Sevap adlı kitabında, Deylemi, İbni Asakir'den rivayet etti. Ebu Nuaym

83 Suyuti Camiu's-Sağır, Hâkim, Ebu şeyh; Feyzu'l-Kadir 1. Cilt, sayfa 300, 487

78-Fitne devrinde vazifemiz

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ قَدْ مَرَجَتْ غُهُودُهُمْ، وَخَفَّتْ أَمَانَاتُهُمْ، وَكَانُوا هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أُنَامِلِهِ قَالِرْمَ بَيْتِكَ، وَأَمَلِكَ عَلَيْكَ لِسَانِكَ، وَخُذْ مَا تَعْرِفُ، وَدَعْ مَا تُنْكِرُ، وَعَلَيْكَ بِخَاصَّةِ أَمْرِ نَفْسِكَ، وَدَعْ عَنْكَ أَمْرَ الْعَامَّةِ

Abdullah bin Amr radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Ey Müslüman! Sen insanları verdiği sözde durmaz olmuş, emanetleri azalmış, işleri karışmış; emin kim, hain kim fark edilmez olmuş bulduğun vakitte; evinde otur, ayrılma, diline sahip ol, bildiğin ile amel et, münkeri terk et, yalnız kendi işlerine bak, halkın işlerini bırak.⁸⁴ Zamanımız şimdi böyle icap eder.

79-Umum için dua ve kabul olunmaması

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَدْعُو فِيهِ الْمُؤْمِنُ لِلْعَامَّةِ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَدْعُ لِمَا خَاصَّةِ نَفْسِكَ أَسْتَجِبْ لَكَ قَامًا الْعَامَّةُ فَإِنِّي عَلَيْهِمْ سَاخِطٌ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: İnsanlar üzere bir zaman gelir ki Mümin umumi (herkese) dua ettiği zaman Allah buyurur: Hususi nefsin için dua et de kabul edeyim, çünkü umum üzere şüphesiz ben gazaplıyım.⁸⁵ وَتَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden Allah'a sığınırız.

84 Ebu Davut, Sünen 4343; İbni Mace, Sünen 3957; Nesai, Sünen-i Kübra 10033; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 6987; Hâkim, Müstedrek

85 Ebu Nuaym, Hilye 6/188; Ali bin Hüsamettin el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal cilt 11, sayfa 19, 31176 numaralı Hadis

80-Zulme susmanın zararı

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا رَأَيْتَ أُمَّتِي تَهَابُ الظَّالِمَ أَنْ تَقُولَ لَهُ إِنَّكَ ظَالِمٌ، فَقَدْ تُودِعَ مِنْهُمْ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Ey Akıllı kişi, ümmetimi zalimden korkup da, “Şüphesiz sen zalimsin” diyemez olduğunu gördüğün vakitte, muhakkak onların varlığı, yokluğu denk olmuştur. Onlar hallerine terk edilmiştir. Hangi vadede helak olurlarsa olsunlar.⁸⁶ Ey Alemlerin Rabbi! Af ve emanına sığınırım.

81-Kadınlara müjde

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ بَعْلَهَا قِيلَ لَهَا : أُدْخِلِي الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Kadın beş vakit namazını kılıp, ramazan orucunu tutup, kendini haramdan saklayıp, kocasına itaat ettiği vakit ona denilir ki; Cennete gir hangi kapısından istersen.⁸⁷ Ne mutlu bu hanımlara.

86 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 2/191; Hakim, Müstedrek 7/2516, 4/96; Taberani, Evsat.

87 İbni Hıbban, Sahih. Ayrıca alimler bu Hadis için sahihtir demişlerdir. Buna benzer hadis Taberani ve Ahmet bin Hanbel rivayet etmiştir.

82-Günahların açıkça işlenmesi umumu helak eder

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا ظَهَرَتِ الْمَعَاصِي فِي
أُمَّتِي عَمَّهُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا فِي النَّاسِ يَوْمَئِذٍ صَالِحُونَ.
قَالَ: بَلَى يُصِيبُهُمْ مَا أَصَابَ النَّاسَ، ثُمَّ يُصِيرُونَ إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ

Ümmü Seleme annemiz rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Ümmetimde günahlar açıkladığı vakitte, Allah'ın azabı umumi (herkese) olur. Denildi ki; insanlar içinde o günde Salihler bulunmayacak mı? Efendimiz buyurdu ki; Evet halka isabet eden bela onlara da gelir. Bundan sonra onlar Allah'ın rıza ve affına intikal ederler.⁸⁸ Yani fasıklar için azap, Salihler için dereceler ve şehadet mertebesi olur demek.

83-Yemek ardınca uyku zararlıdır

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَعَنْ أَبِيهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَذِيبُوا طَعَامَكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ
وَالصَّلَاةِ، وَلَا تَنَامُوا عَلَيْهِ فَتَقْسُو لَهُ قُلُوبَكُمْ

Hazreti Aişe rivayet etti. Allah ondan ve anne babasından razı olsun: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Akşam, sabah yemeklerinizi Allah'ı zikir ve namazla eritiniz. Yemek yiyip de hemen uyumayınız ki kalbiniz katılaşmasın, gaflet, zulmet, istila etmesin.⁸⁹

88 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Taberani, Kebir.

89 Beyhaki, Şuabu'l-ıman; Taberani, Evsat; İbni Sünni; Ukayli, Duafe; İbni Adi, Kamil; zayıf hadislerden biri olarak nitelenmiş.

84-Doğruluk, Emanet

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَرْبَعٌ إِذَا كُنَّ فِيكَ فَلَا عَلَيْكَ مَا فَاتَكَ مِنَ الدُّنْيَا، صِدْقُ الْحَدِيثِ، وَحِفْظُ الْأَمَانَةِ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ، وَعِقَّةُ مَطْعَمٍ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Dört haslet sende bulunduğu vakitte elden kaçırdığın dünyalık hiç de zararına değildir. O dört; doğru sözlü olmak, emaneti saklamak, güzel huylu bulunmak, helal lokmaya sahip olmak.⁹⁰ Bu sıfatlara malik olanların dünya, tam bir hakirlikle arkasını döner, hizmetlerine boyun eyer, çünkü Hüda'nın emri böyledir.

85-Allah'ın yardımı kendilerine vacip gibi olanlar kimlerdir?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَرْبَعٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمْ ، الْغَازِي ، وَالْمُتَزَوِّجُ ، وَالْمُكَاتِبُ ، وَالْحَاجُّ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Dört sınıf Müslüman vardır ki Allah onlara yardım etmeği, verdiği sözden dolayı kendine vacip kılmıştır. Biri; Allah yolunda gaza eden, diğeri; nefsi haramdan korumak için evlenen, bir sonraki; kendini esaretten kurtarıp efendisine borçlandığını kazanmak için çalışan, sonuncusu ise farz olduğunda, farzı yerine getirmek için hacceden.⁹¹

90 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 6652; Beyhaki, Şuabu'l-ıman cilt 4, sayfa 321, 5257; Hakim, Müstedrek cilt 4, sayfa 349, 7876; Taberani, Kebir; İbni Hibban, Sahih.

91 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Suyuti, Camiu's-Sağır. Münziri, Tergip ve Terhip 246 Hükümü Hasen

86-Mutluluk sebepleri

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَرْبَعُ خِصَالٍ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ تَكُونَ زَوْجَتُهُ صَالِحَةً وَأَوْلَادُهُ أَزْرَارًا وَخُلَطَائُهُ صَالِحِينَ وَمَعِيشَتُهُ فِي بَلَدِهِ

Hazreti Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Dört haslet kişinin saadetindedir; 1-Hayat yoldaşı salih kadını olmak, 2-Hüsnü hal sahipleri evlatları bulunmak, 3-Karşılıklı sohbet ettiği arkadaşı salih kişiler olmak, 4-Oturduğu şehirde geçimini temin etmek.⁹²

87-Hastalara müjde

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَنْبِئِ الْمَرِيضَ تَسْبِيحًا، وَصِيَاحَةً تَهْلِيلًا، وَنَفْسَهُ صَدَقَةً، وَتَوَمُّهُ عَلَى الْفِرَاشِ عِبَادَةً، وَتَقْلُبُهُ مِنْ جَانِبٍ إِلَى جَانِبٍ كَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، يَقُولُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لِمَلَائِكَتِهِ: اكْتُبُوا لِعَبْدِي أَحْسَنَ مَا كَانَ يَعْمَلُ فِي صِحَّتِهِ، فَإِذَا قَامَ ثُمَّ مَشَى كَانَ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Hastanın inlemesi tesbih, bağırması tehlil (Lâ ilâhe illallah sözünü söylemek), soluması sadaka, uykusu ibadet, bir taraftan diğer tarafa dönmesi Allah yolunda cihat gibidir. Allah Teâlâ meleklerine emreder: “Kulum için sağlığında işlediğinin en güzelini yazınız” buyurur. Ayağa kalkıp yürümeğe başladığında, hiç günah işlememiş gibi olur.⁹³ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَنِّهِ وَكَرَمِهِ

92 İbni Asakir, Musannef; Deylemi; İbni Ebi'dünya, Kitabu'l-İhvan; Rafii; Acluni, Keşful-Ha-fa 1/161, 310

93 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

88-Kalbe cila verenler.

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدَ إِذَا أَصَابَهُ الْمَاءُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا جَلَّأُهَا قَالَ كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ

İbni Ömer radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz şu kalpler, su görünce demirin pas tuttuğu gibi paslanır. Ey Allah'ın elçisi kalplerin cilası nedir? denildi. Cevabında: Ölümü çok hatırlamak, Kur'an'ı çok okumak buyurdu.⁹⁴ Sallahu teala aleyhi ve ala elihi ve sellim صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ

89-Korkulu hallerin defi çaresi

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أُعَلِّمُكَ دُعَاءً كُلَّمَا صَلَّيْتَ الْعَدَاةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ دَفَعَ اللَّهُ عَنْكَ الْبَرَصَ وَالْجُرَامَ وَالْفَالَجَ وَالنَّعْمَى فِي الدُّنْيَا قُلْ (اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ وَأَقْضِ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ وَأَسْبِغْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ)

Enes bin Malik radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Enes sana bir dua öğreteyim mi? Her gün sabah namazını kıldıktan sonra üç kere duayı edersen , Allah Teâlâ senden dünyada beden alalığı (sedef hastalığı), miskinlik, nüzul, körlük illetlerini defeder. Şunu de: Allahümme'hdini min indik ve akdı aleyye min fadlik ve esbağa aleyye min rahmetik ve enzil aleyye min beraketik.⁹⁵ (Allah'ım, kendi katından bana hidayet ver. Fazlı keremini üzerime akıt. Rahmetinden bana ihsan et ve bereketinden üzerime indir.)

94 Beyhaki, Şuabu'l-ıman; Begavi, Mişkatü'l-Mesabih 2109

95 Ebuş-şeyh, Ramuzu'l-Ehadis, 167. sayfa, 7. hadis

90-Mühim hacetler için dua

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَلَا أَعْلَمُكَ مَا عَلَّمَنِي جِبْرِيلُ إِذَا كَانَ لَكَ حَاجَةٌ إِلَى بَعْضِ شَيْءٍ أَوْ سُلْطَانٍ جَائِرٍ أَوْ غَرِيمٍ فَاحْشِ تَخَافُ فَحَشَهُ فَقُلْ : اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْكَبِيْرُ وَاَنَا عَبْدُكَ الضَّعِيْفُ الدَّلِيْلُ الَّذِي لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِكَ، اَللّٰهُمَّ سَخِّرْ لِيْ فُلَانًا كَمَا سَخَّرْتَ فِرْعَوْنَ لِمُوْسَى وَلِيْنِ لِيْ قَلْبُهُ كَمَا لِيْنْتَ الْحَدِيْدَ لِدَاوُدَ فَاِنَّهُ لَا يَنْطِقُ اِلَّا بِاِذْنِكَ نَاصِيْتُهُ فِي قَبْضَتِكَ وَقَلْبُهُ فِي يَدِكَ جَلَّ كُنَاءٌ وَجْهَكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Enes, Cebrail'in bana öğrettiği bir şeyi sana öğreteyim mi? Senin, cimri ve muhteris bir kimseye veya zalim bir sultana veya kötülüğünden korktuğun bir alacaklıya, bir ihtiyacın olduğu zaman şöyle de:⁹⁶ (Duanın adabına riayet olunur, tam ihlasla okunur, evvelinde hamd ve sena ve salavat-ı şerife; sonunda da salavat getirilirse kabul olur vesselam.)
Dua şudur: (Allahümme inneke entel azizül kebir ve ene abdüke'd-dadifü'z-zelil ellezi la havle vela kuvvete illa bike, Allahümme sahhir li fülünen kema sahharte firavne li-Musa ve leyyin li kalbehu kema ley-yente'l-hadide li-davude feinnehu la yentiku illa bi iznike nesiyetuhu fi kabdatike ve kalbehu fi yedike celle sanau vechike Ya Erhame'r-Rahimin.) (Allah'ım, sen galip ve her şeyden yücesin. Ben ise zayıf ve hakir bir kulunum. Her türlü güç ve kuvvet ancak Sendendir. Allah'ım, firavunu Musa (aleyhisselam)'ın emrine boyun eğdirdiğin gibi filan kimseyi de bana itaat ettir. Davud (aleyhisselam)'a demiri nasıl yumuşattı isen, onun kalbini de benim için yumuşak et. Zira o, ancak senin izninle konuşabilir. Onun alını Senin kudret elindedir. Ve kalbi de Senin elindedir. Senin zatının azameti ne yücedir. Ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım)

96 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs, Ramuzu'l-Ehadis, 168. sayfa, 1. Hadis

91-Müslümanın karşılaştığı beş bela ve şiddet

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْمُؤْمِنُ بَيْنَ خَمْسِ سَدَائِدٍ مُؤْمِنٌ
يَحْسُدُهُ، وَمُنَافِقٌ يَبْغُضُهُ، وَكَافِرٌ يُقَاتِلُهُ، وَنَفْسٌ يُتَارَعُهُ، وَشَيْطَانٌ يُضِلُّهُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Müslüman beş şiddet aralığındadır; Mümin kardeşin haset eder, münafık buğz eder, kafir hayatına kasteder, nefis arzusuna çeker, şeytan sapıtmaya ceht eder (uğraşır).⁹⁷ Bu beş düşmana galip gelenlere ne mutlu. Ya Erhame'r-Rahimin hepsinin şerlerinden ancak sana sığınırım.

92-Cennet yolundaki yokuşlar

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : بَيْنَ الْعَبْدِ وَالْجَنَّةِ سَبْعُ عَقَبَاتٍ أَهْوَنُهَا
الْمَوْتُ وَأَصْعَبُهَا الْوُقُوفُ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَعَالَى إِذَا تَعَلَّقَ الْمَظْلُومِينَ بِالظَّالِمِينَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kul ile cennet aralığında yedi yokuş vardır. En kolayı ölüm, en gücü de mazlumlar zalimlerin yakalarına yapışıp da Allah'ın huzurunda Ya Erhame'r-Rahimin hakkımızı isteriz diye mahkemeyi kübraya durulduğu zaman.⁹⁸ Ya Rabbi bizi lütfunla sakla.

97 İbni Lal, Eban ve Enes'ten rivayet etti. Râmûz'ul-Ehâdîs, CİLT 1, s. 231/11, HADİS NO: 2859

98 Ebu Said, Mucem; İbni Neccar; Münavi, Feyzu'l-Kadir 210/3173

93-İmanın ve küfrün alametleri

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : خَلَقَ اللَّهُ الْإِيمَانَ فَحَقَّهُ
بِالسَّمَّاحَةِ وَالْحَيَاءِ وَخَلَقَ الْكُفْرَ فَحَقَّهُ بِالْبُخْلِ وَالْأَمَلِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah imanı yarattı onu seha (cömertlik) ve haya ile donattı, küfrü yarattı onu buhul (cimrilik) ve tûl-i emel (sonu gelmeyen istek) ile donattı.⁹⁹ Müminde cimrilik ile kötü huy bir araya gelmez mealinde bir hadisi şerifte vardır.¹⁰⁰ Her iki rezil sıfat insanı cehenneme sürükleyen iki zararlı huydur. Seha ile hayaya sahip olanlara ne mutlu, sahiplerini cennete kadar götürürler vessalam.

94-Cezaları acele verilen beş günah

عَنْ زَيْدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : خَمْسٌ تَعَجَّلَ لِصَاحِبِهَا الْعَذْرُ
وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَمَعْرُوفٌ لَا يُشْكُرُ

Zeyd radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Beş hasletin sahipleri için azap çabuklaştırılır, dünyada cezaları verilir; 1-İnsanlara zulmetmek 2-Ahdini bozmak 3-Anaya babaya asi olmak 4-Akrabaya şeri sebep olmaksızın sılayı terk etmek 5-İyiliğe şükretmemek.¹⁰¹

99 Ebu Nuaym, Deylemi tariki ile rivayet etti, Râmûz'ul-Ehâdis 3482

100Tirmizi, Bir ve sıla 41

101 İbni İal; İbni Mace

95-Sa'y ve amel

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : دَخَلَ رَجُلٌ الْجَنَّةَ فَرَأَى عَبْدَهُ فَوْقَ دَرَجَتِهِ فَقَالَ يَا رَبِّ عَبْدِي فَوْقَ دَرَجَتِي فَقَالَ جَزَيْتُهُ بِعَمَلِهِ وَجَزَيْتُكَ بِعَمَلِكَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman cennete girer, kölesini üstünde görünce der ki; Ya Rabbi! Kölem benim üstümde mi? Cenabı Hak buyurur: Onu ameliyle karşılığını verdim, seni de amelikle karşılığını verdim, zulüm yoktur.¹⁰²

96-Hazreti Musa'nın münacatı ve Mevla'ya olan yakınlığı

عَنْ كُتَيْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : قَالَ مُوسَى : يَا رَبِّ أَقْرَبُ أَنْتَ قَائِمٌ بِي وَأَمَّا بَعِيدٌ فَأَنَا بِكَ، فَأَتَيْتُ أَحْسُ حَسَّ صَوْتِكَ وَلَا أَرَاكَ قَائِمًا أَنْتَ؟ فَقَالَ اللَّهُ : أَنَا خَلَقْتُكَ وَأَمَّا مَكَ وَعَنْ يَمِينِكَ وَعَنْ شِمَالِكَ يَا مُوسَى أَنَا جَلِيسُ عَبْدِي حِينَ يَذْكُرُنِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِي

Sevban radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Musa münacatında dedi: Ey Rabbim! Yakın mısın ki seninle gizli söyleşeyim yahut uzak mısın ki seni çağırayım. Şimdi şüphesiz ben kelamına delil olan sesin eserini biliyor, bütün azam ile işitiyorum, halbuki seni göremiyorum, neredesin? Allah buyurdu: Ben arkanda, önünde, sağında, solundayım. Ey Musa! Ben beni zikredeninin musahibiyim, arkadaşımıyım. Dua ettiği vakit ben onunla beraberim.¹⁰³ Bu hadisede Musa Aleyhisselam'ın suali şek ve şüphe için değil. Belki İbrahim Aleyhisselam'ın kıssasında olduğu gibi yalnız itminan, kalbinin yatışması içindi. Cenabı Hak; sesler, lafızlar ve harflerden, öne geçme ve geri kalmadan, tertipten münezzehtir olarak kelamını nasıl olduğunu bilemeyeceğimiz

102 Taberani, Evsat; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid sayfa 240; Deylemi

103 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs;

şekilde kelim'ine yani Musa'ya eriştirmiş, o da her uzvuyla kelamı İlahi'yi işitmiştir. Allah mekândan ve zamandan münezzehtir. Allah her yerde hazır ve nazır, her şeye muhit, şah damarından daha ziyade yakın, her an bizimle beraberdir. Lakin bu ihata ve yakınlık ve birlik-teliğin keyfiyeti malumumuz değildir. Bütün kâinata ilmen ve zaten muhit olduğu (çepeçevre kuşattığı) halde, hulul (nüfuz etme) ve ittihat (birleşme) yoktur. Zatı gayrı mütenahidir. Yani sonsuzdur. Bu konuda nasibimiz hayretten başka değildir.

97-Şeytanın zengirlere üç yoldan hilesi

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : قَالَ الشَّيْطَانُ لَنْ يَسْلَمَ مِنِّي صَاحِبُ الْمَالِ مِنْ أَحَدَى ثَلَاثٍ أَغْدُو عَلَيْهِ بِهِنَّ وَأَرْوَحُ بِهِنَّ أَخَذُ الْمَالَ مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ وَإِنْفَاقَهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ وَأُحِبُّهُ إِلَيْهِ فَيَمْتَنِعُهُ مِنْ حَقِّهِ

Abdurrahman bin Avf radiyallahu anhu rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şeytan dedi; Mal sahibi elbet benden selamet bulamaz, akşam, sabah üç şeyden birini yaptırmağa uğraşırım. 1-Helalden kazanmamak için kıskırtmaya çalışırım, buradan yol bulamazsam 2-Helal kazancını haram olan yerlere sarf ettirmeye koşarım. Buradan da azdıramazsam 3-Malı sevdirim, hakkını verdirmem. Zekât ve sadaka vermesine mâni olurum.¹⁰⁴ Tabi şeytanın bu tesiri zayıflardır. Muhlislere bir şey yapamayacağını kendi de itiraf edip قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا Dedi ki: “Senin izzetin adına andolsun ki ben, onların tümünü mutlaka azdırıp-kıskırtacağım. Ancak muhlis kulların hariç (onları yoldan çıkaramayacağım)¹⁰⁵” demiştir.

104 Taberani, Kebir 1/136/188; Münziri, Tergip ve Terhip 3/182/68; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 3/235/6318; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid 10/245; Ebu Nuaym, Hilye; Deylemi

105 Sad suresi 82-83

98-Sarımsağın faydaları

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : كُلُوا الْغُومَ وَتَدَاوُوا بِهِ، فَإِنَّ فِيهِ شِفَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً، وَلَوْلَا أَنَّ الْمَلَكَ يَأْتِينِي لَأَكَلْتُهُ

Hazreti Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Sarımsak yiyiniz, onunla tedavi olunuz. Şüphesiz onda yetmiş derde şifa vardır. Bana melek gelmemiş olaydı ben de yerdim.¹⁰⁶ Yemekten nehiy eden hadisler mutlak değildir. Kokusunu gidermeden camilere girmekten nehiydir. Onun için hadisler arasında tearuz (zıtlık) yoktur.

99-Seferde korunmanın yolu

عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَوْ نَزَلَ مَنْزِلًا قَوَّضَعَ مَتَاعَهُ خَطَّ حَوْلَهُ خَطًّا ثُمَّ قَالَ (اللَّهُمَّ رَبِّي لَا شَرِيكَ لَكَ) حُفِظَ مَتَاعُهُ

Hazreti Osman radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Sizden biriniz sefer murat eder veyahut bir yere konaklarsa, eşyasını koyup, etrafına bir çizgi do-laştırıp (Allahu rabbi la şerike leh) deyince, metaı (malı) koruma altında olur.¹⁰⁷

106 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; Münavi, Feyzu'l-Kadir Şerhi Camiu's-Sağır: cilt 5, Sayfa 53, Hadis No: 6381; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 40939; Ebu Nuaym, Hilye

107 Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 6/1090, 718/17553; Ebuş-Şeyh

100-İslami vazifeler

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَى

Numan bin Beşir radiyallahu anh riayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Müslümanlar birbirlerini sevmek ve acımakta bir gövde gibidirler. Gövdeden bir uzvu ağrıdığına diğer uzuvlarda yanmak ve uyanıklıkla bu acıyı paylaşırlar.¹⁰⁸ Eğer Müslümanlar İslam'ın telkin eylediği esaslar üzerinde yürümüş olsalardı, bu her yeri kaplayan üzüntülü hallere asla düşmezler, düşmanlar da başkaldıramazlar, milyonlarca müslüman fertleri esaret zincirleri altında inlemezlerdi. (Başımıza gelen bela ve felaketler dindendir) diyenler iyi bilsinler ki dini ve öğretimini hiç de anlamadan söylemişlerdir. Bütün imtihan ve esaretlerimiz dini ahkamı ile amel etmediğimizden ve onun telkini yönüyle hareket etmediğimizden olduğu gayet açık ve muhakkaktır vesselam.

101-Kişi sevdiği ile haşrolunur

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا عَلَى أَعْمَالِهِمْ حُشِرَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَتِهِمْ فَحُوسِبَ بِحَسَابِهِمْ وَإِنْ لَمْ يَعْمَلْ أَعْمَالَهُمْ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman amelleri üzere bir kavmi severse kıyamet gününde onların zümrelerinde haşrolunur. Onlarla beraber hesaba çekilir, her ne kadar amelleri gibi amel yapmadıysa da.¹⁰⁹ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مُحِبًّا اَوْلِيَّائِكَ

Allah'ım bizi velilerini sevenlerden kıl. Âmin

108 Buhari, Sahih-i Buhari 6011; Müslim, Sahih-i Müslim, birr 66, 2586 ; Ahmet bin Hanbel, Müsnet

109 Hatip El-Bağdadi, Tarih 5/196; Taberani, Kebir 3/19; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs 3/595; Acluni, Keşful-hafa 2/916

102-Sılayı Rahim (Akrabayı ziyaret)

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُمِدَّ لَهُ فِي عُمْرِهِ وَيَبْسُطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُدْفَعَ عَنْهُ مَيْتَةَ السُّوءِ وَيُسْتَجَابَ لَهُ دُعَاؤُهُ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

Hazreti Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ömrünün uzamasını, rızkın bolarmasını, kötü ölümden kurtulmayı ve duanın kabul olmasını isteyen bir Müslüman, akrabasını ziyaret ve yardım etmekle rızalarını alsın.¹¹⁰ Sılayı rahmin daha nice faydaları diğer hadisi şeriflerde tafsil buyrulmuştur. Yakınları ziyareti kesmenin hayırsızlığı da ise çok ağır gösterilmiştir.

103-Hadis öğrenmenin şerefi

عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ تَعَلَّمَ حَدِيثَيْنِ اثْنَيْنِ يَنْفَعُ بِهِمَا نَفْسَهُ، أَوْ يُعَلِّمُهُمَا غَيْرَهُ فَيَنْتَفِعُ بِهِمَا، كَانَ خَيْرًا مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ عَامًا

Bera b. Azip radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman yalnız iki hadis öğrense ve amel eylese ve onları başkasına öğretip o da faydalansa altmış sene nafîle ibadetten daha sevaplı olurlar.¹¹¹ Çünkü dinin de dünyanın da salahı (düzelməsi) ilim iledir. Nübüvvet mertebesinin altında ilim vardır. Talibi ilme cennet kapıları açılır, ilme hürmeten melaike kanatları ayağı altına döşer. Gök melekleri ilim talibi için istiğfar ederler hatta diğerleri de balıklarda istiğfara koyulurlar. Alimin abid üzerine fazileti, ayın yıldız üzerine şerefi gibidir. Ulemayı din, peygamberlerin varisidirler. Vefatlarıyla din binasında bir gedik açılır, kıyamete kadar kapanmaz. Bir alimin ölümü Allah'ın katında bir kabilenin helakinden daha şiddetlidir. Telafi kabul etmez bir musibettir.

110 İbni Cerir et-Taberi; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 6971; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Beyhaki, Şuabu'l-İman 7947; Hadis için müellif Sahih demiştir.

111 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; Hatip El-Bağdadi, Hadis ashabının şerefi, hadis rakam 165; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 28849

104-İlmin fazileti

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ تَعَلَّمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ، عَمِلَ بِهِ أَوْ لَمْ يَعْمَلْ بِهِ، كَانَ أَفْضَلَ مِنْ صَلَاةِ أَلْفِ رَكْعَةٍ فَإِنْ هُوَ عَمِلَ بِهِ، أَوْ عَلَّمَهُ، كَانَ لَهُ ثَوَابُهُ وَثَوَابُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman ilimden bir bab (bölüm) öğrense amel etsin, etmesin; bin rekât namazdan sevabı çoktur. Eğer amel eder veya başkasına öğretirse kendi sevabıyla beraber kıyamete kadar amel edenlerin sevapları da ihsan olunur.¹¹² Ne mutlu bilip öğretenlere.

105-İlmin fazileti

عَنِ الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ يُخَيِّبُ بِهِ الْإِسْلَامَ لَمْ يَكُنْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ إِلَّا دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ

Hasan el-Basri'den Mürsel olarak: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman İslam'ı ihya niyetiyle ilim tahsil ederken ölümü gelse, onunla peygamberlerin arasında cennette ancak bir derece olur.¹¹³ Allah'ım beni onlardan kıl. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْهُمْ

112 Hatip El-Bağdadi, İbni Neccar; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 28848

113 Darimi, Sünen; İbni Asakir, Tarih; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 28830

106-Kabirleri ziyaret

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِيهِ أَوْ أَحَدِهِمَا إِحْتِسَابًا كَانَ كَعَدْلِ حَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ وَمَنْ كَانَ زُورًا لَهَا زَارَتِ الْمَلَائِكَةُ قَبْرَهُ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ana ve babasının veya birisinin kabrini sevap kastiyle, sevabını Allaha bekleyerek ziyaret eden Müslüman, kabul olmuş nafile bir hac sevabına nail olur. Onları çok çok ziyaret edenin kabrini melaike ziyaret ederler. İstiğfar ve duada bulunurlar.¹¹⁴ Ziyarete daha nice faydalar vardır, ziyaret adabı Vasaya'mızda¹¹⁵ bildirilmiştir.

107-Sabah namazından işraka kadar zikir

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman sabah namazını cemaatle edadan sonra o gün doğana kadar Allah'ı zikrederek oturursa sonra da iki rekât işrak namazı kılsa tam tamına bir hac, bir umre sevabı gibi ecre nail olur.¹¹⁶ Cemaatle namaz şartı lazım değildir, kaydı ittifakidir. Yani; Kadın, erkek nerde kılarlarsa kılsınlar, tarif olunan şekilde zikirle meşgul ve namazı eda ediyorlarsa bu şerefi elde ederler. Ne büyük ganimettir. Paralar sarf ile aylarca meşakkat çekerek elde edecek kar, burada yarım saatte hasıl olur. Ne büyük fazlı ilahidir. Bunu ilk anda, akıl kavramayacak olduğundan Efendimiz muhataplarını tatmin için (tammetin) kelimesini üçe kadar tekrar buyurmuş, şüpheye mahal yoktur demek istemiştir. Az amele çok ecir vermek Cenabı Hakkın kudretindedir.

Buna teyit eden hadisler görülecektir.

114Hakim et-Tirmizi, Nevadiru'l Usul 1/73 (96); İbni Adi, Kamil; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 16/670/45544

115Mustafa Hakkı Akseki hocanın “Kızlarıma vasiyetlerim” ve “Evlatlarına nasihatleri” adlı iki eseri vardır. Onlar da Türkçeye çevrilmiştir.

116Tirmizi, Sünen 586; Şevkani, Tuhfetu'z-Zakirin

108-Haşr suresinin sonunu okumanın faydaları

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ : أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ، وَقَرَأَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْحَشْرِ ؛ وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ حَتَّى يُمْسِيَ ، وَإِنْ مَاتَ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَاتَ شَهِيدًا ، وَإِنْ قَالَهَا حِينَ يُمْسِي ، كَانَ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ

Ma’kıl bin Yesar radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman sabahleyin üç kere “Euzübillahi’s-semei’il-âlimi mine’ş-şeytani’r-racim” dedikten sonra Haşr suresinin sonunda üç ayet okursa, Allah yetmiş bin melek memur eder. Akşama kadar onun için istiğfar ederler. O gün vefat ederse şehiden vefat eder. Akşamle-yin aynı surette okursa, yine böyledir, bu menzileye (rütbeye) ulaşır.¹¹⁷ İstiaze ile hüvallahullezi arasında besmele çekmelidir. Hem sünnet yerini bulur hem de hüve zamirinin racim’e rucuu (dönmesi) şüphesi defedilmiş olur. İtkan¹¹⁸ kitabında; “hüve ile başlayan ayetler başında bismelenin sünnet olduğunu tekit eder” buyrulmuştur. Zahire nazaran terk edenler vardır, doğru değildir. Bir de (اللَّهُ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ) diye ilaveler de yapmamalıdır. O zaman bismelenin manası murat olduğundan, sünnet yerini bulmuş olur. Hadiste beyan olunan şekilde “hüvallahullezi” diye başlamalıdır. ¹¹⁹ تُخْرَجُونَ كَادAR okumak da yani Rum suresi 17-18. Ayetlerini okumak da Peygamberimizden rivayet yoluyla nakledilmiştir.

117 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 19795; Taberi, Kebir; Beyhaki, Şuabu’l-İman; Tirmizi, Sünen 45/3172 ; Müellif hadis için Hasen demiştir.

118 Süyûtî’nin Kur’an ilimlerine dair eseri.

119 Rum suresi 17.-18.-19. Ayetleri

109-Müslümanın işini görmenin faydaları

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَضَى لِأَخِيهِ حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا قَضَى اللَّهُ تَعَالَى اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ حَاجَةً أَسْهَلَهَا الْمَغْفِرَةُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman, kardeşinin dünya hacetlerinden bir hacetini giderirse, Allah Teala onun yetmiş iki hacetini yerine getirir. En kolayı mağfiredir.¹²⁰ Bu fazilet cidden ihmal edilir bir nimet değildir. Buna benzer hadisler de gelecektir.

110-İstiğfarın faydaları

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ لَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ، جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضَيْقٍ مَخْرَجًا، وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا، وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Bir müslüman istiğfara devam ederse Allah onun için her darlıktan bolluğa yol ve sebep kılar, gam ve kederden kurtarır, ferah ve halas kılar, hatırına gelmediği, ummadığı yerden rızkını verir.¹²¹ Bu hadis مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا (Kim Allah’a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar¹²²) ayetine doğru dönüktür. Diğer hadiste “cennet, saadet defterinde çok istiğfar bulunanlar içindir” buyrulmuştur. Hakikaten istiğfarda sadık ve muhlisler, dünya ve ahirette umduklarına ulaşacakları şüphesizdir. Seher vaktinde yüz, namaz arkalarında yetmiş kere okumayı ihmal etmemelidir. İmamı Rabbani hazretleri de böyle tavsiye buyurmuştur.

120 Hatip el-Bağdadi, Ebi Dinar’dan; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu’l-Ummal 16456; İbnül-Cevzi, El-İlelü’l-Mütenahiye 2/512

121 Ebu Davut, Sünen; İbni Mace, Sünen

122 Talak suresi 2

111-Nimete nankörlük

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ وَالتَّحَدُّثُ بِنِعْمَةِ اللَّهِ شُكْرٌ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفِرْقَةُ عَذَابٌ

Numan bin Beşir rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Aza şükretmeyen insan, çoğa da şükretmemiş olur. Nime-tin ulaşmasına vasita olan insanlara şükretmeyen, Allah'a şükretmez. Allah'ın nimetlerini söylemek şükürdür. Nimete şükretmemek de kü-fürdür, yani küfranı nimettir. Müslüman cemaatle beraber olmak rah-mettir. Meşru sebep bulunmadan cemaatten ayrılmakta azaptır.¹²³ Yani Cemaatte rahmet, ayrılıkta azap vardır. Nasıl ki ehli sünnetten ayrılan-lara azap ulaşacak, itikatta bidatleri yüzünden nara gireceklerdir.

112-Kıyamet alametleri

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَمُرَّ الرَّجُلُ فِي الْمَسْجِدِ لَا يُصَلِّي فِيهِ رَكَعَتَيْنِ، وَأَنْ لَا يُسَلِّمَ الرَّجُلُ إِلَّا عَلَى مَنْ يَعْرِفُ، وَأَنْ يُبْرَدَ الصَّبِيُّ الشَّيْخَ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Bir müslümanın cami ve mescide uğrayıp da iki rekât tahıyyatü'l-Mescit namazı kılmaması, ancak tanıdığına selam vermesi, gençlerin ihtiyarlara hizmet teklif etmesi kıyamet alametle-rindedir.¹²⁴ Kerahet vakitlerinde camilere varan Müslüman dört kere “Sübhanallahu ve'l Hamdülillah vela ilaha illallahu vallahu ekber” du-asını okursa caminin hakkını ödemiş olur, tahıyyatü'l-Mescit sünnetini yapmış olur denildi.

123 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 4. Cilt sayfa 375 hadis numarası: 27684; Beyhaki, Şuabu'l-İman; Hatip el-Bağdadi, Tarih.

124 Taberani, Kebir 9/343 (9489); İbni Huzeyme 1326; Beyhaki, Şuabu'l-İman 8778; Suyuti, Camiu's-Sağır cilt 6, sayfa 9, hadis 8228

113-İslami vazifeler

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : نَظَرَ الرَّجُلُ إِلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ حُبًّا لَهُ
وَشَوْقًا إِلَيْهِ خَيْرٌ مِنْ اِعْتِكَافٍ سَنَةٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Bir kişinin müslüman kardeşine hürmet ve muhabbetle bakması, şu mescidimde bir sene itikaf'dan hayırlıdır.¹²⁵ Çünkü müslümanlar arasında meydana gelen hürmet ve muhabbet ve görüşmeler, münasebetleri takviye, birbirlerine arka çıkıp yardım etmeyi teyit ettiğinden, aynı zamanda İslam'ın bekasına, vatanın selametine sebep olacağından, mescidi haramda kat kat sevabı olan bir sene itikaf-tan elbette hayırlı olur.

114-Tevhidin fazileti

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَمَنَعُ الْعِبَادَ مِنْ سَخَطِ
اللَّهِ مَا لَمْ يُؤْكِرُوا سَفَقَةَ دُنْيَاهُمْ عَلَى دِينِهِمْ ، فَإِذَا أَكْرُوا سَفَقَةَ دُنْيَاهُمْ عَلَى دِينِهِمْ ثُمَّ
قَالُوا : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، رُدَّتْ عَلَيْهِمْ وَقَالَ اللَّهُ : كَذَبْتُمْ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Kelime-i Tevhid kullardan gazabı ilahiyi men eder, dünyalarını dinleri üzerine tercih etmedikleri müddetçe; ne zaman ki dünya işleri dinleri üzere çıkarırlar, o zaman tevhitleri reddolunup geri çevrilir. Allah onlara yalan söylediniz buyurur.¹²⁶

125 İbni Lal, Deylemi, Hadis No: 6847; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 24720, 24721; Hakim

126 İbni Adiy, Kamil 6/37, 5/19; İbni Ebi'd-Dünya, Ukubat 6; Bezzar, Mecmau'z-Zevaid 7/280; Hakim

115-Tevhidin fazileti

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا تَرَأَى لَإِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَنْفَعُ مَنْ قَالَهَا وَتَرُدُّ عَنْهُمْ الْعَذَابَ وَالنِّقْمَةَ مَا لَمْ يَسْتَخْفُوا بِحَقِّهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْإِسْتِخْفَافُ بِحَقِّهَا قَالَ يُظْهِرُ الْعَمَلَ بِمَعَاصِي اللَّهِ فَلَا يُنْكِرُ وَلَا يُغَيِّرُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Kelime-i Tevhit söyleyene fayda verir, onlardan azap ve musibetleri kaldırır. O kelimenin hakkını hiçe saymadıkları müddetçe; Ey Allah'ın resulü istihfaf yani hiçe saymaları nasıl olur dediler. Efendimiz cevapta: “Kul Allah’a yapılan günahları görür de inkâr etmez, onu kudreti varken menetmez” buyurdu. Şimdi halkın bu hususta ihmal ve umursamazlığından Hakka sığınmalıdır.¹²⁷

116-Hangi alimle oturmalı

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا تَجْلِسُوا عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ إِلَّا عَالِمٌ يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ إِلَى الْخَمْسِ : مِنَ الشُّكِّ إِلَى الْيَقِينِ وَمِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضِعِ وَمِنَ الْعَدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَمِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَمِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الزُّهْدِ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Her alim yanında oturmayınız ancak ilmiyle amil alimin yanında oturunuz ki sizi beş kötü huydan beş güzel haslete çağırsın. 1-İtikatta şek şüpheden kurtarsın, yakın mertebesine çıkarsın. 2-Kibir alçaklığından alsın, tevazu faziletine ulaştırsın. 3-Nefsin düşmanlık sıfatını gidersin, nasihatle bezesin. 4-Riya rezilliğinden ihlas devletine kavuştursun. 5-Dünyaya meyil ve muhabbetten kessin, züht ve kanaat mertebelerine ulaştırsın.¹²⁸ Hakikaten bu gibi bir kemali elde eden müslüman o kimsenin elini eteğini öpsün, ölünceye kadar kulu kölesi olsun vesselam.

127Münziri, Tergip ve Terhip cilt 3, sayfa 132, hadis 320; İsfahani

128Hatip Bağdadi, Tarihi Bağdat cilt 3, sayfa 311/2105; Deylemi, Firdevs, cilt 6, sayfa 56/7449; Ebu Nuaym, Hilye cilt 8, sayfa 72; Râmûz'ul-Ehâdis cilt 2, sayfa 468/3, İbni Asakir, Tarih, Suyuti, Cami 272/711

117-Kıyamette dört şeyden sual

عَنْ أَبِي بَرزَةَ الْأَسْلَمِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْتَاهُ وَعَنْ عِلْمِهِ مَا فَعَلَ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ

Ebu Berze El-Eslemi radıyallahu anı rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Kulun kıyamet gününde ayakları yerden oynamaz, dört şeyden sorulmadıkça. 1-Nerde harcadın diye ömründen, 2-Ne amel ettin diye ilminden, 3-Nerde kazandın, nerelere sarf ettin diye malından, 4-Nerde eskittin diye cisminden sorulacaktır.¹²⁹ Ona göre insan tedbir etmeli, kıyaslamayı tam yapmalı, her birinin hesabını burada görmelidir vesselam.

118-Namaz ardından dua

عَنْ مَعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا مُعَاذُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، ثُمَّ أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اَللّٰهُمَّ اَعِنِّيْ عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Muaz bin Cebel radıyallahu anı rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Ey Muaz Allah'a yemin ederim ki seni severim. Ey Muaz sana vasiyet ederim her namaz ardından şu duayı okumayı zinhar (sakın) terk etmeyesin: “Allahümme ei’nni ala zikrike ve şükrike ve hüsnü ibadetik” Ey Rabbim; zikrin, şükürün, güzel ibadetin üzere bana yardım et!¹³⁰

129Tirmizi, Sünen, kıyamet 4/612, (2416); Darimi, Mukaddime 1/144; Taberani, Kebir, Evsat; Ebu Nuaym, Hilye 10/252

130İbni Hacer Askalani; Fütuhât-ı rabbaniye 3/28; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Ebu Davut, Sünen 1522; Nesai; Sünen; Hakim, Müstedrek.

119-Yirmi binlere yol olan tevhit

عَنْ مَعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَا مُعَاذُ كَمْ تَذْكُرُ كُلَّ يَوْمٍ
أَتَذْكُرُ عَشْرَةَ آلَافٍ مَرَّةٍ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَاتٍ هُنَّ أَهْوَنُ عَلَيْكَ وَأَكْبَرُ عَشْرَةَ آلَافٍ
وَعَشْرَةَ آلَافٍ أَنْ تَقُولَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ كَلِمَاتِهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَدَدَ خَلْقِهِ، لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ زِنَةَ عَرْشِهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِلَأَ سَمَوَاتِهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِثْلَ ذَلِكَ مَعَهُ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ مَعَهُ لَا يُحْصِيهِ مَلَكٌ وَلَا غَيْرُهُ

Muaz bin Cebel radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Ey Muaz günde ne kadar zikredersin? On bin kere zikreder misin? Sana birkaç kelime öğreteyim de, Onlar sana kolay, on bin zikrinden ve on binden daha büyüktür. Sen müsait zamanda: *La ilahe illallah adede kelimetih, La ilahe illallah adede halkih, La ilahe illallah zinete arşih, La ilahe illallah mil'e semavatih, La ilahe illallah misle zalike maahu, ve'l-Hamdülillahi misle zalike maahu la yuhsihi melek ve la gayruh demelisin*¹³¹. Ben de her namaz ardından üç defa okumayı meslek edindim. Ey kari'(Ey okuyan kişi) bunları görüp geçmemeli, hemen tatbikata girişmelidir. Amelsiz ilmin vebal olduğu unutulmamalıdır vesselam.

131 İbni Neccar Ebi Şebel'den, o da dedesinden nakletti. Suyuti, Camiu'l-Kebir 1/27314/1203

120-Kıyametin alametleri

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ وَجُوهُهُمْ
وُجُوهُ الْأَدَمِيِّينَ وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ سَفَاكِينَ لِلدِّمَاءِ، لَا يَزْعُونَ عَنْ قَبِيحٍ، إِنْ
تَابَعْتَهُمْ وَأَرْبُوكَ وَإِنْ ائْتَمَنْتَهُمْ خَانُوكَ وَصَبِيَّهُمْ عَارِمٌ، وَشَابُهُمْ شَاطِرٌ وَشَيْخُهُمْ لَا يَأْمُرُ
بِمَعْرُوفٍ، وَلَا يَنْهَى عَنِ مُنْكَرٍ السُّنَّةِ فِيهِمْ بِدْعَةٌ، وَالْبِدْعَةُ فِيهِمْ سُنَّةٌ وَذُو الْأَمْرِ فِيهِمْ
غَاوٍ فَعِنْدَ ذَلِكَ يُسَلِّطُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ، وَيَدْعُو خِيَارَهُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki yüzleri âdem yüzü, kalpleri şeytan kalbi gibi olur. Çok kan dökerler, çirkin sözler ve işlerden çekinmezler. Eğer onlara uyarsan sana iki yüzlü davranırlar, her harekâtına gözcü olurlar. Onlara emin olursan sana hıyanet ederler. Sabileri edep ve hayadan boş, gençlerinde ar ve vakar yoktur. İhtiyarları iyiliği emretmez, kötülükten men etmez. Onlarda sünnet bidat olmuş, bidatlerde sünnet gibi kabul edilmiş, Emirleri ise azmış, yoldan sapmış olur. Bu halde Allah onlar üzerine şerlileri musallat kılar. Hayırlı adamları dua ederler lakin müstecap (kabul) olmaz.¹³² وَتَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا¹³² Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden Allah'a sığınırız.

132 Taberani, Kebir, Evsat ve Sağır; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid 7/275; Hatip el-Bağdadi, Tarih.

121-Alimlerin katli

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تُقْتَلُ
الْعُلَمَاءُ كَمَا تُقْتَلُ الْكِلَابُ فَيَأْتِيَتِ الْعُلَمَاءَ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ تَجَامَعُوا

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki Alimler, köpeklerin öldürüldüğü gibi öldürülür. Ne olaydı alimler o zamanda bir araya gelebilselerdi.¹³³ Hadisi şerh edenler bu hadise Haccac, Yezit, Ebu Müslim ve bazı Abbasî halifeleri zamanında vaki oldu, Mehdi'nin zuhuruna yakın da vuku bulur demiştir. Hadisin sonunda alimlerin birleşemeyeceklerine de işaret vardır diyor. Bu gibi fitnelerden hafızı hakikiye sığınalım vesselam.

122-Evlatlarımızın üzerinde şeytanların ortak olması ve alametleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُشَارِكُهُمُ
الشَّيَاطِينُ فِي أَوْلَادِهِمْ قِيلَ وَكَأَيُّ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالُوا: وَكَيْفَ نَعْرِفُ
أَوْلَادَنَا مِنْ أَوْلَادِهِمْ؟ قَالَ: بِقِلَّةِ الْحَيَاءِ وَقِلَّةِ الرَّحْمَةِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki şeytanlar onların evlatlarında ortak olurlar. Ya Rasulullah bu da olacak mı? denildi. Evet, dedi. Ashabı kiram dediler: çocuklarımızı onların evlatlarından ne suretle ayırt edeceğiz? -haya azlığı merhamet azlığı ile ayırt edersiniz, buyurdu.¹³⁴ Hakikaten hayasızlar, merhametsizler çoğalmaktadır. Muhakkak biz Allahtan geldik ve ona döneceğiz.

133 Deylemi.

134 Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 3/126/5795; Ebuş-Şeyh.

123-Geçinmek günahla olan zamanlarda çare

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا تُطَاقُ
الْمَعِيشَةُ فِيهِمْ إِلَّا بِالْمَعْصِيَةِ حَتَّى يَكْذِبَ الرَّجُلُ وَيَخْلِفُ فَإِذَا كَانَ الزَّمَانُ عَلَيْكُمْ
بِالْهَرَبِ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِلَى أَيْنَ الْمَهْرَبِ قَالَ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى كِتَابِهِ وَإِلَى سُنَّةِ نَبِيِّهِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki onlar arasında geçinmek ancak günahla olur, hatta kişi yalan söyler, yemin eder. O zaman olduğunda siz kaçınız. Denildi ki, Ey Allah'ın resulü nereye kaçalım. Buyurdu: Allah'a, kitabına, peygamberinin sünnetine.¹³⁵ Çünkü kitap ve sünnete sarılanlar şaşmazlar. Sünnet üzere yürüyenlere fitne de isabet etmez, amelleri kat kat, mertebe ve makamları şehadettir. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْهُمْ أَمِينٍ بِجَاهِ نَبِيِّكَ الْأَمِينِ onlarda eyle Âmin.

124-Mahlukatın şerlisi olan insanlar

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ هَمَّتْهُمْ بُطُونُهُمْ
وَشَرَّفَتْهُمْ مَتَاعُهُمْ وَقَبَلَتْهُمْ نِسَاؤُهُمْ وَدِينُهُمْ دَرَاهِمُهُمْ أَوْلَيْكَ شَرُّ الْخَلْقِ لَا خَلْقَ لَهُمْ
عِنْدَ اللَّهِ

Hazreti Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki kastları ve düşünceleri karınları; şerefleri, itibarları, dünya metaı olur. Kibleleri kadınları; dinleri, paraları olur. Bu derekeye (duruma) düştüklerinde, onlar mahlukatın şerlileri olurlar da Allah katında onlar için nasip olmaz.¹³⁶ Ya Rab bizi böylelere sohbet arkadaşı olmaktan korusun Âmin. Emin olan Nebi'nin hatırına.

135 Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 998; Deylemi

136 Acluni, Keşful hafa ve Müzilul İlbas II.398,399; Deylemi

125-İslam'da ağaran saçın şerefi

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّ الشَّيْبَ نُورٌ مِنْ نُورِي وَإِنِّي أَسْتَحْيِي أَنْ أَعَذَّبَ نُورِي بِنَارِي فَاسْتَحْيِ مِنِّي

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: Aziz ve celil olan Allah buyurur; Ey Âdemoğlu! Şüphesiz ihtiyarlıkla İslamda ağarmış saç, nurumdan bir nurdur. Ben narımla nurumu azap etmekten haya ederim. Şimdi sende benden utan.¹³⁷ Cenabı Hakkın kendisine isnat buyurduğu haya ile muradı; muradını Allah bilir ama geçici bir haya değil, sürekli bir hayadır. Yani azap etmem demektir. Bunda ihtiyarlara müjde vardır. Bu nuru yolmak veya siyahla boyamak haramdır.

126-İslami vazifeler ve ilim meclisinin şerefi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا، نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ، وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَعَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Hangi bir müslüman bir müminden dünya hüzüün ve meşakkatlerinden bir küçük gam ve kederini giderirse, Allah kıyamet gününün gam hüüzünlerinden en büyüğünü kaldırır. Kim ki bir fakir üzerine kolaylık gösterirse, yani mühlet verir ve alacağından geçerse,

137Ebuş-Şeyh, Ramuzu'l Ehadis

Allah onun üzerine dünya ve ahirette kolaylık ihsan eder. Hangi bir müslüman, mümin kardeşinin avretini örter, ayıbını saklarsa, dünya ve ahirette Allah da onu saklar. Allah mümin kulunun yardımcısıdır, kul kardeşinin yardımında olduğu müddetçe. Bir müslüman ilim yolunda gitse Allah onun için cennet yolunu kolaylaştırır. Allah'ın evlerinden bir evde, kitabı ilahiye okuyarak ve aralarında ders ederek toplandıkları zaman muhakkak üzerlerine vakar ve haşyet nurları iner, rahmeti ilahiye onları kaplar, melekler birinci göğe kadar etrafını çevirir, Allah katında olan meleklerle bunları metheder. Kimin ameli ahirette kendisini geriletirse, onun nesebi onu ileri götüremez.¹³⁸ Çünkü orda hasep ve nesep fayda vermez. İlim, amel, ihlas, takva ile insanlar seçilecektir vesselam.

127-Hadis ezberlemenin şerefi

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَحَدُ الْعِلْمِ الَّذِي إِذَا بَلَغَهُ الرَّجُلُ كَانَ فَقِيهًا فَقَالَ مَنْ حَفِظَ عَلَيَّ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا فِي أَمْرِ دِينِهَا بَعَثَهُ اللَّهُ فَقِيهًا وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَافِعًا وَشَهِيدًا

Ebu'd-derda radiyallahu anh rivayet etti: Efendimize soruldu bir insana ne zaman fakih, alim denilir? cevapta: Ümmetim üzere dinin emrettiği kırk hadisi hıfz ve nakleden bir Müslümanı, Allah alim olarak diriltir, kıyamet gününde ben onun için şefaatçi olup hüsnü haline şahit olurum.¹³⁹ Allah'ım bizi onlardan kıl.

138Müslim, Sahih, Zikir 38; Tirmizi, Kıraat 10; Nevevi; Riyazu's-Salihin 2/245; Ayrıca Bu hadis Mişkat el-Mesabih de 1. cilt 221 de geçmektedir. Mişkat için bak: Diyanet İslam ansiklopedisi "Mişkat" maddesi.

139Mişkat 1/225,

128-Kiyamet nişanları

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يُوْشِكُ أَنْ يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ، لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا اسْمُهُ، وَلَا يَبْقَى مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا رَسْمُهُ، مَسَاجِدُهُمْ عَامِرَةٌ، وَهِيَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدَى، عُلَمَاؤُهُمْ شَرٌّ مَنْ تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ، مِنْ عِنْدِهِمْ تَخْرُجُ الْفِتْنَةُ، وَفِيهِمْ تَعُودُ

Hazreti Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Yakın zamanda insanlar üzerine bir zaman gelir ki İslam'dan ancak ismi, Kur'an'dan ancak resmi yani kâğıt üzerinde nakışı kalır, amel ve ilim zayi olur. Mescitler zahirde mamur (bakımlı) olur, halbuki ibadet ve taatten haraptır. Onun alimleri gök altında bulunanların en şerlisi olur, fitne onlardan çıkar, yine kendilerine döner.¹⁴⁰ Onlardan ve onlara tabi olanlardan Allah'a sığınırız.

129-Camiye gelip de üzülenlerin sevabının büyüklüğü

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ تَوَضَّأَ، فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَوَجَدَ النَّاسَ قَدْ صَلُّوا، أَعْطَاهُ اللَّهُ مِثْلَ أَجْرِ مَنْ صَلَّى وَحَصْرَهَا، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Bir Müslüman sünnete uygun abdest alıp sonra camiye gittiği zaman insanları namaz kılmış bulsa, Allah camide hazır olup da namaz kılanların eciri (sevabı) gibi ona ihsan eder. Bu verdiğini insanların ecirlerinden bir şey noksan etmez.¹⁴¹ Lakin bu yol lütufla, elinde olmayarak gecikmiş ve cemaate ulaşmadığından dolayı üzülenleredir; gafletle, ilgisizlikle geri kalanlara olmayacağı aşıkardır vesselam.

140Mişkat 1/258; İbni Adiy, Kamil 4/227; Beyhaki, Şuabu'l-İman 3/317,318

141Ebu Davut 564, Süneni Nesai 855, Ahmet bin Hanbel 8947, Mişkat 2/103, Ayrıca İbni Hacer Askalani, Fethu'l bari

**130-Uykudan kalkınca şeytan bağları
ne suretle çözülür?**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ كُلَّ عُقْدَةٍ عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ ، فَارْقُدْ فَإِنْ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللَّهَ ، انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ ، فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ ، فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ ، فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ ، وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسَلَانَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Ey müslümanlar sizden biriniz uyuduğu zaman, şeytan başının ortasına üç düğüm bağlar. Her düğüm üzerine “-Gece uzundur, uyu rahatına bak” der. Eğer müslüman uyandığı zaman, Allah’ı zikrederse gaflet bağı çözülür, abdest alırsa hades (manevi kir) düğümü çözülür, namazını kılınca tembellik düğümü de çözülür. İbadele neşatlı (sevinçli), kalbi ferahlı olarak sabaha dahil olur. Eğer böyle olmayıp da namaz geçinceye kadar uyursa neşesiz, mahzun, işinde mütehayyir (şaşkın) ve tembel olarak sabahlar.¹⁴² Tecrübe edenlerce bu hakikat gayet açık ve şüphesizdir. Lakin gafiller değil, mütefekkirler bunu idrak eder vesselam. Böyle durum olup namaz kazaya kalırsa, namazın kazasından başka bir de tevbe gerekir.

¹⁴²Buhari 1142, Müslim 776; Muttefakun aleyhtir: Buhari ve Müslim sahihliğinde ittifak etmiştir. Ayrıca Mişkat, 2/134

131-Duha(Kuşluk) namazının şerefi

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا ابْنَ آدَمَ إِرْكَعْ لِي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَكْفِكَ أُحْرَهُ

Ebu Zer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Cenabı Hak buyurdu; Ey Âdemoğlu benim için gündüz başında dört rekât kıl, ahiri nehera kadar (gündüzün sonuna kadar) kastettiklerine ben kâfi olurum, yeterim.¹⁴³ Sevmediklerinden seni def ederim. Bu namaz sabahın farz ve sünneti midir veya işrak veyahut kuşluk namazları mıdır? Kestirilememiştir. Kuşluk namazına hamledenler vardır.¹⁴⁴

132-Hasta başında yedi kere okunacak dua

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعُودُ مُسْلِمًا فَيَقُولُ سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ، إِلَّا شُفِيَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ قَدْ حَصَرَ أَجَلَهُ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Hangi Müslüman bir hasta müslüman gördüğü zaman yedi kere şu duayı okursa, eceli gelmediyse muhakkak şifa bulacaktır.¹⁴⁵ O dua şudur; أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ، إِلَّا شُفِيَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ قَدْ حَصَرَ أَجَلَهُ¹⁴⁶

143 Tirmizi, Sünen 475; Ebu Davut, Sünen; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Mişkat 2/180

144 Hadisimizin başlığına göre müellif, bu namazı kuşluk namazına hamletmiş görünüyor.

145 Tirmizi, Sünen 2083, Ebu Davut, Cenaiz, 3106 2/204; İbni Hacer Askalani Mişkat'ten tahriç ederek rivayet etmiştir. Mişkat 2/306

146 Türkçesi: Büyük arşın rabbi olan O büyük Allah'tan sana şifa vermesini isterim, dilerim.

133-Müslümanın imtihan edilmesindeki hikmetler

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا سَبَقَتْ لَهُ مِنْ اللَّهِ مَنْرَلَةٌ ، لَمْ يَبْلُغْهَا بِعَمَلِهِ ابْتِلَاءُ اللَّهِ فِي جَسَدِهِ ، أَوْ فِي مَالِهِ ، أَوْ فِي وَلَدِهِ ثُمَّ صَبَّرَهُ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى يُبْلِغَهُ الْمَنْرَلَةَ الَّتِي سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى

Muhammed bin Halid radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Şüphesiz kulun ameli ile ulaşmaya-çağı bir menzile ve mertebesi Allah katında olduğu vakitte Allah onu, bedeninde veya malında veyahut evladında bir musibetle imtihan eder. Sonra da o imtihanına sabrettirir ki Allahtan va'dedilmiş olan mertebesine ulaşınca kadar.¹⁴⁷ Şu hâlde her musibeti müslüman azap telakki etmemelidir, hemen sabrederek mükafatını gözetmelidir. Kazasına razı, emrine teslim olmak ne büyük saadettir. Lütfunda, kahrında hoş diyecek kadar temkinli olmaya çalışmalıdır vesselam.

134-Sevdiğini yitirenin mükafatı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبِضْتُ صَفِيَّةً مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Allah Teala buyurur; Mümin kulumun ehli dünyadan sevdiğini aldığı zaman bu sevgiyi saklayıp, sevabını Allahtan beklediği zaman; cezası, mükafatı ancak cennettir.¹⁴⁸ Bu hadisin şerhinde Aliyyü'l-kari merhum der ki: Eğer müminin sevdiği ahiret ehlinden olursa, mükafatı Allah'ın rızası olur, bu da cennetin fevkindedir (üstündedir). Ulemayı amilin, meşayih vasilin, evliya-ı arifin gibiler ahiret ehlidirler.

147Ebu Davud, Sünen 21/3090; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 21843; Taberani, Kebir ve Evsat; Ebu Ya'la; Beyhaki, Süneni Kübra; Mişkat 2/311

148Buhari, Sahihi Buhari; Rikak kitabı, 5/2361; Mişkat 2/290

135-Belanın ilk anında sabrın sevabı

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِنَّ صَبْرَكَ وَاحْتِسَابَكَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى لَمْ أَرْضَ لَكَ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Allah Teâlâ buyurur; Ey Âdemoğlu musibetin ilk hücumunda katlanır, sevabını Mevla'dan istersen, senin için cennetten başkasıyla mükafata razı olmam.¹⁴⁹ Sabredenlere ne mutlu.

136-Efendimizin yatariken okudukları

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفْيِهِ، ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ

Aişe validemiz buyurmuş: Şüphesiz Peygamberimiz döşegine konduğu vakitte her gece iki avucunu bir araya getirir akabinde ihlas, kul euzüleri okur sonra ellerine üfler sonra elleriyle gövdesinde ulaşılan yerlere sığar yani mesh eder. Evvel başına, yüzüne, ön taraflarına başlar, bu ameli üç kere yapardı.¹⁵⁰ Bu hadisi Buhari ve Müslim sahihlerinde zikretmişlerdir. Biz de böyle amel üzereyiz Elhamdülillah.

149İbni Mace, Sünen 1597; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 22226; Mişkat 2/403

150Buhari, Sahihi Buhari 5017, Müslim, Mişkat 2/587

137-Yasin suresinin fazileti

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَلْبًا، وَقَلْبُ الْقُرْآنِ (يَسْ) ، وَمَنْ قَرَأَ (يَسْ) ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِقِرَاءَتِهَا قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ دُونَ يَسْ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Şüphesiz her şeyin bir kalbi vardır, Kur'an'ın kalbi Yasin'dir. Kim ki Yasin okursa, onun için kıraati karşılığında Yasin'den başka Kur'an'ı on kere okumak sevabı vardır.¹⁵¹ Allah Teala'nın fazlı ve keremine nihayet yoktur. Az amel, çok sevap vermek kudreti dahilindedir, dilediğini işler. Kadir gecesi ile haremi Mekke'nin şerefleri de böyledir.

138-Dua edene üçten biri verilecektir

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِيْمٌ وَلَا قَطِيعَةٌ رَحِمَ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى ثَلَاثٍ إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ وَإِمَّا أَنْ يُدْخِرَهَا فِي الْآخِرَةِ وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا قَالُوا إِذَا نُكِّرُ قَالَ اللَّهُ أَكْثَرُ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Herhangi bir müslüman, kendisinde günah ve akrabayı ziyaretini kesmek bulunmayan bir dua ile dua ederse; Allah duası mukabilinde üç hasletten birini ihsan eder. Ya istediğini verir veya ahirette mükafatını ihsan eder veyahut duası karşılığında din ve dünyasında vuku bulacak fenalığı ondan sarf ve men eder. Ashabı Kiram dediler; bu takdirde biz duayı biz çok ederiz. Efendimiz cevapta buyurdu: Allah'ın icabet ve ikramı daha çoktur, fazlı keremi daha boldur.¹⁵² Nimetleri, karşılıksız iyilikleri için Allah'a hamdolsun.

151 Tirmizi, Sünen 2887; Darimi, Mişkat 2/596

152 Buhari, Edebul-Müfret 710; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 11133; Ebu Ya'la 1019; Mişkat 2/644

**139-Tevhit'in yani "La ilahe illallah"
demenin fazileti**

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : قَالَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا رَبِّ عَلِّمْنِي شَيْئًا أَذْكُرُكَ بِهِ وَأَدْعُوكَ بِهِ قَالَ : يَا مُوسَى قُلْ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ : يَا رَبِّ كُلُّ عِبَادِكَ يَقُولُ هَذَا ، إِنَّمَا أُرِيدُ شَيْئًا تَخْصُنِي بِهِ قَالَ : يَا مُوسَى لَوْ أَنَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعَ ، وَعَامِرُهُنَّ غَيْرِي ، وَالْأَرْضِينَ السَّبْعَ وَضِعْنَ فِي كَفَّةٍ ، لَمَالَتْ بِهِنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Musa dedi; Ey Rabbim! Bana bir şey öğret ki, onunla sana zikir ve dua edeyim. Allah buyurdu; Ey Musa, "La ilahe illallah" de. Musa dedi; Yarabbi her kulun onu der, ancak bir şey isterim ki bana has olsun. Allah buyurdu; Ey Musa yedi gök ve bundan başka gökleri şanlandıranlar ve yedi kat yer terazinin bir gözüne; La ilahe illallah da diğer gözüne konsaydı, La ilahe illallah hepsine galip gelirdi. ¹⁵³Çünkü Allah'ın ismine bir şey galip gelemez. İnsanlar nazarında kelime-i tevhidi küçük görüp de daha şerefliğini arayanlara Cenabı Hak, Musa aleyhisselam'a verdiği cevapla susturup tevhidin azametini beyan eylemiştir elhamdülillah.

153 İbni Hibban, Hakim, Nesai; Süneni Kübra 9334 nolu hadis, , Mişkat2/644, Ayrıca Şerhu's-sünne adlı kitabı müellif kaynak vermiş.

140-İlahi rahmetin genişliği

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى مِائَةَ رَحْمَةٍ أَنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالْبَهَائِمِ وَالْهَوَامِّ، فَبِهَا يَتَعَاطُونَ، وَبِهَا يَتَرَاخَمُونَ، وَبِهَا تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلَى وَلَدِهَا، وَأَخَّرَ اللَّهُ تَعَالَى تِسْعًا وَتِسْعِينَ رَحْمَةً يَرْحَمُ بِهَا عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Şüphesiz Allah'ın yüz rahmeti vardır, bundan birini; cinler, insanlar, hayvanlar, haşerat aralarında taksim etti. O bir cüzü ile birbirlerine şefkat ederler, acırlar, esirgerler. Vahşi hayvanlar bile yavrusunu onunla korur. Allah doksan dokuzunu geri bıraktığı, kıyamet gününde bütün (mümin) kullarını onunla esirger.¹⁵⁴ İlahi rahmeti yüz sayısı ile ifade etmek, tahdit (sınırlamak) için değil ancak zihinlere yaklaştırmak içindir. Çünkü ilahi rahmetin sonu yoktur. İnsanların anlayacağı şekilde ilahi rahmetin bulunduğunu açıklamaktan ibarettir vesselam.

154Hadis, Muttefakun aleyhtir. Hadis alimleri sahihliğinde ittifak etmişlerdir. Müellif İbni Mace demiştir. Ayrıca Mişkat 3/83

141-Gam ve kederleri kaldıran tevhit

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz kendisine şiddetli gam ve keder isabet ettiği zaman bu Tevhid-i şerifi okurdu.¹⁵⁵ O şudur; لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ (La ilahe illallah el-Azimu'l-halim, La ilahe illallah Rabbü'l-arşi'l-azim, La ilahe illallah Rabbü's-semavati ve Rabbü'l-ardı ve Rabbü'l-arşi'l-kerim¹⁵⁶) Musibete uğrayanlar çok tekrar etmeli, selameti için dua ve salavatı şerife ile bitirmelidir.

142-Uykusunda korkan için çare

عَمْرُ بْنُ شُعَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ جَدِّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا فزعَ أَحَدُكُمْ فِي النَّوْمِ فَلْيَقُلْ (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَخْضُرُونَ) فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو يُعَلِّمُهَا مَنْ بَلَغَ مِنْ وَلَدِهِ وَمَنْ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهُمْ كَتَبَهَا فِي صَكِّ ثُمَّ عَلَّقَهَا فِي عُنُقِهِ

Amr bin Şuayp radiyallahu anh, dedesinden rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Sizden biriniz uykusunda korktuğu vakit şu duayı okusun. أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَخْضُرُونَ (Euzü bi-kelamati'llahi't-tammeti min gada-bihi ve ikâbihi ve şerri ibâdihi ve min hemezeti's-şeyatini ve en yahdurun) derse; Şüphesiz o vesveseler ona zarar vermez. Abdullah bin Amr,

¹⁵⁵Buhari, Sahihi Buhari 6345; Müslim 2730; Buhari, Edebul müfret 700,702; Tirmizi; Nesai; İbni Mace; Ahmet, Müsnet; Taberani, Kebir

¹⁵⁶Anlamı: Azîm ve Halîm olan Allah'tan başka ilah yoktur. Azametli Arş'ın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve güzel Arş'ın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur.

balıg olan çocuklarına bu duayı talim eder, sabiler içinde yazar, boyunlarına asardı, radyallahu anh.¹⁵⁷ Bu hadiste muska ve hamail (tılsım) takmanın cevazına delil vardır. Duanın anlamı: Allah'ın gazabından, kullarının şerrinden, şeytanların vesveselerinden ve (onların) bana uğramalarından, Allah'ın tam kelimelerine sığınırım

143-Borcundan kurtulma yolu

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَجُلٌ هُمُومٌ لَزِمْتَنِي ، وَدُيُونٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْلًا أَعْلَمُكَ كَلَامًا إِذَا أَنْتَ قُلْتَهُ أَذْهَبَ اللَّهُ هَمَّكَ وَقَضَىٰ عَنْكَ دَيْنَكَ قَالَ : قُلْتَ : بَلَىٰ ، يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : قُلْ إِذَا أَصْبَحْتَ ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ : اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَلْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ غَلْبَةِ الدِّينِ ، وَقَهْرِ الرِّجَالِ ، قَالَ : فَفَعَلْتُ ذَلِكَ ، فَأَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمِّي ، وَقَضَىٰ عَنِّي دَيْنِي

Ebu Said el-Hudri radyallahu anh dedi: Bir adam geldi, “Ey Allah'ın resulü ben çok sıkıntı ve borç yükü altındayım ”dedi. Efendimiz buyurdu: “sana bir dua öğreteyim ki sen ona devam edince gam ve kederin gidecek, Allah borcunu ödeyecektir.” Ben de evet dedim. Buyurdu ki; sabah akşam şu duayı oku. Bende okudum. Allah sıkıntımı giderdi, borcumu da ödedi.¹⁵⁸ Nimetleri, karşılıksız iyilikleri için Allah'a hamdolsun. O dua şudur: **Allahümme inni euzü bike mine'l-hemmi ve'l-hazen, ve euzü bike mine'l-aczi ve'l-kesel ve euzü bike mine'l-cübni ve'l-buhli ve euzü bike min ğalebeti'd-deyn ve kahri'r-rical**¹⁵⁹

157Tirmizi, Sünen, Deavat 93; Ebu Davut, Sünen, Tıp 18; Mişkat 3/145. Ayrıca Tirmizi bu hadis için Hasen, garip demiştir.

158Ebu Davut, Sünen 8/1555 nolu hadis.

159ANLAMI: Allah'im! Üzüntü ve Kederden Sana sığınırım. Aciziyet ve Tembellikten sana sığınırım. Korkaklık ve Cimrilikten Sana sığınırım. Borç altına düşmekten ve İnsanların bana ezici üstünlük kurmasından Sana sığınırım.

144-Sıkıntılarını ferah ve sevinçe çeviren dua

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ كَثُرَ هَمُّهُ، فَلْيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ
اِنِّي عَبْدُكَ وَاِبْنُ عَبْدِكَ وَاِبْنُ اُمَّتِكَ وَفِي قَبْضَتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَا ضِىَّ فِيَّ
حُكْمُكَ عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ اَسْأَلُكَ بِكُلِّ اِسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ اَوْ اَنْزَلْتَهُ
فِي كِتَابِكَ اَوْ عَلَّمْتَهُ اَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ اَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي مَكْنُونِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ اَنْ
تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي وَجِلَاءَ هَمِّي وَعَمِي، مَا قَالَهَا عَبْدٌ قَطُّ اِلَّا اَذْهَبَ اللهُ عَمَّهُ
وَأَبْدَلَهُ بِهِ فَرَحًا

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Sıkıntı ve gamı çok olan bir insan şu duayı okusun: “Allahümme innî abdüke vebnu abdike vebnu emetike ve fi kabzati ke nâsiyetî biyedike mâdin fiyye hukmu ke adlun fiyye gadâuke es’elüke bi-kullismin hüve leke semmeyte bihî nefseke ev enzeltehû fi kitâbike ev allemtehû ehaden min halgıke eviste’serte bihî fi meknuni’l-ğaybi indeke en tec’alel-Kur’âne rabîa kalbî ve celâe hemmî ve gammî.”¹⁶¹ Bir kul bunu dedi mi, muhakkak Allah gam ve kederini giderip, ferah ve sevinç verecektir.¹⁶¹

160 Anlamı: “Allah’ım! Ben senin kulunum. Erkek ve kadın kullarının çocuğuyum. Alnım senin elindedir. Benim hakkımda senin hükmün geçerlidir. Senin, benim hakkımdaki takdirin adâlettir. Kendini isimlendirdiğin, Kitabında indirdiğin, kullarından birisine öğrettiğin veya katındaki gayb ilminde kendine has kıldığın sana âit her isimle: Kur’an’ı kalbimin baharı, hüznümün ortadan kalkması ve kederimin gitmesi (için vesile) kılmanı isterim.”

161 Ahmet bin Hanbel, Muvatta 3712; İbni Hıbban 972; Taberani 10/210 (10352); Rezin, Mişkat 3/133

145-Musibet vukuunda okunacak dua

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ،
فَيَقُولُ مَا أَمَرَهُ اللَّهُ: إِيَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ أَللَّهُمَّ اجْرِنِي فِي مُصِيبَتِي، وَأَخْلِفْ لِي
خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَخْلَفَ اللَّهُ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا

Ümmü Seleme Annemiz radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah (sal-lallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Hangi bir Müslümana bir bela ulaşır da şu duayı okursa muhakkak Allah elinden çıkandan daha iyisini verecektir.¹⁶² Bu dua Ümmü seleme'ye talim buyrulmuş ve eseri derhal görülmüştür. İhlas ve hüsnü zan lazımdır. Dua şöyledir: “Allahümme ecirni fi musibeti ve ahlifli hayran minha”¹⁶³

146-Kadın zinetini kaç gün terk eder?

عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ تُوْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

Ümmü Habibe annemiz radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah (sal-lallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Allah'a ve kıyamet gününe inanan kadın için ölü üzerine üç günden ziyade zinetini terk helal olmaz. Ancak koca için helaldir, onun için dört ay on gün terki caizdir.¹⁶⁴ Bu hadis kocanın karısı üzerinde hakkının çok büyük olduğunu ifade eder. Çünkü ana, baba ve sevgili evlatlar için üç günden fazla helal olmayan terki zinet, zevcin vefatında dört ay on güne yükselmiştir. Bunda olan esrar ve inceliği ancak Ulü-l elbab yani selim akıl sahipleri anlar.

¹⁶²Müslim, Sahih, sahife veya rakam 918, Kastalâni, Mevahib; Mişkat 3/452

¹⁶³Anlamı: Allah'ım uğradığım musibet sebebiyle beni mükafatlandır ve uğradığım zararı daha iyisiyle telafi et (gider)

¹⁶⁴Müslim, Sahih Müslim 1486; Nevevi, Riyazu's-Salihin 1/1774; İbni Mace, Mişkat 3/514, İbni Hibban,Sahih 4304

147-Ebu Zer'e beş şeyle nasihat

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سِتَّةٌ أَيَّامٍ إِعْقَلُ يَا أَبَا ذَرٍّ مَا يُقَالُ لَكَ بَعْدُ فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمَ السَّابِعُ قَالَ أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فِي سِرِّ أَمْرِكَ وَعَلَانِيَتِهِ وَإِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ وَلَا تَسْأَلَنَّ أَحَدًا شَيْئًا وَإِنْ سَقَطَ سَوَطُكَ وَلَا تَقْبِضْ أَمَانَةً وَلَا تَقْضِ بَيْنَ اثْنَيْنِ

Ebu zer dedi ki; Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem); altı gün “Ya Ebu Zer bundan sonra denileceği aklında tut” buyurdu. Yedinci gün olunca; “Sana gizli ve aşikâr Allahtan korkup, haramdan kaçmakla tavsiye ederim, bir günah işediğinde arkasından bir iyilik yap, kamçın elinden düşse bile asla kimseden bir şey isteme, emanet kabul etme, iki kişi arasında hüküm verme” buyurdu. Sallallahu aleyhi ve sellem.¹⁶⁵

148-Ağlamanın şerefi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَلِجُ النَّارَ مَنْ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الصَّرْعِ، وَلَا يَجْتَمِعُ عَلَى عَبْدٍ عُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Sağılan süt tekrar memeye girmediği gibi, Allah korkusundan ağlayan kişi Cehenneme girmez. Allah yolundaki toz ile Cehennemin dumanı da bir araya gelmez.¹⁶⁶ Bu hadis-i şerifte büyük müjde vardır. Allah korkusundan yaşayan gözle, kemali ihlasla cenk eden gazilere ne mutlu. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْهُمْ Allah'ım bizi onlardan kıl.

165 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 5/1818/ 21063; Mişkat 4/138

166 Tirmizi, Sahih 1633 nolu hadis, Tirmizi, Sünen 2311; Nesai, Süne; Ahmet bin Hanbel, Müsnet: Mişkat 4/186; Türkçe Kaynak olarak: Tirmizi, Fezâilü'l-cihâd 8; Zühd 9. Ayrıca bk. Nesai, Cihat 8; İbni Mace, Cihat 9

149-Şehide altı güzellik verilir.

الْمِقْدَامُ بْنُ مَعْدِي كَرَبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خِصَالٍ: يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ ، وَيُرَى مَقْعَدَهُ فِي الْجَنَّةِ ، وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَرْعِ الْأَكْبَرِ ، وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ الْيَاقُوتِيُّ مِنْهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ، وَيُرْوَجُ ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ رَوْجَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ ، وَيُشَفَّعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَقَارِبِهِ

Mikdam bin Ma'diy Kerb radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Allah katında şehit için altı övülen haslet vardır; kanının ilk toprağa karışmasıyla günahları yarlıganır (bağışlanır), cennette yeri gösterilir, kabir azabından kurtarılır, kıyametin büyük korkusundan emanda olur, başına bir izzet tacı konulur; onun bir yakutu dünya ve onda olanlardan daha kıymetlidir. Cennet hanımlarından yetmiş iki zevce verilir. Akraba ve ahababından yetmiş kişiye şefaati kabul olunur.¹⁶⁷ Ne mutlu bu dereceye ulaşanlara.

150-Çanaktaki yemeği sünnetlemenin fazileti

عَنْ كَبْشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَكَلَ فِي قِصْعَةٍ فَلَمَسَهَا إِسْتَغْفَرَتْ لَهُ الْقِصْعَةُ وَتَقُولُ أَعْتَقَكَ اللَّهُ مِنَ النَّارِ كَمَا أَعْتَقْتَنِي مِنَ الشَّيْطَانِ

Ebu Kebşe radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Bir müslüman yemek sonunda çanağı yaladığı (sünnetlediği) zaman, onu için çanak istiğfar eder; “Allah seni ateşten azad etsin, sen beni şeytandan kurtardığın gibi” der.¹⁶⁸ Ne güzel!

167Tirmizi, Sünen 1663; İbni Mace, Sünen 2779; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 17182; Mişkat 4/189

168Tirmizi; İbni Mace, Sünen; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Rezin

151-Toplu yemenin bereketi

عَنْ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَأْكُلُ وَلَا نَشْبِعُ ، قَالَ : فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرُقُونَ ؟ قَالُوا : نَعَمْ ، قَالَ : فَاجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ ، وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ يُبَارِكْ لَكُمْ فِيهِ

Vahşî b. Harbin, babası aracılığı ile dedesinden naklettiğine göre: Bir gün ashabı kiram Ey Allah'ın peygamberi! “Biz yeriz doymayız” dediler. Efendimiz buyurdu “korkarım ayrı ayrı yersiniz” evet dediler. Buyurdu ki; yemeğinizi bir arada yiyiniz, (başlarken) besmele çekiniz, sizin için bereket hasıl olur.¹⁶⁹ Lakin topluluk münasip olmak (mahremle namahrem karışık oturmamak) , hepsi pak ve nazif, edepli bulunmak şarttır. Tabi sevilmeyen hallerden uzak olmaları gerekmektedir.

152-İhtiyarlara ikramın mükafatı

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا أَكْرَمَ شَابٌ شَيْخًا مِنْ أَجْلِ سِنِّهِ إِلَّا قَيَّضَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ كَبِيرِ سِنِّهِ مَنْ يُكْرِمُهُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Bir genç ihtiyarlamış kardeşine yaşından için ikram ve hürmet etse, Allah onun için kocalığında ikram ve tazim eden bir kimseyi takdir eder.¹⁷⁰ Bu hadisten ihtiyarlara hürmet edenlerin ömürleri uzun olacağı da anlaşılmiştir. Diğer hadiste; “İhtiyarlarımıza hürmet etmeyen, gençlerimize merhamette bulunmayan, alimlerimizi saygı göstermeyen bizden değildir” buyruldu.

169Ebu Davut, Et'ime 14 ve İbni Mace, Et'ime 17; Mişkat 4/397

170Tirmizi, Sünen 2022; Taberani, Evsat 5903; Riyazüs-salihin 359 nolu hadis, Mişkat 4/691

153-Yetimlere ikram

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ مَسَحَ رَأْسَ يَتِيمٍ لَمْ يَمَسْحِ إِلَّا لِلَّهِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ يَمُرُّ عَلَيْهَا حَسَنَاتٌ وَمَنْ أَحْسَنُ يَتِيمَةٍ أَوْ يَتِيمٍ عِنْدَهُ كُنْتُ أَنَا وَهُوَ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Bir müslüman Allah rızası için, merhameten yetimin başını okşasa, onun dokunduğu her saç teli mukabilinde bir sevap verilir. Beraberinde olan yetime iyilik eden cennette benimle beraber böyledir-orta parmağı ile şehadet parmağını bir araya getirdi.¹⁷¹ Bu hadiste Muhsinlerin hüsnü hatimelerine (imanla ölüme) işaret vardır.

154-Ahirette iflas eden, kul hakkı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَتَدْرُونَ مَنْ الْمُفْلِسُ؟ قَالُوا: الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دَرَاهِمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ، فَقَالَ: إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ، وَصِيَامٍ، وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا، وَقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مَالَ هَذَا، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا، فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أَخَذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz ashabına sordu iflas eden kimdir. İflas eden parası ve malı olmayandır dediler. Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; ümmetimden iflas eden, kıyamet gününde namaz, oruç, zekât gibi ibadetlerle gelmiş ama ona sövmüş, onu fuhşa nispet etmiş, onun malını yemiş, onu kanını dökmüş, öbürünü dövmüş, hakları kadar sevaplarından alırlar. Borcu ödenmeden sevabı tüketirse mazlumların günahları yükletilir, ateşe atılır.¹⁷² Haklardan Allah'a sığınırız. فَتَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْحَقُوقِ

171 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Tirmizi, Sünen

172 Müslim 2581 numaralı hadis; Riyazu's-salihin 26/218; Mişkat 4/760

155-Kanaat dersi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ الْعَبْدُ مَالِي مَالِي إِنَّمَا لَهُ مِنْ مَالِهِ ثَلَاثٌ مَا أَكَلَ فَأَفْنَى أَوْ لَبِسَ فَأَبْلَى أَوْ أُعْطِيَ فَأَقْتَنَى وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَهُوَ ذَاهِبٌ وَتَارِكُهُ لِلنَّاسِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Kul malım, malım diye iftiharane (övünerek) söyler durur. Halbuki malından kendisinin olanı üçtür; yiyip çürüttüğü, giyiyip eskittiği, verip ahireti için hazırladığıdır. Bunlardan fazlasından ayrılır ve insanlara terk eder.¹⁷³ İbret alana ne mutlu.

156-Ebu Hureyre'ye verilen beş define

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ يَأْخُذْ عَنِّي هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ ؟ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ : فَقُلْتُ : أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَأَخَذَ بِيَدِي فَعَدَّ خَمْسًا وَقَالَ : اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ ، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ ، وَأَحْسِنِ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا ، وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا ، وَلَا تُكْثِرِ الصَّحِكَ ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الصَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ

Ebu Hureyre dedi: Bir gün Rasulullah Efendimiz buyurdu; benden şu kelimeleri kim alır ki onlarla amel eylesin veya amel edene öğretsin. Dedim “Ya Rasulallah ben alırım” şimdi elimi tuttu, beş kelime saydı ve buyurdu: 1-Haramlardan sakın ki insanların en abidi olasın. 2-Allah’ın verdiği kismete razı ol ki halkın en zengini olasın. 3-Komşuna iyilik et ki mümini kâmil olasın. 4-Kendin için sevdiğini insanlar içinde sev ki gerçek mümin olasın 5-Çok gülme, şüphesiz çok gülmek insanın şeref ve vakarını giderir, insanlar nazarında heybetin kalmaz vesselam.¹⁷⁴

¹⁷³Müslim, Züht ve Rikak, 2959; Riyazüs-salihin 483 numaralı hadis, Mişkat 5/23

¹⁷⁴Ahmet bin Hanbel, Müsnet 7748; Tirmizi, Sünen, Züht, 2305 numaralı hadis; İbni Mace, Sünen 4217; Mişkat 5/25

157-Hırsın zararı

عَنْ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَوَّ اللَّهُ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ، وَلَكِنِّي أَخْشَى أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا، وَتُهْلِكُكُمْ كَمَا أَهْلَكْتَهُمْ

Amr bin Avf radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Vallahi (bundan sonra) sizin için fakirlikten korkmam. Ancak ben sizden önceki ümmetlerin önüne dünya nimetlerinin yayıldığı gibi sizin önünüze de yayılıp onların o dünya (nimetleri) için yanıp tutuştuğları gibi sizin de yanıp tutuşmanızdan ve bunun onları helâk ettiği gibi sizleri de helâk etmesinden korkarım.¹⁷⁵ Çünkü dünya muhabbetiyle sarhoş olanlar, öldüklerinde ayılırlar. Heva, dünya, nefis, şeytan düşmanlarından selamet bulanlara ne mutlu.

158-Allah için buğz etmenin vacipliği

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى جَبْرَيْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَنْ أَقْلِبَ مَدِينَةَ كَذَا وَكَذَا بِأَهْلِهَا، قَالَ: يَا رَبِّ إِنَّ فِيهِمْ عَبْدَكَ فُلَانًا: لَمْ يَعْصِكَ طَرْفَةَ عَيْنٍ قَالَ: فَقَالَ: أَقْلِبْهَا عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، فَإِنَّ وَجْهَهُ لَمْ يَتَمَعَّرْ فَيَسَاعَةً قَطَّ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Allah Cebrail'e emreyledi, falan ve falan şehirleri aileleri ile döndür, harap et! Cebrail dedi; Şüphesiz onlar içinde filan kulun var, sana göz açıp kapatacak zaman kadar günah yapmadı. Allah buyurdu; o abid ve diğerleri üzerine şehri çevir, helak et! Çünkü o günahkarlara buğz etmedi, bir saat olsun benim yolumda yüzü değişmedi, gazabını (kızgınlığını) izhar etmedi (göstermedi).¹⁷⁶

175Buhari, Megazi 12; Müslim Züht 6; İbni Mace.

176Beyhaki Şuabu'l-İman 6/2581;Mişkat el-Mesabih 5/14

159-Zühd ve kanaat

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: عَظْمِي وَأَوْجِرْ، قَالَ: إِذَا قُمْتَ فِي صَلَاتِكَ، فَصَلِّ صَلَاةَ مُؤَدِّعٍ، وَلَا تَكَلِّمْ بِكَلَامٍ تَعْتَذِرُ مِنْهُ، وَأَجْمِعِ الْإِيَّاسَ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ

Ebu Eyüp el-Ensari (Halit bin Zeyd) radyallahu anh rivayet etti: Bir kimse efendimize gelip bana kısaca bir vaaz et dedi. Şimdi efendimiz buyurdu; namaza durduğun vakitte onu son namazın farz et, dünyasına veda edenin namazı gibi bir namaz kıl ki masivayı (Allahtan uzaklaştıran her şeyi) gönülden atasın. Kıyamet gününde özür dileyeyeceğin bir söz söyleme. Allah'ın verdiği kanaat et de halkın elinde olana göz dikme.¹⁷⁷ Çünkü asıl zenginlik kalp zenginliği, göz tokluğudur. Hırs ve tama sahibini dünya ve ahirette rezil eder vesselam.

160-Doğru söz, emaneti yerine getirmek

عَنْ مَالِكِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بَلَغَنِي أَنَّهُ قِيلَ لِلْقِمَّانِ الْحَكِيمِ: مَا بَلَغَ بِكَ مَا نَرَى؟ يَعْنِي الْفَضْلَ قَالَ: صِدْقُ الْحَدِيثِ، وَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ، وَتَرْكُ مَا لَا يَعْنِينِي

İmamı Malik rahimehullah'dan rivayet olundu: Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki; Şüphesiz Lokman Hakim aleyhisselam'a seni bu mertebeye ne ulaştırdı? denildi. Cevapta buyurdu: “Doğru söylemek, emaneti eda etmek, üzerime lazım olmayan lafı, işi terk etmekle” dedi.¹⁷⁸ Hakikaten bu üçü, kısa fakat çok mühim ve gereklidir. Amel edenleri Ebrar'a (hayır işleyen, takva sahibi kişilere) ulaştırır.

177 İbni Mace, Züht 15, 4171, Ahmet bin Hanbel, Müsnet 23498, Mişkât el-Mesabih 5/49

178 İmam-ı malik, Muvatta; Mişkât el-Mesabih 5/48

161-Miskinlere muhabbet

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مِسْكِينًا، وَأَمِتْنِي مِسْكِينًا، وَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ الْمَسَاكِينِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: لِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: إِنَّهُمْ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَائِهِمْ بِأَرْبَعِينَ حَرِيْقًا، يَا عَائِشَةُ، لَا تَرُدِّي الْمِسْكِينَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، يَا عَائِشَةُ، أَحْيِي الْمَسَاكِينَ، وَقَرِّبِيهِمْ، فَإِنَّ اللَّهَ يُقَرِّبُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Hadim-i Rasulullah Enes dedi: Efendimiz; “Ey Allah’ım beni miskin yaşat, miskin öldür, miskinler alayında haşret” diye dua buyurdu. Aişe validemiz dedi ki; “Ey Allah’ın Resulü niçin böyle dua ettin” Efendimiz buyurdu; “Şüphesiz onlar zenginlerden kırk sene evvel cennete girerler. Ey Aişe velev ki bir hurmanın yarısı olsun miskinleri reddetme, Ey Aişe miskinleri sev ve onları kendine yakınlaştır. Şüphesiz Allah da seni kıyamet gününde kendine yakınlaştırır.”¹⁷⁹ Diğer bir hadiste; eğer miskinler yalan söylemeselerdi, onları boş çeviren kurtuluş bulamazdı buyrulmuştur. اللَّهُمَّ الْجَعَلْنَا مِنَ الْمُحْسِنِينَ

179 Tirmizi, Sünen, Züht 37, 2352; İbni Mace, Sünen; Beyhaki, Şuabu'l-İman 13530; Mişkat el-Mesabih 5/59

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَقَالَ: يَا غَلَامُ
 أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ أَحْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ
 فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا
 بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ
 قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ

Abdullah bin Abbas dedi: Ben bir gün Peygamberimizin arkasında (bineğe oturmuş gidiyor) idim, şöyle buyurdu: Ey oğul! Allah'ın emir ve nehiyelerini koru ki o da seni dünyada sevilmeyenlerden, ahirette azap ve ikabından (eziyetten) saklasın. Allah haklarını koru ki onu önünde bulasın, yani bütün işlerine kefil ve yardımcı bulasın. İstedığın zaman ancak ondan iste, yardım istediğin vakit ondan yardım iste, yardım et-sin. Yakinen bil, inan ki şüphesiz ümmet seni faydalandırmak üzere bir araya gelseler, seni kendiliklerinden faydalandıramazlar ancak Allah'ın takdir ettiği kadar seni faydalandıra bilirler. Yine onlar sana bir zarar ve ziyan yapmak üzere cem olsalar (toplansalar), sana zarar veremezler ancak Allah'ın takdir ettiği kadar sana zarar verebilirler. Kalemler kaldırıldı, sayfeler kurudu.¹⁸⁰ Yani Cenabı Hak ezelde her şeyi yazdı, takdir buyurdu, iradesi değişmez, yazdığı bozulmaz. Hayrı şerri yaratan odur; insanlar, cinler hayra, şerre alet olurlar ama yaratmak ellerinde değildir. Allah dilemeden ellerinden bir şey gelmez. Burasının tafsilini Mir'at-ı İslam'ın kaza ve kader bahsinde arayınız vesselam.

¹⁸⁰Tirmizi, Sıfatul kıyamet 59; Ayrıca Tirmizi hadis için Hasen, Sahih demiştir. Ahmet bin Hanbel, Müsnet, Mişkat el-Mesabih 5/90

163-Kanaat ve hırs

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَتْ نِيَّتُهُ طَلَبَ الْآخِرَةِ جَعَلَ اللَّهُ غَنَاهُ فِي قَلْبِهِ، وَجَمَعَ لَهُ شَمْلَهُ، وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ، وَمَنْ كَانَتْ نِيَّتُهُ طَلَبَ الدُّنْيَا جَعَلَ اللَّهُ الْفَقْرَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَشَتَّتْ عَلَيْهِ أَمْرَهُ، وَلَا يَأْتِيهِ مِنْهَا إِلَّا مَا كُتِبَ لَهُ

Enes bin Malik'ten, Peygamberimiz Aleyhis'salatü vesselam buyurdu ki: Bir Müslümanın kastı; ahireti, Mevla'nın rızasını aramak olursa, Allah kalbinde zenginlik kılar, dağılmış işlerini toplar, dünya hakir ve hor olarak ona gelir. Herhangi bir insan ahiretini unuttur, dünyayı ararsa, Allah fakirliği iki gözü arasında kılar, işlerini dağıtır, dünyadan ancak yazılan kadar gelir.¹⁸¹ Yorgun gider, kalp huzurundan mahrum olur, eli zengin olsa da kalbi fakir olur.

164-Dokuz faziletle Allah'ın emri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَمَرَنِي رَبِّي بِتِسْعٍ: خَشْيَةِ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ، وَكَلِمَةِ الْعَدْلِ فِي الْغَضَبِ وَالرَّضَى، وَالْقَصْدَ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى، وَأَنْ أَصِلَ مَنْ قَطَعَنِي، وَأَعْطَى مَنْ حَرَمَنِي، وَأَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنِي، وَأَنْ يَكُونَ صَمْتِي فِكْرًا، وَتُطْقِي ذِكْرًا، وَتَنْظُرِي عِبْرَةً، وَأَمْرًا بِالْعُرْفِ وَقِيلَ بِالْمَعْرُوفِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Peygamberimiz Aleyhis'salatü vesselam buyurdu ki: Rabbim bana dokuz şeyi emreyledi; Gizli ve açıkta Allahtan korkmak, öfke ve hoşnutluk hallerinde adaleti muhafaza etmek, yoklukta ve varlıkta orta hali ihtiyar etmek (seçmek), benden alakayı kesene ulaşmam, beni mahrum edene vermem, bana zulmedeni, intikama kudret var iken af etmem, sukutum (susmam) fikir, sözüm zikir, bakmam ibret olmakla emreyledi. Bu dokuzu da başkalarına emret-

181 Tirmizi, hadis no; 2465; İbni Ebi'd-dünya züht bölümü, Cilt1, Sayfa 154, Hadis no: 332; Mişkat el-Mesabih 5/99

memi de tavsiye buyurdu.¹⁸² Hakikaten bunlar övülmüş ahlakın asıllarını toplamıştır. Bunları nefsinde cem eyleyen bir müslüman, faziletlerin çoğunu elde etmiş olacaktır.

165-Dünyayı sevmenin zararı

عَنْ قُتَيْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُوشِكُ الْأَمَمُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ، كَمَا تَدَاعَى الْأَكْلَةُ إِلَى فَضْعَتِهَا. فَقَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قَلَّةِ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلَكِنَّكُمْ عُقَاءُ كَعُقَاءِ السَّيْلِ، وَلَيَنْزِعَنَّ اللَّهُ مِنْ صُدُورِ عَدُوِّكُمْ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ، وَلَيَقْذِفَنَّ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ الْوَهْنَ. فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا، وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ

Sevban radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Yakın zamanda küfür üzere olan milletler aleyhinize kıyamla (başkaldırmakla) birbirlerini çağırırlar, şöyle ki: sofraya yemek yiyenler birbirini çağırdığı gibi. Mecliste bulunanlardan biri dedi: Ya Rasulallah o günde bizde azlık varda onun için mi böyle korkusuzca üstümüze gelecekler? Efendimiz buyurdu: Hayır, o günde siz çoksunuz lakin selin toplayıp götürdüğü işe yaramaz çerçöp gibisiniz, aralarınızda rabıta (bağ), muhabbet yok, kalpleriniz dağınık, itikatlarınız gevşek, ahlakınız bozuk, bu sebeplerle Allah, düşmanlarınızın yüreklerinden heybet ve korkuyu elbette ve elbette çıkarır. Sizin kalplerinize de zaaf ve aczi bırakır ki buna vehn denir Bir kişi dedi: Ya Rasulallah bizde sonradan ortaya çıkan zaaf ve aczin sebebi nedir? Yani vehn nedir? Efendimiz buyurdu: Dünyayı sevmeniz ve ölümü kerih (çirkin) görmenizdir.¹⁸³ Şarihi Allame diyor ki: üzülererek belirteyim ki, biz bununla müptela olduk. Üç yüz milyon müslüman esarettedir.

182Rezin; Kurtubi Tefsiri 7/346; Mişkat el-Mesabih 5/119

183Ebu Davut, Sünen, Melahim bahsi, 4299 numaralı hadis; Beyhaki, Şuabu'l iman, Mişkat el-Mesabih 5/124.

166-Kâğıtçık hadisi, Tevhidin şerefi

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ سَيُخَلِّصُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي عَلَى رُؤْسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَنْشُرُ عَلَيْهِ تِسْعَةَ وَتِسْعِينَ سِجَالًا كُلُّ سِجَلٍ مِثْلُ مَدِّ الْبَصْرِ ثُمَّ يَقُولُ أَتُنْكِرُ مِنْ هَذَا شَيْئًا أَظْلَمَكَ كَتَبْتِي الْحَافِظُونَ فَيَقُولُ لَا يَا رَبِّ . فَيَقُولُ أَفَلَاكَ عُذْرٌ فَيَقُولُ لَا يَا رَبِّ . فَيَقُولُ بَلَى إِنَّ لَكَ عِنْدَنَا حَسَنَةً فَإِنَّهُ لَا ظُلْمَ عَلَيْكَ الْيَوْمَ فَتَخْرُجُ بِطَاقَةٍ فِيهَا أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَيَقُولُ: أَحْضِرْ وَزَنْكَ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ مَا هَذِهِ الْبِطَاقَةُ مَعَ هَذِهِ السِّجَالَاتِ فَقَالَ: إِنَّكَ لَا تُظْلَمُ . قَالَ فَتُوضَعُ السِّجَالَاتُ فِي كِفَّةٍ وَالْبِطَاقَةُ فِي كِفَّةٍ فَطَاشَتِ السِّجَالَاتُ وَثَقُلَتِ الْبِطَاقَةُ فَلَا يُثْقَلُ مَعَ اسْمِ اللَّهِ شَيْءٌ

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teâlâ kıyamet gününde mahşer halkının gözleri önünde ümmetinden bir kimseyi kurtarır. O kul üzere göz uzunluğu doksan dokuz defter açar. Bundan sonra buyurur: Bunlardan bir şey inkâr eder misin? yazıcı meleklerim sana zulüm etti mi? O kişi: “Ey Rabbim zulüm etmediler” der. Adili Mutlak buyurur: Hiçbir özür beyan eder misin? Yine kişi: “Ey Rabbim hiç de özrüm yoktur” der. O zaman Allah buyurur: Evet Senin için indimizde (katımızda) bir hasene (iyilik) vardır. Şüphesiz bunda sana zulüm yoktur. Şimdi Kelime-i Tevhid yazılı bir kağıtçık çıkarılır; Allah Teala, tartına hazır ol buyurur, bunun üzerine o kul der ki: “Şu defterler karşılığında bu kağıtçık ne olur” diye ümitsizlik gösterir. Allah buyurur: Şüphesiz sen zulüm olunmazsın. Şimdi defterler bir göze, o kâğıtçık öbür göze konur, defterler hafif, kağıtçık ağır gelir. “Allah’ın ismi ile beraber bir şeye (hiçbir şey) ağır gelemmez” buyurdu sallallahu aleyhi ve sellem.¹⁸⁴ Bu hadisi şerifte büyük müjde vardır lakin o kağıtçığı küfür ve ilhad (sapma) ateşiyle yakmadan oraya ulaştırmak lazımdır.

184İbni Mace, 225; Tirmizi, 2639; Mişkât el-Mesabih 5/239

167-İman şubelerinin en yükseği

عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَفْضَلُ الْإِيمَانِ أَنْ تُحِبَّ لِلَّهِ وَتُبْغِضَ لِلَّهِ وَتُعْمَلَ لِسَانَكَ فِي ذِكْرِ اللَّهِ وَأَنْ تُحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ وَتَكْرَهُ لَهُمْ مَا تَكْرَهُ لِنَفْسِكَ وَأَنْ تَقُولَ خَيْرًا أَوْ تَصْمُتَ

Muaz bin Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İman şubelerinin en yücresi, Allah için sevmek, Allah için buğzetmektir (kin beslemektir). Dilini de Allah Teâlâ'nın zikrinde çalıştırmaktır. Nefsin için sevdiğini insanlar içinde sevmen, kendin için hoş görmediğini onlar için de hoş görmemektir. Daima hayır söylemek veya sukut etmektir (susmaktır).¹⁸⁵ Bu hadis de bütün faziletleri toplayan, Cevamiul-Kelim¹⁸⁶dendir.

168-Tevhidin faziletleri

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيْسَ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحَشَهُ فِي الْمَوْتِ وَلَا فِي الْقُبُورِ وَلَا فِي النُّشُورِ كَأَنِّي أَنْظِرُ إِلَيْهِمْ عِنْدَ الصَّيْحَةِ يَنْقُضُونَ رُؤُسَهُمْ مِنَ التُّرَابِ يَقُولُونَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kelime-i Tevhid ehline; ölüm zamanında, kabir karanlığında, kıyametin ahvalinde; korku, ürkemek, tasa olmaz. Sanki ben onlara nazar ediyorum (bakıyorum); sur üfürülünce topraktan başlarını silkerek “bizden hüznün ve kederi gideren Allah’a hamdeder, onu yüceltiriz” derler.¹⁸⁷ اَللّٰهُمَّ الْجَعَلْنَا مِنْهُمْ

185 Taberani, Kebir; Ayrıca Ahmet bin Hanbel, Müsnet 22031

186 Toplayıp bir araya getiren” anlamındaki câmi’ ile “söz” anlamındaki kelimenin çoğul şekillerinden meydana gelen bu tamlama daha çok veciz sözleri ifade etmekle beraber hadis ilminde Hz. Peygamber’in az sözle çok mana ifade etme özelliğini belirtmekte ve az da olsa Camiu’l-keîâm ve Camiu’l-keîm şekillerinde de kullanılmaktadır. Hz. Peygamber, diğer peygamberlerden farklı olarak sadece kendisine verilen özellikleri saydığı bir hadiste “Ben Cevamiul-keîm ile gönderildim” (Buhari, “Cihat”, 122, “Tabir”, 22, “İ’tişâm”, 1; Müslim, “Mesâcid”, 6); “Bana Cevamiul-keîm verildi” (Müslim, “Mesâcid”, 5, 7-8, “Eşribe”, 71) demektedir.

187 Taberani, Kebir; İbni Ebi’ d-dünya, 90, ; Ali el-Muttaki, Kenzu’l Ummal 1/43

169-Tevhidin meziyeti

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَدْفَعُ عَنْ قَائِلِهَا تِسْعَةً وَتِسْعِينَ بَابًا مِنَ الْبَلَاءِ، أَذْنَاهَا أَلْهَمٌ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kelime-i Tevhit müdavimlerinden (devamlı yapanlardan) doksan dokuz türlü belayı def eder, en küçüğü yürek sıkıntısı, iç uyuntusudur.¹⁸⁸

170-Müminin ahlakı

عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مِنْ أَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِ حُسْنُ الْحَدِيثِ، إِذَا حَدَّثَ، وَحُسْنُ الْإِسْتِمَاعِ إِذَا حَدَّثَ، وَحُسْنُ الْبِشْرِ إِذَا لَقِيَ، وَوَقَاءُ الْوَعْدِ إِذَا وَعَدَ "

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Söylediği zaman sözü güzel, konuştuğunda dinlemesi güzel, bir kardeşe kavuştuğu zaman yüzü güleç ve güzel olmak, vaat ettiği zaman vadini yerine getirmek; Kemal ehli müminin huylarındandır.¹⁸⁹ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى دِيْنِ الْاِسْلَامِ bizi İslam dini ile şereflendiren Allah'a hamdolsun.

188Deylemi; Münavi, Feyzu'l-kadir, Cilt 2, Sahife 456, Hadis numarası: 2293

189Deylemi; Zehebi, Mizanu'l-İtidal 4/74; Ali el-Muttaki, Kenzu'l Ummal, 1/88

171-Tevazu sahiplerinin alametleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ لَمْ يَأْتِفْ مِنْ ثَلَاثٍ فَهُوَ مُؤْمِنٌ حَقًّا خِدْمَةَ الْعِيَالِ وَالْجُلُوسِ مَعَ الْفُقَرَاءِ وَالْأَكْلِ مَعَ خَادِمِهِ هَذِهِ الْأَفْعَالُ مِنْ عَلَامَاتِ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ (أَوْلِيكَ هُمْ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا)

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç şeyden utanmayan, kibirlenmeyen hakiki mümindir: 1-Eşi ve çocuklarına hizmet, 2-Fakir ve miskinlerle beraber oturmak, 3-Hizmetçilerle beraber yemek. Şu işler Allah'ın kitabında (işte hakiki müminler onlardır) diye vasfeylediği Müslümanların nişanelerindendir (belirtilerindendir).¹⁹⁰

172-Müslümanın Kâbe'ye üstünlüğü

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا كَعْبَةُ مَا أَطْيَبُ رِيحَكَ، وَيَا حَجْرُ مَا أَعْظَمَ حَقِّكَ وَاللَّهُ لِلْمُسْلِمِ أَعْظَمُ حَقًّا مِنْكُمْ مَا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Kâbe kokun ne güzel! Ey Hacer-i Esvet hakkın ne büyük! Allah'a yemin ederim ki Müslüman her ikinizden de hak cihetinden (yönünden) daha büyüktür, derecesi yüksektir.¹⁹¹

190Deylemi; İbni Asakir, Şam Tarihi, 6/29; Ali el-Muttaki, Kenzu'l Ummal, 1/88

191Ukayli, Duafa; 1/187; Ali el-Muttaki, Kenzu'l Ummal 1/91

173-Şeytanın birinci emeli şirkidir

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا أَصْبَحَ إِبْلِيسُ بَعَثَ جُنُودَهُ
فَيَقُولُ : مَنْ أَصَلَ الْيَوْمَ مُسْلِمًا أَلْبَسْتُهُ التَّاجَ ، قَالَ : فَيَجِيءُ فَيَقُولُ هَذَا : لَمْ أَزَلْ
بِهِ حَتَّى طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ، فَيَقُولُ : يُوشِكُ أَنْ يَتَزَوَّجَ . وَيَجِيءُ فَيَقُولُ هَذَا : لَمْ أَزَلْ بِهِ
حَتَّى عَقَّ وَالِدَيْهِ ، فَيَقُولُ : يُوشِكُ أَنْ يَبْرَهُمَا . وَيَجِيءُ هَذَا فَيَقُولُ : لَمْ أَزَلْ بِهِ
حَتَّى أَشْرَكَ ، فَيَقُولُ : أَنْتَ أَنْتَ ، وَيُلْبِسُهُ التَّاجَ

Ebu Musa rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şeytan sabahleyin askerini sevk eder, der ki; Bugün Müslümanı yolumdan saptırana taç giydiririm. Şeytanlar gelirler, içlerinden biri der ki; ben musallat olduğum Müslümandan aralanmadım (ayrılmadım) hatta karısını boşattım. İblis der ki; yakın zamanda yine nikahlar. Öbürü gelir der ki; ben uğraştım anasına, babasına isyan ettirdim. Başları der ki; yakın zamanda yine onlara iyilik eder. Diğeri gelir der ki; ben, müslüman küfür (inkâr) edinceye kadar çalıştım. Koca iblis memnun olur, ona; sen, sen diye alkışlar, hemen başına taç giydirir.¹⁹² Şeytanın insanlardan birinci emeli ve arzusu, af ihtimali olmayan küfür ve şirkidir. Bundan çok korunmak Müslümanlara mühim ve gereklidir. İman her günahla beraber bulunur, yalnız küfür ile birleşmek ihtimali yoktur vesselam.

192 Taberani, Kebir; Hakim, El-Müstedrek; ; Ali el-Muttaki, Kenzu'l Ummal 1/125

**174-Gizli nafil namazın yirmi beş
derece üstünlüğü**

عَنْ صُهَيْبِ بْنِ سَنَانَ الرُّومِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: صَلَاةُ الرَّجُلِ تَطَوُّعًا
حَيْثُ لَا يَرَاهُ النَّاسُ تَعْدِلُ صَلَاتَهُ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ

Süheyb-i Rumi radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kişinin halkın görmediği yerde kılmış olduğu nafil namazı, insanların gözleri önünde kıldığı yirmi beş namazına denk gelir.¹⁹³ Efendimiz de bütün sünnetleri hane-i saadetinde (evinde) eda ettiğini Aişe validemiz rivayet eylemiştir.

**175-Kazancını daha iyi hale getirmek,
dünya sevgisinden değildir**

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مِنْ فِقِهِ الرَّجُلِ أَنْ يُصْلِحَ
مَعِيشَتَهُ، وَ لَيْسَ مِنْ حُبِّ الْمَالِ طَلَبُ مَا يُضِلُّكَ

Ebu'd-derda radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Geçimine sebep olan şeyleri iyileştirmek, kişinin ilmindendir. Seni iyi hale getiren şeyi istemek, malı sevmekten değildir.¹⁹⁴ Malın fitne olması nefisten değil, onu güzel idare edememektendir.

193 Ebu Ya'la , Suyuti Camiu's-Sağır, ; Ali el-Muttaki Kenzu'l Ummal 1/135

194 İbni Adiy, Kamil; Beyhaki, Şuabu'l İman 6563, ; Ali el-Muttaki, Kenzu'l Ummal 1/143

176-Allah için buğzun şerefi

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِبُغْضِ أَهْلِ
الْمَعَاصِي، وَالْقَوَاهِمِ بِوُجُوهِ مُكْهَفَرَةٍ، وَالتَّمَسُّوا رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِهِمْ وَتَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ
بِالتَّبَاعِدِ مِنْهُمْ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslümanlar açıktan Mevla'ya karşı gelenlere buğz etmekle (kin beslemekle) Allah'a yaklaşınız. Onları ekşi yüzle karşılayınız. Allah'ın rızasını onların gazabı ile arayınız. Onlardan uzaklaşmakla Mevla'ya yaklaşınız.¹⁹⁵ Allah için buğzun (kinlenmenin) iman şubelerinin en üstünlerinden olduğu bilinmiştir.

177-Değiştirmeye gücün yetmediğin münkeri sır etmek

عَنْ ابْنِ أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَأَيْتُمُ الْأَمْرَ لَا يَسْتَطِيعُونَ
تَغْيِيرَهُ فَاصْبِرُوا حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي يُغَيِّرُهُ

İbni Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslümanlar! menetmeye kadir olamadığınız emri münkeri (beğenilmeyen şeyi) gördüğünüz vakitte, Allah onu değiştirinceye kadar sabrediniz.¹⁹⁶ Günahların zararı, menetmeye kudreti var iken susmaktır.

195 İbni Şahin, El-Efrad, Ali el-Muttaki, Kenzu'l Ummal 1/146

196 İbni Adiy, Kâmil; Beyhaki, Şuabu'l İman

178-Emir ve nehiy yapan Allah'ın halifesidir

عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَهُوَ خَلِيفَةُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةُ كِتَابِهِ وَخَلِيفَةُ رَسُولِهِ

Sevban radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İyilikle insanlara emredip, dinde yasak olanlardan men eden, yeryüzünde Allah'ın halifesi, kitabının da halifesi, resulünün de vekilidir.¹⁹⁷ Bu ümmetin hayır ümmet olması bu fazilettendir.

179- İkiyüzlülük ve zararı

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُخْرِجَنَّ مِنْ أُمَّتِي مِنْ قُبُورِهِمْ فِي صُورَةِ الْفِرْدَةِ وَالْخَنَازِيرِ بِمُدَاقَعَتِهِمْ فِي الْمَعَاصِي وَكَفَّهِمْ عَنِ النَّهْيِ وَهُمْ يَسْتَطِيعُونَ

Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Nefsim elinde olana yemin ederim ki ümmetimden bazıları kabirlerinden maymunlar, hıncırlar (domuzlar) suretinde çıkarlar; fasıkların günahlarında (Müdahene ederek) yani riyakarlık ve iki yüzlülük yaparak men etmeye kudretleri varken yasak etmedikleri sebebiyle.¹⁹⁸ Müdahene (riyakar) ve müdaranın (dalkavukluğun) tarifleri ahlak kitabında bildirildi.

197 İbni Adiy, Kâmil, cilt 6/sayfa 84; Deylemi, Müsnet 101

198 Ebu Nuaym, Hilye, Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal 1/149

180-Merhamet

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَيَقِفُ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ قَبِيضًا
اللَّهُ وَقُوفُهُ حَتَّى يُصِيبَهُ مِنْ ذَلِكَ كَرْبٌ شَدِيدٌ فَيَقُولُ اِرْحَمْنِي الْيَوْمَ فَيَقُولُ وَهَلْ
رَحِمْتَ شَيْئًا فِي خَلْفِي مِنْ أَجْلِي فَأَرْحَمُكَ هَاتِ وَلَوْ عُصْفُورًا

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz bir kul Allah huzurunda bekletilir. Allah beklemesini uzatır, o kula şiddetli sıkıntı, elem, hüzn isabet eder de derki; bugün beni esirge. Allah da buyurur: sen mahluklarımdan bir şeye acıdın mı? Benim rızamı aradın mı? Getir velev ki serçe olsun, ben de sana bugün rahmet edeyim.¹⁹⁹ Diğer bir hadiste “merhamet etmeyen, merhamet edilmez, acıyınız ki Allah da sizi merhamet etsin” buyrulmuştur.

181-Çocukları sevindirene ferah evi verilir

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ دَارًا يُقَالُ
لَهَا دَارُ الْفَرَحِ، لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا مَنْ فَرَّحَ الصَّبِيَّانِ

Hazreti Aişe (Allah ondan ve anne babasından razı olsun) rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz cennette bir saray var ki, ona ferah evi denir. O eve ancak çocukları sevindirenler girer.²⁰⁰ Dünyada iken bu fırsatı kaçırmamalıdır.

199 İbni Asakir, Tarih; Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal 1/175

200 İbni Adiy, Kâmil

182-Merhamet

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَا أَنَسُ إِرْحَمِ الصَّغِيرَ وَوَقِّرِ الْكَبِيرَ
تَكُنْ مِنْ رُقَقَائِي

Enes radiyallahu anh rivayet etti rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Enes! Küçüklere acı, ihtiyarlara hürmet göster ki cennette arkadaşlarımdan olasın.²⁰¹

183-Dualar

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ يَتَنَاقَسُونَ
الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ فَادْعُ بِهَذِهِ الدَّعَوَاتِ : اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْاَمْرِ ، وَاَسْأَلُكَ
الْعَزِيْمَةَ عَلٰى الرُّشْدِ ، وَاَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَالصَّبْرَ عَلٰى بِلَائِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ
وَالرِّضَا بِقَضَائِكَ ، وَاَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيْمًا ، وِلِسَانًا صَادِقًا ، وَاَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ
، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ ، وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ

Bera bin Azip radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman insanları altın, gümüşe rağbetlerinin çok olduğunu gördüğün vakitte sen şu dualara devam et²⁰² ki selamete eresin. O zaman gelip çatmıştır, duaları ganimet bil. O duanın Türkçe okunuşu şöyledir: Allahümme inni es'elüke's-sebeete fi'l-emri ve es'elüke'l-azimete ala'r-rüşdi ve es'elüke şükra nimetike ve's-sabra ala belaike ve hüsne ibadetike ve'r-rıda bi-kadaike es'elüke kalben selimen ve liseenen sıdkan ve es'elüke min hayri ma ta'lemü ve euzü-bike min şerri ma ta'lemü ve estağfiruke lima ta'lemü²⁰³

201 Beyhaki, Şuabu'l-ıman, 22/370, 10545; Askeri, emsal.

202 Taberani, Kebir, Evsat, 7/248, Tirmizi, De'avat, 23; İbni Ebi Şeybe, Dua, No: 2949

203 **Anlamı:** Allah'ım! Senden dinde sebat etmemi istiyorum. Senden doğrulukta kararlı olmak istiyorum. Senden nimetlerine şükretmek ve ibadetlerini en güzel biçimde yapmak istiyorum. Senden doğru söyleyen bir dil, sağlıklı ve sana teslim olan bir kalp istiyorum. Bildiğin her zararlı şeyin şerrinden sana sığınmıyorum. Bildiğin her hayırlı şeyi istiyorum.

184-Ahir zamanda

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْفَقَاةَ لِأَصْحَابِي سَعَادَةٌ وَإِنَّ الْغِنَى
لِلْمُؤْمِنِينَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ سَعَادَةٌ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ashabım için fakirlik şüphesiz sadettir. Ahir zamandaki müminler için ise zenginlik şüphesiz iyidir.²⁰⁴

185-Ahir zamanda

عَنْ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ
زَمَانٌ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ أَصْفَرٌ وَلَا أَبْيَضٌ لَمْ يَتَهَنَّ بِالْعَيْشِ

Mikdam bin Ma'diy Kerb radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki kendisiyle beraber sarı, beyaz (altın, gümüş) olmayan için yaşamak güzel olmayacaktır.²⁰⁵ Parası olmayanları insandan saymamak, itibar etmemek hastalığı avrupadan bize sirayet ettiği zaman fakirlere Mevla selametler versin. Hemen bu zamanların arefesindeyiz vesselam.

Bildiğin her günah için bağışlamamı diliyorum. Sen gizli olan şeyleri çok iyi bilensin.

204Rafii, Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal.

205Taberani, Kebir; Ebu Nuaym, Hilye; Heysemi, Mecma'uz-Zevaid 68-4

186-Nimetler için hamdetmenin fazileti

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى حَمْدٍ مِنْ نِعْمَةٍ فَقَالَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ إِلَّا أَدَّى شُكْرَهَا فَإِنْ قَالَهَا الثَّانِيَةَ جَدَّدَ اللَّهُ ثَوَابَهَا فَإِنْ قَالَهَا الثَّالِثَةَ عَفَرَ
اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teâlâ bir kul üzerine nimetleri verdi de Allah'a hamdetti mi hemen şükrünü ödemiş olur. İkinci bir hamederse, Allah onun için sevaplarını yeniler. Üçüncü bir hamederse Allah günahlarını bağışlar.²⁰⁶ Vasiyeti kaçırmayıp her nimet ardından üç defa hamdetmelidir.

187-Sabrın şerefi

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : إِذَا وَجَّهْتُ إِلَى عَبْدٍ مِنْ
عِبِيدِي مُصِيبَةً فِي بَدَنِهِ أَوْ فِي وُلْدِهِ أَوْ فِي مَالِهِ فَاسْتَقْبَلَهُ بِصَبْرٍ جَمِيلٍ ، اسْتَحْيَيْتُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ أَنْصِبَ لَهُ مِيزَانًا ، أَوْ أَنْشُرَ لَهُ دُيُوتَانًا

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala buyurdu: Ben kullarımdan bir kula, bedeninde yahut çocuğunda veya malında bir bela verdiğim vakitte o belayı güzel bir sabır ile karşılırsa kıyamet gününde onun için defter açmaktan, mizan kurmaktan utanırım.²⁰⁷ Yani bunların biri olmadan doğru cennete sevk ederim. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الصَّابِرِينَ Allah'ım beni sabredenlerden eyle, Âmin.

206Hâkim, Müstedrek; Beyhaki Şuabu'l-İman

207Suyuti, Camiu's-Sağır 6025; Hakim

188-Çocuklarını kaybedenlerin mükafatı cennettir

عَنْ مُعَاذِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَقَّى لَهَا ثَلَاثَةً
أَوْلَادٍ لَمْ يَبْلُغُوا الْحَنْثَ إِلَّا أَدْخَلَ اللَّهُ وَالِدِيهِمُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ قَالُوا
وَإِثْنَيْنِ قَالَ وَإِثْنَيْنِ قَالُوا وَوَاحِدٍ قَالَ وَوَاحِدٍ وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، إِنَّ السَّقَطَ لَيَجْرُ
أُمَّهُ بِسَرَرِهِ إِلَى الْجَنَّةِ ، إِذَا احْتَسَبَتْهُ

Muaz bin Cebel radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Hangi iki müslüman ki baliğ olmamış (buluğa ermemiş) üç çocukları kabz olursa (vefat etse) Allah Teala fazlı kere miyle ana ve babalarını cennete sokar. Dediler; iki olursa, dedi: ikide, dediler; bir olursa, buyurdu: bir olursa yine lütfa nail olur, cennete dahil olur. Nefsim elinde olana yemin ederim ki ölü düşen çocuk bile göbek bağıyla anasını cennete çeker gider, ana sevabını rica ettiği (umduğu) zaman.²⁰⁸ Hakikaten Müslümanlara büyük müjdeler vardır el-Hamdülillah.

189-Sabretmeyene de cennet vardır

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ مَاتَ لَهُ وَلَدٌ ذَكَرَهُ أَوْ
أُنْفَى سَلَّمَ أَوْ لَمْ يَسَلِّمْ رَضِيَ أَوْ لَمْ يَرْضَ صَبَرَ أَوْ لَمْ يَضِرْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةَ

Abdullah bin Mesut radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslümanın erkek veya kız bir çocuğu öldüğünde, emri ilahiye teslim olsun olmasın, kazasına razı olsun olmasın, belasına sabırlı olsun olmasın, sevabı ve mükafatı ancak cennettir.²⁰⁹ Bu müjde bütün müjdelerin üstündedir el-Hamdülillah.

208 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Beyhaki, Şuabu'l-İman; Taberani; Hakim

209 Taberani, Kebir; Suyuti, Camiu'l-Ehadis, 23915; Kastalani, İrşadu's-Sari, sahife veya rakam 2/380 , Senedi zayıf denmektedir.

190-Sabreden hastanın mükafatı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ مَرِضَ لَيْلَةً فَصَبَرَ وَرَضِيَ بِهَا
عَنِ اللَّهِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman bir gece hasta olup da sabreder, Allah Teâlâ'dan gelene razı olursa, anasından doğduğu gün gibi günahlarından çıkar, pak olur.²¹⁰ أَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِفْضَالِهِ Allah'ın iyilik ve ihsanına hamdolsun.

191-Sabreden hastanın mükafatı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ
السُّقْمِ، وَلَوْ يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي السُّقْمِ أَحَبُّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Müminin hastalıktan şikâyet ve feryadına şaşarım. Eğer hastalıktan kendisi için alacağı mükafatı bilse idi, Allah Teala'ya kavuşuncaya kadar hasta olmayı severdi.²¹¹

210Hakim, Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal 6679

211Suyuti, Camiu's-Sağır; Beyhaki, Şuabu'l-İman 9937; Ebu Nuaym, Hilye 4/266, 5838; Bezzar 1761; Hakim; Aynı Hadisin Abdullah İbni Mesut'tan rivayetinde: Rasulullahın tebessüm ettiğini gördük ve neye tebessüm ediyorsunuz diye sorunca, bu hadisi söyledi.

كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَبَسَّمَ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مِمَّ تَبَسَّمْتَ؟ قَالَ: "عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ السُّقْمِ، وَلَوْ يَعْلَمُ مَا فِي السُّقْمِ أَحَبُّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ"

192-Allah'tan daha sabırlı kimse var mıdır?

عَنْ أَبِي مُوسَى : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا أَحَدَ أَصْبَرَ عَلَىٰ أَدَىٰ يَسْمَعُهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، إِنَّهُ يُشْرِكُ بِهِ ، وَيُجْعَلُ لَهُ الْوَلَدُ ، ثُمَّ هُوَ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ ،

Ebu Musa rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İştihap te ezaya Allahtan daha çok sabreden bir kimse yoktur. Şüphesiz kendisine küfür ve şirk edilir, çocuğu var denir. Yani kendisine çocuk nispet edilir. Halbuki O, bunlara afiyet verir, belaları def eder, rızklarını da verir.²¹² Düşünüldüğü zaman bu hal, hakikatin ta kendisi olduğu şüphesizdir. Müslüman Mevla'nın ahlakı ile ahlaklanmaya çalışmalıdır.

193-İnsanın iyi veya kötü olduğunun alameti

عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا رَأَيْتَ كُلَّمَا طَلَبْتَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ وَابْتَغَيْتَهُ يُسْرِلَكَ وَإِذَا أَرَدْتَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَابْتَغَيْتَهُ عَسَرَ عَلَيْكَ فَأَعْلَمَ أَنَّكَ عَلَىٰ حَالٍ حَسَنَةٍ وَإِذَا رَأَيْتَ كُلَّمَا طَلَبْتَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ وَابْتَغَيْتَهُ عَسَرَ عَلَيْكَ وَإِذَا طَلَبْتَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَابْتَغَيْتَهُ يُسْرِلَكَ فَأَنْتَ عَلَىٰ حَالٍ قَبِيحَةٍ

Said bin Ebu Said rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Ne zaman ahiret işinde bir şey arasan, kolayca elde edersin. Dünya işinden birini ararsan güçlük çekiyorsun, şimdi yakinen bil ki şüphesiz sen güzel bir hal üzeresin. Ne zaman ki ahiret işi aradığın vakitte güçleşir, dünyayı takip edince kolay elde edersin, şimdi sen çirkin bir hal üzere bulunuyorsun.²¹³ Al sana mizan, kendini tartmağa kafidir vesselam.

212Buhari, 6099; Müslim, 2804; Ahmet bin Hanbel, Müsnet

213Beyhaki, Şuabu'l-İman; İbnu'l-Mubarek den Mürsel olarak rivayet edilmiş

194-Hac ve gaza sevabı alanlar

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: طُوبَى لِمَنْ بَاتَ حَاجًّا وَأَصْبَحَ غَازِيًا رَجُلٌ مَسْتُورٌ، ذُو عِيَالٍ، مُتَعَفِّفٌ، قَانِعٌ بِالْيَسِيرِ مِنَ الدُّنْيَا، يَدْخُلُ عَلَيْهِمْ صَاحِحًا، وَيَخْرُجُ مِنْهُمْ صَاحِحًا، فَوَ الَّذِي تَفْسَى بِيَدِهِ إِنَّهُمْ هُمُ الْحَاجُّونَ الْعَازُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Saadet ve cennet o kimseyedir ki hacı olarak geceler, gazi olarak sabahlar. O bir müslüman adamdır ki halini saklar, evladı iyal (çocuk ve eş) sahibi, iffetli, dünyadan aza kanaat eden, evladı iyaline (çocuklar ve eşine) gülerek girer, gülerek evinden çıkar. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, şüphesiz onlar Allah yolunda hac ve gaza edicidirler.²¹⁴ Yani hüsnü ahlak, güler yüz, kanaat sayesinde hacı ve gaziler derecesine vasıl olurlar.

195-Kanaat

عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا ابْنَ آدَمَ اِرْضَ مِنَ الدُّنْيَا بِالْقُوْتِ فَإِنَّ الْقُوْتِ لِمَنْ يَمُوتُ كَثِيرٌ

Semure radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Âdemoğlu dünyadan seni yaşatacak kadara razı ol, şüphesiz gıdanın ölecek olana kifayet edecek (yetecek) kadarı bile çoktur.²¹⁵ Hırs ve tamaha (aç gözlülüğe) mağlup olma demektir.

214Suyuti, Camiu's-Sağir, Camiu'l Ehadis 14/136, 13963; Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal 7099; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

215Suyuti, Camiu'l Ehadis 27512; Muhammed el-gazi, İtkan, 1/396; Ebu Nuaym; Askeri; Deylemi

196-Mazluma yardımın mükafatı

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَعَاثَ مَلْهُومًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ كَلِمَاتٍ وَسَبْعِينَ مَغْفِرَةً وَاحِدَةً فِيهَا صَلَاحُ أَمْرِهِ كُلِّهِ وَثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ لَهُ دَرَجَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Mazluma ve zarurette olan bir insana yardım eden bir Müslüman için Allah Teala yetmiş üç mağfiret yazar. Yetmiş üçten birinde bütün işlerinin düzelmesi meydana gelir, yetmiş iki de onun için kıyamet gününde derece olacaktır.²¹⁶ Ne büyük kardır, ne mutlu elde edenlere.

197-İstişare edilmeyenler

عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَفْفَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تُشَاوِرْ بَخِيلًا فِي صَلَةٍ وَلَا جَبَانًا فِي حَرْبٍ وَلَا شَابًّا فِي جَارِيَةٍ

Talha radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Sıla (bağ kurma) ve ikramda pintilerle (cimrilerle), harp ve gaza'da korkaklarla, cariye veya kız almada gençlerle müşavere etme (istişare etme, danışma).²¹⁷ Hakikat düşünüldüğünde çok manidar görülür. Türkçemizde “genç gözüyle kız alma” sözü bundan alınmıştır.

²¹⁶Buhari, Tarihu'l-Buhari, Beyhaki, Şuabu'l-İman 7670 ; Bezzar, 7470; Ebu Ya'la, 4266,

²¹⁷İbni Hacer Askalani, el-Futuhatu'r-Rabbaniye 5/96; Haraiti, Mekerimi Ahlak 1/252, 729; İbni Asakir, Tarih,

198-Yüzünü ekşitene Allah sevmez

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْمُعَبِّسَ فِي وَجْهِهِ إِخْوَانِهِ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah kardeşlerine karşı yüzünü buruşturanı, ekşitene sevmez.²¹⁸

199-Dargın kalmanın zararı nedir?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تُمْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَيَغْفِرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَخْنَاءُ، فَيُقَالُ: أَنْظَرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti : Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Haftanın pazartesi ve perşembe günlerinde cennet kapıları açılır, bu iki günde Allah’a bir şeyle inkar etmeyip, şirk koşmayan her kul için mağfiret olunur. Ancak aralarında dünya için husumet (düşmanlık) ve dargınlık olanlara hisseleri verilmez. Bu atiyeyi (hediyeyi ve ihsanı) ulaştırmağa memur olan meleklerle denilir ki; bunlar barışıp selamlaşmalarına kadar bekleyiniz.²¹⁹ Dünya için üç günden fazla dargınlığa müsaade yoktur. Bugünlerde meydana gelen umumi (genel) ihsandan mahrum olmak az musibet midir? Hem dargın durmamalı hem de bugünleri boşa geçirmemelidir. Efendimiz bugünler Saim (oruçlu) olurdu, sebebinden sorulduğunda “Bugünler Mevla’ya amellerin arz günüdür, bugünlerde oruçlu bulunmamı severim” buyurdu. Sallallahu Teala aleyhi ve ala elihi ve ashabihi.

218 Acluni, Keşful Hafa, 759; Feyzu'l-kadir, 2/285/1854; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

219 Buhari, el-Edebul-Müfret; Müslim, Camiu's-sahih; Ebu Davut, Sünen; Tirmizi, Sünen

200-Gıybet zinadan daha şiddetlidir

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِيَّاكُمْ وَالْغَيْبَةَ فَإِنَّ الْغَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَا إِنَّ الرَّجُلَ قَدْ يَزْنِي وَيَتُوبُ فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَإِنَّ صَاحِبَ الْغَيْبَةِ لَا يُغْفَرُ لَهُ حَتَّى يَغْفَرَ لَهُ صَاحِبُهُ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Zinhar (sakın) insanların razı olmayacağı sözleri arka- larından söylemeyiniz. Şimdi şüphesiz gıybet zinadan daha şiddetlidir. Kişi zina eder pişman olur Allah tövbesini kabul eder. Gıybet eden ise affolunmaz, sahibi affetmedikçe.²²⁰

201-Gıybetin zararı

عَنْ أَبِي أَمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْعَبْدَ لَيُعْطَى كِتَابُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْشُورًا فَيَرَى فِيهِ حَسَنَاتٍ لَمْ يَعْمَلْهَا فَيَقُولُ: يَا رَبِّ لَمْ أَعْمَلْ هَذِهِ الْحَسَنَاتِ، فَيُقَالُ: إِنَّهَا كُتِبَتْ بِاِغْتِيَابِ النَّاسِ إِيَّاكَ، وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيُعْطَى كِتَابُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْشُورًا، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ أَلَمْ أَعْمَلْ حَسَنَةً يَوْمَ كَذَا وَكَذَا؟ فَيُقَالُ لَهُ: مُحِيتْ عَنْكَ بِاِغْتِيَابِكَ النَّاسِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz kul kıyamet gününde kitabını açık olarak alır, onda işlemediği sevapları görür, der ki; Ey Rabim! Bu haseneleri (sevapları) işlemedim. Allah buyurur: Şüphesiz o haseneler insanların seni gıybeti sebebiyle yazıldı. Diğer kulda kitabını açık olarak alır, der ki; Ey Rabbim! Filan, filan günde iyilik yapmadım mı? Defterimde görmüyorum. Allah teala buyurur ki: Halkı gıybet etmen sebebiyle defterinden silindi.²²¹

220 Feyzu'l-kadir, 2919; İbni Ebi'd-Dünya, Gıybetin kötülüğü bölümü; Taberani; İsbahani; Ebu's-Şeyh

221 Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal, cilt 3/8047 numaralı hadis; el-Haraiti Ebu Umame den nakille rivayet.

202-Sabah ve ikinci zikirleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ أَذْكَرْنِي بَعْدَ الْفَجْرِ وَبَعْدَ الْعَصْرِ سَاعَةً، أَكْفِكَ مَا بَيْنَهُمْ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala buyurdu; Ey Âdemoğlu sabah ve ikinci namazları ardınca beni bir saat zikret. Aralarında geçen saatlere ben kâfi olurum.²²² Bu vakitlerin kıymetlerini bilmeli, boşa geçirmemeli, bunlar hakkında daha mühim hadisler vardır.

203-Zikrin şerefi

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى مُوسَى يَا مُوسَى يَا مُوسَى أَتُحِبُّ أَنْ أَسْكُنَ مَعَكَ بَيْتَكَ فَخَرَّ لِلَّهِ سَاجِدًا ثُمَّ قَالَ فَكَيْفَ يَا رَبِّ تَسْكُنُ مَعِيَ فِي بَيْتِي فَقَالَ يَا مُوسَى أَمَا عَلِمْتَ إِنِّي جَلِيسٌ مَنْ ذَكَرَنِي وَحَيْثُمَا التَّمَسَّنِي عَبْدِي وَجَدَنِي

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala Musa'ya vahiy ve ilham eyledi: Ya Musa evinde, beraber sakin olmamı (oturmamı) ister misin? Musa hemen secdeye kapanıp sonra dedi: Ey Rabbim Mekândan münezzehsin (Mekana ihtiyacın yok) evimde nasıl olurda sakin olursun? (oturursun) Allah buyurdu: Bilmiyor musun? ben, beni zikredenin musahibiyim (dostu ve arkadaşım) kulum beni nerde ararsa bulur²²³ (سُبْحَانَ مَنْ تَحَيَّرَ فِي ذَاتِهِ وَمَعِيَّتِهِ الْعُقُولُ) (Sübhane men tehayyera fi zetihî ve maiyyetihi'l-ukul) Zatıyla, eserleriyle akılları hayrete düşüren, kudretiyle anlayışları aciz bırakan Allah'ı tesbih ederim.

222 Müslim, Zühd, Sayfa 37; Ebu Nuaym, Hilye, 8/213; Münavi, Feyzu'l-Kadir, sayfa 492/6055 numaralı hadis

223 İbni Şahin; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, cilt 1, sayfa 432, Hadis no: 1865

**204-Allah'ın kulunu sevdiğini veya
sevmediğini gösteren alametler nelerdir?**

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ مُوسَى يَا رَبِّ وُدِدْتُ إِنِّي أَعْلَمُ مَنْ
تُحِبُّ مِنْ عِبَادِكَ فَأُحِبُّهُ قَالَ إِذَا رَأَيْتَ عَبْدِي يُكْثِرُ ذِكْرِي فَأَنَا أَدْنَتْ لَهُ فِي ذَلِكَ وَأَنَا
أُحِبُّهُ وَإِذَا رَأَيْتَ عَبْدِي لَا يَذْكُرُنِي فَأَنَا حَبَبْتُهُ عَنْ ذَلِكَ وَأَنَا أَبْغَضْتُهُ

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Musa dedi; Ey Rabbim! Kullarından kimleri sevdiğini bilmeyi çok arzu ettim ki ben de o kulu seveyim. Allah buyurdu: kulumu gördün ki beni çok zikreder, bil ki ben ona izin verdim ve onu seviyorum. Başka gördün ki bir kul beni unuttur, zikretmiyor; ben onu zikirten alıkoydum çünkü sevmiyorum.²²⁴ عِبَادًا بِاللَّهِ تَعَالَى Allah'a sığınır, Allah'a iltica ederiz.

**205-Ya Hannan Ya Mennan demekle
kurtulan**

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ لِي جِبْرِيلُ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ رَبَّكَ
لَيُخَاطِبُنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ: يَا جِبْرِيلُ، مَا لِي أَرَى فُلَانًا بِنَ فُلَانٍ فِي صُفُوفِ
النَّارِ؛ فَأَقُولُ: يَا رَبِّ، إِنَّهُ لَمْ تُوَجَدْ لَهُ حَسَنَةٌ يَعُودُ خَيْرُهَا. فَيَقُولُ: يَا جِبْرِيلُ، قَاتِي
سَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي دَارِ الدُّنْيَا: يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ قَاتِيهِ فَأَسْأَلُهُ مَا أَرَادَ بِقَوْلِهِ: يَا حَنَّانُ
يَا مَنَّانُ. قَالَ: قَاتِيهِ فَأَسْأَلُهُ، فَيَقُولُ: هَلْ مِنْ حَنَّانٍ أَوْ مَنَّانٍ غَيْرُ اللَّهِ؟ فَأُخَذُ بِيَدِهِ مِنْ
صُفُوفِ أَهْلِ النَّارِ فَأُدْخِلُهُ فِي صُفُوفِ أَهْلِ الْجَنَّةِ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Cebrail bana dedi; Ey Muhammed şüphesiz Allah Teala kıyamet gününde hitap eder, buyurur: Ey Cebrail! Bana ne oldu ki Filan oğlu filanı ateş ehlinin saflarında görüyorum. Ben dedim: Ey Rabbim! Biz bugün de, hayrı kendini kurtarır bir iyiliğini bulama-

224 İbni Asakir, Tarih, 61/147; Deylemi; Dare kutni; Suyuti.

dık . Şimdi Allah buyurur: Ben onu dünya evinde işitirdim Ya Hannan Ya Mennan derdi. Var ona sor Hannan, Mennan kimdir? Ben de sorarım. (Allahtan gayrı rahmeti bol, ihsanı bol kim vardır) cevabında bulunur. Ben onun elinden tutar, ehli cennet saflarına sokarım.²²⁵ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الْمَرْحُومِينَ Allah'ım beni bağışlanmışlardan eyle, Âmin.

206-“La havle ve la kuvvete illa billah” zikrine dair bir fasıl

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِنِعْمَةٍ فَأَرَادَ بَقَاءَهَا فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Ukbe bin Amir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala bir nimet verip de bekasını, devamını dilediği vakitte, o kimse “la havle ve la kuvvete illa billah” zikrini çok okusun.²²⁶ En fazla üç yüz ile tefsir edilmiştir.

207-Bakiyatü's-Salih²²⁷: “Baki kalıp devam edecek olan salih ameller” in fazileti

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حَصِينٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَمَا يَسْتَطِيعُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ كُلَّ يَوْمٍ مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا قَالُوا وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ كُلُّكُمْ يَسْتَطِيعُهُ سُبْحَانَ اللَّهِ أَعْظَمُ مِنْ أَحَدٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَعْظَمُ مِنْ أَحَدٍ وَاللَّهُ أَكْبَرُ أَعْظَمُ مِنْ أَحَدٍ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَعْظَمُ مِنْ أَحَدٍ

İmran bin Husayn radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ashabım sizden biriniz, her gün

225Ebu Nuaym, Hilye, 6/227; Hakim en-Nisaburi.

226Heysemi, Mecma'uz-Zevaid, 10/143; Ali el-Muttaki, Kenzul Ummal, cilt 1/1955, cilt 3/6946; Taberani, Kebir.

227Bu ifade Kur'an'da, Kehf suresi 46. ayette geçmektedir.

Uhut dağı gibi altın kazanmaya kadir olmaz mı?(gücü yetmez mi?) Hazır olanlar dediler; Ya Rasulallah buna kim kadir olur? Hepiniz kadir olursunuz buyurdu. Sübhanallah Uhut'tan çok büyük, La ilahe illallah Uhut'tan çok büyük, Allahu Ekber Uhut'tan çok büyük, El-Hamdü lillah Uhut'tan çok büyüktür.²²⁸ Çünkü dağlar kadar da olsa dünya kazançları fani (sonlu), az da olsa ahiret karları bakidir (devamlıdır). Bakiye faninin denk olması imkânı yoktur, tam bir Bakiyatü's-Salihah (devam eden salih ameller) namını alan bu tesbih asla ihmal edilmemelidir.

208-İstiğfarın fazileti

عَنْ أَبِي مُوسَى: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ آمَاتَيْنِ لِأُمَّتِي (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ ، وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ) فَإِذَا مَضَيْتُ تَرَكْتُ فِيهِمْ أَلَّا يَسْتَغْفَرُوا إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Ebu Musa rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah ümmetim için üzerime iki eman (güvence) indirdi. (Enfal /33) ayetidir; ben (vefat edip) geçtiğim zaman, onlara da istiğfarı bırakırım; ta kıyamete kadar. Bu ayetin manası: “Habibim sen aralarında iken Allah onlara azap edecek değildi. Onlar istiğfar ettikleri müddetçe yine onlara azap edecek değildir. 229” İstiğfar ne güzel emandır (güvencedir). Bir belanın atlatılması veya bir hacetin (isteğin) meydana gelmesi için günde, yedi yüz (defa) okumalıdır lakin helal lokma ve ihlas şarttır.

228 Taberani, Kebir; Rafii; Nesai, Kebir; Beyhaki, Şuabu'l-İman

229 Tirmizi

209-İstiğfar

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ عَبْدٍ وَلَا أَمَةٍ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ سَبْعِمِائَةَ ذَنْبٍ، وَقَدْ خَابَ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ، عَمِلَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَوْ فِي لَيْلَةٍ أَكْفَرَ مِنْ سَبْعِمِائَةِ ذَنْبٍ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Her gün yetmiş defa istiğfar eden bir kul veya cariyenin, Allah Teala muhakkak yedi yüz günahını bağışlar. Gece ve gündüzde yedi yüzden fazla günah işleyen kul veya cariyede mahrumdur, aldandıdır.²³⁰ إِحْسَانِهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِفْضَالِهِ وَإِحْسَانِهِ Allah'a hamdolsun.

210-Kur'an'ın faziletleri

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَأَعْرَبَهُ كَانَ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ أَرْبَعُونَ حَسَنَةً، وَمَنْ أَعْرَبَ بَعْضًا وَلَحَنَ فِي بَعْضٍ كَانَ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ عَشْرُونَ حَسَنَةً، وَمَنْ لَمْ يُعْرَبْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنَّ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ عَشْرَ حَسَنَاتٍ

Ömer bin Hattap radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslüman Kur'anı tecvit ederek güzelce okursa, her harf mukabilinde kırk sevap vardır. Eğer bazı yerini güzel okur, bazısında lahn (hata) ederse, yirmi sevap alır. Hiç de tecvit bilmezse her harfinde on sevap vardır.²³¹ Bu fazilet mutlak değildir, iyi okumağa gücü yetmeyip, öğrenmeye de meydan bulamazsa demektir. Kudretinde iken (okumayı) bozanlara lanet vardır.

230 Beyhaki, Şuabu'l-İman 652; Münziri, Tergip ve Terhip, 2/302

231 Beyhaki, Şuabu'l-İman 2296; İbni Adiy, Kamil 7/41; Eş-Şeceri, tertibu'l-emali 579; Kayserani, Zahiretu'l-Huffaz 4/2364

211-Kur'an'ın şerefi

عَنْ صُهَيْبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَسَمَاعُ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنْ مِثْلِ صُبَيْرٍ يُتَصَدَّقُ بِهِ وَلِقِرَاءَةُ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ دُونَ الْعَرْشِ.

Süheyb-i Rumi radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki Allah'ın kitabından bir ayet işitmek Subayr²³² dağı kadar verilen sadakanın ecrinden daha büyüktür ve yine yemin ederim ki Allah'ın kitabında bir ayet okumak arşın altında her şeyden efdaldır, yani bütün dünyadan derecesi yüksektir.²³³ Elhamdülillah.

212-Kur'an'ın şerefi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا مَنْ اشْتَقَ إِلَى اللَّهِ، فَلْيَسْمَعْ كَلَامَ اللَّهِ، فَإِنَّهُ مِثْلُ الْقُرْآنِ كَمِثْلِ جِرَابٍ مِسْكٍ، أَيَّ وَقْتٍ فَتَحْتَهُ فَاحَ رِيحُهُ

Ebu Hureyre radiyallahu rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey ümmetim iyi bilin ki Allah'a âşık olan kelimini dinlesin. Şüphesiz Kur'an misk dağarcığıdır (torbasıdır), hangi vakitte açarsan kokusu dağılır, cihanı tutar.²³⁴

232 Yemen de bir dağ adı.

233 Kenzul Ummal, 2397; Ebuş-Şeyh; Deylemi; İbni Hibban, Sahih.

234 Suyuti, Camiu'l-Ehadis, 6/47, 4674; Deylemi.

213-Kur'an'ın fazileti

عَنْ عَفِيفِ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَا مُعَاذُ، إِنْ أَرَدْتَ عَيْشَ السُّعْدَاءِ وَمَيِّتَةَ الشُّهَدَاءِ وَالنَّجَاةَ يَوْمَ الْحَشْرِ وَالْأَمْنَ مِنَ الْخَوْفِ وَالتُّورِ يَوْمَ الظُّلُمَاتِ وَالظَّلِّ يَوْمَ الْحُرُورِ، وَالرَّيَّ يَوْمَ الْعَطَشِ وَالْوَزْنَ يَوْمَ الْحِقَّةِ، وَالْهَدَى يَوْمَ الصَّلَاةِ فَادْرُسِ الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ ذِكْرُ الرَّحْمَنِ وَحِرْزٌ مِنَ الشَّيْطَانِ وَرُجْحَانٌ فِي الْمِيزَانِ

Afif bin Haris radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Muaz sen iyiler yaşamasıyla yaşamak, şehitler ölmesiyle ölmek, haşır gününde kurtulmak, korku gününde eman bulmak (güvende olmak), zulmetler gününde nura kavuşmak, hararetili günde gölgelenmek, susuzluk gününde kanmak, yeğnilik (hafiflik) gününde istenen ağırlığa nail olmak, şaşırma gününde hidayet bulmak istersen, Kur'anı ders et, ilim ve amelini elde et. Şimdi şüphesiz Kur'an zikri rahmandır, şeytandan sığınak ve emandır (güvendir), mizanda üstünlüktür.²³⁵ Bizi Kur'an ehli kılan Allah'a hamdolsun. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِ الْقُرْآنِ

214-Fatiha suresinin fazileti

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : فَاتِحَةُ الْكِتَابِ تُجْزِي مَا لَا يُجْزِي مِنَ الْقُرْآنِ وَلَوْ أَنَّ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ جُعِلَتْ فِي كَفَّةِ الْمِيزَانِ وَجُعِلَ الْقُرْآنُ فِي كَفَّةِ الْأُخْرَى لَفُضِّلَتْ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ عَلَى الْقُرْآنِ سَبْعَ مَرَّاتٍ

Ebu'd-Derda radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kur'andan bir şeyin kâfi gelmediği yerde Fatiha kâfi gelir. Eğer Fatiha terazinin bir gözünde, Kur'anda diğer gözünde konsaydı, Fatiha, Kur'an üzere yedi kere fazla olurdu.²³⁶ Fatiha'yı seksen bin melek teşyi etmiş (uğurlamış ve refakat etmiş), benzeri Tevrat ve İncil de gelmemiştir vesselam.

235 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; Ali el-Muttaki, Kenzul-Ummal 2439

236 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; Suyuti, Camiu's-Sağır 5831.

215-Bakara suresinin sonunun fazileti

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ اللَّهَ خَتَمَ سُورَةَ (البَقَرَةِ) بِأَيَّتَيْنِ
أَعْطَانِيهِمَا مِنْ كَنْزِهِ الَّذِي تَحْتَ الْعَرْشِ ، فَتَعَلَّمُوهُنَّ وَعَلِّمُوهُنَّ نِسَاءَكُمْ فَإِنَّهُمَا
صَلَاةٌ وَقِرَاءَةٌ وَدُعَاءٌ

Ebu zer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah bakara suresini, iki ayetle bağladı (bitirdi), onları arşın altındaki hazinesinden verdi. Şimdi o ayetleri öğrenin, kadınlarınıza, çocuklarınıza öğretin. Şüphesiz onda rahmet, kıraat ve dua vardır.²³⁷ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى اِنْعَامِهِ

216-Bakara suresinin sonunun fazileti

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَرَأَ خَاتِمَةَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ حَتَّى
يَخْتِمَهَا فِي لَيْلَةٍ أَجْرَأَتْ عَنْهُ فَيَاَمَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ

İbni Mesut radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman bakara suresinin sonunu nihayete kadar geceleyin okursa, o geceyi ibadetle kaim olmasına (ibadetle geçmesine) kâfi olur (yeter). Ne azim nimet ne büyük sadettir. Lütfu için Allah'a hamdolsun.²³⁸ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى لُطْفِهِ

237Hâkim, Müstedrek

238Ali el-Muttaki, Kenzul-Ummal 2574; Deylemi,

217-Kehf suresi sonu fazileti

عَنْ أَبِي حَكِيمٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَوْلَمْ يَنْزِلْ عَلَيَّ أُمَّتِي إِلَّا خَاتِمَةَ سُورَةِ الْكَهْفِ لَكَفَّتْهُمْ

Ebu Hakimden Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Eğer ümmetim üzere yalnız kehf suresinin sonu inseydi, onlara yine kâfi olurdu. İhmal etmeyip her gün okumalıdır.²³⁹ Bunda bir hassa daha vardır; gecenin herhangi bir saatinde uyanmak isteyen اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوْا الصّٰلِحٰتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّٰتُ الْفِرْدَوْسِ اَرْضًا 107. Ayetten sonuna kadar, hüsnü niyetle okumalıdır.

218-Yasin suresinin fazileti

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَلْبًا، وَقَلْبُ الْقُرْآنِ (يَسْ) وَمَنْ قَرَأَ (يَسْ) كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِقِرَاءَتِهَا قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ

Enes'ten Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Şüphesiz her şeyin için bir kalp, bir hülasa (öz) vardır. Kur'anın kalbi, zübdesi de (değerli kısmı da) Yasin'dir. Yasin okuyana, kıraati karşılığında Allah, on kere Kur'an okumak sevabı yazar.²⁴⁰ Yasin'in on dokuz türlü bereketi var, faziletlerine nihayet yoktur. Her gece Yasin, Mülk, Vakıa okumasını ihmal etmemelidir vesselam.

²³⁹Ebu Nuaym, Hilye de Ebu Hakim'den rivayet etmiştir; Taberani ve İbni Merduye'de aynı kişiden rivayet vardır.

²⁴⁰Tirmizi, Sünen 2887

219-Tekasür suresinin fazileti

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ أَلْفَ آيَةٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ ضَاحِكٌ فِي وَجْهِهِ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ يَقْوَى عَلَى أَلْفِ آيَةٍ . فَقَرَأَ التَّكْوِيْنَ إِلَى آخِرِهَا ثُمَّ قَالَ : وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّهَا لَتَعْدِلُ أَلْفَ آيَةٍ

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Allah'ın resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Gecede bin ayet okuyan, Allah'a kendisinden hoşnut olarak kavuşur. Denildi ki Ya Rasulallah bin ayet okumaya kim kadir olur. Şimdi Efendimiz Tekasür suresini sonuna kadar okudu, bundan sonra buyurdu; Nefsimi elinde olana yemin ederim ki bu sure bin ayete denktir.²⁴¹ Diğer bir hadis-i şerifte de bu sureye devam eden, melekler arasında “şükürünü ede edici insan” diye çağrılır buyurmuştur. Kıraatına (okumasına) muvaffak buyuran Allah'a yüzbinlerce hamd-ü sena eylerim.

220-Zilzal suresinin fazileti

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَرَأَ (إِذَا زُلْزِلَتْ) عَدَلَتْ لَهُ بِنِصْفِ الْقُرْآنِ وَمَنْ قَرَأَ (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) عَدَلَتْ لَهُ بِرُبْعِ الْقُرْآنِ وَمَنْ قَرَأَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) عَدَلَتْ لَهُ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kim ki “İza zülzilet”(Zilzal) suresini okursa, onun için Kur'anın yarsına denk olur, “Kul ya eyyühel kafirun”(Kafirun suresini) okursa Kur'anın dörtte birine denk olur, ihlas suresini okursa Kur'anın üçte birine denk olur.²⁴² Ne güzel fazilet ne güzel ganimet, Nimetleri için Allah'a hamdolsun.

241 Hatip, Deylemi

242 Tirmizi, Sünen

221-İhlas

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ثِنْتَيْنِ عَشْرَةَ مَرَّةً بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ فَكَأَنَّمَا قَرَأَ الْقُرْآنَ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ وَكَانَ أَفْضَلَ أَهْلِ الْأَرْضِ يَوْمَئِذٍ إِذَا اتَّقَى

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İhlası şerifi sabah namazından sonra on iki kere okuyan Kur'anı dört defa okumuş gibidir. Haramdan sakındığı zaman yer ehlinin efdali (üstünü) olur.²⁴³

222-İhlas

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) حِينَ يَدْخُلُ مَنْزِلَهُ نَفَتِ الْفَقْرَ عَنْ أَهْلِ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ وَالْجِيرَانِ

Cerir bin Abdullah radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslüman ihlası şerifi evine girerken okursa, o ev halkından ve komşusundan fakirlik kalkar.²⁴⁴ Ne güzel haslet El-Hamdülillah!

243 Beyhaki, Şuabu'l-İman

244 Taberani, Kebir

223-Duanın reddolunmadığı geceler

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَمْسُ لَيَالٍ لَا تُرَدُّ فِيهِنَّ الدَّعْوَةُ
أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَلَيْلَةَ التَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَلَيْلَةَ الْفِطْرِ وَلَيْلَةَ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةَ
النَّخْرِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Beş gece vardır ki onda dualar reddolunmaz; Recep ayının ilk gecesi, şabandan on beşinci gece, bayram gecesi, cuma gecesi, Kurban Bayramı gecesi.²⁴⁵ Bu geceler gafletle geçmemelidir vesselam.

224-Yatsı namazının şerefi

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ كَانَ طَالِبًا إِلَى اللَّهِ حَاجَةً فِي أَمْرِ
دُنْيَاهُ وَأَخْرَجَتْهُ فَلْيَطْلُبْهَا فِي الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ فَإِنَّهَا صَلَاةٌ لَمْ يُصَلِّهَا أَحَدٌ مِنَ الْأُمَمِ
قَبْلَكُمْ

Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Din ve dünya işinde Allah'a bir ihtiyacını arz edecek olan, yatsı namazından sonra hacetini istesin. Şimdi o namaz bir namazdır ki, Ümmetlerden hiç kimse sizden evvel o namazı kılmamıştır.²⁴⁶ Bizi İslam diniyle şereflendiren Allah'a hamdolsun.

245 İbni Asakir, Musannef

246 Ali el-Muttaki, Kenzul-Ummal cilt 2, sayfa 109, 3378 numaralı hadis; Deylemi.

**225-“La havle ve la kuvvete illa billah”
zikrinin fazileti.**

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قُلْ لِأُمَّتِكَ يَقُولُوا
(لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) عَشْرًا عِنْدَ الصُّبْحِ عَشْرًا عِنْدَ الْمَسَاءِ وَعَشْرًا عِنْدَ النَّوْمِ
يُذْفَعُ عَنْهُمْ عِنْدَ النَّوْمِ بَلَوَى الدُّنْيَا وَعِنْدَ الْمَسَاءِ مُكَابِدَةَ الشَّيْطَانِ وَعِنْدَ الصُّبْحِ
أَسْوَأَ عَصَبِي

Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala buyurur: Ümmetine söyle, sabahleyin on, akşamleyin on, yatarken on kere La havle ve la kuvvete illa billah desinler. (Bu zikir) onlardan uyku zamanındaki dünya belalarını, akşamki şeytan hilelerini, sabahtaki en fena gazabımı, azabımı def eder.²⁴⁷ Ne güzel deva ve atayadır (hediyedir).

226-Efendimizin şifa duası

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَقُولُ دُعَاءَهُ: حِينَ يُمَسِّي وَحِينَ يُصْبِحُ لَمْ يَدْعُهُ حَتَّى مَاتَ (اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ
الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِيْنِيْ وَدُنْيَايَ وَاَهْلِيْ وَمَالِيْ اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِيْ وَاْمِنْ رَوْعَاتِيْ
اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِيْ مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِيْ وَعَنْ يَمِيْنِيْ وَعَنْ شِمَالِيْ وَمِنْ فَوْقِيْ وَاَعُوذُ
بِعَظَمَتِكَ اَنْ اُغْتَالَ مِنْ تَحْتِيْ)

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh rivayet etti: dedi ki; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dua ettiğini işittim: Sabah ve akşama dahil olunca şu duayı okurdu. Vefatına kadar hiç terk etmedi buyurmuştur.²⁴⁸ Duanın Türkçe okunuşu şöyledir: Allahümme inni es'elüke'l-af-
247Deylemi, Firdevs 8093

248İbni Ebi Şeybe; İbni Hıbban, Sahihi İbni Hıbban 961; Münziri, Tergip ve Terhip 1/311

ve ve'l-afiyete fi dini ve dünyeye ve ehli ve mali Allahümme üstür avrati ve amin rav'ati Allahümme'hfazni min beyni yedeyye ve halfi ve an yemini ve an şimali ve min fevki ve euzü bi-azametike en ügtele min tahti.²⁴⁹ Hadiste geçen اُعْتَالَ kelimesi, حَسَفَ ile yani “yerin batmasıyla” tefsir edilmiştir. Kulunu, irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılan Allah'a hamdolsun اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى تَوْفِيقِهِ

227-Efendimizin Hazreti Ali'ye öğrettiği dua

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ : أُعْطِيَكَ خَمْسَةَ آفِ شَاةٍ أَوْ
أَعْلَمُكَ خَمْسَ كَلِمَاتٍ فِيهِنَّ صَلَاحُ دِينِكَ وَدُنْيَاكَ قُلْ : اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ ذَنْبِيْ
وَوَسِّعْ لِيْ فِي خُلُقِيْ وَطَيِّبْ لِيْ كَسْبِيْ وَقْتِنِيْ بِمَا رَزَقْتَنِيْ وَلَا تُذْهِبْ طَلْبِيْ
إِلَى شَيْءٍ صَرَفْتَهُ عَنِّيْ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Efendimiz İmamı Ali'ye hitaben buyurmuş, Ey Ali! Sana beş bin koyun mu vereyim veya din dünyanı iyileştiren beş kelime mi öğreteyim? Şu duayı oku; “Allahümmeğfirli zenbi ve vessiğ li huluki ve tayyip li kesbi ve kanni'ni bima razakteni ve la tüzhip talebi ila şeyin saraftehu anni.²⁵⁰” Anlamı: Allah'ım, günahlarımı bağışla, rızkımı geniş et, ahlâkımı güzelleştir, kazancımı helâl kıl. Verdiğinde beni kanâat ehli kıl. Talebimi faydasız yerlere harcatma. Kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılan Allah'a hamdolsun. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى تَوْفِيقِهِ

249 Anlamı: Allah'ım! Senden dünya ve ahirette afiyet dilerim. Allah'ım! Senden dinim, dünyam, aile fertlerim ve malım hakkında af ve afiyet dilerim. Allah'ım! Ayıplarımı ört, korkularımdan emin kıl. Allah'ım! Beni önümden, arkamdan, sağımdan solumdan ve üstümden (gelecek her türlü tehlikeden) koru. Altımdan (gelecek belalarla/deprem ile) helak olmaktan senin büyüklüğüne sığınırım.

250 İbnü'n-Neccar, Tarih; Ali el-Muttaki, Kenzul-Ummal 5061

228-Meleklerin tesbihi

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ لِلَّهِ بَحْرًا مِنْ نُورٍ حَوْلَهُ مَلَائِكَةٌ مِنْ نُورٍ عَلَى خَيْلٍ مِنْ نُورٍ بِأَيْدِيهِمْ حِرَابٌ مِنْ نُورٍ يُسَبِّحُونَ حَوْلَ ذَلِكَ الْبَحْرِ (سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَالْجَبْرُوتِ سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ) فَمَنْ قَالَهَا فِي يَوْمٍ مَرَّةً أَوْ شَهْرًا أَوْ سَنَةً مَرَّةً أَوْ فِي عُمْرِهِ غَفَرَ اللَّهُ تَعَالَى مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَلَوْ كَانَتْ دُنُوبُهُ مِثْلَ دَبْدِبِ الْبَحْرِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah'ın nurdan denizi vardır, etrafında nurdan melekleri var, nurdan atlar üzerinde, ellerinde nurdan süngüler, o denizin etrafında tesbih ederler. Kim de bu tesbihi günde, ayda, senede, ömründe bir defa okursa, Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar, günahları denizin köpüğü kadar da olsa.²⁵¹ Bu hadis-i şerifi Enes Rasulullah Efendimizden rivayet eylemiştir. Ganimet bilip her gün okumalıdır. O dua şudur: **Sübhanе zi'l-mülkü ve'l melekut, sübhane zi'l-izzeti ve'l-ceberut, Süphane'l-hayyillezi la yemut, Subbuhun kuddusün Rabbü'l melaiketi ve'r-ruh**²⁵²

251 İbni Arrak el-Kinani, Tenzihü's-Şeria 2/326; Deylemi

252 Mülk ve melekat'ın (maddi ve manevi bütün alemlerin) sahibini tesbih ederiz. İzzet ve ceberut (ululuk) sahibini tesbih ederiz. Hiç ölmeyecek diri olanı tesbih ederiz. Çok münezzehdir! O, çok mukaddestir. Meleklerin ve Ruh'un Cebrail (as)'ın Rabbidir.

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَا شَدَّادُ إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ فَاكْنِزْ أَنْتَ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَأَسْأَلُكَ الْعَزِيمَةَ عَلَى الرَّشْدِ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَأَسْأَلُكَ حُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ يَقِينًا صَادِقًا وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا، وَلِسَانًا صَادِقًا، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعَلَّمَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعَلَّمَ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعَلَّمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ)

Şeddat bin Evs rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Şeddat! İnsanları altın gümüş toplar gördüğün vakitte sen de şu kelimeleri cem et (topla), yani bu duaları, ihmal etme. İnsanların hazinelerinden daha hayırlı ve faydalıdır, ganimet bil buyurdu.²⁵³ Duanın Türkçe okunuşu: Allahümme inni es'elüke's-sebeete fi'l-emri ve es'elüke'l-azimete ala'r-rüşdi ve es'elüke şükra nimetike ve's-sabra ala belaike ve hüsne ibadetike ve'r-rıda bi-kadaike es'elüke kalben selimen ve liseenen sıdkan ve es'elüke min hayri ma ta'lemü ve euzü-bike min şerri ma ta'lemü ve estağfiruke lima ta'lemü. İnneke ente Allamu'l-guyub²⁵⁴ Sallallahu Teala aleyhi ve ala elihi ve ashabihi ve selim.

253 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Ebu Nuaym, Hilye; Tirmizi, Deavet,23; İbni Ebi Şeybe, Dua 2949

254 **Anlamı:** Allah'ım! Senden dinde sebat etmemi istiyorum. Senden doğrulukta kararlı olmak istiyorum. Senden nimetlerine şükretmek ve ibadetlerini en güzel biçimde yapmak istiyorum. Senden doğru söyleyen bir dil, sağlıklı ve sana teslim olan bir kalp istiyorum. Bildiğin her zararlı şeyin şerrinden sana sığınmıyorum. Bildiğin her hayırlı şeyi istiyorum. Bildiğin her günah için bağışlamamı diliyorum. Sen gizli olan şeyleri çok iyi bilensin.

**230-İhtiyaç ve zulümden selamet ve
korunma duası**

عَنْ أَنَسٍ قَالَ : عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَاتٍ لَنْ يَصُرَّنِي مَعَهُنَّ
عُتُوُّ جَبَّارٍ وَلَا عَنُوتُهُ مَعَ تَنَسِيرِ الْحَوَائِجِ وَلِقَاءِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْمَحَبَّةِ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ
أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ بِسْمِ اللَّهِ عَلَى نَفْسِي وَدِينِي بِسْمِ اللَّهِ عَلَى أَهْلِي وَمَالِي بِسْمِ اللَّهِ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ أَعْطَانِي رَبِّي بِسْمِ اللَّهِ خَيْرُ الْأَسْمَاءِ بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ
بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَصُرُّ مَعَ اسْمِهِ دَاءٌ بِسْمِ اللَّهِ افْتَتَحْتُ وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ اللَّهُ
رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِخَيْرِكَ مِنْ خَيْرِكَ الَّذِي لَا يُعْطِيهِ غَيْرُكَ عَزَّ
جَارُكَ وَجَلَّ تَنَاوُكَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ : اجْعَلْنِي فِي عِبَادِكَ وَجَوَارِكَ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَمِنْ
الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَجِيرُكَ مِنْ جَمِيعِ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْتَ وَاخْتَرَسْتَ بِكَ
مِنْهُمْ وَأَقْدَمْتَ بَيْنَ يَدَيْكَ : { بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ
لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ } مِنْ أَمَامِي وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ
شِمَالِي وَمِنْ قَوْفِي وَتَحْتِي يَقْرَأُ فِي هَذِهِ السِّتِّ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ

Hadimi Rasulullah Enes buyurdu: Bana Rasulullah Efendimiz kelimele-
ler öğretti, onlarla beraber bana zorbaların azgınlığı, şiddeti elbette zarar
vermez, hacetlerde (ihtiyaçlar) kolay biter, Müslümanlarda muhabbetle
kavuşurlar dedi ve şu duayı okudu. (Allahu Ekber Allahu Ekber Allahu
Ekber Bismillahi ala nefsi ve dini Bismillahi ala ehli ve mali Bismillahi
ala külli şeyin a'tani rabbi Bismillahi hayru'l-esmai Bismillahi rabbi'l-ar-
dı ve's-semai Bismillâhillezî lâ yedurru measmihî dâ' Bismillâhifetâhtu
ve ala'llahu tevekkeltü Allahu rabbi la üşrikü bii şey'en es'elüke Alla-
hümme bi hayrike min hayrike'l-lezi la yu'thi gayruke azze ceeruke ve
celle senauke ve la ilahe illa ente: İc'alni fi iyazike ve civarike min külli
suin ve mine's-şeytanir-racim Allahümme inni esteciiruke min cemii kül-
li şey'in halakte ve'h-teris bike minhünne ve ükaddimü beyne yedeyke.
(Bismillâhirrahmânirrahîm kul hüvallahu ehad Ellâhussamed lem yelid
ve lem yüled ve lem yekullehu küfüven ehad (6 defa) min emami ve
min halfi ve an yemini ve an şimali ve min fevki ve tahti.) Fakat sonunda
“min emami” den sonra gelen beş kelime öncesinde ihlas suresi tamamen
okunacaktır ki bu duada altı defa ihlası şerif okunmuş olacaktır.²⁵⁵

255 İbni Asakir, Tarih; İbni Sad, Tabakat, 6524; Ali el-Muttaki, Kenzul-Ummal 5020-502

231-Dualar

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَالَ جَزَىَ اللَّهُ مُحَمَّدًا عَنَّا مَا هُوَ أَهْلُهُ، أَتَعَبَ سَبْعِينَ كَاتِبًا أَلْفَ صَبَاحٍ

İbni Abbas'tan Efendimiz buyurdu: Kim ki şu duayı okursa; yetmiş kâtibi, bin sabah yormuş olur. Yani sevabın çokluğuna işaret buyurdu.²⁵⁶ Fırsatı kaçırmamalı, namaz arkalarında unutmamalıdır. (Cezallahu Muhammeden anna ma hüve ehlühü) Diğer bir şekil de şöyledir. (Cezallahu anna Muhammeden sallallahu aleyhi ve sellem ma hüve ehlüh)

232-Esmayı hüsnalı tevhidin özelliği

عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مَلِكُ الْحَقِّ الْمُؤْمِنُ) كَانَ لَهُ أَمَانًا مِنَ الْفَقْرِ وَأُنْسًا مِنْ وَحْشَةِ الْقَبْرِ وَاسْتَجْلَبَ بِهَا الْغِنَى وَاسْتَقْرَعَ بِهَا بَابَ الْجَنَّةِ

Malik bin Enes'ten: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslüman her gün yüz kere bu kelime-i tevhidi; yani “La ilahe illallah Melikül Hak kul Mübin” okursa, onun için fakirlikten emanda (güvende) olur, kabirde munis (dost) bulur, zenginliği celbeder, cennetin kapısını bu tevhit sebebiyle çalmış olur.²⁵⁷ Yüz başında “Muhammed’ün Rasulullah Sadikul va’dül emin” demeyi unutmamalıdır vesselam.

256 Taberani, Kebir; Ebu Nuaym, Hilye; Hatip el-Bağdadi, Miftahü künüzü’s-sünne; İbni Nec-car. Hafız el-Dimyati el-Metcerü’r-râbih; İbni Mace, Sünen (Hadis için Hasen demiştir.)

257 Ali el-Muttaki, Kenzu’l-Ummal 3896; Hatip el-Bağdadi, Tarih 358,359/12; Deylemi; Ebu Nuaym, Hilye 208/8; İbnü’l Cevzi 352/2

233-Çarşıda tesbihin derecesi

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: السُّوقُ دَارَ سَهْوٍ وَغَفْلَةٍ فَمَنْ سَبَّحَ فِيهَا تَسْبِيحَهُ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِهَا أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَنْ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ كَانَ فِي جِوَارِ اللهِ حَتَّى يُمَسِيَ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Çarşı hata ve gaflet evidir, kim orada bir kere tesbih ederse Allah onun için bir tesbih mukabilinde bir milyon sevap yazar. Orada la havle ve la kuvvete illa billah diyen, akşama kadar Allah'ın emanında (korumasında) olur.²⁵⁸ Lütü için Allah'a hamdolsun.
الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى لُطْفِهِ

234-Çarşıda istiğfarın fazileti

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَنْ اسْتَغْفَرَ اللهُ فِي الْأَسْوَاقِ غَفَرَ اللهُ لَهُ بَعْدَ مَنْ دَخَلَهَا مِنْ أَعْجَمِيٍّ وَفَصِيحٍ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Çarşılarda Allah'tan bağışlanmasını isteyen bir Müslümanı Allah, çarşıya girenlerin sayısınca mağfiret eder.²⁵⁹ Bu büyük karlar ihmal edilmemelidir vesselam.

258 Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 9330; Suyuti, Camiu'l-Ehadis 31/122, 33926; Deylemi

259 Deylemi

235-Bereket bulunan üç muamele

عَنْ صُهَيْبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثٌ فِيهِنَّ الْبَرَكَةُ: الْبَيْعُ إِلَى أَجَلٍ، وَالْمُقَارَضَةُ، وَخَلْطُ الْبُرِّ بِالشَّعِيرِ لِلْبَيْتِ لَا لِلْبَيْعِ

Süheyb-i Rumi radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç muamelede bereket vardır; birincisi: Veresiye satmak, ikincisi: Sermaye birinden, emek diğerinden şeklinde ortaklık veya trampa ki malı malla değişmek, üçüncü de ev için buğdayı arpa ile karıştırmak (satmak için olamaz).²⁶⁰ İkincinin zaptında hadis ehli ihtilaf ederler, (Mufavada,²⁶¹ mukaraza,²⁶² muaraza²⁶³) zapt edenler vardır.

236-Günahkar cennete, dindar cehenneme

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَانَ رَجُلَانِ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ مُتَوَاحِشَيْنِ ، فَكَانَ أَحَدُهُمَا مُذْنِبًا، وَالْأُخْرَى مُجْتَهِدٌ فِي الْعِبَادَةِ، فَكَانَ لَا يَزَالُ الْمُجْتَهِدُ يَرَى الْأُخْرَى عَلَى الذَّنْبِ فَيَقُولُ : أَقْصِرْ . فَوَجَدَهُ يَوْمًا عَلَى ذَنْبٍ فَقَالَ لَهُ : أَقْصِرْ فَقَالَ: خَلَّنِي وَرَبِّي أَبْعَثَ عَلَيَّ رَقِيبًا ؟ فَقَالَ : وَاللَّهِ لَا يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ أَوْ لَا يُدْخِلُكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ ! فَقَبِضْ أَرْوَاحَهُمَا، فَاجْتَمِعَا عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَقَالَ لِهَذَا الْمُجْتَهِدِ : كُنْتَ بِي عَالِمًا، أَوْ كُنْتَ عَلَيَّ مَا فِي يَدِي قَادِرًا ؟ وَقَالَ لِلْمُذْنِبِ : اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي، وَقَالَ لِلْأُخْرَى : اذْهَبُوا بِهِ إِلَى النَّارِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İsrail oğulları içinde iki kişi kardeş olmuşlardı.

260İbni Mace, 3/76

261 Mufâvada; Fıkıh literatüründe mufâvada terimi, ağırlıklı olarak Hanefî doktrininde ele alındığı şekliyle ortakların birçok bakımdan tam eşitliği esasına dayalı şirket tipini ifade etmek üzere kullanılır.

262Mukaraza; Hicaz bölgesi fakihleri sermayedar parasının bir kısmını kesip işletmeciye verdiği için bu ortaklığı karz (kesip koparmak) kökünden türeyen kırâz (mukâraza) kelimesiyle ifade ederler.

263Muaraza; Payına düşene yahut kendisiyle ilgili bir hükme veya kanuna karşı hak talebinde bulunma

Biri günahkardı diğeri de ibadette gayret gösteriyordu. Abid olan diğere günah işlerken rastlardı da: "Vazgeç!" derdi. Bir gün, yine onu günah üzerinde yakaladı. Yine, "vazgeç" dedi. Öbürü: "Beni Allah'la baş başa bırak. Sen benim başıma müfettiş misin?" dedi. Öbürü: "Vallahi Allah seni mağfiret etmez. Veya: "Allah seni cennetine koymaz!" dedi. Bunun üzerine Allah ikisinin de canlarını aldı. Bunlar Alemlerin Rabbi huzurunda bir araya geldiler. Allah Teala Hazretleri ibadette gayret edenine: "Sen beni biliyor musun? veya sen benim elimdekine kadir misin?" dedi. Günahkara da dönerek: "Git, rahmetimle cennete gir" buyurdu. Diğeri için de: "Bunu ateşe götürün" diye emretti.²⁶⁴ İbadette mağrur olanların (kendini beğenenlerin) akıbeti budur.

237-Allah'ın kuluna iyilik cezası veya affı

عَنْ بِلَالِ بْنِ أَبِي يَحْيَى: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَوَّلَ مَعَاوَاةِ اللَّهِ لِلْعَبْدِ أَنْ يَسْتُرَ عَلَيْهِ سَيِّئَاتِهِ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّ أَوَّلَ جَزَاءِ اللَّهِ لِلْعَبْدِ أَنْ يُظْهَرَ عَلَيْهِ سَيِّئَاتِهِ

Bilal bin Ebu Yahya'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah'ın kuluna ilk affı dünyada günahlarını setreylemektir (örtmektir). Şüphesiz kulu için ilk cezası da günahlarını açığa çıkarmak, onu rüsvay (rezil) etmektir.²⁶⁵ İnsan bu setri (örtmeyi) ganimet bilmelidir, "Allah'ın bildiğini kullardan ne saklamalı" dememelidir vesselam.

²⁶⁴Süneni Ebi Davut , Edep 51, 4901; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 8292

²⁶⁵Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 10354; Ebu Nuaym, Hilye

238-Allah'ın dört şeye kullarına ikramı

عَنِ الْبِرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ تَفَضَّلْتُ عَلَى عِبِيدِي بِأَرْبَعِ خِصَالٍ سَلَطْتُ الدَّابَّةَ عَلَى الْحَبَّةِ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَادَّخَرَتْهَا الْمُلُوكُ كَمَا يَدَّخِرُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَالْقَيْثُ النَّثْنَ عَلَى الْجَسَدِ وَلَوْلَا ذَلِكَ مَا دَكَّنَ خَلِيلٌ خَلِيلَهُ أَبَدًا وَسَلَطْتُ السَّلْوَ عَلَى الْحُزْنِ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَانْقَطَعَ النَّسْلُ وَقَصَّيْتُ الْأَجَلَ وَأَطَلْتُ الْأَمَلَ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَخَرِبَتِ الدُّنْيَا وَلَمْ يَتَهَنَّ دُو مَعِيشَةٍ بِعَيْشَتِهِ

Bera bin Azip radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala buyurur: kullarım üzerine dört şeyi ihsan eyledim 1-Zahireye (erzaklara) kurt musallat eyledim. Eğer öyle yapmasaydım padişahlar, zenginler; altın, gümüş sakladıkları gibi zahireyi de (erzakları da) toplarlardı, fakirler kolayca elde edemezlerdi. 2-Gövdeye (bedene) kokmayı musallat eyledim. Eğer öyle olmasaydı dost dostunu ebedi defin etmezdi. (gömmezdi) 3-Hüzün ve kuruntu üzere zıddı olan ferah ve teslimiyeti musallat eyledim. Böyle olmasaydı nesil ve zürriyet kesilir, tasasından kimse başını kaldırmaz, evlenmeye meyletmezdi. 4-Eceli kısalttım, emeli uzattım. Eğer böyle olmasaydı dünya harap olur, kimse yaşamının zevkini bulmaz, rahat yüzü görmezdi.²⁶⁶ Nimetleri ve karşılıksız iyilikleri için Allah'a hamdolsun.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِفْضَالِهِ وَإِنْعَامِهِ

266 Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 11537; Hatip el-Bağdadi

239-Âdem Aleyhisselam'ın kabul olan duası

عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَمَّا أَهْبَطَ اللَّهُ إِلَى الْأَرْضِ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ وَدَعَا بِهَذَا (اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ تَعْلَمُ سِرِّي وَعَلَانِيَتِي فَاقْبَلْ مَعْذِرَتِي وَتَعْلَمْ حَاجَتِي فَاَعْطِنِي سُؤْلِي وَتَعْلَمْ مَا عِنْدِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ اِيْمَانًا يُبَاشِرُ قَلْبِي وَيَقِيْنًا صَادِقًا حَتّٰى اَعْلَمَ اَنَّهُ لَا يُصِيبُنِيْ اِلَّا مَا كَتَبْتَ لِي وَرِضًا بِمَا قَسَمْتَ لِي) فَاَوْحَى اللّٰهُ اِلَيْهِ: يَا اٰدَمُ، اِنَّكَ قَدْ دَعَوْتَنِيْ بِدُعَائِيْ اَسْتَجِبْتُ لَكَ فِيْهِ وَعَفَرْتُ ذُنُوبَكَ وَفَرَجْتُ هُمُومَكَ وَعُغْمُومَكَ وَلَنْ يَدْعُوَ بِهٖ اَحَدٌ مِّنْ ذُرِّيَّتِكَ مِنْ بَعْدِكَ اِلَّا فَعَلْتُ ذٰلِكَ بِهٖ وَتَرَعْتُ فَقْرَهٗ مِنْ بَيْنِ عَيْنَيْهِ وَاتَّجَرْتُ لَهٗ مِنْ وَرَائِيْ كُلِّ تَاجِرٍ وَاَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ كَارِهَةٌ وَاِنْ لَمْ يُرِدْهَا

Büreyde radıyallahu anı rivayet etti: Efendimiz buyurdu; Allah Teala Ademi dünyaya indirdiğinde, beyti şerifi yedi kere tavaftan sonra makam arkasında iki rekât namaz kılıp, şu dua ile Mevla'sına niyazda bulundu. (Allahümme inneke ta'lemü sırrı ve alâniyyetü fakbel ma'ziratî ve ta'lemü hâcetî fe-e'tinî sü'lî ve ta'lemü mâ fî nefsi fağfirlî zünübî Allahümme innî es'elüke îmânen yubâşiru kalbî ve yakînen sâdikan hattâ a'leme ennehû la yusîbenî illâ mâ ketebtehû aleyye ve rıdan bimâ kasemte lî²⁶⁷) Allah ona vahiy ve ilham edip; “Ey Âdem şüphesiz sen bir dua ile dua ettin ki kabul ettim, günahlarını bağışladım, keder ve gamlarına acıdım. Senden sonra zürriyetinden bir kimse bu dua ile halis olarak niyazda bulunursa, onun da duasını kabul eder, günahlarını bağışlarım ve tasalarını kaldırırım. İki gözü aralığında fakirliği çıkarırım. Her tüccarın ardınca ona ticaret ihsan ederim. (Yani onu gayb hazinelerinden rızıklandırır, zenginleştiririm) Kendisi istemese bile dünya kendisine teveccüh eder” buyurdu. ²⁶⁸ Fırsatı kaçırmamalı akşam, sabah namazların ardınca okumalıdır vesselam.

267 Anlamı: Allah'ım! Gizli ve aşikare her halimi bilirsin, istediğimi de bilirsin, sen dileğimi yerine getir. Gönlümden geçeni de bilirsin, beni mağfiret eyle. Allah'ım, başıma gelen her musibetin senin mukadderatınla olduğunu bildirecek ve taksimatına razı gösterecek sağlam bir imana beni sahip kıl ve gerçek bir yakîni kalbime yerleştir.

268 Taberani, Evsat; Beyhaki, Sünen, dualar bölümü; Ezraki, Tarih; İbni Asakir, Mekke'nin Fazileti

240-Zilhiccenin ilk 10 gününün fazileti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ أَيَّامٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَتَعَبَّدَ لَهُ فِيهَا مِنْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ يَغْدُلُ صِيَامُ كُلِّ يَوْمٍ مِنْهَا بِصِيَامِ سَنَةٍ وَقِيَامُ لَيْلَةٍ مِنْهَا بِقِيَامِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

Ebu Hureyre radiyallahu anah rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala'ya ibadet olunan günler içinde zilhicce ayının ilk on gününden daha sevgili gün olmadı. Bundan her günü orucu; bir sene oruca denk ve her gecenin kıyamı, ibadeti; kadir gecesinin kıyamına, ibadetine denk olur buyurdu.²⁶⁹ Sallallahu aleyhi ve sellem.

241-Arefe günü (Kurban Bayramı arefesi)

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَبْقَى يَوْمَ عَرَفَةَ خَلْقٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِأَهْلِ الْعَرَفَاتِ أَمْ لِلنَّاسِ عَامَّةً قَالَ بَلْ لِلنَّاسِ عَامَّةً

Abdullah bin Ömer radiyallahu anah rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Arafat gününde kalbinde zerre kadar imanı olan bir kimse kalmaz ancak Allah Teala'nın af ve gufranına (merhamete) dahil olur. Denildi ki; Ya Rasulullah! Bu saadet arafata mı, yoksa umumi (bütün) insanları için mi geçerlidir? Buyurdu ki: bilakis umumi(bütün) halka nasip vardır.²⁷⁰ Umumi (genel) iyilik ve keremi için Allah'a hamdolsun. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَمِيمِ فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ

269Sünen-i Tirmizi; Süneni İbni Mace.

270İbni Neccar.

242-Borç vermenin sadakadan üstün olduğu

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ مَكْتُوبٌ
الْصَّدَقَةُ بِعَشْرٍ أَمْثَالِهَا وَالْقَرْضُ بِمِائِيَةِ عَشْرٍ. فَقُلْتُ يَا جِبْرِيْلُ مَا بَالُ الْقَرْضِ أَفْضَلُ
مِنَ الصَّدَقَةِ قَالَ لِأَنَّ السَّائِلَ يَسْأَلُ وَعِنْدَهُ وَالْمُسْتَقْرِضُ لَا يَسْتَقْرِضُ إِلَّا مِنْ حَاجَةٍ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Miraç gecesinde cennetin kapısı üzerinde bir sadaka on misli ile ikram, bir ödünç on sekiz kat ile ihsan olunacağı yazılmış gördüm. Şimdi Cebrail'e dedim; Ey Cebrail! Karz'ın (ödünç vermenin) hali nedir ki sadakadan efdal (üstün) oluyor? Dedi ki: çünkü dilenci yanında bir şey var yine ister. Ödünç isteyen mutlaka ihtiyaç yüzünden istikraz eder (ödünç alır).²⁷¹ Onun için sadakanın iki katı ecir (sevap) veriliyor. Ödünçte aynı para sahibine iade edildiğinden sadakada ilahi lütuf olan dokuz katlanıp, on sekiz ihsan buyrulmuştur. Kerem'i ve karşılıksız iyiliği için Allah'a hamdolsun. *الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ*

243-Borçtan kurtulma duası

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ لَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِثْلُ
جَبَلٍ صَبِيرٍ دَيْنًا آدَاهُ اللَّهُ تَعَالَى عَنْكَ قُلْ (اَللّٰهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ
وَاعْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ)

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ali! Sana birkaç kelime öğretmeyeyim mi? Sebir dağı²⁷² kadar üzerinde borç olsa Allah Teala eda eder, seni kurtarır. Şu duayı oku; Allahümme ekfni bi halalike an haramike ve egnini bi fazlike ammen siveke.²⁷³ Duanın anlamı: Allah'ım haramlarından uzaklaştır helal olana kanaat ettir. Lütfunla beni kimseye muhtaç etme.

271 Sünen-i İbni Mace 15/2525

272 Sebir dağı Mekke'deki önemli dağlardan birisidir. Hz. İbrahim (as) oğlu Hz. İsmail'i (as) kurban etmek üzere iken Cebrail (as)'ın Cennetten getirilen Koç ile indiği dağdır.

273 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Tirmizi, Sünen, Deavat 111

244-Borcun dünyada, ahirette fenalığı

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: صَاحِبُ الدَّيْنِ مَفْلُوقٌ فِي قَبْرِهِ لَا يَفُكُّهُ إِلَّا قَضَاءُ دَيْنِهِ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Borçlu kabrinde bağlı kalır, onun bağları çözülmez. Ancak borcu ödenmekle kurtulur.²⁷⁴

245-Borç ödemek için dua

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَانَ عَيْسَى بْنُ مَرْيَمَ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ وَقَالَ لَوْ كَانَ عَلَى أَحَدِكُمْ جَبَلٌ ذَهَبٌ دَيْنًا قَدَعَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِذَلِكَ لَقَضَاهُ اللَّهُ عَنْهُ (اللَّهُمَّ فَارِجِ الْهَمِّ كَاشِفِ الْغَمِّ مُجِيبِ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا أَنْتَ تَرْحَمُنِي بِرَحْمَةٍ تُغْنِينِي بِهَا عَنْ رَحْمَتِهِ مَنْ سِوَاكَ)

Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Meryem oğlu İsa aleyhisselam ashabına talim eder ve derdi: Eğer sizin biriniz üzerinde bir altın dağ borç olsa da Allah Teala'ya şu dua ile yalvarsaydı Muhakkak Allah öder, onu borçtan kurtarırdı.²⁷⁵ Bu duanın Türkçe okunuşu şöyledir: “Allahümme fâricel hemmi. Kâşifel ğammi. Mücîbe da'vetil mudtarrîne. Rahmâned dünya ve'l âhirati ve rahîmehümâ. Ente terhamünî ferhamnî rahmeten tüġnînî bihâ an rahmeti men sivâke.²⁷⁶” Ne güzel kardır, fırsatını kaçırmalıdır.

274 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

275 Hâkim, Müstedrek

276 Duanın Türkçe Anlamı: “Ey sıkıntıyı def eden, darda kalanların duasını kabul eden, dünyanın ve ahiretin Rahman'ı ve Rahim'i! Bana Sen merhamet edersin. Bana öyle bir merhamet et ki, Senden başkasının merhametine ihtiyaç bırakmasın.”

246-Muaz bin Cebel'e talim olunan dua

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ أَفْقَدَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَلَمَّا صَلَّى أَتَى مُعَاذًا فَقَالَ يَا مُعَاذُ مَا لِي لَمْ أَرَكَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِيَهُودِيٌّ عَلَيَّ أَوْ قِيَّةٌ مِنْ تَبَرٍ فَخَرَجْتُ إِلَيْكَ فَحَسَبَنِي عَنْكَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ يَا مُعَاذُ أَلَا أَعْلَمُكَ دُعَاءً تَدْعُو بِهِ فَلَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِنَ الَّذِينَ مِثْلَ صَبِيرٍ آدَاهُ اللَّهُ عَنْكَ فَادْعُ اللَّهَ يَا مُعَاذُ قُلْ: اللَّهُمَّ مَا لَكَ الْمُلْكُ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾
تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾ رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمُهُمَا تُعْطِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُمَا وَتَمْنَعُ مَنْ تَشَاءُ إِزْحَمْنِي رَحْمَةً تُغْنِنِي بِهَا عَنْ رَحْمَةٍ مِنْ سِوَاكَ

Muaz bin Cebel dedi ki: Bir cuma günü Efendimiz beni göremeyince namazdan sonra geldi,” Ya Muaz bana ne oldu seni göremedim” dedi. Ben de “Ya Rasulallah bir Yahudi ye kırk dirhem altın borcum vardı, sana gelirken geldi sana gelmemi engelledi” dedim. Buyurdu “Ya Muaz sana bir dua talim edeyim, onla dua edince, Sebir dağı²⁷⁷ kadar borç olsa, Allah senden öder. Allah’a dua et ve şunu de: Ali İmran suresi 26 ve 27. Ayetler²⁷⁸ ve devamı olan şu dua okunacak: Rahmane’ d-dün-ya ve’l-ahirati ve rahımuhe tu’ti men teşe’u minhuma ve temneu men teşe’u irhamna rahmeten tu’nini bihe an rahmetike min sivak.²⁷⁹ Borç altında ezilen yukarıda yazılanlarla, avucunu birleştirip, başında ve sonunda salavat-ı şerife okuyup, kemali ihlas, huzuru kalp ve hüsnü zan ve itikatla okursa mutlaka maksuduna (istediğine) ulaşacaktır. Şimdiye kadar iki kimseye talim ettim; ümidi kesilen, borçlarından yılan, Allah Teala izniyle kurtuldular.

277Mekke’deki önemli dağlardan biridir.

278De ki: Ey mülkün gerçek sahibi olan Allah’ım! Mülkü dilediğine verirsın, dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini yüceltirsın, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Hiç kuşku yok sen her şeye kadırsın. Geceyi gündüze katarsın, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diriyi çıkarırsın, diriden ölüyü çıkarırsın ve dilediğine sayısız rızık verirsın

279Taberani

247-Sadakanın fazileti

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الصَّدَقَةُ تَمْنَعُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنَ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ أَهْوَتْهَا الْجُزَامُ وَالْبَرَصُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Sadaka bela çeşitlerinden yetmiş türlüşünü def eder. En hafifi (cüzzam) miskinlik ve baras (sedef) illetidir.²⁸⁰ Diğer bir hadiste rızkın artmasına yardım eder buyruldu.

248-Sadaka bereketiyle kurdun ağzından alınan çocuk

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَتَى سَائِلٌ امْرَأَةً وَفِي فَمِهَا لُقْمَةٌ فَأَخْرَجَتِ اللُقْمَةَ فَنَاولَتْهَا السَّائِلَ فَلَمَّ تَلَبَّثَ أَنْ رُزِقَتْ عَلَامًا فَلَمَّا تَرَعَرَعَ جَاءَ ذَنْبٌ فَأَحْتَمَلَهُ فَخَرَجَتْ تَعْدُو فِي إِثْرِ الذَّنْبِ وَهِيَ تَقُولُ ابْنِي ابْنِي فَأَمَرَ اللَّهُ تَبَارَكَ تَعَالَى مَلَكًا الْحَقِ الذَّنْبُ فَخَذَ الصَّبِيَّ مِنْ فِيهِ وَقُلْ لِأَمِّهِ اللَّهُ يَفْرَأُكَ السَّلَامَ وَقُلْ هَذِهِ لُقْمَةٌ بِلُقْمَةٍ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Peygamber Efendimiz buyurdu; Bir kadına bir dilenci geldi, o kadın ağzından lokmasını çıkardı, dilenciye sundu. Çok geçmedi Allah ona bir oğul verdi. Çocuk yürümeye başladığında, bir kurt gelip çocuğu kaptı, gitti. Ana ardından oğlum, oğlum dedi, koştı. Allah Teala bir meleğe emreyledi, kurda ulaş, çocuğu ağzından al, anasına de ki: Allah sana selam eder, işte kurda bir lokma olan çocuğun, dilenciye verdiğin bir lokma karşılığı olarak sana verildi.²⁸¹ Bu hadisten sadaka hakkında üç şey ortaya çıkar; 1-Sadaka ardından kadına bir çocuk ihsan olunması, 2-Kurt kapmışken ağzından alınıp anasına iade olunması, 3-Allah'ın rızasını kazanıp, Allaha selam lütfuna mazhar olmasıdır. Hakikaten bunda ibretler, büyük hikmetler vardır.

280 Hatip el-Bağdadi, Tarih

281 İbni Sasari, Emali

249-Sadaka

عَنْ أَبِي ذَرِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَبَقَ دِرْهَمٌ مِائَةَ أَلْفٍ رَجُلٌ دِرْهَمَانِ أَخَذَ أَحَدَهُمَا فَتَصَدَّقَ بِهِ وَرَجُلٌ لَهُ مَالٌ كَثِيرٌ فَأَخَذَ مِنْ عَرَضِهِ مِائَةَ أَلْفٍ فَتَصَدَّقَ بِهَا

Ebu Zer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir dirhem sadaka yüz bini geçti; Bir kimse ki iki dirhemi vardı. Birini aldı sadaka verdi. Diğer bir kimse var ki malı hesapsız çok; o da malının yanına gitti ve ondan yüz bin dirhemi tasadduk etti.²⁸² Türkçede az veren candan, çok veren maldan denildiği bundan dolaydır.

250-Sadaka

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كُلُّ امْرِئٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ

Ukbe bin Amir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Her kişi kıyamette insanlar arasında faslı kaza oluncaya kadar (insanlar arasında hüküm verilinceye kadar) sadakasının gölgesinde karar edecektir (bekleyecektir).²⁸³

282 Sünen-i Nesai 2526,2527; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 8929; İbni Huzeyme 2443

283 Ahmet bin Hanbel, Müsnet (17333); İbni Hıbban, 3310; İbni Huzeyme, 2431; Hâkim, Müstedrek

251-Sadaka

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَوْلَا الْمَسَاكِينُ يَكْذِبُونَ مَا أَفْلَحَ مَنْ رَدَّهُمْ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Miskinler yalan söylememiş olsalardı, onları reddeden felah bulmazdı, (kurtulmazdı)²⁸⁴

252-Sadaka

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَيَصْرِفُ الْعَذَابَ عَنِ الْأُمَّةِ بِصَدَقَةٍ رَجُلٍ مِنْهُمْ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah cemaatten azabı kaldırır; içlerinden bir kimsenin verdiği sadaka bereketiyle.²⁸⁵

253-Sadaka

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرَ كَتِفِهَا

Aişe validemiz buyurmuştur: Bir kurban kesilmişti. Efendimiz ne kaldı diye sorduğunda, “Bir omuz kaldı başka kalmadı” demiştim. O vakit Efendimiz “omuzundan başkası baki kaldı (geriye kaldı)” dedi. 286 Çünkü verilen, Allah’ın hazinesine gittiği, dünyadan ahirete ayrılması sebebiyle, fenadan (geçiciden) bekaya(ebediye) intikal edip, evde kalan ise dünyadan ayrılmakla fani (yok) olmuş oldu. مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ. Sizin yanınızdaki (dünya malı) tükenir, Allah katındakiler ise bâkidir. (Tükenmez) (Nahl suresi 96)

284 Taberani, Kebir 7/283, 7895 numaralı hadis

285 Deylemi; İbni Şahin, Suyuti, Camiu'l-Kebir 4996/507

286 Tirmizi, Sünen, 2470

254-Anne baba adına sadakanın şerefi

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا عَلَى أَحَدِكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَصَدَّقَ لِلَّهِ تَعَالَى صَدَقَةً تَطَوُّعَةً أَنْ يَجْعَلَهَا عَنْ وَالِدَيْهِ إِذَا كَانَ مُسْلِمِينَ فَيَكُونَ لِوَالِدَيْهِ أَجْرُهُمَا وَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِمَا بَعْدَ أَنْ لَا يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِمَا شَيْئًا

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ashabım size ne oluyor, bir sadaka vermek dediği zaman o sadakayı müslüman olan ana babasına niyet ediversin. Sevabı onların olup da kendi boş kalmaz. Onların ecirlerinden (sevaplarından) bir şey noksanlaşmadan, onların nail olacakları sevap gibi sevap o kimseye ihsan olunur (verilir).²⁸⁷ Yani karı kendinize hasretmeyin (ayırmayın), tarif ettiğim gibi muamele ederseniz iki taraf noksansızca aynı sevapla ikram olunur demek.

255-Dilenci asla eli boş çevrilmez

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ مِنَ السَّائِلِ إِذَا سَأَلَ أَنْ يُعْطِيَهُ وَإِنْ رَأَى فِي يَدَيْهِ قُلْبَيْنِ مِنَ الذَّهَبِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ümmetim! Dilenci bir şey istediği vakitte ona vermekten sizi bir şey asla men etmesin, her ne kadar onun kollarında altından iki bilezik görürseniz de.²⁸⁸

287 İbni Asakir

288 Deylemi; Tefsiri Kurtubi 20.cilt/cüz, 89. Sayfa, Duha suresi tefsiri.

256-Kerim ile kötü ahlaklı, cimri nasıl fark edilir?

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَنْ أَوْدَعَ كَرِيمًا مَعْرُوفًا فَقَدْ اسْتَرْقَاهُ وَمَنْ أَوْلَى لَيْمًا مَعْرُوفًا فَقَدْ اسْتَجَلَبَ عِدَاوَتَهُ أَلَا وَإِنَّ الصَّنَائِعَ لِأَهْلِ السَّعَادَةِ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir kimse, iyi adama bir iyilik yaptığı zaman onu kendisine çekmiş, adeta kul etmiş olur. Lakin alçak, soysuz bir insana yaparsa kendine düşman etmiş olur. Agâh olun ki (Dikkat edin) şüphesiz iyilik, saadet ehli için olmalıdır.²⁸⁹ Onun içindir ki “kötüye bir iyilik ettiğin zaman ondan korku üzere bulun” denilmiştir.

كُنْ عَلَى حَذَرٍ مِنَ الْأَيْمِ إِذَا أَكْرَمْتَهُ

257-Müminin ihtiyacın gidermenin mükafatı

عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَنْ ذَهَبَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ فَقَضَيْتَ حَاجَتَهُ كُتِبَتْ لَهُ حَجَّةٌ وَعُمْرَةٌ فَإِنْ لَمْ يَقْضِ كُتِبَ لَهُ عُمْرَةٌ

Hasan bin Ali radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman, müslüman kardeşinin bir hacetinde (ihtiyacında) koşup, o işte görülse; onu için bir hac ve umre sevabı yazılır. Eğer iş bitmezse yine boş değildir, bir umre sevabı yazılır.²⁹⁰ Ne büyük kardır.

²⁸⁹Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal (17032); İbnü'n-Neccar

²⁹⁰Beyhaki, Şuabu'l-İman

258-Su hayrının şerefi

سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا سَعْدُ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى صَدَقَةٍ خَفِيفَةٍ مَوْنَتُهَا عَظِيمٌ أَجْرُهَا تَسْقِي الْمَاءَ

Sad bin Ubade radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Sad! Seni derdi az, ecri (sevabı) büyük bir sadakaya delalet edeyim mi, Halka su içir.²⁹¹Sad bin Ubade; Ya Rasulallah! Anam için ne hayır yapayım dediği zaman efendimiz su hayrını tavsiye buyurdu. O da validesi için Medine’de bir güzel kuyu yaptırdığı meşhurdur. Su bulunan yerde, su içirene her içim karşılığında on sevap, on derece, on günahın affı var. Su bulunmayan yerde olursa bütün insanları ihya etmiş (hayat vermiş) gibi olur mealinde bir hadisi Hatip el-Bağdadi, Enes radiyallahu anh den rivayet eylemiştir.

259-Yoldan halka eza verenleri atmakta cennet vardır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تَنْظَرْتُ فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا فِيهَا لَمْ يَعْمَلْ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئًا فَقُلْتُ فِي نَفْسِي مِمَّا شَكَرَ اللَّهُ لِهَذَا الْعَبْدِ حَتَّى أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ فَقِيلَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ هَذَا كَانَ يَرْفَعُ الْأَذَى عَنِ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ يَرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Cennette bir kul gördüm hayırdan bir şey işlememiş, kendi kendime dedim, acaba Allah bu kulun nesinden hoşnut oldu da cennete soktu. O sırada bana denildi: Ey Muhammed! Şüphesiz bu kul Müslümanların yolundan zararlı şeyleri kaldırır, bu amel ile Allah’ın

291 Taberani, Kebir; Suyuti, Camiu’l-Kebir 865 numaralı hadis; Heysemi, Mecmau’z-Zevaid 3/135; Ali el-Muttaki, Kenzu’l-Ummal 6/16384

rızasını kast ederdi. Onun için Allah beğendi ve cennete koydu.²⁹² Miraç gecesinde efendimize cennet, cehennem gelecekteki vaziyetleri üzere gösterilip bu iki evi ehilleriyle birlikte temaşa buyurmuştur (seyretmiştir). Gelecek timsalini (örneğini) göstermek Allah'ın kudretindedir.

260-İyiliğin çeşitleri

عَنْ أَبِي ذَرِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا فَإِنَّ لَمْ تَجِدْ قَلَّيْنِ النَّاسِ وَوَجْهَكَ إِلَيْهِمْ مُنْبَسِطٌ

Ebu Zer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Hiçbir iyiliği hor görme. Bir şey bulamazsan halka yumuşak ol, güler yüzlü ol.²⁹³

261-Helal kazanmakta çekilen kederlerin derecesi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ دُنُوبًا لَا يُكْفَرُهَا الصَّلَاةُ وَلَا الصِّيَامُ وَلَا الْحَجُّ وَلَا الْعُمْرَةُ يُكْفَرُهَا الْهُمُومُ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz günahlardan öyle günahlar var ki namaz, oruç, hac, umre onları mahvedemez (yok edemez). O günahları rızkını aramakta çektiği meşakkatler, tasalar örter, giderirler.²⁹⁴

292 Sahihi İbni Hıbban; Suyuti, Camiu'l-Kebir 7241 numara; Deylemi, 4/281, 6830 numaralı hadis

293 Sahihi İbni Hıbban 468 numaralı hadis. Buna benzer bir hadis te şöyledir. Kardeşini güler yüzle karşılamaktan ibaret bile olsa, hiçbir iyiliği hor görme. (Müslim/sahih/2626 (لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَكَلِمَةُ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهِ طَلَبِ)

294 Ebu Nuaym, Hilye; Taberani, Evsat; Heysemi, Mecmuuz-Zevaid

262-Nezafet (Temizlik,Paklık)

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: اِغْسِلُوا ثِيَابَكُمْ ، وَخُذُوا مِنْ شُعُورِكُمْ ، وَاسْتَاكُوا ، وَتَزَيَّنُوا ، وَتَنَظَّفُوا ، فَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يَكُونُوا يَفْعَلُونَ ذَلِكَ ، فَزَنَّتْ نِسَاؤُهُمْ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ashabım! Giysilerinizi yıkayınız, fazla kıllarınızı alınız, misvaklanınız, süsleniniz, temizliğe dikkat ediniz. Şüphesiz İsrail oğulları böyle yapmadılar da kadınları zina ettiler.²⁹⁵ Karı koca birbirlerinin nefretini çekecek hallerden korunmaları çok lazımdır.

263-Sefer zamanında veda ve şerefi

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَى سَفَرٍ فَلْيَدْعُ إِخْوَانَهُ فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَهُ فِي دُعَائِهِمُ الْبَرَكَهَ

Zeyd bin Erkam radıyallahu Teâlâ anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ümmetim! Sizden biriniz sefere çıktığı zaman kardeşlerine veda etsin. Şüphesiz Allah Teâlâ onların dualarından dolayı yolcu için bereket kılar.²⁹⁶ Hem de birbirlerini sevmelerine sebep olur.

295 İbni Asakir, Tarihi Dımışk

296 Deylemi, Müsnedü'l -Firdevs; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 6/720/17473

264-Seferden bir hediye ile dönmelidir

عَنْ أَبِي رُهْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَجَعَ أَحَدُكُمْ مِنْ سَفَرِهِ فَلْيَرْجِعْ إِلَى أَهْلِهَا بِهَدِيَّةٍ لَوْلَمْ يَجِدْ إِلَّا أَنْ يُلْقَى فِي مَخْلَاتِهِ حَجْرًا أَوْ حُرْمَةً خَطْبٍ فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يُعْجِبُهُمْ

Ebu ruhm radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ümmetim sizden biriniz seferden döndüğü vakit ehline (ailesine) bir hediye ile dönsün. Bulamazsa heybesine bir taş veya bir bağ odun bıraksın. Şimdi şüphesiz bu hal ehlini hoşnut eder.²⁹⁷ Ne güzel tavsiye.

265-Konaklama yerinden namazla ayrılmak sünnettir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا نَزَلَ أَحَدُكُمْ مَنْزِلًا نَقَلَ فِيهِ فَلَا يَرْحَلْ حَتَّى يُصَلِّيَ رُكْعَتَيْنِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey ümmetim sizden biriniz bir konağa inip de orda kaylule eder yani istirahat ederse iki rekât namaz kılmadıkça orayı terk etmesin.²⁹⁸ Ne güzel bir terbiye dersidir.

297Suyuti, Camiu'l-kebir 3/195, 2030 numaralı hadis; İbni Şahin, Efrat; İbni Neccar, Bağdat tarihi zeyli; Darekutni, sahih; İbni Hıbban

298Suyuti, Camiu'l-kebir 1/3215, 2874 numaralı hadis; İbni Adiy

266-Zehirlilerden korunma duası

عَنْ حَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا نَزَلَ أَحَدُكُمْ مِنْزِلًا فَلْيَقُلْ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، فَإِنَّهُ لَا يَضُرُّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ عَنْهُ

Havle binti hakim radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Sizden biriniz bir konağa indiği vakitte şu duayı okusun. (Euzü bi kelimati'l-lahi't-taammeti min şerri ma halak) Şüphesiz o kimse o yerden gidinceye kadar hiçbir mahluk ona zarar veremez.²⁹⁹ Ne güzel devadır.

267-Evden çıkarken okunacak dua

عَوْنُ بِنِّ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا أَخْرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ أَوْ أَرَادَ سَفَرًا فَقَالَ (بِسْمِ اللَّهِ حَسْبِيَ اللَّهُ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ) قَالَ الْمَلَكُ كُفَيْتَ وَهُدَيْتَ وَوُقِيَتْ

Avn bin Abdullah'tan Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Bir kimse evinden çıkarken veya yolculuğa çıkacağı zaman, şu kelimeleri okuduğunda: (Bismillah, Hasbiyallah tevekkeltü al Allah) Melek der ki: bu sana yetti, doğruya ulaştırıldın, helak olmaktan korundun.³⁰⁰ Bir rivayette (la havle ve la kuvvete illa billah) vardır, ilave olunmalıdır.

299Müslim, Sahih-i Müslim 2708

300İbni Sasari

268-Evden çıkarken okunacak dua

عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَزَلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أَظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ أَوْ أُبْغَى أَوْ يُبْغَى عَلَيَّ

Büreyde radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz evden çıktığı zaman şu duayı okurdu.³⁰¹(Bismillah tevekkeltü ala'llahu la havle ve la kuvvete illa billah Allahümme inni euzü bike en edille ev udille ev ezille ev üzelle ev azlime ev üzleme ev echele ev yüchele aleyye ev ebğa ev yübğa aleyye.³⁰²) Bütün Müslümanlarda bu sünnet üzere yürümelidir. Her hareketlerinde onu temsil etmeye çalışmalıdırlar vesselam

269-Çarşıda okunacak dua

عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحَصِيبِ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ إِذَا دَخَلَ فِي السُّوقِ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذَا السُّوقِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَصِيبَ فِيهَا يَمِينًا فَاجِرَةً أَوْ صَفْقَةً خَاسِرَةً

Büreyde bin Hasip el-Eslemi radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz çarşıya girdiğinde şu duayı okurdu.³⁰³ Biz de ona uymalıyız vesselam. Duanın Türkçe okunuşu: Bismillah Allahümme inni es'elüke min hayri heze's-suuku ve hayri ma fihi ve euzü bike min şerri ha ve şerri ma fiha Allahümme inni euzü bike en usıbe fiha yeminen faciraten ev safkaten hasiraten. Duanın Anlamı: Allah'ın ismi ile, Allah'ım! Bu çarşının hayrından içindeki şeylerin hayrından isterim. Onun kötülüklerinden ve içindeki şeylerin kötülüklerinden sana sığınırım. Allah'ım, bu çarşıda yalan yere yemin etmek ve zararlı bir alışveriş yapmaktan Sana sığınırım.

301 Ebu Davut, Edep 102-103 (5094); Taberani, Kebir; Suyuti, Cami'u'l Ehadis hadis numarası: 16279

302 Allah'ın adıyla. Allah'a tevekkül ettim. Güç ve kuvvet, ancak Allah'ındır. Allah'ım! Saptırmaktan veya (başkası tarafından) saptırılmaktan, hata etmekten veya (başkası tarafından) hataya düşürülmekten, zulmetmekten veya (başkası tarafından) zulme uğramaktan, cahiller gibi hareket etmekten veya (başkasının bana) cahillere davrandığı gibi davranmasından, haddi aşmaktan veya başkasının bana tahakkümünden sana sığınırım.

303 Taberani, Kebir; Hakim, Müstedrek; Beyhaki, ed-Deavati'l-Kebir

270-Aksırmakta vazifeler nelerdir?

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ إِذَا عَطَسَ حَمِدَ اللَّهَ فَقِيلَ لَهُ يَزْحَمُكَ اللَّهُ فَيَقُولُ يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِالْكُم

Abdullah bin Cafer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz aksırdığı zaman Cenabı Hakka hamd ederdi. İşiten (yerhamukellah) yani (Allah sana rahmet eylesin) diye dua eder. O da (yehdikümüllah ve yuslihu beleküm) yani (Allah bize de size de hidayet versin ve Allah halinizi düzeltsin) diye cevap verirdi. Sallallahu aleyhi ve sellem.³⁰⁴

271-Namaz ardından dualar

عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطِيئَتِي كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ تَصُدَّ عَنِّي وَجْهَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اللَّهُمَّ تَقْنِي كَمَا تَقْنَيْتَ الْغُوبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ أَحْسِنِي مُسْلِمًا وَأَمْتِنِي مُسْلِمًا

Semure radiyallahu anh rivayet etti: Sizden biriniz namaz kıldığında şunu desin.³⁰⁵ Efendimiz ümmetlerine namaz arkalarında şu duanın okunmasıyla emir ediyor. Duanın Türkçe okunuşu: (Allahümme baaid beyni ve beyne hatieti kema beatte beyne'l-maŝrıki ve'l-mağribi Allahümme inni euzü bike en tesudde anni vecheke yevme'l-kıyame-ti Allahümme nakkini kema nekkayte's-sevbe'l-ebyada mine'd-denesi Allahümme ehyini müslimen ve emitni müslimen.)³⁰⁶ Bundan sonra olsun ihmal etmemeye çalışalım.

304 Taberani, Kebir; Ahmet bin Hanbel, Müsnet

305 Taberani, kebir

306 Anlamı; Allah'ım! Doğu ve batının arasını uzaklaŝtırdığın gibi, beni de günahlarımdan uzaklaştır. Allah'ım! Kıyamet günü benden yüz çevirmenden sana sığınırım. Allah'ım! Beyaz elbisenin kirden temizlendiği gibi, beni de günahlarımdan temizle. Allah'ım! müslüman yaşat ve müslüman olarak canımı al.

272-Başlama tekbirinin fazileti

عَنْ بِنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : التَّكْبِيرَةُ الْأُولَى يُذْرِكُهَا الرَّجُلُ مَعَ الْإِمَامِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ بَدَنَةٍ يَهْدِيهَا

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kişinin imam ile beraber yetiştigi ilk tekbir, Mekte'ye kurbanlık bin deve sevkinden daha iyidir.³⁰⁷

273-Namazda oraya buraya bakmanın zararı var mıdır?

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا قَامَ الرَّجُلُ فِي صَلَاتِهِ ، أَقْبَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ ، فَإِذَا التَّفَّتَ قَالَ : ابْنَ آدَمَ إِلَى مَنْ تَلْتَفْتُ ؟ إِلَى مَنْ هُوَ خَيْرٌ لَكَ مِنِّي ؟ أَقْبَلَ إِلَيَّ ، فَإِذَا التَّفَّتَ الْغَائِبَةَ قَالَ مِثْلَ ذَلِكَ ، فَإِذَا التَّفَّتَ الْغَائِبَةَ صَرَفَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنْهُ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kişi namazına durduğunda Allah Teala onu karşılar. Ne zaman huzurunu kaybedip de sağa sola iltifat ederse Allah Teala buyurur; Ey Ademoğlu kime yüzünü çevirirsin, senin için benden daha iyiye mi ikbal edersin? (yüzünü dönersin?) Bana dön! İkinci bir iltifatında yine takdir (azarlama) ve kelamını tekrar eder. Üçüncü bir daha iltifat eder, kalp huzurunu muhafaza etmezse, Allah Teala'da ondan yüz çevirir.³⁰⁸ Emekleri boşa gider vesselam. Bundan ibret almalıdır.

307Deylemi; Suyuti, Camiu'l-Ehadis 11/409/11083; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 7/19645

308Bezzar, Cilt 1/552

274-Namaz secde yerini silmenin zararı var mıdır?

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَأَنْ يُمَسِكَ أَحَدُكُمْ يَدَهُ عَنِ الْحَصَى [فِي الصَّلَاةِ] خَيْرٌ لَهُ مِمَّا نَقَاةٍ، كُلُّهَا سُودُ الْحُدُقِ، فَإِنْ غَلَبَ أَحَدُكُمْ الشَّيْطَانُ فَلْيَمْسَحْ مَسْحَةً وَاحِدَةً

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslümanlar! Sizden biriniz namazı içinde elini, çakıl vesaire süpürmekten geri çekmesi, göz bebekleri siyah yüz tane dişi deveye malik olmaktan daha iyidir. Sizden birinize şeytan galip gelirse, secde yerini birden fazla silmesin.³⁰⁹ Bu hadislerde kalp huzurunun, edep ve ihtimamın (önem vermenin) ne derece lüzumlu olduğuna tembih vardır. Kul namazda daima Mevla'sını kendine yüzüne dönmüş bir insan gibi farz etmeli, secdeye varınca onun ayaklarına kapandım sanmalı. Onun ilmi, mehabeti (büyüklüğü) kendisini kapladığını itikatla (inancıyla), tam bir huzur üzere namazını edaya çalışmalı, bu Mevla'ya hayalinden asla ayrılmamalıdır vesselam.

275-Kırk gün cemaatle namaz kılanın beratı

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ صَلَّى لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فِي جَمَاعَةٍ يُدْرِكُ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَى كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَتَيْنِ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir kimse Allah Teala için kırk gün cemaatle namaz kılar ve İftitah tekbirine ulaşırsa, Allah iki beraat (temizlenme, af) yazar: biri cehennemden beraat, diğeri münafıklıktan beraattır.³¹⁰

309 Said bin Mansur, Sünen; Ahmet bin Hanbel (15228); Tehavi, şerhi müşkili'1 -esar (1433); Ahmet ve Abd bin Humeyd, Müntahap

310 Tirmizi, Sünen 241

276-İmametin mesuliyeti

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تُؤَمَّ أَحَدًا قَافِعًا فَإِنَّ
الإِمَامَ لَوْ يَعْلَمُ مَا عَلَيْهِ مَا أَمَّ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Bir kimseye imam olmamak elinde ise hemen yap, şüphesiz imam, kendi üzerine ait olan manevi mesuliyeti eğer bilseydi hiç imam olmazdı.³¹¹

277-Mescit hizmetçisi Allah'ın sevdiğidir

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا جَعَلَ اللَّهُ
قِيَمَ مَسْجِدٍ وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا جَعَلَهُ قِيَمَ حَمَّامٍ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teala bir kulu sevdiği vakitte onu mescit kayyımı(temizlikçi) kılar. Diğer kula da buğz ettiğinde (kızdığında) onu da hamam bekçisi, onarıcısı kılar.³¹²

278-Sema ehli yalnız ezanı duyarlar

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ لَا يَسْمَعُونَ شَيْئًا
مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ إِلَّا الْأَذَانَ

İbni Ömer radiyallahu anh: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz gök ehli yer ehlinden bir şey işitmez ancak ezanı duyar.³¹³ Ne mutlu müezzinlere.

311 Abdurrezzak

312 Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 20750; İbni Neccar, İbni Abbas'tan rivayetle bu hadisin senedi Hasendir demiştir.

313 İbni Adiy, Kâmil; Feyzu'l-Kadir, Camiu's-Sağır şerhi, 6642 numaralı hadis.

279-Sabah ve akşam ezanları güvencedir

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيَّمَا قَوْمٍ نُودِيَ فِيهِمْ بِالْأَذَانِ صَبَاحًا كَانَ لَهُمْ أَمَانًا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ تَعَالَى حَتَّى يُمْسُوا وَأَيَّمَا قَوْمٍ نُودِيَ فِيهِمْ بِالْأَذَانِ حَسَاءً كَانَ لَهُمْ أَمَانًا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ حَتَّى يُصْبِحُوا

Ma'kıl bin Yesar radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Hangi bir cemaat veya köyde sabah ezanı okunduğunda, onlar akşama kadar azabı ilahiden emanda (güvende) olurlar. Akşam okunduğunda sabaha kadar azabı ilahiden emanda (güvende) olurlar.³¹⁴ Şu halde Ezanı Muhammed'i okunmayan köylerde oturmaktan sakınmalıdır vesselam.

280-Ezan vaktinde dua

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا: اَللَّهُمَّ افْتَحْ أَقْفَالَ قُلُوبِنَا بِذِكْرِكَ وَأَثِمْنَا عَلَيْكَ نِعْمَتَكَ مِنْ فَضْلِكَ وَاجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslümanlar! Müezzini ezan okuduğunu işittiğinizde şu duayı okuyunuz.³¹⁵ Duanın Türkçe okunuşu: Allahümme iftah akfeele kulubine bi zikrike ve etmim Aleyna nimetike min fadlik ve c'alna min ibadike's-salihin. Diğer bir hadiste müezzinin dediği gibi deyiniz. Hayya ala's-salah'da, La havle ve la kuvvete illa billah, Hayya ala'l-felah'da كُنْ يَكُنْ (Maşaallahu kane ve ma lem yeşe' lem yekün) diye karşılایınız buyruldu. Ezan esnasında konuşmak kötü sona sebeptir denildi.

314 Taberani, Kebir

315 İbni Hibban, sikat (5/153); İbni Seniy, 100; Deylemi, Firdevs; Nevevi, Futuhatu'r-Rabbeniyyetu

281-Fahri müezzinliğin fazileti

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَدَانَ سَنَةً لَا يَطْلُبُ عَلَيْهِ أَجْرًا دُعِيَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوُقِفَ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَقِيلَ لَهُ إِشْفَعْ لِمَنْ شِئْتَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman ecir gözetmeyerek (ücretsiz) bir sene ezan okusa kıyamet gününde çağrılıp cennet kapısı üzere dur denilir. Şimdi ona denilir ki “dilediğin kimseye şefaet et!”³¹⁶

282-Ezanı duyup da gelmeyenin ziyanı

عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَسَبُ الْمُؤْمِنِ مِنَ الشَّقَاقِ
وَالْحَيَبَةِ أَنْ يَسْمَعَ الْمُؤَذِّنَ يُؤُوبُ بِالصَّلَاةِ فَلَا يُجِيبُهُ

Muaz bin Enes rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Müezzini işitip de namazına icabet edememesi; Bir Müslümana uğursuzluk ve ziyan yönünden kafidir.³¹⁷

316İbni Asakir, Tarih; Feyzu'l-kadir cilt 1/sayfa 62/8379 numara. "Sizden hiçbir ücret istemeyen kimselere uyun, onlar hidayete erdirilmiş kimselerdir." (Yasin 21) Bu ayete göre ezan ücretsiz ve ecir beklenmeden okunmalıdır. Alimlerden bazıları bundan dolayı ezan için bağış almayı mekruh görmekte dirler.

317Taberani, Kebir; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 21017; Münavi, Feyzu'l-Kadir, Camiu's-Sağır şerhi 9446

283-Cuma gününün şerefi

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيْسَ مِنْ أَعْيَادِ أُمَّتِي عِيدٌ أَفْضَلُ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ رَكَعَتَانِ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكَعَةٍ فِي غَيْرِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَتَسْبِيحُهُ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ تَسْبِيحَةٍ فِي غَيْرِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ümmetimin bayramları içinde Cuma gününden daha yüksek bir bayram yoktur. Cuma gününde iki rekat namaz başka günde kılınan bin rekattan efdaldır. Cuma günü bir tesbih başka günde bin tesbihten efdaldır.³¹⁸ Bu ganimeti kaçırmamalıdır.

284-Cuma günü gusül

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِنِيَّةٍ وَحِسْبَةٍ تَنْظَمًا لِلْجُمُعَةِ مِنْ غَيْرِ جَنَابَةٍ كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ يَبُلُّهَا مِنْ رَأْسِهِ وَلَحْيَتِهِ وَسَائِرِ جَسَدِهِ حَسَنَةٌ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman cuma gününde, hüsnü niyet (iyi niyet) ve sevap kastıyla, cünüp olmadan yalnız cumaya temizlik için gusül ederse; başından, sakalından, sair gövdesinden ıslattığı kıllar sayısınca sevap yazılır.³¹⁹ Bu ihmal edilir karlardan değildir. Mümkün oldukça fırsatını kaçırmamalıdır. Bu guslün vacip olduğunu kabul edenler vardır.

318Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 7/719/21079; Deylemi

319Hakim, Müstedrek

285-Gizli namazın şerefi

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ فِي خَلَاءٍ، لَا يَرَاهُ إِلَّا اللَّهُ وَالْمَلَائِكَةُ، كُتِبَ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ

Cabir radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman Allah Teala ve meleklerinden başka kimse- nin görmediği yerde iki rekat namaz kılsa onun için ateşten beraat yazılır.³²⁰ Bunu ganimet bilmelidir.

286-Kalkmak azminde olan uyanmazsa yine ecere nail olur mu?

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَثَى فِرَاشَهُ وَهُوَ يَتَوَى أَنْ يَقُومَ يُصَلِّيَ مِنَ اللَّيْلِ، فَغَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ حَتَّى يُصْبِحَ كُتِبَ لَهُ مَا تَوَى وَكَانَ نَوْمُهُ صَدَقَةً عَلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Ebu Derda radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman gece kalkıp da namaz kılmak niyetiyle yatağına yattığında, uyku galip gelerek sabah etse, niyet eylediği defterine yazılır. Uykusu Rabbi tarafından ona sadaka olur.³²¹

320 İbni Asakir; İbni Aşur; Ebuş-Şeyh; Suyuti, Camiu'l-Kebir, 1/23375/5473

321 Nesai, Sünen 1787; İbni Mace, Sünen 1344; Hakim, Müstedrek; İbni Hıbban

287-Gecede icabet saati nedir?

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ، يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz gecede bir icabet saati vardır, Müslüman bir kul dünya ve ahiret işlerinden bir şey isterken o saate denk düşürürse, muhakkak Cenabı Hak istediğini ona verecektir. Bu saat her gecede vardır.³²² Ne mutlu arayıp da rast gelenlere.

288-Uykudan kalkınca ne okunur?

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَحَبَّ مَا يَقُولُ الْعَبْدُ إِذَا اسْتَيْقَظَ مِنْ نَوْمِهِ سُبْحَانَ الَّذِي يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kul uykusundan uyandığı vakitte söylemiş olduğu kelamın şüphesiz en sevimsisi “Sübhanellezi yuhyi’l-mevt ve hüve ala külli şey’in kadir”³²³ cümlesidir.³²⁴ Bunu da evrat listesine katmalıdır.

322 Müslim, sahih 757; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; İmamı Nevevi; Riyazu’s-Salihin şerhi 1178 nolu hadis

323 Anlamı: Ölüyü dirilten Allah’ı tesbih ederim ve O her şeye kadirdir.

324 Hatip el-Bağdadi, Tarih 11/279; Ebu Davut, Vitir, 32

289-Hacet namazı duası

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ كَانَتْ لَهُ حَاجَةٌ
إِلَى اللَّهِ، أَوْ إِلَى أَحَدٍ مِنْ بَنِي آدَمَ، فَلْيَتَوَضَّأْ، فَلْيُحْسِنِ الوُضُوءَ، ثُمَّ لِيُصَلِّ رَكَعَتَيْنِ
، ثُمَّ لِيُغْنِ عَلَى اللَّهِ، وَلِيُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ، ثُمَّ لِيَقُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ
، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ
رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، لَا تَدْعُ لِي
ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ، وَلَا هَمًّا إِلَّا قَرَّجْتَهُ، وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا، إِلَّا قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ

Abdullah bin Ebi evfa radyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslüman Allah Teâlâ'ya veyahut Ademoğlundan birine haceti (ihtiyacı) olsa, güzelce bir abdest alsın, iki rekat namaz kılsın sonra Allah'a hamd ve sena, Peygambere salat ve selam etsin. Sonra bu duayı okusun.³²⁵ Duanın Türkçe okunuşu: Lâ ilâhe illâllah El-halîm-ül-kerîm. Sübhanallahi Rabb-il-arş-il-azîm. Elhamdü lillâhi Rabbil âlemin. Es'elüke mûcibâti rahmetike ve azâimi mağfiretike ve'l ganimete min külli birrin vesselâmete min külli ismin lâ teda' lî zenben illâ gafertehü velâ hemmen illâ ferrectehü velâ hâceten hiye leke rıdan illâ kadaytehâ yâ erhâmerrahîmîn³²⁶. Daha me'sur (rivayetle gelen) duaları da ilave eder, salavatla bağlar, Amin ile sonlandırır.

325Tirmizi ve Nesai, Sünen; Hakim, Müstedrek; Ayrıca bak, Mişkat 1278

326Anlamı: Halîm ve Kerîm olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Arş-ı Azam'ın Rabbi, noksan sıfatlardan münezzehtir. Âlemlerin Rabbi'ne hamd olsun. Allah'ım! Rahmetine vesile olacak amelleri, mağfiretini celbedecek sebepleri talep ediyor, her çeşit günahın koruman için sana yalvarıyorum. Her türlü iyilikte zenginlik, her çeşit günahın selâmet diliyorum. Rabbim! Affetmediğin hiçbir günahımı, gidermediğin hiçbir sıkıntıyı bırakma! Rızâna uygun olan her türlü dileğimi yerine getir! Hangi amelden râzı isen onu ver, ey Rahîm olan, bana en ziyade rahmet eden Rabbim

290-Kıtlık senesinin alameti

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَأَيْتُمْ عَمُودًا أَحْمَرَ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ، فِي شَهْرِ رَمَضَانَ، فَادَّخِرُوا طَعَامَ سَنَتِكُمْ، فَإِنَّهَا سَنَةٌ جُوعٍ

Ubade bin Samit radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey ümmetim! Ramazan ayında, gün doğumunda kırmızı bir direk (sütun) gördüğünüz vakitte, bir senelik yiyeceğinizi hazırlayınız. Şüphesiz o sene açlık senesidir.³²⁷

291-Orucun faziletleri

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تَوْمُ الصَّائِمِ عِبَادَةٌ، وَ صَمْتُهُ تَسْبِيحٌ، وَ عَمَلُهُ مُضَاعَفٌ وَ دُعَاؤُهُ مُسْتَجَابٌ، وَ ذَنْبُهُ مَغْفُورٌ

Abdullah bin Ebi evfa radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Oruçlunun uyuması ibadet, sükutu (susması) tesbih, ameli kat kat, duası makbul, günahı bağışlanmıştır.³²⁸ Allah'ın ihsanı ve karşılıksız iyiliğine Hamdolsun.
الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِفْضَالِهِ وَإِحْسَانِهِ

327 Taberani, Kebir; Hadis için Hasen demiştir. Suyuti, Camiu's-Sağır 514; Münavi, Feyzu'l-kadir Camiu's-Sağır şerhi 361/645

328 Beyhaki, Şuabu'l-İman; Suyuti, Camiu's-Sağır 9274

292-Orucun faziletleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ

Ebu Hureyre'den Peygamberimiz buyurdu ki Her şeyin bir zekatı vardır, bedeninin zekatı da oruçtur.³²⁹

293-Orucun faziletleri

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُوحِي إِلَى الْحَفَظَةِ: لَا تَكْتُبُوا عَلَيَّ صَوَامَ عِبِيدِي بَعْدَ الْعَصْرِ سَيِّئَةً

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teala hafaza meleklerine emreder ki kullarımın oruç tutanları üzere ikindiden sonra küçük günah yazmayınız buyurdu.³³⁰

294-Bir salih sayesinde bela defedilir

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَدْفَعُ بِالْمُسْلِمِ الصَّالِحِ عَنْ مِائَةِ أَهْلِ بَيْتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الْبَلَاءَ

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teala iyi bir Müslüman sebebiyle komşularından yüz hane halkından belayı muhakkak def eder.³³¹ Çünkü Salih bir Müslümanın değeri, Allah yanında Kabe ve Hücreyi Saadetten daha büyüktür.

329 İbni Mace, Sünen, Oruç kitabı, Oruçta bedeninin zekatı babı, 1750 numaralı hadis

330 Hakim, Müstedrek; Hatip el-Bağdadi, Tarih; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 23635

331 Münziri, Tergip ve Terhip 3/326; Taberani, Kebir, Rivayete göre bu hadisten sonra Efendimiz şu ayeti okumuştur; وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ. Eğer Allah'ın, insanların bir kısmı ile diğer kısmını engellemesi olmasaydı yeryüzünde düzen bozulurdu. Bakara 251

295-On günün faziletleri

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ صَامَ أَيَّامَ الْعَشْرِ كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَوْمُ سَنَةٍ غَيْرُ يَوْمٍ عَرَقَهُ فَإِنَّهُ مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَقَهُ كُتِبَ لَهُ صَوْمَ سَنَتَيْنِ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Zilhiccenin ilk onunu oruç tutan kimseye her gün için bir sene oruç sevabı yazılır, Arefe günü hariç. Çünkü kim Arefe günü oruç tutarsa iki senelik sevap yazılır.³³²

296-Kardeşleri ziyaretin şerefi

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيُّ عَبْدٍ زَارَ أَخًا لَهُ فِي اللَّهِ، تُودِيَ أَنْ طِبْتَ وَطَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ، وَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: عَبْدِي زَارَ فِيَّ عَلَى قِرَاهُ وَلَنْ أَرْضَى لِعَبْدِي بِفِرَى دُونَ الْجَنَّةِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Herhangi bir kul Allah yolunda bir (din) kardeşini ziyaret etse, ona nida olunur: “pak oldun,(temiz oldun) senin için cennet de güzel oldu” Aziz ve celil olan Allah buyurdu: kulum benim yolumda ziyaret etti, konukluğu bana aittir, kulum için konukluğa cennetten başkası ile elbette razı olmam.³³³ Hisbeten lillah (Allah rızası için) din kardeşlerini ziyaretin ne büyük nimet olduğu aşikardır. Ey Allah’ım bize bu ziyarete muvaffak kıl. اَللّٰهُمَّ وَفِّقْنَا لِلزِّيَارَةِ

332 İbni Neccar; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal; Suyuti, Camiu's-Sağır 21973/3477

333 İbni Ebi'd-dünya, Kitabu'l İhvan. Suyuti, Camiu's-Sağır 3017

297-Kardeşleri ziyaretin şerefi

عَنْ مَكْحُولٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِمْسِ مِيلاً عُدَّ مَرِيضًا إِمْسِ مِيلَيْنِ أَصْلَحَ بَيْنَ
إِثْنَيْنِ إِمْسِ ثَلَاثَةَ أَمْيَالٍ زَارَ أَخًا فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Mekhul'den Mürsel olarak: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Bir mil koş, bir hasta sor. İki mil git, dargınları barıştır. Üç mil yürü, Allah yolunda bir kardeşini ziyaret et.³³⁴

298-Adabı ziyaret

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ مِنْ مَكَارِمِ أَخْلَاقِ النَّبِيِّينَ
وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ الْبَشَاشَةُ إِذَا تَزَاوَرُوا وَالْمُصَافَحَةُ وَالرَّحِيبُ
إِذَا التَّقُوا

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz birbirlerini ziyaret ettiklerinde güleç ve açık yüzlü olmak, birbirlerine kavuştukları zaman da el sıkmak ve merhabalaşmak; Peygamberler, Sıddıklar, şehitler ve Salihlerin güzel huylarındandır.³³⁵

334 İbni Ebi'd-dünya; Suyuti, Camiu's-Sağır; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 9/27/24758; Münavi, Feyzu'l-kadir 2/195

335 İbni İlah

299-Müslümanlara Nebevi vasiyetler

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَعْرَضْ لِمَا لَا يَغْنِيكَ، وَاعْتَرِزْ عَدُوَّكَ، وَاحْتَفِظْ مِنْ خَلِيلِكَ إِلَّا الْأَمِينَ، فَإِنَّ الْأَمِينَ مِنَ الْقَوْمِ لَا يَعْدِلُهُ شَيْءٌ، وَلَا أَمِينَ إِلَّا مَنْ خَشِيَ اللَّهَ وَلَا تَصْحَبِ الْفَاجِرَ يُعَلِّمُكَ مِنْ فُجُورِهِ، وَلَا تُفْشِ إِلَيْهِ سِرَّكَ، وَاسْتَشِرْ فِي أَمْرِكَ الَّذِينَ يَخَافُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Din ve dünyana faydasız işi bırak, düşmanından ayrıl, dostundan da korun ancak emin olan böyle değildir. Şüphesiz bir toplulukta, emin olana hiçbir şey denk olmaz. Emin de ancak Allaha korkandır. Asi, kazip (yalancı), mülhid (dinsiz) ile yoldaş olma ki fıskı fücurunu (imansızlığını) sana öğretmesin, sırrını da böylelere açma. İşinde Allaha korkanlarla istişare et (danış).³³⁶ Ne güzel vasiyetlerdir, amel edenlere ne mutlu.

300-Kimlerle oturmalı?

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ نُجَالِسُ قَالَ مَنْ يَزِيدُ فِي عِلْمِكُمْ مَنَاطِقَهُ وَيُرَغِّبُكُمْ فِي الْآخِرَةِ عِلْمُهُ وَيُرْهِدُكُمْ فِي الدُّنْيَا فِعْلُهُ

İbni Abbas buyurdu: Bir gün cemaat (olarak) dedik, Ya Rasulallah kimlerle oturalım? Cevaben efendimiz buyurdu: sözü amelinizi arttırır, ameli ahirete heveslendirir, işi de dünyadan yüz çevirtir kimselerle oturun.³³⁷ Ne güzel ne manalı hikmettir.

336Beyhaki, Şuabu'l-İman; İbni Asakir, Tarih

337Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 25586; İbni Neccar

301-Hastaya varınca okunacak dua

عَنْ أَبِي مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَعَّ
الْمَرِيضَ قَالَ (أَذْهَبِ الْبَأْسَ رَبِّ النَّاسِ إِشْفِ أَنْتَ الشَّافِي وَلَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ
اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ شِفَاءً وَلَا يُغَادِرُ سَقَمًا)

Ebi Malik radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz bir hastayı ziyaret ettiği zaman, onu şifa bulmasını ister ve bu duayı okurdu.³³⁸ Duanın Türkçe okunuşu : (Ezhibi'l-be'se Rabbe'n-nas. İşfi ente's-şafi ve la şafiye illa ente Allahümme inna ne's-elüke şifaen ve la yuğadiru sekamen.) Kendisine bir hastalık ulaşırsa biraz karaca ot atar, üstüne bal şerbeti içer, Kur'an ile de şifasını arardı. Biz de böyle amel etmeliyiz.

302-Selamla gelip, selamla gitmek

عَنْ قَتَادَةَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا دَخَلْتُمْ بَيْتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهِ ، وَإِذَا خَرَجْتُمْ
فَأَوْدَعُوا أَهْلَهُ بِسَلَامٍ

Katade den Mürsel olarak: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslümanlar! Siz bir eve girdiğiniz vakitte, ehline selam veriniz, çıktığınız zamanda ehline selamla veda ediniz.³³⁹ Amel edenlere ne mutlu!

338Müslim, Selam, 47; Duanın anlamı: “Ey insanların Rabbi! Hastalığın sıkıntısını gider! Ona şifa ver, şifa veren sensin. Senin vereceğin şifadan başka şifa yoktur. Öyle bir şifa ver ki ardında hiç hastalık izi bırakmasın!”

339Beyhaki, Şuabu'l-İman; Mişkati'l-Mesabih şerhi, Edep kitabı, Selam babı, sayfa 2947, 4651 nolu hadis; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 25296

303-Selamlaşma sekli

عَنْ أَنَسٍ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْنَحْنِي بَعْضُنَا لِبَعْضٍ قَالَ لَا قُلْنَا فَيُعَانِقُ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ قَالَ لَا قُلْنَا فَيُصَافِحُ بَعْضُنَا بَعْضًا قَالَ نَعَمْ

Hazreti Enes derki; biz sorduk Ya Rasulallah! Birbirimize karşı eğilelim mi? Buyurdu ki: Olmaz! Dedik; kucaklaşalım mı? Buyurdu ki: Olmaz! El sıkışalım mı? Buyurdu: Evet.³⁴⁰

304-Kabe'ye doğru hürmeten abdest bozmamanın mükafatı

عَنْ الْحَسَنِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ جَلَسَ يَبُوءُ قِبَالَ الْقِبْلَةِ فَذَكَرَ فَتَحَرَّفَ عَنْهَا إِجْلَالًا لَهُمْ لَمْ يَقُمْ مِنْ مَجْلِسِهِ حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ

Hasan-ı Basri den Mürsel olarak: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslüman kible tarafına su dökmeye oturup da kibleyi hatırlayınca hürmeten yönünü çevirse, yerinden kalkmadan o kimse mağfiret olunur.³⁴¹ Az bir amele çok büyük bir mükafattır.

305-Kabir üzerine abdest bozmanın zararı

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِيَّاكُمْ وَالْبَوْلَ عَلَى الْمَقَابِرِ فَإِنَّهُ يُورِثُ الْبَرَصَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ümmetim! Kabirler üzere abdest bozmaktan zinhar (kesinlikle) sakınınız. Şüphesiz o amel beden üzerinde baras (sedef) marazına (hastalığına) sebep olur.³⁴²

340 İbni Ebi Şeybe; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 25750

341 İbni Cerir et-Taberi, tehzip adlı kitabından; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, 26474 numaralı hadis

342 Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, 26483 numaralı hadis; Ramuzu'l-Ehadis 2096; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs 1557

306-Hastaya istediğini vermek

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا اشْتَهَى مَرِيضٌ أَحَدَكُمْ شَيْئًا فَلْيُطْعِمْهُ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Sizden birinizin hastası bir şey istediği vakitte onu yedirsın, arzusunu geri çevirmesin.³⁴³

307-Hastayı yemekte zorlamamal

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تُكْرِهُوا مَرْضَاكُمْ بِالطَّعَامِ فَإِنَّ اللَّهَ يُطْعِمُكُمْ وَيُسْقِيهِمْ

Ukbe bin Amir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Hastalarınızı yeme ve içmede zorlamayınız, şüphesiz Allah onları yedirir, içirir.³⁴⁴

343 İbni Mace, Sünen, Cenaiz 1; Aynı eser Kitabu'l-Tıp, Hasta bir şey yemek ister babı 3440 burada şöyle geçiyor: İbni Abbâs (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre: Bir gün Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) hasta bir adamı ziyaret ederek ona: «Neye iştihan var?» diye sordu. Adam da: Bir buğday ekmeğini çok arzularım, dedi. Bunun üzerine Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): «Kimin yanında bir buğday ekmeği varsa (din) kardeşine göndersin» buyurdu. Bilâhare Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): «Birinizin hastası bir şey yemeyi çok arzuladığı zaman hastasına (ondan) yedirsın» buyurdu.

344 Tirmizi ve İbni Mace, Sünen 3444; Hakim, Müstedrek

308-Lohusaya hurma yedirmeli

عَنْ سَلْمَةَ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَطْعَمُوا نِسَاءَكُمْ فِي نِفَاسِهِنَّ التَّمْرَ فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ طَعَامُهَا فِي نِفَاسِهَا التَّمْرَ خَرَجَ وَلَدُهَا ذَلِكَ حَلِيمًا، فَإِنَّهُ كَانَ طَعَامُ مَرْيَمَ حَيْثُ وُلِدَتْ عِيسَى، وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ طَعَامًا هُوَ خَيْرٌ لَهَا مِنَ التَّمْرِ أَطْعَمَهَا إِيَّاهُ

Seleme bin Kays radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Lohusa halinde hanımlarınıza hurma yediriniz, şüphesiz nifasında (loğusalığında) hurma yiyeceğinizi çocuğu halim çıkar. İsa da doğduğu vakit Meryem'in yiyeceği hurma idi. Allah daha iyisini bilseydi onu yedirirdi.³⁴⁵

309-Lohusaya hurma yedirmeli

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا لِلنَّفْسَاءِ عِنْدِي شِفَاءٌ مِثْلُ الرُّطْبِ وَلَا الْمَرِيضِ مِثْلُ الْعَسَلِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Benim nazarımda lohusalar için en iyi şifa, yaş hurmadır. Hasta için de bal gibi şifa yoktur.³⁴⁶ Bu şifalar ne güzeldir ki kişi seve seve yer.

345 Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 35313; Hatip el-Bağdadi, Tarih

346 Ebu Nuaym, Hilye, Tıp bölümü; Ebuş-Şeyh, Tıp bölümü; Râmûz'ul-Ehâdis, s. 378/6; Suyuti, Camiu'l-Ehadis 19299

310-İncirin faydası

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كُلُوا التَّيْنَ فَلَوْ قُلْتُمْ إِنَّ قَاكِهَةً نَزَلَتْ مِنَ الْجَنَّةِ بِلَاعَجَمٍ لَقُلْتُمْ هِيَ وَأَنْتَ يُذْهَبُ بِالْبَوَاسِيرِ وَيَنْفَعُ مِنَ النَّقْرَسِ

Ebu zer radıyallahu anı rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İncir yiyiniz! Cennetten çekirdeksiz meyve indi deseydim, muhakkak o incirdir derdim. Şüphesiz o basurları giderir, ayak zahmetlerine (ağrılarına) fayda verir.³⁴⁷

311-Çörek otu

عَنْ بِنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْحَبَّةِ السُّودَاءِ فَإِنَّ فِيهَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ وَهُوَ الْمَوْتُ

İbni Ömer radıyallahu anı rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey ümmetim! Şu karaca ota devam ediniz. Şüphesiz onda her derde şifa vardır, yalnız ölüme (şifa) olmaz.³⁴⁸

347Suyuti, Camiu's-Sağır; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

348İbni Mace, Sünen; فِي الْحَبَّةِ السُّودَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ; bu hadisi Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir. Müslim, Sahih selam kitabı, kara ota tedavi bölümü 2215, Tirmizi, Sünen 2041; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 7287; Humeydi, Müsnet 1107

312-Hacamat ve yedi derde şifası nedir?

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْحَجَامَةُ فِي الرَّأْسِ مِنْ سَبْعِ إِذَا مَا تَوَى صَاحِبُهَا مِنَ الْجُنُونِ وَالصُّدَاعِ وَالْجَزَامِ وَالْبَرَصِ وَالنُّعَاسِ وَوَجَعِ الصَّرْسِ وَظَلْمَةِ يَجِدُهَا فِي عَيْنَيْهِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Hacamat, hüsnü niyetle (iyi niyetle) olduğu vakitte yedi derde şifadır: 1-Delilik, 2-Baş ağrısı, 3-Miskinlik illeti, 4-Alallık (sedef hastalığı), 5-Uyuklamak, 6-Diş ağrısı, 7-Gözlerde bulunan karartı.³⁴⁹ Bunda zamanın, mekanın, şahmların (yağların) dahli (tesiri) vardır. İyi bilen bir doktorla danışılmalıdır.

313-Hasta için tedavinin en üstünü sadakadır

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا عُولَجَ مَرِيضٌ بِدَوَاءٍ أَفْضَلُ مِنَ الصَّدَقَةِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Hasta, sadakadan daha iyi bir ilaç ile tedavi edilemez.³⁵⁰

349 Taberani, Kebir

350 Deylemi 4/118/6368; Suyuti, Camiu'l-Kebir; Keşful-hafa, Acluni

314-Doğumda güçlük görüldüğünde yazılır.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا عَسَرَ عَلَى الْمَرْأَةِ وَلَدَهَا حُذِّ إِتَاءَ نَظِيفًا فَكُتِبَ عَلَيْهِ كَاتِبُهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ كَاتِبُهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا لَقَدْ كَانَ فِي قَصَبِهِمْ عِبْرَةٌ لِمَنْ يُغْسَلُ وَتُسْقَى الْمَرْأَةُ مِنْهُ وَتُنْصَجُ عَلَى بَطْنِهَا وَفِي فَرْجِهَا

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kadın için doğurması güç olduğu vakitte temiz bir keseye Ahkaf suresi 35. Ayet, Naziat suresi 46. Ayet, Yusuf suresi 111. Ayet sonuna kadar yazılır. Sonra abdestli bir insan keseyi yıkar, o sudan kadına içirilir, karnına ve fercine saçılır.³⁵¹

315-Pireleri defetme yolu

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ إِذَا أَدَاكَ الْبِرَاغِيثَ فَخُذْ قَدْحًا مِنَ الْمَاءِ وَافْرَأْ عَلَيْهِ وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ (سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ ١٢) فَإِنْ كُنْتُمْ أَمْنْتُمْ بِاللَّهِ فَكُفُّوا شَرِّكُمْ وَأَذَاكُمْ عَنَّا ثُمَّ تَرَشَّى حَوْلَ فِرَاشِكَ فَإِنَّكَ اللَّيْلَةَ أَمِنَ مِنْ شَرِّهِ

Efendimiz buyurmuşlar: Ey Ebu Derda! Sana pireler eza (sıkıntı) ettiklerinde bir çanak su al, üzerine; وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ (İbrahim suresi 12) ayetini sonuna kadar okuyup, üfle, Ey pireler Allah'a inandıysanız bizden şiddetinizi, ezanınızı def ediniz de. O suyu döşegin etrafına saç, şimdi şüphesiz sen o gece de şerlerinden emin olursun.³⁵²

351 İbni Sünni

352 Deylemi

316-Göz değmesi, nazar duası

عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ جِبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَاقَفَ مُغْنَمًا فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَا هَذَا النِّعْمُ الَّذِي أَرَاهُ فِي وَجْهِكَ قَالَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ أَصَابَتْهُمَا عَيْنٌ قَالَ صَدِّقٌ بِالْعَيْنِ فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ أَقْلًا عَوَّذْتُهُمَا بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ قَالَ مَا هُنَّ يَا جِبْرِيلُ قَالَ : قُلْ (اَللّٰهُمَّ ذَا السُّلْطٰنِ الْعَظِيْمِ ذَا الْمَنِّ الْقَدِيْمِ ذَا الرَّحْمَةِ الْكَرِيْمِ وَهِيَ الْكَلِمَاتُ الثَّمَاثُ وَالِدَّعَوَاتُ الْمُسْتَجَابَاتُ عَافَ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ مِنْ اَنْفُسِ الْجِنَّ وَاعْيُنِ الْاِنْسِ) فَقَالَ النَّبِيُّ فَقَامَا يَلْعَبَانِ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ عَوِّدُوا اَنْفُسَكُمْ وَنِسَاءَكُمْ وَاَوْلَادَكُمْ بِهَذِهِ التَّعْوِيْدِ فَاِنَّهُ لَمْ يَعْوِذِ الْمُعْوِدُوْنَ بِمِثْلِهِ

Haris'den İmamı Ali buyurmuş: Şüphesiz Cibril peygambere geldi, tasalı buldu, kederinden sordu, Hasan ve Hüseyin'e göz isabet etti dedi. Cebrail: “göz değmesini tasdik et, göz değmesi haktr” dedi. Şu kelimelerle onları korumayı tavsiye etti. Şimdi efendimiz nedir diye sordu. Cebrail şu duayı üzerlerine oku dedi. Efendimiz okunca derhal çocuklar kalktılar oynamaya başladılar. Efendimiz bununla kadınlarınızı, nefislerinizi (kendinizi), evlatlarınızı ta'viz edin (koruyun) dedi. Şüphesiz korunanlar bunun misliyle(bundan başkası ile) korunmadılar buyurdu. Sallallahu aleyhi ve sellem.³⁵³ Duanın Türkçe okunuşu: Allahümme ze's-sultanu'l-azim, ze'l-menni'l-kadim, ze'r-rahmeti'l-kerim, ve hiye'l-kelimatü't-tammetü ve'd-deavetü'l-müstecabetü afee (burada nazara uğrayanın ismi söyleyecek) min enfasi'l-cinni ve a'yüni'l-ins

353 İbni Asakir, Tarih; Ragıp el-İsbahani; İbni Hande, Cürcani ve İsbahani, kenz den

317-İlim ve Şerefi

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أُطْلِبُ الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ فَإِنَّ
طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَصْعُقُ أَجْنِحَتَهُمَا لِطَلَبِ الْعِلْمِ
رِضًا بِمَا يُطْلَبُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İlim Çin'de olsa da arayınız. Şüphesiz ilim tahsili her Müslümana farzdır. Şüphesiz melekler ilim öğrenenin yaptığı işten razı oldukları için kanatlarını onun yoluna döşerler.³⁵⁴

318-İnsanlar kıyamette valideleri adıyla çağırılması

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَدْعُو النَّاسَ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ بِأُمَّهَاتِهِمْ سِتْرًا مِنْهُ عَلَى عِبَادِهِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah Teala kıyamet gününde insanları validelerinin adıyla davet eder ki, kulları üzere gizlemeyi kastettiği için.³⁵⁵ Çünkü zina evladı olanlar rezil rüsva olmasınlar.

354 İbni Abdi'l-ber

355 Abdurrezzak, Musannef

319-Şefaaf

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةً قَدَعَاهَا فِي أُمَّتِي فَاسْتُجِيبَ لَهُ وَإِنِّي إِخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz her peygamberin duası vardı, ümmeti hakkında her biri dua etti ve kabul edildi. Ben duamı kıyamet gününde, ümmetim için şefaaf olmak üzere sakladım.³⁵⁶ Bizi ümmeti Muhammed'den kılan Allah'a hamdolsun. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

320-Bu ümmetin kırktan seksen ve doksana kadar dereceleri

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَأَلْتُ اللَّهَ فِي أَبْنَاءِ الْأَرْبَعِينَ مِنْ أُمَّتِي، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ، قُلْتُ: فَأَبْنَاءُ الْخَمْسِينَ؟ قَالَ: إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قُلْتُ: فَأَبْنَاءُ السِّتِينَ؟ قَالَ: قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قُلْتُ: فَأَبْنَاءُ السَّبْعِينَ؟ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنِّي لَأَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِي أَنْ أُعَمِّرَهُ سَبْعِينَ سَنَةً يَغْبُدُنِي لَا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا أَنْ أُعَذِّبَهُ بِالنَّارِ، فَأَمَّا أَبْنَاءُ الْأَحْقَابِ الثَّمَانِينَ وَالتِّسْعِينَ فَإِنِّي وَاقِفٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَائِلٌ لَهُمْ: أَدْخِلُوا مَنْ أَحْبَبْتُمْ الْجَنَّةَ مِنَ النَّاسِ

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ümmetimden kırk yaşına varanları Allah'tan sordum. Onları bağışladım buyurdu. Elliye varanları sordum, şüphesiz ben onları mağfiret ettim buyurdu, Altmış oğullarını sordum, onları da bağışladım buyurdu. Yetmiş oğullarını sordum, buyurdu: Ben kulumu yetmiş sene yaşatırım, o da bana kulluk eder, bir şeyi ortak etmezse onu ateşle azap etmekten haya ederim. Yani ona asla azap etmem. Şimdi Ahkab oğulları ki seksen, doksanlar.... Şüphesiz ben onları kıyamet gününde durdurup, onlara derim: İnsanlardan sevdiklerinizi cennete sokunuz.³⁵⁷

356 İbni Mace, Sünen; Ahmet bin Hanbel, Müsnet. Bu hadisle alakalı buna benzer ifadelerle Buhari ve Müslim'de de hadis vardır

357 Ebuş-Şeyh; Feyzu'l-kadir, Şerhi Camiu's-Sağır 4600 numaralı hadis,

321-Ateşin şiddeti, cennetin lezzeti

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ قِيلَ أَهْلُ النَّارِ إِنَّكُمْ مَا كَثُرُونَ فِي النَّارِ عَدَدَ كُلِّ حَصَاةٍ فِي الدُّنْيَا لَفَرَحُوا بِهَا وَلَوْ قِيلَ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ مَا كَثُرُونَ فِيهَا عَدَدَ كُلِّ حَصَاةٍ لَحَزِنُوا وَلَكِنْ جُعِلَ لَهُمُ الْأَبَدُ

İbni Mesut radiyallahu anı rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Eğer ehli nara (cehennem ehline); siz cehennemde dünyadaki çakıllar sayısınca kalacaksınız denilseydi muhakkak sevinirdi. Ehli cennete de böyle denilseydi (yani; dünyadaki çakıllar sayısınca kalacaksınız denilseydi) tasalanıp, üzüldülerdi fakat her iki sınıf için hayat ebedi, daimi kılındı.³⁵⁸

322-Firdevs cennetini istemekle emrolunduk

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : فِي الْجَنَّةِ مِائَةٌ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالْفِرْدَوْسُ أَعْلَاهَا دَرَجَةٌ مِنْهَا تُفَجَّرُ أَتَهَارُ الْجَنَّةِ الْأَرْبَعَةُ وَمِنْ فَوْقَهَا يَكُونُ الْعَرْشُ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ

Ubade bin Samit radiyallahu anı rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Cennette yüz mertebe (derece) vardır, her iki derecenin aralığı gök ve yer aralığı gibidir. Firdevs, mertebe cihetinden (yönünden) en yücesidir. Cennetin dört ırmağı Firdevs'ten çıkar. Onun üstü rahmanın arşıdır. Siz Allahtan istediğinizde Firdevs cennetini isteyiniz.³⁵⁹ Çünkü her Müslümana istediği verilir, Ali himmet (himmeti yüksek) evliya yüksek makamı arzulamalıdır vesselam.

358 Taberani, Kebir; İbni Merduye ve Ebu Nuaym; bütün bunlar Suyuti: Dürrül mensur tefsirinde geçiyor.

359 Müslim; Tirmizi, Sünen 2531 numaralı hadis; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Hakim, Müstedrek; ayrıca bu hadis Mesabih hadislerindedir Münavi 5/55

323-Cennete girince terfi derecesi için şfaat

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ الْجَنَّةَ سَأَلَ عَنْ أَبِيهِ وَرَوْجَتِهِ وَوَلَدِهِ فَيُقَالُ لَهُمْ إِنَّهُمْ لَمْ يَبْلُغُوا دَرَجَتَكَ وَعَمَلَكَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ قَدْ عَمِلْتُ لِي وَلَهُمْ فَيَأْمُرُوا بِالْحَاقِقِينَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kişi cennete girdiğinde; ana, baba, eş ve oğullarından sorar. Ona denilir ki şüphesiz onlar senin derece ve ameline ulaşamadılar. Şimdi Müslüman derki: Ya Rabbi! Ben, kendim ve onlar için amel ettim. O sırada istediklerinin kendine ulaşmaları ile emir olunur.³⁶⁰ Ne güzel saadet ne büyük müjdedir. Lütfu için Allah'a hamdolsun. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى لُطْفِهِ

324-Yemekten önce ve sonra el yıkamak

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُكْثِرَ اللَّهُ خَيْرَ بَيْتِهِ، فَلْيَتَوَضَّأْ إِذَا حَضَرَ غَدَاؤُهُ، وَإِذَا رُفِعَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teâlâ'dan evinin hayrı bereketini çoğaltmak isteyen bir müslüman yemek öncesi ve sonrası ellerini yıkasın.³⁶¹ Bileklere kadar yıkamalı, başlangıçta elinin yaşı ekmeğe ulaşmalı, sonunda parmakları ile gözlerini mesh etmeli ki, günahların temizlenmesine, gözlerin sıhhatine sebep olur.

³⁶⁰Taberani, Kebir

³⁶¹İbni Mace, Sünen, Et'ime kitabı, Yemek yeme zamanı elleri yıkama babı 3260; Beyhaki, Şuabu'l-İman 5/2017

325-Şükürün fazileti

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ أَكَلَ وَشَبِعَ وَشَرِبَ فَرَوَى فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي وَأَشْبَعَنِي وَسَقَانِي وَأَزْوَانِي خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

Ebu Musa radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman yer, doyar, içer, kanar da şu Hamdi yaparsa (Elhamdülillahi'llezi et'ameni ve eşbe'ani ve sekaani ve ervaa-ni) anasından doğduğu gün gibi günahlarından çıkar.³⁶² Hadisin zahirinden büyük günahlarında af olunacağı açıktır. Karşılıksız iyiliklerinden dolayı Allah'a hamdolsun. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ إِفْضَالِهِ

326-Yemekten sonra uyumanın zararı

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَذِيبُوا طَعَامَكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ، وَلَا تَنَامُوا عَلَيْهِ فَتَقْسُو قُلُوبَكُمْ

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslümanlar yediklerinizi zikrullah ve namazla eritiniz. Hemen yemek üzere uyuyup da kalplerinizi katılaştırmayınız, zulmet (karalık) ve gaflete meydan vermeyiniz.³⁶³

362 Ebu Ya'la; İbni Sünni; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, Hadis no: 40786

363 Taberani, Kebir; Beyhaki; İbni Sünni

327-Gündüzün aydınlığında iki yemek

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ أَكَلْتُ فِي يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَمَا تُحْيِينَ أَنْ لَا يَكُونَ لَكَ شُغْلٌ إِلَّا جَوْفَكَ الْأَكْلُ فِي الْيَوْمِ مَرَّتَيْنِ مِنَ الْإِسْرَافِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

Aişe validemiz buyurdu: Günde iki defa yediğimi efendimiz görünce Ey Aişe! Düşüncenin yalnızca karnın olması hoşuna gider mi ? Günde iki kere yemek israftandır, Allah müsrifleri (israf edenleri) sevmez.³⁶⁴ Yirmi dört saatte bir defa yemekle kalmayacaklar, ikinin birini gündüz, birini de akşam namazından sonraya bırakmalıdır ki israftan selamete çıkmış olsunlar vesselam.

328-Sarıkla namazın şerefi

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: صَلَاةٌ تَطُوعٌ أَوْ فَرِيضَةٌ بِعِمَامَةٍ تَعْدِلُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ صَلَاةً بِلَا عِمَامَةٍ، وَجُمُعَةٌ بِعِمَامَةٍ تَعْدِلُ سَبْعِينَ جُمُعَةً بِلَا عِمَامَةٍ

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Farz veya nafil, sarıkla kılınan namaz, sarıksız yirmi beşe (yani yirmi beş namaza) denktir. Sarıkla bir Cuma, sarıksız yetmiş Cumaya denk olur buyruldu.³⁶⁵ Hüsnü niyet (güzel niyet) ile elde edilir.

364Deylemi; Beyhaki, Şuabu'l-ıman 7/441; Münziri, Tergip ve Terhip 3/101

365İbni Asakir, Tarih; Münavi, Feyzu'l kadir 4/225, 5101 numaralı hadis. Burada Hadis için sahih denmiştir.

329-Sarıkla namazın şerefi

عَنْ رُكَانَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : فَرَّقَ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ ،
الْعَمَائِمُ عَلَى الْقَلَانِسِ أَنَّ رُكَانَةَ صَارَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَرَعهُ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ رُكَانَةُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ :
إِنَّ فَرْقَ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ الْعَمَائِمُ عَلَى الْقَلَانِسِ

Rukane (Ebu Cafer Muhammed bin Rukane) radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Müşriklerle bizim farkımız külahlar üzere sarıklardır.³⁶⁶ “Ümmetim fitrat (yaratılış) üzere daimdirler (devam etmektedirler); külahlar üzere sarıkları giydikleri müddetçe” buyrulmuştur. Sarıkla ilgili başka bir hadiste; Rukane Peygamberimizle gürüşmiş ve peygamberimiz onu gürüşte yenmiştir. İşte bu Rukane demiştir ki; Rasulullah dan işittim ki: buyurdu ki, Şüphesiz Müşriklerle bizim farkımız külahlar üzere sarıklardır”³⁶⁷

330-Yatarken Fatıha ve İhlas

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا وَضَعْتَ جَنْبَكَ عَلَى الْفِرَاشِ
وَقَرَأْتَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَقُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَقَدْ أَمِنْتَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا الْمَوْتَ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Müslüman! Yatacağın zaman Fatıha ile İhlası şerifi okursan ölümden başka her şeyden emanda (güvende) olursun.³⁶⁸
فَنِعْمَ الْغَنِيمَةُ وَنِعْمَ الْحَارِسُ Ne güzel ganimet ne güzel koruma.

366Ebu Davut, Sünen, Libas kitabı, el-gamaim babı 3611 numaralı hadis. Tirmizi, Cami, ebva- bu libas, külahlar üzerine sarıklar babı, 1784 numaralı hadis. Deylemi de rivayet etmiştir. Taberani, Kebir 4480 nolu Hadis. Ayrıca Tirmizi, Libas, 42 de aynı hadis geçmektedir.

367Hakim, Müstedrek, Menakıbu Rukane bölümü 5937 nolu Hadis. Ravinin tam ismi: Ebu Cafer Muhammed bin Rukane

368Bezzar; İbni Hibban, Heysemi, Mecma'uz-Zevaid; Münziri, Tergip ve Terhip 347 numaralı Hadis

331-Abdestli zikir üzere uyumanın şerefi

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَوَى إِلَى فَرَّاشِهِ طَاهِرًا يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى حَتَّى يُدْرِكَهُ التُّعَاسُ لَمْ يَتَّقَلْبْ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ

Ebu Umame el-Bahili radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir müslüman döşeğine abdestli yatsa, uyuyuncaya kadar Allah'ı zikretse, gece bir taraftan diğer tarafına dönerken dünya ve ahiret hayırlarından bir şey istese Allah Teala muhakkak onu verecektir.³⁶⁹ Fırsatı kaçırmayınız.

332-İkindiden sonra uyumanın zararı

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ نَامَ بَعْدَ الْعَصْرِ فَاخْتَلَسَ عَقْلَهُ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; İkindiden sonra uyuyup da aklına hanel (eksiklik) gelen bir kişi, ancak nefisini kınasın.³⁷⁰

369Tirmizi (3526); Taberani (8/147)(7568); İbni Seniyy (fi ameli yevmi leyle) (719)

370Ebu Ya'la; Deylemi

333-Sabah vaktinde uykunun zararı

عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ : مَرَّ بِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مُضْطَجِعَةٌ مُتَّصِبِحَةٌ، فَحَرَّكَنِي بِرِجْلِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا بُنَيَّةُ، قَوْمِي أَشْهَدِي رِزْقَ رَبِّكَ، وَلَا تَكُونِي مِنَ الْغَافِلِينَ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقْسِمُ أَرْزَاقَ النَّاسِ مَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ

Hazreti Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fatıma dedi ki: Bir sabah vaktinde ben uyurken Rasulullah bana uğradı, mübarek ayağıyla bana dokundu ve buyurdu; Ey kızcağızım! Kalk Rabbinin rızıkına hazır ol, gafillerden olma. Şüphesiz Allah insanların rızıklarını şafakla gün doğumu aralığında taksim eder.³⁷¹

334-Kulak çınladıkça ne yapmalı?

عَنْ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : إِذَا طَنَّتْ أُذُنُ أَحَدِكُمْ فَلْيَذْكُرْنِي وَلْيُصَلِّ عَلَيَّ وَلْيَقُلْ : ذَكَرَ اللَّهُ مَنْ ذَكَرَنِي بِخَيْرٍ

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kölesi Ebu Rafi'den Efendimiz buyurdu ki: Sizden birinizin kulağı çınladığı vakitte beni hatırlasın, salavatı şerife getirsin. “Beni hayır ile ananı Allah da hayırla zikreylesin” desin.³⁷² Hüner amel etmekte.

371 Suyuti, Camiu'l Ehadis; Beyhaki, Şuabu'l-İman 3/1708; İbni Neccar

372 Taberani, Kebir (1/321)(961); İbni Adiy, Kamil; Ukayli, Duafa ; Zehebi, Mizanu'l-İtidal, 3/324; İbni Sünni; Haraiti, Mekarim

**335-Geceleyin merkep ve köpek sesi
duyunca ne yapmalı?**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا سَمِعْتُمْ نُهَاقَ الْحَمِيرِ أَوْ نُبَاحَ كَلْبٍ أَوْ صَوْتَ دِيكٍ بِاللَّيْلِ فَتَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُمْ يَرَوْنَ مَا لَا تَرَوْنَ

Ebu Hureyre radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey ümmetim! Siz geceleyin merkebin bağırmasını, köpeğin ulumasını, horozun ötmesini işittiğinizde, şeytanın şer-rinden Allah'a sığınınız. Şimdi şüphesiz onlar sizin görmediklerinizi görmüşlerdir.³⁷³

**336-Huyu fena olanların kulaklarına
ezan okunmak**

عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ مِنْ إِنْسَانٍ أَوْ دَابَّةٍ فَأَذِّنُوا فِي أُذُنِهِ

Hasen bin Ali radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Huyu kötü olan insanın veya hayvanın kulağına ezan okuyunuz.³⁷⁴ Enes hadisinde de kulaklarına:

أَفَعَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْعُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ
ayetini okumalıdır buyrulmuştur.³⁷⁵

373 İbni's-Sünni; Ebu Davut, (4/327) (5105) numaralı hadis; Ahmet bin Hanbel (3/306) (14283) numaralı hadis. Bu ikisinde horoz geçmiyor.

374 Deylemi; Ali El-Muttaki, Kenzu'l-Ummal cilt 15/41665-41666

375 İbni Asakir/ Ayet Ali İmran 83: Meali şöyle; Onlar Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar! Oysa göklerdekilere ve yeryüzündekilere isteyerek veya istemeyerek hep O'na boyun eğmişlerdir ve O'na döndürüleceklerdir.

337-Ölüde rahmet ve azap alameti

عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أُرْقُبُوا الْمَيِّتَ عِنْدَ وَقَاتِهِ فَإِذَا ذَرَفَتْ عَيْنَاهُ وَرَشَّحَ جَبِينُهُ وَانْتَشَرَ مِنْخِرَاهُ فَهِيَ رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ قَدْ تَرَلَّتْ بِهِ وَإِذَا غَطَّ غَطِيطَ الْبِكْرِ الْمَخْنُوقِ وَكَمَدَ لَوْنَهُ وَأَزْبَدَ شِدْقَاهُ فَهُوَ عَذَابٌ مِنَ اللَّهِ قَدْ تَرَلَّ بِهِ

Selman-ı Farisi radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Vefatı zamanında meyyiti gözleyiniz; gözleri aktığı, alını terlediği, burun delikleri genişlediği vakitte, o hal Allah tarafından ona rahmettir. Eğer boğulmuş kız gibi horlar, rengi değişir, avurtları köpüklenirse, bu hal ona Allah tarafından inmiş bir azaptır.³⁷⁶ Allah'a sığınırız

338-Ölü kimleri bilir?

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْمَوْتَ يَعْرِفُ مَنْ يَحْمِلُهُ وَمَنْ يَغْسِلُهُ وَمَنْ يَدْلِيهِ فِي قَبْرِهِ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz cenaze kendini götürenleri, yıkayanları, kabre indirenleri bilir.³⁷⁷ Ya Rab, Ölümümü kolay eyle.
اللَّهُمَّ سَهِّلْ مَوْتِي

376 Tirmizi bu hadisi Hakimden rivayetle “Nevadir” adlı kitabında zikretmiştir. Ayrıca bak, Suyuti, Şifau’s-Sudur; Ali El-Muttaki, Kenzu’l-Ummal 15/870/42178

377 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Münavi Feyzu’l-Kadir, 2134 numaralı hadis. Ali el-Muttaki, Kenzu’l-Ummal 42334 numaralı hadis

339-Ölüye ilk ikram nedir ?

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَوَّلَ تُحَفِّهِ الْمُؤْمِنِ أَنْ يُغْفَرَ لِمَنْ خَرَجَ فِي جَنَازَتِهِ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz müminin Allah'tan ilk armağanı cenazesinde bulunanların bağışlanmasıdır.³⁷⁸ Ne güzel hediye! فَنِعْمَ الْعَطِيَّةُ

340-Cennetlik olanı taşıyana yani namazını kılana azap yoktur

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اسْتَحْيَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُعَذِّبَ مَنْ حَمَلَهُ وَمَنْ تَبِعَهُ وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهِ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Cennet ehlinden bir kimse öldüğünde Allah Teâlâ onu götürenleri ve cenazesi ardında tabi olanları ve üzerine namaz kılanları azap etmekten haya eder.³⁷⁹ Yani azap etmeden cennetine koyar. Kişi, Salihler cenazesini ganimet bilmelidir.

378 İbni Ebi'd-dünya, zikri'l-mevt; Hatip el-Bağdadi; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 42352 numaralı hadi

379 Deylemi

341-Evinden çıkarılan ölünün sözleri

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مَيِّتٍ يُوضَعُ عَلَى سَرِيرِهِ فَيُخْطَى بِهِ ثَلَاثَ خُطَا (خُطُوتٍ) إِلَّا نَادَى بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ شَاءَ اللَّهُ يَا إِخْوَتَاهُ وَيَا حَمَلَةَ نَعَشَاهُ لَا تَغُرَّكُمْ الدُّنْيَا كَمَا غَرَّتْنِي وَلَا يَلْعَبَنَّ بِكُمْ الرَّمَانُ كَمَا لَعِبَ بِي أَتْرَكْتُ مَا أَتْرَكْتُ لِدُرَيْتِي وَلَا يَحْمِلُونَنِّي خَطِيئَتِي وَأَنْتُمْ تُشَيِّعُونَنِي ثُمَّ تَرْكُونَنِي وَالْجَبَّارُ يَخَاصِمُنِي

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ölü tabuta konup da üç adım yürütülünce bir ses ile nida eder ki Allah'ın diledikleri işitir. Der ki; Ey kardeşler, Ey cenazemi götürenler, beni dünya aldattığı gibi sizi de aldatmasın. Zaman benimle oynadığı gibi sizinle de oynamasın. Bütün varımı varislerime terk ediyorum. Onlar benim hatalarımı yüklenmediler. Siz beni götürüp kabre yalnız terk edersiniz. Cebbar Teala olan Allah ise beni hesaba çeker.³⁸⁰ Bunlar yazıda değil kalplerde yer tutmalıdır.

342-İbadette uzun ömür saadettir

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: السَّعَادَةُ كُلُّ السَّعَادَةِ طُولُ الْعُمْرِ فِي طَاعَةِ اللَّهِ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Tam bir iyilikle iyilik; Allah'ın itaatinde uzun ömürdür.³⁸¹ Çünkü kabirde sevap yoktur. Efendimiz iki Müslümanı kardeş etmiş, biri şehit olmuş, diğeri bir hafta sonra vefat etmiş, ashap “Ey Allah'ım! Bunu arkadaşına ulaştır” duasında bulunmuşlar. O vakit efendimiz buyurmuş: “şehit olandan sonra bunun kıldığı namaz, tuttuğu oruç ve diğer amelleri nerde, ikisinin arası gök ve yer aralığı kadardır” diye ibadette yaşamanın derecesini bildirmişti. İmamı Ahmet, Ebu Davut ve Nesai bu hadisi kaydetmişlerdir.

³⁸⁰Deylemi

³⁸¹Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; İmamı Ahmet, Ebu Davut ve Nesai

343-İnsanın ehli, malı, ameli nelere benzerler

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا لِأَصْحَابِهِ أَتَدْرُونَ مَا مِثْلُ أَحَدِكُمْ وَمِثْلُ أَهْلِهِ وَمِثْلُ مَالِهِ وَمِثْلُ عَمَلِهِ فَقُولُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَقَالَ إِنَّمَا مِثْلُ أَحَدِكُمْ وَمِثْلُ أَهْلِهِ وَمِثْلُ مَالِهِ وَمِثْلُ عَمَلِهِ كَمِثْلِ رَجُلٍ لَهُ ثَلَاثَةٌ إِخْوَةٌ فَلَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ دَعَا بَعْضَ إِخْوَتِهِ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ نَزَلَ بِي مِنَ الْأَمْرِ مَا تَرَى فَمَالِي عِنْدَكَ وَمَالِي لَدَيْكَ فَقَالَ لَكَ عِنْدِي أَنْ أَمْرِي صَاحِبُكَ وَلَا أَرَايْلُكَ وَأَنْ أَقَوْمٌ بِشَأْنِكَ فَإِذَا مِتَّ عَسَلْتُكَ وَكَفَنْتُكَ وَحَمَلْتُكَ مَعَ الْحَامِلِينَ أَحْمِلُكَ طَوْرًا وَأُحِيطُ عَنكَ طَوْرًا فَإِذَا رَجَعْتُ أَتَيْتُكَ عَلَيْكَ بِخَيْرٍ عِنْدَ مَنْ يَسْأَلُنِي هَذَا أَخُوهُ الَّذِي هُوَ أَهْلُهُ فَمَا تَرَوْتَهُ قَالُوا لَا نَسْمَعُ طَائِلًا يَا رَسُولَ اللَّهِ ثُمَّ يَقُولُ لِأَخِيهِ الْآخِرِ أَتَرَى مَا قَدْ نَزَلَ بِي فَمَالِي لَدَيْكَ وَمَالِي عِنْدَكَ فَيَقُولُ لَيْسَ لَكَ عِنْدِي غِنًى إِلَّا وَأَنْتَ فِي الْأَخْيَاءِ فَإِذَا مِتَّ دُهِبَ بِي فِي مَذْهَبٍ هَذَا أَخُوهُ الَّذِي هُوَ مَالُهُ كَيْفَ تَرَوْتَهُ قَالُوا لَا نَسْمَعُ طَائِلًا يَا رَسُولَ اللَّهِ ثُمَّ يَقُولُ لِأَخِيهِ الْآخِرِ الْأَخْرَى مَا قَدْ نَزَلَ بِهِ وَمَا وَرَدَ عَلَى أَهْلِي فَمَالِي عِنْدَكَ وَمَالِي لَدَيْكَ فَيَقُولُ أَنَا صَاحِبُكَ فِي لِحْدِكَ وَأَنْبَسُكَ فِي وَحْشَتِكَ وَأَقْعُدُ يَوْمَ الْمِيزَانِ فِي مِيزَانِكَ هَذَا أَخُوهُ الَّذِي هُوَ عَمَلُهُ كَيْفَ تَرَوْتَهُ قَالُوا خَيْرٌ أَحْ وَخَيْرٌ صَاحِبٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَإِنَّ الْأَمْرَ هَكَذَا

Aişe validemiz dedi: Bir gün efendimiz ashabına buyurdu; siz bilir misiniz birinizin ehli, malı, ameli ile benzeri nedir? Ashabı: Allah ve Rasulü bilir dediler. Şimdi Rasulullah buyurdu: Sizin birinizin ehliyle, malıyla, ameliyle naziri, benzeri; üç kardeşi olan bir insan gibidir. Ne zaman bu insana ölüm hazır olunca, üçten birini çağırdı ve dedi: Görüyorsun ki halim perişan, ölüm yaklaştı benim için kaşığımda ne vardır ne tedbir yaparsın? Kardeşi ona dedi: hastalığımda cefakarım, başımdan ayrılmam, öldüğün vakit yıkarım, kefenler götürenlerle birlikte seni götürürüm, kabre konduğun vakit senden uzaklaşıyorum, döndüğüm zaman seni soranlara yanında hayır ile överim. İşte bu kardeş onun ehli evladıdır. Bunda ne görüyorsunuz? Ya Rasulallah faydalı bir şey işit-

miyoruz. Bundan sonra diğerkardeş dedi: başıma geleni görüyorsun, hakkımda ne tedbir yaparsın, kaşığında ne vardır? O kardeş der ki: hayatta olduğun müddet, ben sensiz olamam, her zaman emrindeyim, ne suretle tasarruf edersen kabul ederim, asla size karşı gelmem, öldüğün zamanda sana asla yardımım olmaz, derhal seni bırakır, başkalarının yanına giderim. Efendimiz buyurdu: Nasıl görürsünüz? Dediler; bunda da bir fayda duymadık. İşte bu kardeş onun topladığı malıdır. Bundan sonra öbür kardeşe derki: başıma geleni, ehlime, malıma olanı görüyorsun, benim için kaşığında ne vardır, hakkımda ne tedbir edersin. Bu da derki: ben kabrinde yoldaşın, yalnızlıkta haldaşın, enisin olurum. Amellerin tartıldığı günde mizanında otururum, yüzünü güldürür, seni sevindiririm. İşte bu kardeşte onun amelidir. Bunu nasıl görüyorsunuz? Ashap dediler: Ya Rasulallah ne iyi kardeş ne güzel yoldaş! Efendimiz buyurdu: işte hal ve şan (durum) böyledir.³⁸² Aişe validemiz buyurdu: mecliste bulunan Abdullah bin Kürz el-Leysi ayağa kalktı dedi ki; izin verir misin beyanatınızı şiir lisanıyla izah etsem? Efendimiz evet dedi. Abdullah gitti, bir gece sonra Rasulallah geldi, o da huzurunda dikilip, ashap topluluğu içinde şiirini okudu. Efendimiz ağladı, Müslümanlarda ağlaştılar. Abdullah herhangi cemaate uğrarsa, rica ederler şiirini söyletirdi. Hakikaten Arap lisanına vakıf olan şiiri tedebbürle (düşünerek) okursa mutlaka ağlayacak, tüyleri ürperecektir.

---

382 Ebu Muhammed bin Abdurrahman Ramahürmüzi, Emsal adlı eserinden. Ebu Nuaym el-İsbahani, Marifetü's-sahabe (3979) numara. Bu hadisi Abdullah bin Kürz el-Leysi, El-bahru't-Tavil isimli başlıklı şiirle anlatmış.

344-İnsanı helak edenler, kurtaranlar, kefaretlere, derecelere

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ، وَثَلَاثٌ مُنْجِيَاتٌ، وَثَلَاثٌ كَفَّارَاتٌ، وَثَلَاثٌ دَرَجَاتٌ. فَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ: فَشُحُّ مَطَاعٍ، وَهَوَى مُتَّبِعٍ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ. وَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ: فَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا، وَالْقَصْدُ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى، وَخَشْيَةُ اللَّهِ تَعَالَى فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ. وَأَمَّا الْكَفَّارَاتُ: فَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، وَإِسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي السَّبْرَاتِ، وَنَقْلُ الْأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ. وَأَمَّا الدَّرَجَاتُ: فإِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَإِفْشَاءُ السَّلَامِ، وَالصَّلَاةُ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ.

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç haslet insanı helak eder, üç de kurtarıcı, üç de günahlarını örtücü, üç de mertebelerini yükselticidir. Şimdi helak ediciler; kendine itaat olunan pintilik, emrinden çıkılmayan heva, birde kişinin amelini görmesi, kendini beğenmesidir. İnsanı selamete çıkaranlarda; öfkeli ve hoşnutluk hallerinde adalet, fakir ve zengin devirlerinde iktisat, gizli ve aşikar Allah'tan korkmaktır. Günahları giderenlere gelince; namazdan sonra diğer namazı beklemek, soğuk zamanlarda tam abdest almak, ayakları cemaat ve taatlere yürütmek. Derecelere gelince; bunlarda yemek yedirmek, herkese selam vermek, insanlar uyurlarken namaz kılmaktır.³⁸³ Hakikaten bu on ikiyi altınla yazmaya, yürek üstünde saklamaya layıktır. Bunların kadrini ancak akıllı kişiler bilirler.

383 Taberani, Evsat

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ إِنْ ذَكَرْتَنِي ذَكَرْتُكَ وَإِنْ نَسَيْتَنِي ذَكَرْتُكَ فَإِذَا أَطَعْتَنِي فَادْهَبْ حَيْثُ شِئْتَ تَتَخَلَّى ثَوَالِيئِي أَوْ إِلَيْكَ وَتُصَافِيئِي أَصَافِيكَ وَتُغْرِضُ عَنِّي وَأَنَا مُقْبِلٌ عَلَيْكَ مَنْ أَوْصَلَ إِلَيْكَ الْغِذَاءَ وَأَنْتَ جَنِينٌ فِي بَطْنِ أُمِّكَ لَمْ أَرْزُلْ أُدْبِرْ فِيكَ تَدْبِيرًا حَتَّى أَنْقَذْتُ إِرَادَتِي فِيكَ فَلَمَّا أَخْرَجْتُكَ إِلَى دَارِ الدُّنْيَا أَكْثَرْتَ مَعَاصِيَّ مَا هَكَذَا جَزَاءُ مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْكَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah Teala buyurdu: Ey Ademoğlu beni anarsan ben de seni zikrederim. Eğer beni unutursan, ben seni unutmam. Bana itaat ettiğinde, git dilediğin yerde kimsesiz eyleş (istediğin yere git). Ey Ademoğlu bana dostluk edersen, ben de sana dostluk ederim. Bana ihlas ve muhabbet edersen, ben de seni samimiyetle severim. Eğer benden yüz çevirirsen, ben sana ikbal ve teveccüh ederim (yani ben senden yüz çevirmem.) Ey Ademoğlu sen ananın karnında karanlıkta saklı bir yavru iken, sana gıdanı ulaştırıran kimdi? Ben devam üzere sende tedbir etmekte tedbir ettim (üzerinde tasarrufta bulundum). Yani seni topraktan me'kulata (yiyeceklere) çevirdim, bir zaman sonra meni denilen maddeye, daha sonra bir kan pıhtısına, daha sonra bir et parçasına döndürdüm. Daha sonra endamın (vücut biçimin) seçildi, yerli yerince azaların yaratıldı. Sana ruhumdan ruh verdim. Sende irademle inkaz ettim, (seni irademle kurtardım). Ne zamanki dünya evine çıkardım, bana günahları çok yaptın, adete bana harp ilan ettin. Ey Ademoğlu sana hesapsız nimetler verenin cezası böyle olmayacaktır.³⁸⁴ Bu nutku ilahi, tüyleri ürpertmelidir.

384Rafii

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ أَخِي مُوسَى يَارَبِّ أَرْنِي الَّذِي كُنْتُ أَرَيْتَنِي فِي السَّفِينَةِ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ يَا مُوسَى إِنَّكَ سَتَرَاهُ فَلَمْ يَلْبَثْ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى أَتَاهُ الْخَضِرُ وَهُوَ فَتَى طَيِّبُ الرِّيحِ وَحَسَنُ الثِّيَابِ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ يَا مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ إِنَّ رَبَّكَ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ، فَقَالَ مُوسَى: هُوَ السَّلَامُ وَمِنْهُ السَّلَامُ وَإِلَيْهِ السَّلَامُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الَّذِي لَا أُحْصِي نِعْمَهُ وَلَا أَقْدِرُ عَلَى شُكْرِهِ إِلَّا بِمَعُونَتِهِ ثُمَّ قَالَ مُوسَى: إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تُوصِيَنِي بِوَصِيَّةٍ يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهَا بَعْدَكَ. قَالَ الْخَضِرُ: يَا طَالِبَ الْعِلْمِ إِنَّ الْقَائِلَ أَقْلُ مَلَائِكَةٍ مِنَ الْمُسْتَمْعِ فَلَا تَمَلَّ جُلُوسًا إِذَا حَدَّثْتَهُمْ، وَاعْلَمْ أَنَّ قَلْبَكَ وَعَاءٌ فَاظْطَرَّ مَاذَا تَحْشُو بِهِ وَعَاءَكَ، فَاعْرِضْ عَنِ الدُّنْيَا وَإِنْبِذْهَا وَرَاءَكَ فَإِنَّهَا لَيْسَتْ لَكَ بِدَارٍ وَلَا لَكَ فِيهَا مَحَلٌّ قَرَارٍ وَإِنَّهَا جُعِلَتْ بُلْغَةً لِلْعِبَادِ لِيَتَزَوَّدُوا مِنْهَا لِلْمَعَادِ، وَيَا مُوسَى وَطَنَ نَفْسِكَ عَلَى الصَّبْرِ تَلَقَّ الْحِكْمَ، وَأَشْعَرَ قَلْبَكَ التَّقْوَى تَنَلَّ الْعِلْمَ، وَرَضَّ نَفْسَكَ عَلَى الصَّبْرِ تَخْلُصَ مِنَ الْإِثْمِ، يَا مُوسَى تَفَرَّغْ لِلْعِلْمِ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُهُ فَإِنَّمَا الْعِلْمُ لِمَنْ تَفَرَّغَ لَهُ، وَلَا تَكُونَنَّ مَكْفَارًا بِالنُّطْقِ مَهْدَارًا فَإِنَّ كَثْرَةَ النُّطْقِ تَشِينُ الْعُلَمَاءَ وَتُبْدِي مَسَاوِي السُّخْفَاءِ وَلَكِنْ عَلَيْكَ بِالْإِقْتِسَادِ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنَ التَّقْوِيَةِ وَالسَّدَادِ، وَاعْرِضْ عَنِ الْجَهَالِ وَاحْلَمْ عَنِ السُّفَهَاءِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَضْلُ الْحُكَمَاءِ وَزِينَةُ الْعُلَمَاءِ، إِذَا سَتَمَكَ الْجَاهِلُ قَاسَكْتَ عَنْهُ حِلْمًا وَخَنَانَةً حَزْمًا فَإِنَّ مَا بَقِيَ مِنْ جَهْلِهِ عَلَيْكَ وَشَتَمِهِ إِيَّاكَ أَعْظَمُ وَأَكْبَرُ، يَا ابْنَ عِمْرَانَ وَلَا تَكْتَرِ إِنَّكَ أُوتِيتَ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا فَإِنَّ الْإِنْدِلَاكَ وَالتَّعَسُّفَ مِنَ الْإِفْتِحَامِ وَالتَّكْلِيفِ يَا ابْنَ عِمْرَانَ لَا تَفْتَحَنَّ بَابًا لَا تَدْرِي مَا عَلَقَهُ وَلَا تُغْلِقَنَّ بَابًا لَا تَدْرِي مَا فَتَحَهُ، يَا ابْنَ عِمْرَانَ مَنْ لَا تَنْتَهَى مِنَ الدُّنْيَا تُهْمَتَهُ وَلَا يَنْقُصِي مِنْهَا رَغْبَتُهُ كَيْفَ يَكُونُ عَابِدًا، وَمَنْ يُحَقِّرُ حَالَهُ وَيَتَّهَمُ اللَّهَ بِمَا قَضَى لَهُ كَيْفَ يَكُونُ زَاهِدًا، هَلْ يَكْفُ عَنِ الشَّهَوَاتِ مَنْ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ هَوَاهُ وَيَنْفَعُهُ طَلَبُ الْعِلْمِ وَالْجَهْلُ قَدْ حَوَاهُ لِأَنَّ سَفَرَهُ إِلَى آخِرَتِهِ وَهُوَ مُقْبِلٌ عَلَى دُنْيَاهُ، يَا مُوسَى تَعَلَّمْ مَا تَعَلَّمْتَهُ لِتَعْمَلَ بِهِ وَلَا تَتَعَلَّمْهُ لِتُحَدِّثَ بِهِ فَيَكُونَ عَلَيْكَ بُورُهُ وَيَكُونُ لغيرِكَ نُورُهُ، يَا ابْنَ عِمْرَانَ اجْعَلِ الزُّهْدَ وَالتَّقْوَى لِبَاسَكَ وَالتَّكْلِيمَ وَالتَّذَكُّرَ كَلَامَكَ، وَأَكْثِرْ مِنَ الْحَسَنَاتِ فَإِنَّكَ مُصِيبُ السَّيِّئَاتِ وَرَغَزِعُ بِالْخَوْفِ قَلْبَكَ فَإِنَّ ذَلِكَ يُرَضِي رَبَّكَ وَاعْمَلْ خَيْرًا فَإِنَّكَ لَا بُدَّ عَامِلٍ سُوءٍ قَدْ وَعَظْتُكَ إِنْ حَفِظْتَ. فَتَوَلَّى الْخَضِرُ وَبَقِيَ مُوسَى حَزِينًا مَكْرُوبًا يَبْكِي

Hazreti Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kardeşim Musa dedi; Ey Rabbim! Gemide gösterdiğin kimseyi bana göster. Allah ona vahyetti; Ey Musa şüphesiz sen onu görürsün, çok eğlenmedi Hızır ona geldi, kokusu hoş, elbisesi güzel. Şimdi Allah'ın selamı üzerine olsun deyip selam verdi. Ey Musa Allah sana selam eder, Musa dedi: Selam O'dur ve selam O'ndandır ve O'na rücu eder (ona döner), alemlerin sahibi olan Allah'a hamd ederim, nimetlerini sayamam, şükürünü edaya kadir olamam, ancak onu yardımcıyla. Sonra Musa dedi ki, ben vasiyet isterim ki bundan sonra Allah onunla beni menfaatlandırısın. Hızır dedi; Ey ilme talip olan! Söyleyen dinleyenden daha az usanır, söylediğin zaman musahiplerini (arkadaşlarını) usandırma. Şüphesiz bil ki, kalbin bir kaptır, dikkat et, o kabı ne ile ne ile doldurursun? Dünyayı terk et, arkana at, çünkü o senin evin ve karar mahallin değildir. Şüphesiz dünya, ahiret ibadetini hazırlaman için bir vesile ve kifayet miktarı bir şey kılındı. Ey Musa! Nefsini sabra alıştırmayı ki faydalı ilimlere kavuşasın. Kalbine takvayı bildir ki ilim ve bilgiye ulaşasın. Nefsini acıktır, onunla mücahede et ki günahattan kurtulasın. Ey Musa! İlim için diğer şugullerden (meşguliyetlerden) fariğ ol (ayrıl), eğer ilmi istersen. Çünkü ilim gönlünü başka şeylerden boşaltmanın içindir. Elbette ve elbette çok sözlü, yakışsız laflı olma, şüphesiz çok söz alimleri ayıplar. Az akıllı fikirsizlerinde, fenalıklarını meydana döker. Her şeyde iktisada mülazemet et (devam et), muhakkak her şeyde ortayı bulmak, doğruluk ve Tefiki Huda'ya (Allah'ın yardımına) mazhariyettendir (ulaşmaktır). Ey Musa! Cahiller ve batılardan yüz çevir, akli fikri az olanlara hilm ile muamele et, şüphesiz bu haslet Hakimler işi, alimler ziyetidir. Ey İmran'ın oğlu! Cahil sana söverse sükûtle karşıla, hilm, rahmet ve hazım ve ihtiyatla muamele et. Şüphesiz cehlinden, şetminden (sövmekten) geri kalan, söylediğinden çok büyüktür. Ey İmran'ın oğlu! Bana ilim verildi itikadında bulunma şu kadar ki, az verildi. Şüphesiz hışım ve gadapla (kırgınlıkla) cahile uyup ulaşmak,

doğru yoldan çıkmak zahmetli işe düşmek ve zorla belaya girmektir. Ey İmran'ın oğlu! Ne sebeple kapatıldığını bilmediğini kapıyı zinhar (sakın) açma, ne cihetle açıldığını anlamadığını kapıyı elbette ve elbette kapama. Ey İmran'ın oğlu! Dünyadan hırsı kesilmeyen, alakası düşmeyen kimse nasıl abid olur. Halini hor görüp de (beğenmeyip) Mevla'sını itham eden bir adam nasıl zahit olabilir. Hevası kendisine galip olan bir insan, şehvetlerini men etmeye (engellemeye) kadir olamaz (gücü yetmez). Cahli (cahilliği) kendini kaplayan insana, ilim öğrenmek fayda vermez. Çünkü seferi ahirete iken o dünyaya ikbal edicidir (yönelen-dir). Ey Musa! Öğrendiğini amel için öğren, başkasına haber vermek için öğrenme ki nuru başkasının, vebali de senin üzerine olmasın. Ey İmran'ın oğlu! Dünyayı terk, haramdan korunmak libasın (elbisen), ilim; zikir de kelamın olsun. İyilikleri çok yap, şüphesiz sen kötülöklere de ulaşırsın. Kalbini Allah korkusu ile titret, şüphesi bu hal Allah'ı razı kılar, hayrı işle şüphesiz sen mutlaka bir kötölük işleyicisin. Eğer hıfz edersen (korursan) ben sana muhakkak vaaz ederim dedi. Hemen Hızır arkasını döndü. Musa da endişeli ve tasalı olarak bakakaldı ağlıyordu.³⁸⁵ Musa (salavatullahi ve selemühü ala nebiyyine ve aleyh) hazretlerinin bu vasiyetlere ihtiyacı olduğu için Hızır'ı aramadı, muhakkak gelecek ümmetlere bir ibret dersi, bir yadigar olmak üzere istirhamda (ricada) bulundu. Bu dersle bizim amel etmemiz lazım vesselam.

---

385 İbni Adiy, Kamil; Taberani, Evsat; İbni Hibban, Hatip el-Bağdadi, Tarih; İbni Asakir, Tarih, İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-nihaye 1/307/774

عَنْ خَالِدِ بْنِ وَليدٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنِّي سَأَلْتُكَ
 عَمَّا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَالَ عَمَّا بَدَا لَكَ قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ أَعْلَمَ النَّاسِ قَالَ
 اتَّقِ اللَّهَ تَكُنْ أَعْلَمَ النَّاسِ قَالَ: أُرِيدُ أَنْ أَكُونَ أَعْنَى النَّاسِ. فَقَالَ: كُنْ قَانِعًا تَكُنْ أَعْنَى
 النَّاسِ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ خَيْرَ النَّاسِ. فَقَالَ: كُنْ نَافِعًا لِلنَّاسِ تَكُنْ خَيْرَ النَّاسِ قَالَ:
 أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ أَعْدَلَ النَّاسِ. فَقَالَ: أَحِبِّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ أَعْدَلَ النَّاسِ
 قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ أَحْصَى النَّاسِ إِلَى اللَّهِ. فَقَالَ: أَكْثِرْ ذِكْرَ اللَّهِ تَكُنْ أَحْصَى الْعِبَادِ إِلَى
 اللَّهِ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ. فَقَالَ: أُعْبِدِ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ
 فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ يَكْمُلَ إيمَانِي. فَقَالَ: حَسِّنْ أَخْلَاقَكَ يَكْمُلْ إيمَانُكَ قَالَ:
 أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُطِيعِينَ. فَقَالَ: أَدِّ فَرَائِضَ اللَّهِ تَكُنْ مِنَ الْمُطِيعِينَ قَالَ: أَحِبُّ
 أَنْ أَلْقَى اللَّهَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ. فَقَالَ: اغْتَسِلْ مِنَ الْجَنَابَةِ مُطَهَّرًا تَلْقَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 وَمَا عَلَيْكَ ذَنْبٌ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أُحْشَرَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الثُّورِ. فَقَالَ: لَا تَظْلِمَ أَحَدًا تُحْشَرَ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الثُّورِ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ يَرْحَمَنِي رَبِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَقَالَ: اِرْحَمِ نَفْسَكَ
 وَارْحَمِ الْخَلْقَ يَرْحَمَكَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ ثَقُلَ ذُنُوبِي. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْثِرْ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ ثَقُلَ ذُنُوبُكَ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ أَكْرَمَ النَّاسِ. فَقَالَ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَشْكُوَنَّ اللَّهَ إِلَى الْخَلْقِ تَكُنْ أَكْرَمَ النَّاسِ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ يُوسِّعَ
 عَلَيَّ فِي الرِّزْقِ. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ذُمَّ عَلَى الطَّهَارَةِ يُوسِّعْ عَلَيْكَ فِي الرِّزْقِ
 قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَحِبَّاءِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَحِبِّ مَا أَحَبَّ
 اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَبْغِضْ مَا أَبْغَضَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ قَالَ: أَحِبُّ أَنْ أَكُونَ أَمِنًا مِنْ سَخَطِ اللَّهِ. قَالَ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَغْضَبْ عَلَى أَحَدٍ تَأْمَنَ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ وَسَخَطِهِ قَالَ: أَحِبُّ
 أَنْ يَسْتُرَ اللَّهُ عَلَيَّ عُيُوبِي قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَسْتُرْ عُيُوبَ إِخْوَانِكَ يَسْتُرْ اللَّهُ
 عُيُوبَكَ قَالَ: مَا الَّذِي يَمْحُو عَنِّي الْخَطَايَا؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الدُّمُوعُ وَالْخُضُوعُ
 وَالْأَمْرَاضُ قَالَ: أَيُّ حَسَنَةٍ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حُسْنُ
 الْخُلُقِ وَالتَّوَّاضِعُ وَالتَّصَبُّرُ عَلَى الْبَلِيَّةِ وَالرِّضَا بِالْقَضَاءِ قَالَ: أَيُّ سَيِّئَةٍ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ
 تَعَالَى؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُوءُ الْخُلُقِ وَالتَّشُّعُّ الْمَطَاعُ قَالَ: مَا الَّذِي يُسْكِنُ
 غَضَبَ الرَّبِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِخْفَاءُ الصَّدَقَةِ وَصِلَةُ
 الرَّحِمِ قَالَ: مَا الَّذِي يُطْفِئُ نَارَ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّوْمُ

Halit bin Velit radiyallahu anh buyurdu: Bir kimse Rasulallah Efendimize gelip dedi: 1-Ben sana dünya ve ahiretten soracağım. Efendimiz: Sana ne görünüyorsa onu sor buyurdu. O kimse dedi: 2-Ey Allah'ın peygamberi ben insanların en alimi olmayı isterim. Cevap Allahtan kork ki halkın en alimi olasın. 3-İnsanların en zengini olmayı isterim, Cevap Çoğa kudret var iken az ile geçinmeyi huy edin ki en zengin olasın. 4-İnsanların en hayırlısı olmayı severim. Cevap Halka faydalı, yararlı ol ki insanların en hayırlısı olasın. 5-İnsanların en adili olmayı arzu ederim. Cevap Canın için sevdiğini, insanlar içinde sev ki, insanların en adili olasın. 6-Allah'ın has kullarından olmayı isterim. Cevap Zikrini çok yap ki, Allah'ın en has kullarından olasın. 7-Muhsinlerden olmayı dilerim. Cevap Allah'ı görüyor gibi ibadet et, eğer sen onu görmezsen o seni muhakkak görüyor. 8-İmanda kamil olmayı isterim. Cevap Güzel huylu ol ki imanda kemal bulasın. 9-Mutilerden(itaat edenlerden) olmayı severim. Cevap Farzları eda et ki mutilerden olasın. 10-Allah'a günahlardan pak olarak kavuşmayı isterim. Cevap Cünüplükten (yün ki) temizlen ki Mevla'ya temiz olarak kavuşasın. 11-Kıyamette nurda haşrolmayı dilerim. Cevap Kimseye zulmetme ki nur içinde gelesin. 12-Rabbimin esirgemesini severim. Cevap Nefsine acı, halka merhamet et ki, Rabbin de seni esirgesin. 13-Günahlarımın azalmasını dilerim. Cevap İstiğfara devam et ki günahlarında pak olasın. 14-İnsanların en üstünü olmayı severim. Cevap Zinhar(sakın) Hakkı halka şikayet etme ki, insanların en iyisi olasın. 15-Rızkımın bol olmasını dilerim. Cevap Daim abdestli ol ki, rızkın bolluğa ersin. 16-Allah ve Rasulünün dostu olmayı severim. Cevap Allah'ın resulünün sevdiklerini sev, buğzettiklerine buğzet.(kızdıklarına kız) 17-Gazabı ilahiye (Allah'ın öfkesine) uğramamayı dilerim. Cevap Nefsani gazaptan (nefsine uymaktan) sakın ki, Allah'ın hışmından (öfkesinden) emin olasın. 18-Ayıplarımın saklanmasını severim. Cevap Kardeşlerini ayıplarını açma ki, Allah da senin ayıplarını örtsün. 19-Hatalarım ne ile mahvolur (yok olur). Ce-

vap Göz yaşları, gönül paklığı, vücut hastalıklarıyla. 20-Allah katında hangi iyilik yücedir. Cevap Güzel huy, tevazu, belaya sabır, kazaya rıza. 21-Allah katında hangi günah büyüktür. Cevap Çirkin huy, kendine uyulan fena bir pintilik (cimrilik). 22-Gazabı ilahiye (ilahi öfkeyi) yatıştıran nedir. Cevap Sadakayı gizlemek, akrabayı gözlemek, 23-Cehennem ateşini söndüren şey nedir? Cevap Nefis ve şeytanı kahreden, rızayı bariyi celbeden (Allah'ın rızasını çeken) oruçlar.³⁸⁶ Soru ve cevaplar burada nihayet(son) buldu, mütefekkirler (düşünenler) için bu hadis de çok ders ve ibretler vardır. Lakin kemali itina ve ihtimamla (tam bir önemle) okunup hemen tatbikine girişmek lazım vesselam.

348-Her sabah bir meleğin nidası

عَنِ الرَّبِيِّ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ صَبَاحٍ يُصْبِحُ إِلَّا وَصَارِحٌ يَصْرُحُ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ لِدَوَا لِمَمُوتٍ وَأَجْمِعُوا لِلْفَنَاءِ وَابْتِنُوا لِلْحَرَابِ

Zübeyir bin Avam radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kulların dahil olduğu her sabahta muhakkak bir melek bağıracaktır, diyecektir ki; Ey İnsanlar! Doğdunuz; akıbette öleceksiniz, topladınız; sonunda fena bulacaktır (yok olacaktır), yaptınız ama akıbet harap olacaktır.³⁸⁷ Bu sayhayı (çılgılığı) herkes işitemez, bizim gibi gafiller ancak Muhbiri Sadık'ın (Peygamberimizin) naklinden ibret alırdı hırs ve tamahına nihayet verir (son verir) vesselam.

386Ebul-Abbas Müstağfiri, Meşayihlerinden rivayetle, Kenz 297

387Beyhaki, Şuabu'l-iman

349-Gençlikte ibadetin şerefi

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: فَضْلُ الشَّابِّ الْعَابِدِ الَّذِي تَعَبَّدَ فِي صِبَاهُ عَلَى الشَّيْخِ الَّذِي تَعَبَّدَ بَعْدَ مَا كَبُرَ سِنُهُ كَفَضْلِ الْمُرْسَلِينَ عَلَى سَائِرِ النَّاسِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Gençlikte ibadet eden bir delikanlı Abidin, kocadıktan sonra ibadet eden bir ihtiyar üzerine üstünlüğü ve şerefi; peygamberlerin diğer insanlar üzerine şeref ve rüçhanı (üstünlüğü) gibidir.³⁸⁸ Mütefekkir (düşünen) gençler nefislerine hakim olup da bu mertebeyi aliye'ye (yüksek dereceye) koşmalıdırlar vesselam.

350-Üç şeyi koruyan hakiki velidir

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثٌ مَنْ حَفِظَهُنَّ فَهُوَ وَلِيَّ حَقًّا، وَمَنْ ضَيَّعَهُنَّ فَهُوَ عَدُوِّي حَقًّا: الصَّلَاةُ وَالصِّيَامُ وَالْجَنَابَةُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç farz ki, kim onları hıfzederse (korur ve dikkat ederse) muhakkak benim dostumdur. Her kim onları zayi ederse (ihmal ederse) hakiki düşmanımdır; namaz, oruç, cünüplük.³⁸⁹ Yani cünüp kalmayıp da gusül ederek namazlarını vaktinde, orucu da ayında yapanlar bahtiyarlardır, ne mutlu o Müslümanlara.

388 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

389 Taberani, Evsat; Suyuti, Camiu's-Sağır cilt 1, sayfa 526, Hadis numarası:3427; Münavi, Feyzu'l-Kadir cilt3/383/3247

351-Efendimizin üç şey üzere yemini

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثٌ أَقْسِمُ عَلَيْهِنَّ: مَا نَقَصَ مَالٌ قَطُّ مِنْ صَدَقَةٍ، فَتَصَدَّقُوا، وَلَا عَقَا رَجُلٌ عَنْ مَظْلَمَةٍ ظَلَمَهَا إِلَّا رَادَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِهَا عِزًّا، فَاعْفُوا يَزِدْكُمْ اللَّهُ عِزًّا، وَلَا فَتَحَ رَجُلٌ عَلَى نَفْسِهِ بَابَ مَسْأَلَةٍ يَسْأَلُ النَّاسَ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ

Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç haslet üzere yemin ederim 1-Sadaka vermekten mal ebediyen noksan olmaz, sadaka veriniz. 2-Kendisine zulüm olunan bir kimse intikam almaya kudreti varken af ederse, muhakkak Allah Teala onun izzet ve şerefini artıracaktır. Şimdi af ediniz ki Allah izzetinizi (şerefinizi) ziyade etsin (artırsın). 3-Bir insan nefsi üzere dilencilik kapısını açar, insanlardan ister, ellerindekine göz dikerse muhakkak Allah ona fakirlik kapısını açacaktır.³⁹⁰ Hakikaten bunlar tecrübe edilip görülen şeylerdendir.

352-Amellerin en üstünü nelerdir?

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ أَنْ تُدْخَلَ عَلَى أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ سُورًا أَوْ تُقْضَى عَنْهُ دَيْنًا، أَوْ تُطْعَمَهُ خُبْزًا

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Amellerin en yücesi (üstünü), Müslümanı sevindirmek veya borcunu ödemek yahut ekmek yedirmektir.³⁹¹

390Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1674; Bezzar 1032; Ebu Ya'la 849; İbni Ebi'd-Dünya; Ebu Kebşe rivayeti ile Tirmizi'de bir hadis vardır.

391Acluni, Keşful-Hafa 1/172; İbni Adiy, Kamil; İbni Ebi'd-Dünya, Sahiha 1494; Hadis için Hasen denmiştir. Sahih de denmektedir.

353-Dünya ve ahiret fitnelerinden emin olanlar

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثَةٌ لَا تَمَسُّهُمْ فِتْنَةُ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ: الْمُقِرُّ بِالْقَدْرِ وَالَّذِي لَا يَنْظُرُ فِي النُّجُومِ وَالْمُتَمَسِّكُ سُنَّتِي

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç kimseye dünya ahiret fitnesi ulaşmaz; 1-Kaderi ikrar (kabul) eden, 2-Yıldızlara bakıp da hüküm çıkarmayan, 3-Sünnetime sarılan.³⁹² Ya rabbi! Bu üçü bende, sevdiğilerimde cemet (topla), Amin.

354-Hamd, istiğfar ve la havle'nin hususiyetleri

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ تَظَاهَرَتْ عَلَيْهِ النَّعَمُ فَلْيُكْثِرِ الْحَمْدُ
لِلَّهِ وَمَنْ كَثُرَ هُمُومُهُ فَعَلَيْهِ بِالِاسْتِغْفَارِ وَمَنْ أَلَحَّ عَلَيْهِ الْفَقْرُ فَلْيُكْثِرِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kimin nimetleri birbiri ardınca gelirse Allah'a hamdi çok etsin. Kimin tasaları (dertleri), kuruntuları çok olursa istiğfara devam eylesin. Her kimi ki fakirlik sıkarsa “la havle ve la kuvvete illa billahi'l-aliyyi'l-azim” zikrini çok okusun.³⁹³ Günde istiğfarı üç yüz, la havle ve la kuvvete illa billahi'l-aliyyi'l-azim zikrini beş yüz kere okumalıdır. İşte iksar (çoğaltma) böyle husul bulacaktır(meydana gelecektir). Her namaz sonunda yetmiş kere istiğfarı mektubat sahibi (İmamı Rabbani) tavsiye eylemiştir.

392 Deylemi

393 Hatip el-Bağdadi, Tarih

355-Hesapsız cennete girecek olanlar

عَنْ أَسْمَاءِ بِنْتِ يَزِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ يُسْمِعُهُمُ الدَّاعِيَ وَيَنْقُدُهُمُ الْبَصَرَ فَيَقُومُ مُتَادٍ فَيُنَادِي أَيْنَ الَّذِينَ كَانُوا يَحْمَدُونَ اللَّهَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ فَيَقُومُونَ وَهُمْ قَلِيلٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ ثُمَّ يَعُودُ فَيُنَادِي أَيْنَ الَّذِينَ كَانَتْ تَتَجَاوَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَصَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ فَيَقُومُونَ وَهُمْ قَلِيلٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ ثُمَّ يَعُودُ فَيُنَادِي لِيَقُمْ الَّذِينَ كَانُوا لَا تُلْهِمُهُمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ فَيَقُومُونَ وَهُمْ قَلِيلٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ ثُمَّ يَقُومُ سَائِرَ الْإِنْسَانِ فَيَحَاسِبُونَ

Esmâ binti Yezit radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Allah insanları bir yerde kıyamet gününde toplar, onlara çağırır işittirir, göz onlara ulaşır. (yani çağırır, söze başlamadan herkesin dikkatini kendine çeker) Bir münadi (çağırır) ayağa kalkar, çağırır: Bolluk ve darlıkta Allah'a hamd edenler nerde? Onlar az oldukları halde ayağa kalkarlar, bunlar hesapsız cennete girerler. Sonra bu münadi (çağırır) çağırır: Geceleri yatağından ayrıлып da Allah'ın azabından korkup, rahmetini umarak Allah'a dua edenler ve bizim verdiğimiz rızıklardan fakirlere verenler nerededir dediğinde, hemen onlar ayağa kalkarlar, onlar da azdırlar. Şimdi bunlar da hesaba çekilmeden cennete dahil olurlar. Sonra münadi (çağırır) çağırır: Alışverişleri kendilerini zikrullahtan alıkoymadığı insanlar ayağa kalksın hemen, bunlar da ayağa kalkarlar lakin azdırlar, şimdi bunlar da hesapsız cennete girerler. Sonra diğer insanlar ayağa kalkarlar, hesapları bakılır.³⁹⁴ Ya Rab! bu üç fazileti cem edenlerden (toplayanlardan) eyle. Amin

394Ebu Davut, Sünen; Muhammed Bin Nasr

356-Dört şeyle Ebu Hureyre'ye vasiyet

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْصِيكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ بِأَرْبَعِ خِصَالٍ، لَا تَدْعُهُنَّ أَبَدًا مَا بَقِيَتْ، عَلَيْكَ بِالْغُسْلِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْبُكُورِ إِلَيْهَا، وَلَا تَلْغَ وَلَا تَلَّهْ، وَأَوْصِيكَ بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، فَإِنَّهُ صِيَامُ الدَّهْرِ، وَأَوْصِيكَ بِالْوِتْرِ قَبْلَ النَّوْمِ، وَأَوْصِيكَ بِرُكْعَتَيِ الْفَجْرِ، لَا تَدْعُهُمَا وَإِنْ صَلَّيْتَ اللَّيْلَ كُلَّهُ، فَإِنَّ فِيهِمَا الرَّغَائِبَ،

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey Ebu Hureyre sana dört hasletle vasiyet ederim, dünyada kaldığın müddet bunları asla terk etmeyesin: 1-Cuma gününde gusle devam et, erken cumaya git, orda malayaniden, oyundan sakın. 2-Sana her aydan üç gün oruçla vasiyet ederim. Şimdi o senenin oruçlarıdır. Çünkü bire on verilince seneyi tamamen tutmuş gibidir. 3-Uyumadan evvel vitir namazını kılmayı tavsiye ederim. 4-Sabahın iki rekat sünnetini tavsiye ederim, geceyi umumi (genel) olarak namaz kılsan da zinhar (sakın) bu iki rekata terk etmeyesin, şimdi bunda rağbet olunacak (kabul olunacak) defineler vardır.³⁹⁵vesselam

357-Cennet atlarına kimler binecekler

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَخْرُجُ مِنْ أَعْلَاهَا الْحُلُّ، وَمِنْ أَسْفَلِهَا خَيْلٌ بُلُقُ مِنْ ذَهَبٍ مُسْرَجَةٌ مُلْجَمَةٌ بِالذَّرِّ وَالْيَاقُوتِ ، لَا تَرُوتُ وَلَا تَبُولُ ، ذَوَاتُ أَجْنِحَةٍ ، فَيَجْلِسُ عَلَيْهَا أَوْلِيَاءُ اللهِ ، فَتُطِيرُ بِهِمْ حَيْثُ شَاءُوا ، فَيَقُولُ الَّذِينَ أَسْقَلُ مِنْهُمْ : يَا رَبِّ مَا بَلَغَ هَوْلُ هَذِهِ الْكِرَامَةِ ؟ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى : إِنَّهُمْ كَانُوا يَصُومُونَ ، وَكُنْتُمْ تُفْطِرُونَ ، وَكَانُوا يَقُومُونَ بِاللَّيْلِ ، وَكُنْتُمْ تَنَامُونَ ، وَكَانُوا يُنْفِقُونَ وَكُنْتُمْ تَبْخَلُونَ ، وَكَانُوا يُجَاهِدُونَ الْعَدُوَّ وَكُنْتُمْ تَجْبُنُونَ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz cennette ağaç vardır ki yukarısından ehli cennetin elbiseleri, altından da inci ve yakutla işlenmiş gemli, eyerli altından, ayakları alacalı atlar çıkar. Bunlar terslemez, işemez, kanatları vardır. Şimdi Allah velileri bunların üzerine oturup, diledikleri yere uçururlar, aşağıda olan Cennet ehli Ya Rabbi bunlar bu devlete nasıl erdiler? Şimdi Allah buyurur: Şüphesiz onlar oruç tutarlarken siz yerdiniz, gece namaz kılarlarken siz uyurdunuz, onlar fakirlere verirken siz pintilik (cimrilik) ederdiniz, onlar düşmanla mücadele ederken siz korkardınız.³⁹⁶ Ey Kari! (Okuyan) ibret al, bu faziletleri kendine mal etmeye çalış ki, bunlardan olasın.

396DİMYÂTÎ, el-Metcerü'r-râbih fi şevâbi'l-'ameli's-şâlih 71,354; Ebuş-Şeyh, Hatip el-Bağdadi

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ حَفَرَ قَبْرًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، وَمَنْ عَسَلَ مَيِّتًا خَرَجَ مِنْ دُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ، وَمَنْ كَفَّنَ مَيِّتًا كَسَاهُ اللَّهُ مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ عَزَّى حَزِينًا أَلْبَسَهُ اللَّهُ التَّقْوَى ، وَصَلَّى عَلَى رُوحِهِ فِي الْأَرْوَاحِ ، وَمَنْ عَزَّى مُصَابًا كَسَاهُ اللَّهُ حُلَّتَيْنِ مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ لَا تَقُومُ لَهُمَا الدُّنْيَا ، وَمَنْ تَبِعَ جِنَازَةً حَتَّى يُقْضَى دَفْنُهَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ ثَلَاثَ قَرَارِيطَ ، الْقَيْرَاطُ مِنْهَا أَعْظَمُ مِنْ جَبَلِ أُحُدٍ ، وَمَنْ كَفَلَ يَتِيمًا أَوْ أَرْمَلَةً أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ ، وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

Cabir bin Abdullah radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir Müslümana kabir kazana Allah cennette bir ev yapar. Bir meyyiti (ölüyü) yıkayan anasından doğduğu gün gibi günahlarından çıkar. Kefen saranı cennet hüllelerinden giydirir. Bir tasahıyı teselli ve taziye edene Allah takva libası (elbisesi) giydirir. Ruhlar arasında ruhuna rahmet ihsan eder. Bir musibete müptela olanı taziye edene cennet hüllelerinden iki hülle giydirir ki bütün dünya onlara kıymet olamaz. (Bütün dünya ona denk olmaz). Defin oluncaya kadar bir cenazeye tabi olana Allah üç kırat³⁹⁷ sevap ihsan eder. Her kırat Uhut dağından çok büyüktür. Bir öksüz veya dul kadını himayesine alanı Allah kendi gölgesinde gölgeler ve cennete sokar.³⁹⁸ Hep bu şeref ve saadetler, bu işleri yalnız Allah rızası ve İslam haklarını eda (yerine getirme) kastıyla yapanlardır vesselam.

397Elmas ve zümürüt için kullanılan ölçü birimi Türkçe de buna karat denir. Çok değerli demek.

398Taberani, Evsat; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid

359-Mazluma yardım etmemenin, abdesti güzel yapmamanın zararları nelerdir?

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أُدْخِلَ رَجُلٌ فِي قَبْرِهِ فَأَتَاهُ مَلَكَانِ فَقَالَ لَهُ أَنَا ضَارِبُكَ ضَرْبَةً فَضَرْبُوهُ ضَرْبَةً إِمْتِلَاءً قَبْرَهُ مِنْهَا نَارًا فَتَرَكَاهُ حَتَّى أَفَاقَ وَذَهَبَ عَنْهُ الرُّعْبُ فَقَالَ لَهُمَا عَلَامَ ضَرْبْتُمَانِي؟ فَقَالَا إِنَّكَ صَلَّيْتَ صَلَاةً وَأَنْتَ عَلَى غَيْرِ طُهورٍ وَمَرَرْتَ بِرَجُلٍ مَظْلُومٍ فَلَمْ تَنْصُرْهُ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir insan kabrine konulduğu vakit, iki melek gelip dediler ki: “biz sana bir defa vuracağız” bir kere vurdular kabri ateşle doldu. Ayılınca kadar terk ettiler, ayıldı ve korku kendinden gitti, meleklerle dedi; ne sebeple beni dövdünüz? Dediler ki; Şüphesiz sen bir kere abdestsiz namaz kıldın, bir defa da mazlum insana yardım etmedin.³⁹⁹

360-Hangi üç şeyde insanlardan hiç kimseye ruhsat yoktur?

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثٌ لَيْسَ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ فِيهِنَّ رُخْصَةٌ بِرِ الْوَالِدَيْنِ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا ، وَالْوَقَاءُ بِالْعَهْدِ لِمُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرٍ ، وَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى مُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرٍ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Üç şey vardır ki insanlardan hiç kimse için bunlarda ruhsat yoktur. 1-Ana babaya iyilik, müslüman olsun, kafir olsun. 2-Verilen sözde durmak, müslüman için olsun, kafir için olsun. 3-Emaneti muhafaza, Müslümana olsun, kafire olsun.⁴⁰⁰

399 Taberani, Kebir

400 Beyhaki, Şuabu'l-İman

361-Azarlama ve ilahi imtihan

عَنْ مَكْحُولٍ رَحِمَهُ اللَّهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ : يَا ابْنَ آدَمَ ، قَدْ أَنْعَمْتُ عَلَيْكَ نِعْمًا عَظِيمًا لَا تُحْصِي عَدَدَهَا وَلَا تُطِيقُ شُكْرَهَا ، وَإِنَّ مِمَّا أَنْعَمْتُ عَلَيْكَ أَنْ جَعَلْتُ لَكَ عَيْنَيْنِ تَنْظُرُ بِهِمَا ، وَجَعَلْتُ لَهُمَا غِطَاءً ، فَانظُرْ بِعَيْنَيْكَ إِلَى مَا أَخْلَلْتُ لَكَ ، وَإِنْ رَأَيْتَ مَا حَرَّمْتُ عَلَيْكَ فَاطْبِقْ عَلَيْهِمَا غِطَاءَهُمَا . وَجَعَلْتُ لَكَ لِسَانًا ، وَجَعَلْتُ لَهُ غُلَاقًا ، فَانظُرْ بِمَا أَمَرْتُكَ وَأَخْلَلْتُ لَكَ ، فَإِنْ عَرَضَ لَكَ مَا حَرَّمْتُ عَلَيْكَ فَأَعْلِقْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ . وَجَعَلْتُ لَكَ قَرَجًا ، وَجَعَلْتُ لَكَ سِتْرًا ، فَأَصِبْ بِقَرَجِكَ مَا أَخْلَلْتُ لَكَ ، فَإِنْ عَرَضَ لَكَ مَا حَرَّمْتُ عَلَيْكَ فَأَرِخْ عَلَيْكَ سِتْرَكَ . يَا ابْنَ آدَمَ ، إِنَّكَ لَا تَحْمِلُ سَخَطِي ، وَلَا تُطِيقُ إِنْتِقَامِي

Mekhul'den rivayet edilmiştir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah buyurdu: Ey Ademoğlu sana o kadar nimetler verdim ki ne sayabilirsin ne de şükürünü eda edebilirsin. Şüphesiz sana nimetlerin cümlesindedir ki, iki göz verdim onlarla cihanı görüyorsun. O göz üzerinde iki perde kıldım; onlarla helal kıldığımıza bak, harama rast gelirsen o perdeleri gözlerin üzerine indir. Senin için dil verdim, onun da örtüsü var. Emrettiklerimi, helal kıldıklarımı söyle, haram olanlar arız olunca (belirince) perdeleri indir, dudakları yum. Ey Ademoğlu senin için tenasül aleti kıldım ve perde içinde koydum. Sen o alet ile sana helal kıldıklarımıza isabet et. Haram arız olunca (belirince) perdeyi üzerine çek. Ey Ademoğlu öfkemi çekemez, intikamıma takat yetiremezsin.⁴⁰¹ İtibar eden için bunda ibret vardır.

401 İbni Asakir, Tarih; Taceddin Sübki, Mucem 432

362-Çok gülmenin ve söylemenin, çok şakanın zararları

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ كَثَرَ ضَحِكُهُ اسْتُخِفَّ بِحَقِّهِ ، وَمَنْ كَثُرَتْ دُعَابَتُهُ ذَهَبَتْ جَلَالَتُهُ ، وَمَنْ كَثُرَ مِرَاحُهُ ذَهَبَ وَقَارُهُ ، وَمَنْ شَرَبَ الْمَاءَ عَلَى الرِّيقِ ذَهَبَ بِنِصْفِ قُوَّتِهِ ، وَمَنْ كَثَرَ كَلَامُهُ كَثُرَ سَقَطُهُ ، وَمَنْ كَثَرَ سَقَطُهُ كَثُرَتْ خَطَايَاهُ ، وَمَنْ كَثُرَتْ خَطَايَاهُ كَانَتْ النَّارُ أَوْلَى بِهِ ،

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Çok gülen kendisinin küçümsenmesine sebep olur, kıymetini düşürür. Oyunu, malayanisi (boş işleri) çok olanın, insanların nazarında heybeti gider. Latifesi (şakası) çok olanın, vakarı gider. Aç karnına su içenin, kuvvetinin yarısı gider. Sözü çok olanın düşükleri (kayması) çok olur, düşükleri (kayması) çok olanın hataları çok olur. Hataları çoğalanın da cehennemde azaba layık olur vesselam.⁴⁰²

363-Hesapsız cehenneme girecekler

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سِتَّةٌ يَدْخُلُونَ النَّارَ بِغَيْرِ حِسَابٍ، الْأَمْرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصْبِيَّةِ، وَالذَّهَاقِينُ بِالْكِبْرِ، وَالتُّجَّارُ بِالْكَذِبِ، وَالْعُلَمَاءُ بِالْحَسَدِ، وَالْأَغْنِيَاءُ بِالْبُخْلِ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Altı kişi hesapsız cehenneme girer; Başbuğlar(yöneticiler); zulümle, Arap; kavmiyetçilik davasıyla, köy başları (muhtarlar); kibirle, tüccarlar; yalanla, alimler; hasetle, zenginler; pintilikle (cimrilikle) buyruldu.⁴⁰³

402 İbni Asakir, Tarih; Heysemi, Mecma'uz-Zevaid; Taberani, Evsat

403 Ebu Nuaym, Hilye; Deylemi (2/329/3491)

364-Kadınlara müjde

عَنْ أَسْمَاءِ بِنْتِ يَزِيدِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَنْصِرْفِي أَيُّهَا الْمَرْأَةُ وَأَعْلِمِي مَنْ وَرَاءَكَ مِنَ النِّسَاءِ أَنَّ حُسْنَ تَبَعُلِ إِحْدَاكُنَّ لِرِزْوَجِهَا وَطَلَبِهَا مَرْضَاتَهُ وَاتِّبَاعَهَا مُوَافَقَتَهُ يَعْدِلُ ذَلِكَ كُلَّهُ

Esma binti Yezit el-Ensari radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Ey kadın! Git seni gönderen kadınlara bildir. Şüphesiz sizden birinizin zevciyle (eşiyle) hoş geçinip, rızasını arayıp ona uyması, itaatte bulunması bunların hepsine denk olur.⁴⁰⁴ Bu hadisin söylenme sebebi; Ravi, Esma⁴⁰⁵ kadın geldi, Ya Rasulallah kadınlar tarafından gönderildim, diyorlar ki; Erler (Adamlar) Cuma ve cemaatler, hasta ziyaretleri, cenazelerde hazır olmak, umre, cihat ibadetlerinde bulunmalarıyla bizleri geçtiler. Bizlere ne vardır diyorlar. Bu soruya cevap da Ey kadın! Git seni gönderen kadınlara bildir dendi.

365-Kadınlara müjde

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْمَرْأَةُ فِي حَمْلِهَا إِلَى وَضْعِهَا إِلَى فَصَالِهَا كَالْمُرَابِطِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ مَاتَتْ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ فَلَهَا أَجْرُ شَهِيدٍ

İbni Ömer radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Müslüman kadını, yüklendiği günden itibaren doğum yapıncaya kadar hatta memeden kesinceye kadar Allah yolunda, düşman karşısında karakol bekleyen askerler gibidir. Bu aralıkta vefat ederse onun için şehit sevabı vardır.⁴⁰⁶ Kadınlar için büyük müjde vardır.

404 İbni Asakir, Tarih; İbnü'l-Esir, Üsdü'l-Gabe cilt 1, sayfa 1313; El-İsbahani, Marifetü's-Sahabe

405 Daha fazla bilgi için bak: TDV İslam ansiklopedisi, Esma binti Yezit maddesi

406 Taberani, Kebir; İsbahani, Hilye, sayfa 398

366-Muhammed adı vermenin mükafatı

عَنْ أَبِي أَمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ وُلِدَ لَهُ مَوْلُودٌ ذَكَرُ قَسَمَاهُ مُحَمَّدًا حُبًّا لِي وَتَبَرُّكَ بِاسْمِي كَانَ هُوَ وَمَوْلُودُهُ فِي الْجَنَّةِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Bir erkek çocuğu olan müslüman, bana muhabbeti için isimle teberrük ederek, çocuğuna Muhammed diye isim verse, o müslüman ve çocuğu cennettir.⁴⁰⁷ Ne mutlu bu düşünce ile ad verene.

367-Evlat arasında adaletli davranmak

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ حَتَّى فِي الْقَبْلِ

Numan bin Beşir rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Şüphesiz Allah evlatların aralarında adaletli davranmanızı sever hatta öpmeye bile müsavata (yani eşitliğe) riayet edilmelidir.⁴⁰⁸

407 Rafii; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal cilt 16/45223; Acluni, Keşful-Hafa cilt2/393; İbnü'l-Cevzi Hasen senetle hadisin benzerini zikretti, mevzuat, 1/157; Suyuti, el-laeli, 1/55

408 İbni Neccar; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 45350; Feyzu'l-kadir, cilt 2/297/1895 numara

368-Tevhid okuyana kadar bir çocuğu terbiye eden hesap görmez

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ رَبَّى صَغِيرًا حَتَّى يَقُولَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَمْ يُحَاسِبْهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

Aişe radiyallahu anha dedi ki; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim, buyurdu ki: La ilahe illallah diyene kadar bir çocuğu terbiye eden bir Müslümanı Allah hesaba çekmez.⁴⁰⁹ Elhamdülillah

369-Sağ kulağa ezan, sol kulağa kamet okumanın faydaları

عَنِ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ وُلِدَ لَهُ مَوْلُودٌ فَأَذَّنَ فِي أُذُنِهِ الْيُمْنَى وَأَقَامَ فِي أُذُنِهِ الْيُسْرَى لَمْ تَضُرَّهُ أُمَّ الصَّبِيَّانِ

Hasan radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir kimsenin çocuğu doğunca, sağ kulağına ezan okuyup, sol kulağına kamet ederse; Ümmü sıbyan⁴¹⁰ hastalığı zarar vermez.⁴¹¹

409 Taberani, Evsat; İbni Adiy, Kamil

410 Lohusa yattıktan kısa bir süre sonra öfkelenme, içe kapanma, uyuyamama, yemek yiyeme- me, etrafında çeşitli hayvanlar görme, konuşmama, ağlama, huzursuzluk ve saldırgan davranışlar ve etrafındakilerin kendisine zarar vereceklerini düşünme bir Ümmü sübyan vaka- sıdır

411 Beyhaki, Şuabu'l-İman; İbni Seniy, Ebu Ya'la

370-Öksüzler başında duran bir kadının mükafatı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيَّ كُلِّ أَدْمِي الْجَنَّةَ يَدْخُلُهَا قَبْلِي غَيْرَ أَنِّي أَنْظِرُ عَنْ يَمِينِي فَإِذَا امْرَأَةٌ تُبَادِرُنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَأَقُولُ مَا لِهَذِهِ تَبَادِرُنِي فَيَقُولُ لِي يَا مُحَمَّدُ هَذِهِ امْرَأَةٌ حَسَنَاءُ جَمِيلَةٌ كَانَ عَلَيْهِ يَتَامَى لَهَا فَصَبَرَتْ عَلَيْهِنَّ حَتَّى بَلَغَ أَمْرُهُنَّ الَّذِي بَلَغَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهَا ذَلِكَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Allah Teala benden evvel cennete girmeyi bütün insanlara haram kıldı fakat ben sağıma bakınca, sade bir kadını cennet kapısında benden evvel varmaya çalıştığını görürüm. Derim ki; Ne oluyor da bu kadın ilerlemek istiyor. Denilir ki Ey Muhammed! Bu güzel ve salih bir kadındır, öksüzler anasıdır, onlar yetişinceye kadar sabretti, taliplerine varmadı. Bu sebeple Allah gördüğünüz mertebeyi ihsan buyurdu.⁴¹² Böyle hanımlara ne büyük müjde ne azim (büyük) şeref vardır.

371-Anne ve baba kabrini ziyaret

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُفِرَ لَهُ: مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَرَأَ يَسَّ غُفِرَ لَهُ

Ebu Bekir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir müslüman ana ve babasının veya birinin kabrini Cuma gününde ziyaret eder ve (başında) Yasin okursa, günahları bağışlanır.⁴¹³

412Haraiti; Deylemi

413 İbni Adiy, Kamil 6/260; Taberani; Evsat بِرَّ كُتِبَ بِرًا ilavesiyle, 4/321/6114

372-Amellerin arzı konusu

عَنْ وَالِدِ عَبْدِ الْعَزِيزِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ عَلَى اللَّهِ وَتُعْرَضُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَبَاءِ وَالْأُمَّهَاتِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَيَفْرَحُونَ بِحَسَنَاتِهِمْ وَتَزْدَادُ وُجُوهُهُمْ بَيَاضًا وَإِشْرَاقًا فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُؤَدُّوا مَوْتَكُمْ

Abdülaziz'in babasından: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ameller pazartesi ve Perşembe günleri Allah'a, Cuma günün de peygamberlere, baba ve analara arz olunur. Şimdi onlar evlatlarının hasenatıyla ferahlanırlar, yüzlerinin beyazı ve nuru ziyade olur (artar). Allah'tan korkun, ölülerinizi incitmeyiniz.⁴¹⁴ Cenabı Hakka arz (sunma) yalnız vazifeye tabi olan meleklerle kıyasladır. Yoksa ilmi bütün alemleri kaplamış olan Allah'a nispetle değildir. Onun her anda ilmi, her şeye şamil (kaplamış), nazarından (gözünden) uzak bir zerre bile yoktur vesselam.

373-Ana ve baba evladın malından yerler, evlat izin ile yer

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَأْكُلُ الْوَالِدَانِ مِنْ مَالِ وَلَدِهِمَا بِالْمَعْرُوفِ وَلَيْسَ لِلْوَلَدِ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ مَالِ وَالِدَيْهِ إِلَّا بِإِذْنِهِمَا

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ana-baba evlatlarının mallarından kafi miktarda yerler, halbuki oğul, ana-babasının malından ancak izin verirse yiyebilir.⁴¹⁵ Efendimiz bir gence; sen ve malın, babanızındır buyurmuşlardı.

414Hakim

415İbni Adiy, Kamil 7/189; Deylemi, Firdevs 8802; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 45518; Suyuti, Camiu'l-Kebir

374-Vasiyet etmemenin zararı

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ امْرَأَتَيْنِ وَاحِدَةً تَكَلَّمَتْ وَالْأُخْرَى لَا تَتَكَلَّمُ كِلْتَاهُمَا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَقُلْتُ لَهَا أَنْتِ تَكَلِّمِينَ وَهَذِهِ لَا تَتَكَلَّمُ فَقَالَتْ أَمَا أَنَا فَأَوْصَيْتُ وَهَذِهِ بِلَا وَصِيَّةٍ لَا تَتَكَلَّمُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Uykuda iki kadın gördüm, biri konuştu diğeri konuşmadı. İkisi de ehli cennettendir. Şimdi dedim; sen konuşuyorsun, bu konuşmuyor. Cevapta dedi: ben vasiyet ettim, bu vasiyet etmeden öldü, kıyamete kadar konuşamaz.⁴¹⁶ İtibar eden için ibret vardır.

375-Akşam, sabah ve yatakta okunacak dualar

عَنْ مُجَاهِدٍ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَقُولَ إِذَا أَصْبَحْتُ وَإِذَا أَمْسَيْتُ وَإِذَا أَخَذْتُ مَضْجِعِي مِنَ اللَّيْلِ : اَللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، أَنْتَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكُهُ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ ، لَا شَرِيكَ لَكَ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي ، وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَ ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا ، أَوْ أُجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ

Mücahit rivayet eder: Ebu Bekir dedi; Bana Rasulullah emretti, sabahta, akşamda ve yatacağım zamanda şu duaya devam edeyim : “Allahümme fatıra’s-Semavati ve’l-erdı, alime’l-gaybi ve’s-şehadeti Ente rabbi külli şey’in ve melikühü, Eşhedü en la ilahe illa ente vahdeke, la şerike leke ve enne Muhammeden abdüke ve rasulüke, Euzü bike min şerri nefsi ve şerriş-Şeytani ve şirkihi, ve En akterife ala nefsi suen ev ecürrahü ila müslim”.⁴¹⁷

416Deylemi

417Ebu Davut 5067; Tirmizi 3392; Nesai, Sünen-i Kübra 7715; Ahmet bin Hanbel, Müsnet ,2. Cilt ,171

376-Günde bin sevap nasıl kazanılır?

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيْعِزُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَكْسِبَ فِي الْيَوْمِ أَلْفَ حَسَنَةٍ فَلَنَا وَمَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَيُمْحَى أَلْفَ سَيِّئَةٍ

Sa'd bin Ebi Vakkas radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Sizden biriniz günde bin sevap kazanmaktan aciz midir? Dedik: buna kim kadir olur? Buyurdu: müslüman günde yüz kere tesbih eder, onun için bin hasene yazılır, bin de günahı mahvedilir (silinir).⁴¹⁸ Tesbih: Sübhanallah demektir.

377-Mümin her işinde ecre nail olur mu?

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ إِذَا أَصَابَهُ خَيْرٌ حَمِدَ اللَّهَ وَشَكَرَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ حَمِدَ اللَّهَ وَصَبَرَ فَالْمُؤْمِنُ يُؤَجَّرُ فِي كُلِّ أَمْرِهِ حَتَّى يُؤَجَّرَ فِي اللَّقْمَةِ إِلَى قَمِ امْرَأَتِهِ

Sa'd bin Ebi Vakkas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Müminin haline taaccüp eyledim (hayret ettim), kendine hayır erişirse Allah hamd ve şükür eder. Bela ulaşırsa yine hamdeder, sabreder. Şimdi müslüman her işinde ecre (sevaba) nail olur (ulaşır), hatta eşinin ağzına kaldırdığı lokmada bile ecre nail olur.⁴¹⁹ Ne mutlu Müslümanlara.

418 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Ayrıca yakın ifadelerle Sahih-i Müslim, Kitabu'l-Ezkar ve dua, Tehlil ve tesbih babı 2698 (37) numaralı hadis

419 Ahmet bin Hanbel, Müsnet

378-İnsan doyduğu yerde durmalıdır

عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلْبِلَادُ بِلَادُ اللَّهِ وَالْعِبَادُ عِبَادُ اللَّهِ فَحَيْثُمَا أَصَبْتَ خَيْرًا فَأَقِم

Zübeyir bin Avvam'dan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Beldeler, köyler Allah'ın; kullarda Allah'ın kullarıdır. Nerde hayır ulaşırsa orada eğleş, (yerleş)⁴²⁰

379-Efendimizin istediği üç şey

عَنْ سَعْدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَأَلْتُ رَبِّي عَزَّوَجَلَّ ثَلَاثًا فَأَعْطَانِي ثِنْتَيْنِ وَمَنْعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُهُ أَنْ لَا يَهْلِكَ أُمَّتِي بِالْغَرْقِ فَأَعْطَا مِنْهَا فَسَأَلْتُ أَنْ لَا يَهْلِكَ مِنْهَا بِالسِّنَةِ فَأَعْطَا مِنْهَا وَسَأَلْتُ أَنْ لَا يَجْعَلَ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ فَمَنْعَنِيهَا

Sa'd bin Ebi Vakkas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Allah'tan üç şey istedim; ikisini verdi, birini vermedi: 1-Ümmetimin suyla helak olmamalarını istedim, bana verdi. 2-Kıtlık ile helak olmamalarını niyaz ettim, onu da verdi. 3-Harp ve darpları (vuruşmaları) kendi aralarında olmamasını istedim, onu vermedi.⁴²¹

420 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1/166, 1420; Münavi, Feyzu'l-Kadir 3221

421 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Sahih-i Müslim 55. bap, sayfa 2890, 7442 numaralı hadis

380-Musibeti hatırladıkça “İnna lillah ve inna ileyhi raciun” demek.

عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ، وَلَا مُسْلِمَةٍ يُصَابُ بِمُصِيبَةٍ، فَيَذْكُرُهَا، وَإِنْ طَالَ عَهْدُهَا فَيُحَدِّثُ لِدَلِكِ اسْتِرْجَاعًا، إِلَّا جَدَّدَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ ذَلِكَ، فَأَعْطَاهُ مِثْلَ أَجْرِهَا يَوْمَ أُصِيبَ بِهَا

Ali Bin Ebi Talipoğlu Hüseyin radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Herhangi bir Müslüman ne kadar eski olursa olsun bir musibeti hatırlayıp da “İnna lillah ve inna ileyhi raciun” derse, o belayı yeniler, evvelce (önce) isabeti zamanındaki ecir gibi ecir (sevap) ihsan buyurur.⁴²²

381-Oğlanı kıza tercih etmemek

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ وُلِدَتْ لَهُ ابْنَةٌ، فَلَمْ يَدِّهَا، وَلَمْ يُهِنِّهَا، وَلَمْ يُؤَفِّرْ وَلَدَهُ عَلَيْهَا يَغْنَى الذَّكَرَ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman hayatta olan kızını diri diri gömmez, horlamaz, erkek evladının onun üzerine tercih etmezse, Allah o kız sebebiyle o Müslümanı cennete sokar.⁴²³ Ne mutlu müsavata (dengeyi) muhafaza eden babalara.

422 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1/201-3/175; İbni Mace, Sünen 1600 muhtasar; Şevkani, Tuhfetu'z-Zakirin 367 sayfa veya rakam, Beyhaki, Şuabu'l-İman, Ayrıca Mişkatü'l Mesabih, sayfa: 1254, Hadis numara: 1759

423 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1184, Ebu Davut, Sünen 5146; İbni Ebi'd-Dünya 84; Hakim, Müstedrek 7456;

382-Peygamberimizin Hasan ve Hüseyin'e okuduğu dua

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعُودُ حَسَنًا وَحَسَيْنًا يَقُولُ: (أُعِيدُكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَأَمَّةٍ) وَكَانَ يَقُولُ: كَانَ إِبْرَاهِيمُ أَبِي يَعُودُ بِهِمَا إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

İbni Abbas buyurdu: Şüphesiz Rasulullah Hasan ve Hüseyin'e şu kelimelerle okur üfler, şeytandan, yaramaz gözden saklar: Babam İbrahim; İsmail ve İshak'a bunlarla üflerdi buyurdu.⁴²⁴ (Uizü küme bi kelima-ti'llahit'tammeti min külli şeytanin ve heemmetin ve min külli aynin leemmetin) Türkçesi; Her türlü şeytandan, zararlı şeylerden ve kem gözlerden bütün kelimeleri yüzü hürmetine Allah'a sığınırım.

383-Ayakkabı giyme ve çıkarma adabı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِيَمِينِهِ وَإِذَا خَلَعَ فَلْيَبْدَأْ بِشِمَالِهِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Sizden biriniz ayakkabısını giyerken evvel sağ giysin. Çıkarırken evvel solunu çıkarsın.⁴²⁵ Çünkü nimet evvel sağa ulaşmalı, nimetin sonu evvel soldan ayrılmalıdır.

424 Buhari, Sahih 3217; Ebu Davut, Sünen 4175; Tirmizi, Cami 2079; İbni Mace, Sünen 3548; İbni, Sahih istiğfar babı 1018; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/ 356, İsnadı sahih denmiştir. Hakim, Müstedrek, menakıbı Hasan ve Hüseyin 4765

425 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 7210 numaralı hadis; Buhari, Sahih 2097; Müslim, Sahih 5855;

384-Azarlama ve Allah'a güvenme

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا ابْنَ آدَمَ حَمَلْتُكَ عَلَى الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ، وَرَزَوَجْتُكَ النِّسَاءَ، وَجَعَلْتُكَ تَرْبِعُ، وَتَرَأْسُ، فَأَيْنَ شُكْرُ ذَلِكَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Allah Teala kıyamet gününde buyurur: Ey Ade-moğlu seni atlara, develere vesaire bineklere taşıttım, kadınlarla çiftleş-tirdim, seni menzil (mevki) sahibi, baş kıldım. Bunların şükürü nerde?⁴²⁶

385-Kıyamet alameti

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَرْفَعَ الْعِلْمُ وَيُظْهَرَ الْجَهْلُ وَيَقِلَّ الرَّجُلُ وَيُكْثِرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ قِيمٌ خَمْسِينَ امْرَأَةً وَرَجُلٌ وَاحِدٍ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel-lem buyurdu ki: İlim kalkmadıkça, cehalet meydan almadıkça kıyamet kopmaz. Erler (erkekler) azalır, kadınlar çoğalır, sonunda elli kadı-nın işini bir er görür olur.⁴²⁷ Kıyametin fitnesinden Allah'a sığınırım.
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ فِتْنَةِ الزَّمَانِ

426 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 10209 numaralı hadis; Suyuti, Camiu'l-Ehadisi kutsiye 324. Sayfa

427 Ahmet bin Hanbel 2/98

386-Kişinin sevdiği ile olacağı

عَنْ أَنَسٍ قَالَ : كَانَ يُعْجِبُنَا أَنْ يَجِيءَ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ فَيَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى قِيَامُ السَّاعَةِ ؟ قَالَ : وَمَا أَعَدَدْتُ لَهَا ؟ قَالَ : مَا أَعَدَدْتُ لَهَا مِنْ كَبِيرِ عَمَلٍ صَلَاةً ، وَلَا صِيَامًا ، إِلَّا أَتَى أَحَبُّ اللَّهِ وَرَسُولُهُ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ قَالَ أَنَسٌ : فَمَا رَأَيْتُ الْمُسْلِمِينَ فَرِحُوا بَعْدَ الْإِسْلَامِ بِشَيْءٍ مَا فَرِحُوا بِهِ

Enes b. Mâlik şöyle anlatıyor: Çölden bir bedevînin gelip Allah Resulüne soru sorması hoşumuza giderdi. Şimdi bir Arabi geldi, Ya Rasulallah kıyamet ne zaman kopacaktır? dedi. Efendimiz: Onun için ne hazırladın? buyurdu. Arabi dedi: Çok amelim, namaz, orucum yoktur fakat Allah Rasulünü şüphesiz ben severim. Şimdi Efendimiz buyurdu: Kişi sevdiği ile beraberdir Enes dedi. Bu cevapla İslam'dan sonra Müslümanların böyle sevindiği bir şeyi görmedim.⁴²⁸

387-Zikir meclisinin fazileti

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا يَذْكُرُونَ اللَّهَ ، لَا يُرِيدُونَ بِذَلِكَ إِلَّا وَجْهَهُ ، إِلَّا نَادَاهُمْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ : أَنْ قَوْمًا مَغْفُورًا لَكُمْ ، قَدْ بَدَلْتُ سَيِّئَاتِكُمْ حَسَنَاتٍ

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir cemaat ancak Allah'ın rızasını kast ederek zikir, ilim meclisinde toplandıkları zaman, gökten bir münadi (çağırın) çağırıp der ki: Ey topluluk günahlarınız bağışlanmış olarak kalkınız; muhakkak kötü amelleriniz, iyi amellere değiştirildi.⁴²⁹ Nimetleri ve karşılıksız ihsanı için Allah'a hamdolsun.

428 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 12733 numaralı hadis, 3/167; Müslim, Sahih, birr 6175/174

429 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 12453 numaralı hadis; Ayrıca Tergip ve Terhip 1506

388-Zikir ve zakirin mevkileri

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَهُ فَقَالَ أَيُّ الْجِهَادِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ذِكْرًا قَالَ فَأَيُّ الصَّائِمِينَ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ذِكْرًا ثُمَّ ذَكَرَ لَنَا الصَّلَاةَ وَالزَّكَاةَ وَالْحَجَّ وَالصَّدَقَةَ كُلُّ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ذِكْرًا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَا أَبَا حَفْصٍ ذَهَبَ الذَّاكِرُونَ بِكُلِّ خَيْرٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجَلُ

Sehl İbni Muaz babasından rivayet etti, o da Allah resulünden rivayetle; Efendimize bir kimse sordu, Hangi cihat, ecir (sevap) yönünden en büyüktür? Cevapta Efendimiz buyurdu: Allah Teala'ya zikri çok olandır. Soruyu soran yine dedi: Hangi oruçlunun ecri büyüktür? Cevapta; Allah Teala'ya zikri çok olandır, buyurdu. Bu meyanda soru soran, namaz, zekat, hac, sadakayı hep zikretti, Efendimiz her birinde Allah Teala'ya zikri çok olandır, buyurdu. Şimdi Ebu Bekir, Ömer'e dedi: Ey Ebu Hafs! Zakirler (zikredenler) her bir hayır ile gittiler. Efendimiz "evet, öyledir" buyurdu. Sallallahu aleyhi ve sellem.⁴³⁰

389-Kehf suresinin fazileti

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَرَأَ أَوَّلَ سُورَةِ "الْكَهْفِ" وَأَخْرَجَهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا مِنْ قَدَمِهِ إِلَى رَأْسِهِ، وَمَنْ قَرَأَهَا كُلَّهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

Sehl babasından rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir müslüman kehf suresinin başını ve sonunu okursa, o kimse için ayağından başına kadar nur olur. Tamamıyla okursa gök ve yer aralığı onun için nur olur.⁴³¹ Deccal fitnesinden emanda (güvende) olacaklarını beyan eden hadisler de vardır.

430 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/438

431 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/439; Taberani, İbni Merduye

390-Ayıbı saklamanın faydası

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ رَأَى عَوْرَةً فَسَتَرَهَا كَانَ كَمَنْ أَحْيَا مَوْتُودَةً مِنْ قَبْرِهَا

Ukbe bin Amir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir kimse bir ayıp görüp de onu saklarsa, zulmen diri defnedilen bir kızı ihya etmiş (yaşatmış) gibi olur.⁴³² Daha başka hadislerde vardır.

391-Sabah ve ikindi namazlarındaki faziletler

عَنْ عُمَارَةَ بْنِ رُوَيْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَنْ يَلِجَ النَّارَ رَجُلٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ أَنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُهُ أُذُنَايَ وَوَعَاةَ قَلْبِي

Ruveybe oğlu Umara dedi: Efendimizden işittim; gün doğmazdan evvel (sabah) ve gün aşmazdan evvel (ikindi) namazı kılan Müslüman elbette cehenneme girmez buyurdu. Basralı bir er dedi: Rasulullah'dan sen işittin mi? Evet dedi ve şehadet ederim ki bu hadisi kulaklarım duydu, kalbimde hıfz eyledi diye iddiasımı tekit eyledi (onayladı).⁴³³ Allah onlardan razı olsun.

432 Ahmet bin Hanbel, Müsnet, Suyuti, Camiu's-Sağir 8664 numara veya rakamlı hadis; Sünen Ebi Davud 43/4891

433 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 4/261, yakın ifadelerle Nesai, Sahih 470 numara veya rakamlı hadis , Müslim Sahih 2/ 1048 bu hadisin bir kısmı geçmektedir.

392-Akşam, Sabah: “Radiytü billahi Rabben, ve bi'l-İslami dinen ve bi Muhammedîn Nebiyyen” demedeki faziletler

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَقُولُ حِينَ يُصْبِحُ وَحِينَ يُمَسِّي ثَلَاثَ مَرَّاتٍ : رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا ، إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُرَضِيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Herhangi bir müslüman her sabah ve akşam üç kere “Radiytü billahi Rabben, ve bi'l-İslami dinen ve bi Muhammedîn Nebiyyen” yani “Rab olarak Allahtan, din olarak İslam’dan, Peygamber olarak Muhammed’den razı oldum” derse; Allah üzerine kıyamet gününde onu razı etmek, bir borç gibi olur.⁴³⁴

393-Ebu Zer’e yedi emir

عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ : أَمَرَنِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعِ : أَمَرَنِي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ ، وَالذُّؤْمِ مِنْهُمْ ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ دُونِي ، وَلَا أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ قَوْفِي ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ الرَّحِمَ وَإِنْ أَدْبَرْتُ ، وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَسْأَلَ أَحَدًا شَيْئًا ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَقُولَ بِالْحَقِّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا ، وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَخَافَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لَائِمٍ ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَكْثِرَ مِنْ قَوْلٍ : لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، فَإِنَّهُنَّ مِنْ كَنْزِ تَحْتِ الْعَرْشِ

Zahit sahabe Ebu Zer radiyallahu anh dedi: Dostum Rasulullah beni yedi şeyle emreyledi; 1-Miskinleri sorup onlara yaklaşmayı, 2-Dünyada kendimden aşağılara bakıp, yukarıda olanlara bakmamayı, 3-Her ne kadar onlar benden arka dönerlerse de (uzak dururlarsa da), Akrabamı sıra (ziyaret) etmeyi, 4-Kimseden bir şey istememeyi, 5-Her ne kadar

434Ahmet bin Hanbel, Müsnet (4/337) (304/31,302) (196/38,195); Buhari, Tarihi Kebir (4/201); Nesai, Sünen-i Kübra (9/6); Ebu Davut, Sünen (5072 Rakam); Hakim, Müstedrek (1/699);

acı da olsa hakkı söylemeyi . 6-Allah yolunda kınayanın kınamasından korkmamayı, 7-Bir de la havle'yi çok okumamı emreyledi. Bu kelimeler arşın altındaki hazinedendir dedi.⁴³⁵ Hakikaten düşünenlere bunlarda çok kar vardır.

394-Seyyidü'l istiğfar duası

عَنْ أَبِي بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ وَحِينَ يُمَسِّي (اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ) فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ أَوْ مِنْ لَيْلَةٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ

Ebu Büreyde radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman sabah veya akşam şu duayı okursa, gündüzünde veya gecesinde vefat etse cennete girer buyurdu ve buna seyyidü'l istiğfar denildi.⁴³⁶ Türkçe okunuşu: Allahümme ente Rabbi lâ ilahe illâ ente halaktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve vâ'dike mes'tetâtü eûzü bike min şerri mâ sanâtü ebû'ü leke bi-nîmetike aleyye ve ebû'ü bizenbî fağfirlî feinnehû lâ yağfiruz-zünûbe illâ ente.⁴³⁷

435 Ahmet bin Hanbel, Müsnet (21415); Buhari, dualar kitabı, İstiğfarın en üstünü babı (8/83)

436 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 5/356; Buhari, Sahih 6306; İbni Hıbban, Sahih 932

437 Allah'ım! Sen benim Rabbimsin! Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Beni sen yarattın. Ben Senin kulunum; gücüm yettiği kadarıyla Senin ahdin ve va'din üzere bulunuyorum. Yaptığım fenalıkların şerrinden Sana sığınırım. Üzerimde olan nimetlerini itiraf ederim; günahımı da itiraf ederim. Beni bağışla; çünkü Senden başka hiçbir kimse günahları bağışlamaz.

395-Akşam namazını geciktirmenin zararı

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا تَرَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ ، مَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ إِلَيَّ
أَنْ تَشْتَبِكَ النُّجُومُ

Ebu Eyüp rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ümmetim, akşam namazını kılmak için yıldızların (ortaya çıkıp) birbirine karıştığı zamanı beklemedikleri sürece hayırda olma devam edecektir.⁴³⁸

396-Sünnete sarılana yüz şehit sevabı

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ
أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ümmetimin fesadı anında sünnetime sarılan bir müslüman için yüz şehit sevabı vardır.⁴³⁹

397-İstiğfarın faziletleri, hevanın zararı

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ إِبْلِيسَ قَالَ : أَهْلَكْتُهُمْ بِالذُّنُوبِ
فَأَهْلِكُونِي بِالْإِسْتِغْفَارِ ، فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ أَهْلَكْتُهُمْ بِالْأَهْوَاءِ فَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
مُهْتَدُونَ فَلَا يَسْتَغْفِرُونَ

Ebu Bekir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Şüphesiz şeytan dedi: İnsanları günahlarla ben helak ettim. Onlarda beni istiğfarla yok ettiler. Bu hali gördüğümde onları ben nefsin arzularıyla helak ettim, bidatlerle yok ettim. Şimdi onlar zannederler ki hidayettedirler de istiğfar etmezler, iyi işledik zannederler.⁴⁴⁰

438Darimi, Salat 17/124; Ebu Davut, Salat 6/418

439Beyhaki, Sünen; Münziri, et-Tergip (1/73), İbni Adiy, Kamil (2/739) Ayrıca Taberani Evsat'ta Ebu Hureyre tarihi ile aynı hadisi zikretmiştir.

440Münziri, Tergip ve Terhip 1/87/13; 1/25

398-Hayırlı sohbet arkadaşı kimdir?

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ جُلَسَاؤِنَا خَيْرٌ قَالَ مَنْ ذَكَرَكُمُ اللَّهُ رُؤْيَيْتُهُ
وَزَادَ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقُهُ وَذَكَرَكُمُ بِالْآخِرَةِ عَمَلُهُ

İbni Abbas radiyallahu anh dedi: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ya Rasulallah hangi musahiplerimiz (sohbet ettiğimiz arkadaşlarımız) hayırlıdır? denildi. Efendimiz buyurdu: Kendisini görmeniz size Allah'ı hatırlatır, sözü ilminizi arttırır, ameli ahiretinizi hatırlatır.⁴⁴¹ Ne mutlu böyle dost edinene.

399-Namazın faziletleri

عَنْ رَبِيعَةَ بِنِ كَعْبٍ قَالَ كُنْتُ أَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْتُهُ
بِوَضُوئِهِ وَحَاجَّتِهِ فَقَالَ لِي: سَلْنِي فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ. قَالَ: أَوْ غَيْرَ
ذَلِكَ قُلْتُ: هُوَ ذَاكَ. قَالَ: فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ

Rabia oğlu Ka'b dedi: Ben Rasulullah ile beraber geceler, abdest suyunu getirir, hacetini (ihtiyacını) görürdüm. Bir gün bana buyurdu; iste benden, şimdi bende dedim: cennette refik (yoldaş) olmayı isterim. Buyurdu ki: başka dilesen olmaz mı ? Dedim: ancak bunu isterim. Buyurdu: Madem ki refakati (arkadaşlığı) istersin çok namaz kılmakla nefsin üzere bana yardım et.⁴⁴² Kişi bundan ibret almalıdır.

441 Ebu Ya'la, 1/33, 2382; Mecma'uz-Zevaid sayfa 226, Hadis Numara 17686, Hangi arkadaş hayırlıdır babı; İbni Ebi'd-dünya 25; Hafız İbni Hacer, 2875, 3320

442 Müslim, Sahih (1/353/ 489) secdenin fazileti ve ona teşvik babı. Ebu Davut, Sünen 1157; Nesai, Sünen 1615-1132; Tirmizi, 3491; İbni Mace 3903; Ahmet, Müsnet 16332-16331

400-Yatsı ve sabah cemaatlerinin şerefi

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ

Osman bin Affan radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Yatsı namazını cemaatle kılan, bir geceyi yarıya kadar ibadetle geçirmiş gibidir. Sabah namazını cemaatle eda eden, bütün geceyi ayakta ibadetle geçirmiş gibidir.⁴⁴³ Fırsatı kaçırmamalıdır vesselam.

401-Münafıkların üzerine ağır gelen namaz, cemaatin lüzumu

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَثْقَلَ صَلَاةٍ عَلَى الْمُنَافِقِينَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ، وَصَلَاةُ الْفَجْرِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا، وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أُمَرَ بِالصَّلَاةِ، فَتُقَامَ، ثُمَّ أُمِرَ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ مَعِيَ بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حَزْمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ فَأُحْرِقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتُهُمْ بِالنَّارِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Şüphesiz münafıklar üzerine en ağır gelen namaz yatsı ve sabah namazlarıdır. Eğer bunlarda olan faziletleri bilselerdi, kötürümde olsalar emekleyerek gelirlerdi. Yemin ederim ki ben kast (niyet) ettim halkı namaza çağırayım, namaz başlasın. İnsanlara imam olmak üzere bir ere (kimseye) emrettikten sonra beraberimde erler (kişiler) bulundurayım ve onlarda odun, çıra taşısınlar. Namaza hazır olmayanların evlerin üzere yakayım.⁴⁴⁴ Cemaatin vücubuna işaret vardır.

443Münziri, Tergip ve Terhip 1/204; Müslim 656; Tirmizi 221; Ebu Davut 555; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 491; İbni Mace, Sünen; Malik, Muvatta; İbni Hıbban, Sünen; Darimi, Sünen; Beyhaki, Sünen-i Kebir

444Buhari ve Müslim, Sahih 651 numaralı hadis. Muttefakun aleyh: yani Buhari ve Müslim sahihliğinde ittifak etmişlerdir. Ayrıca İbni Mace de geçmektedir.

402-Cemaatin vacipliği ve faziletleri

عَنْ عَمْرِو بْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ قَالَ، قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا ضَرِيرٌ شَاسِعُ الدَّارِ وَلِي قَائِدٌ لَا يُلَايِمُنِي فَهَلْ تَجِدُ لِي رُخْصَةً أَنْ أَصَلِّيَ فِي بَيْتِي قَالَ تَسْمَعُ النِّدَاءَ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَجْدُكَ رُخْصَةً وَفِي رِوَايَةٍ أَبِي أُمَامَةَ: وَلَوْ يَعْلَمُ هَذَا الْمُتَخَلِّفُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْجَمَاعَةِ مَا لِهَذَا الْمَاشِي إِلَيْهَا لِأَنَّهَا وَلَوْ حَبَّوْا عَلَى يَدَيْهِ وَرَجَلَيْهِ

Amr bin Ümmü Mektum dedi: Ya Rasulallah ben a'mayım,(gözlerim görmüyor) evimde uzak, bir yedekçim (elimden tutup götüren) var fakat bana uygun değildir, evimde kılmaya ruhsat verir misin? Dedim. Efendimiz buyurdu: Ezanı duyar mısın? evet dedim. Buyurdu ki: Senin için ruhsat bulamam.⁴⁴⁵Ebu Umame'den rivayette: Eğer cemaatten ayrılan, cemaate gelene verilen faziletleri bilseydi, elleri ve ayakları üzere emekleyerek gelirdi.⁴⁴⁶ Bu hadis cemaatin vücubuna (vacipliğine) delildir, anla.

403-Sabah ve akşam namaz ardından söyle

عَنْ الْحَارِثِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ، قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ فَقُلْ قَبْلَ أَنْ تَتَكَلَّمَ (اللَّهُمَّ أَجْرِنِي مِنَ النَّارِ) سَبْعَ مَرَّاتٍ فَإِنَّكَ إِنْ مِتَّ مِنْ يَوْمِكَ كَتَبَ اللَّهُ لَكَ جِوَارًا مِنَ النَّارِ وَإِنْ صَلَّيْتَ الْمَغْرِبَ فَقُلْ ذَلِكَ فَإِنَّكَ إِنْ مِتَّ مِنْ لَيْلَتِكَ كَتَبَ اللَّهُ لَكَ جِوَارًا مِنَ النَّارِ

Haris bin Müslim dedi: Efendimiz bana buyurdu: Sabah namazından sonra dünya kelamı konuşmadan yedi kere bu duayı oku (Allahümme ecirni mine'n-nar) Anlamı: (Allah'ım, beni cehennem ateşinden koru.) O gün vefat edersen Allah sana kurtuluş yazar. Akşam namazından sonra yine yedi kere okurda gece vefat edersen yine Allah ateşten kuruluşunu yazar.⁴⁴⁷ Hemen tatbikata devam etmelidir vesselam.

445 Ahmet bin Hanbel, Müsnet (1/87); Ebu Davut, Sünen; İbni Mace, Sünen

446 Ebu Davut, Sünen 486; İbni Mace, Sünen 797; Ahmet, Müsnet 15259, 15260, 15261; Taberani, Kebir (8/266)

447 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Nesai, 1/84; Ebu Davut ve İbni Hıbban; Nesai, Sünen-i Kübra 8677

404-Körlük, cüzzam, felcin manen def edilmesi

عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ الْمَخَارِقِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا قُبَيْصَةُ، إِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ فَقُلْ
ثَلَاثًا: سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، تُعَافَ مِنَ الْعَمَى وَالْجُدَامِ وَالْقَالِجِ

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ey Kubeysa! Sabah namazını kılınca şu tesbihi oku: Sübhanallahi'l-azim ve bi hamdihi; körlük, miskinlik, nüzul (felç) illetlerinden (hastalıklarından) afiyette olursun.⁴⁴⁸

405-Tekbir ve tesbih şerefi

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ
رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ (اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا) فَقَالَ مَنْ
الْقَائِلِ كَلِمَةً كَذَا وَكَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: عَجِبْتُ لَهَا فَتَحَتْ لَهَا
أَبْوَابُ السَّمَاءِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ مَا تَرَكَتُهُ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كَذَا

İbni Ömer dedi: biz Rasulullah ile namazda iken cemaatten bir kimse şu tekbiri okudu “Allahu Ekber kebira, ve'l-Hamdülillahi kesira ve Sübhanallahi bükraten ve esile” Efendimiz kimdir bunu söyleyen dedi. Cemaatten biri benim Ya Rasulallah dedi. Efendimiz buyurdu: o kelimeyi taaccüp ettim (hoşuma gitti) gök kapıları ona açıldı. Ravi İbni Ömer’de; Rasulullah’dan duyduğum zamandan beri terk etmedim dedi.⁴⁴⁹ Biz de terk etmeyelim vesselam.

448 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1/85/20621; Münziri, Tergip ve Terhip 1/84

449 Nesai, Sünen 11/886; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 8/79; Müslim, Sahih 601

406-Rükû ardından hamdin faziletleri

عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ، قَالَ كُنَّا يَوْمًا نُصَلِّي وَرَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ " سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ " قَالَ رَجُلٌ وَرَاءَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ . فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ الْمُتَكَلِّمُ أَنْفًا " فَقَالَ الرَّجُلُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَقَدْ رَأَيْتُ بِضْعَةَ وَقَلَاثِينَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوْلَى "

Rafî oğlu Rifaa dedi: Biz peygamberimizin arkasında namazda iken rükûdan kalkıp ta “semiallahu limen hamide” dediğinde, arkadan bir kimse “Rabbena leke’l -Hamd, Hamden kesiran tayyiben mubaraken fih” dedi. Namazdan ayrılınca Efendimiz biraz önce bunu okuyan kimdir? Dedi. O kimse benim dedi, Efendimiz buyurdu: otuz küsur melek gördüm; o kelimeyi hangisi evvel yazayım diye koşuyorlardı.⁴⁵⁰ Buda ganimettir.

407-Kalp huzurunun vücubu

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْ عَبْدٍ عَمَلًا حَتَّى يُشْهَدَ قَلْبُهُ مَعَ بَدَنِهِ

Übey bin Ka’b radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Allah kuldun ameli kabul etmez; kalbi bedeni ile beraber hazır olmadıkça.⁴⁵¹ Huzuru kalbe dikkat.

450 Buhari, Sahih, Kitabu’l Ezan, Rabbena lekel hamd babı 757 rakam; Ebu Davut 770; Nesai, Sünen 12. Kitap, 1062 numaralı hadis;

451 Deylemi, Müsnedü’l-Firdevs

عَنْ مُعَاذٍ قَالَ أَوْصَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَشْرِ كَلِمَاتٍ قَالَ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ شَيْئًا وَإِنْ قُتِلْتَ وَحُرِّقْتَ ، وَلَا تَعْقَنْ وَالِدَيْكَ ، وَإِنْ أَمَرَكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ أَهْلِكَ وَمَالِكَ ، وَلَا تَتْرُكَنَّ صَلَاةً مَكْتُوبَةً مُتَعَمِّدًا ، فَإِنَّ مَنْ تَرَكَ صَلَاةً مَكْتُوبَةً مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرَقَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللَّهِ ، وَلَا تَشْرَبَنَّ خَمْرًا ، فَإِنَّهُ رَأْسُ كُلِّ فَاحِشَةٍ ، وَإِيَّاكَ وَالْمَعْصِيَةَ ، فَإِنَّ بِالْمَعْصِيَةِ حَلَّ سَخَطُ اللَّهِ ، وَإِيَّاكَ وَالْفِرَارَ مِنَ الرَّحْفِ ، وَإِنْ هَلَكَ النَّاسُ ، وَإِنْ أَصَابَ النَّاسَ مَوْتُ قَائِمٌ ، وَأَنْفِقْ عَلَى أَهْلِكَ مِنْ طَوْلِكَ ، وَلَا تَرْفَعْ عَنْهُمْ عَصَاكَ أَدْبًا ، وَخِفْهُمْ فِي اللَّهِ

Muaz bin Cebel'den rivayet olundu; Rasulullah Efendimiz bana on kelime ile vasiyet eyledi, dedi ki 1-Öldürülür ve yakılırsan bile yine Allah'ı bir şeye ortak koşma. 2-Babana ve anana sakın asi olma; ehlini (eşini) ve malını terk et deselerde. 3-Zinhar (sakın) farz namazı terk etme, çünkü farz namazı ter edenden Allah'ın himayesi uzak olmuştur. 4-Şarap içme şüphesiz o her kötülüğün başıdır. 5-Günahtan uzak ol, şüphesiz Allah'ın azabı masiyetle (isyanla) iner. 6-Zinhar (sakın) harp saffından kaçma, insanlar helak olursa da. 7-İnsanlara ölüm gelirse karede razı, yerinde sabit ol. 8-İdarende bulunanları mülkünden sarf et, yedir, içir. 9-Edeplerini muhafaza için kamçıyı onların gözü önünden kaldırma. 10-Allah yolunda onlardan kork da⁴⁵² adaletten ayrılma, haklarını gözet, zulüm etme.

452 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Taberani, Kebir 1/99; Şerhi Mişkattü'l-Mesabih 1.bölüm, 132. Sayfa 61 numara

409-Duha ve vitir namazlarıyla her aydan üç gün oruç için şehit sevabı olacağı

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ صَلَّى الصُّحَى وَصَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَلَمْ يَتْرِكِ الْوَتْرَ فِي سَفَرٍ وَلَا حَضْرٍ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ

İbni Ömer radiyallahu anh Rasulullahı şöyle derken işittim dedi: buyurdu ki: Müslüman kuşluk namazını kılar, her aydan üç gün oruç tutar, sefer ve ikamet hallerinde vitir namazını terk etmezse, onun için şehit sevabı yazılır.⁴⁵³ Bunu ganimet bil.

410-Gece namazının faydaları

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ، فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَمُقَرَّبَةٌ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ وَمَكْفَرَةٌ لِلْسَّيِّئَاتِ وَمَنْهَاةٌ عَنِ الْإِنْمِ وَمَطْرَدَةٌ لِلدَّاءِ عَنِ الْجَسَدِ

Selman-ı Farisi radiyallahu rivayet etti: Rasulallah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Gece namazına devam ediniz, şüphesiz o ilklerin adetlerindedir ki sizden evvel geçtiler. Sizi daha Rabbinize yaklaştıracı, günahlarınızı örtücü, fenalıktan engelleyici, vücuttan derdi kovucudur.⁴⁵⁴ Ne güzel huyları kendinde toplar, faziletleri hakkında daha çok eserler vardır.

453 Bu hadisin metnin de gariplik var. Taberani, Kebir 1/105 Hadis burada geçmekte İbni Ömer ravi gösterilmekte fakat hadisin başındaki kuşluk namazını yerine sabah namazı şeklinde geçmektedir. Mustafa Hakkı Hoca burada kaynak verirken “nükra” demiş bu kapalılık demek. Ayrıca bu hadis için bak; Yahya bin Hüseyin Bin İsmail el-Cürçani, kitabül emali, sayfa 153, Hadis numara; 1934; Heysemi, Mecmau’z-Zevaid 3448 numaralı hadis te elimizde bulunan eserdeki gibi geçmekte fakat senedi zayıftır.

454 Taberani (6/258) (6154); İbni Adiy, el-Kamil (4/286); Ebu Nuaym, Tıbbı nebevi (116); Suyuti, Camiu’s-Sağır 555 ravisi Ebu Derda; Ayrıca Hadis Metnindeki değişikliklerle Tirmizi de Ebu Umame rivayetiyle kitap 48 hadis nu: 3549 ve Ahmet bin Hanbel Müsnet’te geçmektedir. Hakim ve Beyhaki’de de geçmektedir.

411-Haremeyn ve sınır boylarında, nöbet yerlerinde namazlar ve gece namazı

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي تَعْدُلُ بِعَشْرَةِ الْأَفِ صَلَاةٍ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ تَعْدُلُ بِمِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ، وَالصَّلَاةُ بِأَرْضِ الرِّبَاطِ تَعْدُلُ بِأَلْفِي أَلْفِ صَلَاةٍ، وَأَكْفَرُ مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ الرَّكْعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا الْعَبْدُ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ لَا يُرِيدُ بِهِمَا إِلَّا مَا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Mescidimde bir namaz on bine, Mescid-i haramda bir namaz yüz bine, düşman karşısında bir namaz iki milyon namaza denk olur. Kulun gece ortasında kıldığı ve ancak Allah rızasını kast ettiği iki rekat namazın sevabı ise bunların hepsinden daha çoktur.⁴⁵⁵ Kulun gece ortasında kıldığı iki rekat, dünya ve dünyada olanlardan daha faydalıdır manasında bir hadis daha vardır, fırsatı kaçırmamalıdır.

412-Seğirmelerden saklayan dua

عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءٍ كُلِّ لَيْلَةٍ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ قَالَ وَكَانَ أَبَانُ قَدْ أَصَابَهُ طَرْفٌ مِنَ الْقَالِجِ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَبَانُ مَا تَنْظُرُ إِلَيَّ أَمَا إِنَّ الْحَدِيثَ كَمَا قَدْ حَدَّثْتُكَ وَلَكِنِّي لَمْ أَقْلُهُ يَوْمَئِذٍ لِيُمِضِيَ اللَّهُ عَلَيَّ قَدْرَهُ

Osman bin Affan radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Hangi bir kul, her gün ve gecenin başlarında üç kere şu duayı okursa (*Bismillahi'l-lezi la yedurru maa ismihi şeyün fi'l-ardı ve la fi's-Semai ve hüve's-Semüü'l-alim*) hiçbir şey ona zarar vermez. Hadisin ravisi Hazreti Osman'ın oğlu Eban bu hadisi din-
455Münziri, Tergip ve Terhip, 1/293, Münziri, Kitabu's-Salat, Tergip kıyamü leyl 1/430 ; Ebuş-Şeyh, Sevap; Beyhaki, Şuabu'l-İman. İbni Hıbban

leyenlere anlatırken, muhatabı yüzüne bakmış ve Eban'ın bir tarafında felç yani nüzul hastalığı varmış. Muhatabının zımnen (üstü kapalı) itirazını anlayıp itirazını anlayıp buyurmuş: ne bakıyorsun? Hadis haber verdiğim gibidir fakat bu hastalığın geldiği gün okumamıştım ki kaderi ilahi yerine geldi.⁴⁵⁶ Bu da azim ganimettir, asla bırakmayasınız.

413-Bela derdine kafi olan tesbih

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى
حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ سَبْعَ مَرَّاتٍ كَفَاهُ اللَّهُ
مَا أَهَمَّهُ صَادِقًا أَوْ كَاذِبًا

Ebu Derda radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir müslüman akşam ve sabahladık ta şu kelimeleri yedi kere okursa Allah Teala gerçek, yalan; onu tasalandıran şeylere kafi olur (yetiştir) buyrulmuştur.⁴⁵⁷ Vazifeler arasına sokulmalıdır. O da şudur: Hasbiyallah la ilahe illa hu, aleyhi tevekkeltü ve hüve Rab-bü'l-arşi'l-azim

456Buhari, Edebul-Müfret 660; Tirmizi, 3388; Nesai, 346; İbni Mace, 34. Kitap, Hadis 3869; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 1/66; Beyhaki, ed-Deavati'l-Kübra 34,35. Ayrıca Ebu Davut, Sünen

457Ebu Davut, Sünen; 43/5081; İbni Asakir, Şam tarihi 36/149,150; İbni Seniye, gece ve gündüz ameli, sayfa (36,37) 71 numara

414-Duha namazının fazileti

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: يَا ابْنَ آدَمَ اكْفِنِي أَوَّلَ النَّهَارِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ، أَكْفِكَ بَيْنَ آخِرِ يَوْمِكَ

Ukbe bin Amir el-Cüheni radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Şüphesiz Allah buyurur: Ey Ademoğlu gündüzün başında dört rekatla bana yetiş, onlar karşılığında günün sonunda ben de sana kafi olurum (yeterim).⁴⁵⁸ Kuşluk namazını asla ihmal etmemelidir.

415-İnsanın kendi malından çok varisin malını sevmesi

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيُّكُمْ مَالٌ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ، قَالَ: فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ، وَمَالٌ وَارِثِهِ مَا أَخَّرَ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ey Ümmetim! Hanginiz varisinin malını kendi malından daha çok sever? Dediler; Ya Rasulallah kimse yok ki kendi malı daha sevgili olmasın. Efendimiz buyurdu: Kişinin malı hayır yollarında sarf ile önceden gönderdiği. Varisin malı da geride bıraktığıdır.⁴⁵⁹ Bundan anlaşılır ki hep insanlar gaflettedir. Gafletlerinin eseri olarak, kendi malından fazla varisin malını sevdikleri aşikar ve muameleleri göz önündedir.

458 Ahmet Bin Hanbel, Müsnet 1/122; Ebu Davut, Sünen; Ebu Ya'la

459 Buhari, Sahih-i Buhari, Kitabı Rikak, "kişinin önden gönderdiği kendi malıdır" babı 6447; Nesai, Sünen, Vasiyetler bölümü 30/3612; Ahmet Bin Hanbel, Müsnet

416-Sadakamın fazileti

عَنِ الْحَسَنِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: يَا ابْنَ آدَمَ أَفْرِغْ كَنْزَكَ عِنْدِي وَلَا حَرَقَ وَلَا عَرَقَ وَلَا سَرَقَ أَوْفِيكَهُ أَحْوَجَ مَا تَكُونُ إِلَيْهِ

Hasan-ı Basri'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Allah Teala buyurur: Ey Ademoğlu! Topladığımı yanımda boşalt, yanmak, suya batmak, çalınmak yoktur. Ben onu en çok muhtaç olduğun bir zaman tamamıyla sana ulaştırırım.⁴⁶⁰

417-Akraba muhtaç iken başkasına sadaka vermek

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَدَقَةَ رَجُلٍ وَلَهُ قَرَابَةٌ مُحْتَاجُونَ إِلَى صِلَتِهِ وَيَصْرِفُهَا إِلَى غَيْرِهِمْ، وَالَّذِي تَفْسَى بِيَدِهِ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Beni Hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki akrabası muhtaçken sadakasını başkasına verenin sadakasını Allah kabul etmez. Yine yemin ederim ki kıyamet gününde bu kimseye Allah rahmet nazarı ile bakmaz.⁴⁶¹ Bu bapta gafiller çoktur, hadisin anlamından ibret alınmalıdır.

460 Taberani, Kebir; Beyhaki, Şuabu'l-İman; Münziri, Tergip ve Terhip Cilt 1 Sadakat kitabı sayfa 294(1297/29) Bu hadis Mürsel'dir.

461 Taberani, Evsat (8823), sayfa 382, cilt 9; Taberani, Kebir; İsbahani yoluyla Tergip 2505/1019 Ayrıca Tergip ve Terhip 1/164

418-Akrabaya sadaka

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الصَّدَقَةَ عَلَى ذِي قَرَابَةٍ يَضْعُفُ أَجْرُهَا مَرَّتَيْنِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Şüphesiz akrabaya sadakanın ecri ikiye katlanır. Çünkü sıla edilmiş, akrabalık bağı korunmuş olur.⁴⁶²

419-Borç altında ezilmiş kişiye mihletin fazileti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَصَعَ لَهُ، أَظَلَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir müslüman, bir fakir borçluya mihlet verse veya alacağından geçse, kıyamet gününde Allah kendi gölgesinden başka gölge olmadığı bir zamanda onu gölgelendirir.⁴⁶³ Bu manada hadisler çoktur.

462 Taberani, Kebir; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid 3 cilt, sayfa 117, 4651 numaralı hadis

463 Tirmizi, Sünen 14/1306 Hasen, Sahih denmiştir. Riyazu's-Salihin 433 numaralı hadis.

420-Orucun fazileti

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ أُدْخِلَ بِهِ الْجَنَّةَ قَالَ عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَا مِثْلَ لَهُ وَكَانَ أَبُو أُمَامَةَ لَا يَرَى فِي بَيْتِهِ الدُّخَانَ نَهَارًا إِلَّا إِذَا تَرَوَلَّ بِهِمْ ضَيْفٌ

Ebu Umame'den rivayet olundu: Ya Rasulallah beni cennete ulaştıran bir amele delalet (kılavuzluk) et dedim. Cevapta; Oruç'a devam et, çünkü misli (benzeri) yoktur buyurdu. Bundan sonra Ebu Umame'nin evinde gündüzün duman görünmezdi. Meğer ki kendisine misafir inmiş ola. (Yani misafir gelince orucu bırakırdı.)⁴⁶⁴

421-Duaları kabul olanlar

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلَاثٌ حَقُّ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَرُدَّ لَهُمْ دَعْوَةُ الصَّائِمِ حَتَّى يُفْطَرَ وَالْمَظْلُومِ حَتَّى يَنْتَصِرَ وَالْمُسَافِرِ حَتَّى يَرْجِعَ

Ebu Hureyre radiyallahu anih rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Allah üzerine üç kimsenin duasını reddetmemek haktır, bir borç gibidir: 1-Oruçlu; iftar edinceye kadar. 2-Mazlum; intikamını alıncaya kadar. 3-Misafir; (evine) dönünceye dek.⁴⁶⁵

464 İbni Hibban, Sahih; Ahmet bin Hanbel, (22149); Nesai, Sünen (2223)

465 Tirmizi, Sünen (3598); İbni Mace (1752); Ahmet (8030); Bezzar (8148); Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal cilt 2, sayfa 99, Hadis nu: 3319

422-Kulların amellerinin yedi türüsü

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْأَعْمَالُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ سَبْعُ عَمَلَانِ مُوجِبَانِ وَعَمَلَانِ بِأَمْثَالِهِمَا وَعَمَلٌ بِعَشْرِ أَمْثَالِهِ وَعَمَلٌ بِسَبْعِمِائَةٍ وَعَمَلٌ لَا يَعْلَمُ كَوَابِ عَامِلِهِ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَأَمَّا الْمُوجِبَانِ فَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يَغْبُدُهُ مُخْلِصًا لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ قَدْ أَشْرَكَ بِهِ وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ وَمَنْ عَمِلَ سَبْعَةَ جُزْئِ بِهَا وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ حَسَنَةً فَلَمْ يَعْمَلْهَا جُزْئِ مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ حَسَنَةً جُزْئِ عَشْرًا وَمَنْ أَنْفَقَ مَالَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ضَعَفَتْ لَهُ نَفَقَتُهُ الدَّرْهَمُ بِسَبْعِمِائَةٍ وَالذَّيْتَارُ بِسَبْعِمِائَةٍ وَالصِّيَامُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَعْلَمُ كَوَابِ عَامِلِهِ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Allah katında ameller yedi türüdür; ikisi muciplerdir (vacip olanlardır), diğer ikisi misilleriyle cezalandırılır, biri on kat olur, biri de yedi yüze kadar varır, bir daha var ki sevabını ancak Allah bilir. Şimdi mucipler (vacip olanlar); bir kimse Allah'a halis kulluk edip, asla şirk etmedi; ona cennet vacip olur. Diğerleri Mevla'sına şirk ve küfür üzere kavuştu, buna cehennem vacip oldu. Bir günah işleyen bir ceza görür. Bir sevap kast edip da işlemeyen bir sevap alır. Bir iyilik eden on sevap alır. Allah yolunda malını sarf edenin bir dirhemi veya bir altını yedi yüze kadar katlanır. Oruçların sevabını ancak Allah Teala bilir.⁴⁶⁶

466Münziri, Tergip ve Terhip, (2/106); Taberani, Evsat (865); Sıraç, Hadis (1729); Ebu Bekir Dineveri, Mecalis (3021)

**423-Ramazan'ın faziletleri hakkında
Hutbe-i Nebevi**

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرٌ عَظِيمٌ شَهْرٌ مُبَارَكٌ شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً وَقِيَامَ لَيْلَتِهِ تَطَوُّعًا، مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخُضْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَمَنْ أَدَّى فِيهِ فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ وَالصَّبْرُ كَوَابُهِ الْجَنَّةُ، وَشَهْرُ الْمُوَاسَاةِ، وَشَهْرٌ يُزَادُ فِيهِ رِزْقُ الْمُؤْمِنِ، مَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ مَغْفِرَةً لِدُنُوبِهِ وَعَتَقَ رَقَبَتَهُ مِنَ النَّارِ وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ. قَالُوا: لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يُفَطِّرُ الصَّائِمَ. فَقَالَ: يُعْطَى اللَّهُ هَذَا الثَّوَابَ مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا عَلَى تَمْرَةٍ أَوْ عَلَى شَرْبَةِ مَاءٍ أَوْ مُدْقَةٍ لَبَنٍ وَهُوَ شَهْرٌ أَوْلَاهُ رَحْمَةً وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةً وَأَخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ، مَنْ حَقَّقَ مَمْلُوكَهُ فِيهِ عَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَأَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ، وَأَسْتَكْفَرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ: حَخَصَلْتَيْنِ تُرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ، وَحَخَصَلْتَيْنِ لَا غِنَاءَ بِكُمْ عَنْهُمَا، فَأَمَّا الْخِصَلَتَانِ اللَّتَانِ تُرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ فَشَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَتَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، وَأَمَّا الْخِصَلَتَانِ اللَّتَانِ لَا غِنَاءَ بِكُمْ عَنْهُمَا فَتَسْأَلُونَ الْجَنَّةَ وَتَعُوذُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ سَقَى صَائِمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ حَوْضِي شَرْبَةٍ لَا يَظْمَأُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ

Selman-ı Farisi radiyallahu anh dedi: Şabanın ayını sonunda, Rasulullah bize hutbesinde buyurdu: Ey İnsanlar! Muhakkak mübarek ve kutlu ayın gölgesi üzerinize düştü, o ayda bir gece vardır ki bin aydan iyidir. O bir aydır ki oruç tutmayı farz, gece kıyamını (namazını) nafil kıldı. Bu ayda bir ibadetle Mevla'sına yaklaşan, diğer aylarda farz işlemiş gibidir. Bu ayda farz eda eden diğer aylarda yetmiş farz eda etmiş gibidir. Bu ay sabır ayıdır, sabrın sevabı cennettir. Bu ay nimetlerde artma ayıdır, bu ayda müminin rızkı artar. Bu ayda bir oruçluyu iftar ettirenin günahları bağışlanır, nefsinin ateşten kurtarılır. O oruçlunun ecrinin (sevabının) bir misli (benzeri) ihsan olunur, iftar edenin ecrinden bir şey noksan edilmeden. Ashap dediler: Ya Rasulallah her birimiz oruçluyu iftar ettirecek bir şey bulamayız, şimdi Efendimiz buyurdu: Allah seva-

bı, bir hurma ya bir içim su veya bir yudum süt üzere iftar ettirene de ihsan buyurur. O bir aydır ki evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennemden azattır(kurtuluştur). Kim ki köle veya hizmetçisinin vazifesini hafifletirse Allah onu bağışlar, ateşten azad eder(kurtarır). Bu ayda dört hasleti çok yapınız; bu dörtten ikisi ile Rabbinizi hoşnut edersiniz, diğer ikisinde siz kayıtsız kalamazsınız. Rabbinizi hoşnut eden hasletler; Kelime-i şahadet ve istiğfardır. Kendilerinden kayıtsız kalamayacağınız da cenneti istemeniz, azabı nardan (ateşten) Allah'a sığınmanızdır. Bir oruçluya su içireni Allah havzından su verir, cennete girinceye kadar susamaz.⁴⁶⁷ Ey Okuyan hüner bu ganimetleri görmek ve okuyup geçmek değildir. Asıl muvaffakiyet (başarı) mucibi (gereği) ile amel devam ve sebat göstermektir vesselam.

424-Teravihin faziletleri

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا
وَاحْتِسَابًا خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

Abdurrahman bin Avf radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir müslüman ramazana inanıp ecrini umarak, rızayı bariyi gözleyerek kaim olursa (namaz için kıyam ederse); anasından doğduğu gün gibi günahlarından çıkar.⁴⁶⁸ Bu hadisi şerifin zahiri (açık) şartlarına uygun ramazanı tutup, teravihi kılanların büyük günahlardan da kurtulacaklarını bildiriyor. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ إِقْضَائِهِ وَإِنْعَامِهِ. Nimetleri ve karşılıksız iyilikleri için Allah'a hamdolsun.

467 İbni Huzeyme, Sahih 1/182; Münziri, Tergip ve Terhip 2/95; Mişkâtü'l-Mesabih 1965; Kenzu'l-Ummal 24276

468 Sünen-i Nesai, kitabı's-Sıyam 22. Kitap 2208/119

425-İslam'ın şartlarının faziletleri

عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجُهَنِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ شَهِدْتُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ ، وَصَلَّيْتُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ ، وَأَدَيْتُ الزَّكَاةَ ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ ، وَقُمْتُهُ ، فَمِمَّنْ أَنَا ؟ قَالَ : مِنْ الصَّادِقِينَ وَالشَّهَدَاءِ

Mürre oğlu Amr dedi: Efendimize bir er (kimse) geldi, Ya Rasulallah bana haber ver eğer ben Allah'ın birliğine, senin de Allah'ın Rasülü olduğuna şahadet edersem, beş vakit namazı kılar, zekatı eda eder, ramazanı tutar; gecelerini kaim olursam (teravih kılırsam) ben kimlerden olurum? Dedi. Efendimiz; Sıddıklar ve şehitlerden olursun buyurdu.⁴⁶⁹ İslam diniyle şerefendirip imana muvaffak kılan Allah'a hamdolsun. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ وَتَوْفِيقِ الْإِيمَانِ

426-Muharrem orucunun ve gece namazının faziletleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ

Ebu Hureyre radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Ramazan ayından sonra oruçların efdali, derecesi yüksek, Allah ayı olan Muharrem ayıdır. Farzlardan sonra namazların çok sevaplısı gece namazıdır.⁴⁷⁰

469 Heysemi, Mecma'uz-Zevaid (8/150); İbni Huzeyme (2212); İbni Hıbban (3438)

470 Sahih-i Müslim 1163; Süneni Nesai 20/1613

427-Muharrem orucu

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ كَانَ لَهُ كَفَّارَةٌ سَنَتَيْنِ وَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنَ الْمُحَرَّمِ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ ثَلَاثُونَ يَوْمًا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: Bir müslüman Arefe günü oruçlu olursa, iki senelik günahlarına kefaret olur. Muharremden bir gün oruç, diğer aylardan otuz güne denk olur.⁴⁷¹ Ebu Hureyre hadisinde Beyhaki rivayetinde, Aşure günü ehli iyaline (eşi ve çocuklarına) genişlik veren, senenin sonuna kadar Allah bolluk ihsan eder buyrulmuştur.

428-Şaban orucu

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ قَطُّ إِلَّا شَهْرَ رَمَضَانَ، وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ

Validemiz Aişe buyurmuştur: Ben Rasulullahı ramazandan başka aylardan birinde tamamen oruçlu olduğunu görmedim. Hiçbir ayda da şabandan daha çok oruçlu olduğunu görmedim.⁴⁷² Üç ayları oruçlu bulunmayı adet edinenler sünnetten ayrılmış oluyorlar. Amellerin ekmel (mükemmel) ve efdali (üstünü) ise sünnete denk olanıdır. Savm-ı Davut (Davut orucu) ise en faziletli oruçlardan olduğu bildirilmiştir.

471 Taberani, Sağır; Heysemi, Mecma'uz-Zevaid 3. Cilt, Sayfa 190, Hadis 5148

472 Sahih-i Buhari 1969; Sahih-i Müslim

429-Şaban ayın ortasının fazileti

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا نَهَارَهَا، فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لَغُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: أَلَا مِنْ مُسْتَغْفِرٍ لِي فَأَغْفِرَ لَهُ أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقَهُ أَلَا مُبْتَلَى فَأُعَافِيَهُ أَلَا كَذَّاءٌ أَلَا كَذَّاءٌ، حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ

Ali bin Ebi Talip radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Şabanın yarısı gecesi olduğunda; gecesini kaim (ayakta), gündüzünü Saim (oruçlu) olunuz. Şimdi şüphesiz Allah Teala o gecede güneş batınca dünya semasına iner, hiç günahlarına istiğfar eden var mı? bağışlasam, rızık talep eden var mı? rızıklandırısam, bir müptela (hastalığa tutulmuş) var mı? afiyet versem, şu var mı? bu var mı? diye nida buyurur; ta sabah oluncaya kadar.⁴⁷³ Bu da müteşabihatandır, yukarıda buna dair izahat verilmiştir.

430-Ramazanda itikafın fazileti

عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ إِيْتَكَفَ عَشْرًا فِي رَمَضَانَ كَانَ كَحَجَّتَيْنِ وَعُمْرَتَيْنِ

Ali oğlu Hüseyin dedi: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ramazan'dan on gün itikaf eden müslüman, iki hac ve iki umre sevabına nail olur.⁴⁷⁴ Nafile olarak demektir.

473 Sünen-i İbni Mace, 1/189

474 Beyhaki, Sünen; Taberani, Kebir; Heysemi, Mecma'uz-Zevaid

431-İş görmenin fazileti

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ ، كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ اعْتِكَافٍ عَشْرَ سِنِينَ ، وَمَنْ اعْتَكَفَ يَوْمًا ابْتِغَاءً وَجْهِ اللَّهِ ، جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ كَلَاكَةً خَنَادِقَ ، كُلُّ خَنْدَقٍ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الْخَافِقِينَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir müslüman kardeşinin bir işi için yürüse ve o işinde (başarıya) ulaşsa, onun bu hizmeti on sene itikaftan hayırlıdır. Allah rızasını kast ederek bir gün itikaf eden kimse ile cehennem arasında Allah üç hendek kılar ki araları batı ile doğu aralığı kadar.⁴⁷⁵ Ravi İbni Abbas Mescid-i nebi de itikafta iken bir kimse gelir selam verir, o da der ki Ya Fulan ben seni münkesir ve meraklı (sıkıntılı ve düşünceli) görüyorum. Evet Rasulullah'nın amcaoğlu, filanın üzerimde velâ hakkı (hukuki sözleşme) vardır, ödemeye kadir değilim. İbni Abbas “ona ricada bulunayım mı? der. O kimse “arzu ederseniz” der. İbni Abbas hemen üstünü giyer, mescitten çıkar. O kimse, siz itikafta olduğunuzu unuttunuz olmalı der, unutmadım lakin şu kabrin sahibinde şu hadisi duydum der. Vefatı resul yakın olduğundan hemen gözleri akar (ağlar) ve bu hadisi okur. Gerçi “sizden biriniz, bir kardeşin işi için beraberce yürümeniz, şu mescitte iki ay itikaftan hayırlıdır” mealinde bir hadisi şerif daha varsa da belki bu hadis ondan önce varit olmuştur (gelmiştir). Allah'ın lütfunun sonu yoktur, az amele çok ecir (sevap) verme kudretindedir.

475 Taberani, Evsat; Beyhaki, Sünen; Hatip, Tarih

432-Kurbanın sevabı

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قَالَ بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَصْحَابُ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا فَمَا لَنَا فِيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا فَالْصُّوفُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوفِ حَسَنَةٌ

Zeyd bin Erkam dedi: Rasulullahın ashabından bazıları “bu kurbanlar nedir?” dedi. Efendimiz “babanız İbrahim’in sünnetidir” buyurdu. Bunlarda “bize ne vardır” dediler. Her kıl başında bir sevap vardır dedi. Dediler “ya yünde”; yünden her kıl karşılığında da bir sevap vardır buyurdu.⁴⁷⁶

433-Kurbanın fazileti

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا فَاطِمَةُ قُومِي إِلَى أَضْحِيَّتِكَ فَاشْهَدِيهَا ، فَإِنَّ لَكَ بِأَوَّلِ فِطْرَةٍ تَقْطُرُ مِنْ دَمِهَا يُغْفِرُ لَكَ مَا سَلَفَ مِنْ دُنُوبِكَ . قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ خَاصَّةً قَالَ : بَلْ لَنَا وَلِلْمُسْلِمِينَ عَامَّةً

Ebu Said el-Hudri rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Ey Fatıma! Kalk kurbanına hazır ol, Şüphesiz senin için ilk damlasında geçmiş günahlarına bağışlanma vardır. Fatıma dedi: Ya Rasulallah bu fazilet biz ehli beyte mi hasır? Efendimiz buyurdu: bizim ve bütün Müslümanlar içindir.⁴⁷⁷ Allah’ın lütuf ve ihsanına hamd olsun.

476 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Tirmizi, Sünen; İbni Mace Sünen, Hakim, Müstedrek

477 Bezzar, Müsnet; İbni Hıbban, Sahih 1/201

434-Hac ve cihat yolunda ölenin sevapları

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ خَرَجَ حَاجًّا فَمَاتَ، كُتِبَ لَهُ أَجْرُ الْحَاجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فَمَاتَ، كُتِبَ لَهُ أَجْرُ الْمُعْتَمِرِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ خَرَجَ غَازِيًا فَمَاتَ، كُتِبَ لَهُ أَجْرُ الْغَازِيِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Kabe'yi ziyaret kastı ile çıkıp yolunda ölen Müslümana, kıyamete kadar Hac edenin ecri verilir. Umre için çıkan ölürse ona da kıyamete kadar umre sevabı verilir. Allah yolunda gaziye, çıkıp da ölürse ona da kıyamete kadar gazi sevabı verilir.⁴⁷⁸ Ne mutlu bu yolda vefat edenlere.

435-Zilhicce ayının 10 gününün faziletleri

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ أَيَّامٍ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ، وَلَا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الْعَمَلِ فِيهِنَّ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ؛ فَأَكْثَرُوا فِيهِنَّ مِنَ التَّسْبِيحِ وَالتَّهْلِيلِ وَالتَّحْمِيدِ وَالتَّكْبِيرِ

Abdullah bin Abbas rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Allah katında zil-hicce ayının ilk on günlerinden büyük ve kendilerinde amel çok sevgili hiçbir gün yoktur. Bu günlerde tesbih, tahmit, tehlil, tekbiri çok yapınız. Bunlara Kur'an da Bakiyatu's-Salihat denilmiştir. Allah'a en sevgili sevimli kelimeler bunlardır.⁴⁷⁹ Tesbih; Sübhanallah, Tahmit; Elhamdülillah, Tehlil; la ilahe illallah, Tekbir; Allahu Ekber demektir.

478Ebu Ya'la 1/206 (6357); Taberani, Evsat (5321); Beyhaki, Şuabu'l-İman (4100)

479Taberani, Kebir 1/213; Ahmet bin Hanbel, Müsnet (5446); Tehavi, Şerhu müşkili'l-Asar (2971)

436-Hacıların kul hakları da af olunur mu?

عَنْ عَبَّاسِ بْنِ مُرْدَاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا عَشِيَّةَ عَرَفَةَ لِأُمَّتِهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ فَأَكْثَرَ الدُّعَاءَ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ أَنِّي قَدْ فَعَلْتُ إِلَّا ظَلَمَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فَقَالَ يَا رَبِّ! إِنَّكَ قَادِرٌ عَلَيَّ أَنْ تُثِيبَ هَذَا الْمَظْلُومَ خَيْرًا مِنْ مَظْلَمَتِهِ وَتَغْفِرَ لِهَذَا الظَّالِمِ فَلَمْ يُجِبْهُ تِلْكَ الْعَشِيَّةَ فَلَمَّا كَانَ عِدَاةَ الْمُزْدَلِيفَةِ أَعَادَ الدُّعَاءَ فَأَجَابَهُ اللَّهُ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ فَتَبَسَّسَ رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ! تَبَسَّسْتَ فِي سَاعَةٍ لَمْ تَكُنْ تَتَبَسَّسُ فِيهَا؟ قَالَ: تَبَسَّسْتُ مِنْ عَدُوِّ اللَّهِ إِبْلِيسَ أَنَّهُ لَمَّا عَلِمَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ اسْتَجَابَ لِي فِي أُمَّتِي أَهْوَى يَدْعُو بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ وَيَخْتُو التُّرَابَ عَلَيَّ رَأْسَهُ

Mürdes oğlu Abbas dedi: Şüphesiz Efendimiz Arefe günü, akşam vaktinde, ümmetine mağfiret ve rahmetle dua etti ve çok uzattı. Allah vahiy buyurdu: Duanı kabul ettim yalnız kul haklarını af etmedim dedi. Şimdi Efendimiz de Ey Rabbim! Şüphesiz sen kadırsın, mazluma zalime alacağından daha hayırlısını verir, zalimi de bağışlarsın dedi. Allah o gün cevap vermedi. Ne zaman Müzdelife’de bayram sabahı duasını tekrar etti, Allah onları da bağışladım buyurdu. Bu sırada Rasulullah gülümse-di. Rasulullahın ashabından bazıları; şimdiye kadar güldüğün görülme-diği bir zamanda niçin güldünüz? Dedi. Efendimiz buyurdu: Allah’ın düşmanı şeytana güldüm, çünkü Allah Teala’nın ümmetim hakkında bu azim (büyük) lütfunu öğrenince (vah bana, ben helak olayım) diyerek saçına toprak saçmaya başladı.⁴⁸⁰ Tertemiz ve mübarek çokça hamd, yalnızca sanadır, sana hamdolsun. الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ.

480 Beyhaki 1/214; Ahmet bin Hanbel, Müsnet; İbni Mace, Sünen;

437-Kadir gecesinden daha üstün olan gece nedir?

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أُتْبِعُكُمْ بَلِيلَةَ أَفْضَلِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ؟ حَارِسُ الْحَرَسِ فِي أَرْضِ خَوْفٍ لَعَلَّهُ أَنْ لَا يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ey Ümmetim! Size bir geceyi haber vermeyeyim mi? Kadir gecesinden efdaldır; Korkulu bir yerde nöbet bekleyen bir asker ki, ehline dönmek ümidi yok...⁴⁸¹ bu amel güzel bir niyetle olunca o neferin gecesini, kadir gecesinden yüksektir.

438-Nöbet beklemenin şerefi

عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَرَسُ لَيْلَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ لَيْلَةٍ يُقَامُ لَيْلُهَا وَيَصَامُ نَهَارُهَا

Osman radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Allah yolunda bir gece nöbet beklemek, geceleri ibadet, gündüzleri oruçlu geçen bin gecedenden derecesi yüksektir.⁴⁸²

439-Şehitlerin çeşitleri

عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ سَأَلَ اللَّهَ تَعَالَى الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَغَهُ اللَّهُ مَنَارِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ

Sehl bin Huneyf radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir müslüman sadakatle şehadet mertebesini isterse, Allah onu şehitler mertebesine ulaştırır; her ne kadar döşeğinde ölse bile.⁴⁸³ Allah'ın ihsanına hamd olsun.

481 Hakim 1/228; Beyhaki; Hakim, Müstedrek 2470 nolu hadis

482 Hakim, Müstedrek 2/401/2470; Buhari'nin şartı üzere sahihtir.

483 Müslim, Sahih-i Müslim Kitabı'l-İmaret 3/1517 (1909); Ebu Davut 1520; Tirmizi 1653

440-Şehitlerin çeşitleri

عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ
مَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ مَنْ قُتِلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ مَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ
شَهِيدٌ

Said bin Zeyd radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Malı uğruna öldürülen şehit, canı uğruna, dini yolunda, ehli uğruna öldürülenlerde şehittirler.⁴⁸⁴

441-Evladına Kur'an öğretenlere ikramı ilahi

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ الْأَسْلَمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَتَعَلَّمَهُ
وَعَمِلَ بِهِ أَلْبَسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَاجًا مِنْ نُورٍ ضَوْؤُهُ مِثْلُ ضَوْءِ الشَّمْسِ، وَيُكْسَى وَالِدَيْهِ
حُلَّتَانِ لَا يَقُومُ بِهِمَا الدُّنْيَا فَيَقُولَانِ بِمَا كَسَيْتَا؟ فَيُقَالُ: بِأَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ

Abdullah bin Büreyde babasından rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir kimse Kur'an'ı öğrenip, okuyup, amel eylediğinde ona ve babasına güneşin ziyası (ışığı) gibi, nurdan bir taç giydirilir ve bunlara iki hülle giydirilir ki dünya onlara kıymet olamaz. (Dünya onlara denk olmaz). Onlar derler ki bize bu hüller ne sebeple giydirildi? Çocuğunuz Kur'an öğrenmesi karşılığında ihsan olundu denilir.⁴⁸⁵ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْهُمْ Ey Allah'ım bizi onlardan eyle.

484Ebu Davut, Tirmizi, Nesai sünenlerinde rivayet etmişlerdir, 1/256

485Hakim, Müstedrek : demiştir ki bu hadis Müslim'in şartıyla sahihtir.

442-Yasin suresinin faziletleri

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَلْبُ الْقُرْآنِ يَسَ لَا يَفْرُؤُهَا رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهَ
وَالدَّارَ الْآخِرَةَ، إِلَّا عُفِرَ لَهُ إِفْرَؤُهَا عَلَى مَوْتَاكُمْ

Ma'kıl bin Yesar radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Yasin, Kur'an'ın kalbi, zübdesi (özüdür), hulasasıdır (özetidir). Allah'ı ve ahireti kast ederek okuyan bir kimseyi Allah muhakkak af edecektir. Onu ölümlerinizi üzerine okuyunuz.⁴⁸⁶ Ne mutlu müdavimlere (devam edenlere)

443-Mülk suresini faziletleri

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُلْكِ مَنَعَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا مِنْ
عَذَابِ الْقَبْرِ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir kimse Mülk suresini her gece okursa, onun sebebiyle Allah kabir azabını o insandan men eder.⁴⁸⁷ Diğer bir Hadis-i Şerif'te "her müminin kalbinde bulunmasını sever isterim" buyruldu.

486 Ahmet bin Hanbel, Müsnet (5/26); Ebu Davut, İbni Mace, Nesai sünen, Münziri, Tergip ve Terhip 1/467

487 Nesai, Sünen (6/179); Mülk suresi ile diğer hadisler: Tirmizi 2891; Ebu Davut 1400; İbni Mace 3786; Sahihu'l-Cami' 3643

445-Zakirlerin ve cemaate devam edenlerin faziletleri

عَنْ أَبِي الْمُخَارِقِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَرَرْتُ لَيْلَةً أُسْرَى بِي بِرَجُلٍ مُغَيَّبٍ فِي نُورِ الْعَرْشِ، قُلْتُ: مَنْ هَذَا، أَمَلِكُ؟ قِيلَ: لَا، قُلْتُ: نَبِيٌّ؟ قِيلَ: لَا قُلْتُ: مَنْ هُوَ؟ قَالَ: هَذَا رَجُلٌ كَانَ فِي الدُّنْيَا لِسَانَهُ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَقَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ، وَلَمْ يَسْتَسِبَّ لَوَالِدَيْهِ

Ebu Meharık radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Miraç gecesinde nuru arşta gaip olmuş (arşın nurunda yok olmuş) bir kimseye uğradım. Melek mi? Dedim, Hayır denildi. Peygamber mi? Dedim, değil denildi. Ya kimdir dedim, evet bu bir insan ki dünyada dili zikirde, kalbi mescitlerde takılı ve ana babasına sövdürmemiş diye cevap verildi.⁴⁸⁸

446-Zikri çoğaltmak veya çok zikretmek

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَكْثِرُوا ذِكْرَ اللَّهِ حَتَّى يَقُولُوا مَجْنُونُونَ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ey Ümmetim Allah'ı o kadar çok zikrediniz ki halk size mecnun diyene kadar.⁴⁸⁹

488 İbni Ebi'd-Dünyadan Mürsel olarak; Münziri, Tergip ve Terhip 2292 nolu Hadis.

489 Ahmet bin Hanbel, Müsnet (212, 18/185); Ebu Ya'la, Müsnet (2/521); İbni Hibban, Sahih (3/99); Taberani, Dua, sayfa 521; Hakim, Müstedrek (1/677); Beyhaki, Şuabu'l-İman (2/64);

447-Zikri çoğaltmak veya çok zikretmek

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَذْكَرُ اللَّهِ ذِكْرًا يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ إِنَّكُمْ مُرَائُونَ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ey Ümmetim Allah'ı o kadar zikrediniz ki münafıklar şüphesiz siz riyakarsınız desin.⁴⁹⁰

448-Gafil kalp, iblisin lokmasıdır

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ الشَّيْطَانَ وَاصِعٌ حَظْمَهُ عَلَى قَلْبِ ابْنِ آدَمَ، فَإِنْ ذَكَرَ حَسَنًا، وَإِنْ نَسِيَ اتَّقَمَ قَلْبَهُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Şüphesiz şeytan Ademoğlunun kalbini ağzına kor, eğer zikrederse bırakır, uzaklaşır. Eğer zikri unutursa kalbini lokma eder, vesvesesine devam eder gider.⁴⁹¹

449-Zikrin faziletleri

عَنْ أَبِي مُوسَى : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ أَنَّ رَجُلًا فِي حَجْرِهِ دَرَاهِمَ يَقْسِمُهَا ، وَآخَرَ يَذْكُرُ اللَّهَ ، كَانَ الذَّاكِرُ لِلَّهِ أَفْضَلَ

Ebu Musa rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir kimse kucağına para koymuş taksim eder, diğeri de Allah'ı zikreder. Ölse, Allah'ı zikredenler derecede yüksek olurdu.⁴⁹²

490Suyuti, Camiu's-Sağır (1/208) 1398 Taberani, Kebir; Beyhaki, ibnü'l-Cevza dan Mürsel olarak; Ahmet bin Hanbel, Müsnet Züht bölümü; Said bin Mansur, Sünen

491Beyhaki, Şuabu'l-İman; Ebu Ya'la; İbni Adiy; Ebu Nuaym; Ayrıca Buhari de talik olarak geçmektedir yani senetsiz olarak

492Taberani, Evsat (5969) rivayet için Hasen demiştir.

450-Çok zikrin fazileti, en üstün cihat ve hicret

عَنْ أُمِّ أَنَسٍ أَنَّهَا قَالَتْ : أَوْصَيْتَنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ : أَهْجِرِي الْمَعَاصِيَ ، فَإِنَّهَا أَفْضَلُ الْهَجْرَةِ ، وَحَافِظِي عَلَى الْفَرَائِضِ ، فَإِنَّهَا أَفْضَلُ الْجِهَادِ ، وَأَكْثَرِي مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ ، فَإِنَّكَ لَا تَأْتِينِ اللَّهَ بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ كَثْرَةِ ذِكْرِهِ

Enes'in annesi dedi: Ya Rasulallah bana vasiyet eyle, Efendimiz buyurdu: Günahları terk et; o hicretin en üstünüdür. Farzları muhafaza edip terk etme; o en üstün cihattır. Zikri çok yap, şüphesiz sen Allah'a çok zikretmekten daha sevgili bir şey ile elbette ve elbette gelemezsin.⁴⁹³

451-Allah'a en sevimli söz

عَنْ سَمُرَةَ بِنِ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَيَّ اللَّهُ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ هُنَّ مِنَ الْقُرْآنِ

Semure bin Cündep radiyallahu anh rivayet etti: Rasulallah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Allah'a sözlerin en çok sevimli olanı dördtür; hangisi ile başlarsan zarar vermez. Bunlar Kur'an'dandır.⁴⁹⁴ (Bu sözler Sübhanallah, Elhamdülillah, La ilahe illallah ve Allahu Ekber'dir.) Ebu Hureyre hadisinde; benim bu dördü okumam güneşin kendileri üzerine doğduğu şeylerin hepsinden daha sevgilidir⁴⁹⁵ buyurmuştur. Bir hadiste de sözlerin en üstünü olarak gösterilmiştir.

493 Taberani, Kebir, iyi bir senetle gelmiştir.

494 Müslim, Sahih-i Müslim, Kitabu'l-edep 39/5724 (2137), İbni Mace, Sünen; Nesai, Sünen. Ahmet bin Hanbel, Müsnet (20125)

495 Müslim, Sahih-i Müslim 2137; Ahmet, Müsnet de: bu kelimelere أَحَبُّ الْكَلَامِ yani "en güzel kelime" denmiştir. Ayrıca هُنَّ مِنَ الْقُرْآنِ Onlar Kuran'dandır denmiştir. 20125 nolu Hadis. İbni Mace, Sünen 3811 nolu Hadiste en faziletli kelimelerden biri olarak gösterilmiştir.

452-Bakıyatı's-Salihat dikilenlerin en hayırlısıdır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَهُوَ يُغْرِسُ غَرْسًا فَقَالَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ مَا الَّذِي تُغْرِسُ قُلْتُ غَرْسًا لِي قَالَ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى غَرْاسٍ خَيْرٌ لَكَ مِنْ هَذَا قَالَ قُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ يُغْرِسُ لَكَ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ شَجْرَةً فِي الْجَنَّةِ

Ebu Hureyre bir fidan dikerken Efendimiz uğramış, ne yaptığını sormuş, hurma fidanı dikerim dedim. Bundan daha hayırlısına delalet (kılavuzluk) edeyim. O da Sübhanallah, elhamdülillah, La ilahe illallah ve Allahu Ekber'dir. Bu kelimelerin her biri karşılığında cennette senin için bir ağaç dikilir. Ebu Derda hadisinde “Bu kelimelere devam et, bunlar; Bakıyatı's-Salihat'tır. Ağaç yaprağını döktüğü gibi bunlar hataları döker, indirir, gövdesi cennettendir” buyruldu. Yalnız bu hadiste “la havle ve la kuvvete illa billah” ziyade (ilave) edilmiştir. Beşi birden Bakıyatı's-Salihat ile adlanmışlardır.⁴⁹⁶

453-Hamdin faziletleri

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ مِنْ نِعْمَةٍ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ إِلَّا أَدَّى شَكَرَهَا فَإِنَّ قَالَهَا ثَانِيًا جَدَّدَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَهَا فَإِنَّ قَالَهَا ثَالِثَةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ دُنُوبَهُ

Cabir bin Abdullah radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Allah bir kuluna nimet verip de (o kul) elhamdülillah dediğinde, muhakkak şükürünü ödemiş olur. İkincide sevabını yeniler, üçüncü bir daha der ise Allah günahlarını bağışlar.⁴⁹⁷ Allah'ın lütuflarına ve nimetlerine hamdolsun. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّافِهِ وَالْآئِهِ

496 İbni Mace, Sünen 3084; Suyuti, Camiu's-Sağır 2856 ; Münziri, Tergip ve Terhip 2/231; Hakim 1/512 de Senedi Sahih demiştir. Ayrıca İbrahim Canan Hadis Ansiklopedisi 17. Cilt Edebi bölümü; İbni Mace'de iyi bir senetle rivayet edilmiştir kaydı vardır.

497 Münziri, Tergip ve Terhip 1/284, 2/359, Hakim 1871; Beyhaki, Şuabu'l-İman 4402; Deylemi, Firdevs 6272

454-Cüveyriye annemize öğretilen tesbih

عَنْ جُوَيْرِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا، ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى، وَهِيَ جَالِسَةٌ، فَقَالَ: مَا زِلْتُ عَلَى الْحَالِ الَّتِي قَارَقْتُكَ عَلَيْهَا؛ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكَ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتَ مِنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنَّ: سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رِضًا نَفْسِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ زِينَةَ عَرْشِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ

Cüveyriye validemizden rivayet olundu; Efendimiz bir gün sabah ile yanından çıkmış, kuşluk vaktinde dönmüş, valideyi seccadesinde bulmuş; ben senden ayrıldığımdan beri halen zikir üzere devamda mısın? buyurmuş, o evet dediğinde, Efendimiz buyurmuş; senden sonra ben dört kelimeyi üç kere okudum, senin bu zamana kadar yaptığın zikirlerle tartılsalardı hepsi tartıda ağır gelirdi, işte o kelimeler; Sübhanallah adede halkıh, Sübhanallah rıda nefsih, Sübhanallah zinete arşih, Sübhanallah midede kelimetih.⁴⁹⁸ Bizde bunları ve Muaz'a öğretilen tevhidî şerifi zikri ki; o da şöyleydi; La ilahe illallah adede kelimetih, La ilahe illallah adede halkıh, La ilahe illallah zinete arşih, La ilahe illallah mil'e semavatih La ilahe illallah misle zalike maahu, ve'l-Hamdülillahi misle zalike maahu la yuhsihi melek ve la gayruh namazın ardından bu duaları üçer kere okumayı vazife edinmişizdir. Bunda muvaffak kılan Allah'a hamdolsun.

498Müslim, Sahih-i Müslim (2726); Nesai, Kübra (9916)(9917); Münziri, Tergip ve Terhip 2/285;

455-Namazda en iyi dua

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الدُّعَاءِ خَيْرٌ
أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي قَالَ نَزَلَ جِبْرَائِيلُ فَقَالَ إِنَّ خَيْرَ الدُّعَاءِ أَنْ تَقُولَ فِي الصَّلَاةِ
:اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ وَلَكَ الْمُلْكُ كُلُّهُ وَلَكَ الْخَلْقُ كُلُّهُ وَإِلَيْكَ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ
أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ

Ebu Said el-Hudri buyurdu: Bir adam Efendimize namazda okuyacağım hangi dua daha iyidir dedi. Efendimiz buyurdu: Cebrail indi ve buyurdu ki; şüphesiz duanın hayırlısı, namazda şu duayı okumaktır: *Allahümme leke 'l-hamdü küllüh, leke 'l-mülkü küllüh, leke 'l-halku küllüh, ileyke yerciul emru küllüh, es 'elüke mine 'l-hayrı küllüh ve euzübüke mine 'ş-şerri küllüh.*⁴⁹⁹

456-“La havle ve la kuvvete illa billah” demenin fazileti

عَنْ أَسَدِ بْنِ وَدَاعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
مِائَةً مَرَّةً فِي كُلِّ يَوْمٍ لَا يُصِيبَهُ فَقْرٌ أَبَدًا

Esed İbni Veda'a radiyallahu anh'den rivayetle, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz şöyle buyurdular: “Her kim, her gün, yüz kere: "Lâ Havle ve lâ Kuvvete İllâ Billâh" derse, fakirlik, ebediyen ona isabet etmez.⁵⁰⁰

499Beyhaki; Münziri, Tergip ve Terhip 2/288, 2431 nolu Hadis

500İbni Ebi'd Dünya, Münziri: Tergip ve Terhip 2/285

457-Çirkin rüya

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ الرُّؤْيَا يَكْرَهُهَا فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا ، وَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ ثَلَاثًا ، وَلْيَتَحَوَّلْ عَنْ جَنْبِهِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ

Cabir bin Abdullah rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz şöyle buyurdular: Sizden biriniz sevilmeyen bir rüya gördüğünde sol tarafına üç kere tükürsün, üç kere de şeytandan Allah'a sığınsın, diğer tarafına dönsün.⁵⁰¹ Ebu Said el-Hudri hadisinde; iyi rüyaya hamdetsin, gördüğünü söylesin, o Allah'tandır. Kerih, çirkin gördüğünü kimseye söylemesin, o rüyanın şerrinden Allah'a sığınsın, şüphesiz o zarar vermez⁵⁰² buyruldu.

458-Evden çıkarken okunacak dua

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيٍّ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ ، فَقَالَ : " بِسْمِ اللَّهِ ، حَسْبِيَ اللَّهُ ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ " يُقَالُ لَهُ : حَسْبُكَ ، هُدَيْتَ ، وَكُفَيْتَ ، وَوُقِيْتَ ، وَتَنَحَّى عَنْهُ الشَّيْطَانُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz şöyle buyurdular: Bir kimse evinden çıktığı vakitte şu kelimeleri okursa, bir melek tarafından ona denilir; sana kafidir (yeterlidir), hidayet olundun, kifayet olundun (bu sana yetti), vikaye olundun (korundun); şeytanda ondan uzaklaşır.⁵⁰³ O kelimeler şunlardır: Bismillah, hasbi yallah, tevekkeltü al Allah, Lâ Havle ve lâ Kuvvete İllâ Billâh

501 Müslim Sahih-i Müslim, 6/843(2262); Ebu Davut, Nesai, İbni Mace

502 Buhari ve Müslim Muttefakun aleyh, yani bu hadiste ittifak ettiler. Tirmizi, Sünen; İbni Mace ve Ebu Davut, Sünen

503 Tirmizi, Sünen; Nesai, Sünen; İbni Hıbban, Sahih; Ebu Davut, Sünen 43/5095

459-Selamla girmenin bereket olduğu

عَنْ أَنَسٍ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ يَا بُنَيَّ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُنْ بَرَكَهٌ عَلَيْكَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ

Hadim-i Rasulallah Enes dedi: Bana Efendimiz buyurdu: Ey Oğulcağızım! Eve girince ehline selam ver ki, sana ve ev halkına bereket, saadet ulaşsın.⁵⁰⁴

460-Şeytana evde yara vermenin çaresi

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ لَا يَجِدَ الشَّيْطَانَ عِنْدَهُ طَعَامًا وَلَا مَقِيلًا وَلَا مَبِيئًا فَالْيُسْلِمُ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ وَلْيُسِّمْ طَعَامَهُ

Selman-ı Farisi rivayet etti: Rasulallah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir kimse kendi yanında şeytanın yiyecek bulamamasından ve yattığı yerlerde bulunmamasından mutlu olursa; evine girerken selam versin, yemeğe besmele ile başlasın.⁵⁰⁵ Hadiste geçen makıl: kuşluk uyunan yer, mebit: gece yatılan mahaldir.

461-İstiğfarın faziletleri

عَنْ أَنَسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِلْقُلُوبِ صَدًّا كَصَدِّ النَّحَاسِ وَجِلَاؤُهَا الْإِسْتِغْفَارُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulallah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Şüphesiz kalplerin bakır pası gibi pası vardır, onların cilası istiğfardır.⁵⁰⁶

504 Tirmizi, Sünen, 1/861 Hasen, Sahih; Taberani, Evsat (5991); Ebu Ya'la (3624); Buhari, Edebul müfret; Ebu Davut, Sünen; Nesai, Sünen

505 Taberani

506 İbni Adiy, Kamil (7/29/2540); Beyhaki, Şuabu'l-İman (1/441); Taberani, Evsat (7/6894), Sağır (1/509), Dua (1791); Beyhaki, Sünen

462-İstiğfarın faziletleri

عَنْ بِلَالِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، عُفِرَ لَهُ وَإِنْ كَانَ قَرًّا مِنَ الرَّحْفِ

Bilal bin Yesar radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Bir müslüman şu siga (kalıp) ile istiğfar etse, harp safından kaçsa bile bağışlanır.⁵⁰⁷ Bu beyanla büyük günahlarında bu istiğfarla af olunacağı anlaşılmaktadır. Elhamdülillah. (O siga yani kalıp şudur: Estağfurullah ellezi La ilahe illa hu el-Hayye'l-Kayyum ve etubu ileyh)

463-Günahların devası

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: قُلِ اللَّهُمَّ مَغْفِرَتِكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي وَرَحْمَتِكَ أَرْجَى عِنْدِي مِنْ عَمَلِي

Cabir bin Abdullah dedesinden⁵⁰⁸ rivayet eder; Hazreti Peygambere bir adam geldi, “vay günahlarım, vay günahlarım” dedi. Efendimiz bu adama emir etti, şu duayı oku dedi, üç kere söyledi. Sonra; Kalk Allah senin için muhakkak mağfiret eyledi, buyurdu.⁵⁰⁹ Namaz arkasında okunan dualar içine bunu da ilave etmelidir. Allah’ın lütuf ve ihsanına hamdolsun. O dua şudur: “Allahümme mağfiratike evsau min zünübiy ve rahmetüke erca indi min ameli”

507Tirmizi, Sünen, Ebvabu'd-Deavat 3577; Ebu Davut, Sünen, Kitabu's-Salat, istiğfar babı, 1517; Mişkatü'l-Mesabih 2292

508Bu hadisin ravisi; Cabir bin Abdullah'tan babası, oda dedesinden şeklinde geçmektedir.

509Münziri, Tergip ve Terhip, 2/386; Hakim 1994; Beyhaki, Şuabu'l-İman 7126

464-Duaların faziletleri

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يُنَجِّبِكُمْ مِنْ عَذَابِكُمْ، وَيُدِّرُ لَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ؟ تَدْعُونَ اللَّهَ فِي لَيْلِكُمْ وَنَهَارِكُمْ، فَإِنَّ الدُّعَاءَ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ

Cabir bin Abdullah rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ey Müslümanlar! Sizi düşmanınızdan kurtaracak, rızıklarınızı bollatacak bir şey üzere delalet edeyim, Allah’a gece ve gündüzlerinizde dua ediniz, şüphesiz dua müminin silahıdır.⁵¹⁰ Müslüman dualarında (Ya ze’l celali ve’l-İkram; Ya Erhame’r-Rahimin) nidalarını üçe kadar tekrar edip, Mevla’sından dileğini istemelidir. Çünkü bu kelimeler hakkında hadisler vardır. Efendimiz, Zeyd bin Samit namaz kılariken

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ

Duasını işittiğinde “Vallahi sen Allah’a ismi azamla dua ettin ve istedin” buyurdu. Sünen’de “Ya Hayyü Ya Kayyum “ ziyade edilmiştir. Bu dualar ihmal edilmeyip, duaların arasına sokulmalıdır. O ifadeler şöyledir: Allahümme İnni Es’elüke bi-enne leke’l-Hamdü lillah La ilahe illa Ente; Ya Hannan, Ya Mennan; Ya Bedia’s-Semavati ve’l-ardı; Ya Ze’l-celali ve’l-ikram; Ya Hayyü Ya Kayyum.

510Acluni, Keşful-Hafa 1/485; Ebu Ya’la, Sünen 3/346 ve 1/344; Busiri, İthafu’l-hayratu’l-mehra, 6/440, senedi zayıf denilmektedir.

465-Duaların faziletleri

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعْوَةُ ذِي النُّونِ إِذَا دَعَاهُ وَهُوَ فِي بَطْنِ الْحُوتِ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ، فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ

Sad bin Ebu Vakkas rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Bu tesbih ve tevhit balık karnında Yunus'un duasıdır. La ilahe illa ente Sübhaneke inni küntü mine'z-zalimin. Bir Müslüman kemal-i İhlasla (tam bir ihlasla) bir şey hakkında bununla dua ederse şüphesiz Allah kabul buyuracaktır.⁵¹¹ Bu da dualar meyanına (arasına) sokulmalıdır.

466-Secdede duayı çok yapmakla ilgili peygamber emri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ey Ümmetim! kulun Mevla'sına çok yakın olduğu zaman secdede olduğu vakittir. Şimdi duayı çok ediniz.⁵¹² Namazda okunacak dualar me'sur (rivayet yoluyla gelen dualar) olmalıdır, hele farzlarda dikkat edilme-lidir. Ehlinde öğrenip nafile namaz secdelerinde okunmalı, bilhassa tilavet secdelerinde her türlü dua çok okunmalıdır vesselam.

511 Tirmizi, Sünen 1/200 (3505); Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/65; Mişkätü'l-Mesabih 2/431

512 Müslim, Sahih-i Müslim (521/1428); Ebu Davut, Sünen; Nesai, Sünen; Ahmet bin Hanbel, Müsnet

467-Şükür secdesinin sünnet olduğu

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى دَخَلَ
نَخْلًا، فَسَجَدَ، فَأَطَالَ السُّجُودَ حَتَّى خَفَتْ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ تَعَالَى قَدْ تَوَقَّاهُ، قَالَ:
فَجِئْتُ أَنْظُرُ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: "مَا لَكَ؟" قَالَ: "فَدَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ، فَقَالَ: "إِنَّ
جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِي: "أَلَا يَسُرُّكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لَكَ: مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ
صَلَاةً، صَلَّيْتُ عَلَيْهِ، وَمَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ، سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَسَجَدْتُ لِلَّهِ شُكْرًا

Abdurrahman bin Avf dedi: Bir gün Rasulullah çıktı, ben de ona tabi oldum, bir hurmalığa girdi, secdeye vardı ve secdesini uzattı; öyle bir derece ki Allah ruhunu kabzetti (aldı) diye korktum. Şimdi ben dikkatle bakıyordum ta ki başımı kaldırdı. Telaşlandığımı anladı, Ey Abdurrahman sana ne oldu dedi. Bende korktuğumu anlattım. Şimdi buyurdu: Şüphesiz Cibril bana dedi; Sen sevinmez misin? Allah buyurdu ki : kim senin üzerine salat ederse, ben de onu bağışlarım; kim selam okursa, onu ben de selamete çıkarırım. Bu müjde üzerine Allah için şükür secdesini ifa ettim buyurdu.⁵¹³ Bundan anlaşıldı ki bir sevinçli haber alana secde-i şükür sünnet olur. Dua ve sena (övgü) ile secdeyi uzatmakta ayrı bir sünnet olmuş olur vesselam.

513 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/200 (1662-1663); Hakim 1/222; Münziri, Tergip ve Terhip 2/399; Ebu Ya'la El-Mevsli, Müsnet 1/358 , 866

**468-İki din kardeşi salat ve selam
ile buluşunca günahlar paklanır**

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا مِنْ عَبْدَيْنِ مُتَحَابِّينِ فِي اللَّهِ يَسْتَقْبِلَ
أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ فَيَتَصَافِحَانِ وَيُصَلِّيَانِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا لَمْ
يَتَفَرَّقَا حَتَّى يُغْفَرَ ذُنُوبَهُمَا مَا تَقَدَّمَ مِنْهُمَا وَمَا تَأَخَّرَ

Enes bin Malik rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Hubbu fillah ile (Allah için sevmek) inancıyla iki kul biri diğerini karşılayıp, peygamber üzerine salat okusalar; onlar birbirinden ayrılmadan geçmiş ve gelecek günahları muhakkak bağışlanır.⁵¹⁴ Karşılıksız iyiliği için Allah'a hamdolsun. *هَلِّصُوا لِي لِمَا لِلَّهِ دُمُحَدًا*

469-İnsanların en pinti (cimri) olanı kimdir?

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ خَرَجْتُ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَبْخَلِ النَّاسِ
قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَنْ ذَكَرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَذَلِكَ أَبْخَلُ النَّاسِ

Ebu Zer radiyallahu anh dedi: Bir gün çıktım, peygambere geldim; İnsanların en pinti (cimri) olanını size haber vereyim mi? buyurdu. Bizde evet Ya Rasulallah dedik. Buyurdu ki: Bir müslüman katında ben anıldım da o benim üzerime salat etmedi, işte bu insan, halkın en çok pintisidir.⁵¹⁵ İbret alıp da gafleti terk etmelidir vesselam.

514Ebu Ya'la, (2960); Ukayli, ed-Duafau kebir, (2/45); İbni Hıbban, mecruhin, (1/330)

515 İbni Ebi Asım, Kitabus-Salat; Nesai, Sünen; Tirmizi, Sünen; İbni Hıbban, Sahih; Hakim

470-Hırs ve emel veya uğursuzluk nişaneleri

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَرْبَعَةٌ مِنَ الشَّقَاءِ جُمُودُ الْعَيْنِ، وَفُسُوقُ الْقَلْبِ، وَطُولُ الْأَمَلِ، وَالْحِرْصُ عَلَى الدُّنْيَا

Enes bin Malik rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Dört haslet uğursuzluktandır; 1-Gözden yaş akmaması (Allah sevgisi ve muhabbetiyle ağlayamamak) 2-Kalbin katılaşması 3-Kişinin ölümü unutturcasına emelini uzatması 4-Dünyaya lüzumundan fazla rağbet (meyil) etmesi.⁵¹⁶

471-Kocamış kişinin iki şeyde kalbi gençtir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَلْبُ الشَّيْخِ شَابٌ عَلَى حُبِّ اثْنَتَيْنِ: طَوْلِ الْحَيَاةِ، وَحُبِّ الْمَالِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Kocamış kimsenin kalbi iki şeyi sevmek üzere gençtir; biri çok yaşamak, diğeri malı sevmek.⁵¹⁷ İnsan kocar, hırsı artar sözü hakikattir.

472-Hilekar bizden değildir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صُبْرَةِ طَعَامٍ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا، فَتَأَلَّتْ أَصَابِعُهُ بَلَلًا فَقَالَ: مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ قَالَ أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ حَتَّى يَرَاهُ النَّاسُ، مَنْ عَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

Ebu Hureyre dedi: Rasulullah ekin pazarında gördüğü arpa ve buğdaya elini soktu, parmaklarına yaşlık erişti, bu ne? diye sahibine sordu, yağmur gördüğünü söyledi. Efendimiz buyurdu: Bunu üstüne getirsen de insanlar görse olmaz mı? bizi aldatan bizden değildir,⁵¹⁸ diye ahlak dersi vermiştir.

516Ebu Nuaym, Hilye; Bezzar

517Buhari, Sahih-i Buhari 6420; Müslim, Sahih-i Müslim 2458, 1046; Tirmizi, Sünen (36/2338); İbni Mace, Sünen

518Müslim, Sahih-i Müslim 102

473-Güvenilir tüccarın makamı nedir?

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ
مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Emin ve sadakatli(doğru) bir tüccar; Peygamberler, Sıddıklar, şehitlerle beraber.⁵¹⁹ Ne mutlu müstakimlere, dosdoğru olanlara.

474-Ticarette güzel sıfatlar

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ التَّاجِرَ إِذَا كَانَ فِيهِ أَرْبَعٌ خِصَالٍ طَابَ
كَسْبُهُ : إِذَا اشْتَرَى لَمْ يَدُمَّ ، وَإِذَا بَاعَ لَمْ يَمْدَحْ ، وَلَمْ يُدْلَسْ فِي الْبَيْعِ ، وَلَمْ يَخْلِفْ فِيمَا بَيَّنَّ ذَلِكَ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Şüphesiz tüccar dört haslete sahip olunca, kazancı güzel ve helal olur; 1-Alacağı malı zem etmez (kötülemez), 2-Satacağını da fazla methetmez, 3-Malın ayıbını saklamaz, 4-Muamele arasında yemin etmez.⁵²⁰ Müslümanların çoğu bu faziletlere veda ettiler de dünyayı kaçırdılar.

475-Allah'ın sevmediği insanlar kimlerdir?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَرْبَعَةٌ يُبْغِضُهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ :
الْبَيَّاعُ الْحَلَّافُ ، وَالْفَقِيرُ الْمُخْتَالُ ، وَالشَّيْخُ الرَّزَانِي ، وَالْإِمَامُ الْجَائِرُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Allah dört kimseye buğzeder, hiç de sevmez: 1-Alışverişte yemin eden, 2-Fakirliği ile beraber büyüken, 3-Kocadığında zina eden, 4-Halkına zulüm eden yöneticiler.⁵²¹

519Tirmizi, Sünen 14/1209; Darimi, Sünen 2/247; İbni Mace, Sünen (2146); İbni Hibban, (11/276)

520 Münziri, Tergip ve Terhip, 2/366, 2747; İsbahani Hadis için Garip demiştir.

521Nesai, Sünen (2576); Bezzar (8453); İbni Hibban (5558)

476-Kolay ölmek, hür yaşamak

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَقَلُّ مِنَ الذُّنُوبِ يَهُنُّ عَلَيْكَ الْمَوْتُ وَأَقَلُّ مِنَ الدَّيْنِ تَعِيشُ حُرًّا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ey Müslüman! Günah az işle ki kolay ölesin, borcu azalt ki hür yaşayasın.⁵²² Ne güzel. Bu hadis metin itibari ile daha önce geçmiştir, orda ravisi farklıdır.

477- Kul hakkının güçlüğü

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَحْشٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ قُتِلَ رَجُلٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ عَاشَ ، ثُمَّ قُتِلَ ثُمَّ عَاشَ ، ثُمَّ قُتِلَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ مَا دَخَلَ الْجَنَّةَ حَتَّى يُقْضَى دَيْنُهُ

Muhammed bin Abdurrahman bin Cahş dedi: Rasulullah cenazeler konan yere oturup da başını göğe kaldırdı, sonra gözünü indirdi, elini altına koydu, (سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ مَا أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ) buyurdu. Yani Allah'ı tesbih ve takdis ederim ne büyük şiddet indirildi. Biz sukut ettik, yarın olunca, ben Rasulullaha sordum; inen şiddet neydi? Borç hakkında idi dedikten sonra bu hadisi okudu: **Nefsim elinde olana yemin ederim, bir kişi Allah yolunda öldürülse, sonra yaşayıp tekrar öldürülse, sonra dirilip tekrar şehit edilse üzerinde kul borcu olsa, cennete giremez; borcu ödeninceye kadar.**⁵²³ Yazıcıoğlu merhumun (Komaz bir kimsenin hakkın, olursa dane-i haşhaş) sözü bu hadisten alınmıştır. Ey Allah'ım bizi kul haklarından sakla; Rasulullah Efendimizin Yüce hatırı için, Amin.

522 Beyhaki, Sünen

523 Nesai, Sünen (4698); Hakim, Müstedrek 322; Ahmet Bin Hanbel, Müsnet (2192) Taberani, Kebir; Hadis için Hasen denmiştir.

478-Borçtan kurtulmanın yolu

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَجُلٌ هُمُومٌ لَرَمْتَنِي ، وَدُيُونٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أَعْلَمُكَ كَلَامًا إِذَا أَنْتَ قُلْتَهُ أَذْهَبَ اللَّهُ هَمَّكَ وَقَضَىٰ عَنْكَ دَيْنَكَ قَالَ : قُلْتُ : بَلَىٰ ، يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ إِذَا أَصْبَحْتَ ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ قُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ غَلَبَةِ الدَّيْنِ ، وَقَهْرِ الرِّجَالِ ، قَالَ : فَفَعَلْتُ ذَلِكَ ، فَأَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَمِّي ، وَقَضَىٰ عَنِّي دَيْنِي

Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh dedi: Rasulullah bir gün Ensar'dan Ebu Umame denilen bir adamı mescitte otururken gördü. "Ey Ebu Umame namaz vaktinin dışında seni mescitte oturmuş görüyorum" dedi. Ya Rasulallah sıkıntılar, borçlar beni yakaladı, çok sıkıntı ve borç yükü altındayım" dedi. Efendimiz buyurdu: "sana bir dua öğreteyim mi? Sen ona devam edince gam ve kederin gidecek, Allah borcunu ödeyecektir." Ben de evet dedim. Buyurdu ki "sabah akşam şu duayı oku." Bende okudum. Allah sıkıntımı giderdi, borcumu da ödetti.⁵²⁴ Biz de akşam sabah dualarımıza bunu da katalım. O dua şudur:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ ، وَقَهْرِ الرِّجَالِ

O duanın Türkçe okunuşu: Allahümme inni euzü bike mine'l-hemmi ve'l-hazen, ve euzü bike mine'l-aczi ve'l-kesel ve euzü bike mine'l-cübni ve'l-buhli ve euzü bike min ğalebeti'd-deyn ve kahri'r-rical. Anlamı: Allah'ım! Kederden ve üzüntüden, acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, borç yükünden ve insanların kahrından sana sığınırım.

524Ebu Davut, Sünen 1365 nolu hadis. / Ebu Davut, Sünen, Salat 367

479-“La havle ve La kuvvete illa billahi’l
aliyyi’l azim” demenin fazileti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
كَانَ دَوَاءً مِنْ تِسْعَةِ وَتِسْعِينَ دَاءً أَيْسَرُهَا الْهَمُّ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Bir müslüman “La havle ve la kuvvete illa billah” derse; doksan dokuz derde deva olur, en kolayı yürek sıkıntısıdır.⁵²⁵ Günde beş yüz tavsiye olunmuştur, ihmal edilmesin.

480-Koca hakkının büyüklüğü

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَا يَصْلُحُ لِبَشَرٍ أَنْ يَسْجُدَ لِبَشَرٍ، وَلَوْ صَلَحَ أَنْ يَسْجُدَ بَشَرٌ
لِبَشَرٍ، لِأَمْرَتِ الْمَرْأَةِ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْجِهَا مِنْ عَظْمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا، لَوْ كَانَ مِنْ قَدَمِهِ إِلَى
مَفْرَقِ رَأْسِهِ قَرْحَةٌ تَنْبَجِسُ بِالْقِيحِ وَالصَّدِيدِ ثُمَّ اسْتَقْبَلْتُهُ فَلَحَسْتُهُ مَا أَدَّتْ حَقَّهُ

Hadim-i resul (Rasulullah'a hizmet eden) Enes dedi: Ensar'dan birinin kuyudan su çıkaran bir devesi vardı. Bu deve sahibine itaat etmemeye başladı, sahipleri Efendimize şikayette bulundular. Efendimiz ashabıyla beraber bahçeye vardılar, Efendimiz deveye doğru yürüdü. Dediler ki; Ya Rasulallah bu deve bir köpek gibi oldu, üzerinize hücum etmesin. Efendimiz ondan bana zarar gelmez buyurdu. Deve efendimizle karşı karşıya gelince hemen secdeye vardı, Efendimiz başından tuttu, vazifesine soktu, deve su çıkarmaya başladı. Ashap dediler: Ya Rasulallah bu deve akılsız bir hayvan iken sana secde etti, bizler akıl sahipleriyiz secde etmek bize daha layıktır. Efendimiz o zaman bu hadisi buyurdular: İnsanın insana secdesi iyi olmaz, eğer iyi, meşru olaydı kadına emrederdim kocasına secde etsin. Çünkü kadın üzerinde erkeğin hakkı büyüktür. Erkeğin ayak tırnağından tepesine kadar irin, sarı su akan yarası olsa da karısı da yalamak suretiyle ıslaha çalışmış olsa yine hakkını ödeyemezdi⁵²⁶ diye onları irşat eyledi. Salat ve selam Onun ve ehlinin üzerine olsun.

525 Taberani, Evsat (5/187/5028 numaralı hadis)

526 Ahmet bin Hanbel, Müsnet (2/43, 12614); İbni Mace, Sünen 1853; Taberani, Hakim, Tirmizi, Nesai ve Beyhaki değişik lafızlarla aynı hadisi kitaplarında rivayet etmişlerdir.

481-Koca hakkının büyüklüğü

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ أَعْظَمُ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ قَالَ زَوْجُهَا قُلْتُ أَيُّ النَّاسِ أَعْظَمُ حَقًّا عَلَى الرَّجَالِ قَالَ أُمُّهُ

Aişe validemiz buyurdu: Rasulullaha sordum, kadın üzerinde en büyük hakkı olan kimdir? Cevapta: “kocasıdır” dedi. Erkek üzerinde en büyük hak kimindir? dedim, cevapta: “Anasıdır” buyurdu.⁵²⁷ Allah ve resulünden sonra en büyük hakkı olanlar demektir. Tabiidir ki erkekler olmasaydı kadınlar zayı (ziyan) olurlardı. Her iki tarafında birbirlerinde hakları varsa da erkeklerin hakları ödenmez derecededir vesselam.

482-Eş ve çocuklara infakın fazileti

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوَّلُ مَا يُوضَعُ فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ نَفَقَتُهُ عَلَى أَهْلِهِ

Cabir bin Abdullah rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Kulun mizanında önce konacak olan şey, eşi ve çocuklarına meşru surette sarf ettikleridir.⁵²⁸

527Hakim, Müstedrek, yemek yedirmek kitabı, ana baba ve yakınlarla iyilik bölümü, sayfa 208, hadis rakam:7326

528Münziri, Tergip ve Terhip 3/108; Taberani, Evsat, merfu olarak zaptı vardır.

483-Eş ve çocuklara infakın fazileti

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْنِي مِسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا، فَأَطَعَمْتُهَا ثَلَاثَ تَمَرَاتٍ، فَأَعْطْتُ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً وَرَفَعْتُ إِلَيَّ فِيهَا تَمْرَةً لِتَأْكُلَهَا، فَاسْتَطَعَمَتْهَا ابْنَتَاهَا، فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ بَيْنَهُمَا، فَأَعْجَبَنِي شَأْنُهَا، فَذَكَرْتُ الَّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ، أَوْ أَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ

Aişe validemiz buyurdu: Beraberinde iki kız çocuğu bulunan bir fakir kadın geldi. Üç hurmadan ikisini kızlara verdim, kadının ağzına da diğer hurmayı koydum, o kendi hurmasını ikiye böldü çocuklara yedirdi. Kadının bu hali hoşuma gitti, efendimize hikaye ettim, şöyle buyurdu: Şüphesiz Allah o çocuklar sebebiyle cenneti o kadına vacip kıldı, ateşten azat etti.⁵²⁹

484-Karı-koca sırlarını saklamaları vaciptir

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ شَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ، وَتُفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّ صَاحِبِهِ

Ebu Said el-Hudri rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Şüphesiz insanların kıyamet gününde Allah katında menzile (durumu) yönünden en şerlisi (en kötüsü); bir erkek avretine (hanımına) kavuşur, kadında erkeğine ulaşır da sonra biri diğerin sırrını insanlara söyler.⁵³⁰ Karı koca arasındaki esrarın (sırların) meydana çıkarılması ne kadar çirkindir. Efendimiz ahirette cezalarını beyan buyurmuştur.

529Müslim, Sahih-i Müslim 46/6863/ 2630; İbni Hıbban, Sahih-i İbni Hıbban 448

530Müslim, Sahih-i Müslim 4401/1437; Ebu Davut, Sünen

485-Altın yüzüğün ateş parçası olduğu

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلًا قَدِمَ مِنْ نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ: إِنَّكَ جِئْتَنِي وَفِي يَدِكَ جَمْرَةٌ مِنَ النَّارِ

Ebu Said el-Hudri dedi: Şüphesiz bir adam Necran beldesinden Rasulullaha geldi, üzerinde altından bir yüksük vardı. Efendimiz yüzünü ondan çevirdi ve buyurdu; Şüphesiz sen bana geldin, halbuki elinde ateşten bir kor var,⁵³¹ diyerek hurmetine (haramlığına) işaret etti.

486-Fakire yedirip giydirmenin sevabı

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا إِلَّا كَانَ فِي حِفْظِ اللَّهِ مَا دَامَ مِنْهُ عَلَيْهِ حِرْقَةٌ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Herhangi bir müslüman bir Müslümana bir elbise giydirse, üzerinde parçası daim olduğu müddetçe, o müslüman Allah'ın hıfzı emanında (korumasında) olur.⁵³² Bu yalnız dünyada olan mükafatına beyandır.

531 Nesai, Sünen 5188; Abdullah bin Abbas rivayetiyle buna benzer bir hadis de Müslim'de geçmektedir. Sahih-i Müslim 2090

532 Tirmizi, Sünen 4. Cilt, sayfa 562, 2484 veya 2521 numaralı Hadis; Münziri, Tergip ve Terhip 3179; Begavi, Mişkati'l Mesabih 1862; Muhammed Carullah Sa'di, Nevafihu'l-Itra, 322; Hakim, Müstedrek

487-Fakire yedirip giydirmenin sevabı

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيُّمَا مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا عَلَى عَزِيٍّ كَسَاهُ اللَّهُ مِنْ خُضْرِ الْجَنَّةِ وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَطْعَمَ مُسْلِمًا عَلَى جُوعٍ أَطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ سَقَى مُسْلِمًا عَلَى ظَمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ

Ebu Said el-Hudri rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Herhangi bir müslüman çıplak müslümanı giydirirse, Allah ona cennetin yeşil hüllerinden giydirir. Herhangi bir müslüman aç bir müslümanı doyurursa, Allah ona cennet meyvelerinden yedirir. Herhangi bir müslüman susamış bir müslümana su verirse, Allah ona rahik denilen cennet şarabından içirir.⁵³³ Ya Rab bizi bu faziletlere, Emin olan Resulünün yüce hatırı için ulaştır, Amin.

488-Toplu yemek yemenin şerefi

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَحَبَّ الطَّعَامِ إِلَى اللَّهِ مَا كَثُرَتْ عَلَيْهِ الْأَيَادِي

Cabir bin Abdullah rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Şüphesiz Allah'a taamin (yemeğin) en sevimsisi, üzerinde elleri çok olanıdır. Yani cemaatle yenendir.⁵³⁴

533 Ebu Davut, Sünen 9/1682; Tirmizi, Sünen; İbni Dakiki'l-ıyd, el-ilmam, 1/334; Mişkätü'l-Mesabih şerhinde de geçmektedir.

534 İbni Hacer Askalani, el-Futuhatu'r-Rabbani, 5/215; Heysemi, Mecma'uz-Zevaid; Ebu Ya'la; Taberani

489-Bu ümmette ilk bidat tokluktur

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : إِنَّ أَوَّلَ بَلَاءٍ حَدَّثَ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ بَعْدَ قِصَاءِ نَبِيِّهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الشَّبَعُ ، فَإِنَّ الْقَوْمَ لَمَّا شَبِعَتْ بُطُونُهُمْ سَمِنَتْ أَبْدَانُهُمْ ، فَضَعُفَتْ قُلُوبُهُمْ ، وَجَمَحَتْ شَهْوَاهُهُمْ

Aişe validemiz buyurdu: Bu ümmette peygamberlerinden sonra ilk meydana gelen bela tokluktur. İnsanların karınları doyunca, bedenleri yağlandı, kalpleri zayıf oldu, şehvetleri (yarışta) yenilen at gibi oldu. Yani nasihat kar etmez bir hal aldı.⁵³⁵

490-Gündüzün aydınlığında iki yemek israftır

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ أَكَلْتُ فِي يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَمَا تُحِبِّينَ أَنْ لَا يَكُونَ لَكَ شُغْلٌ إِلَّا جَوْفَكَ الْأَكْلُ فِي الْيَوْمِ مَرَّتَيْنِ مِنَ الْإِسْرَافِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

Aişe validemiz buyurdu: Günde iki defa yediğimi efendimiz görünce Ey Aişe! Düşüncen meşguliyetin yalnızca karnın olmayı sever misin? Günde iki kere yemek israftandır, Allah müsrifleri sevmez.⁵³⁶ Yirmi dört saatte bir defa yemekle kalmayacaklar, ikinin birini gündüz, birini de akşam namazından sonraya bırakmalıdır ki israftan selamete çıkmış olsunlar ve gündüzün beyazlığında iki kere yememiş olsunlar vesselam.

535 Buhari, Kitabu'd-Duafa, İbni Ebi'd-Dünya, Kitabu'l-Cuğ; Mevkuf hadistir.

536 Beyhaki ve Deylemi. Bu hadis daha önce kitabın tasnifine göre 142. Sayfada geçmiştir. Zannedirim önemine binaen tekrar edilmiştir.

491-Adalet ve zulüm ölçüleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ: عَدَلُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ سَنَةً، قِيَامَ لَيْلِهَا، وَصِيَامَ نَهَارِهَا. وَيَا أَبَا هُرَيْرَةَ: جَوْرُ سَاعَةٍ فِي حُكْمٍ أَشَدُّ وَأَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ مَعَاصِي سِتِّينَ سَنَةً

Ebu Hureyre' den Efendimiz buyurdu: Ey Ebu Hureyre bir saat veya bir gün adalet; geceleri kıyam, gündüzlü oruçlu olarak altmış sene nafile ibadetten efdaldır, derecesi yüksektir. Ey Ebu Hureyre, bir hükümde bir saat zulümde; altmış sene günah işlemekten daha şiddetli ve daha büyüktür.⁵³⁷ Bu beyandan adalet ve zulmün dereceleri bilinmiştir.

492-Tevhidin fazileti

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَرَأَى لَإِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَنْفَعُ مَنْ قَالَهَا وَتَرُدُّ عَنْهُمْ الْعَذَابَ وَالنَّقْمَةَ مَا لَمْ يَسْتَخْفُوا بِحَقِّهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْإِسْتِخْفَافُ بِحَقِّهَا قَالَ يُظْهِرُ الْعَمَلَ بِمَعَاصِي اللَّهِ فَلَا يُنْكِرُ وَلَا يُغَيِّرُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Kelime-i Tevhit'in hakkını Müslümanlar hiçe saymadıkça söyleyenlere menfaat vermekte, azap ve nikmeti (cezayı) onlardan def etmekte daim olur. Ashap dediler: Ya Rasulallah o kelimenin hakkını istihfaf (hiçe saymak ve hafife almak) nasıl olur. Efendimiz buyurdu: Allah'a aşikar günahlar işlenirde; kötülüğe mani olup, onu men edip değiştirmeye çalışsan olmaz.⁵³⁸ Ya Rabbi böyle zamandan sana sığınırız.

537 İsbahani; Münziri, Tergip ve Terhip, 3305; Busiri, 5/40

538 Münziri, Tergip ve Terhip, 3/ 162/163; Hakim, İsbahani, 2/100; Suyuti Camiu'l-Kebir, cilt 1, sayfa 889; Kenzu'l-Ummal cilt 1, sayfa, 63

493-Belaları çeken beş günah

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا وَقَعَتْ فِيكُمْ خَمْسٌ ؟ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ تَكُونُوا فِيكُمْ أَوْ تُذْرَكُوا : مَا ظَهَرَ مِنَ الْفَاحِشَةِ فِي قَوْمٍ قَطَّ يَعْمَلُ بِهَا فِيهِمْ عَلَانِيَةً ؛ إِلَّا ظَهَرَ فِيهِمُ الطَّاعُونَ وَالْأَوْجَاعُ الَّتِي لَمْ تَكُنْ فِي أَسْلَافِهِمْ ، وَمَا مَنَعَ قَوْمُ الزَّكَاةِ ؛ إِلَّا مُنِعُوا الْقَطْرَ مِنَ السَّمَاءِ وَلَوْلَا الْبَهَائِمُ لَمْ يُمْطَرُوا ، وَمَا بَخَسَ قَوْمٌ الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ ؛ إِلَّا أُخِذُوا بِالسِّنِينَ وَشِدَّةِ الْمَوْنَةِ وَجَوْرِ السُّلْطَانِ ، وَلَا حَكَمَ أَمْرًاؤُهُمْ بِغَيْرِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ ؛ إِلَّا سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَدُوَّهُمْ فَاسْتَنْقَذُوا بَعْضَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ ، وَمَا عَطَلُوا كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ ؛ إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ بِأَسْهَمِ بَيْنَهُمْ

Abdullah İbni Ömer rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Beş haslet sizde vuku bulduğu zaman haliniz nice olacaktır. Bu beşin sizde olmasından ve onlara ulaşmanızdan Allah'a sığınırım. 1-Cemaatte zina zahir (açık) olup açıklandığında, şimdi muhakkak ölen geçmişlerde olmayan ağrılar, illetler meydana gelir. 2-Malın zekatı verilmese gökten rahmetler yağmaz olur. Eğer hayvanlar olmasaydı rahmet yüzü görmezlerdi. 3-Bir memleket halkı ölçek ve tartılarını eksik kullandıklarında; kıtlıkla, zor geçinmekle, sultanın zulmü ile müptela olurlar. 4-Bir kavmin emirleri adaletten ayrılırlar, Allah'ın emirlerine aykırı hükümler verirlerse Allah onlar üzerine düşmanları musallat eder, ellerinde olan mülkün bir kısmını kurtarabilirler. 5-Bir cemaat Allah'ın kitabını, Rasulullahın sünnetini terk ederler, muattal (hükümsüz) kılarılarsa, Allah harp ve darplarını (kavgaları) aralarında kılar. Yok yere müslüman kanları dökülür.⁵³⁹ Ey Rabbimiz bu beşin tecellisini görenlerden sana iltica ederiz (sığınırız). Peygamberlerin efendisini yüce hatırı için Amin.

539Beyhaki; İbni Mace (4019); Taberani, Evsat (4671); Hakim (8623)

494-Zulümden kurtulma duası

عَنْ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ: مَنْ خَافَ مِنْ أَمِيرٍ ظَلَمًا فَقَالَ رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا
وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا وَبِالْقُرْآنِ حَكَمًا وَإِمَامًا نَجَاهُ اللَّهُ مِنْهُ

Ebu Kebşe, Lahik bin Humeyd'den mevkuf olarak rivayet edildi; Bir Müslüman bir emirin zulmünden korkup da şu kelimeleri okusa “Radıytü billahi Rabben ve bil-İslami dinen ve bi Muhammedîn Nebiyyen ve bil kur’ani hakemen ve imamen”⁵⁴⁰ Allah onu zulümden kurtarır.⁵⁴¹

495-Doğrularla eğrilerin örnekliliği ve delil olması

عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: مَثَلُ الْقَائِمِ فِي حُدُودِ اللَّهِ،
وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ، فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا، وَبَعْضُهُمْ
أَسْفَلَهَا، وَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ، فَقَالُوا:
لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا. فَإِنْ تَرَكَوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلْكَوْا
جَمِيعًا، وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَّوْا جَمِيعًا

Numan bin Beşir radiyallahu anh Nebi sallallahu aleyhi ve sellem den rivayet etti: Allah’ın emrini tutanla tutmayanın benzeri bir cemaatin benzeridir ki bir gemiyi aralarında taksim edip bazıları güvertesinde bir kısmı da ambarda ikamet ettiler. Ambarda olanlar su almak için yukarı çıkarlardı, dediler ki: Su bize daha yakındır, bir delik açalım, üstümüzde olanlara eza etmeyelim. Eğer yukarda olanlar bunların bu kararına sükut eder de (susar da) hallerine terk ederse hepsi de batarlar. Eğer bu işlerine mani olurlarsa onlarda, diğerleri de hepsi birden kurtulmuş olurlar.⁵⁴²

540Rab olarak Allah’tan, din olarak İslam’dan, Nebi olarak Muhammed’dan, Hakem ve İmam olarak Kuran’dan razı oldum.

541 İbni Ebi Şeybe, Musannef (29181) Mevkuf hadis; Ravisi sahabe veya tabiinde son bulan hadis demektir.

542Buhari, Sahih-i Buhari, Kitabü’ş-Şerike, 3/139/2493 numaralı hadis. Tirmizi, Sünen, 2173 numaralı hadis.

496-Ümmeti musibetlere sürükleyen
on beş günah

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا فَعَلْتَ أُمَّتِي خَمْسَ عَشْرَةَ حَظْلًا حَظَلَّ بِهَا الْبَلَاءُ فَقِيلَ وَمَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا كَانَ الْمَغْنَمُ دُولًا وَالْأَمَانَةُ مَغْنَمًا وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا وَأَطَاعَ الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ وَعَقَّ أُمَّهُ وَبَرَّ صَدِيقَهُ وَجَفَأَ أَبَاهُ وَارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ فِي الْمَسَاجِدِ وَكَانَ رَعِيمُ الْقَوْمِ أَرْدَلَهُمْ وَأَكْرَمَ الرَّجُلُ مَخَافَةَ شَرِّهِ وَشَرِبَتِ الْخُمُورُ وَلَيْسَ الْحَرِيرُ وَاتَّخَذَتِ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَارِفُ وَلَعَنَّ آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَوْلَاهَا فَلْيَرْتَقِبُوا عِنْدَ ذَلِكَ رِيحًا حَمْرَاءَ أَوْ حَسَنًا وَمَسْحًا

Ali bin Ebu Talip radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ümmetim on beş hasleti işlediği vakitte başlarına bela iner. Ya Rasulullah onlar nelerdir? denildi. Efendimiz buyurdu: Ganimet malı ehline verilmeyip ellerde döndüğünde. Emanette ganimet malı gibi kullanılıp, hıfzedilmediğinde (korunmadığında). Zekat ibadet değil de bir borçmuş gibi verip nefislere güç geldiğinde. Erkek avretine (eşine) itaat edip, anasına isyan ettiğinde. Dostuna iyilik edip, babasına zulüm ve cefa ettiğinde. Zikrullahtan başka seslerin camilerde yükseldiğinde. Nesepleri hor, ayak takımları kavmin (halkın) başları olduğunda. Şerrinden korkulduğu için kişiye ikram edildiğinde. İçkilerin türlüleri içildiğinde. İpek giyildiğinde. Şarkı söyleyen cariyeler ve çalgı aletleri edinildiğinde. Bu ümmetin sonu, başına lanet okuduğunda. Şimdi siz helak edici rüzgarlara veya yerin batmasına veya bazı insanların hınzır (domuz), maymun gibi hayvanlar suretlerine girmelerini gözleyiniz. ⁵⁴³ Ey Allah'ım beni ve cümle Müslümanları bu belalardan sakla, bu imtihanlardan koru, Amin. Resulü Ekrem Efendimizin yüce hatırı hürmetine.

543 Tirmizi, Sünen 2/103 veya 33/2210; Suyuti, Camiu's-Sağir 769; Taberani, Evsat 476

497-Kıyamette Allah'ın kardeşlerin arasını
bulacağı hakkında

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ إِذْ رَأَيْنَاهُ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ ثَنَائِيَاهُ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: مَا أَضْحَكَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا أَبَى أَنْتَ وَأُمِّي؟ قَالَ: رَجُلَانِ مِنْ أُمَّتِي جَفِيَا بَيْنَ يَدَيَّ رَبِّ الْعِزَّةِ فَقَالَ أَحَدُهُمَا: خُذْ لِي مَظْلِمَتِي مِنْ أَخِي فَقَالَ اللَّهُ: كَيْفَ تَصْنَعُ بِأَخِيكَ وَلَمْ يَبْقَ مِنْ حَسَنَاتِهِ شَيْءٌ؟ قَالَ: يَا رَبِّ فَلْيَحْمِلْ مِنْ أَوْزَارِي، وَقَاصَتْ عَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبِكَاءِ. ثُمَّ قَالَ: إِنَّ ذَلِكَ لَيَوْمٌ عَظِيمٌ، يَخْتَاجُ النَّاسُ أَنْ يَحْمِلَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ، فَقَالَ اللَّهُ لِلطَّالِبِ: اِرْزُقْ بَصْرَكَ فَإِنَّهُ قَرَفَعَ فَقَالَ: يَا رَبِّ أَرَى مَدَائِنَ مِنْ ذَهَبٍ وَقُصُورًا مِنْ ذَهَبٍ، مَكَلَّلَهُ بِاللُّؤْلُؤِ؛ لِأَيِّ نَبِيٍّ هَذَا؟ أَوْ لِأَيِّ صِدِّيقٍ هَذَا؟ أَوْ لِأَيِّ شَهِيدٍ هَذَا؟ قَالَ: لِمَنْ أَعْطَى الثَّمَنَ، قَالَ: يَا رَبِّ وَمَنْ يَمْلِكُ ذَلِكَ؟ قَالَ: أَنْتَ تَمْلِكُهُ! قَالَ: بِمَاذَا؟ قَالَ: بِعَفْوِكَ عَنْ أَخِيكَ، قَالَ: يَا رَبِّ إِنِّي عَفَوْتُ عَنْهُ، قَالَ اللَّهُ: فَخُذْ بِيَدِ أَخِيكَ وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ: اتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ يُصْلِحُ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ

Enes bin Malik buyurdu: Rasulullah aramızda oturduğu bir zamanda, biz gülerken onu gördük hatta dişleri meydana çıktı. Ömer dedi: Ya Rasulullah anam babam sana feda olsun seni ne şey güldürdü? Rasulullah buyurdu: iki kimse Allah Teâlâ'nın huzurunda diz çöktüler, biri dedi: Ey Rabbim! Kardeşimden hakkımı alıyorum, Allah buyurdu: kardeşine ne yapıyorsun? Sevaplarından bir şey kalmadı. Ey Rabbim günahlarımdan yüklensin. Bu sırada Efendimizin gözlerinden yaşlar boşandı ve ağladı sonra buyurdu: şüphesiz o gün büyük bir gündür, insanlar günahlarından yüklenilmeye muhtaç olur. Şimdi Allah hak sahibine dedi: gözünü kaldır bak. Oda baktı dedi: Ey Rabbim! Altından şehirler, inci kemerlenmiş altından saraylar görüyorum. Buralar hangi peygamberin veya hangi Sıddık'ın veya hangi şehidindir, Allah buyurdu: bedelini verenindir. Ey Rabbim buna kim kadir olur? Allah buyurdu: sen kadir olursun. Ne ile dedi. Allah buyurdu: kardeşini affin ile, dedi: Ey Rabbim! Affettim. Allah buyurdu: tut kardeşinin elinden cennete koy. Efendimiz buyurdu: Al-lahtan korkunuz, dargın olan kardeşler arasını bulunuz. Şüphesiz Allah, Müslümanlar aralarında ıslah-ı beyn edecektir, (aralarını bulacaktır).⁵⁴⁴

544Hakim, Müstedrek 8718; İbni Asakir, Mu' cem 389; Beyhaki, Sünen

498-Anne babaya iyilik

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رِضَا الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ وَسَخَطُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ

Abdullah bin Ömer'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Rabbin rızası, ana babanın rızasındadır; Onun gazap ve azabı da ana babanın hoşnut olmamalarındadır.⁵⁴⁵

499-Öksüzlere ihsan

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ رَجُلٌ يَشْكُو قَسْوَةَ قَلْبِهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتُحِبُّ أَنْ يَلِينُ قَلْبُكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ؟ إِرْحَمِ الْيَتِيمَ وَأَمْسَحْ رَأْسَهُ وَأَطْعِمَهُ مِنْ طَعَامِكَ يَلِينُ قَلْبُكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ

Hakim sahabe Ebu'd-Derda dedi: Peygambere bir kimse geldi, kalbinin katılaştığından şikayet etti. Efendimiz buyurdu: Sen sever misin kalbin yumuşasın, muhtaç olduklarına yetişesin; Öksüze acı, başını okşa, yediklerinden yedir ki; kabin yumuşar, sen de hacetine (isteğine) ulaşırısın.⁵⁴⁶

500-Dul ve miskinlere ihsan

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَسَاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسَاكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَكَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Dul ve fakirlerin ihtiyaçları için koşan; Allah yolunda cihat eden, gündüz Saim(oruçlu) gece kaim (namazda) olan kimse gibidir.⁵⁴⁷

545Tirmizi, Sünen 1821; Bezzar; Taberani de değişik lafızlarla geçmektedir.

546Taberani, 3/237; Ahmet bin Hanbel, Müsnet;

547Buhari, Sahih-i Buhari 6006-5353; Müslim, Sahih-i Müslim 2982

501-Salih bir Müslüman hürmetine yüz komşudan belanın kaldırılması

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَدْفَعُ بِالْمُسْلِمِ الصَّالِحِ عَنِ مِائَةِ أَهْلِ بَيْتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الْبَلَاءَ ثُمَّ قَرَأَ: وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Şüphesiz Allah Teala, bir Salih müslüman sebebiyle komşularından yüz hane ehlinden belayı defeder. Sonra Efendimiz: “Eğer Allah'ın, insanların bir kısmı ile bir kısmını def'i (engellemesi) olmasaydı, yeryüzü mutlaka fesada uğrardı” ayetini okudu⁵⁴⁸

502-Ziyaretlerin faziletleri

عَنْ أَبِي رَزِينٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَبَا رَزِينِ إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا زَارَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ شَبِعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ يَقُولُونَ اللَّهُمَّ كَمَا وَصَلْتَهُ فِيكَ فَصَلِّ لَهُ

Ebu Rezin radiyallahu rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Ey Ebu Rezin şüphesiz bir müslüman, müslüman kardeşini ziyaret ettiği zaman yetmiş bin melek onu uğurlarlar ve onun üzere istiğfar ederler. Ya Rab senin yolunda Müslümana ulaştığı gibi sende ona rahmetinle yetiş derler.⁵⁴⁹ Lakin bu ziyaret İslam'ın hakkını eda kastıyla olmalıdır.

548Münziri, Tergip ve Terhip 3/326; Taberani, Kebir

549Taberani, Evsat 8/176; Münziri, Tergip ve Terhip 3/327; Ebu Nuaym, Hilve 5/205

503-Ziraat ve ağaç dikimi

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مَرَّ بِهِ وَهُوَ يَغْرِسُ غَرْسًا بِدِمَشْقَ فَقَالَ لَهُ: أَتَفْعَلُ هَذَا وَأَنْتَ صَاحِبُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: لَا تَعْجَلْ عَلَيَّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ غَرَسَ غَرْسًا لَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ أَدَمِيٌّ وَلَا خَلْقٌ مِنْ خَلْقِ اللهِ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

Ebu'd-Derda dedi: Bir adam Şam'da beni ağaç dikerken gördü ve dedi: Sen Rasulullahın dostu olduğun halde, bu işle uğraşır mısın? Ebu'd-Derda dedi: Aleyhimde acele etme. Ben Rasulullah'dan işittim, buyuruyordu: Kim bir ağaç dikerse gerek insan gerek Allah'ın yarattıklarından bir mahluk ondan yerse, o kimse için sadaka olur.⁵⁵⁰ Müslüman her işinde hüsnü (güzel) niyet sahibi olunca, dünya görünen ameller, ibadet olacağı muhakkaktır.

504-Öldükten sonra defterleri kapanmayanlar

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: سَبْعُ تَجَرِي لِلْعَبْدِ بَعْدَ مَوْتِهِ، وَهُوَ فِي قَبْرِهِ: مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا، أَوْ كَرَى نَهْرًا، أَوْ حَفَرَ بَيْتًا، أَوْ غَرَسَ نَخْلًا، أَوْ بَنَى مَسْجِدًا، أَوْ وَرَثَ مُضْحَقًا، أَوْ تَرَكَ وَلَدًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Yedi ibadet vardır ki onların sevapları kula öldükten sonra kabrinde veya eseri devam ettikçe ulaşır, kesilmez. 1-Bildiğini başkasına öğreten, 2-Çeşme akıtan (yapan) 3-(Su) kuyusu kazan, 4-Ağaç diken, 5-Mescit yapan, 6-Mushaf ve benzeri faydalı kitaplar yazan ve bırakan, 7-Arakasından bağışlanmasını isteyen (dua eden) evlat bırakan.⁵⁵¹

⁵⁵⁰Dimiyati , El-Müdcerü'r-Rabih 119; Ahmet Bin Hanbel, Müsnet

⁵⁵¹Bezzar 7289; İbni Ebu Davut, Masahif 436; İbni Hıbban 2/181; Ebu Nuaym; Beyhaki

505-Cimriliğin fenalığı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مَحَقَّ الْإِسْلَامَ مَحَقَّ الشُّحِّ شَيْئٌ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: İslam şerefini, cimrilik gibi hiçbir şey gidermedi.⁵⁵² Ya Rab! Bu rezillikten sana sığınırız.

506-Cimriliğin fenalığı

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَصَلَتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ الْبُخْلِ وَسُوءِ الْخُلُقِ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: İki fena haslet Müslümanda bir araya gelmez; biri cimrilik diğeri kötü huydur(ahlak).⁵⁵³

507-Güzel huy

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ، قَالَ: تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ، وَسُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ: الْقَمُ وَالْفَرْجُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: İnsanları en çok cennete sokan şeyden Rasulullah soruldu, buyurdu: Allah korkusuyla haramdan çekinmek, güzel huylu olmak. İnsanları en çok cehenneme sokan nedir denildi; dil ile ferçtir (cinsiyet uzvu) buyurdu.⁵⁵⁴ Bu ikisinin şerrinden Allah'a sığınırım.

⁵⁵²Ebu Ya'la, İbni Hıbban

⁵⁵³Tirmizi, Sünen, bir ve sıla 1962; Buhari, el-Edebul-Müfret 282

⁵⁵⁴Münziri, Tergip ve Terhip 3/19; Tirmizi, Sünen 2004; İbni Mace, Sünen 4246; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 9085, 7907; İbni Hıbban, Sahih

**508-Müslümanın kalbine sevinç
vermenin şerefi**

عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيٍّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالَ السُّرُورِ عَلَى
أَخِيكَ الْمُسْلِمِ

Hazreti Hasan radiyallahu anh Hazreti Ali radiyallahu anh den rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Müslüman kardeşini sevindirmek; şüphesiz İlahi mağfireti celbeden hasletlerdendir.⁵⁵⁵

**509-Müslümanın kalbine sevinç
vermenin şerefi**

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى
بَعْدَ الْقَرَائِصِ إِدْخَالَ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Şüphesiz Allah Teala'ya amellerin en sevimsisi farzlardan sonra Müslümanın kalbine sürur (sevinç) vermektir.⁵⁵⁶

**510-Müslümanın kalbine sevinç
vermenin şerefi**

عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا أَدْخَلَ رَجُلٌ عَلَى مُؤْمِنٍ سُرُورًا
، إِلَّا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ السُّرُورِ مَلَكًا يَعْبُدُ اللَّهَ وَيُوحِدُهُ، فَإِذَا صَارَ الْمُؤْمِنُ فِي لَحْدِهِ، أَتَاهُ
السُّرُورُ الَّذِي أَدْخَلَهُ عَلَيْهِ، فَيَقُولُ لَهُ: أَمَا تَعْرِفُنِي؟ فَيَقُولُ لَهُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَيَقُولُ: أَنَا السُّرُورُ
الَّذِي أَدْخَلْتَنِي عَلَى فُلَانٍ، أَنَا الْيَوْمَ أُونَسُ وَحَشَمَتِكَ، وَالْقُنُكُ حُجَّتِكَ، وَأَكْبُتُكَ بِالْقَوْلِ
الْقَائِبِ، وَأَشْهَدُ بِكَ مَشْهَدَ الْقِيَامَةِ، وَأَشْفَعُ لَكَ مِنْ رَبِّكَ، وَأُرِيكَ مَنْزِلَتَكَ مِنَ الْجَنَّةِ

Cafer bin Muhammed radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu

⁵⁵⁵Taberani, Evsat ve Kebir. Münziri, Tergip ve Terhip 3981

⁵⁵⁶Taberani, Evsat ve Kebir. Münziri, Tergip ve Terhip 3983

aleyhi ve sellem buyurdu: Bir kimse Müslümanın kalbine sevinç verirse Allah Teala o sürurdan (sevinçten) bir melek yaratır, o da Allah'a kulluk ve tevhit eder. O kimse ne zaman kabre konursa hemen gelir beni biliyor musun? der. O müslüman sorar: Sen kimsin? Ben senin dünyada yaşıyorken, hâl-i hayatındayken filanca kardeşini sevindirdiğin zaman onun gönlüne soktuğun, onun gönlünde hâsıl olan sevincim. Bugün ben seni eyleyeceğim, vahşetini dostluğa çevireceğim, cevabına yardım edeceğim, seni tevhit üzere sabit kılacağım, Kıyamet günü şahitlerin; insanların hakkında, lehinde, aleyhinde şahitlik ettiği zamanda ben senin için şahadette bulunacağım, senin için Allah dan şefaath dileyeceğim, cennette makamını göstereceğim.⁵⁵⁷ Karşılıksız iyiliği için Allah'a hamdolsun.

511-Zulme sabrın, kötülüğe katlanmanın mükafatı

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا جَمَعَ اللَّهُ الْخَلَائِقَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، نَادَى مُنَادٌ : أَيُّنَ أَهْلِ الْفَضْلِ ؟ فَيَقُومُ نَاسٌ وَهُمْ يَسِيرٌ ، فَيَنْطَلِقُونَ إِلَى الْجَنَّةِ سَرَاعًا . فَتَتَلَقَاهُمْ الْمَلَائِكَةُ ، فَيَقُولُونَ : إِنَّا رَأَيْنَاكُمْ سَرَاعًا إِلَى الْجَنَّةِ ، فَمَنْ أَنْتُمْ ؟ فَيَقُولُونَ : نَحْنُ أَهْلُ الْفَضْلِ ، فَيَقُولُونَ : وَمَا فَضْلُكُمْ ؟ فَيَقُولُونَ : كُنَّا إِذَا ظَلَمْنَا صَبْرْنَا ، وَإِذَا أُسِيءَ إِلَيْنَا عَفْوْنَا وَإِذَا جُهِلَ عَلَيْنَا حَلْمْنَا ، فَيُقَالُ لَهُمْ : ادْخُلُوا الْجَنَّةَ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

Amr bin Şuayp rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Allah halkı mahşerde topladığı zaman bir münadi; fazilet sahipleri nerededir? diye nida eder. Şimdi az bir insan ayağa kalkarlar, süratle cennete giderler. Melekler onlara kavuşurlar derler ki: biz sizin süratle cennete girdiğinizi görürüz, siz kimsiniz? denildiği vakit, biz ehli Fadıl yani fazilet sahipleriyiz derler. Melekler faziletiniz nedir? dediklerinde, bize zulüm olduğunda sabrederdik, kötülük yapıldıkça yüklenirdik (af ederdik) derler. Onlara denilir cennete giriniz, amel edenlerin ecri (mükafatı) ne güzeldir.⁵⁵⁸ Allah'ım bizi onlardan kıl

557 İbni Ebi'd-Dünya; Münziri, Tergip ve Terhip 3/395; İbni Hıbban

558 İbni Ebi'd-Dünya; Ebu Ya'la; İsbahani; Beyhaki, Şuabu'l-İman 8086;

512-Musafahannın faziletleri

عَنْ حَدِيثِ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَأَخَذَ بِيَدِهِ فَصَافَحَهُ تَنَافَحَتْ خَطَايَاهُمَا كَمَا يَتَنَافَرُ وَرَقُّ الشَّجَرِ

Huзейfe bin el-Yeman radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Şüphesiz bir müslüman diğerine kavuşup selam verip musafaha ettiklerinde (el sıkıştıklarında) ikisinden de hatalar dökülür; ağacın yaprağı döküldüğü gibi.⁵⁵⁹bizi İslam dini ile şereflendiren Allah'a hamdolsun. Hazreti Enes buyurdu: Rasulullahın ashabı birbirlerine kavuştuklarında musafaha ederler, seferden geldiklerinde kucaklaşırlardı. Bunu da Taberani rivayet eylemiştir.

513-Cennete ulaşacak olanlar

عَنِ الْمِقْدَامِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ جَدِّهِ قَالَ قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ حَدِّثْنِي بِشَيْءٍ يُوجِبُ لِي الْجَنَّةَ؟ قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَإِفْشَاءُ السَّلَامِ وَحُسْنُ الْكَلَامِ

Mikdam babasından o da dedesinden rivayetle dedi: Ya Rasulallah beni cennete ulaştırır bir amel haber ver, dedim. Efendimiz buyurdu: yemek yedir, her Müslümana selam ver, güzel sözlü ol.⁵⁶⁰ Zaten cennet cömertler evi, müsalem (barış ve huzur) sarayıdır.

559Taberani, Evsat; Münziri, Tergip ve Terhip

560Heysemi, Mecma'uz-Zevaid 5/20; Taberani, 2/154

514-Dünya dargınlığının zararları

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تُفْتَحُ دَوَابِنُ أَهْلِ الْأَرْضِ فِي دَوَابِنِ أَهْلِ السَّمَاءِ فِي كُلِّ إِثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ قَالَ أَبُو دَاوُدَ إِذَا كَانَتْ الْهَجْرَةُ لِلَّهِ فَلَيْسَ مِنْ هَذَا بِشَيْءٍ فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَجَرَ بَعْضَ نِسَائِهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَابْنُ عُمَرَ هَجَرَ ابْنَاءَهُ إِلَى أَنْ مَاتَ إِنَّتَهَى

Ebu Hureyre radiyallahu anı rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Her Pazartesi ve Perşembe günü gök ehli defterlerinde yer ehlinin defterleri yazılır. Allah'a bir şey ile şirk ve inkar etmeyen her müslüman mağfi-ret olunur, ancak aralarında adavet ve dargınlık olanlara hisseleri verilmez.⁵⁶¹ Ebu Davut dedi; küslük Allah için olursa başkadır. Çünkü efendimiz bazı eşlerine kırk gün; Abdullah bin Ömer, oğullarından birine ölünceye kadar konuşmadı, ayrıldı, dargın durdu.

515-Müslümanı korkutmanın zararı

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَخَافَ مُؤْمِنًا، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُؤْمِنَهُ مِنْ إِفْزَاعِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

İbni Ömer radiyallahu anı rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Bir müslümanı korkutmanı, kıyamet günü korkularından emin kılmamak, Allah'ın üzerine bir haktır.⁵⁶²

561 Müslim, Sahih-i Müslim 2565; Sahih-i İbni Hibban 5666-5661; Taberani, Kebir.

562 Taberani, Evsat; Heysemi, Mecma'uz-Zevaid 10527

516-İnsanların şerlileri kimlerdir

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أَنْبِئُكُمْ بِشَرِّ أَرْكُمُ؟ قَالُوا: بَلَى إِنْ شِئْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: إِنَّ شَرَّ أَرْكُمُ الَّذِي يَنْزِلُ وَحْدَهُ، وَيَجْلِدُ عَبْدَهُ، وَيَمْنَعُ رَفْدَهُ أَقْلًا أَنْبِئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالُوا: بَلَى إِنْ شِئْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: مَنْ يُبْغِضُ النَّاسَ وَيُبْغِضُونَهُ قَالَ: أَقْلًا أَنْبِئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالُوا: بَلَى إِنْ شِئْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: الَّذِينَ لَا يُقِيلُونَ عُثْرَةَ، وَلَا يَقْبَلُونَ مَعْدِرَةَ، وَلَا يَغْفِرُونَ ذَنْبًا قَالَ: أَقْلًا أَنْبِئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: مَنْ لَا يُرْجَى خَيْرُهُ، وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: Size şerlinizi (kötü olanınızı) haber vereyim mi? Ashap buyurdu: evet dilersen Ya Rasulallah! Buyurdu: şerliniz o kimsesidir ki konuştuğu yere yalnız iner. (Yani; Kibir ve cimriliğine işaret var), kölesini döver, yardım edilmesini yasaklar. Yine buyurdu: bundan şerlinizi haber vereyim mi? Evet dilersen Ya Rasulallah! Dediler, buyurdu: İnsanları sevmez, insanlar da onu sevmez. Bundan da şerlinizi haber vereyim mi? Evet dilersen Ya Rasulallah! Dediler, buyurdu: Şu kimselerdir ki halkın hatalarından geçmezler, özürlerini kabul etmezler, günahlarını örtmezler buyurdu: bundan şerliyi haber vereyim mi? Evet dilersen Ya Rasulallah! Dediler. Efendiniz buyurdu: hayrı umulmayan, şerrinden emin olunmayan kimsedir.⁵⁶³

563 Münziri, Tergip ve Terhip; Taberani, Kebir

517-Güzel ahlak ve uzun sükutun fazileti

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَبَا ذَرٍّ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى خَصْلَتَيْنِ هُمَا أَخْفُ عَلَى الظَّهْرِ، وَأَثْقَلُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ غَيْرِهِمَا؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: عَلَيْكَ بِحُسْنِ الخُلُقِ، وَطَوْلِ الصَّمْتِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا عَمِلَ الخَلَائِقُ بِمِثْلِهِمَا

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ey Ebu zer! Seni iki güzel huya ki onlar sırtına kolay fakat mizanda başkalarından ağırdır, bunlara kılavuzluk edeyim mi? dedi. O da Evet Ya Rasulallah dedi. Efendimiz buyurdu: sen güzel huyla, uzun sukuta (susmaya) sarıl. Nefsim elimde olana yemin ederim ki bütün mahluklar (insanlar) bunların dengini işlememiştir.⁵⁶⁴ Yani faziletler içinde bunun misli yoktur.

518-Düşünmeden söylemenin büyük zararı

سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَقُولُ الكَلِمَةَ لَا يَقُولُهَا إِلَّا لِيُضْحِكَ بِهَا الْمَجْلِسَ يَهْوَى بِهَا أَبْعَدَ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَيَزِلُّ عَنِ لِسَانِهِ أَشَدَّ مِمَّا يَزِلُّ عَنِ قَدَمَيْهِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz kul yalnız meclis ehlini güldürmek için bir söz söyler, o söz sebebiyle gök ve yer aralığı değil, daha uzak düşer. Şüphesiz kişi ayaklarının kaymasından daha şiddetle dilinden kayar.⁵⁶⁵ Ey Rabbim! Dilin şerrinde beni ve bütün azalarımı sakla Amin.

564 İbni Ebi'd-Dünya, Susmak bölümü 554; Ebu Ya'la 3298; İbni Hibban, cerh edilmişler bölümü 1/227

565 Beyhaki, Şuabu'l-İman, Abdullah bin Mübarek, Müsnet hadis nu: 18

519-İslami vazifeler nelerdir?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَافَسُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يُحَقِّرُهُ، أَلْتَقَوِي هُنَا، ثَلَاثًا وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ بِحَسَبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يُحَقِّرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ: دَمُهُ، وَعَرَضُهُ، وَمَالُهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Zandan sakınınız. Çünkü zan (yersiz itham), sözlerin en yalan olanıdır. Başkalarının konuştuklarını dinlemeyin, ayıplarını araştırmayın, birbirinize karşı öğünüp böbürlenmeyin, birbirinizi kıskanmayın, kin tutmayın, yüz çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Allah'ın size emrettiği gibi kardeş olun. Müslüman Müslümanın kardeşidir: Ona haksızlık etmez, onu yardımsız bırakmaz, küçük görmez. (Göğsüne işaret ederek) Takva buradadır, bu sözü üç defa tekrar etti. Kişiye, müslüman kardeşini hor görmesi kötülük olarak yeter. Müslümanın her şeyi, kanı, namusu ve malı Müslümana haramdır.⁵⁶⁶ Bu hadisi şerif lafzı az, manası çok hadislerdendir. Müslümanlar yalnız bununla amel edebilse, dünya ve ahireti kurtarmalarına yeterdi. Çünkü İslam'ın bağı tamamıyla kuvvet bulur, aralarında muhabbet kökleşir, selamet ve saadet güneşi başları ucunda döner dururdu. İşte bu vasiyet ve telkinlere kulak vermediğinizden, bu baha biçilmez cevherlere hiç de kıymet vermediğinizden bir çoğumuz esaret altındadır, kurtulanlarda mesut olmayan bir hayat sürmektedir. Ondan geldik, ona döneceğiz. Hadisi şerifte sakınmamızla emrolduğumuz (zan) mücerret(yalnız) bir şüphe ve evham eseri kalplerde hasıl olan bir töhmet ve haksız itham demektir. Mesela bir kimsenim bir kadınla konuştuğunu gördüğü zaman kalbin çürümesi, fenalığa hayal etmesi, iyice bilme-

566 İmamı Nevevi, Riyazüs-salihin 1574 nolu hadis-i şerif. Bu hadisi şerif de Buhari ve Müslim ittifak etmiştir. Muttefakun aleyhtir. Buhari Kitabı'1 Edep 499. Sayfa, 5719 nolu hadis. Müslüm 32/6214 nolu hadis

den bir insana hırsız veya zinakâr sanması kötü huylardandır. Şeytanın hile ve iğvasıyla hasıl bir beladır. Bu gibi haller kalbe geldiğinde arkasına düşmez, hüküm vermezse af olunur. Hüküm verirse mesul olur. Kur'an'da mücerret (sadece) kalbe gelenlere, tam bir bilgi veya zannın doğruluğuna sahip olmayınca tabi olmayınız buyrulmuştur. Müslüman bilhassa kardeşine hüsnü zan ile emrolunmuştur. Tevil ve iyiye yormak mümkün olanları böyle yapmak vaciptir vesselam.

520-Yalanın fenalığı

عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ أَنَّهُ قَالَ : قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ جَبَانًا ؟ فَقَالَ : نَعَمْ ، فَقِيلَ لَهُ : أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ بَحِيلًا ؟ فَقَالَ : نَعَمْ ، فَقِيلَ لَهُ : أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ كَذَّابًا ؟ فَقَالَ : لَا

Safvan bin Süleym rivayet etti: Ya Rasulallah Müslüman korkak olur mu? denildi. Efendimiz buyurdu: Evet, yine denildi Müslüman cimri olur mu? yine Evet dedi. Tekrar denildi, Müslüman çok yalancı olur mu? Cevapta: Hayır olmaz buyurdu.⁵⁶⁷ Düşünenler için bunda büyük bir ibret vardır.

567 İmam-ı Malik, Muvatta (2/990) (19)/ (2/193); Beyhaki, Şuabu'l-İman. Ravi Safvan sahabe değil tabiindedir. Bu hadis Mürsel veya Mu 'dal hadistir.

521-Yalandan söz vermenin çocuklara bile yapılmayacağı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ بْنِ رَبِيعَةَ: أَمَا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تُعْطِيهِ شَيْئًا كُتِبَتْ عَلَيْكَ كَذِبَةٌ

Ravi Amir oğlu Abdullah radiyallahu anh dedi: Bir gün evimizde Rasulullah otururken validem (annem) gel sana vereceğim diye beni çağırdı. Efendimiz ne vermeği diledin? Buyurdu. Validem (annem) dedi: ona hurma vermek diledim. O vakitte efendimiz bu hadisi buyurdular, yani uyanık ol ki şüphesiz sen ona bir şey vermeyeydin üzerine bir yalan yazılırdı. Bunda da Müslümanların çok gafleti vardır. Çocuklara vaat edipte vermemek ona küçükten yalana alıştırmaktır, hem de onu bir emir üzere getirip de meyus etmek (ümitsizliğe düşürmek) yalan olmakla beraber gönlünü kırmaktır. Bu hallerden cidden sakınmalıdır. Sabilik devresi dikkat devridir.⁵⁶⁸

522-Muaz bin Cebel'e olan mühim vasiyetler

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ أَخَذَ بِيَدِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَشَى مِيلاً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَصِدْقِ الْحَدِيثِ وَوَقَائِ الْعَهْدِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ وَتَرْكِ الْخِيَانَةِ وَرَحْمِ الْيَتِيمِ وَحِفْظِ الْجَوَارِ وَكَطْمِ الْغَيْظِ وَلَيْنِ الْكَلَامِ وَبَدَلِ السَّلَامِ وَكُزُومِ الْإِمَامِ وَالتَّفَقُّهِ فِي الْقُرْآنِ وَحُبِّ الْأَخْرَةِ وَالْجَزَعِ مِنَ الْحِسَابِ وَقَصْرِ الْأَمَلِ وَحُسْنِ الْعَمَلِ وَأَنْتَهَاكَ أَنْ تَشْتَمَ مُسْلِمًا أَوْ تَصَدَّقَ كَاذِبًا أَوْ تَكْذِبَ صَادِقًا أَوْ تَعْصِيَ إِمَامًا عَادِلًا وَأَنْ تُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ يَا مُعَاذُ أذْكَرَ اللَّهُ عِنْدَ كُلِّ شَجَرٍ وَحَيٍّ وَأَخَذْتُ لِكُلِّ ذَنْبٍ تَوْبَةً السِّرِّ بِالسِّرِّ وَالْعَلَانِيَةَ بِالْعَلَانِيَةِ

Yemen Valisi Muaz radiyallahu anh dedi: Rasulullah efendimiz elimi tuttu bir mil yani yirmi dakika yürüdü sonra buyurdu: Ey Muaz sana evvela takvayı yani Allahtan korkup haramdan korunmakla vasiyet

568Ebu Davut, Sünen 43/4491; İbni Hacer Askalani, Mişkattü'l Mesabih 4/395; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 24/470, 15702 nolu hadis

ederim. 2-Doğru sözlü olmak, 3-Sözünde durmakla, 4-Emaneti sahibine vermekle, 5-Hıyaneti yani eğriliği terkle, 6-Öksüzlere acılamakla, 7-Komşu haklarını korumakla, 8-Öfkeni yutmakla, 9-Yumuşak sözlü olmakla, 10-Her gördüğüne selam vermekle, 11-İmam yani kendisine tabi olunan başbuğundan (başkanından) ayrılmamakla, 12-Kur'anı bilip amel etmekle, 13-Ahireti sevmek, 14-Hesaptan korkmakla, 15-Kısa emel, 16-Güzel amel ile vasiyet eylerim. Müslümana sövmekten, yalancıyı tasdik, doğru olanı yalancı çıkarmaktan, adil yöneticiye asi olmaktan, yeryüzünde fesat çıkarmaktan seni men ederim. Ey Muaz! Allah'ı her yerde zikret, hatırla, her günah için bir tövbe et. Gizli günahlara gizli, açık günahlara da aşikar tövbe eyle.⁵⁶⁹ Bu hadis de Cevamiul-Kelime'dir⁵⁷⁰, düşünenler bunda hazinelere nail olurlar vesselam.

**523-Ciddi tövbe, günahı temizlediği gibi
kötülükleri iyiliklere döndüreceği**

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ مُرْسَلًا أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ
أَرَأَيْتَ رَجُلًا عَمِلَ الذُّنُوبَ كُلَّهَا، فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْهَا شَيْئًا، وَهُوَ فِي ذَلِكَ لَمْ يَتْرُكْ حَاجَةً
وَلَا دَاجَةً إِلَّا آتَاهَا، فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ قَالَ: «فَهَلْ أَسَلِمْتَ؟» قَالَ: أَمَا أَنَا فَأَشْهَدُ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: «نَعَمْ، تَفْعَلُ الْخَيْرَاتِ،
وَتَتْرُكُ السَّيِّئَاتِ، فَيَجْعَلُهُنَّ اللَّهُ لَكَ خَيْرَاتٍ كُلَّهِنَّ»، قَالَ: وَغَدْرَاتِي وَفَجْرَاتِي؟ قَالَ:
«نَعَمْ» قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ، فَمَا زَالَ يُكَبِّرُ حَتَّى تَوَارَى

Tabiinden Cübeyr oğlu Abdurrahman hadis ravisini hafz ederek (düşürerek) dedi: Bir adam peygambere geldi dedi ki; bütün günahları işleyen ve bir şey bırakmayan insandan haber ver ki o nefsinin her arzusunu yaptı, küçük-büyük hepsini işledi. Şimdi bu insan için tövbe var

⁵⁶⁹Tirmizi, Sünen

⁵⁷⁰Cevamiul Kelim; Peygamberimizin bir özelliğidir. Az sözle çok mana ifade etmektir. Türkçemizde az ve öz konuşmak diye tabir edilir.

mıdır? Efendimiz buyurdu: Sen İslamı kabul ettin mi? dedi. Adam dedi ki: Ama ben şahadet ederim ki Allah'tan başka tapılacak yoktur, şüphesiz sen de Allah'ın Rasulü ve elçisisin. Efendimiz buyurdu: iyilikleri işle, kötülükleri terk et, Allah senin için yaptıklarının hepsini hayırlara çevirir. Bu Adam dedi: bütün günahlarımı, zınalarımı, bozduğum ahitlerimi (yeminlerimi), fıska fücurlarımı ha! Efendimiz buyurdu: Evet, bu adam Allah'ın lütfu ve keremine hayretle “Allahu Ekber” dedi. Devam üzere tekbir alıyordu. Nihayet gözden kayboldu.⁵⁷¹ Ne mutlu güzel bir hal kazanıp da ömrünün sonuna kadar ihlas üzere amel edenlere. *فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ* (Allah böylelerinin kötü hallerini iyiye çevirecektir.⁵⁷²) Ayeti bunlar hakkında nazil olmuştur. Allah'ın nimetleri ve lütuflarına hamd ederim. *الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ أَلْفَافِهِ وَالْأَيْهَةِ*

524-Kanaat ve Mevla'ya bağlanmak

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ انْقَطَعَ إِلَى اللَّهِ كَفَاهُ اللَّهُ كُلَّ مَوْنَةٍ وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ انْقَطَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَكَلَّهُ اللَّهُ إِلَيْهَا

İmran bin Husayn radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman Mevla'sına bağlanır, başkasından kesilirse; onun heder olmaktan kafi olur (korur), ummadığı yerden onu rızıklandırır. Bir kimse ki dünyaya bağlanır, Mevla'sından ayrılırsa Allah onu dünyasına teslim eder.⁵⁷³ Yani mihnet (sıkıntı) ve meşakkat içinde ömrü geçer, takdir olunandan başka bir şey eline geçmez. Dünya ve ahiretinde ziyana uğrayanlardan olur.

571 Heysemi, Mecma'uz-Zevaid; Hafız İbni Hacer, Emali'l-mutlaka, Taberani, Kebir ve Bezzar

572 Furkan Suresi 70

573 Münziri, Tergip ve Terhip 3/382; İbni Ebi'd-Dünya 26; Taberani, Evsat 3359; Beyhaki, Şuabu'l-İman 1076; İbni Hıbban

525-Göz yaşının şerefi

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِمِ أَتْقَى النَّارَ قَالَ: بِدُمُوعِ عَيْنَيْكَ فَإِنَّ عَيْنَا بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ لَا تَمَسُّهَا النَّارُ أَبَدًا

Erkam oğlu Zeyd radiyallahu anh dedi: Bir adam: -Ya Rasulallah ne ile ateşten sakınayım? dedi. Efendimiz: -Gözlerinin yaşıyla çünkü Allah korkusuyla ağlayan gözlere ebedi ateş isabet etmez buyurdu.⁵⁷⁴ Sallallahu aleyhi ve sellem.

526-Allah yolunda damlalar ve eserlerin faziletleri

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَأَثَرَيْنِ: قَطْرَةٌ دُمُوعٍ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَقَطْرَةٌ دَمٍ تُهْرَاقُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَمَّا الْأَكْرَبَانِ فَأَكْرَبُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَكْرَبُ فِي قَرِيصَةٍ مِنْ قَرَائِصِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Allah'a iki damla ve iki eser yani nişandan daha sevgili bir şey olmadı. O damlanın Allah korkusuyla gözden çıkan diğeri Allah yolunda akıtılan kan damlasıdır. Ama eserleri ki biri Allah yolunda Gazinin bedeninde kılıç, kurşun vesaire nişanı diğeri Allah'ın emirlerini ifada (yerine getirmede) hasıl olan(meydana gelen) eser ve nişandır.⁵⁷⁵ Ne mutlu hepsini toplayana.

574 İsbahani; İbni Ebi'd-Dünya; Dimyati, El-Metcerü'r-Râbiḥ 341

575 Münziri, Tergip ve Terhip 4/192; Tirmizi, Sünen 1669; Taberani, 8/280 (7918); İbni Adiy, Kamil 7/80

527-Selametin yolu

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا النَّجَاةُ قَالَ: أَمْسِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ،
وَلْيَسَعَكَ بَيْتُكَ، وَأَبِكْ عَلَى خَطِيئَتِكَ

Amir oğlu Ukbe radiyallahu anh dedi: Ya Rasulallah necat yani kurtuluş (sebebi) neyledir? dedim. Efendimiz cevapta buyurdu: Dilini tut, evinde otur, günahına ağla.⁵⁷⁶ Ne güzel.

528-Hüsnü zannın faydası

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِعَبْدٍ إِلَى النَّارِ،
فَلَمَّا وَقَفَ عَلَى شَفَعَتِهَا التَّفَّتَ فَقَالَ: أَمَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ إِنْ كَانَ ظَنِّي بِكَ لِحَسَنٍ، فَقَالَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ رُدُّوهُ أَنَا عِنْدَ حُسْنِ ظَنِّ عَبْدِي بِي

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Allah bir kulun cehenneme götürülmesini emreder. Ne zaman cehennemin kenarına durdurulunca arakasına bakıp dedi: Vallahi Ey Allah'ım şüphesiz sana karşı zannım (kanaatim) güzeldi. Bunun üzerine Allah Teala meleklerine, çevirin emri verdi, “ben kulumun zannı üzereyim” buyurdu.”⁵⁷⁷ Efendimiz diğer hadislerinde “Hüsnü zan (güzel kanaatin) Allah’a kulluğun güzelliğindedir. Allah’a hüsnü zan üzere olmağa çalışınız” buyurmuştur.

576Tirmizi, Sünen 2406; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 4/148 (17467); Beyhaki ve İbni Ebi'd-Dünya, Tirmizi Hadis Hasen demiştir.

577Ahmet bin Hanbel, Müsnet; İbni Hıbban; Beyhaki

529-Dünya ve ahireti içine alan dua

أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَقُولُ حِينَ أَسْأَلُ رَبِّي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي فَإِنَّ هَؤُلَاءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتَكَ

Müslim'in Ebu Malik'ten, o da babasından rivayet eylediği bir hadiste; Bir adam Peygambere geldi Ya Rasulallah Allahtan istediğim zaman ne diyeyim dedi. Efendimiz şu duayı okumasını talim buyurdu: “Allahümme’ğfirli verhamni ve afini verzukni”⁵⁷⁸ şüphesiz bu kelimeler senin için dünyanı ve ahiretini toplar dedi.⁵⁷⁹ Allah’a Hamdolsun

530-Ehli belayı (bela sahibini) gördüğünde ne demeli?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ رَأَى صَاحِبَ الْبَلَاءِ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَاقَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا، لَمْ يُصِبْهُ ذَلِكَ الْبَلَاءُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman bela sahibini gördüğünde şu Hamdi yaparsa, o bela bu müslümana isabet etmez.⁵⁸⁰ Elhamdülillahi’llezi afeni mim’ebteleke bihi ve faddaleni ala kesirin mimmen halaka tefdilen Manası: Sana verdiği beladan bana afiyet veren ve beni yarattıklarından birçoklarına karşı üstün kılan Allah'a hamd olsun.

578 Anlamı: Allah’ım, beni bağışla, bana merhamet et, rızânı kazandıracak işler yaptır ve bana hayırlı rızık ver.

579 Müslim, Zikir 36 (2697); İbni Mace, Sünen 3115

580 Tirmizi, Sünen 48/3431; Suyuti, Camiu’s-Sağır 8667

531-Musibet Derece Yükseltir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُونُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ الْمَنْزِلَةُ فَمَا يَبْلُغُهَا بِعَمَلٍ فَمَا يَزَالُ يَنْتَلِيهِ بِمَا يَكْرَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ إِيَّاهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz bir müslüman için Allah katında bir makamı olurda o kimse ameli ile o menzileye (makama) ulaşamaz. O zaman Allah onu sevmediği belalarla imtihan eder, nihayet o makama onu ulaştırır.⁵⁸¹ Akıllı olan, gelen belaya sabredip, sızlanmamalıdır.

532-Belalar hataların kefaretidir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حَزَنٍ وَلَا أَدَى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشُّوْكَهُ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Yorgunluk, sürekli hastalık, tasa, keder, sıkıntı ve gamdan, ayağına batan dikene varıncaya kadar müslümanın başına gelen her şeyi, Allah, onun hatalarını bağışlamaya vesile kılar.⁵⁸² Akıllı bunları bilmeli, Mevla'nın lütuf ve kahrını hoş görmelidir vesselam.

581 Ebu Ya'la; İbni Hibban; Hakim

582 Buhari, Hastalar kitabı, Hastalıkların kefareti babı 5/2137 (5318). İbni Mace, Sünen. Bu hadis Muttefakun aleyhtir. Buhari ve Müslim sahih olduğu hakkında ittifak etmiştir.

533-Hastalık Müslümanı temizler

عَنْ أُمِّ الْعَلَاءِ قَالَتْ عَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَرِيضَةٌ، فَقَالَ: أَبْشِرِي يَا أُمَّ الْعَلَاءِ، فَإِنَّ مَرَضَ الْمُسْلِمِ يَذْهَبُ اللَّهُ بِهِ خَطَايَاهُ، كَمَا تَذْهَبُ النَّارُ خَبَثَ الْفِصَّةِ

Ümmü'l-Ala583 dedi: Hastalığımda Efendimiz benim hatırımı sorup ziyaret etti, buyurdu ki; Ey Ümmü'l-Ala! Şüphesiz hastalığı sebebiyle Allah Müslümanın günahlarını; ateş, gümüşün kirini giderdiği gibi giderir.⁵⁸⁴

534-Gözleri görmeyenin mükafatı cennettir

عَنْ أَنَسٍ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ عَنِ جِبْرِيلَ عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ يَا جِبْرِيلُ مَا كَوَّابُ عَبْدِي إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَهُ إِلَّا النَّظَرَ إِلَى وَجْهِهِ وَالْجَوَارِ فِي دَارِي قَالَ أَنَسُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكُونَ حَوْلَهُ يَرِيدُونَ أَنْ تَذْهَبَ أَبْصَارُهُمْ

Enes, Rasulullah Efendimizden o da Cebrail'den o da Allah Teâlâ'dan rivayet eyledi, Allah buyurdu: Kulumun gözlerini aldığım vakitte sevap ve mükafatı ancak yüzüme nazar ve saraydan evimde bana komşuluktur. Enes dedi: Vallahi Rasulullahın ashabını gördüm etrafında ağlıyorlar ve gözlerinin gitmesini diliyorlardı.⁵⁸⁵ Allah hepsinden razı olsun.

583 Sahabeden Hizam bin Hakim'in halasıdır.

584Ebu Davut, Sünen 3092; Taberani 25/141 (340)

585 Taberani, Evsat

535-Hastadan dua istemelidir

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : غُودُوا الْمَرْضَى ، وَرُؤِهِمْ قَلِيدٌ عُوا لَكُمْ ، فَإِنَّ دَعْوَةَ الْمَرِيضِ مُسْتَجَابَةٌ ، وَذَنْبُهُ مَغْفُورٌ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Ey Müslümanlar! Hastaları ziyaret ediniz, sizin için dualarını isteyiniz. Şüphesiz hastanın duası makbul, günahı mağfurdur (affedilmiştir)⁵⁸⁶ Allah'ın nimetlerine hamdolsun.

536-Hastadan dua istemelidir

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ أَيُّمَا مُسْلِمٍ دَعَا بِهَا فِي مَرَضِهِ أَرْبَعِينَ مَرَّةً، قَمَاتَ فِي مَرَضِهِ ذَلِكَ، أُعْطِيَ أَجْرَ شَهِيدٍ، وَإِنْ بَرَّأَ بَرَّأَ وَقَدْ عُفِرَ لَهُ جَمِيعُ ذُنُوبِهِ

Said bin Malik rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Yunus'un balık karınında şu duasını La ilahe illa ente Sübhaneke inni küntü mine'z-zalimin hangi müslüman kırk kere okurda, ölürse şehit sevabı verilir. Eğer afiyet bulursa bütün günahları bağışlanır.⁵⁸⁷

537-Sağlıklı vakitteki sadaka efdal olması

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَأَنْ يَتَصَدَّقَ الْمَرْءُ فِي حَيَاتِهِ وَصِحَّتِهِ بِدِرْهَمٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ عِنْدَ مَوْتِهِ بِمِائَةِ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Allah'a yemin ederim ki kişinin sağlığında vermiş olduğu bir dirhem sadakası, ölümü vaktindeki yüzden (yüz sadakadan) hayırlı ve sevabı çoktur.⁵⁸⁸ Çünkü yaşamasından ümidi kesilmiştir.

586 Taberani, Evsat; Kenzu'l-Ummal 25147

587 Hakim, Müstedrek; Ebu Davut; İbni Hibban

588 Ebu Davut, Sünen; İbni Hibban

538-Geçmiş musibetlere istircanın⁵⁸⁹ fazileti

فَاطِمَةُ بِنْتُ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أُصِيبَ بِمُصِيبَةٍ فَذَكَرَ مُصِيبَتَهُ
فَأَحَدَتْ إِسْتِرْجَاعًا وَإِنْ تَقَادَمَ عَهْدُهَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَهُ يَوْمَ أُصِيبَ

Hazreti Hüseyin'in kızı Fatıma babasından rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman eski zamanda geçirmiş olduğu musibeti hatırlayıp da “inna lillah ve inna ileyhi raciun” derse, Allah ona müptela (imtihan) olduğu günde verdiği sevap gibi ecir ve sevap yazar.⁵⁹⁰ Allah'a hamdolsun.

539-Cenazeyi gusül ve defnin faziletleri

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ غَسَلَ مَيِّتًا وَكَفَّنَهُ وَحَنَطَهُ
وَحَمَلَهُ وَصَلَّى عَلَيْهِ وَلَمْ يُفْشِرْ عَلَيْهِ مَا رَأَى خَرَجَ مِنْ خَطِيئَتِهِ مِثْلَ مَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kim bir ölüyü yıkar, kefenler, kefenine güzel koku saçar, cenazesini taşır, namazını kılar ve onun üzerinde gördüğü özel durumları yaymazsa, anasından doğduğu gibi hatalarından arınmış olur.⁵⁹¹ Ne mutlu

589 İstirca: Musibet anında “inna lillah ve inna ileyhi raciun” demek.

590 İbni Mace, Sünen 1600; İbni Ebu Şeybe, Müsnet 790

591 İbni Mace, Cenaiz 8

540-Cenaze hakkında hüsnü şahadetin affolunmasına sebep olacağı

عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا مَاتَ الْعَبْدُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مِنْهُ شَرًّا وَيَقُولُ النَّاسُ فِيهِ خَيْرًا قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ قَدْ قَبِلْتُ شَهَادَةَ عِبَادِي عَلَى عَبْدِي وَعَفَرْتُ لَهُ عِلْمِي فِيهِ

Amir bin Rabia rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir insan öldüğünde insanlar onu iyiliğine şahadet etse-halbuki Allah onun şer-rini biliyor-Allah Teala meleklerine der ki: kullarımın bu kulum üzere şahadetlerini muhakkak kabul ettim. Onun için bildiklerimi de bağışladım.⁵⁹² Allah Teâlâ'nın karşılıksız iyiliklerine ve ihsanına hamd ederim.

541-Cenazede eski fena adetlerin men edildiği

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَيْسَ مِنَّا مَنْ صَرَبَ الْخُدُودَ ، أَوْ شَقَّ الْجُيُوبَ ، أَوْ دَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Musibetin vukuunda (meydana geldiğinde) yüzlerini, dizlerini döven; yakalarını yırtan; cahiliye zamanında olduğu gibi yakınlarla deyişler söyleyen bizden değildir.⁵⁹³ Kazaya rıza, emre teslim olmalıdır.

592 Bezzar, Müsnet 3800 numaralı hadis

593 **Buhari**, Kitabu'l-Cenaiz, 3. Cilt, bab 35, hadis no: 53, sayfa 1220; **Müslim**, Kitabu'l-ıman, 1. Cilt, bab 44, sayfa 408 (165/103); Hadis için Muttefakun aleyh denmiştir. Ayrıca bu hadis Tirmizi, Nesai, İbni Mace'de Kitabu'l-Cenaiz'de geçmektedir.

542-Ölünün kemiğini kırmak haramdır

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَسَرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكْسَرِهِ حَيًّا

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ölünün kemiğini kırmak, dirinin kemiğini kırmak gibidir.⁵⁹⁴ Bu durumdan sakınmak vaciptir.

543-Kabre basmak yasaktır

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَأَنْ أَطَأَ عَلَى جَمْرَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَطَأَ عَلَى قَبْرِ مُسْلِمٍ

Abdullah İbni Mesut radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Yemin ederim ateş koru üzere basmam, bir müslüman kabri üzere basmamdan daha sevimlidir.⁵⁹⁵

544-Allah'ın rahmet ve kereminin bolluğu

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَخْرُجُ لِابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةُ دَوَابِنَ، دِيْوَانٌ فِيهِ الْعَمَلُ الصَّالِحُ، وَدِيْوَانٌ فِيهِ الذُّنُوبُ، وَدِيْوَانٌ فِيهِ النَّعْمُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ، فَيَقُولُ اللَّهُ لِأَصْغَرِ نِعْمَةٍ خُذِي كَمَنْكَ مِنْ عَمَلِهِ الصَّالِحِ، فَتَسْتَوْعِبُ عَمَلَهُ الصَّالِحَ كُلَّهُ، ثُمَّ تَنْحَى وَتَقُولُ: وَعِزَّتِكَ مَا اسْتَوْفَيْتُ. وَتَبْقَى الذُّنُوبُ وَالنَّعْمُ، فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَرْحَمَ عَبْدًا قَالَ: يَا عَبْدِي، قَدْ صَاعَفْتُ لَكَ حَسَنَاتِكَ وَتَجَاوَزْتُ عَنْ سَيِّئَاتِكَ وَوَهَبْتُ لَكَ نِعْمِي

Enes radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet gününde Adem oğlu için üç defter çıkarılır; birinde iyi amelleri, diğerinde günahları, öbüründe de Allah'ın verdiği nimetler vardır. Şimdi Allah, nimetler defterinden en küçük bir nimete, ameli salihden bedelini

⁵⁹⁴ Ahmet bin Hanbel, Müsnet 24739; Ebu Davut, Sünen 3207; İbni Mace, Sünen 1616/1320; Ebu Nuaym, Hilye 7/103

⁵⁹⁵ Taberani, Kebir; İbni Ebi Şeybe, Musannif 11773 nolu hadis. İbni Mace, Sünen de ise buna benzer bir hadis vardır.

al diye emreder, bütün ameli salihî alır çekilir ve der ki: Ey Allah'ım yüceliğine yemin ederim, karşılığımı tam alamadım, ameli salih gitti, günah ve nimet defterleri kaldı. Şu halde Allah bir kulunu bağışlamak dilediğinde Ey kulum; sevaplarını katladım, günahlarından geçtim, nimetlerimi de sana bağışladım buyurur.⁵⁹⁶ Allah'ın lütuf ve nimetlerine hamdolsun.

545-Şefa'at, Allah'ın ümmeti hakkında Efendimizi razı kılması

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا زَالَ أَشْفَعُ لِأُمَّتِي حَتَّى يُنَادِيَ رَبِّي
تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا مُحَمَّدُ فَأَقُولُ أَيْ رَبِّ رَضِيتُ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ümmetim için o kadar devamlı şefa'at ederim ki, Rabbim bana nida edip buyurur: Ey Muhammed! Hoşnut oldun mu? Şimdi bende derim: Ey Rabbim razı oldum.⁵⁹⁷ Elhamdülillah

546-Cennette suret çarşısı olduğu

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَسُوقًا، مَا فِيهَا شِرَاءٌ
وَلَا بَيْعٌ إِلَّا الصُّورَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَإِذَا اشْتَهَى الرَّجُلُ صُورَةً دَخَلَ فِيهَا وَفِي
حَدِيثِ جَابِرٍ: فَمَنْ أَحَبَّ صُورَةً مِنَ الرَّجُلِ أَوْ امْرَأَةٍ دَخَلَ فِيهَا

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz cennette çarşı vardır, orada alışveriş yok; ancak erkekler ve kadınlar suretleri vardır. İnsan herhangi bir sureti arzu eder ve reverse derhal o şekle girer.⁵⁹⁸ Bu hadisi şeriften anlaşılır ki dünyada melek ve cinne verilen istedikleri surete girmek kudret ve hassası (özelliliği) cennette insanlara ihsan buyurulacaktır.

⁵⁹⁶Bezzar, Müsnet 3444

⁵⁹⁷Bezzar 638; İbni Huzeyme, Tevhit 2/673; Taberani, Evsat 2062; Ebu Nuaym, Hilye 3/179

⁵⁹⁸Tirmizi, 2550; Abdullah bin Ahmet, Zevaid-i Müsnet 1343; İbni Ebi Şeybe, Musannef 33971; Ebu Ya'la, Müsnet 268; Taberani, 2/340

547-Cennet ehli kadınların nur ve ziyaları

عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ النِّسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَشْرَقَتْ لَمَلَأَتِ الْأَرْضَ رِيحَ مِسْكِ وَلَا ذَهَبَتْ ضَوْءَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ

Said bin Amir rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Eğer cennet ehli kadınlarından bir hatun kendini dünyada gösterseydi yeri misk kokusu ile doldurur, güneş ve ayın ziyalarını (ışığı) da giderirdi.⁵⁹⁹ Karşılıksız iyilikleri için Allah'a hamdolsun.

548-İnsana önce namazdan sorulacaktır

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ بِصَلَاتِهِ، فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kul evvela namazdan hesaba çekilir, eğer namazı güzel olursa muhakkak kurtulur. Eğer namazı fasit olursa aldanır ve ziyan eder.⁶⁰⁰ Allah'ım beni hesabı kolay olanlardan eyle.

549-Gece namazı kılamayan gündüz kılabilir mi?

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا لَمْ يُصَلِّ مِنَ اللَّيْلِ، مَنْعَهُ مِنْ ذَلِكَ نَوْمٌ أَوْ وَجَعٌ، صَلَّى مِنَ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رُكْعَةً

Aişe validemiz buyurdu: Efendimiz gece namazını uyku veya bir ağrı dolayısıyla kılamadığı zaman, gündüz on iki rekat kılardı. Ömer el-Faruk hadisinde, Geceleyn virdini okumayan öğle ile sabah aralığında okursa gece okumuş gibidir buyrulmuştur.⁶⁰¹

599 Taberani; Bezzar

600 Ebu Davut, Sünen 864; Tirmizi, Sünen 413; Nesai, Sünen 465

601 Nesai, Sünen 1/255, 1788; Müslim, Sahih-i Müslim 746

550-Öğle namazında son sünnetin dört kılınması

عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ رَكَعَ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعًا بَعْدَهَا حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى النَّارِ قَالَ عَنْبَسَةُ فَمَا تَرَكَتُهُنَّ مُنْذُ سَمِعْتُهُنَّ

Ümmü Habibe validemiz rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman öğle namazından evvel dört, sonra da dört rekat kılsa Allah Teâlâ onu ateşe haram kılar.⁶⁰² Anbese⁶⁰³: İşittiğimden beri bunları terk etmedim demiştir.

551-Oruç kul haklarına verilmeyecektir

عَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحَاسِبُ اللَّهُ تَعَالَى عَبْدَهُ وَيُؤَدِّي مَا عَلَيْهِ مِنَ الْمَظَالِمِ مِنْ عَمَلِهِ حَتَّى لَا يَبْقَى لَهُ إِلَّا الصَّوْمُ فَيَتَحَمَّلُ اللَّهُ تَعَالَى مَا بَقِيَ عَلَيْهِ مِنَ الْمَظَالِمِ وَيُدْخِلُهُ بِالصَّوْمِ الْجَنَّةَ

İbni Uyeyne'den: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet gününde Allah kulunu hesaba çeker, üzerinde bulunan kul haklarını amelinden eda eder. Orucundan başka ameli kalmayınca kalan hakları kendi lütfundan öder. O kulu orucu ile (sebebiyle) cennete sokar.⁶⁰⁴ Lütufları ve nimetleri sebebiyle Allah'a hamdolsun

602Nesai, Sünen 1811

603Emevî Halifesi Hişâm b. Abdülmelik'in Endülüs valisi

604Beyhaki, Begavi, Şerhu's-Sünne 60/ 224

552-Efendimizin Şaban ayını oruçlu geçirmesi ve sebebi

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ أَرَكَ تَصُومُ شَهْرًا مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ؟ قَالَ: ذَلِكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ، وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَأَحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ

Zeyd oğlu Usame dedi: Ya Rasulallah Şaban'da oruçlu olduğun kadar diğer aylarda oruçlu olduğunı görmüyorum. Efendimiz buyurdu: O Recep ile Ramazan aralığında bir aydır ki insanlar ondan gaflettedirler. O bir aydır ki ameller Alemlerin Rabbisine bu ayda arz olunur da ben oruçlu iken amelimin kaldırılmasını (yükseltilmesini) severim.⁶⁰⁵ Fırsatı kaçırmamalı bu sünnetle de amel edilmeye çalışılmalıdır vesselam.

553-İlahi yardımın zayıflarla olacağı

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّمَا يَنْصُرُ اللَّهُ هَذِهِ الْأُمَّةَ بِصَلَاتِهِمْ، بِدَعْوَتِهِمْ وَصَلَاتِهِمْ، وَإِخْلَاصِهِمْ

Sad bin Ebi Vakkas rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah bu ümmete acizlerin duaları, namazları, ihlasları sebebiyle ancak yardım eder.⁶⁰⁶

605Nesai, Sünen 2357; Ahmet Bin Hanbel, Müsnet 21753; Münziri, Tergip ve Terhip 2/130

606Nesai, Sünen 3178

554-Altın yüzük

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّهُ كَانَ فِي يَدِكَ جِمْرَةٌ مِنَ النَّارِ

Ebu Said el-Hudri dedi: Efendimize Bahreyn veya Necran bölgesinden bir adam geldi, selam verdi, selamına karşılık vermedi. Bu adam ipekten maşlah⁶⁰⁷ giyerdi, parmağında altın yüzük vardı. Bunları çıkardı selam verdi, Peygamber Efendimiz selamını kabul eyledi. Sonra o kişi dedi ki: Ya Rasulallah az önce geldim, sen benden yüz çevirdin. O zaman efendimiz bu hadisi söyledi. Yani “Şüphesiz elinde ateşten bir kor vardı onun için iltifat etmedim⁶⁰⁸” buyurdu.

555-Erkek evladı olmayan çok sadaka verip çok istiğfar edecektir

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا رَزَقْتُ
وَلَدًا قَطُّ وَلَا وَلَدًا لِي قَالَ فَأَيُّنَ أَنْتَ مِنْ كَثْرَةِ الْإِسْتِغْفَارِ وَكَثْرَةِ الصَّدَقَةِ تُرْزَقُ بِهَا قَالَ
فَكَانَ الرَّجُلُ يُكْثِرُ الصَّدَقَةَ وَيُكْثِرُ الْإِسْتِغْفَارَ قَالَ جَابِرٌ فَوَلَدَ لَهُ تِسْعَةَ ذُكُورٍ

Cabir hazretleri dedi: Medineli bir erkek geldi, Ya Rasulallah geçmiş zamanda bir oğul ile merzuk (bahtiyar) olmadım, çocuğum da yok dedi. Efendimiz buyurdu: istiğfarı çok yap, sadakayı çok ver, evlatla merzuk (bahtiyar) olursun. O kimse çok sadaka verir, çok istiğfar ederdi. Cabir dedi ki: bu adamdan dokuz tane erkek çocuk meydana gelmiştir.⁶⁰⁹

607 Maşlah: Daha çok Arapların ileri gelenlerinin giydiği, bütün vücudu örten uzun ve kolsuz üstlük, harmani. Meşlah da deniyor

608 Nesai, Sünen 5188

609 İbni Arrak el-Kinani, Tenzihü’ş-Şeria 2/143

**556-Ahir zamanda fitne ve belaların
çokluğundan ölüm isteneceği**

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَخْتَلِفُونَ
إِلَى الْقُبُورِ فَيَضُمُونَ بَطُونَهُمْ عَلَيْهِ يَقُولُونَ وَدِدْنَا لَوْ كُنَّا صَاحِبُ هَذَا الْقَبْرِ قِيلَ يَا
رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَكُونُ قَالَ لِشِدَّةِ الزَّمَانِ وَكَثْرَةِ الْبَلَايَا وَالْفِتَنِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İnsanlar üzere bir zaman gelir ki kabirlere giderler, karınlarını kabir üzere koyup derler ki: Ne olaydı şu kabrin sahibi biz olaydık da sevineydik. Denildi ki; Ya Rasulallah nasıl olur bu! Efendimiz buyurdu: zamanın şiddetinden, belaların, fitnelerin çokluğundan ileri gelir.⁶¹⁰ Ey Rabbimiz; bizi belalardan, fitnelerden sakla Amin.

**557-Gençlerin başkan ve önder olmalarından
Allah'a sığınmak**

عَنْ سَعْدِ بْنِ سُمَيَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَتَعَوَّذُ مِنْ إِمَارَةِ الصَّبِيَّانِ وَالسُّفَهَاءِ
فَقِيلَ لَهُ مَا أَيْهُ ذَلِكَ قَالَ تُقَطِّعُ الْأَرْحَامَ وَيُطَاعُ الْمُغْوَى وَيُعْصَى الْمُرْشِدَ

Sad bin Suman radiyallahu anh dedi; Ebu Hureyre'yi işittim çocukların, sefihlerin (bayağı insanların) başkan olmalarından Allah'a sığındı. Bu halin alameti nedir? denildi, Ebu Hureyre buyurdu: akrabalık bağları kopar, sılayı rahim yapılmaz olur, azdırcılara (yoldan çıkanlara) itaat, doğru yolu gösterenlere isyan olunur.⁶¹¹ Biz de böyle bir devre ulaşmaktan Mevla'mıza sığınalım vesselam.

610Nesai, Sünen

611 Buhari, el-Edebul-Müfret

558-Efendimizin çok yaptığı duası

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكثِرُ أَنْ يَدْعُو
(اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصِّحَّةَ وَالْعِقَّةَ وَالْأَمَانَةَ وَحُسْنَ الْخُلُقِ وَالرِّضَى بِالْقَدْرِ)

Abdullah bin Ömer buyurdu: Şüphesiz Rasulullah şu duayı sık okurdu “Allahümme inni eselüke’s-Sihhate ve’l-iffete ve’l-Emanete ve husne’l-huluka ve’r-rıda bi’l-kader.”⁶¹² Manası: Allah’ım, Senden, sağlıklı olmayı, namuslu yaşamayı, emaneti gözetmeyi, güzel ahlakı ve kaderden razı olmayı istiyorum. Devam olunan dualar arasına bunu da sokmalıdır vesselam.

559-Kuşluk namazından sonra yapılması sünnet olan dua

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ الصُّحَى ثُمَّ قَالَ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ
أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ حَتَّى قَالَهَا مِائَةً مَرَّةً

Aişe validemiz dedi: Efendimiz kuşluk namazını kıldı, şu duayı yüz kere okudu: Allahümme’ğfiri ve tüb aleyye inneke ente’t-Tevvabu’r-Rahim.⁶¹³

612 Buhari, el-Edebul-Müfret

613 Buhari, el-Edebul-Müfret 483/619; Nesai, Kübra 9935

**560-Aişe validemize öğretilen toplu
ve kısa dualar**

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أُصَلِّيُ وَلَهُ حَاجَةٌ فَأَبْطَأْتُ عَلَيْهِ قَالَ يَا عَائِشَةُ عَلَيْكَ بِجَمَلِ الدُّعَاءِ وَجَوَامِعُهُ فَلَمَّا انصرفت قلت يا رسول الله وما جمَلُ الدُّعَاءِ وَجَوَامِعُهُ قَالَ قُولِي: اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَاجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ اَعْلَمْ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَاجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ اَعْلَمْ، وَاَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ اِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ اَوْ عَمَلٍ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ اِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ اَوْ عَمَلٍ، وَاَسْأَلُكَ مِمَّا سَأَلْتَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِمَّا تَعُوْذُ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَا قَضَيْتَ لِي مِنْ قَضَاءٍ فَاَجْعَلْ عَاقِبَتَهُ رُشْدًا

Aişe validemiz buyurdu: Efendimiz odama girdi işi varmış, ben de namaz kılıyordum, geciktim. Buyurdu: Ey Aişe! Duaların kısa ve toplu olanlarına devam et. Ben vazifemi bitirince dedim Ya Rasulallah duanın kısa ve cemiyetli olanı nedir? Efendimiz buyurdu şu duayı oku.614 Allahümme innî es-elüke minel hayri küllihî âcilihî ve ecilihî mâ alimtü minhü ve mâ lem a'lem. Ve euzü bike mineşşerri küllihî âcilihî ve âcilihî mâ alimtü minhü ve mâ lem a'lem. Ve es-elükel cennete ve mâ karrabe ileyhâ min kavlin ev amel. Ve euzü bike minennâri ve mâ karrabe ileyhâ min kavlin ev amel. Ve es-elüke minel hayri mâ se-eleke abdüke ve rasulüke Muhammedün sallallahu aleyhi ve sellem. Ve esteîzüke mim-mesteâzeke minhü abdüke ve rasulüke Muhammedün sallallahu aleyhi ve sellem. Ve es-elüke mâ kadayte lî min emrin en tec-ale âkibetehü raşedâ.⁶¹⁵ Dualar listesine konulsun.

614Buhari, el-Edebul-Müfret 639 ; İbni Mace 3846; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 25138

615 Türkçe anlamı: (Allah'ım! Kuşkusuz ben acil olsun ertelenmiş olsun, bildiğim ve bilmediğim bütün hayırları senden isterim. Acil olsun ertelenmiş olsun, bildiğim bilmediğim bütün şerlerden kuşkusuz sana sığınırım. Allah'ım! Kuşkusuz ben senden kulun ve peygamberin olan Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in istemiş olduğu şeylerin hayrını senden ister, kulun ve peygamberin olan Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sığınmış olduğu şeylerin şerrinden de sana sığınırım. Allah'ım! Kuşkusuz ben senden Cennet'i ve ona yaklaştıran söz ve fiilleri ister, Cehennem 'den ve ona yaklaştıran söz ve fiillerden sana sığınır ve benim için verdiğin her hükmün hayrını senden isterim.)

561-İslami vazifeler

عَنْ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يُقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ رَجُلًا مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ وَلَكِنْ تَفَسَّحُوا وَتَوَسَّعُوا

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Müslümanlar sizden biriniz bir insanı yerinden kaldırıp da onun yerine oturmasın. Fakat genişlik verin, ona da yer açmaya çalışın. Bunlar bize bir edep dersi veriyor. Meclis de pek çok görülür ki büyük gelince küçük yerini terk eder. O büyük kişi buna meydan vermemelidir.⁶¹⁶

562-İslami vazifeler

عَنْ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ اثْنَيْنِ إِلَّا بِإِذْنِهِمَا

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir meclise varan insan için, iki kişi arasına izinsiz oturmak helal olmaz.⁶¹⁷ Bunda da hatalarımız çok görülür, kulaklarımıza küpe olmalı da terbiyesizliğe meydan vermemelidir vessalam

616Buhari ve Müslim bu hadisin sahih olduğunda ittifak etmişlerdir. Muttefakun aleyhtir. Müslim, Sahih-i Müslim 2177; Buhari 6270

617Buhari, el-Edebul-Müfret; Tirmizi, Sünen 2752; Ebu Davut, Sünen 43/ 4845

563-İslami vazifeler

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ فَكُفُّوا صَبِيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَتْ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَخَلَوْهُمْ وَأَغْلِقْ بَابَكَ ، وَأَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ وَأَطْفِئِ مِصْبَاحَكَ وَأَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ ، وَأَوَكِ سَقَاءَكَ وَأَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ وَخَمِّرِ إِيَّاءَكَ وَأَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ ، وَلَوْ تَعَرَّضَ عَلَيْهِ شَيْئًا

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Akşam alaca karanlık olunca çocuklarınızı dışarı çıkmaktan men ediniz. Şüphesiz şeytanlar o vakitte dağılırlar. Fakat bir saat geçince onları bırakmanızda zarar yoktur. Ey müslüman kapını besmele ile kapat, sürgüle. Lambanı besmele ile söndür. Su tulumunu besmele ile bağla. Kapılarını besmele ile ört veya üzerine uzunluğuna bir şey koy ki cinlerin zararından mahfuz kala (korunmuş ola).⁶¹⁸ Bunlar hep bir terbiye dersidir, ihmal olunmasın.

564-İslami vazifeler

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : أَلْتَقَاؤُكُمْ مِنَ الشَّيْطَانِ ، فَإِذَا تَقَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ : هَا صَحِكَ الشَّيْطَانُ

Ebu Hureyre radiyallahu rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Esnemek şeytandır. Sizden biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar onu geri çevirsin. Şüphesiz sizden biriniz haaa dediğinde, (yani esnediğinde) şeytan güler.⁶¹⁹ Bu da edep dersidir.

618Buhari ve Müslim bu hadisin sahih olduğunda ittifak etmişlerdir. Muttefakun aleyhtir.

619Buhari

565-Bir köpeğe merhametle bir fahişenin bağışlanması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عُفِرَ لِامْرَأَةٍ مُومِسَةً، مَرَّتْ
بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكِيٍّ يَلْهَثُ، قَالَ: قَدْ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، فَنَزَعَتْ حُفَّهَا، فَأَوْثَقَتْهُ
بِخِمَارِهَا، فَنَزَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ، فَعُفِرَ لَهَا بِذَلِكَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir zina eden kadın mağfiret olundu. O fahişe bir kuyu başında susuzluktan ölüme yaklaşmış, solumakta olan bir köpeğe uğradı. Mestini çıkardı, yaşmağı ile bağladı, kuyudan suyu aldı, köpeği kandırdı. Bu yaptığı işle o mağfiret olundu.⁶²⁰ Bunda da düşünenler için ibret dersi vardır.

566-Müslümanlar Efendimizi nefislerinden ziyade sevecekler

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِشَامٍ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ أَخَذَ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ
الْخَطَّابِ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي،
فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ
مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: فَإِنَّهُ الْآنَ، وَاللَّهِ، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْآنَ يَا عُمَرُ

Hişâm oğlu Abdullah dedi: Biz Rasulullah ile beraberdik, Ömer'in elini tutmuştu, Ömer dedi: Ya Rasulullah şüphesiz sen nefsimden başka her şeyden daha sevgilisin. Efendimiz: olamaz, nefsim elinde olana yemin ederim sana nefsimden de ben sevgili olacağım. Şimdi Ömer dedi: Vallahi şimdi sen bana nefsimden daha ziyade sevgili oldun. Efendimiz buyurdu: Ey Ömer şimdi üzerine vacip olanı söyledin, imanın kemal buldu.⁶²¹

620Buhari, Sahihi Buhari 3321; Müslim 2245

621Buhari, Sahihi Buhari 6632

567-Seyyidü'l-istiğfar

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ يَقُولَ (اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ) قَالَ وَمَنْ قَالَهَا مُوقِفًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهَا قَبْلَ أَنْ يُمْسَى وَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ فَهُوَ مُوقِفًا بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ

Şeddat bin Evs radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: İstiğfarın büyüğü şu duadır. “Allahümme ente Rabbi lâ ilahe illâ ente halaktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve vâ’dike mes’tetâtü euzü bike min şerri mâ sanâtü ebû’ü leke bi-nîmetike aleyye ve ebû’ü bizenbî fağfirlî feinnehû lâ yağfiruz-zünûbe illâ ente⁶²²”. Kim ki sevap kastederek, ihlasla bunu okuyup, akşam olmadan ölse, cennet ehлиндendir. Geceleyin okur da sabahlamadan ölse, yine cennet ehлиндendir.⁶²³ Akşam-sabah namazlarından sonra okumalıdır. Asla ihmal etmemelidir. Bu hadisin metni daha önce geçmiştir.

568-Dünyada insan, bir garip veya geceleyen yolcu gibi olmalıdır

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَنْكِبِي فَقَالَ: (كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ) وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ. وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ

Abdullah bin Ömer buyurdu: Rasulullah omuzumu tuttu ve buyurdu: (Dünyada sen bir garip gibi veya bir yolun geçeni yani yolcu, misafir gibi ol.) Asla gönül verme, teveccüh ve ikbalin (isteğin) ahiret olsun.

622 Allah’ım! Sen benim Rabbimsin! Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Beni sen yarattın. Ben Senin kulunum; gücüm yettiği kadarıyla Senin ahdin ve va’din üzere bulunuyorum. Yaptığım fenalıkların şerrinden Sana sığınırım. Üzerimde olan nimetlerini itiraf ederim; günahımı da itiraf ederim. Beni bağışla; çünkü Senden başka hiçbir kimse günahları bağışlamaz.

623 Buhari, Deavat 2; Nesai 50/5522; İbni Hıbban, Sahih; Taberani, Dua kitabı 313

Nasıl ki garibin kalbi vatanında takılıdır, misafir de yolunda karar etmez, etse bile gönlü varacağı yeri arzulamaktadır. Ravi İbni Ömer derdi; Akşama ulaştığında sabahı gözetme, sabaha kavuştuğunda da akşamı bekleme. Sağlıklı anlarında hastalık zamanın için, hayatın boyunca da ölümün için tedbir al.⁶²⁴

569-Kulun zannının fiiller üzerinde tesiri, Allah'ın kulundan isteği ve ona imdadı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى : (أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي ، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي ، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي ، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَأٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا ، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرَوَلَةً)

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah Teâlâ buyurdu: Ben kulumun zannı üzereyim, beni zikrettiği vakit onunla beraberim. Kulum beni gizli zikrederse, ben de onu nefsimde zikrederim. Cemaatte zikrederse, ben de onu onlardan daha iyi bir cemaatte zikrederim. Kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşıyorum. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşıyorum. O bana yürür gelirse, ben ona koşarak gelirim.⁶²⁵ Bu hadisin bir kısmı müteşabihlerdendir. Aslına inanır vasfıyla meşgul olmayız. Çünkü yaklaşmak, yürümek, koşmak zahirlerine nazaran gerçekleşmesi imkansız şeylerdir veya lütfü kereminin fevkalade bolluğuna işarettir vesselam.

624Buhari, Rikak 3; Tirmizi, Zühd 25; İbni Mace Zühd 3

625Bu hadis de Buhari ve Müslim ittifak etmiştir. Buhari, Sahihi Buhari 7405; Müslim, Sahihi Müslim 2675

570-İslamda nesebe değil amele kıymet verilir

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَبْطَأَ عَمَلَهُ، لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu; Bir insanı ameli geriletirse, onu nesebi yani babasının şerefi ilerletemez.⁶²⁶

571-Münkere karşı vazifemiz

أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أضعفُ الإِيمَانِ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim, sizden bir münkeri (Dince uygun görülme-yeni) gören onu eliyle değiştirsin. Kadir değilse diliyle men etsin. Buna da kadir değilse kalbiyle buğz ve inkar etsin. Bu da imanın en zayıf şubesidir.⁶²⁷

626Müslim, Sahihi Müslim 2699; Tirmizi, Sünen 46/3197; Ebu Davut, Sünen 3643; İbni Hibban, Sahih 84

627Müslim, Sahihi Müslim 49; Ebu Davut, Sünen 1140; İbni Mace, Sünen 1140; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 11073

572-Namaz ardından kişinin tesbih ve tahmidin (hamdetmesinin) faziletleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَقَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ رَبْدِ الْبَحْرِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman her namazın ardından otuz üç Sübhanallah, otuz üç Elhamdülillah, otuz üç Allahu Ekber dese bu doksan dokuz eder. Laila he illallah u vahdehu la şerike leh ... diyerek yüze tamamlasa, denizlerin köpüğü kadar da olsa bütün hataları bağışlanır.⁶²⁸ Elhamdü-lillah ümmet bununla amel etmektedir. Bunu yatarken okumak, bir hizmetçiden iyi olduğu Fatıma ve İmamı Ali'ye telkin olunmuş, onlarda asla terk etmediler.

573-Salavat-ı Şerifenin fazileti

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ عَشْرًا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ وَسَلَّم قَالَ

Ebu Hureyre rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Benim üzerine bir kere salavatı şerife okuyan bir müslümanı, Allah Teâlâ onu üzerine on kere salat eder. Yani on kere rahmet eder, esirger.⁶²⁹ Allah'ın keremine hamd ederim.

628Müslim, Sahihi Müslim 597; Ayrıca bu hadis Nevevi, Riyazu's Salihin de mevcuttur.

629Müslim, Sahihi Müslim 408, 384

574-Zalimin akıbeti

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ

Ebu Musa el-Eş'ari radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz Allah zalime mühlet verir, bir müddet onu haline terk eder. Fakat bir kere yakasını tuttu mu onu asla bırakmaz, kimse de kurtaramaz.⁶³⁰ Zulümden Allah'a sığınırım.

575-Adağın yasak olduğu

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَنْذِرُوا، فَإِنَّ النَّذْرَ لَا يُغْنِي مِنَ الْقَدْرِ شَيْئًا، وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Ümmetim adak yapmayınız, nezretmeyiniz, çünkü nezriniz kaderden bir şeyi kaldırmaz. Onunla sadece cimrinin elinden (mal) çıkarılır.⁶³¹ Bu emre aykırı hareket edenler çoktur. Akıllı olan nezir yapmaz belki sadaka verir. Burası dikkat edilmesi gereken bir yerdir.

630Buhari, Sahihi Buhari 4686; Müslim, Sahihi Müslim 2583. Hadis Muttefakun aleyhtir.

631Buhari, Sahih-i Buhari 6694; Müslim, Sahih-i Müslim 1640. Buhari'de ki hadis adağın yasak olduğu için değil, kaderi değiştirmeyeceği ile ilgilidir. Bu Hadisler, Adak ve Nezir'le kaderin değişmeyeceği dikkat için söylenmiştir. **Geniş bilgi için bakınız Ahmet Davutoğlu; Sahihi Müslim tercüme şerhi 8. Cilt adak bahsi sayfa; 199-205**

576-İslami vazifeler

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ فَلَا تَأْذِنُ لَهُ فَلْيَرْجِعْ

Ebu Musa el-Eş'ari radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim; biriniz üç kere izin ister de izin verilmezse hemen dönsün bir daha (kapıyı) çalmasın.⁶³²

577-Giymek sağla, çıkarmak sol iledir.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ، وَإِذَا خَلَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim; sizden biriniz ayakkabısını giyerken sağla, çıkarırken sol ile başlasın.⁶³³ Çünkü giymek nimettir, o nimet önce şerefli olan sağın hakkıdır. Çıkarmak zeveldir (yok olmadır), zevali nimet(nimetin yok olması) soldan başlamalı sağda bir miktar daha kalmış olmalıdır. Kolları sığamak ve indirmekte böyledir.

578-Çirkin rüya

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُمْ فَلْيُصَلِّ وَلَا يُحَدِّثْ بِهِ النَّاسَ

Hazreti Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Sizden biriniz fena bir düş gördüğünde; kalksın, namaz kılsın, o düşü insanlara söylemesin.⁶³⁴

632 Buhari, Sahih-i Buhari 6245; Müslim, Sahih-i Müslim 2153; Taberani, Kebir 2/162 (1687); Ebu Davut, Sünen, Edep, 139 . Bap, İbni Mace, Sünen

633 Müslim, Sahih-i Müslim; İbni Mace, Sünen

634 İbni Mace, Sünen

579-Kadınlar büyük fitnedir

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا تَرَكَتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرَّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ

Usame bin Zeyd radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Benden sonra erkekler üzerine, kadınlardan daha zararlı bir bela bırakmadım.⁶³⁵

580-İnsanlarda kamil olanı bulmak zordur

عَنِ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: النَّاسُ كَابِلٍ مِائَةٍ لَا تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً وَاحِدَةً عَنِ ابْنِ عُمَرَ: إِنَّمَا النَّاسُ كَابِلٍ مِائَةٍ لَا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً

İbni Ömer rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İnsanlar; içlerinde tek bir yük devesi bulunmayan yüz deve gibidir.⁶³⁶

581-İki Müslümanın hayır ile sena ettikleri cennete girer

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ فَقُلْنَا: وَكَلَاكُهُ، قَالَ: وَكَلَاكُهُ فَقُلْنَا: وَائْتَانِ، قَالَ: وَائْتَانِ ثُمَّ لَمْ تَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ

Ömer bin Hattap radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Herhangi bir müslümana dört kişi iyi diye şahadet ederse, Allah onu cennete koyar. Biz dedik ki üç olursa, üç de olur dedi. İki olursa dedik, iki de olur dedi. Sonra biz bir olursa diye sormadık dedi.⁶³⁷ Cenaze namazlarından sonra sorulmak yani hüsnü şahadet, bu şerefi hak etmek içindir.

635 Hadis Muttefakun aleyhtir. Buhari, sahih-i Buhari 5096; Müslim, Sahih-i Müslim 2470; İbni Mace, Sünen

636 Hadis Muttefakun aleyhtir. Buhari, Müslim, Ahmet bin Hanbel Müsnet ve İbni Mace Sünen de geçmektedir

637 Buhari, Sahih-i Buhari 1368, 2643

582-Rahmeti ilahiyeinin bolluğu

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَتَرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ قُلْنَا: لَا، فَقَالَ: اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا

Ömer bin Hattap radıyallahu anh rivayet ederek der ki: Efendimiz harp esirlerinden bir kadının koşarak çocuğunu aradığını gördü, yavrusunu bulunca göğsüne basıp hemen emzirdiği sırada buyurdu: siz zanneder misiniz şu kadın çocuğunu ateşe atsın. Biz dedik: Atmaz, o zaman efendimiz buyurdu; yemin ederim Allah kullarına, bu kadının çocuğuna merhametinden daha ziyade merhametlidir.⁶³⁸ Merhametinden dolayı Allah'a hamd ederim.

583-Kafire ne denilecektir?

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يُجَاءُ بِالْكَافِرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُقَالُ لَهُ: أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا، أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَيُقَالُ لَهُ: قَدْ كُنْتَ سُئِلْتَ مَا هُوَ أَيْسَرُ مِنْ ذَلِكَ

Enes radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet gününde kafir getirilir de ona denilir, yer dolusu altın olsaydı bu azaptan kurtulmak için feda eder miydin? O zaman kafir evet der. Ona denilir ki, dünyada senden istenilen bundan çok kolaydı.⁶³⁹ Yani tevhitten başka değildi.

638Buhari, Sahih-i Buhari 5999; Ebu Nuaym, Hilye 3/264; İbni Mace, Sünen

639Buhari, Sahih-i Buhari 6358; Müslim, Sahih-i Müslim 2805; İbni Mace, Sünen

584-Yer ve yerde bulunanların ne şekilde yaratıldığı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَلَقَ اللَّهُ الْأَرْضَ يَوْمَ السَّبْتِ وَخَلَقَ فِيهَا الْجِبَالَ يَوْمَ الْأَحَدِ، وَخَلَقَ الشَّجَرَ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ، وَخَلَقَ الْمَكْرُوهَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ، وَخَلَقَ النُّورَ يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ، وَبَثَّ فِيهَا الدَّوَابَّ يَوْمَ الْخَمِيسِ، وَخَلَقَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ، فِي آخِرِ الْخَلْقِ، فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ الْجُمُعَةِ، فِيمَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى اللَّيْلِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Allah Teâlâ yeri cumartesi günü yarattı. Dağları Pazar gününde, ağaçları pazartesi gününde, sevilmeyeni de Salı gününde, nur ve ışığı Çarşamba gününde yarattı. Perşembe gününde hayvanları yerde dağıttı. Ademi de Cuma günü ikindi sonunda, diğer halkı da gündüzün son saatinde geceye kadar yarattı.⁶⁴⁰ Tüm mahlukatı yoktan var eden yaratan ve onların sayılarını bilen (Allah)'ı tesbih ederim. سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ الْخَلْقَ فَأَحْصَاهُمْ عَدَدًا

585-Muskalarda zarar olmadığı

عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَعْرَضُوا عَلَيَّ رُقَاكُمْ، لَا بَأْسَ بِالرُّقَا مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ شِرْكٌ

Avf bin malik buyurdu: Peygamber ashabı dediler; biz cahiliye devrinde nüshalar (muskalar) takardık, ne emredersiniz? Ya Rasulallah. Rasulullah efendimiz o vakit buyurdu: nüshalarınızı (muskalarınızı) bana gösteriniz, nüshalarda (muskalarda) şirk ve küfür olmadıkça fenalık yoktur.⁶⁴¹

640Müslim, Sahih-i Müslim 2789

641Müslim, Sahih-i Müslim 2200

586-Günde yüz kere tövbenin sünnet olduğu

عَنْ أَبِي مَالِكٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللَّهِ، فَإِنِّي أَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ

İbni Ömer rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey insanlar! Allah'a tövbe ediniz, günahlarınızdan rücu ediniz (dönünüz). Şüphesiz ben günde Allah'a yüz kere tövbe ederim.⁶⁴²

587-Acınılacak üç kimse

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِرْحَمُوا ثَلَاثَةً: عَزِيزَ قَوْمٍ ذَلَّ، وَعَجِيَّ قَوْمٍ
اِفْتَقَرَ، وَعَالِمًا بَيْنَ الْجَهَالِ

Enes bin Malik rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Üç kimseye acıyınız; biri kavmin azizi (üstünü) iken zelil ve hor (değersiz) olmuş, diğeri kavmin zengini iken fakir düşmüş, öbürü de cahiller arasında kalmış din alimi.⁶⁴³ Bu kötü halden Allah'a sığınırım.

588-Kâfurun ve ihlas surelerinin faziletleri

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ لَقِيَ اللَّهَ بِسُورَتَيْنِ فَلَا حِسَابَ عَلَيْهِ
(قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) وَ(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

İbni Mesut radiyallahu anhu rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İki sure beraberinde Allah'a kavuşana şiddetli hesap yoktur. Bunların biri kâfurun diğeri ihlas suresidir.⁶⁴⁴

642 Müslim, Sahih-i Müslim 2702

643 İbni Hibban, Mecruhin 2/43,98; Kuzai, Müsnet 734; Hatip, fakih ve müfakkıh 1/165

644 İbni Merduye ve Ebu Nuaym rivayet etmiştir.

**589-İbrahim Aleyhisselam'ın bile
Rasulün şefaatine rağbet edeceği**

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَيَرْعَبُ فِي شَفَاعَتِي

Übey bin Ka'b rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki şüphesiz İbrahim Halilur'rahman bile şefaatime rağbet (meyil) eder.⁶⁴⁵ Rasulullahın yüceliğine ne büyük bir delildir.

590-Hasta ziyaretinde bir şey yememelidir

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا عَادَ أَحَدُكُمْ مَرِيضًا، فَلَا يَأْكُلْ عِنْدَهُ شَيْئًا، فَإِنَّهُ حَظُّهُ مِنْ عِيَادَتِهِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim sizin biriniz bir hasta halini sormağa vardığında, yanında bir şey yemesin. Şüphesiz o şey ziyaretinden nasibi olur.⁶⁴⁶ Ecri sevabını kaçıır.

645 İbni Asakir, Tarih 7/330; Hakim, Müstedrek

646 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs

591-Ümmeti üzere efendimizin çok korktuğu belalar

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَخْشَى مَا خَشِيتُ عَلَى أُمَّتِي كِبَرُ
الْبَطْنِ وَمُدَاوَمَةُ النَّوْمِ وَالْكَسْلُ وَضَعْفُ الْيَقِينِ

Cabir radiyallahu anı rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Rasulullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular: “Ümmetim hakkında korktuğum şeylerin en kötüsü karnı büyük olmak (çok yemeye düşkün olmak), çok uyumak, din ve dünya işlerinde tembellik ve itikat düşüklüğü kalp karalığıdır.⁶⁴⁷ Hakikaten düşünüldüğünde bu dördü insanı hem dünya hem de ahiret saadetinden mahrum ederler vesselam.

592-Evladımızı üç şeyle terbiye vazifemizdir

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ : حُبِّ
نَبِيِّكُمْ ، وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ، فَإِنَّ حَمَلَةَ الْقُرْآنِ فِي ظِلِّ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
، يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim çocuklarınızı üç huy üzere terbiye ediniz; Peygamberinizi sevmek, ehli beytini sevmek, Kur’an okumak. Şüphesiz Kur’an ile amel olanlar (amel edenler) gölgenin bulunmadığı bir günde arşın gölgesindedirler.⁶⁴⁸

647 Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu’l Ummal 3/532; Darekutni

648 Suyuti, Camiu’s-sağır 311; Şirazi, Fevaid; Deylemi, Müsnedü’l-Firdevs; İbni Neccar

593-İhlasın şerefi

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ
حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ: أَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْقَلِيلُ مِنَ الْعَمَلِ

Muaz bin Cebel'i Yemen'e göndereceğinde Efendimiz buyurdu ki: Bütün ibadetlerinde ancak rızayı ilahiyi gözet, az amelde sana yeter.⁶⁴⁹

594-İslami vazifeler

عَنْ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا اسْتَقْبَلَتْكَ الْمَرَأَتَانِ فَلَا تَمُرَّ بَيْنَهُمَا حُدُيْمَتَهُ أَوْ يُسْرَةً

İbni Ömer rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Müslüman sana iki kadın karşı gelirlerse, (yani iki kadın ile karşılaşırsan) aralarından geçme, sağa veya sola yürü.⁶⁵⁰

595-Seferde vazife

عَنْ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا أَعْيَا أَحَدُكُمْ فَلْيَهْرُؤْ فَإِنَّهُ يُذْهِبُ الْعَيَا

İbni Ömer rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim seferde birinize yorgunluk gelince, o kişi koşsun; koşmak yorgunluğu giderir.⁶⁵¹

649 İbni Ebi'd-dünya, ihlas; İbni Ebi Hatim, Sıhah; Hakim, Sıhah; Beyhaki, Şuabu'l-ıman

650 Beyhaki, Şuabu'l-İman; Abdurrezzak, Musannef

651 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs 1241

596-Hatimde yetmiş bin meleğin istiğfar edecekleri

عَنْ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا خَتَمَ الْعَبْدُ الْقُرْآنَ صَلَّى عَلَيْهِ عِنْدَ خَتْمِهِ سِتُّونَ أَلْفَ مَلَكٍ

Amr bin Şuayp rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman Kur'anı hatmettiğinde, hatmi sebebiyle onun üzerine altmış bin melek istiğfar eder.⁶⁵²

597-Hasta olmadan yüzdeki sarılık fenadır

عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَصْفَرَ الْوَجْهَ مِنْ غَيْرِ مَرَضٍ وَلَا عِبَادَةٍ قَدَاكَ مِنْ غَيْشِ الْإِسْلَامِ فِي قَلْبِهِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ey ümmetim bir kimseyi hastalığı olmadan ve fazla ibadeti olmadan yüzü sarı gördüğünüzde, biliniz ki bu hal onun kalbinde İslam'ın safi olmamasından-
dır.⁶⁵³ Allah'a sığınırım.

598-Seferden hediye ile dönmek

عَنْ أَبِي رُوْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَجَعَ أَحَدُكُمْ مِنْ سَفَرِهِ فَلْيَرْجِعْ إِلَى أَهْلِهَا بِهَدِيَّةٍ لَوْ لَمْ يَجِدْ إِلَّا أَنْ يُلْقَى فِي مِخْلَاطِهِ حَجْرًا أَوْ حُرْمَةً حَطَبٍ فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يُعْجِبُهُمْ

Ebu ruhm radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Ümmetim sizden biriniz seferden döndüğü vakit ehline bir hediye ile dönsün. Bulamazsa heybesine bir taş veya bir bağ odun bıraksın. Şimdi şüphesiz bu hal ehlini (ailesini) hoşnut eder.⁶⁵⁴ (Bu hadis daha önce geçti)

652 Deylemi; Müsnedü'l-Firdevs; Ali El-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 2258

653 İbni's-Sünni, Deylemi

654 Suyuti, Camiu'l-kebir 3/195, 2030 numaralı hadis; İbni Şahin, Efrat; İbni Neccar, Bağdat tarihi zeyli; Darekutni, sahih; İbni Hıbban

599-Sadaka, Rahmeti ilahiyenin dilenci ile beraber gezdiği

ثَوْرُ بْنُ يَزِيدِ الْحَمَصِيُّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا وَقَفَ السَّائِلُ عَلَى الْبَابِ، وَقَفَتِ الرَّحْمَةُ مَعَهُ، قَبْلَهَا مِنْ قَبْلِهَا، وَرَدَّهَا مَنْ رَدَّهَا

Sevr bin Yezit el-Hımsi'den: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Sail (dilenci) kapıda durduğunda, rahmeti ilahiye de beraberinde durur. O rahmeti kabul eden kabul etti, ret eden reddeyledi.⁶⁵⁵ Bu hadiste saili yani dilenciği zinhar (sakın) boş döndürmeyiniz manası açıktır vesselam.

600-Sadaka

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو الْمَزْنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اسْتَعِينُوا عَلَى الرِّزْقِ بِالصَّدَقَةِ

Abdullah bin Amr el-Müzeni radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Müslümanlar sadaka vermekle rızkın bollaşmasına yardım ediniz.⁶⁵⁶

601-Kur'an kıraatının faziletleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَعْبَدُ النَّاسِ أَكْثَرُهُمْ تِلَاوَةً لِلْقُرْآنِ

Ebu Hureyre radıyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İnsanların en çok ibadet edeni, Kur'an'ı en çok okuyandır.⁶⁵⁷

655 Ebu Nuaym, Hilye 6/95

656 Deylemi ve İbni Adiy

657 Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal 2260; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; Suyuti, Camiu's-Sağır 1123

602-Gece uyumadan Mülk suresi ile Secde suresi okumak sünnettir.

عَنْ عَلِيٍّ وَ أَنَسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَمَرَنِي جِبْرِيلُ أَنْ لَا أَنْامَ إِلَّا عَلَى قِرَاءَةِ (حَم) السَّجْدَةِ، وَ (تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ) كَانَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ لَا يَنَامُ حَتَّى يَقْرَأَ: { أَلَمْ تَنْزِيلُ السَّجْدَةِ } وَ { تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ }

Ali ve Enes rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Cibril-i Emin Mülk ve Secde surelerini okumadan uyumamamı tavsiye etti.⁶⁵⁸ Veya şöyle bir rivayette var ki bu sahihtir. Efendimiz Aleyhis'salatü ve's-selam elif lam mim secde suresi ve mülk suresi okumadan uyumazdı.

603-Ahir zamanda memur olduğunun onda birini yapan kurtulmuştur

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّكُمْ فِي زَمَانٍ مَن تَرَكَ مِنْكُمْ عَشْرًا مَا أَمَرَ بِهِ هَلَكَ، ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ مَن عَمِلَ مِنْهُمْ بِعَشْرٍ مَا أَمَرَ بِهِ نَجَا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Ey As-habım siz bir zamanda yaşıyorsunuz ki sizden bir kimse, emir olduğundan birini terk etse helak olur. Bir zaman gelir ki onlardan biri, emir olduğunun onda birini yapar, kurtulur.⁶⁵⁹ Böyle bir devre ulaşmaktan Allah'a sığınalım.

658 Deylemi

659 İbni Hacer Askalani, el-Emaliye'l-mutlaka 146; Tirmizi, Sünen 2267

604-Emel rahmettir

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّمَا الْأَمَلُ رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ لِأُمَّتِي، وَلَوْ لَا الْأَمَلُ مَا رَضَعَتْ وَالِدَةٌ وَلَدَهَا، وَلَا غَرَسَ غَارِسٌ شَجَرًا

Enes bin Malik rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ümit; Allaha tan ümmete rahmettir. Eğer ümit olmasaydı ana çocuğunu emzirmez, kimse de bir ağaç dikmezdi.

605-Alimden en çok yüz çeviren

رَوَاهُ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَ أَبُو الدَّرْدَاءِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَزْهَدُ النَّاسِ فِي الْعَالِمِ أَهْلُهُ وَجِيرَانُهُ

Cabir ve Ebu Derda rivayet ettiler: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Din aliminden insanlar içinde en çok yüz çeviren ve az istifade eden; o alimin ehli (ailesi) ve komşularıdır.⁶⁶⁰ İstifadeye koşan ev halkı ve komşuya ne mutlu.

606-Sarık alameti farika ve her dolamına nur olacağı

عَنْ رُكَانَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْعَمَائِمُ عَلَى الْقَلَائِسِ فَضْلٌ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ يُعْطَى الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِكُلِّ كَوْرَةٍ يَدْوِرُهَا عَلَى رَأْسِهِ نُورًا

Rukane radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Külahlara üzerine sarıklar, müşriklerle aramızı ayıran libaslardır. Kıyamet gününde kulun baş üzere doladığı her dolamına nur verilir.⁶⁶¹ Allah'ın karşılıksız iyiliğine hamdolsun.

⁶⁶⁰Ebu Nuaym, Hilye; Hatip ve Deylemi

⁶⁶¹[El-Bâverdi Rukane radiyallahu anh'dan], Ali el-Muttaki Kenzül-'Ummâl:15/305

607-Kur'an okumakta vazifemiz

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَأُوا الْقُرْآنَ بِالْحُزْنِ فَإِنَّهُ نَزَلَ بِالْحُزْنِ

Abdullah bin Büreyde babasında rivayet etti: Efendimiz bana; Kur'anı ağlar gibi bir hal ve huşu ile okuyunuz, şüphesiz Kur'an hüznün ile inmiştir dedi.⁶⁶²

608-İnsan kendi duasını "Amin" ile bağlasın

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُؤَمِّنْ عَلَى دُعَائِهِ نَفْسِهِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim, biriniz dua ettiği zaman, kendi duasını Amin ile bitirsin.⁶⁶³ İhmal edilmemelidir.

609-Mektuba cevap selama karşılık vermek gibi borçtur

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِحَوَابِ الْكِتَابِ حَقًّا كَرَدَ السَّلَامِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz selama karşılık vermek gibi mektuba cevap vermek de vaciptir.⁶⁶⁴

662 Taberani, Evsat

663 İbni Adiy; Suyuti, Camiu's-Sağır 585

664 Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; Taberani

**610-İlmin faziletleri, beşinci olan
helak olacaktır**

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُغْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُحِبًّا وَلَا تَكُنِ الْخَامِسَ فَتَهْلِكَ

Ebu Bekre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey mükellef (yükümlü) sen alim ya öğrenci ya dinleyici veya ilim ehlini seven ol. Beşinci olma ki helak olursun.⁶⁶⁵

611-Elbiseyi dürmekle emrolunduk

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِطُؤُوا ثِيَابَكُمْ تَرْجِعْ إِلَيْهَا أَرْوَاحُهَا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا وَجَدَ ثَوْبًا مُطْوًيًا لَمْ يَلْبَسْهُ وَإِذَا وَجَدَ مَنْشُورًا لَبَسَهُ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey Ümmetim, elbiselerinizi dürünüz ki onlara ruhları dönsün, yeni gibi olsun. Şüphesiz şeytan elbiseyi dürülmüş bulursa onu giyemez, dağınık bulursa giyer.⁶⁶⁶ Tecrübe edenlerce bu bir hakikattir, arkandan çıkarıp da darmadağın atılmamalıdır vesselam.

665 Beyhaki, Sünen; Taberani

666 Taberani, Evsat

**612-Çocuğun avreti yerini örtmek
anne-babaya vaciptir**

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيَّاضِ الرَّهْرِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَطُوا عَوْرَةَ الصَّغِيرِ فَإِنَّ حُرْمَةَ
عَوْرَةِ الصَّغِيرِ كَحُرْمَةِ عَوْرَةِ الْكَبِيرِ وَلَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى كَاشِفِ عَوْرَةٍ

Muhammed bin İyaz ez-Zühri: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Çocuğun avret yerini örtünüz. Şüphesiz çocukların avret yerlerine bakmanın haram olması, büyüklerin hürmeti gibidir. Avret yerlerini açanlara Allah rahmet eylemez.⁶⁶⁷ Çocuklar dört yaşını geçince, velilerine onların avret yerlerini örtmek vacip olur. Avret yerleri bakılması haram olan yerdir. Erkek de diz ile göbek aralığıdır. Kadınlarda el, ayak, yüzden başka yerlerdir. Tafsili fıkıh kitaplarındadır.

**613-Melekler Bedir'de siyah, Uhud'da
kırmızı sarıklı idiler**

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَانَتْ سَيِّمًا الْمَلَائِكَةُ يَوْمَ بَدْرٍ عَمَائِمُ
سُودٌ، وَيَوْمَ أُحُدٍ عَمَائِمُ حُمْرٌ

Abdullah bin Abbas radiyallahu anı rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bedir harbinde yardıma gelen melekler siyah sarıklı; Uhut muharebesinde de kırmızı sarıklarla temessül edip (surete girip), bu kıyafetlerle görülmüşlerdir.⁶⁶⁸

667 Suyuti, Camiu's-Sağır 5754; Hakim

668 Taberani, Kebir

614-Salavatı Şerifenin kabul olmayamı yoktur

كُلُّ الْأَعْمَالِ فِيهَا الْمَقْبُولُ وَالْمَرْدُودُ إِلَّا الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَإِنَّهَا مَقْبُولَةٌ غَيْرَ مَرْدُودَةٍ

Her amelin kabul veya ret olunamı olur, yalnız üzerime getirilen salavatı şerife müstesnadır, onda ret olunamı bulunmaz.⁶⁶⁹ Çok yapmalıdır. Allah'ın lütfu ve nimetlerine hamd ederim. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّافِهِ وَالْآيَةِ.

615-Müslümanların iyi gördükleri Allah'ın katında da iyidir

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا رَأَى الْمُسْلِمُونَ حَسَنًا فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ حَسَنٌ

Abdullah bin Mesud rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kamil Müslümanların güzel görüp amel ettikleri şey, Allah katında da güzeldir.⁶⁷⁰ Hadisin başı şöyledir: Şüphesiz Allah kulların kalplerine baktı, kulların kalplerinin en hayırlısı Muhammed'in kalbini buldu. Kendisi için onu seçti ve peygamber olarak gönderdi. Sonra Muhammed'in kalbinden sonra diğer kulların kalbine baktı. Bunların kalplerinin en hayırlısını ahabın kalplerini buldu. Onları nebinin yardımcıları yaptı, onlar dini için savaştılar. İşte bunların iyi ve güzel bulduğu Allah katında güzeldir, çirkin bulduğu Allah katında çirkindir.

669 Bu hadis için İbni Hacer zayıf demiştir. Senedi yoktur fakat diğer Salavatı şerife hadislerinden en doğru ve güzeli budur demiştir.

670 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 5/ 211 (3600) merfu olarak. Tayalisi sayfa 23

616-Fitne ahir zamanda münafıkları helak eder

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَكْرَهُوا الْفِتْنَةَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ فَإِنَّهَا
ثُبِيرُ أَى تُهْلِكُ الْمُنَافِقِينَ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ahir zamanda fitneyi kerih (çirkin) görmeyiniz, şüphesiz o fitne münafıkları helak eder.⁶⁷¹

617-Allah kalplere bakar

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى
صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

Ebu Hureyre'nin naklettiğine göre, Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: Allah sizin dış görünüşlerinize ve mallarınıza bakmaz, bilakis kalplerinize ve amellerinize nazar eder (bakar).⁶⁷²

618-Amel etmeyen alim

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ عِلْمُهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: İnsanların kıyamet gününde en şiddetli azap göreni, ilmi kendine fayda vermeyen alimdir.⁶⁷³

671 Ebu Nuaym el-İsbahani, Tabakat 931, Ahbar 1684; Şevkani, fevait 1195; Acluni, Keşful-Hafa 3042; Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs; İbni Hibban, Sahih

672 Müslim, Birr, 34

673 Taberani, Sağır

619-Peygamberlerin sünnetleri

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَرْبَعٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ الْخِتَانُ
وَالْتَّعَطُّ، وَالسَّوَاكُ، وَالنِّكَاحُ

Ebu Eyüp el-Ensari radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Dört haslet peygamberlerin sünnetlerindedir; sünnet olmak, kokulanmak, misvak kullanmak, evlenmek.⁶⁷⁴

620-Duanın reddolunmadığı iki vakit

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَاعَتَانِ لَا تَرُدُّ عَلَى دَاعٍ دَعْوَتَهُ
حِينَ تُقَامُ الصَّلَاةُ وَفِي الصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Sehl bin Sad es-Saidi rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İki zamanda dua reddolunmaz; biri namaza kamet edildiği vakitte, diğeri harp saffında.⁶⁷⁵

621-İslam'ın şartlarında noksanı olanlar felah bulamazlar

عَنْ عُمَارَةَ بْنِ حَزْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَرْبَعٌ فَرَضَهُنَّ اللَّهُ فِي الْإِسْلَامِ
فَمَنْ جَاءَ بِثَلَاثٍ لَمْ يُغْنِنَ عَنْهُ شَيْئًا حَتَّى يَأْتِيَ بِرَبِّهَا جَمِيعًا الصَّلَاةُ وَالزَّكَاةُ وَصِيَامُ
رَمَضَانَ وَحُجُّ الْبَيْتِ

Umara bin Hazm radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İslamda Allah dört şeyi farz kıldı, gadirsiz (hepsini yapabilecek gücü olduğu halde) birini terk eden yakasını kurtaramaz, ancak hepsini işlemiş olan kurtulur. Bunlar; Namaz, zekat, ramazan orucu ve Kabe'yi ziyaretidir.

674Münziri, Tergip ve Terhip 1/134; Tirmizi, Sünen 1080; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 23628; Abdurrezzak, Musannef 10390

675Taberani 139; Hakim, Müstedrek; Nesai ve İbni Hıbban

622-Asıl zenginlik ve fakirlik nelerdir?

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ذَرٍّ! أَتَرَى كَثْرَةَ الْمَالِ هُوَ الْغِنَى؟ قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: فَتَرَى قَلَّةَ الْمَالِ هُوَ الْفَقْرُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: إِنَّمَا الْغِنَى غِنَى الْقَلْبِ، وَالْفَقْرُ فَقْرُ الْقَلْبِ

Ebu zer dedi: Rasulullah efendimiz bana buyurdu: Ya Ebu zer, zanneder misin? Zenginlik mal çokluğu, evet dedim. Yine buyurdu: zanneder misin? Fakirlik mal azlığıdır, evet Ya Rasulullah dedim. Buyurdu ki: Ancak zenginlik kalp zenginliği, fakirlik de kalp fakirliğidir.⁶⁷⁶

623-Aciz borçluya mühlet veren veya bağışlayan kimsenin mükafatı

عَنْ أَبِي الْيُسْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يَسْتَظِلُّ فِي ظِلِّ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَرَجُلٍ أَنْظَرَ مُعْسِرًا حَتَّى يَجِدَ شَيْئًا، أَوْ تَصَدَّقَ عَلَيْهِ بِمَا يَطْلُبُهُ يَقُولُ: مَا لِي عَلَيْكَ صَدَقَةٌ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ، وَيَخْرِقُ صَحِيفَتَهُ

Ebu'l-Yüsür radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet gününde arşın gölgesinde insanlardan ilk gölgelendirilecek şüphesiz o Müslümandır ki aciz borçlusuna mühlet verdi, gücü yetinceye bekledi veya istediğini ona sadaka etti. Allah rızası için sende alacağım sadakadır dedi, senedini yırttı.⁶⁷⁷

676Nesai, Sünen 9/157; İbni Hibban, Sıhah 685; Taberani 2/154 (1643); Münziri, Tergip ve Terhip

677Taberani, Kebir

624-Akrabaya sadaka

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الصَّدَقَةَ عَلَى ذِي قَرَابَةٍ يُضَعَّفُ أَجْرُهَا مَرَّتَيْنِ

Ebu Umame radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz hısımlara verilen sadakanın ecri ve sevabı iki kat olur.⁶⁷⁸

625-Cumartesi ve Pazar günleri oruç tutmak sünnettir

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ يَوْمَ السَّبْتِ وَيَوْمَ الْأَحَدِ أَكْثَرَ مَا يَصُومُ مِنَ الْأَيَّامِ، وَيَقُولُ: إِنَّهُمَا يَوْمَا عِيدٍ لِلْمُشْرِكِينَ فَأَنَا أُرِيدُ أَوْ أَحِبُّ أَنْ أَخَالَفَهُمْ

Ümmü Seleme validemiz buyurdu: Efendimiz çok zaman cumartesi ve Pazar günlerini oruçlu geçirirdi. Sebebi sorulduğunda; bu günler kafirlerin bayram günleridir, ben onlara muhalefet etmek isterim dedi.⁶⁷⁹ Yani onlar yiyip içerken ben oruçlu olayım dedim.⁶⁸⁰

678 Taberani, Kebir; Heysemi, Mecmau'z -Zevaid sayfa 117 (4651)

679 Bu günlerde oruç için fıkıh ve ilmihal kitaplarına bakmakta fayda vardır. Her mezhebin bu konuda dayandığı başka hadisler vardır.

680 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Ayrıca Mişkatü'l-Mesabih de geçmektedir.

626-Hurma veya suyla iftar edilmeli

عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرِ الضَّبِّيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ ، فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ ، فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ ، فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّهُ طَهُورٌ

Selman bin Amir ed-Dabbi radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim sizden biriniz iftar murat ettiğinde hurma ile orucunu açsın o mübarektir. Bulamayan ise su ile iftar eylesin o pak ve hayat vericidir.⁶⁸¹ Hadimi Rasulullah Enes derdi: ben efendimizi bir yudum su ile de olsa iftar etmedikçe namaz kıldığımı görmedim. Bu sünnet muhafaza edilmelidir.

627-Kırk gün namazı aralıksız Mescid-i Nebi'de kılana ne mutlu

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ صَلَّى فِي مَسْجِدِي أَرْبَعِينَ صَلَاةً لَا يَفُوتُهُ صَلَاةٌ كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ ، وَنَجَاةٌ مِنَ الْعَذَابِ ، وَبَرِيٌّ مِنَ النَّفَاقِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Benim şu mescidimde bir namaz kaçırmaksızın kırk namaz kılan müslümana ateşten, azaptan, nifaktan beraat (kurtuluş) yazılır.⁶⁸² Allah'ın nimetlerine hamdolsun.

681 Tirmizi, Sünen 658; Nesai, Sünen 3316; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 16231

682 Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/155; Taberani, Evsat 5/325 (5444); Münziri, Tergip ve Terhip 2/139; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid 8/4

628-Cihadın şerefi

عَنْ أَبِي الْمُنْذِرِ: أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلَانًا هَلَكَ فَصَلِّ عَلَيْهِ، فَقَالَ عُمَرُ: إِنَّهُ فَاجِرٌ فَلَا تُصَلِّ عَلَيْهِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَمْ تَرَ اللَّيْلَةَ الَّتِي أَصْبَحْتَ فِيهَا فِي الْحَرَسِ فَإِنَّهُ كَانَ فِيهِمْ؟ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى عَلَيْهِ، ثُمَّ تَبِعَهُ حَتَّى إِذَا جَاءَ قَبْرَهُ قَعَدَ حَتَّى إِذَا فُرِعَ مِنْهُ حَتَّى عَلَيْهِ ثَلَاثَ حَثِيَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: "يُثْنِي عَلَيْكَ النَّاسُ شَرًّا وَأُثْنِي عَلَيْكَ خَيْرًا، فَقَالَ عُمَرُ: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعْنَا عَنْكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ مَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

Ebu Münzir rivayet etti: Ravi dedi ki; bir kimse geldi, Ya Rasulallah filan öldü namazını kıl dedi. Ömer dedi ki; Şüphesiz o fasıktır namazını kılma. O kimse dedi: Ya Rasulallah görmedin mi? Gece nöbet beklemiştir. Efendimiz kalktı, namazını kıldı, kabrine geldi, o meyyit üzerine toprak attı, sonra dedi: İnsanlar seni şer ile anar, ben seni hayr ile sena ederim. Ömer dedi: bunun hayrı nedir? O vakit bu hadisi buyurdu: Ey İbni Hattap bizden uzaklaş (yani: bizi rahat bırak), Allah yolunda cihat eden için cennet vacip oldu.⁶⁸³

629-Tevhidin şerefi

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قَبِيلٌ وَمَا إِخْلَاصُهَا قَالَ أَنْ تَحْجِرَهُ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ

Zeyd bin Erkam radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir Müslüman ihlasla Kelime-i Tevhid okursa cennete girer. O kelimenin ihlası nedir? denildi. Efendimiz cevap verdi: O kelime o müslümanı Allah'ın haram kıldıklarından men etmesidir.⁶⁸⁴

683 Taberani, Kebir; Münziri, Tergip ve Terhip, cihat kitabı 5/830

684 Taberani, Kebir 1/276 ve Evsat 137/1257; Münziri, Tergip ve Terhip 5/922; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, İman kitabı, 18

**630-Namaz arkasından “sübhane
rabbike rabbil izzeti
amme yasıfun...” demenin sevabı**

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَرْقَمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَالَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ :
سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ، فَقَدْ أَكْتَالَ بِالْجَرِيبِ الْأَوْفَى مِنَ الْأَجْرِ

Abdullah bin Erkam radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman her namaz ardından “sübhane rabbike rabbil izzeti amme yasıfun ve selamun ale'l-murselin ve'l-Hamdülillahi rabbil alemin” tesbihini okursa, ecri ve sevabı tam ölçekle altmış olur. Diğer bir hadiste üç kere okunması tavsiye olunmuştur.⁶⁸⁵

631-Subhanallahi ve bi-hamdihi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي
يَوْمٍ مِائَةً مَرَّةً فِي يَوْمٍ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ
مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةً مَرَّةً حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ
الْبَحْرِ (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman günde yüz kere şu “Sübhaneallahi ve bi-hamdihi” tesbihini okusa, günahları bağışlanır; deniz köpüğü kadar da olsa.⁶⁸⁶

685 Taberani, Kebir 5/211; Ebu Nuaym, Marifeti sahabe 3/1175

686 Buhari, Deavat 65/6405; Müslim, Zikir 10/2691; Tirmizi, Sünen 3466; Nesai, Sünen, gün gece ameli, 826; İbni Mace, Sünen 3812; İbni Hıbban 829; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 2/302,375,515;

632-Dua

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أُدُلُّكُمْ عَلَى مَا يُنَجِّبُكُمْ مِنْ عَذَابِكُمْ وَيُدِّرُ لَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ تَدْعُونَ اللَّهَ فِي لَيْلِكُمْ وَنَهَارِكُمْ فَإِنَّ الدُّعَاءَ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim! Sizi düşünceden kurtaracak, rızıklarınızı devamlı akıtacak bir şeye delalet etmeyeyim mi? Gece ve gündüzünüzde Allah'a dua ediniz. Şüphesiz dua müslümanın silahıdır.⁶⁸⁷

633-Salavat-ı Şerife

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً

Abdullah bin Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet günü insanların bana en yakını, üzerime en çok salavatı şerife okuyandır.⁶⁸⁸

634-Ortaklıkta sadakat

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَدُ اللَّهِ عَلَى الشَّرِيكَيْنِ مَا لَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ، فَإِذَا خَانَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ رَفَعَهَا عَنْهُمَا

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Biri diğerine hıyanet etmediği (ihanet etmediği) müddetçe, Allah'ın feyiz ve Tefviki (desteği) ortaklar üzerine daimidir. Ne zaman biri diğerine hıyanet ederse, yardımını onlardan kaldırır.⁶⁸⁹ Ne mutlu doğrulara.

687 Acluni, Keşful-hafa 1/485; Ebu Ya'la, Müsnet 3/346 ve 1/344; Busiri, İthafu'l-hayratü'l-mehra, 8/176, senedi zayıf denmektedir.

688 İbni Hibban, Buluğu'l-Meram 455; Ebu Davut, Sünen iyi bir senetle; Tirmizi, Sünen 484; Muhammed Fuad Abdulbaki cilt 3; İbni Hacer Askalani, Netaicu'l efkar 3/295; Hadis Tirmizi de Hasen olarak geçiyor. İbni Hibban Buluğu'l-Meram'da geçen Hafız İbni Hacer'e atıfla sahih olmuştur.

689 Darekutni

635-Borç, zillete zorlar

عَنْ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَدَيْنُ رَايَهُ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُذِلَّ عَبْدًا وَصَعَهُ فِي عُنُقِهِ

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; Borç Allah'ın yeryüzündeki zillet boyunduruğudur, Allah bir kulu zelil etmek dilerse onu boynuna geçirir.⁶⁹⁰

636-Ahir zamanda faizin yaygınlaşması

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا أَكَلَ الرَّبَا، فَإِنْ لَمْ يَأْكُلْهُ أَصَابَهُ مِنْ عُبَارِهِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki; İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki faiz yemedik bir kimse kalmaz. Eğer faiz yemezse mutlaka dumanı, tozu ulaşacaktır.⁶⁹¹ Bu imtihandan, bu beladan bizi muhafaza eyle Allah'ım.

637-Güzel edep evlada en güzel hediyedir

أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا نَحَلَّ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحَلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

Eyüp b. Musa'nın, babası aracılığıyla dedesinden naklettiğine göre, Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Hiçbir baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır.⁶⁹²

690Hakim, Müstedrek 2210; Münziri, Tergip ve Terhip 3/44

691 İbni Mace, Sünen, Ticaret kitabı 12/142; Ebu Davut, Sünen 3331

692Tirmizi, Birr, 33; İbni Hanbel, IV, 77

638-Şarap içmek ve altın kullanmak

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي وَهُوَ يَشْرَبُ
الْحَمْرَ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ شُرْبَهَا فِي الْجَنَّةِ وَمَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي وَهُوَ يَتَحَلَّى بِالذَّهَبِ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ لِبَاسَهُ فِي الْجَنَّةِ

Abdullah bin Amr rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ümmetimden şarap içmeye devam ettiği halde ölen kimseye Allah cennet şarabını haram kılar. Altın ile ziynetlenen bir adamında cennette altın giymesini yasaklar.⁶⁹³

639-Ebu Zer'e özel vasiyet

يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنِّي أَرَاكَ ضَعِيفًا، وَإِنِّي أَحِبُّ لَكَ مَا أَحِبُّ لِنَفْسِي، لَا تَأْمُرَنَّ عَلَى اثْنَيْنِ،
وَلَا تَوَلَّيَنَّ مَالَ يَتِيمٍ

Efendimiz buyurdu ki: Ey Ebu zer! Şüphesiz ben seni zayıf görüyorum, muhakkak ben nefsim için sevdiğimi senin için de severim. Elbette ve elbette iki kişi dahi üzere emir olmayasın, yetim malına da kesinlikle vasi⁶⁹⁴ olmayasın.⁶⁹⁵ Hakikaten derin düşünüldüğü vakit ikisi de çok korkulu vazifelerdir, çekinmek lazım vesselam.

693 Ahmet bin Hanbel, Müsnet

694 Vasi; bir yetimin, bir küçük çocuğun malını yöneten kimse.

695 Müslim, 1826; Ebu Davut, Sünen 2868; Hakim, Müstedrek

640-Huyların en güzeli

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَكْرَمِ أَخْلَاقِ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ أَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتُعْطِيَ مَنْ حَرُمَكَ وَأَنْ تَغْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: -Ey Akıllı kişi, seni dünya ve ahiret huylarının en iyisi üzere delalet etmeyeyim mi? -Evet, -Senden kesilene (ilişkiyi kesene) sen ulaş, seni mahrum edene sen ver, zulmedeni affet.⁶⁹⁶

641-Din kardeşini ziyaret

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ
أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ، مَلَكًا فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ، قَالَ: أَيَّنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ
أَخًا لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ، قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرْتُبُهَا؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ
فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ، يَا أُمَّةَ اللَّهِ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh'dan rivayet edildiğine göre, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: Adamın biri, bir başka köydeki (din) kardeşini ziyaret etmek için yola çıktı. Allah Teâlâ, adamı gözetlemek için onun yolu üzerinde bir meleği görevlendirdi. Adam, meleğin yanına gelince, melek: "Nereye gidiyorsun?" dedi. Adam: "Şu (ileriki) köyde bir din kardeşim var, onu ziyarete gidiyorum" cevabını verdi. Melek: "O adamdan elde etmek istediğin bir menfaatin mi var?" dedi. Adam: "Yok hayır, ben onu sırf Allah rızası için severim, onun için ziyaretine gidiyorum" dedi. Bunun üzerine melek: "Sen onu nasıl seviyorsan Allah da seni öylece seviyor. Ben, bu müjdeyi vermek için Allah Teâlâ'nın sana gönderdiği elçisiyim." dedi.⁶⁹⁷ Ne mutlu birbirini Allah yolunda sevenlere.

696Beyhaki; Taberani, Evsat

697Müslim, Sahih-i Müslim 2567; Buhari, Edebul müfret 350

642-Huyuların en kötüsü

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: شَرُّ مَا فِي الرَّجُلِ شُحُّ هَالِعٌ وَجَبِينُ خَالِعٌ

Ebu Hureyre, Rasulullah (sav) şöyle buyururken işitmiştir: Bir kişide bulunan huyların en kötüsü, hırs ve zilleti artıran cimrilik, birde aklını oynatırcasına korkaklıktır.⁶⁹⁸ Ey Allah'ım bu iki huydan sana sığınırım.

643-Kullar hakkında irade olunan hayır ve şerrin alameti

عَنْ الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا وَوَلَّى أَمْرَهُمُ الْحُكَمَاءَ وَجَعَلَ الْمَالَ عِنْدَ السُّمَحَاءِ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ شَرًّا وَوَلَّى أَمْرَهُمُ السُّفَهَاءَ وَجَعَلَ الْمَالَ عِنْدَ الْبُخَلَاءِ

Hasan radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Allah bir topluluğa hayır dilediğinde Hakim ve Alim kimseleri onlara başkan eder, malı da cömert insanların elinde kalır. Şerlerini kast ederse sefihleri (bayağı kimseleri) başlarına musallat eder, mal ve servetini de pintiler (cimriler) elinde kılar.⁶⁹⁹ Kötü hallerden Allah'a sığınırız.

698Ebu Davut, Cihat 21; İbni Hanbel, II, 320; İbni Hıbban, Sıhah, Zekat 3319; İbni Ebi Şeybe, Musannef, Edep 26086; Beyhaki, Sünen-i Kübra, Siyer 17030

699Münziri, Tergip ve Terhip, Birr ve Sıla 18/3996; Ebu Davut, el-Merâsîl

644-Nimet büyüdüğüçe halkın yükü ve meşakkati artar

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا عَظُمَتْ نِعْمَةُ اللَّهِ عَلَى عَبْدٍ إِلَّا أَشْتَدَّتْ إِلَيْهِ مَوْنَةُ النَّاسِ , فَمَنْ لَمْ يَتَحَمَّلِ الْمَوْنَةَ فَقَدْ عَرَّضَ تِلْكَ النِّعْمَةَ لِلزَّوَالِ

Hazreti Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Allah'ın bir kul üzerine nimeti büyük oldu mu, muhakkak insanların ona zahmet ve yükü şiddetli olur. Halkın yükünü ve zahmetini yüklenmeyen, o nimetin yok olmasını isteyip elinden kaçırmış olur.⁷⁰⁰ İnsan elinden geleni hemen yapmalıdır.

645-Efendimizin nezaket ve şefkatlerinden bir numune

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : دَعُوهُ وَأَرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُسِيرِينَ , وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ

Ravi Ebu Hureyre dedi: Arap aşiretlerinden bir bedevi mescide küçük suyunu akıttı, insanlar onu dövmek ve kızmak istediler. O vakit insanların en merhametlisi Efendimiz ; “bırakınız, bevl (sidik) üzerine bir kova su dökünüz. Siz kolaylık için gönderildiniz, halka güçlük vermek için gönderilmediniz” buyurdu.⁷⁰¹

Ey ümmeti merhume, Sevgili Peygamberimizin büyüklüğünü, hilm ve kereminin yüksekliğini kıyas et. Camii şerif içinde böyle bir kusura cüret edene, kim böyle re'fet (acıma) gösterebilir. Hangi bir hilm (yumuşaklık) buna katlanır, tabi bu bedevi henüz İslam'ı kabul etmiş, edep

700 Taberani, Kebir; Beyhaki, Şuabu'l-İman; İbni Adiy, Kamil; İbni Ebi'd-Dünya; Kazayı Havayic 48

701 Buhari, Sahihi-Buhari, Abdest 220 ve 6128 numaralı hadisler; Tirmizi, Sünen 147; Nesai, Sünen 56; İbni Hanbel, Müsnet 7799

ve terbiye görmemişti. Şimdi bizlerin aklına gelen gibi buna şiddetle muamele yapılsa da hacetini bitirmeden kestirilse idi, bir kere bu adam tıbben bir zarar görür idi. Sonra da gönlü kırılır belki de İslam'dan uzaklaşırdı. Bundan sonrada camii şerifte bulaşıklık daha fazla olurdu, çünkü onu kestirinceye kadar etrafa sidik daha fazla dağılırdı. İşte efendimizin gösterdiği hilm ve re'fet (acıma) sayesinde bunların hiç birisi olmadığı gibi; Ashab-ı Güzin ve ümmette ne derece ibret almış ve alacaktır. Teenni (ağırılık), hilm (yumuşaklık), rıfk (acıma) ve leyyin (mülayim) ,rikkat (incelik) ve şefkat sıfatlarında olan sayılamayacak faziletlerden biri de burada tecelli eylemiştir. İslam'ın eşsiz nimetine Hamdü senalar olsun.

646-Hilmin şerefi

عَنْ عَلِيٍّ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ الْعَبْدَ لَيُذْرِكُ بِالْحِلْمِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ

Ali Kerremellahu veche rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz kul hilmi sayesinde gündüz saim, gece kaim derecesine ulaşır.⁷⁰²

647-Güler yüzlü selam sadakadır

عَنْ الْحَسَنِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مِنَ الصَّدَقَةِ أَنْ تُسَلِّمَ عَلَى النَّاسِ وَأَنْتَ طَلِيقُ الْوَجْهِ

Hasen-i Basri'den Mürsel olarak: Efendimiz buyurdu ki; Müslüman insanlara güleç yüzle selam vermek sadakadır.⁷⁰³ Elhamdülillah

702 İbni Hıbban Sahihinde geçmektedir.

703 İbni Ebi'd-Dünya, Susmak babı sayfa 190/132

648-İyi söz, yemek yedirmek ve gece namazının mükafatı

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ فِي الْجَنَّةِ عُرْقًا يُرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا ، وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَارِيُّ لِمَنْ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : لِمَنْ أَطَابَ الْكَلَامَ ، وَأَطْعَمَ الطَّعَامَ ، وَبَاتَ قَائِمًا وَالنَّاسُ نِيَامٌ

Abdullah bin Amr radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu: Şüphesiz cennette bir saray vardır ki içi dışından, dışı içinden görülür. Ebu Musa dedi: Ya Rasulallah burası kimin makamıdır? Efendimiz buyurdu: sözü güzel olan, yemek yediren, insanlar uyurken ibadetle geçirenler içindir.⁷⁰⁴

649-Müslümanı korkutmak büyük zulümdür

عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا تُرَوِّعُوا الْمُسْلِمَ ، فَإِنَّ رَوْعَةَ الْمُسْلِمِ ظُلْمٌ عَظِيمٌ

Amir bin Rabia dedi ki: Bir adam diğer bir adamın ayakkabısını sakladı ki ona latife, şaka yapıyordu. Efendimize haber verdiklerinde buyurdu ki: Müslümanı böyle kaygılandırıp korkutmayınız , şüphesiz müslümanı korkutmak büyük zulümdür.⁷⁰⁵

704 Taberani, Kebir; Hakim, Müstedrek

705 Taberani 6/253; Bezzar 3816; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid

650-İki kişinin arasını bulup düzeltmenin faziletleri

رُوي عن أنس رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لأبي أيوب ألا أدلك على تجارة قال بلى قال صل بين الناس إذا تفاسدوا وقرب بينهم إذا تباعدوا

Enes radiyallahu anh dedi ki: bir gün Efendimiz Ebu Eyüp'e (Halid bin Zeyd'e), seni bir kâra davet etmeyeyim mi? Buyurdu, oda evet Ya Rasulallah dedi. Efendimiz buyurdu: İnsanlar bozuştuklarında aralarını bul, barıştır; uzaklaştıklarında birbirlerine yaklaştır.⁷⁰⁶ Yani aralarını bulmak için var gücünle çalış, onları görüştürüp seviştir.

651-Şam'ın faziletleri

عن عبد الله بن حوالة: قال رسول الله ﷺ: أ تدرى ما يقول الله في الشام؟ إن الله عز وجل يقول يا شام أنت صفوتي من بلادى، أدخل فيك خيرتى من عبادى إن الله تكفل لى بالشام وأهله

Abdullah bin Havale el-Ezdi radiyallahu anh, Rasulullah Efendimize:-Ey Allah'ın Resülü! Eğer senin baki (ebedi) kalacağını bilsem, hiçbir şeyi senin yakınında olmaya tercih etmezdim, şayet geri kalırsam eğleşeceğim bir şehir seçiver dedi. Efendimiz de:-Şam'da otur, buyurdu. (Abdullah der ki) Şam'ı sevmediğimi görünce Rasulullah aleyhis-selam şöyle buyurdu:-Allah'ın Şam hakkında ne buyurduğunu biliyor musun? Şüphesiz Aziz ve Celil olan Allah şöyle buyuruyor: “Ey Şam! Sen benim şehirler arasında seçkin kıldığımınsın! Kullarımın hayırlılarını sana girdiririm.” Şüphesiz Allah benim için Şam ve ehline kefil olmuştur.⁷⁰⁷ Yani himayesine almıştır.

706Münziri, Tergip ve Terhip 4/4260; Taberani, Bezzar

707Taberani, Heysemi

652-Şam'ın fazileti

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الشَّامُ صَفْوَةٌ لِلَّهِ مِنْ بِلَادِهِ إِلَيْهَا، يَجْتَبِي صَفْوَتَهُ مِنْ عِبَادِهِ. فَمَنْ خَرَجَ مِنَ الشَّامِ إِلَى غَيْرِهَا فَبَسَّخَطِهِ، وَمَنْ دَخَلَهَا مِنْ غَيْرِهَا فَبِرَحْمَتِهِ

Ebu Umame rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu: Şam beldeler içinde Allah'ın seçilmiş bir şehridir. O beldeye kullarından en beğenilmiş kullarını ihtiyar eder (seçer). Şam'dan başka yere çıkan Allah'ın gazabıyla çıkar. Diğer yerden oraya giren de Onun rahmetiyle dahil olur.⁷⁰⁸ Allah'ım bizi onun ehlinden kıl.

653-Şam'ın fazileti

عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكِ الْأَسَدِيِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَهْلُ الشَّامِ سَوَاطُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، يَنْتَقِمُ بِهِمْ مِمَّنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَحَرَامٌ عَلَى مُنَافِقِيهِمْ أَنْ يَظْهَرُوا عَلَى مُؤْمِنِيهِمْ، وَلَا يَمُوتُوا إِلَّا عَمَّا وَهَمَّا

Rasulullahın sahabelerinden Hureym bin Fetik el-Esedi'den: Efendimizin şöyle dediğini işittim: Şam ehli Allah'ın yeryüzünde bir kamçısıdır ki onlarla dilediği kulundan intikam alır. Şam'ın münafıklarına, onun müminlerine üstün gelebilmeleri yasaktır. O şehrin münafıkları şiddetli öfke, sıkıntı ve tasa çekmeden ölüp gitmezler. Tirmizi hadisinde “Ne mutlu Şam'a, Rahmanın melekleri kanatlarını üzerine yaymıştır” buyruldu.⁷⁰⁹ Allah'ım Efendimizin mübarek hatırları için bizi orada ikamet etmeyi kolaylaştırsın.

708Hakim, Müstedrek 713/8602; Acluni, Keşful-Hafa 1526; Taberani

709Taberani, Kebir 4054; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 3/498; Münziri, Tergip ve Terhip 4/63

654-Ademoğlunun sevmedikleri

عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اِئْتَنَانِ يَكْرَهُهُمَا ابْنُ آدَمَ الْمَوْتُ وَالْمَوْتُ خَيْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الْفِتْنَةِ وَيَكْرَهُ قَلَّةَ الْمَالِ وَقَلَّةَ الْمَالِ أَقْلٌ لِلْحِسَابِ

Mahmut bin Lebid radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Ademoğlu iki şeyi sevmez; Ölümü kerih görür, sevmez. Halbuki ölüm fitne vukuundan (olmasından) iyidir. Malının azalmasını kerih (çirkin) görür, sevmez. Halbuki malın azlığı hesabı çok azaltır, cennet yolunu kısaltır.⁷¹⁰ Fakirler mutlaka zenginlerden önce cennete girecekleri mensustur yani; Kur'an ve sünnetle sabittir vesselam.

655-Bu ümmetin fitnesi

عَنْ كَعْبِ بْنِ عِيَّاضٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةً وَإِنَّ فِتْنَةَ أُمَّتِي الْمَالُ

Ka'b bin İyaz rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz her ümmetin bir fitnesi, musibeti vardır. Ümmetimin belası, maldır.⁷¹¹ Çünkü onu güzel idare edenler çok azdır. Ne mutlu helalden kazanıp da yerine sarf edenlere vesselam.

656-Sıtmanın mükafatı

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْحُمَّى حَطُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ مِنَ النَّارِ

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Peygamberimiz buyurdu; Sıtma hastalığı, her müslümanın cehennem ateşinden nasibidir.⁷¹²

⁷¹⁰Ahmet bin Hanbel, Müsnet 22519/26363 ve 2/233

⁷¹¹Tirmizi, Sünen 2336; Taberani, Evsat 3/325

⁷¹²Taberani, Evsat 3318; İbnü'l-Cevzi, El-ilelü'l -Mütenahiye 1450; Bezzar, Keşful Ester 765

657-Define kadar cenazeye iştirak etmenin mükafatı

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ أَتَى جَنَازَةً فِي أَهْلِهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ فَإِنْ اتَّبَعَهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ فَإِنْ صَلَّى عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ فَإِنْ انْتَضَرَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيرَاطٌ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Bir müslüman, ehli tarafından hazırlanan bir cenazeye gelse, ona bir kirat verilir. Cenaze ile giderse bir daha verilir, namazını kılırsa bir daha, defin oluncaya kadar beklerse bir kirat daha verilir.⁷¹³ Müslim hadisinde kirat: Uhut dağı gibi ecir ile tefsir edilmiştir. İbni Ömer bu hadisi Aişe validemizden sordurmuş, o da Ebu Hureyre'nin rivayetinde sadık (doğru) olduğunu söylemiş, o zaman İbni Ömer; Çok kiralatları kaybettik buyurmuştur. Allah onlardan razı olsun.

658-Taziyenin sevabı

عَنْ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعْرِى أَخَاهُ بِمُصِيبَةٍ إِلَّا كَسَاهُ اللَّهُ مِنْ حُلَلِ الْكَرَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Amr bin Hazm radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Bir müslüman diğer bir kardeşini bir musibet sebebiyle taziye ve teselli ederse, Allah kıyamet gününde ona keramet hüllelerinden giydirir.⁷¹⁴ Tirmizi hadisinde bir musibete uğrayanı taziye edene, onu ecri gibi ecir ve sevap ihsan olunur buyrulmuştur.

713 Bezzar; Bu Hadisin değişik tarikleri Buhari, Müslim, Ebu Davut, Tirmizi, İbni Mace, Nesai ve Ahmet bin Hanbel'de geçmektedir.

714 İbni Mace, Sünen 1601; Taberani, Evsat 5296

659-Cenaze ile süratin lüzumu

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَسْرِعُوا بِالْجِنَازَةِ، فَإِنَّ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدِّمُوتَهَا، وَإِنْ تَكُ سَوِيًّا ذَلِكَ، فَشَرٌّ تَصْعُقُوتُهُ عَنْ رِقَابِكُمْ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Ey ümmetim cenazeyi süratli götürünüz, şimdi eğer iyi bir adamsa onu bir an evvel hayra ulaştırmış olursunuz. Eğer fena ise şerri bir an evvel omuzlarınızdan atmış olursunuz.⁷¹⁵ Diğer hadiste iyilerin Kaddimuni; yani beni yerime götürün bir an önce; kötülerinde Ahhiruni; yani bırakın beni, nereye götürüyorsunuz dedikleri beyan buyrulmuştur.

660-Ölünün fenalığını söylememek

عَنْ ابْنِ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Ey ümmetim ölülerinizin iyiliklerini söyleyiniz; kötülüklerinden dilinizi men ediniz.⁷¹⁶

715Buhari, Cenaiz 1314; Müslim, Cenaiz 944; Ebu Davut, Cenaiz 3181: Ayrıca Tirmizi, İbni Mace ve Nesai de geçmektedir.

716Ebu Davut, Sünen, Edep kitabı 4900; Nesai, Cenaiz; İbni Mace, Cenaiz; Tirmizi, bu hadis garip tir demiştir

661-Boynuzludan kısas olunur

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَتَوُدَّنَّ الْحُقُوقَ إِلَى أَهْلِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، حَتَّى يُقَادَ لِلشَّاةِ الْجَلْحَاءِ، مِنَ الشَّاةِ الْقَرَنَاءِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayet olunduğuna göre Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Kıyamet gününde hakları mutlaka sahiplerine verilir. Hatta boynuzsuz koyun için boynuzlu koyundan kısas (hakkı) alınacaktır." diye buyrulmuştur.⁷¹⁷ Ne mutlu kul hakkından korunanlara.

662-Mikail'in gülmemesi

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لَجِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا لِي لَمْ أَرَ مِيكَائِيلَ صَاحِبًا قَطُّ؟ فَقَالَ: مَا ضَحِكَ مِيكَائِيلَ مُنْذُ خُلِقَتِ النَّارُ

Enes bin Malik dedi ki: Efendimiz Cibril'e buyurdu: Bana ne oluyor, Mikail'i hiç gülerken görmedim? Cebrail cevapta dedi ki: O cehennem yaratılalıdan beri gülmedi.⁷¹⁸

663-Cehennem ehlinin azabını beyan

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ كَانَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ مِائَةٌ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ وَفِيهِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَتَنَفَّسَ فَأَصَابَهُمْ نَفْسُهُ لَأَخْتَرَقَ الْمَسْجِدَ وَمَنْ فِيهِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayet olunduğuna göre Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Eğer şu camide yüz bin veya daha fazla insan olup da aralarında ateş ehlinden biri bulunup, nefes alsaydı ve nefesi onlara ulaşmış olsaydı, cami ve içinde olanlar yanardı.⁷¹⁹

717 Müslim, Sahih Müslim 2582; Tirmizi, Sünen

718 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; züht; Davut Aleyhisselam'ın zühdü hadis nu: 365; İbni Ebi'd-Dünya 404

719 Ebu Ya'la ve Bezzar

664-Cennetin kokusunu duymayacaklar

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : رِيحُ الْجَنَّةِ يُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَلْفِ عَامٍ
وَاللَّهُ لَا يَجِدُهَا عَقْبٌ وَلَا قَاطِعٌ رَحِمٍ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Cennetin kokusu bin senelik yoldan bulunur (duyulur); Allah'a yemin ederim ki Ana babalara asi olanlarla, sılayı rahimi (akrabayı ziyareti) terk edenler o kokuyu bulamazlar.⁷²⁰ Ne fena günahlardır.

665-Cennet ehlinin kılıkları

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَهْلُ الْجَنَّةِ جُرْدٌ مُرْدٌ كُحْلٌ لَا يَفْنَى شَبَابُهُمْ ، وَلَا تَبْلَى ثِيَابُهُمْ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz şöyle buyurmuştur: Cennet ehlinin bedenleri kılsız, yüzleri sakalsız, gözleri kudretten sürmelidir, gençlikleri geçmez, elbiseleri eskimez.⁷²¹ Daha birçok meziyetleri toplarlar.

666-Cennetin ağaçları

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجْرَةً يَسِيرُ الرَّكِبُ فِي ظِلِّهَا
مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا

Enes bin Malik radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz cennette bir ağaç vardır ki binekle kimse gölgesinde yüz sene gider de yine bitiremez.⁷²² Her şeye gücü yeten Allah'ın şanı ne yücedir.

⁷²⁰Taberani, Kebir

⁷²¹Tirmizi, Sünen 2539; İbni Hacer Askalani, Mişkat 5/208

⁷²²Tirmizi, Sünen 3293; Buhari 4881; Müslim 2826. Ayrıca Vakıa Suresi 30. Ayet tefsirinde bu hadis vardır.

667-Cennetin ağaçları

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةٌ إِلَّا وَسَاقُهَا مِنْ ذَهَبٍ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Cennette hiçbir ağaç yoktur ki gövdesi altından olmasın.⁷²³

668-En aşağı cennet ehline verilecek yerler

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً لَمَنْ يَنْظُرُ إِلَى جَنَانِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَتَعِيمِهِ وَخَدَمِهِ وَسُرْرِهِ مَسِيرَةَ أَلْفِ سَنَةٍ، وَأَكْرَمَهُمْ عَلَى اللَّهِ مَنْ يَنْظُرُ إِلَى وَجْهِهِ غَدْوَةً وَعَشِيَّةً

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurmuştur ki: Şüphesiz cennet ehlinin makamı en aşağıda olanı, bin senelik mesafede cennetlerine, eşlerine, nimetlerine, hizmetçilerine, yataklarına nazar eder (bakar). Cennet ehlinin en iyileri de Allah'ı sabah akşam cemalini müşahede edenlerdir.⁷²⁴ Allah'ım bizi bunlardan kıl.

669-Cennette bir kamçı yeri

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَوْضِعُ سَوْطِ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurmuştur ki: Cennette bir kamçının tutacağı yer, dünya ve dünyada olanlardan hayırlıdır.⁷²⁵

723 Tirmizi, Sünen 2525; İbni Hıbban 16/425

724 Tirmizi, Sünen 2553; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 2/345, 2/64 (5317)

725 Buhari, Sahihi Buhari 2892. Burada ravi Sehl bin Sa'd olarak verilmiş. Hadis de biraz daha uzun.

670-Cennette olanlar yalnız isimde beraberdirler

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيْسَ فِي الْجَنَّةِ شَيْءٌ مِمَّا فِي الدُّنْيَا إِلَّا الْأَسْمَاءُ

İbni Abbas rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurmuştur ki: Dünyada olandan cennette ne varsa ancak isimlerinde aynıdır, yoksa nefaset, lezzet, kıymet cihetlerinde asla kıyas kabul etmezler.⁷²⁶ Çünkü cennet nimetlerinde fazlalık ve sıklet (ağırlık) bulunmaz. Onun içindir ki ehli cennet her hususta yüz erkek kuvvetine haiz oldukları halde önden ve arkadan bir şey çıkarmazlar. Hacetleri bir misk gibi ter ve latif bir geğirmekle biter gider. Sayısız nimetlerinden dolayı Onu tesbih ederim.

671-Din alimlerinin mükafatı

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَجْمَعُ اللَّهُ تَعَالَى عُلَمَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ إِنِّي لَمْ أَجْعَلْ حِكْمَتِي فِي قُلُوبِكُمْ إِلَّا وَأَنَا أُرِيدُكُمْ الْخَيْرَ إِذْهَبُوا إِلَى الْجَنَّةِ فَقَدْ عَفَرْتُ لَكُمْ عَلَى مَا كَانَ مِنْكُمْ

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet gününde Allah Teâlâ din alimlerini toplar. Şöyle buyurur: Şüphesiz ben size hayır kast ettiğim için hikmetimi kalplerinizde kıldım. Gidiniz cennete, şüphesiz günahlarınızı bağışladım.⁷²⁷ Allah'ım bizi onlardan eyle.

726Suyuti, Camiu's-Sağır 7614; Beyhaki, Sünen

727Ebu Hanife, Müsnet; Alusi Tefsiri, Mücadele suresi 11. Ayet tefsirinde bu hadis tahric edilmiştir.

672-Gök gürlediğinde ne okumalı?

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ إِذَا سَمِعَ الرَّعْدَ تَرَكَ الْحَدِيثَ وَقَالَ: (سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ) ثُمَّ يَقُولُ: إِنَّ هَذَا لَوَعِيدٌ شَدِيدٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ

Abdullah bin Zübeyir radiyallahu anh rivayet etti; Efendimiz gök gü-rüldemesini işittiğinde sözü keser şu tesbihi okur: (Sübhanellezi yüseb-bihur-ra' du bi hamdihi ve'l-meleketu min hıfetihi)⁷²⁸ sonra da buyurur-du: şüphesiz bu gürültü, yer ehli için şiddetli bir korkutmaktır.⁷²⁹

673-Hazreti Osman'ın derecesi, hakaret edenlerin lanet olunduğu

قَالَتْ عَائِشَةُ أَمَا أَنَا فَأَشْهَدُ عَلَى أَنِّي رَأَيْتُ عُثْمَانَ فِي هَذَا الْبَيْتِ فِي لَيْلَةِ قَائِظَةٍ وَنَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجِبْرِيلُ يُوصِي إِلَيْهِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْرِبُ كَفًّا - أَوْ كَتِفَ - ابْنِ عَفَّانَ بِيَدِهِ: أَكْتَبَ عُثْمُ أَفَمَا كَانَ اللَّهُ يُنَزِّلُ تِلْكَ الْمَنْزِلَةَ مِنْ نَبِيِّهِ إِلَّا رَجُلًا عَلَيْهِ كَرِيمًا، فَمَنْ سَبَّ ابْنَ عَفَّانٍ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ

Ravi Muharik bin Sümame⁷³⁰ kardeşi Ümmü Gülsüm'e dedi: Aişe valideye git, Osman'dan sor, İnsanlar Osman hakkında çok laf ediyorlar. Ümmü Gülsüm dedi: Aişe validemizin yanına girdim, evladımın bazısı sana selam eder ve Osman bin Affan'dan soruyor dedim. Aişe, selamı aldıktan sonra buyurdu: şahadet ederim ki Osman'ı gayet sıcak bir gecede bu evde peygamberle birlikte gördüm, Cibril de vahyi tebliğ ederdi. Peygamber Osman'ın eline veya omuzuna vuruyor ve emrediyordu; Ey Osman yaz! Şimdi Allah peygamberinden bu dereceyi ancak katında iyi olan bir insana indirir, yani vahiy katibi kılar. Kim ki Affan oğluna söverse, aziz ve celil olan Allah'ın laneti onun üzerine olsun.⁷³¹ Bizi ehli sünnetten kılan Allah'a hamdolsun.

728Gök gürültüsü Allah'ı överek tenzih eder; O'nun korkusundan dolayı melekler de buna katılır.(Ra'd Suresi 13)

729 İmamı Malik, İbni Sad, İbni Ebi Şeybe, Musannef 215-216/10; Ahmet bin Hanbel Züht'de, Buhari Edebul müfret sayfa 239/ 723; İmamı Nevevi, Ezkar, Sayfa 301 : İbni Münzir ve Haraiti kitaplarında rivayet etmişlerdir.

730Bu isim kaynaklarda bulunamadı

731Buhari, Edebul-Müfret 135

674-Aksırıp da hamd etmeyen duaya müstahak olmaz

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : جَلَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا أَشْرَفُ مِنَ الْآخَرِ ، فَعَطَسَ أَحَدُهُمَا فَحَمَدَ اللَّهُ ، فَشَمَّتَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ عَطَسَ الْآخَرُ فَلَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ ، وَلَمْ يُشَمِّتْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ الشَّرِيفُ : عَطَسَ هَذَا فَشَمَّتَهُ ، وَعَطَسْتُ أَنَا فَلَمْ تُشَمِّتْنِي ، قَالَ : فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذَا ذَكَرَ اللَّهَ فَذَكَرْتُهُ ، وَأَنْتَ نَسِيتَ اللَّهَ فَنَسَيْتُكَ "

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet edip dedi ki: biri diğerinden şerefli iki adam efendimizin yanında oturdular. Şerifli olan aksırdı, Allah'a hamdetmedi; Efendimiz de ona yerhamukellah demedi, dua etmedi. Mertebesi düşük olan aksırdı, hamdetti; Efendimiz de ona dua etti. Şerifli olan ben aksırdım bana dua etmedin, bu aksırdı ona dua eyledin dedi. Efendimizde o zaman bu hadisi buyurdu: Şüphesiz bu adam Allah'ı hatırladı, hamdeyledi; bende bunu hatırladım, dua ettim. Sen Allah'ı unuttun ben de seni unuttum.⁷³² Şu halde dua ancak Hamd edene mahsustur.

675-Selâmın faziletleri

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ : قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ السَّلَامَ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ وَصَعَهُ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ ، فَأَفْشُوهُ بَيْنَكُمْ ، فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا سَلَّمَ عَلَى قَوْمٍ ، قَرَدُوا عَلَيْهِ ، كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ فَضْلٌ دَرَجَةٍ فَإِنَّهُ ذَكَرَهُمُ السَّلَامَ ، فَإِنْ لَمْ يَرِدْ عَلَيْهِ رَدٌّ عَلَيْهِ مِنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمْ وَأَطْيَبُ

Abdullah bin Mesud rivayet etti: Efendimiz şöyle buyurdu; Selâm, Allah'ın isimlerinden bir isimdir. Onu Allah yere koymuştur. Aranızda Selâmı ifşa ediniz, yayınız. Bir adam bir kavme selâm verdiğiğinde, alırlarsa verenin kazancı, alanlardan daha fazla olur. Şayet o Selâmı almazlarsa onu daha hayırlı bir kavim alır. Tabi bu kimse melek olacaktır.⁷³³ İslam nimeti ile şerefliendiren Allah'a hamdolsun.

732 Ahmet bin Hanbel, Müsnet; Taberani, Evsat; Buhari, Edebul-Müfret; İbni Hıbban da Müslim'in şartı üzere sahihtir denmektedir.

733 Buhari, Edebul-Müfret 1039; Bezzar 1771; Taberani, Kebir 182/10 (10391); İbni Hacer Askalani, telhis 4/1424

676-İlk Peygamberlik sözlerinden insanlara ulaşan

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَخِيْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ

Ebu Mesud Ukbe bin Amr rivayet etti: Efendimiz şöyle buyurdu; ilk peygamberlik sözünden insanlara ulaşan; “Utanmadığın zaman dilediğini işle” (Utanmazsan dilediğini yap⁷³⁴)

677-Kıyamet alametleri

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيُظْهَرَ الرَّيَّا

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz şöyle buyurdu; İlmin kalkması, cehaletin kökleşmesi, şarabın içilmesi, zinanın açıktan yapılması; Şüphesiz kıyamet alametlerindedir.⁷³⁵ Zamanın fitnelerinden Allah’a sığınırım.

678-Ashabın derecesi

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ، ذَهَبًا مَا بَلَغَ مَدًّا أَحَدِهِمْ، وَلَا نَصِيفَهُ

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz şöyle buyurdu; Ey Ümmetim benim sahabilerime sövmeyiniz, haklarında layık olmayanı söylemeyiniz. Eğer sizin biriniz Uhut dağı kadar altın sarfet-

734Buhari, Sahihi Buhari 3483; İbni Abdi'l-ber, Temhit 20/68

735Buhari, Sahihi Buhari, ilim kitabı, ilmin kaldırılıp, cehaletin yaygınlaşması bölümü

se, onların ufak bir ölçğine (sadakasına) hatta yarısına bile ulaşamaz.⁷³⁶ Sohbet mertebesi ulaşılmaz derecede yüksektir. Aralarındaki macerayı okuyup da ileri geri zinhar (sakın) laf etmemelidir, bizlere susmak vaciptir.

679-İnsanların aldandığı nimetler

عَنْ بْنِ عَبَّاسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: iki nimet vardır ki insanların çoğu onlarda aldanmıştır. Onlar vücut sağlığı ve boş vakittir.⁷³⁷ Yani insanların çoğu sağlık ve boş zamanlarını gafletle geçirirler, malayani ile zayi ederler. Derince düşünen bunları ganimet bilir de hayra sarf eder.

680-Hayra sebep olan

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُمَيْرَةَ بْنِ عَمْرٍو: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ أَجْرٌ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ

Ebu Mesud Ukbe bin Amir rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Bir müslüman diğer müslümanın hayrına sebep olursa, ona da hayrı işleyeninin ecri ve sevabı gibi ecir ve sevap ihsan olunur.⁷³⁸ İslam nimeti ile şeref-lendiren Allah'a hamdolsun.

736Buhari, Sahihi Buhari 3673; Ebu Davut, Sünen 42/4658

737Buhari, Sahihi Buhari 6412; Ebu Nuaym, Hilye 8/185

738Müslim, Sahihi Müslim 1893; Tirmizi ve Edu Davut'un eserlerinde buna benzer hadisler vardır

681-Ashaba hakaret edip, kötü söz söylemenin cezası

عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ النَّاسِ يَرْجُو النَّجَاةَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَّا مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي، فَإِنَّ أَهْلَ الْمَوْقِفِ يَلْعَنُونَهُمْ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Kıyamet gününde her insan kurtulmayı umar. Yalnız ashabıma sebbedenler (sövenler) ummaz. Şüphesiz mahşer halkı onlara lanet eder.⁷³⁹

682-Evde Kur'an okumanın şerefi

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِدْخِرُوا لِبُيُوتِكُمْ نَصِيبًا مِنَ الْقُرْآنِ فَإِنَّ الْبَيْتَ إِذَا قُرِئَ فِيهِ أَنْسَ عَلَى أَهْلِهِ وَكَثُرَ خَيْرُهُ وَسُكَّانُهُ مُؤْمِنِي الْجِنِّ وَإِذَا لَمْ يَقْرَأْ فِيهِ أَوْحَشَ عَلَى أَهْلِهِ وَقَلَّ خَيْرُهُ وَكَانَ سُكَّانُهُ كَافِرَهُ الْجِنِّ

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim evleriniz için Kur'andan nasip toplayınız. Evde Kur'an okundukça şüphesiz o ev ehline rahat ve munis (cana yakın) olur, hayrı çoğalır, cinlerin Müslümanları o evde eğleşir. Evde Kur'an okunmazsa, ehline vahşet verir, hayrı azalır, sakinleri cinlerin kafirleri olur.⁷⁴⁰ Allah'ım evlerimizi Kur'an nuru ile nurlandır.

739Şirazi, Tarih; Ali El-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 11/542/32539

740İbni Neccar, Suyuti, Camiu'l-Kebir 1/1254 (927). Abdurrezzak, Musannef, merfu olarak

683-Önemli Dua

عَنْ بُسْرِ بْنِ أَرْطَاةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ قَالَ : اَللَّهُمَّ اَحْسِنْ عَاقِبَتِي فِي الْاُمُورِ كُلِّهَا ، وَاَجِرْنِي مِنَ خِزْيِ الدُّنْيَا ، وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ ، وَقَالَ : مَنْ كَانَ ذَلِكِ دُعَاؤُهُ مَاتَ قَبْلَ اَنْ يُصِيبَهُ الْبَلَاءُ

Büsr bin Erta rivayet etti: Efendimizden işittim buyurdu ki: “*Allahüm-me ahsin akibeti fi ’l-umuri küllih ve ecirni min hızyi ’d-dünya ve azabil-ahireti*” Sürekli duası böyle olan müslüman, kendine bela ulaşmazdan önce ölür. ⁷⁴¹Duanın anlamı: Allah’ım! Bütün işlerimizin sonucunu güzel eyle, dünyada rezil olmaktan ve ahiret azabından bizi koru.

684-Kullarımı idarede Allah’ın sanatı

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : اَتَانِي جِبْرِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ رَبُّكَ يَقْرَأُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ لَكَ اِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لَا يَصْلِحُ اِيْمَانُهُ اِلَّا بِالْغِنَى وَلَوْ اَفْقَرْتُهُ لَكَفَرَ وَاِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لَا يَصْلِحُ اِيْمَانُهُ اِلَّا بِالْفَقْرِ وَلَوْ اَغْنَيْتُهُ لَكَفَرَ وَاِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لَا يَصْلِحُ اِيْمَانُهُ اِلَّا بِالسَّقَمِ وَلَوْ اَصْحَحْتُهُ لَكَفَرَ وَاِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لَا يَصْلِحُ اِيْمَانُهُ اِلَّا بِالصِّحَّةِ وَلَوْ اَسْقَمْتُهُ لَكَفَرَ

Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bana Cibril geldi, Ya Muhammed dedi, Rabbin sana selam eder, buyurur ki: Kullarımdan öyle kul var ki, imanı ancak zenginlikle salih olur. Eğer onu fakir kılsaydım, inkar ederdi. Şüphesiz kullarım içinde öylesi var ki, imanı ancak fakirlikle salih olur. Eğer onu zengin etseydim inkar ederdi. Yine kullarımdan öyle insan var ki, imanı ancak hastalıkla sağlam olur. Eğer sağlıklı olsaydı inkar ederdi. Şüphesiz kullarımdan öyle kul var ki, imanı ancak sağlıkla salih olur. Eğer onu hasta kılsaydım inkar ederdi. ⁷⁴²Velhasıl Allah’ın hikmeti dışında bir iş yoktur. Lütfunu da kahrını da hoş görmelidir vesselam.

⁷⁴¹ Taberani, Kebir; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 4/181; İbni Hibban, Sahih; Hakim, Müstedrek

⁷⁴² Hatip 6/14; Deylemi 5/250 hadis rakam:8098; Suyuti, Camiu’l-Kebir 1/608 Hadis rakam

685-Gençliğin hayırlısı

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَهَ بِكُهُولِكُمْ وَشَرُّ كُهُولِكُمْ مَنْ تَشَبَهَ بِشَبَابِكُمْ

Enes bin Malik rivayet etti⁷⁴³: Efendimiz buyurdu ki; Gençliğinizin iyisi; vakar ve temkinde (ağır başlılık da), ibadet ve itaatte kendisini ihtiyarlara benzetendir. İhtiyarlarınızın da şerlisi (kötüsü); şekil ve kıyafette, hevayı nefse uymada kendisini gençlere benzetendir.⁷⁴⁴

686-Fitne devrinde selamet

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : سَلَامَةُ الرَّجُلِ فِي الْفِتْنَةِ أَنْ يَلْزَمَ بَيْتَهُ

Ebu Musa El-Eşari'den, Efendimiz buyurdu ki: Fitne devirlerinde kişinin selameti, evinden çıkmamaktır.⁷⁴⁵ Ne güzel derstir, bilhassa ahla-
kın fesada vardığı, din bağları koptuğu bir zamanda.

687-Şöhret afettir

عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَفَى بِالْمَرْءِ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يُشَارَ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ فِي دِينِهِ أَوْ دُنْيَاهُ

İbni Ömer dedi ki; Efendimiz buyurdu ki: Bir kişinin din veya dünyasında parmakla işaret olunması ona şöhret olarak yeter.⁷⁴⁶ Şöhrette afet vardır derken insan yine şöhreti sever.

743 Aynı hadisin Vasile bin Eska', Abdullah bin Abbas'tan ve Ömer'den de rivayeti vardır. En iyisi Enes bin Malikten olandır.

744 Taberani, Bezzar, İbni Adiy 1/87; Kuzai 2/102

745 Deylemi, Müsnedü'l Firdevs; Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal 30825 numaralı hadis

746 Hakim, Müstedrek

688-Tavlanın fenalığı

عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحَصِيبِ الْأَسْلَمِيِّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدِ شَيْراً، فَكَأَنَّما صَبَغَ يَدَهُ فِي لَحْمِ خِنْزِيرٍ وَدَمِهِ

Büreyde bin Hasip el-Eslemi rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Tavla oynayan elini domuzun etinde ve kanında boyamış gibidir.⁷⁴⁷ Diğer bir hadiste “Tavla oynayan Allah ve resulüne isyan etmiş olur” buyrulmuştur. Müslümanlar için her oyun yasaktır ancak ehli ile, at ile, silahla oynamaları caizdir. Çünkü bunlarda bir akibeti hamide (övlümüş bir son) vardır. Manasız şeylerle müslüman vakit kaybetmesini akli selim kabul etmez vesselam.

689-Kan aldırma günleri

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ احتَجَمَ لِسَبْعِ عَشْرَةَ، وَتِسْعِ عَشْرَةَ، وَإِخْدَى وَعِشْرِينَ، كَانَ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ayın on yedi, on dokuz ve yirmi birinci günlerinde kan aldırın her dertten şifa bulur.⁷⁴⁸ İbni Abbas hadisinde başından aldırarak; delilikten, baş ağrısından, miskinlik illetinden, alalıktan (sedef hastalığından), uyuklamaktan, diş ağrısından, göz kararmasından, şifa bulacağı beyan olunmuştur. İbni Ömer hadisinde aç karnına alınması, yalnız Perşembe, Pazartesi, Salı günlerinde alması tavsiye olunmuştur, diğer günlerde yasaklanmıştır.

747Müslim, Sahihi Müslim 2260; İbni Hıbban, Sahihi İbni Hıbban 5873

748Ebu Davut 3861; Taberani, Evsat 6622; Hakim 7475; Suyuti, Camiu's-Sağır 8307

690-Heva ve tûl-i emel (sonu gelmez istek)

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَوَفُ عَلَى أُمَّتِي الْهَوَىٰ وَطُولُ الْأَمَلِ قَامَ الْهَوَىٰ فَيَصُدُّ عَنِ الْحَقِّ وَأَمَّا طَوْلُ الْأَمَلِ فَيُنْسِي الْأَخِرَةَ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ümmetim üzere korktuğum şeylerin en fazla korkunç olanı; nefsin arzularına uymak ve ölümü unutturmasına uzun bir hayat ümididir. Heva ise insanı haktan men eder, tûl-i emel de ahireti unutturur⁷⁴⁹ da o insanda hayır kalmaz.

691-Tevekkül

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ ، لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ : تَغْدُوا حِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا

Hazreti Ömer bin Hattap rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ey ümmetim sizler Allah'a tamamen bağlansaydınız, kuşlara rızıklarını verdiği gibi sizleri de rızıklandırır. O kuşlar sabahleyin aç giderler, akşamleyin tok olarak gelirler.⁷⁵⁰ Bu hadis delalet eder ki rızık için sebeplere yapışmak tevekküle mani değildir, belki tevekkülün kendisidir. Ahlak dersinde tevekkül bahsini dikkatle okuyunuz.

749Beyhaki, Şuabu'l-İman, 7/3427

750Tirmizi 2344; İbni Mace 4164; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 205; Mişkâtü'l-Mesabih 5229

692-Arap ırkına muhabbet

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : أَحِبُّوا الْعَرَبَ لِثَلَاثٍ : لِأَنِّي عَرَبِيٌّ، وَالْقُرْآنَ عَرَبِيٌّ، وَكَلَامَ أَهْلِ الْجَنَّةِ عَرَبِيٌّ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki ; Üç haslet için Arab'ı seviniz; 1-Ben Arab'a mensubum, 2-Kur'an Arapçadır, 3-Ehli cennetin söyleşmeleri de (dili) Arapça olacaktır.⁷⁵¹ Belki Müslümanlar değil bütün cihan halkı bunlara medyundur (borçludur), çünkü medeniyete hizmetleri büyüktür.

693-Güzel huyun mükafatı

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : دَخَلَ رَجُلَانِ الْجَنَّةَ صَلَاتُهُمَا وَصِيَامُهُمَا وَحَجُّهُمَا وَاسْتِطَاعُهُمَا لِلْخَيْرِ وَاحِدٌ وَيَفْضِلُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ بِحُسْنِ خُلُقِهِ كَمَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki ; İki müslüman cennete girer, namazları, oruçları, hacları, hayır işleri birdir. Halbuki güzel huyla biri diğeri üzerine o kadar yükselir ki araları doğu ile batı aralığı gibi uzaklaşır.⁷⁵² Bundan anlaşılır ki, müslüman nafîle ibadetlerinden çok, güzel huylarına önem vermelidir.

751 Hakim, Müstedrek 117/7081; Taberani, Beyhaki

752 Deylemi

694-Yumuşak huylu olup nazik davranmak

عَنْ عَائِشَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا عَائِشَةُ إِنَّ الرَّفْقَ لَوْ كَانَ خَلْقًا مَرَأَى النَّاسُ أَحْسَنَ خَلْقًا مِنْهُ وَلَوْ كَانَ الْحَرْقُ خَلْقًا مَرَأَى النَّاسُ أَقْبَحُ مِنْهُ

Aişe radiyallahu anha rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki ; Ey Aişe! Eğer rıfk yani yumuşaklık, nezaket ve kolaylık gözle görülen bir mahluk (yaratılan bir varlık) olaydı, muhakkak ki insanlar ondan daha güzelini görmezdi. Bunun zıddı olan hiddet, şiddet ve hırçınlık da gözle görülen bir mahluk (yaratık) olaydı, insanlar ondan daha çirkinini görmezdi.753 Ata bin Yesar hadisinde Aişe validemiz dedi: Seferin birinde ben deveye binmiştim, deve yaramazlık ettikçe bende başına vuruyordum. Efendimiz görünce buyurdu: Ey Aişe! Rıfk ile muamele et. Şüphesiz Allah bir ehli beyte iyilik dilediği vakitte onları, yumuşak huylu olma ve nezaket kapısına yol gösterir. Rıfk bulunduğu yere ziynet (süs) verir, zıddı da ayıplar.

695-Mütefekirlere daima hüzünlü olmak yaraşır

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ لَا يُمَسِيَ إِلَّا حَزِينًا وَإِنْ كَانَ مُحْسِنًا وَلَا يُضْبِحُ إِلَّا حَزِينًا وَإِنْ كَانَ مُحْسِنًا لِأَنَّهُ بَيْنَ مَخَافَتَيْنِ ذَنْبٌ فَقَدْ مَضَى مِنْهُ لَا يَدْرِي وَاللَّهُ صَائِعٌ فِيهِ وَمَا بَقِيَ مِنْ عُمْرِهِ لَا يَدْرِي مَا يُصِيبُهُ فِيهِ مِنَ الْمَهَارِكِ

Ebu Umame el-Bahili rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki ; Müslümana layık ve münasip olan iyilik üzere de olsa yine hüzünlü ve gamlı olarak akşam ve sabahlmalıdır. Çünkü o iki korku aralığındadır, biri geçmiş günah ki Allah bunun hakkında ne muamele edecektir bilemez, diğeri ömründen baki (geri) kalanı ki bundan da kendini helak eden, amelleri-

753 Hakim, Müstedrek

ni mahveden ne gibi belalar isabet edecek onu da bilemez.⁷⁵⁴ Hakikaten derin düşündüğünde bu iki korku insanın belini bükecek kadar ağır ve büyüktür. Lakin gaflet gönlümüzü kapladığı için biz yine yiyip, içer, gülüp oynarız. Allah'ın affı keremine (lütfuna) ilticadan (sığınmaktan) başka da çaremiz yoktur.

696-Bolluk ve güzel hal kimlere gönderilirler

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ الْبَلَاءُ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى آيِنٍ
أَتَوْجَهُ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى أَحِبَّابِي وَأَوْلَى طَاعَتِي أَبْلُوكَ أَخْبَارَهُمْ وَأَخْتَبِرُ
صَبْرَهُمْ وَأَمَحِّصُ بِكَ دُنُوبَهُمْ وَأَرْفَعُ بِكَ دَرَجَاتِهِمْ وَيَقُولُ الرَّحَاءُ كُلَّ يَوْمٍ
إِلَى آيِنٍ أَتَوْجَهُ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى أَعْدَائِي وَأَهْلِ مَعْصِيَتِي أَزِيدُ بِذَلِكَ
طُغْيَانَهُمْ وَأَصْنَائِفُ بِذَلِكَ دُنُوبَهُمْ وَأَعْجِلُ بِكَ لَهُمْ وَأَكْثِرُ بِكَ عَلَى عَفْلَتِهِمْ

Enes bin Malik'ten Efendimiz buyurdu: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Her gün bela ve darlık, ben nereye teveccüh edeceğim, kimlere ulaşacağım der. Allah Teâlâ buyurur ki: Dostlarıma, taat ve ibadet sahiplerine git, ben seninle onların hayırlarını imtihan ederim, sabır ve tahammüllerini yoklarım, günahlarını paklarım (temizlerim), seninle onların derecelerini yükseltirim. Rehā yani bolluk ve hüsnü hal her gün der: Ben nereye teveccüh edeceğim, kimlere ulaşacağım. Allah Teala buyurur ki: Düşmanlarıma, günahkarlara git, seninle onların azgınlıklarını arttırırım, iyiliklerini dünyada veririm, seninle onların gafletlerini çoğaltırım.⁷⁵⁵ Aman Yarabbi! Bizi bu garip imtihanlardan sakla, lütufların ve keremlerine mazhar eyle. Emin olan Peygamberinin yüce hatırı için Amin.

754Suyuti, Cem'ul-cevami 28311/1684; Deylemi, Müsnedü'l Firdevs

755Deylemi, Firdevs; Suyuti, Cem'ul-cevami 28198/1571

**697-Şehit ve cömert hesaba çekilirler, ehli
bela doğru geçer**

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يُؤْتَى بِالشَّهِيدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُوقَفُ
لِلْحِسَابِ، ثُمَّ يُؤْتَى بِالْمُتَصَدِّقِ فَيُنْصَبُ لِلْحِسَابِ، ثُمَّ يُؤْتَى بِأَهْلِ الْبَلَاءِ، فَلَا يُنْصَبُ
لَهُمْ مِيزَانٌ، وَلَا يُنْصَبُ لَهُمْ دِيْوَانٌ، فَيُصَبُّ عَلَيْهِمُ الْأَجْرُ صَبًّا حَتَّىٰ إِنَّ أَهْلَ الْعَافِيَةِ
لَيَتَمَتَّوْنَ فِي الْمَوْقِفِ أَنَّ أَجْسَادَهُمْ قُرِضَتْ بِالْمَقَارِيضِ مِنْ حُسْنِ ثَوَابِ اللَّهِ

İbni Abbas radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullah Efendimiz buyurdu ki: Kıyamet gününde şehit getirilir, hesap vermek için ayakta bekletilir. Sadaka veren getirilir o da hesaba çekilir. Sonra bela musibet çekenler getirilir. Fakat bunlar için terazi kurulmaz, defter açılmaz, ecir ve sevap onlar üzere dökülür de dökülür, öyleki afiyet üzere dünyalarını tüketenler bunlara Allah'ın verdiği sevapların güzellikleri için vücutlarının dünyada makasla parçalanmasını temenni edeceklerdir.⁷⁵⁶

698-Kavmiyetçilik davası

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا قَالَتْ نِزَارُ يَا نِزَارُ وَقَالَتْ أَهْلُ
الْيَمَنِ يَا قَحْطَانَ نَزَلَ الضَّرُّ وَرَفَعَ النَّصْرُ وَسُلِطَ عَلَيْهِمُ الْحَدِيدُ

Ebu Hureyre'den Efendimiz buyurdu ki; Nizar kabilesi Ya Nizar! diye kabilesini çağırdığında, Yemen ehli, Ya kahtan! diye medet istediğinde, ziyan başlar, ilahi yardım kaldırılır, üzerlerine kılıç musallat olur.⁷⁵⁷ Çünkü kavmiyetçilik davası başlayınca, İslami rabıta (bağ) kopar, taraftarlık meydanı alır, Hak ve adalet aranmaz olur, zulüm ve intikam revaç bulur, saadet kuşu yuvadan uçar, asayiş bozulur, fitne ve musibetler şüyu bulur (yayılır). İslamiyet'in ortaya çıkmasından önce Arapları mahvı perişan eden kavmiyet davası, kabilelerin çekişmesiydi.

⁷⁵⁶Münziri, Tergip ve Terhip 4/222; Suyuti, el-Bedveru's-Sefira242; Taberani, Kebir

⁷⁵⁷Ebu Nuaym, Hilye; Ali el-Muttaki el-Hindi; Kenzu'l-Ummal 1725; Suyuti, Camiu'l Ehadis 10315 nolu hadis

699-Hurafe kimdir?

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: حَدَّثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءَهُ ذَاتَ لَيْلَةٍ حَدِيثًا، فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَانَ الْحَدِيثُ حَدِيثَ حُرَافَةٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَدْرِينَ مَا حُرَافَةٌ؟ إِنَّ حُرَافَةَ كَانَ رَجُلًا مِنْ عُذْرَةَ، أَسْرَتْهُ الْجِنُّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَمَكَثَ فِيهِمْ دَهْرًا طَوِيلًا، ثُمَّ رَدُّوهُ إِلَى الْإِنْسِ، فَكَانَ يُحَدِّثُ النَّاسَ بِمَا رَأَى فِيهِمْ مِنَ الْأَعَاجِيبِ، فَقَالَ النَّاسُ: حَدِيثُ حُرَافَةَ

Aişe radiyallahu anha validemiz rivayet etti: Efendimiz bir gece kadınlara bir sözden bahsetti. Oradaki kadınlardan biri: -bu söz hurafe bir sözdür, dedi: Efendimiz bunu üzerine buyurdu: -Bilir misin hurafe nedir? Şüphesiz hurafe Yemen’de Uzre kabilesinden bir adam idi. Cahiliye devrinde cin onu esir etti. Çok zaman cinler içinde eğleşti (oyalandı). Sonra memleketine bıraktılar. Bu adam cinler arasında görmüş olduğu birçok acayip ve garaipten (ilginç şeyleri) haber verirdi. İnsanlar bundan sonra akla sığmayan gariplikleri duyduklarında bu hadis (söz) hurafe dediler.⁷⁵⁸

700-Bakıyatı Salihat (Allah’ın katında değerli olan salih ameller)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَأَنْ أَقُولَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Benim şu dört kelimeyi okumaya muvaffak olmam, güneş üzerine doğduğu (her) şeyden daha sevgilidir.⁷⁵⁹ “La havle ve la kuvvete illa billahi’l aliyyi’l-azim” ilave edilince bunlar Bakıyatı Salihat namını alır, günde yüz kere okunmalıdır. Bu la havle’nin tefsirini Efendimiz Cebrail’den

⁷⁵⁸ İbni Kesir, el-Bidaye ve’n-Nihaye 6/49; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 6/157; Tirmizi, Şemail 240; Ebu Ya’la ve Bezzar

⁷⁵⁹ Müslim, Sahihi Müslim, zikir, dua, tövbe ve istiğfar kitabı, tehlil, tesbih ve dua bölümü 2695; İbni Hıbban, Sahihi İbni Hıbban 834; Mişkât ta da bu hadis vardır.

hikaye eylemiş İbni Mesud da rivayet eylemiştir: “Allah’a karşı günahlardan sakınmak ancak Onun korumasıyla, ibadete kuvvet bulmak da ancak Onun yardımı ve hidayetiyle oldu” bu hazineler ancak İslam’a ihsan buyruldu. İslam nimetine hamdolsun. O dört kelime şudur: Sübhanallahi ve’l-Hamdülillahi ve la ilahe illallahu vallahu Ekber

**701-Cuma günü ve gecesi Salavatı
Şerife’nin mükafatı**

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةِ الْجُمُعَةِ مِائَةً مَرَّةً مِنَ الصَّلَاةِ قَضَى اللَّهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ، سَبْعِينَ مِنْ حَوَائِجِ الْأَخِرَةِ، وَثَلَاثِينَ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَوَكَّلَ اللَّهُ بِذَلِكَ مَلَكًا يُدْخِلُهُ عَلَيَّ قَبْرِ كَمَا يُدْخِلُ عَلَيْكُمْ الْهَدَايَا إِنَّ عَلِيمِي بَعْدَ مَوْتِي كَعَلْمِي فِي الْحَيَاةِ

Enes bin Malik den rivayet edildiğine göre Efendimiz buyurdu ki; Cuma günü ve gecesinde üzerime yüz salavatı şerife okuyan müslümanın Allah, yetmiş ahiret ihtiyaçlarından, otuzu dünya işlerinden olmak üzere, yüz hacetini giderir ve bu salavatı ulaştırmaya Allah bir melek görevlendirir. Nitekim sizin üzerinize hediyeler ulaştığı gibi o melek kabrimde bana (o salavatları) ulaştırır. Şüphesiz öldükten sonraki bilgim hayatımdaki bilgim gibidir.⁷⁶⁰ Yalnız cumaları değil her gün yüz salavat okumak vazife edilmiştir.

760 Beyhaki, Şuabu’l-İman 3/111 (3035); Deylemi

702-Yunus Duası

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَقَدْ كَانَ دُعَاءُ أَخِي يُؤُسُّ عَجَبًا أَوْلَهُ تَهْلِيلٌ وَأَوْسَطُهُ تَسْبِيحٌ وَأَخْرَهُ إِفْرَارٌ بِالدَّنْبِ (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ) مَا دَعَا بِهِ مَهْمُومٌ وَلَا مَغْمُومٌ وَلَا مَكْرُوبٌ وَلَا مَدْيُونٌ فِي يَوْمٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِلَّا أَسْتَجِيبَ لَهُ

Abdurrahman bin Avf rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Yemin ederim kardeşim Yunus'un duası şaşılacak bir şey oldu. Onu evveli tehliil⁷⁶¹, ortası tesbih, sonu günahları ikrardır. (La ilahe illa ente Sübhaneke inni küntü mine'z-zalimin.⁷⁶²) Ne zaman bir sıkıntı da olan, gamlı bulunan, şiddet, meşakkat gören, borç altında kalan günde üç kere okursa duası kabul olunur, selamete çıkarılır.⁷⁶³ Allah'ın nimetleri ve karşılıksız iyilikleri için Hamdolsun.

703-Dualar

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ: (اللَّهُمَّ أَصْبَحْتُ مِنْكَ فِي نِعْمَةٍ وَعَافِيَةٍ وَسِتْرٍ، فَأَتَمَّ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ وَعَافِيَتَكَ وَسِتْرَكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُتَمَّ عَلَيْهِ نِعْمَتُهُ

İbni Abbas radiyallahu anh'den Efendimiz buyurdu ki: Bir müslüman sabahta ve akşamda üç kere bu duayı okursa, onu üzerine istediklerini yapmak Allah üzerine bir hak olur. Yani her halde istediklerini verir, duası reddolunmaz.⁷⁶⁴ Hemen dua silsilene bu duayı da katmalıdır vesselam. O dua şudur; Allahümme asbahtü minke fi nimetin ve afiyetin ve sitrin. Feetemme ala nimetike ve afiyetike ve sitrake fi 'd-dünya ve'l-Ahireti⁷⁶⁵

761 Tehliil: La ilahe illallah demek.

762 Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum Enbiya/87

763 Deylemi

764 İbni's-Seni, Gece ve gündüz ameli 56; Suyuti, Daryu'l-felah 47

765 Anlamı: Allah'ım, şu sabaha Senden gelen bir nimet, afiyet ile ve günahlarım örtülmüş olarak çıktım. (Öyleyse) dünyada ve Ahirette üzerimdeki nimetini, afiyetini ve günahlarımı örtmeni tamamla."

704-Allah ve peygamberin sözlerinde
lanetli altı kimse

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سِتَّةٌ لَعَنَتْهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَكُلُّ نَبِيِّ مُجَابٍ: الزَّائِدُ فِي كِتَابِ اللَّهِ، وَالْمُكَذِّبُ بِقَدْرِ اللَّهِ، وَالْمُتَسَلِّطُ بِالْجَبْرُوتِ لِيُعَزَّ مَنْ أَدَّلَ اللَّهُ، وَيُذَلَّ مَنْ أَعَزَّ اللَّهُ، وَالْمُسْتَحِلُّ لِحُرْمِ اللَّهِ، وَالْمُسْتَحِلُّ مِنْ عَثْرَتِي مَا حَرَّمَ اللَّهُ، وَالتَّارِكُ لِسُنَّتِي

Aişe radiyallahu anha validemizden Efendimiz şöyle buyurmuştur: Altı çeşit insan var ki ben onlara lanet ettim, Allah da rahmetinden uzak kıldı. Her peygamberin duası kabul olunur. 1-Kur’anda bir şeyi ilave edenler veya onu sünnete muhalif tevil edenler, 2-Kaza ve kaderi inkar edenler, 3-Allah’ın aziz kıldığını horlamak (değersiz kılmak), zelil (değersiz) kıldığını yüceltmek için inananların başına cebri kahır ile (zorla) musallat olanlar, 4-Haramı Mekke’de Allah’ın haram ettiklerini mubah görüp, işlemeye cüret edenler, 5-Ehli beytim haklarında Allah’ın haram ettiklerini mubah kılanlar, onları öldürme ve hakaretle incitenler, 6-Sünnetimi hiçe sayarak, hor görerek terk edenler.⁷⁶⁶ Allahu Teâlâ’ya sığınırım.

766Muhammed Münavi, Mesabih dan tahrîc etmiştir 1/114; Tirmizi 2154; İbni Ebi Asım, Sünnet 337; İbni Hibban 5749

705-İlmin keyfiyeti ve kaldırılması

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جُهَالًا فَسُئِلُوا، فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا

Abdullah bin Amr bin As radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Şüphesiz Allah ilmi kulların kalplerinden çekip almaz lakin Alimlerin ölmeleriyle ilmi kaldırır. Katında bir alim bırakmadığı zaman insanlar, cahillerden baş edinirler. O cahillere soru sorarlar, ilimsiz onlar fetva verirler, hüküm ederler hem saparlar hem de sapırtırlar.⁷⁶⁷ Allahu Teâlâ'ya sığınırım.

706-En cömert kimdir?

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : هَلْ تَدْرُونَ مَنْ أَجْوَدُ جُودًا ؟ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَغْلَمُ ، قَالَ : اللَّهُ أَجْوَدُ جُودًا ، ثُمَّ أَنَا أَجْوَدُ بَنِي آدَمَ ، وَأَجْوَدُهُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عِلْمٌ فَلَمَّا فَتَنَ شَرُّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمِيرًا وَخَدَّهُ أَوْ قَالَ : أُمَّةً وَاحِدَةً

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Ey Ashabım! En ziyade cömert ve iyiliği çok kimdir, bilir misiniz? Ashap dedi ki: Allah ve Resülü bilir. Efendimiz buyurdu: Kerem ve cömertliği en çok Allah Teâlâ'dır. Bundan sonra Ademoğlu'nun en cömerdi benim. Benden sonra iyilikleri en çok bir müslüman ki ilmi öğrendi, halka da neşreyledi, öğretti ve Allah'ın rızasını kastetti. Bu adam kıyamet gününde; izzet ve azamette, heybet ve saltanatta bir başkomutan olarak gelir veya buyurdu: yalnız bir ümmet olarak gelir.⁷⁶⁸ Bütün alemleri bir şahıs üzerine cem etmek (toplamak) Allah için güç değildir.

767 Buhari, Sahih Buhari, İlim kitabı, İlim nasıl kaldırılır babı 100; Tirmizi, Sahih 2652; Müslim, Sahih Müslim 8/60; Hadis Muttefakun aleyhtir.

768 Beyhaki, Şuabu'l-İman; Ebu Ya'la

707-Her gecede bir icabet olduğu

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُؤَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ، يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz gecede bir icabet saati vardır, Müslüman bir kul dünya ve ahiret işlerinden bir şey isterken o saate denk düşürürse, muhakkak Cenabı Hak istediğini ona verecektir. Bu saat her gecede vardır.⁷⁶⁹ Lakin günler içinde yalnız Cuma gününe mahsustur.

708-Para için Kur'an okuyanda ceza

عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحَصِيبِ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ يَتَأَكَّلُ بِهِ النَّاسَ، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ عَظْمٌ لَيْسَ عَلَيْهِ لَحْمٌ

Büreyde bin Hasip el-Eslemi radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Bir müslüman Kur'an-ı Kerimi halktan para çekip, yemek için okursa; Kıyamet gününde yüzlerinin etleri dökülmüş bir kemik olarak gelir.⁷⁷⁰ Çünkü en şerefli azasını alçak dünyaya ulaşmak için kızdırdı, yüz suyu döktü, Kur'anı da vasıta kıldı da en çirkin surette koydu. Bu kötü halden Allah'a sığınırım.

769Müslim, sahih 757; Ahmet bin Hanbel, Müsnet

770Beyhaki

709-Evde yılan görünce ne demeli?

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا ظَهَرَتِ الْحَيَّةُ فِي الْمَسْكَنِ فَقُولُوا لَهَا: إِنَّا نَسَأَلُكَ بِعَهْدِ نُوحٍ، وَبِعَهْدِ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ، أَنْ لَا تُؤْذِينَا، فَإِنْ عَادَتْ فَاقْتُلُوهَا

Abdurrahman bin Ebi leyla rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Ey ümmetim evde yılan gördüğünüzde ona şu sözü söyleyin; Nuh'un ahdi (sözü), Davud oğlu Süleyman'ın ahdi (sözü) için senin bize zarar vermemeni istiyoruz. Eğer tekrar gelirse hemen öldürün.⁷⁷¹

710-İnsanlar üç sınıf üzere dirilirler

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةَ أَصْنَافٍ: صِنْفًا مُشَاهَةً، وَصِنْفًا رُكْبَانًا، وَصِنْفًا عَلَى وَجُوهِهِمْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ يَمْشُونَ عَلَى وَجُوهِهِمْ؟ قَالَ: إِنَّ الَّذِي أَمْسَاهُمْ عَلَى أَقْدَامِهِمْ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَمْشِيَهُمْ عَلَى وَجُوهِهِمْ، أَمَا إِنَّهُمْ يَتَّقُونَ بِوُجُوهِهِمْ كُلَّ حَدَبٍ وَشَوْكَةٍ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; İnsanlar kıyamet gününde üç sınıf üzere mahşere gelirler; bir bölümü ki Müslümanlardan tövbesiz gidenler yürüyerek; diğer bölüm ki Salihler, kamiller, binekli; öbür kısmı kafirler, münafıklar ki, Rahmana secdeden arlandıkları, kibirlendikleri için yüzleri üzere yürürler veya yürütülürler. Denildi ki, Ya Rasulallah nasıl olurda yüzle yürümeye kadir olurlar? Efendimiz buyurdu: Onlar dünyada ayakları üzere yürüten Allah, şüphesiz yüzleri üzere yürütmeye kadirdir. Agâh olun ki (Dikkat edin) elleri ayakları bağlı olduğu için şüphesiz onlar karşılıklarına gelen zararlı şeylerden yüzleri ile korunacaklardır.⁷⁷² Çünkü Halık (Yaratan) ve Münim (nimet veren) olan Allah'a karşı secdeden istinkaf eden (geri duran) fasık ve facirlere bu yolda cezalar münasiptir. Bu gibi kötü halden sana sığınırım.

771 Tirmizi, Sünen, hükümler ve faydaları kitabı, yılanların öldürülmesi ile ilgili söylenenler babı 66. Sayfa 1485 numaralı hadis. Ebu Davut, Sünen

772 Tirmizi, Tefsiru'l-Kuran 17; Buhari, Rikak 45; Münziri, Tergip ve Terhip 5426

**711-Cebrail ile Allah arasında yetmiş
hicap olduğu**

عَنْ زُرَّارَةَ بْنِ أَوْقَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِجِبْرِيلَ :
هَلْ رَأَيْتَ رَبَّكَ ؟ فَاذْتَفَضَ جِبْرِيلُ ، وَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سَبْعِينَ حِجَابًا
مِنْ نُورٍ ، لَوْ دَنَوْتُ مِنْ بَعْضِهَا لَأَخْتَرْتُ

Zürare bin Evfa radiyallahu anh rivayet etti: Şüphesiz Efendimiz buyurdu; Ey Cebrail Rabbını gördün mü? Cebrail sualin azamet ve heybetinden titredi ve buyurdu: Ey Muhammed! Şüphesiz Allah ile benim aramda nurdan yetmiş hicap vardır, eğer ben onların bazısına yaklaşmış olsaydım, o nurun eserinden yanardım.⁷⁷³ Bu hicapla (perdeyle) mahcup (perdelenmiş) ve mestur (örtülmüş) olan yalnız Cebrail'dir. Kemal ile mevsuf (vasıflanan) olan Halıkı Zül-Celal velev ki Envar-ı cemalinden (cemalinin nurundan) olsun hiçbir şey mahcup edemez (gizleyemez), O her vakit zahirdir (açıktır). Mestur (örtülü), mahcup (perdeli) olan ancak mahluklarıdır. Beşer ve melekte ebedi hayat tecelli ederek Allah'ı görmeğe tahammül edecek kudret verilmedikçe rüyet (görme) nimetine nail olamazlar.

اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ الرُّؤْيَةِ صَبَاحًا وَمَسَاءً يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ
Allah'ım! Bizi, sabah ve akşam cemalini gören rüyet ehlinden eyle, Ya hay Ya kayyum,
Ya ze'l-Celali ve'l-İkram

⁷⁷³ İbni Hacer Askalani, Mişkatü'l-Mesabih 5/250; Suyuti aynı hadisi Abdullah bin Evfa'dan (Ellieli'l-Masnuah) adlı eserinde rivayet etmiştir. Ebu Nuaym, Hilye

712-Meleklerin; Dünyayı insanlara, ahireti bize ver demelerine cevap ne olmuştur?

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ وَدَرَيْتَهُ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا رَبِّ خَلَقْتَهُمْ يَأْكُلُونَ وَيَشْرَبُونَ وَيَنْكِحُونَ وَيَرْكَبُونَ فَاجْعَلْ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةَ فَقَالَ تَعَالَى لَا أَجْعَلُ مَنْ خَلَقْتَهُ بِيَدَيَّ كَمَنْ قُلْتُ لَهُ: كُنْ فَكَانَ

Cabir radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Allah Teala adem ve evladını yarattığında Melekler dedi: Ey Rabbımız! Sen insanları yarattın halbuki onlar yerler, içerler, evlenirler, türlü binitlere binerler. Şimdi onlar için dünyada beka (devamlı) kıl, bize de ahireti ver. Allah Teala buyurdu: olamaz, ellerimle yarattığım, kendi ruhumdan ruh verdiğim adem ve evladını, ol dediğimde hemen oluveren gibi kılar mıyım, elbette kılmam.⁷⁷⁴ Bu hadis ehli sünnetin; takva olan insan melekten faziletli olduğu konusunu teyit eylemiştir. Adem, kudret eliyle yaratılan üç şeyin en kamil ve kerimidir. Yaratılmasında özen gösterilen elbette keramete en layık, izzet ve hürmeti en çok hak edendir. Melekler bilinen makamdadırlar fakat beşer (insan) nihayetsiz bir terakkiye (ilerlemeye) mazhardır, aynı zamanda hayvan derekesine (seviyesine) inme ve melek mertebesine yükselip geçme kapasitesini kendinde toplar. İman eden, itaat eden, günahlardan sakınan yükseldikçe yükselir. İnkâr eden, isyan eden, günahlara ısrarla devam eden aşağıların aşağısına düştükçe düşer. Cenabı Hakkın ruhu kendine nispeti (kıyası) yani kendi ruhumdan ruh üfledim demesi Beytullah'a Allah'ın evi denildiği gibi beytullah ın şeref ve kıymetini arttırmak içindir. Allah beytullah'ta oturmaktan, ruha muhtaç olmaktan münezzehtir. Yani adem aleyhisselam'a verilen ruh Cenab-ı haktan bir cüz değildir. Allah ruhtan münezzehtir veyahut aslına inanır, vasfıyla meşgul olmayız, keyfiyetini bilemeyiz vesselam.

⁷⁷⁴Beyhaki, Şuabu'l-İman; Taberani, Evsat 6/196 da buna yakın hadis vardır. Hatip et-Tebrizi, Mişkâtü'l-Mesabih 35/5732

713-Kur'an'ın kaldırılması hadisesi

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَطِيعُونِي مَا دُمْتُ بَيْنَ
أَظْهَرِكُمْ فَإِذَا دُهِبْتُ فَعَلَيْكُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ أَحِلُّوا حَلَالَهُ وَحَرِّمُوا حَرَامَهُ فَإِنَّهُ سَيَأْتِي
رَمَانٌ يُسْرِي عَلَى الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ فَيَسْلُخُ (فِي الْمُنْتَخَبِ - فَيَنْسَخُ) مِنَ الْقُلُوبِ
وَالْمَصَاحِفِ

Muaz bin Cebel rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Ey Ümmetim! Ben aranızda daim oldukça bana itaat ediniz. Ben saadet yurduna gittiğim zaman (vefat ettiğimde) Kitabullah olan Kur'an'a sarılınız. Onu helalini helal, haramını haram itikat ediniz. Şüphesiz bir zaman gelir ki bir gece içinde Kur'an kaldırılır, yüreklerden ve mushaflardan silinir.⁷⁷⁵ Bu hadise İsa Aleyhisselam'ın vefatından sonra insanlar tuğyan (isyan) ederek cehaletle küfür ve isyanda ısrar edip, Kur'an ar, şeri işler ayıp sayıldığı zamanlar gazabı ilahinin tecellisinde vuku bulur. Halk zulmet-i küfür (küfür karanlığı) içinde kalır, hayatta hayır kalmaz, bir zaman sonra bütün Müslümanların ruhları kabzolunur (alınır) da insanların şerlileri üzerine kıyamet kopar. أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ وَالطُّغْيَانِ. Fitneler ve isyandan Allah'a sığınırım.

⁷⁷⁵Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu'l-Ummal, cilt 1, Sayfa 189, Hadis numara 960; Deylemi

714-İslam'ın garibe geri dönmesi ve garipler kimlerdir?

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْإِسْلَامَ بَدَأَ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ قَطُوبِي لِلْغُرَبَاءِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنَ الْغُرَبَاءِ؟ قَالَ الْفَرَارُونَ بِدِينِهِمْ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ (الَّذِينَ يُضِلُّحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ بَعْدِي مِنْ سُنَّتِي)

İbni Mesud radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Şüphesiz İslam dini garip olarak zahir oldu,(başladı) muhakkak zahir olduğu (başladığı) garipliğe geri dönecektir. Ne mutlu gariplere! Ashap dedi ki: garipler kimlerdir? Dinleri sebebi ile halktan kaçanlar. Allah Teâlâ onları kıyamet gününde Meryem oğlu İsa ile haşreder (diriltir), buyurdu.⁷⁷⁶ Bir rivayette garipler; (benden sonra sünnetimden insanların bozduklarını ıslah edenler⁷⁷⁷) diye tefsir edilmiştir. Sallallahu aleyhi ve sellem.

715-Hataları paklayan ameller

عَنْ عَلِيِّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي الْمَكَارِهِ، وَاعْتِمَالُ الْأَقْدَامِ إِلَى الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، يَغْسِلُ الْخَطَايَا غُسْلًا

Hazreti Ali Kerremellahu veçhe rivayet etti; Efendimiz buyurdu ki: Soğuk zamanlarda tam abdest almak, camilere ayakları yürütmek, bir namazdan sonra diğer namazı beklemek, günahları yıkar tertemiz yapar.⁷⁷⁸ “İyilikler kötülükleri giderir⁷⁷⁹” ayeti bunun için yeterli delildir. Allah'ım seveceğin ve razı olacağın şeye bizi muvaffak kıl. Amin

اللَّهُمَّ وَفَّقْنَا لِمَا نَحِبُّ وَتَرَضَى

776İbni Asakir, Tarih; Ebu Nuaym, Hilye 1/25; Hadisin baş tarafı Müslim 208 de, değişik varyantları İbni Mace, Ebu Davut ve Tirmizi'de geçmektedir. İbni Mace 3978; Ebu Davut1/25; Tirmizi 2630. Bilhassa garipler kimlerdir sorusuna cevap her sünen de değişiktir. Biz bunların bir tanesini yukarda parantez içinde verdik.

777Tirmizi, Sünen, İman 13

778Darekutni, İlel 3/223; Hakim, Müstedrek; Beyhaki, Şuabu'l-İman

779Hud suresi 114. Ayet

716-Kıskançların şerefi

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنْ عِبَادِهِ الْغَيُورَ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Şüphesiz Allah kullarından kıskanç olanları sever.⁷⁸⁰ Yani aile ve akrabasını yabancı erkeklerden sakınanları lütfu ihsanlara gark eder, Aziz ve mukaddes bir şeye yabancıların el uzattığını, göz diktiğini görmeye tahammül edememe duygusu imandandır buyrulmuştur. İffetin ruhu, aile hayatının selameti bundadır.

717-Hüsnü niyetle olan say-ı amel ve faziletleri

عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِذَا كَانَ خَرَجَ يَسْعَى عَلَى وَلَدِهِ صِغَارًا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ خَرَجَ يَسْعَى عَلَى أَبَوَيْنِ شَيْخَيْنِ كَبِيرَيْنِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ خَرَجَ يَسْعَى عَلَى نَفْسِهِ يُعْفُهَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ خَرَجَ يَسْعَى رِيَاءً وَمُفَاخَرَةً فَهُوَ فِي سَبِيلِ الشَّيْطَانِ

Ka'b bin Ugra dedi ki; Bir gün Efendimiz ashabı ile sohbette iken, bir gencin tam bir dinçlikle ve istekle iş başına gitmekte olduğu görüldü. Bazıları dedi: Ah bu çalışma Allah yolunda olsaydı. O zaman efendimiz buyurdu: Eğer bu genç, çocuklarının idaresi için koşarsa, bu çalışmak Allah yolundadır. Eğer ihtiyarlamış ana ve babası için ise yine Allah yolundadır. Eğer kendi nefisini haramdan saklamak kastıyla koşarsa bu da Allah yolundadır. Yok eğer halka göstermek, iftihar etmek için ise o zaman bu çalışmak şeytan yolundadır.⁷⁸¹

780 Taberani, Evsat

781 Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, Nikah kitabı, Nafakalar bölümü 4. Cilt sayfa 325, 7709 numaralı hadis; Taberani, Münziri, Tergip ve Terhip 1692

718-Zalim, mazluma yardım etmeğe memurdur

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا، أَفَرَأَيْتَ إِذَا كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ؟ قَالَ: تَحْجُرُهُ، أَوْ تَمْنَعُهُ، مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Ey Müslüman! Dinde kardeşine yardım et, zalim de olsa, mazlum da olsa. Denildi ki; Mazlumsa yardım ederim, zalime nasıl yardım edeyim? Zulümden alıkoymaya çalış, işte o zalime yardımdır.⁷⁸² İslam diniyle şereflendiren Allah'a hamd ederim. Ne güzel derstir.

719-Hediye ve musafaha

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: تَهَادَوْا تَحَابُّوا وَتَصَافَحُوا يُذْهِبُ الْغِلَّ عَنْكُمْ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Ey ümmetim birbirinize hediye veriniz ki aranızda muhabbet artsın. Musafaha yapınız (tokalaşınız) ki bu, kalplerinizden kin ve düşmanlık gibi kötü huyları giderir.⁷⁸³ Manevi faydaları da çoktur.

⁷⁸²Buhari, Sahihi Buhari 6952; Ahmet Şakir, Umdetü't-Tefsir 1/623; Hadisimiz Muttefakun aleyhtir.

⁷⁸³Buhari, Edebul-Müfret 594; Beyhaki, Sünen el-Kübra 11946; İbni Hacer, İsnadı Hasen demiştir. İbni Asakir

720-Ticarete vazife

عَنْ أَنَسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: التَّاجِرُ الْجَبَانُ مَحْرُومٌ، وَالتَّاجِرُ الْجَسُورُ مَرْزُوقٌ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Korkak tüccar mahrum, cesaretli tacirde (tüccar da) mesuttur. Yani rızkını çıkarır demektir.⁷⁸⁴ Türkçemizde “korkak bezirgan ne kar eder ne zarar” dedikleri bu hadisin mefhumu (anlamı) sayılır.

721-Hakkını almakta usul

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خُذْ حَقَّكَ فِي عَفَافٍ وَافِيًا أَوْ غَيْرِ وَافٍ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz şöyle buyurdu: Ey Müslüman hakkını çirkin muamele etmeden, iffet dairesinde almaya çalış; ama tamamını al veya bir kısmını al.⁷⁸⁵ Her şeyde Rıfkı (acıma) leyyinet (yumuşaklık) ile muamele ne güzeldir. Huysuzluk her zaman zararlı ve nakisadır (eksiklidir).

722-Mekanların hayır veya şerlisi

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَيْرُ الْبَقَاعِ الْمَسَاجِدُ وَشَرُّ الْبَقَاعِ الْأَسْوَاقُ

İbni Ömer radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Mekanların hayırlısı ibadethanelerdir, şerlisi de çarşılardır.⁷⁸⁶

784Kuzai, Müsnet

785İbni Mace, Sünen 2422; Bezzar 9421; Buhari, Tarihu'l-Kebir 5/235; Zerkani, Muhtasu'l-Makasıt 405; Hakim, Müstedrek

786Münziri, Tergip ve Terhip 1/174; Taberani, Kebir; Hakim, Müstedrek

723-Evlilik ve bekarlık farkları

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : رَكَعَتَانِ مِنَ الْمُتَاهِلِ خَيْرٌ مِنْ اثْنَتَيْنِ وَكَمَانَيْنِ رَكَعَةً مِنَ الْعَزَبِ

Enes radiyallahu anh Resulü Ekrem den rivayet etti: Evli müslümanın kıldığı iki rekat namaz, bekarın kıldığı seksen iki rekattan daha iyidir.⁷⁸⁷

724-Kafirlerin çocuklarının, cennet ehlinin hademesi olacakları

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : سَأَلْتُ رَبِّي فَأَعْطَانِي أَوْلَادَ الْمُشْرِكِينَ خَدَمًا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ وَذَلِكَ أَنَّهُمْ لَمْ يُدْرِكُوا مَا أَدْرَكَ آبَائَهُمْ مِنَ الشِّرْكِ وَلَا تَهُمُ فِي الْمِيثَاقِ الْأَوَّلِ

Enes radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki; Rabbinden istedim de kafir çocuklarının, cennet ehlinin hizmetçileri olmalarını, bana ihsan buyurdu. Çünkü onlar babalarının ulaştırdıkları şirk ve küfre ulaşmadılar ve bir de bunlar Alemler’de (misak aleminde) verdikleri ahit üzeredirler.⁷⁸⁸ Yani bunlardan söz alındığı misak aleminde bunlar evet dediler. Cumhurun senedi (delili) bu hadis şeriftir.

725-Seferde sıhhat vardır

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : سَافِرُوا وَتَصَحُّوا وَتُرْزَقُوا

Muhammed bin Abdurrahman bin Sevban’dan Mürsel olarak rivayet edildi. Efendimiz buyurdu ki: Ey ümmetim! Sefere çıkınız, sıhhat bulur ve bol rızka kavuşursunuz.⁷⁸⁹

787 Ali el-Muttaki el-Hindi, Kenzu’l-Ummal cilt 16, sayfa 277, 44446 numaralı hadis; Temmam, fevâit ve’z-zıya

788 Feyzu’l-Kadir, Şerh-i Camiu’s-Sağır 4606 numaralı hadis, Ebu’l-Hasen bin Mesleme, Ema-liye adlı kitabında Enes bin Malik’ten rivayet etmiştir. Suyuti, Camiu’l-Ehadis 45122 numaralı hadis.

789 Abdurrezzak, Musannef; Suyuti, Camiu’s-Sağır 1/459

726-Hayırda önde olan, orta durumda olan ve kendine zulmeden ne muamele görür

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ : { فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ } قَالَ : السَّابِقُ وَالْمُقْتَصِدُ يَدْخُلَانِ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَالظَّالِمُ لِنَفْسِهِ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ، ثُمَّ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

Ebu'd-Derda radiyallahu anh rivayet etti: Rasulullahı Kur'andaki şu ayeti okurken işittim: Onlardan kimi kendine kötülük eder, kimi orta bir durumdadır, kimi de Allah'ın izniyle hayır işlerinde yarışır. (Fatır suresi 32. Ayet) buyurdu ki: Hayır işlerinde önde olanlarla iyilikleri kötülüklerine galip olanlar hesapsız; günahları sevaplarına galip olanlar da affi ilahi olmazsa kolay bir hesaptan sonra cennete gireceklerdir.⁷⁹⁰

727-Sabahleyin uyumak rızka mani olur

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ : أَلْصُبْحَةُ تَمْنَعُ الرِّزْقَ

Osman bin Affan radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Sabah vaktinde uyumak, rızık bereketine mani olur.⁷⁹¹ Rızıkların taksim olduğu vakitte uyumak mekruh, namazı geçirirse haramdır.

⁷⁹⁰Ahmet bin Hanbel, Müsnet 5/198, 6/444; Hakim, Müstedrek 2/426; Ebu Hatim, Tefsir 10/3182; Zehebi bu hadisi sahihlemiştir.

⁷⁹¹İbni Adiy, Kamil; Beyhaki Şuabu'l-İman; Abdullah bin Ahmet, Mesnedin ilavesi

728-Sadaka

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الصَّدَقَةُ تَدْفَعُ مِئْتَةَ السُّوءِ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: (İhlas ile verilen) sadaka insanı kötü ölümden korur.⁷⁹² Pıntilik utancından selamete çıkarır.

729-Aksırmak, esnemek

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْعُطَّاسُ مِنَ اللَّهِ، وَالتَّثَاؤُبُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا تَقَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَضَعْ يَدَهُ عَلَى فِيهِ وَإِذَا قَالَ : آهَ آهَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَضْحَكُ مِنْ جَوْفِهِ، وَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu: Aksırmak Allah'tandır, çünkü az yemekten olur, ibadete güç verir. Esnemekte şeytandır, çünkü çok yemekten olur. Biriniz esnediğinde elini ağzına koysun, namazın kıyamında sağ elinin arkasıyla, diğer zamanlarda sol elinin arkasıyla ağzını kapatır. Böyle yapmaz da ha, ha dediğinde, içerisinden şeytan güler. Şüphesiz Allah aksırmayı sever, esnemeyi keirih (çirkin) görür.⁷⁹³

730-Misvakın faziletleri

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : فَضْلُ الصَّلَاةِ بِالسَّوَاكِ عَلَى الصَّلَاةِ بِغَيْرِ سَوَاكِ سَبْعِينَ صِعْفًا

Rasulullahın eşi Aişe radiyallahu anha rivayet etti; Efendimiz buyurdu: Misvak kullanıp da kılınan namazın üstünlüğü, misvaksız namazdan yetmiş kat fazladır.⁷⁹⁴

792 Kuzai; Tirmizi'den bir rivayet var fakat onda baş tarafında ilave var, son kısmı aynı.

793 Tirmizi, Sünen 2746; Ebu Davut, Sünen 5028; Buhari 3289; Müslim 2994; Ahmet bin Hanbel, Müsnet 10706

794 Bezzar 1/244, rakam 501; İbni Huzeyme, Sahihi İbni Huzeyme 1/71; Hakim, Müstedrek 1/146; Beyhaki, Süneni Kübra 1/38; Şuabu'l-İman 2518; Ahmet bin Hanbel, Müsnet

731-Kişinin keremi, mürüvveti, hasebi nelerdir?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَرَمُ الْمَرْءِ دِينُهُ، وَمُرُوءَتُهُ عَقْلُهُ، وَحَسَبُهُ خُلُقُهُ

Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Kişinin en faydalı iyiliği, şerefi, yüksekliği, Allah'a yakınlığı; dini iledir. Erliği, insanlığı da akli iledir. Asalet ve kıymeti, şerefi ve meziyeti, iftihar olunacak güzelliği; ahlaki hamidesidir (güzel Ahlakıdır).⁷⁹⁵ Yani sağlam bir dine, eksiksiz bir akla, makbul ve memduh (övülmüş) bir huya sahip olan insan, insanlığa lazım olan olgunluk ve yücelikleri, şeref sebebi olan faziletleri kendisinde toplamıştır. Mal ve servetle, ata ve ecdatla övünme bunu yanında hiçtir, kıymetleri yoktur. Müslümanın dini ve ahlaki onun her şeyidir. Yok olup, çürüyüp toprak olacak şeylerle gururlanıp övünmek akıl karı değildir vesselam. Bu hadisin kısa anlamı: "Kişinin değeri dinidir. Kişiliği ise akli, asaleti de (güzel) ahlakıdır."

732-Müslümanın Allah yanında şerefi

: لَزَوَالِ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ قَتْلِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre, Hazreti Peygamberimiz, Efendimiz şöyle buyurmuştur: Allah katında dünyanın yok olması, bir Müslümanın öldürülmesinden daha hafiftir.⁷⁹⁶ Çünkü müslümanın hürmeti Allah'ın yanında çok büyüktür. İnsanın yüceliği Kabe'den bile çok büyüktür. Elbette Allah'ın binasını yıkan melundur (lanetlenmiştir), en büyük günahı irtikap etmiştir (işlemiştir).

⁷⁹⁵Hakim, Müstedrek, Nikah kitabı; Kişinin keremi, mürüvveti, hasebi bölümü sayfa 512, 1115 numaralı hadis. Müslim'in şartı üzere sahihtir denmiştir. İbni Hıbban, Sahih 483; Ebu Ya'la, 11/333 (6451); Ahmet bin Hanbel, Müsnet 2/365; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid 10/251

⁷⁹⁶Tirmizi, Diyetler 7; Nesai, Muharebe 2

733-Müslümanın Allah yanında şerefi

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ وَأَهْلَ الْأَرْضِ
اشْتَرَكُوا فِي دَمِ مُؤْمِنٍ لَأَكْبَهُمُ اللَّهُ فِي النَّارِ

Ebu Said el-Hudri rivayet etti: Efendimiz buyurdu ki: Eğer yer ve gök ehli bir müslümanın kanında birleşselerdi, Allah Teala hepsini cehenneme dökerdi.⁷⁹⁷

734-Mektubun şerefi imzasıyladır

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : كَرَامَةُ الْكِتَابِ خَتْمُهُ

İbni Abbas rivayet etti, Efendimiz buyurdu: Kitabın şerefi ve kıymeti mühür ve imza ilemdir veya zarf içinde saklanmasıyladır.⁷⁹⁸

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Mutlak izzet sahibi olan rabbin, onların yakıştırdığı nitelemelerden münezzehtir (uzaktır). Bütün peygamberlere selâm olsun! Ve âlemlerin rabbi olan Allah'a hamdolsun.

797Tirmizi, Sünen 1398; Münziri, Tergip ve Terhip 3/276

798Taberani, Evsat; Kuzai Beyhaki'nin müsnedinden tahriç etmiştir.

Şu eserin Esedullahi'l galip (Allah'ın arslanı) Ali bin Ebu Talip Kerremellahu veçhe hazretleri tarafından oğlu Hazreti Hasan radiyallahu teala anha yazılan bir vasiyetnamesi hulasaten (özetlenerek) tercüme ve tahrir edilerek (kaydedilerek) hitam buldurulması (sonlandırılması) münasip görülmüştür.

Ali bin Ebu Talip Hazretleri vasiyetnamesinin başında gayet belîğ bir mukaddimeden sonra buyurmuştur;

Ey oğulcuğum!

Sana evvela takva ile vasiyet ederim, Allah'ın emirlerini tut, kalbini zikir ile mamur et, habl-i ilahi (Allah'ın ipi) olan Kur'an'a sarıl, aranızda en kuvvetli sebep odur. Gönlünü vaaz ile uyandır, züht ile oldur, yakın ile kutlandır. Ölümü hatırla, yok olmayı düşün, nefsin neşesini kır, musibetleri gözünün önünde tut, dehrin felaketleri ile korkut. Devirlerin değişimlerini, geçenlerin haberlerini arzet. Hallerinden eserlerinden ibret al, bunlarda sevdiklerinden ayrıldılar, vahşet ve gurbet evine konular. Bir gün sen de onlar gibi olursun, ibret gözünü aç, makamını ıslah, ahiretini elde et. Bilmediklerinden bahsetme, maruf ile emret, maruf ehlinden ol, münkeri nehiy et, yapmamaya cehdet. Din ilminde fakih ol, mekruhlara sabırlı, onları işleme. Bütün işlerinde Allah'a sığın, ona bağlan, istediğini ondan iste, hepsi onun elindedir. İşlerinde istihare et, vasiyetlerimi anla, ihmal ile bir tarafa atma.

Oğulcuğum!

İhtiyarladığımı gördüm de hemen vasiyetlerimi yazdım, gençlerin kalbi bitirgen yer gibidir, ne ekersek onu kabul eder, ben de o hali ve temiz kalbe edep tohumu atıyorum. Yüreğin katılaşmadan, aklın meşgul olmadan, ciddi bir azim ile kalbe layık olduğu terbiyeyi ver ki, sonra ıslah kaydından kurtulmuş olursun.

Oğulcuğum!

Ben evvel gençler gibi yaşamadım fakat onların ahvaline, eserlerine ilimim sayesinde onların evvel ve ahirleriyle yaşamış gibi oldum, iyiyi, kötüyü ayırdım, faydayı, zararı seçtim, her şeyin temiz ve güzelini aradım. Sana karşı inayetimi vacip bildim. Seni edeplendirecek şeyleri topladım, bunları ganimet bil. Allah'ın kitabını talim et, tefsirine dikkat et. İslam yollarını bildirir, ahkamını söyle, helal ve haramını ayırt et.

Oğulcuğum!

Bunlarda yalnız rızayı ara, dini ihya kastet; övgü, mücadele, dünya me-tainı talep gibi rezillikler kalbe yol bulmasın. Şüphesiz Allah seni tev-fikine refik eder, maksuduna ulaştırır. Ahdimi kabul et, vasiyetlerimi tut. Yapacaklarının en sevimsisi Allahtan korkarak haramlardan uzaklaşmak, farzlara ihtimamla(özenle),önce geçenlerin yollarınca sünnetlerini yapmaktır. Bunları icrada Allahtan yardım iste, rağbet ve hırsını arttır, şüphelerden sakın.

Oğulcuğum!

Yakinen bil, Allah zatında, sıfatında, fiillerinde birdir, gayet uludur, her mevcut ona muhtaçtır, ona karşı koyacak yoktur, zeval bulmadı, bulmayacaktır. Evvel, ahir, zahir, batın odur. Hakimdir, alimdir, ezeli ve kadimdir. Hacetini ancak ona arzet, taatle yaklaş, ancak ondan um, ondan kork. Başkalarından kesil, nefsini kendinle başkası arasında mizan

kıl, nefsin için sevdiğini başkası içinde sev. Kendine kerih gördüğünü onlara da kerih gör. Sana zulmedilmesini istemediğin gibi sende kimseye zulmetme. İyiliği sevdiğin gibi sen de başkasına iyilik et. Bilmediklerinden bahsetme, bildiklerini de az söyle. Sana söylenmesini sevmediğin bir sözü, sende öyle söyleme. İnsan kendini görmek, amelini beğenmek doğrunun zıddı, akılların afetidir. Ucuptan sakın, kesbinde çalış başkasına mal müdürü olma. Azim edipte bir şeye kavuştuğunda Allah'a şükret, kendi tedbir ve kuvvetinle hasıl olduğuna hükmetme.

Oğulcuğum!

Yakinen bil, önünde gayet uzun bir yol, korkulu ve şiddetli duraklar vardır. Tedbirini güzel yap, azığını güzel tertip et, yükün yüklü olmasına çalış, azığını muhtaç olduğun yere kadar götüreceksin. Miskinleri ganimet bil, onları sev, yedir, içir. Ödünç isteyenleri de ganimet bil çünkü bire on sana kar vardır.

Oğulcuğum!

Önünde güç ve çok sarp yokuşlar vardır. İnişleri cennet veya ateş üzerindedir. İnmezden önce nefsin için ilim, akıl, seha libaslarını al, kolaylıkla menzili selamete ulaş. Çünkü öldükten sonra Allah'ı hoşnut etmek imkanı, dünyaya dönmek ihtimali yoktur. Yer ve göğün hazineleri elinde olan Allah duaya izin verdi, istemekle emreyledi, icabeti vad eyledi, iste, talep et ki seni hoşnut eylesin. Allah rahimdir, seninle kendi arasında hicap kılmadı, bir şefaatchiye mecbur etmedi, günah işlersen tövbeyi senden menetmedi, azap ile acele yapmadı, rahmetinden ümidini kestirmedi, tövbe kapısını üzerine kapatmadı, halis tövbe ile seni pakladı. Kötülüğe cezayı bir, iyiliğe mükafatı on kıldı, ona çağırıldığın zaman sana icabet eyledi, gizlice niyazını da bildi. Şu halde bütün ihtiyacını ona arzet, sırlarını ona aç, sıkıntılarını ona şikayet et. Başkasının vermeye kadir olamayacakları, rahmet hazinelerinden iste. Ömrün

ziyadeliği, vücudun sıhhati, rızkın bolluğu, nimetlerin tamamı, afiyetin devamı gibi ihtiyaçlarını arzet, istemekte ısrar et, rahmet kapıları ancak dua ile açılır. Kabulün gecikmesi sana ümit kestirmesin, şüphesiz atıyye ve ihsan; niyet ve azim miktarıncadır, Sail (isteyen) sualini uzatsın için bazı kere icabet tehir olunur (ertelenir) lakin ecri büyük olur, istediği verilmez, bazı dünyada verilmez, ahirette ibadet sevabı verilir veya dua ile başından bir bela savulur. Allah kulunu asla boş bırakmaz, dünya ve ahiret hayır olanı işler. Allah'ın eltafinı (lütuflarını) kimse ölçemez, tedbirinde ki incelikleri de ancak seçilmiş muhlisler bilir.

Ey oğulcuğum!

Yakinen bil ki sen dünya için değil, ahiret için yaratıldın. Beka için değil, fena için dünyaya geldin. Şüphesiz sen karar edilmeyecek bir evde, ahiret yolu üzerindesin. Ölümün oyuncağısın, şimdi sen fena bir halde kötü bir amelde iken ölümün ulaşmasından sakın, uyanık bulun, tedarikli ol ki ebedi pişmanlığa, tükenmez bir hasrete duçar olmayasın(- düşmeyesin). Dinin emrinde çok ihtimam et, o senin etin, kanın, ebedi hayatındır, ondan başkası seni kurtaramaz.

Ey oğulcuğum!

Ölümü çok zikret, kabri ve çürümeyi unutma, ahvali kıyameti hatırla. Hatırla, o tehlikeleri atlatmanın yollarını düşün. Hazırlığını güzel yap ki o korkunç vakalar geldiğinde seni şaşırtdımsın, mağlup etmesin. Ahireti çok an, onun tükenmez nimetlerini, nihayet bulmaz zevk ve sürurlarını(neşelerini), türlü lezzetlerini hatırla. Cehennem de derekelerini, çeşit çeşit azaplarını, gamlarının şiddetini düşün. Eğer sen bunlarda bir yakın hasıl edersen, şüphesiz bu düşünceler sizi dünyadan yüz çevirtir, fani zevki bulandırır, ahirete rağbetinizi arttırır, dünya ziyetlerini gözünde küçültür, onun gurur gözlüğünü gözünden düşürür. Allah Kur'an'da haber verdi, dünya hayatının oyuncak nev'inden bulunduğu-

nu, fani ve zail olduğunu beyan eyledi. Zinhar dünya ehlinin ebedi gibi hareketlerine, köpekler, yırtıcı hayvanlar gibi boğuşmalarına aldanmayasın. O mekkare⁷⁹⁹ ehlini sapıttı, çıkmazlara düşürdü, gözlerini aldı, doğru yolu görmediler, hayrette kaldılar, fitnesinde gark oldular, ona ilah gibi taptılar. Dünya onlarla oynadı, onlarda dünyanın ötesinde olan ahiret alemini, onun hevl (korku) ve şiddetlerini unuttular.

Oğulcuğum!

İbret gözünü aç, zinhar bu gafiller gibi olma, onların düştükleri çukura sen de düşme, o sehmare'yi⁸⁰⁰ kendine hizmetçi yapmaya yol bul. Seni Mevla'ndan meşgul eden melundan yüz çevirirsen ona layık olduğunu yapmış olursun. Eğer nasihatimi kabul etmez isen iyi bil ki, o Melik'e ulaşamazsın, eceline galip gelemezsin, o seni yorar, mukadderattan başkası da eline geçmez. Kazancın yolunu bil, ihtiyacın kadar al. Talepte icmal et, nice talep vardır ki insanı haraba çeker. Her talep isabet eder olmadı. Her gaipte geriye döner olmadı, seni Allah hür kılmış iken sen dünya bir kahbeye esir olma. Hırs ve tamah rezilleri seni kuşatıp da helak çukurlarına yuvarlamasınlar. Kolaylıkla elde edilmeyen malda hayır yoktur. Eğer Allah ile aranızda bir nimet sahibi girmemeye kadir olursan hemen işle, ne mutlu sana, şüphesiz sen kısmetine ulaşacak, sehmini (payını) alacaksın. Vasıtasız Allahtan gelen az şey çok büyük ve çok iyidir. Her ne kadar hepsi Allahtan ise de kimseye minnet etmemek çok hoştur. Hele dünya için dini, ırzı satmak ne büyük ar ve zillettir. İşlerinde orta hali ihtiyar et (seç), dünyadan geleni al, senden uzaklaşandan sen de uzak ol. Eğer böyle etmezsen talepte icmal et (isteklerini sırala). Ayıp olacak hallerden zinhar sakın. Sultandan uzak ol. Şeytanın cümlesinden emin olma. Ne zaman işinde bir eğrilik görürsen onu hüsnü tedbir ile ıslah et. Her sözün bir hakikati, her işin bir yolu vardır. Akıllı olan doğruya ulaşır, ahmak kendini kurtaramaz helak olur.

⁷⁹⁹Mekkare; yük taşımak için kiralanmış hayvan demektir.

⁸⁰⁰Büyü yapan kadın, büyücü kadın

Ey oğulcuğum!

Farz-ı misal takdir edilip insanlara denilse ki sever misiniz dünya ve dünyada olan afetsiz, zahmetsiz ve hiçbir fenalık görmeden yüz sene verilecek lakin sonunda ebedi azap göreceksiniz, acaba dünyayı istemez kaç kişi görürsünüz. Halbuki niceleri görüldü ki dünyadan pek az mukabilinde dinini verdi, nefisini (kendini) helak eyledi, işte bu şeytanın hile ve tuzaklarındandır. Şimdi sen onun gururundan ve mekrinden(hilesinden) sakın.

Oğulcuğum!

Diline sahip ol, zararlı laf söyleme, faydasız sözden sükut (susmak) hayırlıdır. Faydalı olanı hıfzet, ağzını güzel bağla. Elinde olanı hıfz (korumak), başkasının elinde olanını istemekten hayırlıdır. Az da hüsnü tedbirin; israfta çoktan daha kafidir. İtimat edilmeyecek söz söyleme, yalancı olursun. Yalan bir marazdır, ondan ve ehlerinden uzak ol.

Ey oğulcuğum!

Darlıkla beraber iffet; fıska fücur ile beraber olan zenginlikten hayırlıdır. Nice insan vardır ki kendini sevindirecekleri zayi (kayıp) ederde, zarar verecekler kavuşur. İyi bir dost, kişinin nasiplerinin en iyisidir. Sen ehli hayra yaklaş, onlardan olursun, onlarla mülakat kalpleri mamur eder. Ehli şerden uzak ol ki zararlarından salim kalasın. Haram şey yiyeceğin en fenasıdır, zayıfa zulümde zulümlerin en fahişidir, ikisinden de korun. Tıyp (temiz) ve helal olanı ara, mukadder olan gelecektir. Bir günah işlersen tövbeye acele et, emanete hıyanet etme, sırları sakla, halk için hayrı sev, bunlar yüksek huylardandır.

Oğulcuğum!

Sözünde dur, akrabayı ziyaret et, onlar uzaklaştıkça sen yaklaş, ikramı esirgeme, onlar senin kanadındır, aslındır. Onlarla düşmana hücum edersen onlarla iftihar edersin. İyilerine iyilik et, kötülerinden geç, fakirlerine yardım et, işlerinde ortak ol, onlar şiddet gösterirlerse sen onlara yumuşak bulun.

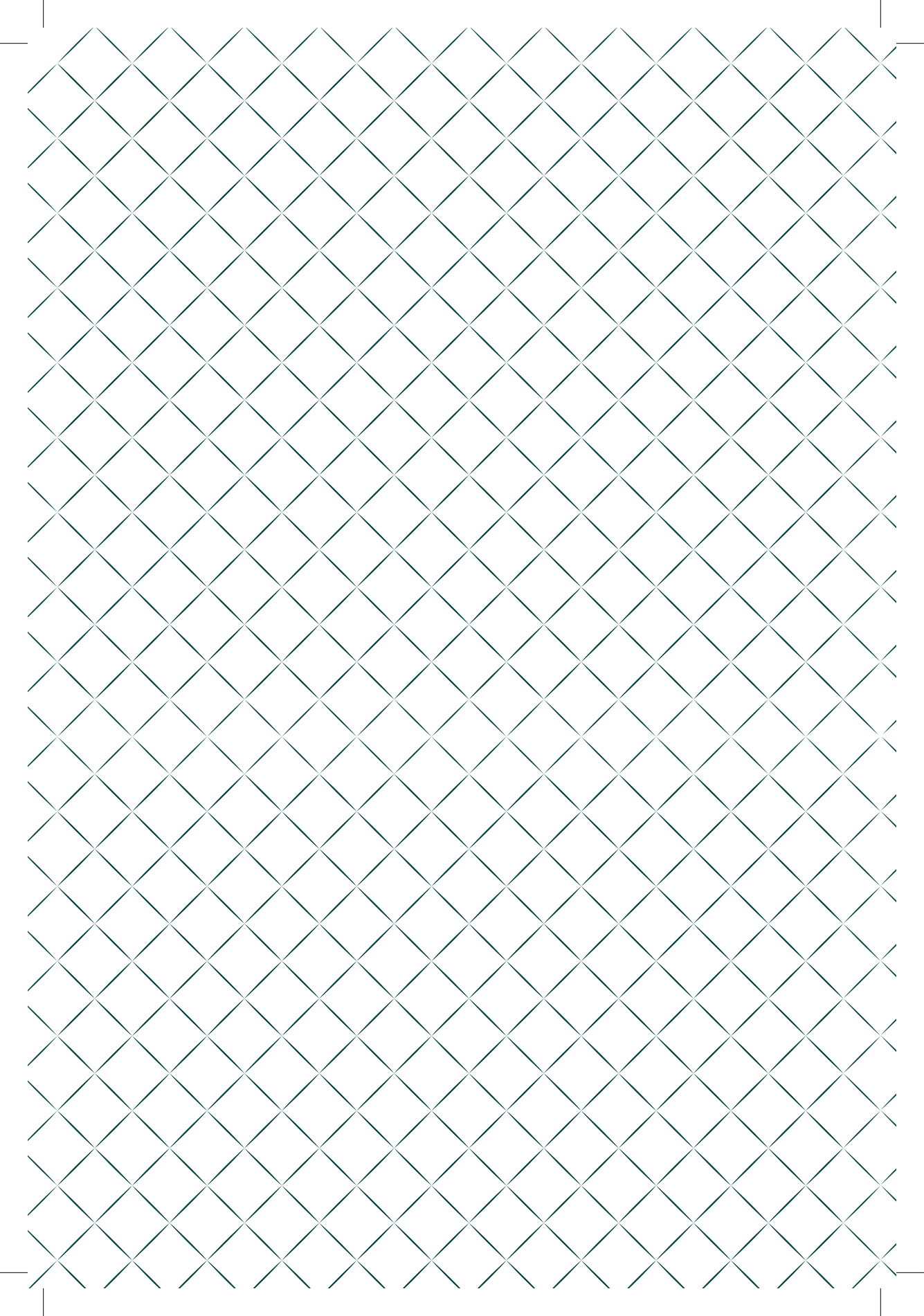
Oğulcuğum!

Dostlarına düşmanlarından dost tutunma, hileli iş yapma, herkese hayır kastet, düşmanına bile lütufla muamele et. Şüphe üzere kardeşini terk etme. Sıladan sonra kesilmek, lütuftan sonra kötülük, meveddetten sonra adavet, emanetten sonra hıyanet, umanı meyus (ümitsiz) etmek, itimat edeni aldatmak ne çirkin huylardır. Sana bir hayır zan edeni zannında tasdik et. İyiliği zayi etme. Yüz çevirene rağbet etme, sana teveccüh edenden de yüz döndürme. Senden kesileni sıla ile (irtibatla); kötülüğü ihsanla; pintiliği bezli seha ile; taksiri (kusuru) fazlı kereminle mağlup et. Zinhar küfranı nimet etme, o şükrün azlığı, huyun fenalığındandır. Özür dilemeyi az yap. Sen başkasından öğüt al, başkası senden öğüt almasın. Salihlere karış, edeplerine uy, yollarınca git. Kadrini bilen kadrini bil. Gamları sıkıntıları sabrın, azimetlerinle kov. Kanaat kişinin ne güzel nasibidir. İktisadı terk eden zulmetmiştir. Kalbe gelenlerin şerlisi hasettir, mazarrattan (zarardan) başkasını celp etmez. Öfke kalbi yıpratır, cismi hasta eder. Göğsü gıllı gıştan (kin ve hileden) pakla ki selamete eresin.

Oğulcuğum!

Ana babaya ihsan huyların en güzelidir. Acele edenin ayağı sürçer. Pişmanlıkla neticelenen bir lezzette hayır yoktur. Tecrübenin akıllısı, kendisine vaz edendir. İşlerin sonunu düşün, zamana emin olanlara zaman hıyanet eder. Ehlinin hayırlısı sana kafi olanıdır. Çok latife kin ve

adavet doğurur. Tam ihlas g nahtan kaçmakla olur. Selamet istikametle beraberdir. Yoldan evvel yoldaşı, evden evvel komşuyu sor. Özür dileyenin özrünü kabul et, nefsini cömertliğe alıştır. Seni küçük düşürecek laf söyleme. Kadınlarla müşavere etme, perde altında yaşat, senden başkası onları bilmemeye kadir olursan hemen yap. Az  fkelen, bütün işlerinde Allahtan yardım iste, o yardımcılarının en iyisidir. Din ve d nyanda seni Allah'a emanet eylerim oğulcuğum vesselam. (Vasaya yani vasiyetler bitti.)

HADİS USÛLÜ

HADİS İLMİ

HADİS USÛLÜ

HADİS İLMİ

İMAM-I BİRGİVİ

Yayına Hazırlayan ve Sadeleştiren

Mürşit AKGÜN – Nuri AKSOM – Asiye ATALAY

İMAM-I BİRGİVİ

Doğumu ve Nesebi

Osmanlı Devleti'nin her yönden zirvede bulunduğu 16. yüzyılın başlarında yaşamış olan Birgili Mehmed Efendi'nin asıl adı Muhammed b. Pîr Ali b. İskender Muhyiddin er-Rûmî el-Birgivî'dir. "Birgili" olarak da birçok eserde ismi geçen İmam-ı Birgivî'nin lâkabı Takıyyüddin Mehmet'tir. Ayrıca "Zeynüddin" lâkabını da kullanan İmam-ı Birgivî, Vasiyetname adlı eserinde verdiği bilgiye göre 27 Mart 1523 tarihinde¹ Balıkesir'de doğmuştur.

İmam Birgivî'nin aile kökenleri 13. yüzyılda Kastamonu, Sinop ve çevresinde kurulmuş olan İsfendiyaroğulları Beyliği'ne kadar dayanmaktadır. Babasının dedesi olan Şeyh Lütfullah Efendi, Hacı Bayram Veli'nin halifelerindendir. Dedesi ise Balıkesir Kepsut'a bağlı Bektaşlar köyünden İskender Efendi'dir.² Annesi Meryem Hanım babası ise âlim, fazıl ve aynı zamanda irşat sahibi bir şeyh olan Pîr Ali'dir. Balıkesir'de uzun yıllar müderrislik yapan Pîr Ali'nin kabri bugün hâlâ Çay Mahallesi, Başçeşme Mezarlığı'nda ziyaretçilerin akınına uğramaktadır.

Birgivî'nin oğulları olan Mustafa (ö.1586) ve Fazlullah Efendi (ö.1622) ailenin ilmiye geleneğini devam ettirmişlerdir. Diğer oğlu Mehmet Halim ise, Birgi'ye yerleştikten kısa bir süre sonra küçük yaşta vefat etmiştir (ö.1564). Kazasker İsmetî Mehmet Efendi (ö.1665), Fazlullah Efendi'nin oğlu ve dolayısıyla Birgivî'nin de torunudur. Dedesi Birgivî'nin et-Tarîkatü'l-Muhammedîye adlı eserini Arapçadan Türkçeye tercüme etmiştir.³

1 "Vilâdetim tarihî tokuz yüz yigirmi tokuz cemâziye'l-ulâsınun onuncu günüdür".

2 Emrullah Yüksel, "Mehmet Birgivi (929-981/1523-1573)", Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 2, 1977, s. 176

3 A. Turan Arslan, İmam Birgivî Hayatı, Eserleri ve Arapça Tedrisatındaki Yeri, İstanbul: Seha Neşriyat, 1992, s. 44-45.

İlmî Hayatı

Birgivî, babasından Arapça, mantık ve diğer bazı temel ilimleri öğrendikten sonra Kur'an'ı da ezberleyerek hafızlık eğitimini tamamlamış, ardından İstanbul'a giderek Mahmutpaşa Mahallesi'nde ikâme eden Küçük Şemseddin Efendi'den (ö.1550) ders almıştır. Ayrıca bu dönemde; kendi eserlerinde çoğu kez kaynak olarak kullanacağı Burhaneddin Merginânî'nin el-Hidâye adlı eserini de talim etme fırsatı bulmuştur.

Daha sonra Haseki Medresesi'ne girmiş olan Birgivî, burada dönemin tanınmış âlimlerinden Ahizâde Mehmet Efendi'den (ö.1566) ve Rumeli Kazaskeri olan "Kızıl Molla" lakabıyla tanınan Abdurrahman Efendi'den (ö.1575) ders alarak öğrencisi olmuştur. Bu şekilde dönemin üniversitesi olan Sahn-ı Seman Medreseleri'ni başarıyla bitirerek icazet almış ve müderrislik payesini elde etmiştir. Medrese eğitiminden sonra Abdurrahman Efendi'nin yanında mülâzım olarak devam eden Birgivî, bu sayede ihtisasını da tamamlamıştır.⁴

Birgivî bir süre bazı medreselerde müderrislik yapmış ve Kanunî Dönemi'nde, kendi hocası olan Abdurrahman Efendi'nin aracılığıyla Edirne kassam-ı askerîsine atanmıştır. Bu görevi sırasında camilerde halka vaazlar vermeye devam eden Birgivî bu vaazlarında; Kur'an ve Sünnet'e uyulması, kabirlere türbe yapılmaması, buralarda mum yakılmaması ve ücret karşılığında Kur'an okunmaması hususlarında halkı uyarılmış ve ayrıca kadılar arasında yaygınlaşan rüşvet ve zengin çocuklarına ücretle ilmî payeler verilmesi gibi meşru olmayan uygulamalarla da sürekli mücadele etmiştir.

Dine bağlılığından zerre kadar sapmayan ve hurafelerin karşısında şiddetle duran İmam-ı Birgivi, fikirlerini çekinmeden her ortamda

4 Emrullah Yüksel, "Birgivî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Cilt 6, İstanbul, 1992, s. 192-193.

dile getirmiştir. Hatta para vakfetmenin câiz olmadığını savunarak; İmam Züfer'in görüşüne ve örf'e dayanan ve bu tür vakıfların kurulmasına fetva veren Şeyhülislâm Ebüssuûd Efendi'ye ve onunla aynı görüşü paylaşan Kadı Bilâlzâde'ye reddiye olarak **Risale li-İbtali Vakfi'n-Nükud, İnkaz el-Hâlikîn, Îkâz en-Nâ'imîn, İfhâm el-Kaşırîn ve es-Seyf es-Sârim** adlı risaleleri yazmıştır.

Ebüssuûd Efendi, esasen Osmanlı uleması arasında da tartışma konusu olan, hatta İmâm-ı Azam'ın öğrencilerinin de farklı görüşler beyan ettiği paranın vakfı konusunda; halk arasında herhangi bir fitneye yol açmaması için Birgivî'yi nazikçe uyarmış ve hatta kendi fetvasına gerekçe olarak da hayır işlerinin kesilmesi endişesini dile getirmiştir.

Bir süre sonra Birgivî, nefsini temizlemek üzere kassam-ı askeri görevini bırakarak bir mürşid-i kâmile bağlanmaya karar vermiştir. Nitekim İstanbul'a gidip, Bayramiye Tarikatı şeyhi Abdullah Karamanî'ye (ö.1565) bağlanarak inzivaya çekilir. Hatta rivayete göre Edirne'de kassam-ı askerî iken aldığı paraları defter kayıtlarından bularak hak sahiplerine geri ödemiş ve hak sahiplerinden tek tek helâllik dilemiştir.

Bu sırada şeyhi Abdullah Karamanî'nin tavsiyesi ve çok yakın dostu olan Ataullah Efendi'nin ricası üzerine Birgivî, cami dersleri ve irşat faaliyetlerini devam ettirmek için Sultan II Selim'in hocası Birgili Ataullah Efendi'nin (ö.1571) Birgi'de kendisi için yaptırmış olduğu medresede 1564 yılında müderris olarak göreve başlamıştır.

Kısa zamanda ilmî ehliyetiyle meşhur olan Muhammed b. Pîr Ali'den ders almak isteyen pek çok talebe, Birgi'ye akın etmiştir. Aslen Balıkesirli olan ve ömrünün geri kalan kısmını buradaki medresesinde ders, irşat ve telif faaliyetleriyle geçiren Muhammed b. Pir Ali, bundan sonra **Birgivî** ismiyle şöhret bulmuştur.

Ölümü

İlmî zekâsının yanı sıra dürüst, cesur ve sosyal sorunlar karşısında sorumluluk duygusu taşıyan İmam-ı Birgivî, yine Birgi’de kendisi için yaptırılan medresesinde müderrislik, vaizlik, telif ve tedris işlerini devam ettirirken yakalandığı veba (taun) hastalığı nedeniyle, bir İstanbul seyahati sırasında vefat etmiştir.

28 Eylül 1573 tarihinde 50 yaşında iken vefat eden Birgivî’nin cenazesi Birgi’ye getirilerek, halk arasında **Böken Mezarlığı** olarak da bilinen ve şehrin kuzeyinde yer alan Birgi Mezarlığı’na defnedilmiştir.

İmam Birgivî’nin kabri, geçmişte olduğu gibi bugün de sevenleri tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir. Kabrinin üzerine türbe yapılmamasını bizzat kendisi vasiyet ettiği için üzeri açık bırakılmıştır.⁵ Günümüzde mevcut olmayan kabir taşının üzerinde şöyle yazdığı rivayet edilmektedir:

Cism-i nazenin kaldı gurbet elde

Balıkesirli Mehmed b. Pîr Ali⁶

Bugün ise kabri kısa demir parmaklıklarla çevrilmiş olup, üzerinde mermer bir levhada Birgivî’nin ismi, doğum ve ölüm tarihleri yazılıdır. Mezarı, diğer mezarlardan farklı olmayıp; kabrin başında bizzat kendi eliyle dikip altına defnedilmesini vasiyet ettiği büyük bir selvi ağacı vardır.

5 “(kabrim) üzerime yapu yapmayalar ve cadır kurmayalar...”.

6 İsmail Hakkı [Uzunçarşılı], Afyon Karahisar, Sandıklı, Bolvadin, Çay, İsaklı, Manisa, Birgi, Muğla, Milas, Peçin, Denizli, Isparta, Atabey ve Eğirdir deki Kitabeler ve Sahip, Saruhan, Aydın, Menteşe, İnanç, Hamit Oğulları hakkında malûmat, Devlet Matbaası, 1929.

İlmî Şahsiyeti

Fıkıhta Hanefî, itikatta Mâturîdî olan Birgîli Mehmet Efendi'nin yaşamöyküsünü anlatan bütün kaynaklar, onun Osmanlı döneminde yetmişmiş seçkin bir âlim olması yanında, şahsiyeti yönüyle de mükemmel bir insan olduğunu belirtmişlerdir. Birgîvî'ye duyulan ilgi zamanla ülke sınırlarını da aşmış ve başta Aliyyü'l-Kârî (ö.1605) olmak üzere Mekke ve Medine âlimlerinden pek çok kimse tarafından övgüyle bahsedilir olmuştur. Özellikle, tasavvufî ve ahlâkî konular içeren **et-Tarîkatü'l-Muhammedîye** adlı eseri her devirde büyük ilgi görmüştür.

Günümüzde bazı düşünürler Birgîvî'nin “...dönemin katı bir şeriatçısı, koyu bir tasavvuf ve tarikat düşmanı” olduğunu dile getirirler de, bu konudaki asıl kanaat; Birgîvî'nin ehl-i sünnet anlayışının tasavvuf inancıyla çelişmediği yönündedir. Birgîvî, sufi görünüp de aslında bu işin ehli olmayan müteşeyyihlere karşıdır. Bu tür sufilerin hurafe ve aşırılıklarını ortaya koyup eleştirmek üzere **el-Kavlü'l-Vasît Beyne'l-İfrât ve't-Tefrit** adlı bir de risale yazmıştır. Ayrıca **et-Tarîkatü'l-Muhammediyye**'nin yorumcularından ünlü sufi Abdülganî en-Nablusi, Birgîvî'nin ehl-i sünnet esaslarına bağlı tasavvuf büyüklerini değil, tasavvuf adına bir yığın hurafe ortaya çıkararak sözde sufileri tenkit ettiğini belirtmiştir.

Birgîvî'yi bir tarikat düşmanı olarak göstermek, ona yapılacak en büyük haksızlıktır. Zirâ eserlerinde sufi terminolojiyi sıklıkla kullanmış ve tasavvufî ahlaka geniş yer vermiştir.⁷ Talebelerinden Akşehirli Hocazâde Abdünnâsır (ö.1583) tarafından yazılan ve Kuşadalı Ahmet Efendi'nin **Tercüme-i Evrâd-ı Birgîviyye** adıyla Türkçeye çevirdiği, Birgîvî'nin gündelik zikir ve evradlarını anlatan risale, onun nasıl bir tasavvufî hayat sürdüğünün bir göstergesidir.

7 Mehmet Demirci, “Birgîvî ve Tasavvuf”, İmam Birgîvî Sempozyumu (Haz. Mehmet Şeker), Ankara: TDV Yayınları, 1994, s. 60-62.

Mehmet Ali Aynî, **Türk Ahlâkçıları** adlı eserinde ondan, "*Ahlâkçılarımız içinde Birgivî derecesinde mümtaz bir simaya nadir tesadüf olunur. Çünkü onun dinî bilgisi ve bıraktığı eserleri ne kadar yüksek ise meslek ve meşrebi de o nispette pâk, nezih ve metîn idi*" şeklinde söz eder.⁸

Özellikle ahlâk ve fıkha dair eserlerinde; klasik görüş ve bilgileri aktarması yanında, kendi dönemindeki dinî, ahlâkî, toplumsal ve siyasî sorunlara özel bir önem vermesi, bunlarla ilgili şahsî görüşlerini ve eleştirilerini cesaretle ortaya koyması, onun ilmî şahsiyetinin en dikkate değer yönüdür. Bu yüzden eserleri çağının sosyal hayatını ve problemlerini yansıtması bakımından da büyük önem taşır.

Birgivî son derece dürüst ve tavizsiz bir ilim adamıdır. Nitekim döneminde çok yaygın olan anlayışa rağmen hiçbir eserini herhangi bir devlet büyüğüne ithaf etmemiş, aksine devlet ileri gelenleri de dâhil olmak üzere her seviyedeki yöneticilerde ve görevlilerde gördüğü kusurları cesaretle eleştirmiştir.

Doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen Birgivî, ömrünün sonlarına doğru tekrar İstanbul'a giderek Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'ya memleketteki adaletsizliklerle mücadele etmesi için tavsiyelerde bulunmuş ve özellikle memuriyetlerin rüşvet karşılığı satılması, kadınlara, muhtesipler ve diğer görevlilerin rüşvet almaları, ehli olmayanlara ilmî ve idarî rütbelere verilmesi gibi her türlü usülsüzlüğe şiddetle karşı çıkmıştır.

Birgivî'nin, en yakın dostu ve İstanbul'daki himayecisi olan; II. Selim'in hocası Hâce-i Sultan Ataullah Efendi'yi bile ikaz etmesi, onun dürüstlük ve cesaretinin önemli bir göstergesidir.

⁸ Mehmed Ali Aynî, *Türk Ahlakçıları 1*, İstanbul, 1939, s. 105.

Talebeleri

İmam Birgivî'nin talebelerinden en önemlisi hiç şüphesiz, et-Tarîkatü'l-Muhammediye adlı esere şerh yazan Akşehirli Hocaşâde Abdülnasır Efendi'dir (ö.1582). Birgivî'nin "en sevgili oğlum" diyerek muhabbetle bahsettiği Fazlullah Efendi'yi (ö.1622) de onun talebeleri arasında saymak mümkündür. Ayrıca Birgivî'nin İzhâru'l-Esrârı'nı şerh eden Avlamışlı (Ödemişli) Muslihiddin Efendi'yi de İmam-ı Birgivî'nin talebelerinden saymak gerekir. Birgivî mezarlığında, kabrin girişinde defnedilmiş olan Gazi Emir'in (ö.1613) de talebesi olduğu söylenmektedir. Gerek Birgi'deki Daru'l-hadis Medresesi müderrisliği, gerekse bundan önceki müderrislik hayatı esnasında kendisine talebelik etmiş, ancak isimleri kaynaklara geçmemiş pek çok talebelerinin de varlığı hiç şüphesiz ihtimal dâhilindedir.

Eserleri

Birgivî'nin kitap, risale ve makale şeklinde: 5'i Türkçe, 48'i Arapça olmak üzere toplam 53 eseri bulunmaktadır⁹ ki, belli başlıları şunlardır:

- 1) Tarikât-ı Muhammediyye
- 2) Vasiyetname
- 3) Zuhr-ül-müteehhilîn
- 4) el-'Avâmil ve İzhâru'l-Esrâr
- 5) İmtihânü'l-Ezkiyâ
- 6) Cilaü'l-Kulûb
- 7) Ravzatü'l-Cennat

⁹ Nihal Atsız, İstanbul Kütüphanelerine Göre Birgilî Mehmed Efendi, (929-981) Bibliyografyası, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi Yayınları, MEB, 1966, s. 2-3.

- 8)Ziyâret-ül-kubûr
- 9)İm'ânü'l-Enzâr
- 10)el-Erbain
- 11)Risaletün fi Usûli'l-Hadîs
- 12)Kitâbü'l-Îmân ve'l-İstihsân
- 13)Tefsir-i Sûre-i Bakara
- 14)Ahvâlü Etfâli'l-Müslimin
- 15)İnkâzü'l-Hâlikîn
- 16)Kifâyetü'l-Mübtedâ
- 17)Şerhu'l-Emsile
- 18)ed-Dürrü'l-Yetîm
- 19)Sihâh-ı Acemiyye
- 20)Nürü'l-Ahyâ ve Tuhfetü'l-Emvât

Şerh Edilen Kitabın Kaynakçası

Vasiyetnâme-i Birgivî-Konevî Şerhi'nde kaynak gösterilen kişiler ve bu kişilere ait eserler şöyledir:

- 1) Birgivînin kendi eserleri olan Tarikat-ı Muhammediyye ve Cilâ-i Kulûb.
- 2) Ahmed b. Yusuf Kevâşî (ö.1280).
- 3) Cemâlüddîn Yûsuf b. İbrâhîm el-Erdebîlî (ö.1377): el-Envâr li-A'mâli'l-Ebrâr.
- 4) Saadeddin Mesud b. Ömer b. Abdullah el Taftazanî (ö.1390):- Şerhu'l-Akâid.
- 5) Ali el-Kârî Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Herevî (ö.1605): el-Mirkat fi Şerhi'l-Mişkat ve Şerh-i Bedrû'r-Reşîd.
- 6) Hasen b. Mensûr b. Mahmûd Abdülazîz el-Özcendî el-Fergânî (ö.1196): Kâdı Hân.
- 7) Sehl b. Abdullah Tüsterî (ö.896).
- 8) Hafızüddin Muhammed b. Muhammed b. Şihab el-Bezzazi el-Kerderi el-Harizmi (ö.1424): Fetevâ-i Bezzâziye.
- 9) Ebu'l-Mehâsin Abdolvâhid b. İsmail er-Rûyânî et-Taberî eş-Şaffî (ö.1108).
- 10) Molla Hüsrev; Muhammed b. Feramuz (Feramerz) bin Ali er-Rûmî (ö.1480): Dürerü'l-Hükkâm fi Şerh-i Gureri'l-Ahkâm.
- 11) Kadı Muhammed İbn Mukatil er-Razi (ö.862).
- 12) Kemaleddin İbn-i Hümmam el-İskenderi es-Sivasi (ö.1445).
- 13) Ebu'l-Kasım es-Saffâr (ö.947).

- 14) Ebü'l-Kâsım Cüneyd b. Muhammed el-Hazzâz el-Kavârîrî el-Bağdadî (ö.911).
- 15) Âlim b. Ala el-Hanefî (ö.1397): Fetâvâ-i Tatarhânî.
- 16) Şeyhu'l-İslâm İmâm Burhânüddîn Ebu'l-Hasan Ali b. Ebîbekr b. Abdilcelîl el-Ferganî el-Merginânî (ö.1196): el-Hidâye.
- 17) Tahir el-Buhari (ö.1147): Hulesutü'l-Feteva.
- 18) Ma'kal b. Yesâr; Abdullah b. Muhammed b. Abdülazîz b. Merzebân el-Begâvî (ö.929): Mesâbih-i Şerîf.
- 19) Ahmed b. Mahmûd b. Ebî Bekr Nûreddin es-Sâbûnî (ö.1184):el-Kifâye
- 20) Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed Tûsî el-Gazâlî (ö.1111): İhyâ-i Ulûmi'd-Dîn.
- 21) Ebu Hanife El-Numân b. Sabit b. Zuta (ö.767): Fıkh-ı Ekber
- 22) Abdullah ibn Ömer b. Muhammed Nâsıruddin el-Beyzâvî (ö.1286).
- 23) Cemaleddin Abdullah Muhammed b. Abdullah et-Ta'î b. Malik: el-Hulâsa.
- 24) Ebu Bekir Muhammed b. Ahmed Şemsu'l-E'imme es-Serhasî (ö.1097).
- 25) İbn-i Hümâm Kemâleddîn Muhammed b. Abdülvâhid Sivâsî (ö.1457): Şerh-i Hidâye (Fethu'l-Kadîr).
- 26) Süfyan b. Said b. Mesruk-i Surî el-Kûfî (ö.778).
- 27) Ömer b. Sâlih el-Kırımî: Tuhfetü'l-Fetâvâ.
- 28) Ebû Abdullah Muhammed ibn Ahmed ibn Ebî Bekr b. Farh el-Kurtubî: et-Tezkire.

- 29) Necmüddîn Ebû'r-Recâ Muhtâr b. Mahmûd b. Muhammed
ez-Zâhidî el-Ğazmînî (ö.1252): Kınıyetü'l-Münye li-Tetmî-
mi'l-Gunye
- 30) Ebû Ca'fer el-Hindivânî
- 31) Davud b. Yusuf el-Hatîb: Fetâve'l-Gıyâsiyye.
- 32) Hüseyin b. Hızır bin Muhammed b. Yûsuf en-Nesefî el-Buhârî
(ö.1032)
- 33) İmam-ı Zeylaî (ö.1342): Nasbu'r-Raye.
- 34) Hüseyin İbni Muhammed İbni Hüseyin İbni Nasır Helevanî:-
Nuzhetü'n-Nazir ve Tenbihü'l-Hâtır.

Kaynaklar

ARSLAN, Ahmet Turan, *İmam Birgivi Hayat Eserleri ve Arapça Tedrisatındaki Yeri*, Seha Neşriyat, İstanbul, 1992.

ATSIZ, Nihal, *İstanbul Kütüphanelerine Göre Birgili Mehmet Efendi, (929-981) Bibliyografyası*, Süleymaniye Kütüphanesi yayınları, MEB., İstanbul, 1966.

AYNİ, Mehmed Ali, *Türk Ahlâkçıları*, Marifet Basımevi, İstanbul, 1939.

DEMİRCİ, Mehmet, “*Birgivi ve Tasavvuf*”, *İmam Birgivi Sempozyumu (haz. Mehmet Şeker)*, TDV Yayınları, Ankara, 1994.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, Afyonkarahisar, *Sandıklı, Bolvadin, Çay, İsaklı, Manisa, Birgi’deki Kitabeler*, İstanbul, 1929.

YÜKSEL, Emrullah, *Mehmet Birgivi (929-981/1523-1573)*, Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Ankara, 1977.

YÜKSEL, Emrullah, “*Birgivi*”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 6, İstanbul, 1992.

İÇİNDEKİLER

İMAM-I BİRGİVİ	537
DOĞUMU VE NESEBİ	537
İLMÎ HAYATI.....	538
ÖLÜMÜ.....	540
İLMÎ ŞAHSİYETİ	541
TALEBELERİ.....	543
ESERLERİ.....	543
ŞERH EDİLEN KİTABIN KAYNAKÇASI.....	545
KAYNAKLAR.....	548
İÇİNDEKİLER	549
ÖN SÖZ	551
HADİS USÛLÜ	553
MERFU HADİS.....	554
MEVKUF HADİS	554
MAKTU HADİS	555
SENED-İSNAD-METİN	555
MUTTASIL HADİS.....	555
MUNKATI HADİS.....	556
MUALLAK HADİS	556
MÜRSEL HADİS	556
MU'DAL HADİS	556

MÜDELLES HADİS	557
MÜSNED HADİS	558
MÜDREC	559
ŞAZ HADİS.....	560
MÜNKER HADİS	560
MUALLEL HADİS	561
SAHİH HADİS	562
HASEN HADİS & ZAYIF HADİS	562
ADALET.....	563
ZAPT.....	563
RAVİNİN YALAN SÖYLEMESİ	564
RAVİNİN YALANLA İTHAMEDİLMESİ.....	564
RAVİNİN FASIK OLMASI.....	564
RAVİNİN BİLİNMEMESİ.....	565
RAVİNİN BİD'AT EHLİ OLMASI.....	565
ZAPTIN TENKİT EDİLMESİ VE SEBEPLERİ	565
GARİP HADİS & AZİZ HADİS	566
FERD HADİS	567

ÖN SÖZ

Hamd alemlerin gerçek sahibi olan Allah'adır. Salat ve Selam da alemlere rahmet, biz günahkarların şefaathçisi olan Hazret Muhammed Mustafa Efendimize, ehli beytine, sahabe-i güzün efendilerimize ve onun yolundan gidenlerin üzerine olsun.

Hadis ilmi Peygamberimizin sözlerini, fiillerini ve ona ait onayladığı şeyleri konu edinmiştir. Bu ilmin sahibi olan alimler yani muhaddisler Peygamberimizin bir sözünü zapt edip yazmak için İslam tarihinde adına "rihle" denilen seyahatlere çıkmışlardır. Bu alimlerin üstün çabaları sayesinde bugün Kuran'dan sonra ikinci kaynak olan hadis kitapları yazılmış, ümmet onlardan dini öğrenmiş, Peygamberimizin örnek yaşantısı onlar sayesinde öğrenilebilmiştir. Bütün bunları doğru ve yanlışsız bir şekilde yapabilmek için nerden aldın bu sözü diyerek "senet" sistemini geliştirmişler öyleki tabiundan abid zat olan Muhammed Bin Sirin "senet dindir" demiştir. Evet tüm bunlar bize gösteriyor ki hadis alimleri bu korumacı yaklaşımlarıyla Allah'ın dinine hizmet etmişler ve dinsiz akımlara karşı dinimiz korumuşlardır.

İşte bu alimlerimizden İmam-ı Birgivi Efendi ehli sünnet çizgisinin yılmaz bir savunucudur. Bidat ve hurafelere karşı savaşmış, inandığı ve doğru bulduğunu savunmaktan yılmamıştır. Eseri olan hadis usulü bizim için iyi bir kaynak olmak özelliğini taşımaktadır. Her ilmin kedine ait bit terminolojisi ve kullanılan kelimeleri vardır. Bunlar o ilmin dilini oluştururlar. örnek verecek olursak. "Hazreti Peygambere ait söz fiil ve takrirlere Merfu hadis denir "burada, hiç usul ilmi bilmeyen bu cümleyi anlamakta zorluk çeker. Ama aynı cümleyi ben şöyle ifade edersem denileni anlamakta daha az zorluk çekersin, o da şöyledir: "kelime ve anlamı peygambere ait olan sözlere merfu hadis denir." Burada dönüp dolaşıp "merfu" kelimesini kullanıyoruz. Alimler bunu kullanmak zorunda çünkü sahabenin "biz peygamberimiz zamanında

herhangi bir iş için şöyle yapardık” demeleri de hadis demek oluyor fakat bunlara da mevkuf hadis veya maktu hadis denmektedir. İşte ikisini yani Peygamberimizin sözü ile sahabenin sözünü ayırmak için bu terim kullanılıyor. Bu da daha kısa bir anlatım oluyor ve ifade etmek istediğini daha kolay anlatıyor. Diğer ilimlerde böyledir. Onun için her ilmi okuyan onun dilini aşinalıkla onların dediklerini anlarlar.

İmam-ı Birgivi Efendinin hadis usulünü okuduğumuzda belli anlatımdan sonra şöyle dediği dikkatimizi çeker: “Buraya kadar anlattıklarımı öğrendiyse şunu bil ki” bu bize şunu göstermektedir. Baştan itibaren dikkatli oku ve dediklerimi anla, anlamadan diğer konuya geçme demek istiyor. Şunu bil ki usul olmadan vusul, vuslat bulma yani mesafe alma gerçekleşmez. Bu sebeple yavaş yavaş oku, anlamaya çalış, bir bilene sor demek istemektedir.

Bu eserinde ilmi sahada bir boşluğu doldurması ve faydalı olmasını Cenabı Hak’tan niyaz ediyorum. Bu eserin hazırlanmasında emeği geçenlere ve bizi bu işte moral gücü ile destekleyen yolumuzun ışığı Ali Adil İrmak Efendimize teşekkür ediyorum. Allah kendisinden razı olsun.

Mürşit AKGÜN

HADİS USÛLÜ

Ey talebe, sen bil ki hadis ehlinin kullarındaki maksatlarından haberdar olmak isteyen kişiye bilmesi gereken birtakım terimler vardır. Buhari'nin şarihi (şerh edeni) Muhakkik (İbni Hacer Askalani) “Şerhi'l-Muhaddisin¹⁰”de bu terimlerin bir kısmına işaret edince biz de bunları biraz tafsil etmek (açıklamak) istedik. Öyleyse söyleyeceklerimizi dinle!

Muhaddislerin (Hadis alimleri) ıstılahında (teriminde) **Hadis**; Rasulullah Efendimizin sözü, fiili ve takriri anlamına gelir. Takririn manası şudur: Bir kişinin Rasulullah Efendimizin huzurunda bir iş işlemesi veya bir söz söylemesi durumunda Efendimizin bundan haberi olup, reddetmeyerek susup kabul etmesi veya onaylamasıdır. Bu tür takrirler de hadis tarifine dahildir. *(Bunlar; kavli, fiili ve takriri sünnetler diye adlandırılır. Her birine örnek verecek olursak*

Kavli sünnet: Ömer bin Hattab radiyallahu anh'den rivayete göre Rasulullah Efendimiz “Ameller niyetlere göredir” buyurmuştur. Burada efendimizin sözlü bir anlatımı vardır.

Fiili sünnet: Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre “Rasulullah Efendimiz her ramazan on gün itikaf ederdi. Vefat edeceği zaman yirmi gün itikaf yaptı.” Burada da Efendimiz fiili bir uygulaması mevcuttur.

Takriri sünnet: Hz. Aişe (radiyallahu anha) dedi ki: “Rasulullah sabah namazını kıldırır, mü'min kadınlar da onunla beraber kılarlardı.” Bu hadis-i şerifin birinci kısmında Peygamber Efendimizin sabah namazını cemaatle kıldığı anlatılmıştır. Bu kısım fiili hadistir. Ancak hadisin ikinci kısmında Hz. Aişe, kadınların da sabah namazında cemaate katıldığını aktarmıştır. Böylece, Peygamber Efendimiz döneminde hanım sahabilerin sabah namazını mescitte cemaatle kıldığını öğrenmiş oluyoruz. Öyle anlaşılıyor ki Peygamber Efendimiz kadınların sa-

10 Bu eserin orijinal ismi “Nuhbetü'l-Fiker” adlı eserdir.

bah namazını kılmak için mescide gelmelerine izin vermiş, onların bu davranışını onaylamıştır. Bu ikinci kısmı takriri sünnet oluyor.)

Bazılarına göre yukarıdaki hadis tarifinde geçen söz-fiil ve takrir sahabe ve tabiinde olduğunda da hadistir. Buna göre hadisler dokuz kısım olur. Yani Peygamber Efendimizin söz, fiil, takrirleri; Sahabenin söz, fiil, takrirleri; tabiinin söz, fiil, takrirleri ile dokuz kısım oluyor.

MERFU HADİS¹¹

Nebide son bulan her hadistir. Bu son bulma bazen açık bir ifade ile olur. Rasulullah Efendimiz şöyle dedi, şöyle yaptı veya şunu tasdik etti denmesi gibi. Bazen de bu merfu hadis açık ifade hükmünde olur. Sahabe ve tabiinden; ahiret halleri, geçmiş veya gelecekle olan işlerle ilgili haberler türünden akılla elde edilemeyecek birtakım sözlerin nakledilmesi gibi. *(Bu şu demektir: Eğer haber açık bir ifadeyle Rasulullah Efendimize isnat edilmemiş yani efendimize dayandırılmamış, sahabe ve tabiin sözü olarak rivayet edilmişse habere bakılır, rivayet eden sahabe veya tabiinden kişi, kendi aklıyla düşünüp söyleyebileceği türden değilse olsa olsa bu haberi Efendimizden iştmiştir denerek bu haberin hükmen merfu olduğu kabul edilir¹².)*

MEVKUF HADİS¹³

Sahabede son bulan hadistir. Sahabenin sözüdür yani. Örnek verecek olursak, Hazreti Ali Efendimizin sözü ki şöyledir; “Rasulullahın sözü olmayan bir şeyi nakletmektense gökten yere düşmeyi yeğlerim.”

11 Hem lafız hem mana olarak Hz. Peygambere ait olan hadisler merfu hadis denir.

12 Mesela bir sahabe cennet-cehennem gibi gaybı ilgilendiren yani akıl ve duyularla bilinmeyen bir konuda söz söyleyemez.

13 Sahabilere nispet edilen söz, fiil ve onaylara (takrirlere) mevkuf hadis denir.

MAKTU HADİS¹⁴

Tabiinde son bulan hadistir. Yani tabiinin sözüdür. Örnek; İmam-ı Azam'ın şu sözü; “iki senem olmasaydı Numan helak olmuştu.” Meşhur olan maktu içinde mevkuf isminin kullanılmasıdır. Yani hem sahabenin hem tabiinin sözüne mevkuf denir. *(Sahabi: Rasulullah Efendimizi mümin olarak görüp, mümin olarak ölen kimsedir. Tabii: sahabe ile mümin olarak karşılaşmış Müslüman olarak ölen kimsedir.)*

Bir not: Sahabenin, biz şöyle yapardık, biz şöyle derdik veya biz şunu caiz gördük gibi sözleri Peygamberimizin zamanı kast edilirse **merfu hadis** hükmünü alır. Yani sahabe, biz Efendimiz hayatta iken şöyle zikrederdik veya namazda şöyle yapardık GİBİ sözler kast ediliyor.

SENED-İSNAD-METİN

Şu nokta sana karışık gelmesin ki **sened**, uhadislerin deyiminde hadisleri rivayet eden adamlardır. **İsnad** da bu manadadır. Fakat isnat bazen senedi zikretmek, saymak manasına gelir. Hadisin **metni** ise hadisi rivayet eden râvilerin bitmesiyle başlayan kelimedir ki (bu hadisin kendisidir.) *(İsnad, senet kelimesinin çoğuludur, anlamı “dayamak” demektir. Bu isnad sayesinde hadis, sahibine yani peygamberimize, ashaba ve tabiine dayandırılmıştır. Onun için isnad veya sened denir.)*

Buraya kadar anlattıklarımı öğrendiyse şunu bil ki, bazen hadis muttasıl ve munkatı olmak üzere iki kısma ayrılır.

MUTTASIL HADİS

Senedindeki ravilerden hiçbiri düşmeyen hadistir. *(Yani senedin sonuna kadar her ravi bir üstteki raviden işitmek suretiyle, senedinde kopukluk olmayan hadistir.)*

¹⁴ Tabiûna nispet edilen söz ve fiillere ise maktu hadis adı verilir.

MUNKATI HADİS

Senedindeki ravilerden biri düşen hadistir. Ravisi kapalı hadise de munkatı hadis denir. örnek: filan rivayet etti deyip isim vermezse bu durum olur. Munkatı hadisin mürsel ve muallak gibi kısımları vardır.

MUALLAK HADİS

Senedinin baş tarafından ister bir ister daha fazla ravi düşen munkatı hadislerdir. (Bu hadisler sahih kaynakta geçerse sahihtir. Buhari de böyle 1000 küsur hadis vardır.)¹⁵

MÜRSEL HADİS

Senedin sonunda ravilerinden biri düşen (yani sahabinin düşürüldüğü) munkatı hadislerdir. Buna örnek Said bin Müseyyip den rivayet edildi; “Rasulullah et karşılığında canlı hayvan satışını yasakladı” hadisidir. Said tabiundandır, sahabeyi atlayıp rivayet etmiştir. Sika (güvenilir) bir zattır. Sikanın (güvenilir olanın) Mürsel’i sahihtir diyen var. Bazıları Mürsel için zayıf demiştir. Bazı hadisçilere göre Mürsel hadis dendiği zaman genel anlamda munkatı hadis anlaşılır. Ama birinci ıstılah (tabir) en meşhur olandır. Yani o ne? munkatı hadisin muallak ve mürsel diye kısımları vardır. İşte bu en meşhurdur.

MU’DAL HADİS

Bazı muhaddisler dediler ki eğer seneden düşen raviler birden fazla olup peşkeşe olurlarsa bu hadis mu’daldır. Buna misal Şabi’den rivayet edildi: “Kıyamet gününde bir adama sen şöyle şöyle yaptın dendir. O ise ben yapmadım der. Bunun üzerine ağzına mühür vurulur.” Bu hadisin senedinde Şabi peş peşe iki ravi’yi düşürmüştür. Şabi burada

¹⁵ Bu çeşit rivayete ta'lik denir. Sahibi Buhari'de bu çeşit rivayete sıkça rastlanır. Bu bakımdan ta'likat Buhari'nin belli başlı özelliklerinden biridir. Bu sebepten Buhari'nin bu nevi rivayetleri munkatı nev'inden sayılmaz.

hem hazreti Enes’i hem de Peygamberimizi düşürüyor. Hüküm çıkar-
mada delil olmaz. Dolayısı ile bu hadis mu’dal bir hadistir.

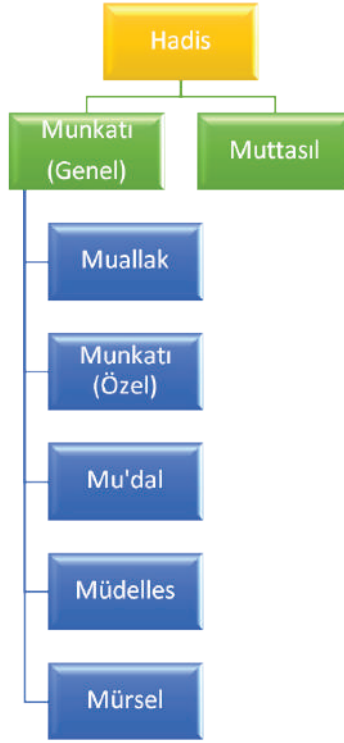
Eğer senedde düşürülen ravi bir tane veya daha fazla olup bun-
larda peşpeşe olmayıp ayrı ayrı yerlerden düşürülmüş olsalar bu hadisi
şerif munkatı’dır. Bu manada kullanılan munkatı, yukarıdaki genel ma-
nada kullanılan munkatı hadisin bir kısmıdır. Hal böyle olunca munkatı
iki mana üzerine kullanılır. Tasavvur ve tasdik gibi biri genel diğeri
özel olmak üzere kullanılır. Tasavvur kelimesi genel bir mana üzerine
kullanılır. Tasavvur aynı zamanda tasdik diye ilim anlamında kullanılır.
Tasdik burada özel anlamdır.¹⁶ Munkatı özel ve munkatı genel olmak
üzere ikiye ayrılıyor.

Daha genel manadaki munkatı hadisin kısımlarından biri de mü-
delles hadistir.

MÜDELLES HADİS

Gizlenen şey demek, ravi burada bir şeyi gizliyor. Ravinin ken-
di şeyhinin ismini terk edip şeyhinin üstündeki şeyhten rivayet etme-
si ve hocasının şeyhinden işittiği zannını vermesidir, halbuki ravi bu
hadisi ondan duymamıştır. Müdelles hadis reddedilmiştir. İmam-ı Şafi
“yalanın kardeşidir” diyor. İşte bu iş tedlis olarak isimlendirilir. Bu
kötülenmiş ve çirkin bir şeydir ancak sahîh bir maksat olduğunda böyle
değildir. Mesela kendi şeyhi sika (güvenilir) değilse atlar onun hocası
olan bir üstteki şeyhten rivayet ederse bu sahîh, doğru bir yol olur, o
zaman hadis reddedilmez.

16 Müellif (yazar) burada tasavvur ile munkatı hadisin kısımları arasında bir benzetme yap-
maktadır. İlimde tasavvur genel manada ilmi meseleleri düşünmektir, bir netice değildir.
Dolayısıyla genel mana ifade eden munkatı ile tasavvur arasında bir benzeme vardır. Çünkü
genel mana ifade eden munkatı tam bir neticeye varmış bir hüküm değildir. Halbuki ilim-
den bir kısım olan tasdikte mutlak bir anlayış ve bir hüküm vardır. Mesela, bu doğrudur
veya yanlıştır denildiği zaman neticeye varılmıştır, yani bir hükme varılmıştır. Aynı şekilde
özel olan munkatı ‘dada aynı durum mevzu bahistir. Bu hükmün dışında şu veya bu şekilde
düşünme imkanı yoktur.

MÜSNED HADİS

Merfu hadisin senedi muttasıl (yani raviler baştan sona kadar, hep birbirlerinden duyarak rivayet etmiş) olursa müsned hadis diye isimlendirilir. Bu görüş meşhur olandır. Bazıları (Hatib-i Bağdadi gibi) muttasıl hadisi mevkuf veya maktu olsa bile her halükarda müsned diye isimlendirirler. Bazıları da (İbni Abdi'l-ber gibi) merfu hadisi, mürsel, mu'dal veya munkatı olsa bile müsned diye isimlendirirler. Fakat bilinen birinci görüştür, yani merfu ve muttasıl hadislerin müsned olacağıdır.

MUZDARİP HADİS & MAHFUZ-ŞAZ

Sen bil ki: Hadisi rivayet eden ravi, diğer raviye muhalefet ederse (yani bir ravi, aynı hadiste diğer raviye aykırı hareket ederse); isnadında veya metninde, öne almak, sonraya bırakmak, bir şey eklemek, bir şey eksiltmek veya bir ravinin yerine diğer bir ravi, bir metnin yerine diğer bir metin getirmek gibi. Bu durumda hadis Muzdarip diye isimlendirilir. Üç ravi hepsi birden aynı hadisi rivayet ederse, üçü de sikadır, (güvenilirdir) bunlardan birini doğru kabul edip, alıp diğerini terk edersen, tercih edilene **mahfuz** denir, terk edilenlere **şaz** denir. Metindeki muztaribe örnek Tirmizi'den rivayette “Zengin malında zekattan başka haklarda vardır” hadisi, İbni Mace de ise “Zengin malında zekattan başka hak yoktur” hadisi. Taban tabana iki zıt hadis var. İkinci hadisin ravisinde zayıflık var. Bundan dolayı bu ikinci hadis tenkit edilmiştir. Bu hadisin birini diğerine tercihte zorlanılıyor dolayısı ile muzdarip hadistir. Tercih edersek tercih edilene mahfuz diğerine şaz diyeceğiz.

MÜDREC

Ravi, doğru bir maksat ve maslahattan (faydadan) dolayı, hadis sözleri arasına kendi sözünü katsa, bu hadis müdrec diye isimlendirilir. Bu kendi sözünü katma hadis metni veya hadis senedinde olabilir. *Buhari'nin rivayet etmiş olduğu bir hadisi buna örnek verirsek* وَيُلُّ لِأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ “Topukların sahibine yazıklar olsun”. Bunu evvelinde Hadisi rivayet eden Ebu Hureyre “Abdestinizi güzel alın” diyor. Bu hadisi rivayet edenler Ebu Hureyre'nin sözünü hadis kabul etmişler. İşte bunun toplamına müdrec hadis deniyor. Peygamberin sözü ile Ebu Hureyre'nin sözü, ikisi birden hadis kabul edilmiş ve hadis müdrec olmuş oluyor.

Şaz, münker ve muallel (zayıf) hadis kısımlarındandır.

ŞAZ HADİS

Lügatte: Cemaatten ayrılan fert demektir. Genel bir görüşten ayrılan bir kişi şaz olmuş oluyor. Hadis terimlerinde; güvenilir olan raviye muhalif olarak rivayet olunan hadistir. Bu şaz da senette olur metinde de olur. Şaz olan hadisin ravisi sika yani güvenilir olmazsa o merduttur (reddedilmiştir). Eğer ravi sika (güvenilir) olursa bunu çözümlü, iki hadis ravilerinden birinin diğerine hıfz (ezbere okuma), zapt (yazma) veya ravi fazlalığı ve diğer tercih sebepleri yoluyla tercih edilmesine bağlıdır. Tercih edilene mahfuz, diğer tercih edilmeyene ise şaz ismi verilir. **Seneddeki şaza örnek:** Şüphesiz bir adam Peygamber zamanında vefat etti, geriye azatlı kölesi hariç herhangi bir varis bırakmadı, adam köleyi azat etmiş. Peygamber bu adamın mirasını kölesine verdi. Ebu Davut, Tirmizi, İbni Mace bu hadisi rivayet ediyor. Bu hadisi Süfyan bin Üyeyne tariki ile Amr bin dinar, İbni Abbas'ın kölesi evseç rivayet ediyor. Aynı hadisi Hammad bin Zeyd, Amr bin Dinar, evseç tariki ile İbni Abbas'ı zikretmeden Mürsel olarak zikretmiştir. Yani bu hadis iki tarikten geliyor. Hammad'ın rivayeti şaz oluyor, Süfyan'ın rivayeti mahfuz oluyor. Bu senetteki şaza misaldir. **Metindeki şaza örnek verecek olursak,** *“Teşrik günleri yeme ve içme günleridir” diye bir hadis Müslim’de geçmektedir. Bir de Musa bin Üley’in “Arefe ve teşrik günleri yeme içme günleridir” diye bir hadis daha var. ikisi aynı hadislere birinde arefe günü ilave edilmiş. O zaman bu hadis Müslim’in rivayetine muhalif oldu. Çünkü Kurban Bayramı arefesi istenirse oruç tutulur fakat teşrik günleri oruç haramdır. Onun için Müslim’in rivayeti mahfuz, Musa bin Üley’in rivayeti şaz oldu.*

MÜNKER HADİS

Zayıf bir Ravinin diğer bir zayıf raviye muhalif olarak rivayet ettiği hadistir. Fakat ikincisinin zayıflığı birincisinin zayıflığında daha azdır. Münker'in zıddı (karşıtı) maruftur. Münker ve maruf ikisi de

zayıftır, fakat münker'in zayıflığı, marufun zayıflığında daha fazladır. *Münkere örnek; "herkim namazını kılarsa, zekatını verirse, hac yaparsa, ramazan orucun tutarsa, misafirini ağırlarsa cennete girer."* Bu hadisi İbni Ebi Hatim, Hubey İbni Habib, İbni Abbas dan merfu olarak rivayet etmiş, halbuki sika olan ravilere göre bu hadis merfu değil mevcuttur. O zaman bu hadis münker hadis oldu.

Şaz ve münker tercih edilmeyen hadislerdir. Buna karşılık mahfuz ve maruf hadisler tercih edilen hadistirler. Fakat mahfuz zayıf değildir fakat maruf, münkere göre zayıftır.

Bazıları şaz ve münker hadisteki muhalefet kaydına itibar etmediler. Dediler ki şaz sika olan Ravinin bu rivayette tek olarak rivayet ettiği hadistir. Bazıları da şaz rivayette, sika kelimesine itibar etmedi. Bazıları münker de, ravinin zayıf olmasına itibar etmedi, yine münker bazılarına göre şu yukarıda zikredilen tarife mahsus değildir, hal böyle olunca fasıklıkla, gafletle, çok yanlış yapmak ile ta'n edilen (kınanan) bir kimse'nin hadisi bu ıstılah sebebiyle münkere dahildir. Neticede bütün görüşler birer ıstılahtır (terimdir) ki bu ıstılahlarda (terimlerde) tartışma olmaz.

MUALLEL HADİS

İsmi meful kalıbında olan yani kelime anlamı illetli, illetlenmiş demek olan hadistir. Hadisçilere göre ta'lil: içerisinde hadisin sıhhatine zarar verecek sebep ve illet bulunan isnaddır ki bu illeti ve sebepleri hadis ilminde maharet sahipleri bilir. *Dış görünüşü itibariyle kusursuz gibi görünmesine rağmen, ehline sıhhatini zedeleyen bir kusuru bulunduğu tespit edilen hadistir.*

Bundan sonra bil ki hadisler üç kısımdır: Sahih, Hasen, Zayıf.

SAHİH HADİS

Senedi sonuna kadar (muttasıl) bitişik olarak adalet ve zapt sahibi râvilerin nakliyle sabit olan hadistir. *Yani ravi zincirinin Peygamberimize kadar kesintisiz olması, ravinin adalet yönünden güvenilir olup her şeyden önce Müslüman olup Allaha korkması, zaptı iyi olup hadis metinlerini iyi ezberlemesi ve koruması demektir.* Eğer bu vasıflar tam olarak bulunursa buna **Sahih li-zatihi** denir. Bu vasıflarda bir çeşit kusur bulunup bu kusur başka bir yollardan (senedle) telafi edilirse bu hadis **Sahih li-gayrihi** olur.

HASEN HADİS & ZAYIF HADİS

Eğer sözü geçen eksiklik sened çokluğu ile giderilmezse bu hadis Hasen li-zatihi olur. Zayıf hadis, zayıflığı birçok tarikle giderilirse Hasen li-gayrihi olur. Sahih hadisle, hasen li zatihi şartlarını taşımayan hadise zayıf hadis denir. (*Not: İmam-ı Tirmizi'ye kadar Hasen hadise zayıf deniyordu. Timizi ile birlikte bu hasen tabiri kullanılmaya başlanmıştır.*) Sahih ve hasen hadisler iki kısımlarıyla birlikte makbul olup, gerek ahkam gerekse faziletler babında hüccet olarak kullanılır.

Muhaddislerin (hadisçilerin) sözlerinden açığa çıkan şudur: Hasen hadis, yukarıda söylenen vasıfların hepsinde noksanlık bulunabilen hadistir. Fakat araştırma gösterdi ki; **Hasen li-zatihi**¹⁷'deki noksanlık sadece zapt yönündendir. Yani Hadisi ezberleme ve koruma yönündendir. Diğer vasıflar sahih hadisteki hal üzeredir. Zayıf ve **Hasen li-gayrihi**'deki noksan, sahih hadisteki bütün vasıflarda olabilir.

Bu kısımların manalarını bilmek için (yani sahih hadis ve kısımları ile hasen hadis ve kısımlarını bilmek için) adalet ve zaptın ne olduğunu incelemek gerekir.

¹⁷ Sahih hadisle hasen hadis arasındaki tek fark bir ravinin hafızasının bir parça zayıf olması, zaptının istenen seviyeye çıkamamış olmasıdır.

ADALET

Sahibini takva ve Mürüvveti (kişiliği) korumaya sevkeden bir meziyettir. Muhaddislere göre takvadan maksat şirk, fisk¹⁸ ve bid'at gibi kötü amellerden sakınmaktır. Küçük günahlardan sakınma konusunda ihtilaf vardır. Muhtar olan küçük günahlardan sakınmak şart olmadığıdır. Fakat küçük günahlarda ısrar büyük günahdır. (Mürüvvetten) Kişilikten maksat, sokakta yemek-içmek, umumi yollarda idrar yapmak ve benzeri adi ve küçük düşüren işlerden sakınmaktır.

Şu hususu belirtmek gerekir ki ravilerde aranan adalet, şahitlikte aranan adaletten daha umumidir (geneldir). Zira şahitlikte aranan adalet köleleri de içine alır. Mesela şahitlikte arana adaletle göre hür ile köle bir değil. Ama ravilerde aranan adaletle göre hür ile köle birdir. Yani hür ile köle de rivayet edebilir.

ZAPT

Ravinin işittiği ve rivayet ettiği hadisi dilediğinde okuyabilecek derecede unutmaktan ve karıştırmaktan muhafaza etmesidir. İki türlü olur: Zaptı sadr; hadisi unutmaktan korumak ve hatırdaki tutmakla olur. Zaptı kitabet; hadisleri not aldığı bir defter sayesinde rivayet edeceği vakte kadar yanında saklamasıyla olur.

Bundan sonra gerek hadislerin genel olarak kısımlarının bilinmesi özel olarak zayıf hadisin kısımlarının bilinmesi için adalet ve zaptla ilgili tenkit sebeplerini açıklamak gerekir. Bil ki hadis alimleri adalet noktasından tenkit sebeplerini beş madde de toplamışlardır.

- 1-) Ravinin yalan söylemesi.
- 2-) Ravinin yalanla itham edilmesi.
- 3-) Ravini n fasık olması.
- 4-) Ravinin bilinmemesi.
- 5-) Ravinin bid'at ehli olması

---

¹⁸ Hak yoldan çıkıp her türlü günahı işlemeyi huy hâline getirme, sefahate dalma, fenalık, ahlâksızlık.

RAVİNİN YALAN SÖYLEMESİ

Ravinin yalancı olması bir hadiste yalanının tespit edilmiş olmasıdır. Buna göre herhangi bir hadiste yalanı tespit edilen ravi yalancılıkla tenkit edilen biri olur. Yalancılıkla tenkit edilen ravinin rivayet ettiği hadisler -yalancılığı ister bu hadiste ister başka hadiste olsun-mevzu ve uydurma diye isimlenir. Muhaddislerin mevzu hadis sözünden kastettikleri işte budur.

Mevzu hadiste ravinin yalanının olması şart değildir, başka bir hadiste yalanı tespit edilen kimsenin rivayet ettiği tüm hadisler mevzudur, uydurmadır. Ravinin ömründe bir kere dahi olsa tek bir hadiste yalan söylese, tevbe edip halini düzeltse bile hadis kabul edilmez. Yalancı şahit ise böyle değildir. Zira yalancı şahit tevbe etse artık şahadeti kabul edilir. Muhaddisler (hadisçiler) böyle demişlerdir.

RAVİNİN YALANLA İTHAMEDİLMESİ

Bu, ravinin hadisi şerifte yalanı sabit olmasa bile günlük konuşmalarında yalancılıkla tanınmış olmasıdır. Yalan ithamı ile tenkit edilen ravinin hadisi hüccet olmayıp terk olunur dendiği gibi “metruk” diye isimlenir. Bu gibi kimseler yalandan tevbe edip, dış hallerinde düzelme eseri görülecek kadar hallerine çeki düzen verirlerse artık hadislerinin dinlenmesi caizdir.

RAVİNİN FASİK OLMASI

Bundan maksat amelde olan günahkarlıktır, itikatta olan günahkarlık değildir. Zira itikatta olan günahkarlık bid’at kısmına dahildir. Yalanda fisk’a dahildir. Fakat yalan sebebiyle olan tenkit daha şiddetli ve hükmü farklı olduğu için onu başlı başına bir kısım kabul etmişlerdir.

RAVİNİN BİLİNMEMESİ

Bundan maksat isminin bilinmeyiştir. Ravinin isminin bilinmeyişi, onun hakkında tenkit sebebidir. Çünkü bu durumda ravinin sika (güvenilir) olup olmadığı bilinmez. Bunun örneği: “Bir adam rivayet etti” “Bir şeyh rivayet etti” ifadelerinde denildiği gibidir. Bu tür hadisler “müphem” diye isimlendirilir. İsmi bilinmeyen ravi sahabi değilse – sahabilerin tümü adil olup isimlerinin bilinmeyişi bir şey değiştirmeyeceğinden-bu tür hadisler makbul değildir.

Eğer ismi bilinmeyen ravi, adalet sahibi olduğunu bildiren bir ifadeyle anılırsa(yani adil veya sika biri rivayet etti deniyorsa), bu ifadeyi kullanan kişi mahir bir imam ise hadis kabul edilir. Eğer böyle değilse ismini belirtmedikçe hadis kabul edilmez.

RAVİNİN BİD’AT EHLİ OLMASI

Bundan maksat ravinin Rasulullah Efendimizden bilinen esasların tersine bir itikat sahibi olmasıdır. (fakat bu itikat) inkar ve inat şeklinde olmayıp-çünkü bu, küfür olur-bir çeşit şüphe ve tevil yoluyla olandır. Bid’at ehlinin hadisi ihtiyaten makbul değildir, reddolunur.

ZAPTIN TENKİT EDİLMESİ VE SEBEPLERİ

Zapt ile ilgili tenkit sebeplerine gelince bunlar da beş tanedir:

Birincisi: aşırı dalgınlık,

İkincisi: çok yanılmak,

Üçüncüsü: sikalara (güvenilir ravilere) muhalefet,

Dördüncüsü: evham sahibi olmak,

Beşincisi: kötü hafıza sahibi olmak.

Aşırı dalgalılık ve çok yanılıya gelince: bunlar birbirine yakın şeylerdir. Dalgalılık hadisi dinleme ve alma esnasında olabilir. Yanılığ ise hem hadis dinleme hem de rivayet etme esnasında olabilir.

Sikalara muhalefete gelince: Bu, ya isnatta veya metinde olur, bu ikisi de birkaç çeşide ayrılır ki genelde hadisin şaz olmasına yol açarlar. Yani râvinin güvenilir ravilere muhalefeti sonucu hadis şaz olur. Muhalefet zaptla ilgili ise, kınama ile ilgili sebeplerin meydana gelmesine sebep olur. Râvinin muhalefet üzere olmasının sebebi zapt ve hıfzın olmaması, hadisin bozulma ve değişmeden korunamamasıdır.

Vehme gelince: Bu, râvinin rivayetinin şüphe üzere olmasıdır. Bu ise genellikle isnadda olurken bazen metinde de olur. Fakat vehme vakıf olmak hadis ilminin en zor ve en ince yönlerindedir. Buna vakıf olmak-ilim erbabından olan önceki hadisçilerde olduğu gibi-ancak anlayışı parlak, isnatları ve metinleri geniş bir şekilde ezberleyen, râvilerin mertebelerini, isnat ve metinlerin durumlarını tam olarak bilen kimse için mümkündür.

Kötü hafıza sahibi olmak veya hıfzı zayıf olmaya gelince: Bu, isabetinin hatasından, ezber ve hatırlama gücünün, yanılığ ve unutkanlığından fazla olmamasıdır. Buna göre, hatasının isabetine; yanılığ ve unutkanlığının da hatırlama ve hıfzına galip gelmesiyle birbirlerine denk olmaları arasında fark yoktur. Zayıf hıfz tenkidinden kurtulmak ancak hadis rivayetinde hiç hata yapmamakla veya genelde hatasız biçimde hadis rivayet etmiş olmakla mümkündür. Yanılığ ve unutkanlık tenkidinden kurtulmak da aynı ölçüye göredir.

GARİP HADİS & AZİZ HADİS

Sonra sen bil ki sahih hadiste raviler bütün tabakalarda veya bir tabakada tek kalırsa bu hadis **Garip** diye isimlendirilir. Eğer aynı şekilde bütün tabakalarda veya bir tabakada iki kişi olursa **Aziz** diye isimle-

nir. Eğer aynı şekilde ikiden fazla olursa **Meşhur** veya **Müstefiz** diye isimlenir.

Râvilerin (adedi)¹⁹ her yerde çok olur ve râvilerin yalan üzerine birleşmeleri aklen caiz olmazsa bu (hadise) **Mütevâtir** denir.

FERD HADİS

Garip hadis **Ferd** diye de isimlendirilir. Şu nokta sana gizli kalmasın ki, ravi senedin tüm tabakalarında bir kişi olursa **buna Ferd-i Mutlak** denir. Eğer bir tabakada tek kalırsa buna **da Ferd-i Nisbi** denir.

Hadisin ferd veya garip olabilmesi için diğer tabakalarda birden fazla ravisi olsa bile, bir tabakada ravinin tek kalması yeterlidir.

Hadisin **Aziz** olabilmesi için de râvilerin bütün tabakalarda açık veya gizli iki olması gerekir.

Hadisin **Meşhur** olabilmesi için de râvilerin bütün tabakalarda açık olarak ikiden fazla olması gerekir. Buna göre bir tabakada iki, diğer tabakalarda ikiden fazla olursa bu da **Aziz**'dir. Tıpkı bir tabakada tek, değerlerinde iki veya ikiden fazla olması durumunda hadisin **Garip** olması gibi.

Bu anlatılanlardan bilinmiştir ki **Aziz** hadiste raviler tüm tabakalarda iki kişi olmasından maksat, en az bir tabakada açıktan iki kişi olmasından sonra diğer tabakalarda açık veya gizli iki kişi olmalıdır.

Bu açıklamadan sonra bu ilimde muhaddislerin "Azınlık çoğunluğa hükmolunur" sözünün manasını sen bildin.

Bu araştırmalardan sen anladın ki, hadisin Garip olması Sahih ol-

19 Doğru olan görüşe göre, tevatürde rivayet edenlerin sayısını tayine gerek yoktur. Buna rağmen, bazıları sayıyı tayin ederek dört kişinin rivayetiyle haber mütevâtir olur demişlerdir. Bazılarına göre bu sayı beş, bazılarına göre yedi, on, on iki, kırk, yetmiş vs.dir. Bu sayıların ileri sürenlerin her biri bir delile isnat etmiş ve bu sayıda gelen haberin ilim ifade edeceğini söylemiştir. (İbni Hacer, a.g.e., s. 3)

masına engel değildir. Zira seneddeki ravilerin her biri sika (güvenilir) olabilir. Bazen garip lafzıyla, hadiste tenkit sebeplerinden olan şaz kast olunur. Nitekim bu kullanım Şaz, Münker ve Muallel hadisler bahsinde geçmişti. Bazen şaz, garip yani ravisi tek kalmış manasında kullanılır.

Bu durumda garabet hadisin sıhhatine mani olmadığı gibi, bu manada şazlık da hadisin sıhhatine mani değildir. Ebu Ya'la el-Halili gibi bazı muhaddisler garip hadisleri şaz kabul etmişler. Çünkü onlara şaz hadis tek isnadla rivayet edilen hadistir. Eğer raviler sika değilse hadis merduttur, reddedilmiştir. Raviler sika ise başka bir tarikle destekleninceye kadar hadisi delil almazlar.

Sonra şunu unutma ki, li-zatihi ve li-gayrihi olmak üzere tüm sahih ve hasen hadis kısımlarının manasını bildiğinde, kendisinde; Sahih ve Hasen hadislerde muteber olan şartların biri veya hepsi bulunmayan hadislerin zayıf olduğunu bilirsin. Zayıf hadislerin kısımları çoktur. Sahih ve Hasen hadislerde tercih ve amel konusunda biri diğerinin üstünde olan farklı farklı mertebeler sahiptir. Hadislerin hüccet olarak kullanılması, sahih ve hasen olabildikten sonra bu vasıfların ve derecelerin farklılıklarına göredir.

Bu anlattıklarımız, muteber kitaplardan hadis çeşitlerinin incelenmesi konusunda bize nasip olandır. Bu meseleyi bilmek burada o kadar gerekli olmasa da ne zaman ki din kardeşlerimiz ve yakın talebi²⁰ yardımcılarımız, bu zamanda hadisin problemlerini çözmekle meşgul olup ayrıca bunların isimlerini duyup hayrete düşerek bizden açıklama isteyince, onların hayretini gidermek için bunları açıkladık.

Bizi hidayete eriştiren Allah'a hamd olsun, Allah bizi hidayete eriştirmeseydi hidayete erişemezdik.

---

20 Tarikat kardeşlerimiz demek istiyor.